№ 10
4815
ЛПЕ
13

Број 1. У Земуну 3. Марта 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, и цена му є за годину 4 форинте, за полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштански такси плаћа се 6 вечкій за ср. Претплаћивати се може у Аустрій код свике поште или поштаня наше скупштине или управе подъ издавателя у влашкимъ школама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Наслѣдный образъ Подунавке.

Кадъ путникъ онай великій савіотакъ, кои Дунавъ испод Сланканена чини, обилази, то у дубокой дальини на югу угледа онъ у неизмномъ виду Београдъ. По наскоро му опетъ единимъ савіоткомъ рѣке испредъ очію нестане тогъ изгледа и стриене поронѣне обале сремске высоке равнице, готово га одъ целогъ света заклоне. Обилази ли даља и другій савіотакъ Дунава, онда се путникъ опетъ првомъ изгледу приближи. Што му се є пре нагловто и неясно указивало, садъ є ясно изображено: видъ се виде поедина здания, видъ се танке куле угледаю, кое се къ небу дижу, ал су іошъ врло далеко: око неможе да позна, да ли су врхови њихови са сребрнимъ српомъ полумесеца, или са знакомъ Избавителя крунисани.

Напослѣдку се и трећій и последный савіотакъ обилази, и удивительно лепо позорје стави се предъ око путника. Београдъ предъ њимъ лежи. На стрмениномъ прибрежію, на когъ краю, силнимъ талассима обливаћеномъ, узвишава се градъ, далеко у сусѣдну землю гледаюћи. Поредъ њега къ западу, протеже се варошъ са многимъ доновима, између кои два здания, на пользу човечества посвећена, особито гледаюцу у очи падну, то су: катедрална црква и семинарія богословска.

Съ оне точке, где бродъ, кои одозго низъ Дунавъ долази, последный кругъ прави, да къ обали земунской приће, онай є нашъ образъ, на челу „Подунавке“ стоећій, снимљенъ; съ оне точке, кои онай занета величественый изгледъ на найвећу србску варошъ дае.

Ако провиђење Подунавки обстанакъ и успѣхъ подари, онда є наша намѣра, да сваке године нашемъ листу домо новый изгледъ србски подунавски варошій. А што сво садашный течай башъ са Београдомъ почели, може сваки себи разсенити, кадъ на важность, а и на дражестно и романтично положење вароши ове помисли.

Видими знаци, кои у образу наше „Подунавке“ изгледъ Београда обкружаваю, односе се на садржай „Подунавке,“ а бродъ онай у штиту съ грбовима означава напредакъ, на кои ће Подунавка свагда пазити и њену управо посвећена быти.

Рустемъ.

Оригинална Новела.

1.

Породица Владимировића, іошт у стара времена, и у народнымъ песмама често именована као найзнатнія и такова, кои є народу више владаћи, мирски и духовны поглавари дала, по паденію србскогъ царства на Косову, повратн се на своја добра у Срем. Добра та, породицы су той, за њена особита ознаčна дѣла, іошт у стара времена подарена, и лежала су у ономъ предѣлу, где се данасъ нестанце Шидъ налази.

У време оно, у кои ова приповѣдка нада — у годинн 1470-той — была є она, нешто стрмена и винца тогъ предѣла, кои се садъ путни[illegible] прилѣжно плугомъ обдѣланогъ предѣла шумама покривена, а Владимировић

ило на брегу стоећи, надвишавао є цео тај прелаз у простору одъ више миля. По полинама између шума, дежали су разштркани домови селина, који су замка поданицы были, и кои су за земљо, коју су уживали и обдѣлавали, господару замка обвезани были домаће и ратне услуге чинити.

У оно време ніе было овако уредны и добры друмова, као што ій данасъ има, но место таковы, было є много изпреврштаны теснаца и путиња, по коима су путницы, поедини и у дружеству, са товаромъ и безъ истог, пешке и на коню, по више миля прелазили, и по потреби, у кои му драго домъ свраћали се, гди су за добре речи, и за малый поклонъ у новцу, свакадъ радо и усрдно примани были. Кои є пакъ хтѣо сасвимъ безплатежно одморити се и угостѣнъ быти, пролазіо є передъ поедины сеоски домова, и текъ се є предъ єдиномъ великомъ, одъ камена зиданомъ кућомъ, са знаком зеленогъ венца, заустављо, коју є кућу господаръ замка у средини свои добара, за путнике гостолюбиво у приправности држао. Овде є свакій кои є захтѣвао, добіо поздравъ кондиръ доброгъ сремскогъ вина, за окрѣпленіе, и добре у пепелу печене погче, за нѣговогъ пакъ коня было є у конюши свагда спремљеногъ сена и зобы, по чему є задовольный и покрѣпљеный путникъ, са єдномъ „Богъ му дао!“ даље одлазіо. Такавъ є онда био обичай.

Поширока єдна стаза, доста угодна за три упоредъ ездећа коньника, која се є са главномъ стазомъ одъ суседне реке Саве водећомъ састављала, водила є замку. Замакъ є са своимъ споліашньимъ утврѣленіемъ, кои се є изъ єдногъ обкопа и зида беденскогъ саставо, изгледао као какавъ градићъ. Ташка кула узвишавала се изъ главны зидина, и сувый обконъ, кои є доста широкъ и дубокъ было, было є обграђенъ якимъ и добро у земљо побіенимъ палисадима. Одна изъ обкопа, дизао се тврдый главный зидъ, кои є замакъ обколавао, и споліашня утврѣења одъ унутрашнѣгъ замка растављао, на нѣму є было многобройны руна за стрелаће, изъ кои су свртовосне ватрене цеви свагда вириле, да у случаю опасности страногъ непріятеля ужасно дочекаю. На овомъ зиду была су велика врата, кроза се є могло преко єдногъ, преко обкопа пруженогъ моста доспѣти, кои се є само онда спуштао, кадъ бы се страни гости, или и други неподозрителни страницы показали, или кадъ бы замка поданицы долазили послонъ своимъ у замакъ. Одна до врата, на єдной кули, были су врата намѣштени, кои су непрестано стражу чували.

Самъ замакъ зиданъ є было по вкусу среднягъ вѣка, изъ кои зидова састоћій се, и снабдѣвенъ са четири округле куле, и у два одељења своя имао є више сала, манъи и већи соба, и у овима и богатъ намѣштай. У успоредньимъ зградама, кое су са главнимъ здањемъ двама ходницыма у свези стояле, было су собе за войнике и за остале люде замка, затимъ кујна, фурува за пецыво, и у обште све, што є къ домоводству принадлежало. У дубокомъ пакъ подрумѣ было є вина свакогъ рода.

[illegible]рѣеный тай замакъ имао є простора за [illegible]ъкъ є у добромъ, обранителномъ ста[illegible]ъ, почеоъ є онда тако време бы[illegible]ките и сигурность само у тврдимъ замковима налазила; єръ су многе чете безпослены и и разпуштены войника у дружству съ пустаима, скуда по земльи тумарале, и по путовима за свой рачунъ плячкале. И тако живећи одъ дана на данъ, кадъ ійъ нѣби было доста плячке кодъ селина, усуђивали су се често и на саме тврде замкове нападати.

Господаръ тогъ замка био є Янко Владимировићъ, валајъ племенитъ мужъ, коме є маџарскій краль Матія, у коѣ су войсци многи Срби борили се и одликовали се, повѣрio было чуваћ граница горњећъ Срема, и кои є садъ у томъ положеню строгого свою дужностъ изпуњавао, и нападала непріятельски чета одъ свое области одбіно, кое су особито у сусѣдној Босни свое место и прибѣжиште имале.

2.

Было є єданъ одъ оны лепы Октоберскій данъ, у коима сунце благе свое зраке, са особитомъ пріятношћу на оне предѣле, кои ће скоро зимньомъ цмомъ покривени быти, спушта, и умилность леногъ доцногъ лѣта, човека у ону пріятну преваръ поставя, као да се наново свѣже пролѣће радости приближую. Тай данъ, тако исанъ и лепъ, да са ни єданъ єдный малый облачићъ на целомъ пространомъ небу не појавлао, простирао є са пуныма чарома по земльи узвишено, благотворно є на око дѣйствовао, и чињо є да гледаоцъ свудъ око себе, само образъ єдногъ красногъ појављења види, са коимъ се душа любко у сазнаню занима.

Горе на ћошки гвозденимъ решеткама окованой, на кули стражарской кодъ замачки врата, стаяли су два стражара, єданъ се звао Миленко, другій Милое, и обадвоица су брижльиво сматрали сунцемъ осіяны предѣлъ око замка.

Миленко, старіи стражаръ, было є якъ, отврдну и сунцемъ огорео човекъ. Могао є одъ прилике 50 година имати, нѣгова црна, но много са сѣдоља похешана коса, коя му є на плећа падяла, была є острагъ на потильку са єдномъ узаницъ чешљаномъ придевена, кои є кајишкомъ єдва мало покривенъ было, будући є овай по више на чело натеранъ было. Изъ нѣговы натрены очію, кое су исподъ густы трепавица и обрва као муня тако ако стреляле, само є се єданъ єдиный погледъ видіо, кои є борби спремна нужа издавао, а бркови, къ коима се є нѣновъ притягатель съ правомъ гордіо, падали су му по раменима. Кошуља одъ якогъ лапеногъ платна, висила му є до испод колена и са широкимъ, низко прикопчанимъ кожнимъ појасомъ была є притегнута, и друга алъина одъ платна, изподъ кошуљѣ, гаће, са єдномъ огртачемъ одъ црвене чоя, кои є Миленку о левомъ рамену висіо, было є цело нѣгово одѣло. На ногама є имао шарене вунене чарапе и опанке. У томъ одѣлу, а са оружіемъ у рукама, и за кожнимъ појасомъ двосечаць ножъ у кошчанимъ корицама имаюћи, чувао є Миленко стражу.

Нѣговъ другъ Милое, одъ прилике у 20 година млађій, было є напротивъ танакъ плавокосъ човекъ, са палимъ брковима, а иначе врло хитаръ, весео, а у одѣлу и оружію сасвимъ Миленку равань.

Пошто су она двоица неко време ћутећи у даљину гледала, повише одъ єдинпутъ Милош: „Садъ се неварамъ: ово, што се тако у дугачкомъ реду изъ шуме сања, то є Господаръ нашъ са народомъ. Побѣдоносно враћа се садъ нама. За кратко време бићe овде!“

„Тако є ђо што кажешъ Милошe,“ одговори Милеико. Одма изнесе изъ куле єдну велику заставу и задене є разсѣчну на куду, кои се стане тако вити, да се є могла издалека видити. Тымъ є людина на споляшњемъ утврђено дать знакъ, и недуго затимъ заори читава околина одъ пуцња, кои є била радостна вѣсть за жителѣ и подвике замка, да ійнъ се господаръ враћа, кои є ішитъ пре две недељѣ са стотину людиjа, како спажиогъ, као и страшногъ страница, кои є пре краткогъ времена у Срему се појавіо, у њиномъ приквру прошђе, и ако є могуће уништи.

3.

Мостъ се спусти, и одма затимъ дошли Погларъ замка, Брашивой, Господара замка пѣрвый другъ изъ ранѣгъ времена, и устави се предъ замкомъ, да ту са осталимъ подвицима, кои су сви свечано обучени, већъ предъ замкомъ скупљени были, Господара свога дочека, и поздрави.

Све ближе чуо се є звукъ рогова. Педесетъ коњника, предъ њима заставоносацъ, ишли су напредъ, за њима се указе господаръ замка, поредъ њега пѣтогъ сынъ Милошъ, оба на коньима, величествено ишећи. Брашивой ступи предъ њи, спусти на опетъ дигне свой голый мачъ предъ Господаремъ замка, ави да є све мирно кодъ куће, и трипутъ викне: „Ура!“ кое и народъ весело настави. За тимъ метне опетъ свой мачъ у корице и пође поредъ Господара, напредъ, кое му є било љубезно руку пружіо. За њимъ є ишло други 50 коњника, но међу њима ишіо и є ишло човекъ у турскомъ одѣлу, кои є са свимъ оборужанъ было. Међу коњицима накъ ишло се више богато натоварени коня, предъ кои є по єданъ човекъ ишо и за узду ій водіо, и то є была плачка побѣдителя, кои є са веселѣмъ дома пошешена была.

Чета є она была већъ предъ замкомъ стигла. Овде ій є чекао свештеникъ замка, єданъ старый, побожный человѣкъ, именомъ Данило, са икономъ светогъ Николе, кои є као заштититель замка свештованъ было; поредъ њега стала є госпоја Воисава, по тадашњемъ обичаю, дружби за своіъ Господара и супруга леба и соли на єдномъ дрвеномъ плату, а поредъ ње дружина є њена ћи Єлена, девојка одъ 16 година, другій платъ, на коме є кондиръ съ виномъ стао.

Владимировићъ, господаръ замка скочи хитро съ коня, прекрсти се найпре и полюби свету икону, затимъ приступи къ своіой супруги и окуси одъ пруженогъ му леба и соли, напіе се вина, па и супругу и кћерь свою срдачно загрли. За њимъ є ишао синъ кнеза Милошъ, когъ су и мати и сестра њежнимъ погледима пратиле.

Пошто се поздравъ свршіо, окрене се Господаръ замка своимъ уређенимъ коньицима и осталимъ обитељима замка, съ рѣчима: „Храбри мужеви и сви остали љубезни моји! Сви сно се здрави натрагъ вратили. Спемогућењемъ Богу за то фала! Посао є срећно свршенъ, и наша є земља одъ оны, кои су є оногъ последнѣгъ времена, онако често узнемиривали, сасвимъ очишћена и ослобођена. Њиовъ воња, „страшный Рустемъ,“ мени є се предо, онъ є мой робъ, сно тако тогъ сиљогъ, особито храброгъ мужа!“

Затимъ се окрене Рустему, и овако му проговори: „Рустеле! Дай ми твою рећь — Ошешъ ли бежати, ако те у слободу поставимъ, да по нокъ замку одати можешъ, како ти се годъ допадне?“

Рустемъ одговори: „Дасмъ ти моју рећь, да нећу бежати!“

„Добро дакле!“ одговори Владимировићъ, „ты си мой, ако недобровольни, ал' ипакъ гостъ. Гостопримство Србину налиже, да се госту свака угодностъ чини. Ево овай плениъ, погларъ замка нога, Брашивой, брижуће се о томъ, да теби тако угодно буде, како што бы текъ желіо.“

„Господару!“ одговори Рустемъ, „благодаримъ ти за ту доброту, кою ми чинишъ.“

Владимировићъ рекне: „То є єдино уваженѣ оне храбрости, съ коіомъ самъ те видіо, како се боришъ, зато те Рустеме и почитујемъ као гостa нога!“

Затимъ се опетъ окрене людству, и овако свою бесѣду заключи: „Као што є честъ плачка учињена, тако нека се честно садъ и подели. Ал' найпре нека добродошлице кондиръ проће одъ руке до руке, добаръ ручакъ и вино некъ васъ провесели, затимъ поиграйте и поиѣвайте. Хитро садъ юнаци, будите весели и задовольни!“

Людство дигне калпаке и шубаре увисъ и весело викне господару: „Многая лѣта!“ Овай затимъ оде са свонма у замакъ. (Продужиће се.)

Петаръ Великій у Бечу.

(Превод.)

Приманьивно оно описаніе Беча, кое се налази іошть одъ године 1477 до 1490. са своимъ живости превозноси бечке палате, обитателность грађиньски кућа, весеље, увекъ живе улице, богатство трговаца, сайность двороза и прекрасне баште. Особито се у истоне спомиње кавези са невалошимъ и польскимъ птицама, кои су Бечлиіе о своимъ прозорима држали. Описаніе то каже: „Скоро свака кућа има и предъ собомъ и за собомъ двориште свое, простране дворане, али и добре собе за зиму, єръ одъ близу лежеће брегова дуваю ладни ветрови. Собе по гостіоницама врло су лепо постављене, прекрасно намештене и имаю пећи у место летьи ладника. У све прозоре уврезана су стакла, многи су лепо боадисана и съ гвозденимъ шипкама одъ лопова предохрањени. Подъ земльомъ испде се пространи подруми, потайни дуњани и довольно простора за дуњанскій еспапъ. Дуњани надъ земльомъ посвећени су апотекарима, слагаоницама, болтана и насимнимъ обитаолштама и за странце и за домаће. Расконно веселолѣће прозора и огледала надвисило є већъ опо, што є у старини было. По дворанама и летньимъ собама тако много птица држе, да бы онай, кои кроз сокакъ пролази, управо мислити морао, да онъ

ни у каковой вароши ниє, већ напротивъ да усредъ неке зелене, веселе долине.“

Дошлє, године 1698., већ є Бечъ у сили и величини знаменитый коракъ учинїо и данашнїмъ се своме великоварошкомъ карактеру приближїо. Њесаръ є єданъ нѣмачкїй, кога є оружје съ успѣхомъ Нѣмачку одъ надирајућа Француске одбранїло и Турке преко Саве и Уне прогонїло, — кога є дворъ средоточїемъ целе европейске политике, седиштемъ небройны посланика и агента изъ свїю европейски држава постао, — Леополдъ I. — варошь ову, коїой су найновїи догађаи, имено њихъ витешкїй одпоръ с прамъ Кара-Мустафе, европейску славу обезбѣдили, до сайности никада пре познате узвысїо. Куга є године 1679-те третину жительства полобала, обсада турска године 1683. улице є бечке опустошила и сва предграђа разрушила, — па опетъ є Бечъ у години 1698 тако изгледао, као да одъ свїю тѝ мука и невола већъ више ништа непамти. Њесаръ, кой є кровъ читавъ свой ранѝ, тако бурно проведенъ живогъ ватрено желїо, да и за науке и художества, за узвишеванѣ знаности и благостања народа свои штогодь учинѝ, напосльку є и то завѣщанїе, кое є полепшаванїю и распространаванїю његове главне вароши наклоньно было, доживїо, и прославїо є Бечъ съ графевиномъ, разположенѣмъ баштѝ, ученымъ и трговачкимъ заведенїима; побудїо є изтраживанја и изобретења, и было є свирке, образорѣства и живописања великодушанъ покровитель. Старо оно благостанѣ съ невероватномъ брзиномъ повратило се є, ита више, удвоєнымъ є управо изгледало, и башъ у то време была є живостина напала одъ странаца и населѣника у путу главной вароши, тако, да већъ више унутрашньости вароши множину ту обитателя у себе примити ние могла. Тада є Бечъ положїо темель къ своимъ у нашемъ времену овако огромнимъ и красныхъ предградїима. Цео шарокїй варошкїй просторъ престолногъ места было є єдна величественна башта. Да и у ономе времену на веселимъ польскимъ и невањѣнымъ птицама по кућама грађана оскудѣвало ние, истина лѣтописъ о томе ништа изрекомъ непише, али се опетъ наслути дае. Напротивъ пакъ сва су писмена и за сведочбу служења преданїя съ описанїемъ лепоте грађански госпоа и грађански кћери и у онымъ, као и у ранїимъ временима испуѣна, а ово, као историческа права истина, коя є чрезъ њихове унуке потврѣена и до самогъ нашегъ доба овако већъ отврднута, свакой сумньи противстои.

Писацъ овога сочиненїа вели, да бы онъ истина и о више њи дражестны госпоа и кћерка бечки приповедити знао, али никъ због простора описанїа да се овде на саму єдну — најмлађу — ограничава, т. є. на просту єдну грађанску девойчицу, дражестну Регину Дрангелъ.

Регининъ отацъ было є єданъ одъ најбогатїи и најотличнїи трговаца бечкѝ. Свезе његове распростирале су се надалеко по мухамеданскомъ истоку, по тада ошћъ слабо познатомъ бывшемъ московскомъ царству, и по великимъ нѣмачкимъ и талиянскимъ трговачкимъ варошима. Свиле, боя и подобне скупоцене материје одъ юга долазиле су за њега Дунавомъ по ономе двапутъ преко године присѣваюћемъ „тешкомъ путованю“ изъ Турске, руссиски косматы єспапи преко Варшаве и Кракове, кристална стакла и бакаръ изъ Млѣтке ткани єспапи изъ Нѣмачке, да противоположенымъ правцемъ опетъ было за друге єспапе, было за новацъ распачани буду. Али планета среће његове исто є тако нагло пала, као што се є и онъ нагло узвысїо было; неспрѣчне, надалеко тераше инекулације и изостанакъ єдногъ руссискогъ трговца, комъ є онъ велике суме новаца позайміо, стропоштали су га. Наскоро затимъ почаљ и болесть испрате га съ овогъ света. Удовицы пакъ његовой, почемъ су сви дугови подмирени, ништа друго остало ние до єдногъ маленогъ комадића земљѣ изванъ Кенигсегове баште у Гуннендорфу, съ єдномъ убогомъ пиаскомъ кућицомъ, у коїой є она са њеномъ сада већъ седамнайстогодишньомъ кћерком Регином

0

живила. А почемъ се ни єданъ одъ сродника њены, кой бы се нѣ примїо, нашао ние, то се є сирота удовица морала бринути, да са прилѣжнымъ радомъ нужне потребе живота надокнађуе. Она и кћи њена подврле су се даке, али и са отреченїемъ свега и постоянствомъ, кое текъ овакво положенїе сносимымъ чине, задатку томе. Мати се занимала съ белымъ шавомъ, и трудила се да са поћнымъ напрезанѣмъ оно време, кое є одправляю малогъ домоводства жертвовати морала, надокнади. Регина пакъ была є маршандмода и то врло способна, будући є она занатъ тай кодъ єдне Францускиње, коя є изъ Брисла у Бечъ дошла и ту се найзнатнїи и най-

отнёшн муштерія удостоила, изучила была. Кодъ ове майсторице сташе Регина и у то време у послу, а почемъ є трудољубіе и вкусъ свој показала и задовољство и повереньє некадашнѣ своє учитељке изъ дана у данъ све више и више узимала, то є могла и на постојано пріятељско отношеніе рачунати. Сверхъ тога господарица одъ тогъ посла была є честита една женска, кое є и у призрѣнію нравствености у найбољой чести была. Регина опоминяла се є истини іошть живо прошлы дани детинства свога и зналa є, да су родитељи њени некада богати были, — али нпакъ губитакъ богатства мало іой є задавао брига. Весело є она свакій данъ брзымъ коракомъ далекій тай путъ одъ удаљеног обиталишта њеногъ до нароши чинила, весело є после престанка одъ посла свакій данъ праћала се натрагъ, радила є прилѣжно, увекъ ведра чела и добре волѣ, неизрекши нпкада за сва она нпшта некоштаюћа ласкања, съ конма є изъ дана у данъ у продавницы майсторице њене обисута бывала. Сирота, али добре волѣ као што є долазила, тако є свакій данъ и оставлала посао; једномъ текъ сваке седнице, кадъ є свою честно заслужену награду у крило натере своє изасипала, чувствовала є себе да є богата. Съ тимъ су пакъ тужніе изчезавали матери усамљени дани. Њой є прошлость подшпала образъ грдногъ губитка — губитакъ супруга, кой є одъ муке и туге умро, — губитакъ пріятеля, кои су є напустили, — губитакъ благостања, кое се у пра обратило — а бацила ли бы погледъ у будућность, и ту бы нпао надежде нидазила! : њенъ наласканъ видъ очію іошть већма є ослабљењ одъ посла, а њена изчезавајућа снага узапћавала іой є постојанство њено при њеной дами. Одъ некогъ времена осећала є себе особито слабомъ, а данасъ се, премда є сунце съ плавогъ летињегъ неба лепо сіяло, съ постелѣ већъ дуљи нпе могла. Започетъ посао было є хитанъ — Регина седне на њено место и узме иглу, да натераногъ њеногъ предузетъ радъ ко концу приведе. Садъ куцне неко на врати. Мати и кћи зачуђено подигну очи горе. Посћта кодъ Драгеља, одъ како су оне сироте постале, была є редкость. То є была комшиница, жена арендатора воденице, кой є знатну радню одправлао. Млада, іошть са свимъ лепа воденичарка, была є особито пристојно накићена, и имала є на себи њено найлепше свечано одело. Господа Драгељ была є нарочито любопытна дознати, шта є ту пету овако довело.

Наравно воденичарка нпе съ тимъ таки на среду изишла, но почемъ се є разговоръ неколико пута тамо амо окренуо, и почемъ већъ се є кушања и испытивања наситила, на стварь дође. Њена є намера была да Регину позове. Єръ руссній є царъ у Бечъ дошао, а данасъ дяваше царскій дворъ њену за честъ велику вождбу на чаицама по Дунаву одна кодъ Волфсау, кудъ є читавъ Бечъ гомилама врвіо.

Царъ, тада 25 година старъ и већъ 9 година обладатељ найвећегъ христіянскогъ царства, а одъ скора и господарь источногъ, црногъ, касиискогъ, азовскогъ и белогъ мора, граде є планове за поправку свога царства предузео, а да ове понайпре на себи самомъ у употребленъ доведе, у Сарланy є у Холандской као ученикъ уњенпости граћења бродова изучіо, а у Оксфорду є, као тадашнѣмъ найславнѣмъ свеучилишту христіянскогъ света достопство доктора на себе примо. Одъ жеђи за наукомъ, одъ природногъ нагона къ напредованю, и одъ силне жеље за облагороћењемъ народа свога, побуђенъ и надражењ, закључіо є было продузети велико путешествіе по целомъ нзображеномъ свету. Хтео є аустрійску државу, Италію и Француску да види, како бы съ онымъ што за добро и полезно, у дальнія нпе, и нѣгово царство съ тыме силнінмъ, и са вештиномъ, знанѣмъ и изображенінмъ повереніямъ учинити могао.

Онъ є путованѣ ово као членъ једнѣ посланичества пратећи посланика свога грофа Лесорта предузео. Њесаръ Леополдъ I., кой є съ великимъ царемъ іошть при раніе у пријатељскимъ отношеніама стао и њену аустрійске тощіе и земљишре послао, съ конма є онъ Азовъ освоіо, текъ што є дочуо, какова га высока посѣта очекуе, съ сместа є цару своє аустрійске оснціре до саме границе справіо, да га предсретну и као госта царскогъ дома у Бечъ доиране; — а Кенигсегова палата у Гумпендорфу съ више околны здања была є найсвѣтіе наменгена и њену за обиталиште спремљена.

26. Іюніа између 8—9 сати у вече было є торжественъ улазакъ цара Петра Алексіевића у царскимъ предъ њега изасланнмъ колма у Бечъ, кой є улазакъ дуго времена Бечљана о великолѣпію и богаштвима Московлана за предметъ разговора служіо. Њесаръ

сваг Леополдъ дошао є изъ Лаксенбурга у новъ, одъ нѣга самогъ построенъ, Фаворитъ нѣгонъ (данашнiй терезiанумъ) у Бечъ. Путъ нiкъ царевъ нiшао є одъ старогъ Табора (тадашнiй Таборштрассе продазiо є преко Брiгiтенау и Волксау кодъ старогъ Фаворита, данашнiгъ Аугартенъ,) кроз Леополдштадтъ, преко Шлагбрике кодъ Ст. Стефана, и кроз Керинтнерштрассе къ Гумпендорфу.

Нестрпленѣ царево да нѣмачкогъ hесара видн, было є безъ свике границе. Живо є напаљивао, да га къ нѣму одведу. Седьй Черинiнъ повуди се на то, и одведе всерусскогъ цара на єданъ сатъ после доласка нѣгова у Бечъ кроз башту Фаворита преко тайны басамака у собу гъ hесару Леополду, где су оба монарха до преко поноћи у поверительномъ разговору сами остали.

Гласъ о свимъ овимъ догађнима већъ є одавно кроз Регину и у удовичко обиталиште болестне Драгелъ продро, али бадава, ние Русiя мало є могло за ню радости имати. Та то су бинъ и были найвећи губитци, кое є нѣаъ несрећньй мужъ због русенски трговаца претрпio, и кои су и последньй знаменитьй остатакъ имућства нѣногъ прождерали!

(Продужиће се.)

Одесса.

Одесса заузима између петъ великiй русiйскiй морскiй трговачкiй места, скоро око исто место, као и Рига, тако одъ прилике треће, ако Петербургу право, Рига другу, Таганрогу на ушћу Дона четврто и Архангелу на истоку Дине исто удамо.

Одесса лежи између ушћа Дњестра и Дњепра, на сѣверной обалы црногъ мора, одъ Цариграда 110 одъ Севастополя сако 55 морскiй миля удаљена. У живомъ русскомъ окружiю Херсону положена, сачињена она сама за себе варошко правительство, па є за одъ найзнатнiе место за европейскiй трговачкiй свет. Варошъ є на подобiе подугачкогъ четвороугола, пи є као и све друге русске вароши унутра прило правилно уређена. Просторъ, кои она заузима, врло є великiй, и кадъ се къ сѣверу лежећа предграђа придодају, то се може на различне стране за петъ миля међу кућами путовати. Нѣзино право єзгро састои се у водукружiю кои се одъ бедема у дужини до две врсте описати може. Просторъ є одъ одеска прикора на югу и западу сиуда равань, и непресвда га шпди ни река ни потокъ. Само две дубоке развалине, одъ каше простране, чине, да се мостови начинити морадоше. Улице су, кое се сеуда у правицъ hошкопима пресецаю, широке и отворена места врло велика, кое бы се на другомъ месту као добро сматрати могло, овде нiкъ ово квадрансакъ отешњава, ово пакъ праву бесмисао дае. Пра є овде врло несносанъ, и огорчава житедина живота, као што мосаитови ровни у Америци. Онъ є тако тавакъ, да се због нѣга на улицама на конка се као густьй облакъ крти, не само бавити немоше, него и кроз пукотине прозора у куће продире. Кадрма є пакъ у Одеси найскупла на свету, пошто обликна песчана пустиня за то материала нема, пакъ да се намештаъ патоше, изъ Малте таково довозити мора. Здакја су у варошки сам по талiянскомъ начину сазидана, т. е. на два катя, са пьосечатымъ гвозденымъ кровомъ, многимъ стубовима и балконима, па кои врло красно изгледаю. Међу знаимъ здањима одликую се руска катедрална црква, мытница, берза, театеръ где се руске веселе игре, талiянске опере и грчке трагедiе мешовито представлаю, болница велика изъ 16 кућа састоћа се, касарна, више красеви здања, одъ кой онде само воронцовову и харишкову наводимо. Католична и новосазидана протестантска црква. Особито є лепо видити красне сауда по улицама подељене житаице, одъ кой мнозина назали се у Одесси, па кое су трговци онако красно пао и куће у коима се живи подигнули. Оволика Одессе є пешћана, безъ дрвя, пустиня. Пређе у Одесса ніе ни воде за пиће было, кое се зло садъ многобройнима студенцима и доводомъ воде, одклоняло. Усредъ варошн налази се нина, красна башта. Одесса има различна, русскои потребы сарајмерна, школска заведенiя, као онай одъ Рашели основани Лицей, две гимназiе, єдну трговачку и єдну пловадбе школу, велико еврейско учалиште; а такође има и музеумъ за южне руссiйске древности, и ботанiчку башту. Одъ много година заведена морска бања, врло се често посећивана. Много има пивара, ракидженица, уварa, сапунџiйа, пуше, свиле и дувана фабрика. Још важнiя є трговина у Одесси, одъ кое среће и несреће и свю предъли Бесарабiе, Нове Руссiе, Подолiе, Волхинiе, Украине и Крима зависи, и са среhомъ Одессе є узко свопчана. Одъ трговачкiй места є єдинай Бечъ, съ кояъ Одесса непосредствено у сообраштаю стои, и за експедицiю међу оба места є Броди. Пре садашнiй су до 1000 лађи са Одессомъ годишње саброштавале. Сообраштай са хеспасомъ износи годишње на 30 милiона сребрны рубля, но то ние свагда поуздано. Найзоуданiе є узоъ почетъ кой одъ дугогъ времена 16 милiона износи.

Кодъ Одессе су два нчсма начињена, и сачињаваю два пристаништа. Єлно се зове контужашко, кое є за лађе, кое изъ нужны предъли долазе, опредѣлако, т. е за све иноземне лађе, єръ ни єдна страна лађа ту долазећи, не може Босноръ одъ Турака окужена миновћи. Друго се зове воено пристанiште, Военой Гавенъ, почемъ є но већа части за русске воине лађе, а и ове за кое се ништа не сумња, опредѣлено. Оба су пристаништа особито са обраштелнима батерiема снабдѣвена, кое су још са другимъ добро оруженымъ батерiема новое умножене.

Природословно.

(Мартъ — Српскiй календаръ вила.) Поздиће се биће у Њемачкой разнiе и цвета него у онымъ предѣлима гдѣ Срби живу. У Јужно цвета у Њемачкой зима и зуе-ћнихъ цветима дне равну, многостручне липе руже лѣну своју пружиду развiйо кодъ насъ у Мају, а у Њемачкой при концу Јунiя. Сидъ кадъ є мртва природа вола нась већъ свою привенасту главицу изъ чашице поволила, тако још ни листакъ изъ корена изтерао ніе. Честословица развила є већъ свое плаво озце, кое текъ што протазеля, опеть се затвори или одпадне. Гуснаъ просуо є во мршавой земьли свое жуто ситно цвѣће, и жути звѣздашцы, већъ є свою жуту витицату звѣзду на млечаномъ шушѣмъ стаблицу разшio. Чирнсова и бѣла љубичица већъ свои цвѣтна горня крилца шири, и мирисомъ насъ весели. Родинъ ключъ позазуе свой у пушку прекрасньй цвѣтъ, изъ кога ће ключъ као у роде скоро израстити. Онима се придружуе псаиъ поздравъ агницчиће, кои блеюћи скачу, вике матере своје брзо вићу и сисаюћи одъ радости репомъ машу.

(Своде небесньй.) Шта нам на небу предсказуе будуће се пролѣће? Нечиан ли се, као да звѣздано небо хоће сву

своју красоту и сајност ишћ одаредъ да покаже, пре него што се растане. Скоро ни једна одъ њеји звѣзда нѣ моћу у мѣсецу Марту на своду небесномъ изостаје. Мађчиный путъ и скоро сву западну страну прекрилио, Овнъ се приближује оризонту, а Рикъ скоро сасвимъ на југу стои. На источномъ небу пашла е Дѣва коя намъ пролѣће предсказуе. Ту се сѣятли Влаће у мѣшовой левой руцы а 4 звѣзде на тѣлу. Кодъ Есентина е то биле Іансъ равителица, коя е мѣсто Влаха сасвимъ дѣте косила. Постачки толкую Грци ту звѣзду овакосе: Едномъ, кое она, бавила се Дѣва на земльи и свообраштавала се са сиротама, сама безсрпна. Она се звала Дика, правда. Скупала е старце на трговишту, те судила и поучавала народъ. Онда се ишћ ништа нѣе знало за раздоръ, свађу и новцу мурбу. Пуно опасности море б ило е непознато, па никакве дѣце изъ дальше нису разну доносиле; жарна и плуть и и сама Дика владѣтељица народа, дѣлала е праведу и све другима Дика владѣтељица народа, дѣлала е праведу и све друзи тисућестручно. Доиде се она на земльи бавала, докъ е ишћ ту златный вѣкъ трао. У сребрнохъ пакъ вѣку рѣће се она на земльи, и то не онако, као досадъ уздишућа за старымъ временомъ, бавала. Она е ова горе само увече излазила, па ніе са свимъ любезно бесѣдила. Кадъ е на брдашцу людс скупальке нашла, онда е претила и корела неваљастно њихово и говорила: „О колико рђавій породица су златни оцеви останили! а ви кете ишћ горе породити!“ Тако говорећи окрене се къ бpду. Но кадъ полумрачне и они, настадоше они люди, свагдашній радъ. ишћ горе него пређашни, па споваше несрећне жичеве, и једше месо одъ полоина, коя имъ њиове преображење. На то згрози се и презрѣ родъ човѣчесій на Дива правда на небо одпети. Одъ туда ишћ и сидъ као Дѣва сайности своју моћу на сиртне шлѣ.

Смѣшце.

(Значай садашнѣ руске царице.) При свобитавању „Конштитуіоналца“ о найновіой мира надежди, преповеда о „Конштитуіоналца“ о найновіой мира надежди, преповеда о значаю младе руссійске царице једну анекдоту, коя на сваки начинъ великій духъ и племенито срдце њено показуе. Вели чанѣ њено (познато е да е она хесска принцеза) са руссійскимъ престолонасљедникомъ, ніе было дѣло политике, него се основало на узаимной наклоности и любави. Истина да е царъ Николя допустіо да се венчаю; но ніе особите наклоности према своіой снаи нѣмо. Кошгина, кадъ проучи волю цареву, помисли да ће скоро нѣгово благонолежй задобити.

Данъ рођења цара Николе, свагда е одъ породице царске найсвечанѣ торжествованъ бивао. Обично су се царска мати и велике кнагиня некошико месецум напредъ трудиле, да женскій руку родовск, на коя е особито онъ много држао. Само Марія Александровна, млада супруга нѣга разнеселе. Само Марія Александровна, млада супруга нѣга престолонасљедника, ніе на томъ послу учествовала, о чему се цео дворъ дивіо и чудіо. Садъ присиѣ данъ светога Николе: по обичаю пре доручка честита цару царска породица и доносе му поклоне. Великокнагиня Марія приближа се и каже, нашъ почне на руссійскомъ езику чисто изговарајући „Нѣрую“ читати. Царъ одма види, колико с труда и озбилне волѣ требало, да се за неколико месецій до таке вештине у руссійскомъ езику дође; еръ кнагиня пре вештаня ни једне руссійске речи ніе знала. Царъ буде врло тронутъ, притисне е къ срдцу, назове е своіомъ миломъ кћеромъ, и одъ тога дана е ю до смрти своје особито милованъ и любіо.

(Сљедујуће дѣло) каково сведочи о неограниченой брижљивости и правдољубію нашега светлога монарха Франца Іосифа I. Пре кратког времена замоли се отацъ њене убоге породице у мѣкой варошици аустрійскогъ царства, да му дају место писара, во онъ буде одбіенъ, и то се место даде другоме, кои истина да е у воіской служби био, али е пезање имао. Оскорбљенъ сирои отацъ, на свићтовномъ неній пріятеля, да се у томъ управо на самогъ премилостивогъ цари обрати, отиде у Бечъ, и нано тамо дође, одма буде предъ цара пуштенъ, дрхћући и стрепећи приступи онъ ић престолу преузвишеногъ Моварха, во љубезнуко и повереній даоби приступаній цара охрабри га и осолоди га, те свою молбу предложа. „Путуйте утешени“ бако е царевъ одговоръ, еръ докъ нући дођете, биће све у своју реду.“— У повереню на речи своіга цара хтело сиру оставити, кадъ онъ царъ дајћ га запита: „А имате ли новаца на путъ?“ — „Ваше величество!“ одговори онъ, „мои пріятели позајмише нешто ми новаца на путъ“ „Е, то морате платити,“ рекне племенитый владатель, и даде му мешину на 30 форинтій у сребру. Лакимъ и веселимъ срдцемъ утешенъ добротомъ земальскогъ оца, одпутуе просителъ у свою постобину, и не слутећи, да е она царска заповесть, коя се нѣгове среће тиче, преко нѣга телеграфичномъ жицомъ всѣмъ предатна. Но ишћ века буде нѣгова радость, кадъ преко прага у свою кућу стуни, и жена га са радостнымъ сузама у руцы са найженованя девертомъ дочека.

(Изъ окружій Саратовъ у Русеіи) дошла е нека простачка девойка у Петровскъ, коя се безъ руку родила. Та се девойка зове Татіяна Григорієва, има 26 година. Она се чудноватимъ начиномъ место руку, служи са на све стране изображаемымъ ногама. Са ногама пише, чупа краве, зарезује пайлазъ, кроп, шиће, пара, плете, мота конце и пажуљ, чешља се, мые и суши главу, облича се, отвара и заключава врата, и подиже свакоме, што вои треба, реже одъ пашира цдене и подиже свакоме, што вои треба, реже одъ пашира цдене и пододне свакоме, што вои треба, реже одъ пашира цдене и пододне свакоме, што вои треба, реже одъ пашира цдене и пододне

на колена, молећи га съ плачемъ, да е исода. Али нпакъ молбе нѣке остину несаслушане и она опрошћена буде въ фамилія своіой патреагъ.

(Чудновата разлика.) Едно утро заливаше Европеецъ едногъ у Тунису шпеће, кое е у прозору своме држао. Како е у ономъ едномъ отъ цпећа повпше воде васуо, потече ова напше и случайно пошпа по аљинама Арапина едногъ, кой и исподъ истогъ прозора чучао и сунчао се. Сиеста ћини овай на воге, отресе подеће капљице съ аљине свое и у слѣдствy чувствовапи своіа изговори ове речи: Ако е то стиръ човекъ, кой ни е ово учпніо, презиремъ га; ако е стара жена, опрошћамъ іой; ако е млада човекъ, прокленѣмъ га; ако е млади девойка, благодарпмъ іой.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Прошле недѣлѣ давала е у сали одлишћ варошке куће дванаестогодишња девойчица Амалія Бедо изъ Беча концертъ, при коме су и нѣколико дилетанта содѣйствовали. Свирачѣ ове младе віолинистиніће може се свершеныкъ назвати. Изнеђъ оставы парчета свирала е и српска песни: „Што се боре мисли мое," сложена за фортепіано. Посѣта е была многобройна.

— Одъ два дана имамо овде време као у Јануару. Ладноћа и снегъ, праћени јаким ветромъ, опетъ су се овде вишли. Ветаръ е тако великій да е мѣстный параброда одъ пловидбе свое спао.

— Чуе се да парабролско друштво едно градилиште за свое лађе, макъ одъ оногъ кое у старомъ Будиму постои, завести намѣрава, и да е радъ зато Земуну изабрати, ербо е иста варошъ средоточне свиоі параброда постали. Желимо е да се овай гласъ за истину потврди, ербо би то заведеніе на користъ наше вароши служило, почемъ би се тиѣ поводомъ и занимца многи параброди овамо премештая, чие би людство као и она радпнпца, кои би се на градилишту наплазили, знатну своіу заслугу у нашой варошп трошити морали. Далѣ би било и то желити, да наше граћанство ако се парабродско друштво при той створи на њега обратило буде истоме руку помоћи пружи, како би се у слову стоћна цѣлъ лакше постићи могла. (I.)

— У целой околини тешко да има вароши, у коіой се тако мало зида као у Земуну. Путнпци кои одъ двадесетъ година овамо долазе, примѣћавају да су се за цело то време, што се зидања тиче, врло незнатне промене учиниле, но томе се нпе чудпта, ербо тешко да е у коіой варошп зидањѣ тако скупопено као у Земуну, и не само скупопено, него где кои путъ и колпкогођ, као што е прошлане године случай био, да су се цигљѣ изъ свіо околни мѣста, па и изъ Новогъ Сада доносиле, и по 26 до 36 фор. ср. хиљада плаћати морале. Али се надамо да такавъ непрплика више бити нѣће, ербо као што се чуе, намѣравају неки шпекулапти сад оскудпцу задоста помоћи, и ове године, ако време допусти, и неке започпте уклоніе буду, знаменито число цигала — неки веле два милиона — нѣћи дити, и по умѣрену цену продавати. Желпти би за нашу варошъ благодать било, кадъ би се овай гласъ дѣломъ потврдіо, и ми желимо речепимъ шпекулантима добаръ успѣхъ. (I.)

Београдъ. 28. Февруара. Друштво за поболшање трговине држало е 19. т. м. засѣдање, и договарало се о томе: како бы Срби могли купити за себе два параброда. Но предлогъ тай было е после дужегъ препирања одбачень.

— Почели су правити о правительственомъ трошку бишъ поредъ едне џамије турске цриву рамо-католичку, но чуе се, да се томе на путъ стао, ербо се, вели, нѣће хоћа чути запевка хорина одъ зупе звона.

— У очи недѣлѣ давали су кадети одлишћ војне академіе свога бала. Ово едногъ сата после поноћи было е балъ нешто узнемирен, а исто тако и варошъ, па Сава догодившомъ се ватрогъ, кои е стамбена до тежала едну турску кафану.

— У Суботу после подне држао е, прилнзомъ свога ступања на катедру профессорску, г. М. Јаковићъ у лицеуму предъ многобройнимъ публикомъ краснорѣчпво слово. Отъ е пастао профессоромъ државне економіе и државне рачунице на лицеуму. (ж.)

Трговина.

Одъ 27 Февруара до данасъ прошле су пореді Земуна сѣдуюће лађе:

Изъ Сиска за у Сегединъ лађа трговца Јноша Жота са 120 фати дрва натоварена.

Изъ Сиска за у Сегединъ лађа истога трговца са 91 фат. натоварена.

Изъ Сиска за у Панчево лађа трговца Лазара Суботића са 140 фати дрва.

Изъ Панчева за у Пешту лађа трговца Вучна Вукашиновића са 4000 мер. кукуруза и 2000 мер. ситне прос.

ОДГОВОРЪ.

Господину учителю Младену Б. у В. на писмо одъ 24 пр. м. — Одъ 1. вселенскогъ собора нпкада су одређене за три месеца два недѣлѣ и нѣкоје су сне расирадне. Нпакъ ће брзо нама бити, да Вы поручени 11 канона као I. тако и II. собора добіете. — Бивши учитель Савва Р. изъ Б. одъ године два овде се нподе; ума е свѣтовпе непрестано у сакладпи достойновъ стапю. Отъ нами одъ подпоре милосрдне людп и петрпи нпкакове осуждене. Толико за установленѣ мѣстне породице.

Господину Н. Ђ. В. професору у С. на писмо одъ 26. пр. м. — Овай предмет одъ 20 ф. ср. у последнѣмъ нпмъ рачуну одпоси се на 20 поклада „Свитова," кое сазъ Видъ 1. Новембра послао было. Да ли Вы висте примили, доцнпе само довпше. Новце одъ земаљскогъ рачуна примпо сам подпуно.

Господину В. Ж. у П. на писмо одъ 26. пр. м. — Велпка благодарность на скуставамъ предпрінпмчивомъ. Политическе вѣсти сообштавати, нежаше надлежно дописовпкъ. При свемъ томъ, нпо Подунавци знотно число предплатника, пше е довольно за десет, кой с подъ заштпту стеће, вама е жалпра, да довледній политичкогъ листа немате. Подунавци ће се свакако старати, да и у двопмачкомъ проппсовпкомъ своме кругу сво овде, што е добро, лепо и знлезно достпзала.

Господину Ј. Ж. у Б. — Да бы колико и восуће наше предмета за десет вамъ нпали, пзволите упамтптп узмех пѣсни Впша у Петаку пхъ изгуб на пошту дати. Подунавца ће излазити Суботомъ у вече.

Господину М. П. у Ж. на писмо одъ 25. Февруара. — Прпјо сам подпуно поздани ми 10 кор. ср. Пошао вамъ се у чуду читавши, да е изъ поште пнсь и нпкако едно пестало. Упамтпвши жеље вапе, кое су подерли или отворени одъ поште примати.

Одговорный издатель: І. К. Совровъ.

Печатано книгопечатителемъ І. К. Совровпм.

Број 2. У Земуну 10. Марта 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштовани тамо напоси на 6 месеци 10 кр. ср. Претумерирати се може у Аустрии код сваке поште или познате наше скупштине или упрано код издавателя у владичемъ пи-сама, а у Кнежевини Србіи у главной книжаре Василија Валожића у Београду. За оглассе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Рустемъ.

Оригинална Новела.

4.

Јанко Владимировићъ, господаръ замка, было є човекъ якогъ тѣла и высокъ, кои є већъ 58-о лѣто живота достигао, но пратомъ было є лакъ и хитаръ као какавъ младићъ, и на коню и пешке, храбаръ и вѣштъ борби. У ратномъ одѣлу, покривеномъ сайнимъ оклопомъ, и съ припасанимъ мачемъ, коимъ є съ найвећомъ вештином се борio, изгледао є заиста као правый старый юнакъ. Храбрость, скована са нѣговимъ акимъ тѣломъ, когъ снага іошть изнурена ніе была, заиста му є была урођена, стра є нѣму было непознато чувство, а у осталомъ сіяла му є нѣжностъ и доброта изъ озбильногъ и израза пуногъ лица нѣговогъ. Народъ му є тѣломъ и душомъ одданъ и вѣранъ было.

Венсава, госпоя и домаћица замка, лепа жена, у 35-ой години, сама є прела, изъ кое є пређе кошуљѣ сама ткала супругу своме. И ако є она усамљено у тихомъ дому живила, опетъ су іой многобройне и честе опасности, кое су є окруживале, нескрили личну храбрость узиде, еръ є она, у случаю нужде, могла мачъ сачепати и као найбољый се ратникъ борити. Она є супругу своме, у срећномъ браку, двоє дете родила, сина Милоша, већъ цветаюћегъ деногъ младића, кои се є подъ огчиномъ управомъ прилѣжно у оружіо обучавао, кћерь Елену, матере нѣжно подражено наличіе, а отца утѣху и милину.

Напослѣдку погаварь замка, Бранивой, човекъ исты година, кои и господаръ замка, и свезомъ найтоплієгъ войничкогъ пріятельства съ истимъ, найтешићъ, одъ толико већъ година, скопчанъ, припадлежно є изъ тогъ узрока къ породицы Владимировићевой, и господаръ замка уступіо му є право брата свога у своме срцу.

У тешићемъ кругу око домаћина, скупљени, слушали су сви нѣгови домаћи, нѣгово приповѣдање, кое є онъ овако почео: „Љубезни мои, опай смо путъ имали срећу. Одъ оны сто люди, кое самъ я, као што знате, са собомъ повео, ніе се ни єдномъ ни длака на глави померила. Кадъ ми мои нѣстинцы донесу гласъ, да се Рустемъ са своіомъ, изъ 60 глава, састоећомъ се четомъ, къ Сави повукао, и тако се и я одма сетнмъ, да є онъ намислio преко Босанске границе бегати. Садъ шта ми є друго остало, него се или съ неспрешенимъ посломъ дома вратити, или самъ у Босну пређи и тамо га тражити. И тако заключимъ ово последнѣ чинити, и заповѣдимъ повише гремова посебя, и одъ исты два сплава начинити, на конма се затимъ са моимъ людма срећно превеземъ преко Саве у Босну. У Босни пођемъ подалеко поредъ Дрисаве, и на добавену нѣсть, да се оружны чета у шуме, и на равницы, по кожъ є хорао свакій прохи. Мало далѣ видила се є она шума, изъ кое су по кадкадъ оружани излазили и узъ путъ погледали, па затымъ одма опетъ у шуми нѣчезавали.

То су били Рустемови људи, кои као да су на некоґ изчекивали.

И заиста є тако было.

Онай човекъ, коґ самъ я послао да провиди, донесе ми вѣсть, да се истинъ друномъ наша насупротъ Балабанъ-Паша са стопедесетъ люди приближује, онай истый, кои є прошле године у Мачви оноликa зла починiо, и земљю опленчао. Садъ я стваръ ту добро разрѣшимъ. Рустемъ є на тоґ пашу бацио око, и мени се садъ приликa показала, да ји обидвоицу упропастимъ, и са єдниимъ ударомъ, штоно рѣчи, две муве убiемъ.

Но почемъ самъ я више одъ двеста люди противъ нене имао, то ми є памет налагала, да найпре причекамъ, докъ се Рустемъ са Балабанъ-Пашоиъ удари, па текъ онда, кадъ обе стране дукомъ борбомъ ослабе, да мой заклонъ оставимъ и на њи нападнемъ.

А тако се и догоди.

Балабанъ-паша са своимъ людма безбрижно се приближавао, и ніе се ни какавo нападанѣ надао. Садъ напрасно изкочи Рустемъ са своимъ людма изъ шуме, и потрчи на пашу и нѣгову пратню, са дивльомъ викомъ. Особито є одважанъ коњаникъ као и храбаръ борацъ тай истый Рустемъ. Пре негъ што су Турци добро знали, да су нападнути, већъ є Рустемъ њи петъ смазао, усредъ чете продревши са своимъ людма, кои су такође десно и лево добро плавили, допре и до самоґъ паше.

„Предай се, кревичко Псето!“ повиче Рустемъ на пашу, но овай, некій одважанъ човекъ, са голомъ сабльомъ и шкрипећи зубма дочека Рустема, и садъ се између њи почне ужасно сполно позорiје двобоя. Балабанъ паша надие. Нѣгова сирѣ доведе Турке у бесиило, особито текъ садъ кадъ увиде, да сано са єдиомъ гомилицомъ сѣдьи люди имао посла, одъ кои є њи у количини двапутъ више было. Садъ текъ почне борба са безграничнимъ огорченѣмъ. Рустемови су люди борали се єдинъ противъ трошце, и заиста морамъ казати, да су се за чудо храбро тукли. Међутимъ су почели видимо клонути, и садъ є текъ было време, да я ступимъ.

Садъ дадемъ людма знакъ, и мы, изъ брежчића изишавши, спустимо се на друмъ, са викомъ: „Сирѣ Турцима!“ обколимо борење се обе стране, све ій више и више стесњавамо. Наша є вика имала то слѣдство, да Рустемови люди са новомъ снагомъ на Турке почну нападати; и да вамъ накратко кажемъ, и самъ сѣ момна садъ имао врло лакъ посао да свршимъ. За мање одъ по сата сва су Балабан-пашини люди осимъ єдиоґъ пали были, и тогъ єдиоґъ дамъ я уватити, па га после пустимъ, да Турцима оставимъ у Босни прача, шта се є догодило, и да ова добра мртве закопати.

Сиртво умореиъ, грчевито држенѣи у єдиой руцы мачъ, стаио є Рустемъ са ішитъ до 30 людій своѣ чете, — остали су сви изгинули были — и помрштено жалосно сматрао кровво поље то, покривено мртвацима. За своимъ є мрчимъ жалио, и уздисао, кое є изгубio. Я приступимъ къ нѣму и рекнемъ му: „Рустене; нашим има више него васъ, противити се было бы безполезно и суетно, предай ми се дикле слободно и добровољно!“

„Ако си ты, као што се надамъ,“ одговори онъ, „Јанко Владимировићъ, онай истый, кога самъ я изъ пре некоґъ времена узнемиривао, и кои не изъ тоґъ узрока чакъ донде гонишъ, то некъ буде, я ти се предамъ.“ „Бѣть,“ одговоримъ я, „я самъ тай, и ево могъ народа, кои нека каже, осамъ ли я њиовъ вођа!“

„Добро,“ одговори Рустемъ, „я самъ твой робъ, докле ти повиче, вое одъ мене за одкупъ поиштешъ, ненабавимъ. Ево ме, и мои 30 другова, ал' єдно желимъ да свеґъ зна, а то є: да смо се мы честно борили, и да нисмо мекушцы и плашљивице были.“

„Тако є Рустене“ рекнемъ я, „и да се о томъ болѣ увѣримъ, то чуй: я са своимъ моимъ народомъ свеґдакъ самъ, да сте се честно борили, и да нисте мекушцы и страшљивице были!“

Балабанъ паша имао є илого блага и богатства са собомъ. Пѣнтъ дикле, кои сво учинили, было є великій. У осталомъ пређемо изъ Босне опетъ срећно на ову страиу, а Рустемове сами люде, са нѣговимъ знаменѣмъ, одма краіо Матіи, кои башъ садъ войску купи, послао, нѣга пакъ самогъ, Рустема силовитогъ, доведемъ осимо, ерь ми є врло за тымъ стало да одъ нѣга коиита добучимъ и дознамъ, кое је ни при будућимъ поимъ походима и предузећу одъ ползе бити. Я се надамъ, да ћемо мы нѣга, пріятельскимъ предусретанѣмъ къ нама приволети, да му се овде наскоро допадне, и да ће намъ временомъ добре услуге моћи учинити.“

Тако сирѣи домаћимъ свое приповеданѣ. Брановой иамће на полѣ, да види, дали се народъ добро весели, и наскоро се врати и снежои се каже: „Рустемъ є заиста валянъ човекъ, ено га гди се наполю съ народомъ сдружіо, и увеселява се виномъ играиѣмъ и пѣсмама!“

„То ми є мило,“ одговори домаћинъ, „и ми ћемо найболѣ учинити, да одено и мы наполѣ иу народнѣмъ весељу учествујемо.“

И съ тымъ изиђу сви изъ замка, и поиеша међу народъ, гди є веселѣ и радоетъ было.

5.

У пространомъ дворишту замка, было є 30 широки шатора разапето, подъ њима су седили око дугачки низки трпеза, на низскимъ клупама, старіи и млађи люди, око овы пакъ одале су жене и девојке, посеби тамо имо вино и єла. Сви су єли и пили, и веселили се.

Особытый шаторъ єдань био є за домаћина, господара замка, разапетъ, подъ истимъ є шаторомъ седіо онъ са своима, и гледао са задовольствомъ, народнѣ веселѣ. Народъ є њему пио у здравлѣ, а онъ є народу одговарао исте здравице.

На єдномъ пакъ пространомъ мѣсту, недалеко одъ шатора домаћиновоґъ, играло є єдно коло одъ више одъ двестотине душа, оба пола, узъ веселу свирку трои гайди, са шалькавимъ поскочицама и припѣвкама. Ово коло, са особитомъ пѣвтипомъ и хитрошћу, на удивлѣнѣ свію, водіо є — Рустемъ. Нѣговъ высокій, танкій, цело коло надвишујући стасъ, врло є лепо при разнимъ движенима игре, изгледао. Домаћинъ є тымо тако было узхићењъ, да є сь места скочіо, и отишавши къ Рустему, са пріятельскимъ рукованѣмъ рекао

ну: „Рустеме, ты нисе само храборъ боранъ, него и хитарь и налаи играчь, каквог' я досадъ ошт' видјо нисамъ!“

„Господару,“ одговори Рустемъ, „то є борца прва забава, ди онъ, кадъ дневный, темкій посао свршя, нева и игра.“ И хитро се окренувши, поведе цело коло у талассијемъ се кривудању за собомъ, па га опеть у лепимъ савијоткама у кругъ доведе и сависе, и у средини су гайдаши све яче и яче, све исише и исише дували, да су ишъ и образи, а и мешине на гайдама одъ велике силе пуни хтѣли. Содъ є игра нѣмъ найвиши степенъ достигла. Играчи и свирачи, умилно уморени, почну све помало малаксивати, коло се разпусти одна, и народъ похити подъ шаторе, да се вином подкрѣпи.

Ађимъ, гусларъ, постаръ човекъ, но ошт са млађанымъ жаромъ у оку, међутимъ своє мале гусле извуче и са гудалом неколико пута хитро прегузе по њима. Кадъ то народъ опази, разпростре се свуда дубока тишина. И Ађимъ запева содъ узъ гусле унилну єдну песму о Владимировића славнымъ дѣлма. Сви су га похваљивали. Содъ пакъ, кадъ песму сврши, ступи къ њему Рустемъ, и узевши његове гусле у руку новче слободно и вѣшто гудалом по њима, и изнами изъ жица тако тужно-умилне гласе, да су околостојећи дубоко у груди продирали, и сриде ишъ є се радостно затресло. Къ томе запѣва онъ са своимъ мужеско-лепимъ гласомъ, кои є како у висини, тако и у дубини своіой єднако асанъ и лепъ біо песму о паденію Србскогъ царства на Косову; тако ю є трогателно певао, да су се сузе у очима слушаоца засијале, и да су они уздишући, удаљивши брегомъ Србіе, своє погледе обраћали, кои су брегови као плави облицы, у отечествену њиову отаџбину узвишавали се. Затимъ пређе Рустемъ на другу пѣсму, и пѣвао є о радостима войничкимъ тако живо, да су околостојећи песнице стискавали, и на своє ій мичење мељали, као да су ій одна хтѣли извадити и на обштегъ непріятеля ирнути, и за нанешену ійм њиже неправду осветити се, и његово господство сатрти, кои є онъ по њиовомъ лепомъ отечеству простреo био. И тако моћъ пѣсме своє на слушаоцыма његовимъ овушавши, заклоће Рустемъ своє певаньѣ, ошт' єдномъ веселомъ пѣсмомъ, кои є побуђивала околостојеће на певаньѣ и играньѣ, и своимъ ій, да кратке животи радости мудро уживаю.

„Заиста,“ проговори доманѣнинъ, „добро є, кадъ войнику пѣсмомъ и игромъ своє срце олакша. Онда є весели свагда, и његови другови, узевши примѣръ одъ њега, забораве одна жалость и тугу.“

Међутимъ є сунце своє последнє зраке по земли прострло, почне звоно нече приближавати се, и наскоро є простирала се весела, тихи, звездопуна ноћь подъ целимъ предѣломъ. Веселѣ є и радость добро уживана была, и народъ, доманѣнину срдечно благодарећи, оставі одна шаторе, и упући се у веселомъ и срећномъ внутреньемъ разположењу, своимъ обиталіштву.

Сутрадань се сав скорозадобивеный плѣнъ разложи, и народъ, кои є за оружѣ способанъ, буде скупљенъ, да сваки свой дѣо прими. Плѣнъ се є састојао изъ прекрасногъ, редкогъ, и вишеврѣденогъ оружја, изъ богатыхъ матерія за одѣло, и пурпурноприкованыхъ чол, затимъ изъ разногъ накита и украса, и изъ сто педесетъ кеса, кои су са златнимъ и сребрнимъ новцемъ напуњене, и врло тешке биле.

Рустему, кои є при дѣлидби такође присутствовао, рекне доманѣнинъ: „Узми шта ти се допада, и толико, колико годъ хоћешъ!“

„Господару,“ одговори Рустемъ, „я самъ задоволанъ съ твоимъ пріятельствомъ. Зато подиј твомъ народу оно, што са мени хтео дати.“

„Заиста чудновато,“ примѣти Владимировићъ, „добро дакле, нека буде како обећашъ; и кадъ си са моимъ пріятельствомъ задоволанъ, то знай, да и ћеву, да самъ у моіой оружницы сокровишта узалудъ нагомилавао, она ти стоє на услуги, и кадъ ти се прохте злата и сребра, ено ти га, као што га и я самъ имамъ. — “

„Господару!“ упадне Рустемъ у рећъ: „ты си превеликодушанъ. — “

„Но рећи више о томъ,“ заключи доманѣнинъ, „а садъ чини шта ти се допада.“

Народъ є био са своимъ дѣломъ врло задоволанъ, єръ на пытање доманѣниново, кое обично при оваковимъ случаима быва: „Имали кои између васъ, кои бы се на неправеданъ дѣо потужіо?“ сви єдногласно одговоре: „Не господару! ты си намъ праведно подѣліо, и мы смо сви доста добили, по нашой заслузи!“

Содъ се народъ одпусти, кои се усклицаваюћи разиђе, и оде куће одмарати се одъ последнэ терета, докъ ій воля њиногъ господара опеть не позове.

(Продужиће се.)

Петаръ Великій у Бечу.

(Продужетакъ.)

Колико є воденичарка съ позивомъ своимъ пріятельски и добро мыслила, и колико є сама болестна мати уверена быти могла, да ће невиность Регинина у друштву овоме исто тако добро сачувана быти, какогодъ и подъ защитомъ саме матере, опеть є она съ великимъ узтезаньемъ одобрећ свое на то дала. Да ій ние млада и весела воденичарка то као дужность на срдце ставила, да недопусти да младость Регинина у претерано-строгомъ заиту протиче, и да процветаваюћой девойчицы незакрати вићењ оногъ позорія, о комъ ће некада и поздно ошт' унуче говорити, извѣстно бы Регина и овогъ леногъ летньѣ дана цело послепоне у соби кодъ матере свое провела. По саизволењѣ буде получено и воденичарь са сестромъ дође по Регину и воденичарку, и такође се овай малый кирвањ око четыръ сата кренe на путъ.

Три велика особито лепо украшена брзоплова (яхта), са стотинама разнобојныхъ лађени барачића, съ панџлыкама, заставама, съ венцыма и съ цвећемъ накићени, очекивали су кодъ велике дунавске ћупріе, таки кодъ Волчаву, высоке госте; првый за цара, другій за ћесарскъ дворъ, а трећій за стране посланике и высоко благородство опредѣлени.

Предѣлъ є био зеленъ и блистао се са своимъ богатимъ виђаки, виноградима и шумама укићенима пролећнимъ украсомъ, а између брегова, прелиставаюћи се одъ вечерњѣ румена, жуборили су плави таласи Дунава одтицаюћи къ Мађарской нанизе, чапљѣ и пѣваюће пти-

*

чице летиле су по воздуху, а престолно е место хиљадама обитателя свои на облау изаслано, да найвеће владателѣ христіанства у њиовомъ великолѣпію виде. Тесно утискана ложница стаяла е на песковитой и такође и ложной обали дунавской и на владателѣ изгледала. Наздапутъ се подиже плаудузучный гласъ „Ура“, кой се у воздуху заори, Царъ съ посланикомъ нѣговимъ Лефортомъ и генераломъ Чермстевомъ, одъ провода блистаюћегъ се одъ злата и драгогъ камена праћенъ, показао се е прьвый на коню седећи. За њимъ су слѣдовали: престолонаследникъ, принцезе а у средини њиовой царица, прве државне великоже, и една одтегнута ложница млады племића у хальинама златомъ обшивенима, ложака дворана, дворски самовника и дворски служителя, и властицы у отвореныхъ колима. Напослетку пративо ову заключавала е трећа гомила одъ страны посланика и њиовогъ служителства. У сайности и сполашьнымъ знацыма њиовогъ достоинства, све се е живо ту єдно съ другимъ утицало, а на лицана свію радость се блистала. Са угодны и богато украшены ћупрія ушли су высоки гости у брзоплове своє. Већъ су почела весла воду пресецати, лађе се мицати почеле, алъ ясно закрачи плаудузучанъ гласъ позиваюћи у помоћь, за коимъ непосредственo ужасна тишина слѣдова. — Део се єданъ обале одвалio, и више е гледателя у воду попадало. Докъ су се други трудили да несрећно у воду попадавше спасу, нагне се и изъ царевогъ брзоплова єдно благородно лице дубоко надъ воду, и наскоро затимъ са спажыи ъ рукана своима изиуче одтуда наполѣ єдно женско суштество. Царъ е самъ собомъ єданъ живогъ човеческій спасао.

То е била девойчица єдна, кой се, одъ изненадногъ случая ужаснута и іошъ сасвимъ збуњена будући, наздапутъ у средини светле пратиѣ иподила. Сада изиже царъ избављицу високо горе и показа е народу; — жаркій стиђъ прелъ образе њене, връ к о на полобљић избавителѣвъ на челу своме осетила. Ясно усклицаваюћ разлежесе изнова по воздуху, и радостна вика проће кроз сву смуѣну ложницу. Свакій е у средиу своме чувствовао, да се е тешкогъ терета опростіо, свака е душа усклицавала ово сврхъ избављенія милогъ девойчета а ово сврхъ витежства царевога.

„Повратите лепо девојче родитељима њиимъ“ заповеди садъ царъ и после неколико минута иподили се Регина у пратњи застрављене пратиѣ њене, и обкружена одъ хиљаду свучастующи странаца.

Садъ се пакъ лађе крену̀ше, таласи'ьећи заишташе, радостно засја сунце надъ блистаюћимъ се Дунавомъ, — и наскоро се е видило где лађе, вијући се барачићи и бродиџи иза поліне сусѣдны острова ишчезнуше.

Регинић младостный и цветућій животъ наскоро е надвладао стра и потресъ, кои су са стропоштавъ њиимъ у лађе талассе Дунава снюжени были, и кои су е свести њене кроз неколико магновенія лишавали. Већъ кадъ е кући матере свое дошла смеюћи се разжилавала е о минуштой опасности, и већъ е могла о томъ чрезвичайномъ случаю и срећномъ избављенію своме са благодарности испуњћымъ срдцемъ краснорѣчиво приповедати. И премда се чертій лица царевогъ бишъ сасвимъ точно опоменути ніе могла, опетъ е некій ако и не извѣстный образъ истогъ, са опоминаюћимъ снажне крѣпости његовы руку, кое су е одъ смрти истргле, непрестано предъ очима њиимъ трепто, и стотинама пута повторавала е она са участіемъ слушаюћой матери, да то нора єданъ великодушанъ мужъ, єданъ милостивый владаоцъ быти.

Више се дана она тако нала породица ни са чимъ другимъ ніе тако живостно занимала, као съ догађаемъ овымъ.

Већъ е одъ неколико дана Регина њиъ обичный ютреный и вечерный ходъ, кой іой е доста и времена и прилике къ опомени њиогъ благодѣтелногъ избавителя давао, у варошь и изъ вароши куће опетъ предузела. А то е она и чинила, и текъ іой е то єдно іошъ на жалость служило, што неће моћи цара, кой е съ њомъ тако човеколюбиво поступіо, ако бы опай где іошъ предъ очи њене изишао, познати, — почемъ е изгледъ његове личности съ густомъ тамомъ покривенъ у спомену њиомъ остао. „Штета,“ мыслила е она у себи честће, „што и лице тога мужа, коимъ самъ тако много обвезана, у памети моіой сачувати, у души моіой упечатити нісамъ могла! Заиста, то бы ми врло мило было!“

У тымъ обичнымъ мыслима удубљена ишла е она и данасъ тымъ истымъ путемъ своимъ, кой се изнебу горић и долић Кенигсегшове баште къ Гумпендорфу протезао, куће своіой. Єдиственo сама са собомъ забављаюћи се ніе ни примѣтила, да єданъ отмѣно обученъ човекъ, текъ неколико корацана за њомъ тымъ истымъ путемъ а другомъ стазомъ иде, одъ времена на време на ню погледа, и накако е изъ очію своіи неступила. Текъ кадъ е странацъ брзо са стазе на стазу преко пута претрчао и поредъ ње се нашао, тргла е она погледъ свой и немало се ужаснула, кадъ е примѣтила, да се неочекивано приближаваће то ње тиче.

„Идете л' вы свакій данъ у ово доба изъ вароши?“ рекао е странацъ съ доста течнымъ ако и не обичнымъ домаћимъ њмачкимъ языкомъ.

Упрепашћено спустила е Регина очи своє къ земли, и движеніе њено показало е, да се е она на страну уклонути, и одъ приближавана тога, сасвимъ непознатогъ іой господина, ослободити хтела. Али овай безъ сваког окольшења узме е за руку и стисне. „Немойте избегавати одъ мене,“ молніе е умилно „моя намера никако ніе да васъ што увредимъ. Вы ме непознаете, — али свакако е врло лако могуће, да я, ако вы то и незнате, због прошлогъ познанства право на то имамъ. Држитељ вы то за немогуће, Регина?“

Фелдмаршалъ Радецкій

ступіо е 1. Августа 1784. као кадетъ у окольшичку регементу грофа Харохали Про 2. год. је у Фелбегу у Мађарской стапли, 3. Февр. постане полпоручникъ и 11. Новем. 1787. буде поручникъ, те тако 1788 и 1789 буде у рату противъ Турака. 9. Августа 1793 постане Радецкій ритмайстеръ; у тодина пакъ 1796. буде адјутантъ код фелдцајгмајстора бироа Белъ, кой е 17. Марта прамо главну команду тель архіепомъ

у Италији, где је онъ Наполеону као главномъ генералу француске армаде супротстављао. 29 Маја 1796. поставе Радецкій дуже армаде супротстављао. — У рату одъ г. 1789—1801. већимъ кодъ пјемонтскогъ корпа

вемира продре до ломбардійско-венеціянскоѣ краљевства. Милана се подиже вавире, па за њом Кремоа, Брешија, а надѣ се напосѣдавх дигне непријателски и Пјемонѣ, буде Радецкій, коме сви доводи изостану, принуђенъ, да се жељутимъ натраг повуче. Напире се удире код Гојта, па онда сѣдоваше нашег сабиа и важни бокса. Радецкій почне 27 Мая уларати, пође одъ Мантуе, пређе преко Минчіа, и заузме линію одъ Куртатоне. Пешчіера и высине одъ Риволи падну непријателу у руке, кои нижери и за Веронѣ, главну пустрінску обране точку удержи. Садъ заповеди Радецкій да се высине одъ Сове и Семмакампањѣ на горњъ уэму, а высине одъ Кустоце обседну, па за тимъ 25 Јулія удари на непријателя кодъ Кустоце, те тако Милана опетъ у руке Радецкоме падне, у кою 6 Августа торжествено уђе. Привременъ миръ окончи се међъ у Марту 1849 пиъ се бой опетъ наново зачоче. — Опетъ Радецкій надбіе непријателя, 21 Марта кодъ Вигевано, 22 Марта кодъ Мортоне и 23 Марта кодъ Новаре. — То непријателя застрашн, и већъ 26 Марта буде съ новимъ Сардинскимъ краљемъ Викторомъ Еманулом, привременъ миръ закљученъ, кои ка скоро и коначенъ постоанъ миръ слѣдоваше. Одъ тога доби држи старый воинъ као главный гувернеръ и воинъ заповедитель у горњой Италіи тврдо уздеъ у руци.

Исторично.

Занимљиво ће бити за читателя нашегъ листа да дознаа, тко е управо варошъ ову, коа на обали дунавскоѣ у долинѣ Срему тако лепо лежи, и коа се славного имена у повѣствици удостоила, Карловце, основао. Велезаслужни Кеничъ, коа е сачиніо и 1727. године у Липовцу печатао књигу єдну у смотреноѣ познавини фамилія и племена, и после њега Ладислаъ Сечењи, исвадашнаый епископъ срѣмскій и сачинитель књиге о Срему, коа е на латинскомъ језику написеа и коа е данасъ већъ врло редка, дао о овоме обширна, коа ми овде у изводу саобштаваио, као: Луденъ, плаћенъ Дурацки, оствіо е иза себе два сына, Карла, названогъ Малый, коме е краљевство Невполско привало, и Јована, коа е одъ своега ујака, мађарскогъ краља Луџиста, за бака Хрватске и Далмације постављенъ бао.

Овай бањ Јованъ, кога повѣствица „Јованомъ Хорватусомъ“ назива, приберне садъ за брат своега Карла Малогъ партаю у земљи, коа одъ своега оца Луџиста Мађарскогъ, противъ његи и наслѣдніе истога, краљице Марје, и противъ његогъ супруга, краља Сигисмунда, на мађарскій престолъ позове. На то Карлъ Малый остаа свое краљевство Невполъско и дође у Мађарску, гдѣ се године 1376. крунише. Али падаи његова не бы дугогъ вена, єръ онъ нископъ затимъ одъ Балазіуса Форгача у будимскомъ краљевскомъ двору убіенъ буде.

Бањ Јованъ, коа е наслѣдну смрть брата своега уљицу краљице Марје и њене жетере Елисабете, коа е као старіи краљица на влади његи своје участвовали, принасвано, пимсли садъ осветити се, и тако приликомъ окоъ, кадъ су краљице ове кроъ Славонію путоваше, у предѣлу између данашњегъ Вировара и Горњега зароби ій. Палатинъ Гара и Балазіусъ Форгачъ, убица Карловъ, коа су краљице на томъ путу пратили, падну тада подъ удареима бавоне людій, саме краљице пазъ буду неко време у затвору држане, а поздніе краљица Марје — будући е старіи краљица Елисабета жељутимъ преживула быа — добіе опетъ слободу, почемъ се е торжествено закле-

ла быа, да никада неће ићи на то, да се за претрпљену неправичность освети.

При свемъ томъ задаи ова речъ ніе одржала быа, и бањ Јованъ буде одъ нерізнога супруга, краља Сигисмунда, такано ато отѣснѣтъ, да е напосѣдку ратницима овога у руке пао. Смрть е бањова запста после ужасна быа. Онъ е у Печуу погубљенъ.

Несрећнай бањ Јованъ остаіо е иза себе единца сына на по имену Карла. Надъ овимъ, кой е местозаступникъ венкали надъ Мађарскомъ владаіошегъ дома Анжу-а быо, краљ Сигисмундъ утолико загледи произведену ону надъ отцемъ његовимъ ужасну освету, што му е после смрти супруге своѣ Марје свршено благонаклоњѣ быо, и што му е за изредне ратне услуге, кои му е Карлъ учиніо, благодарно признозналъ свое увазно. Онъ га обдари са знатнымъ добрама у Хрватскоѣ, Славонію и Срему, а тай Карлъ постаае садъ основатель жеста, каонто љетошнѣ каше, између Черевића и Беногорада, кои по тадашњѣмъ обычаю добіе латинско наименованіе, а назове се по имену основателя свога „Caroli vicus,“ Карлово жесто, Карловцы.

Основаніе ово пада у време одъ године 1395—1400, и населѣваша су были са хрватски и славонски добара Карловы, кои су се тада одъ пришелаца изъ Србіе знатно умножили, и тако постоаше Карловце населаи. Карлъ, кой се одсидя и господарь „Карловца“ називаше, оставіо е за собомъ два сына, т. е. Јована и Христофора. Старіи, Јованъ примаваше е у Хрватскоѣ напрочито градове и мѣста: Удвину, Крбаву, Лику, Медведградъ, и природны наслѣдникъ његовы доцнаи до смрти времена мађарскогъ краља и после бывшегъ њемачкогъ цара Фердинанда I., одъ коимъ су и съ чіимъ су дозволенѣмъ затимъ, због оскудице у мушкимъ наслѣдницима, предречена господарства та, уручиваѣни у ваи и Карловце, на сестрѣе: Јована и Николу Зрински пренши. Христофоръ, млађій сынъ Карла, основателя Карловаца, напротивъ тога задобіо е бао себи покоъу ратне среће постояно пребываіште у Њемачкоѣ, и онъ постаае тамо основатель гроховске „Карловачке“ породице, од коа, иако ово ни точно назначенъ, и данасъ іошть побочна єдна линіа имено у саксонскихъ земљаа постои.

Повраћаваи се на „наше Карловце напосѣдку приѣћамо, да е ово тврдо место после падења Београда (1521. г.) одъ господарство турско пало. После закључнога мира (1699. год.) приши исто краљевски поворъ, а доцніе су при устроеноѣ воено-пограничнога заведенія царскомъ придворно-вономъ совету опетъ устуни.

Градъ стары Карловаца бао е у осталомъ на истомъ месту, гдѣ се данашњимъ данома православна саборна и римска црква са граничећимъ здањима блистаю, и развалине су се старе тврдине још до 1737 године на означеномъ месту гдѣгда примѣтити могле.

Смѣсице.

(Редакъ саставникъ.) Кадъ е бывши краљ Шпанскій, Јозеъ Бонапарте, у двору Прагесе у Швайцерской обитавао, дигне се једномъ сикъ, да се по целой шуми, кое е двораць тай окруживала, прошета, и у томе сукобисе са странцемъ єдномъ, кой е путъ помео бао, и кой га учтиво замоли, да га на найближій путъ, кои у Њемъ води, упути. Съ великомъ услужношћу повыли се Јозеъ страницу томе, да га сикъ собомъ за правый путъ изведе, и тако се вело по вело

отворе између ван званичних разговора, у коме странац, премда врло предострожно и чисто се исказитъ, оштар умъ, велико изображење, и добите нужа једног поља, вой с много видіо, и много искусіо. На врло шуме, одкуд се Њих предъ собомъ види, благодари странцу Іосеву учтиво, и жели знати ime онога, кой га је тако услужно пут забуке изкли. Запитаней одговори: „Ја се зовемъ Іосеф; и самъ бивши краљ Шпанскій. Почитумъ за срећу, да самъ једног тако отмѣног мужа нову услугу указати могао, и радо се полазимъ са слободомъ, да смемъ за ime онога завитати, коме и за тако пријатно проведена по сата благодарити имамъ?“ — „Ја се“ одговори странац, „зовемъ Густавъ: и самъ бивши краљ Шведскій.“ — Тако су стали садъ једно спроћу другог два величества, закони изъ Штокхолма и незаконо изъ Мадрида. Они су обоица врло и изведено престоли и спанџе изгубили, једно због рата, другій због мира. Једног и обоицеи нечела законости прогонило, другому признавање истог начела у помоћи нас крупу повратило.

(Малый романъ изъ форшпата.) Предъ Севастополомъ досадило се ноћу од 7. на 8. Марта н. г. сѣдеће: Тирелѣри, карабинѣри одъ пешчане регементе Оуглиђ стазку као форшпат преко средоточкой бастіе сапсвиша. Време е било подло и магловито, каквадъ е хујала бура, те е снегъ мешовито са тучомъ шибао редове войника; кои су за слободу шетњом ћутења стали. Ту е стражу надзирао прекаљена пушина. Изненада зачуе се вика, страшна, грозна вика. Войвикача из кабучасте цевипутњих продирао е тай шукъ до шетња. Командујући офицеръ изиђе напоље, па одма прнца мећу, и одведу га зато, што е противъ заита повћорђ погрешио, у шетњ. Збуњено лице войника и жалосно држаће уздне офицеру у очи. То е било познатъ неустрашимъ човѣк, на ше мого то жалосно стање изтолковати. Зашта га садъ шта му е? Войникъ се затезао. Непосредакъ протокора: Пре неколико месеца него што у регементу доће вечна се съ једнокъ младожѣ, зелочъ девојчомъ, као е већъ одавна њихово любо. Кадъ га е рат изъ њихоги загрљаја отргао, рекше му свакојаке ствари, дакъ опай у коме ће животъ изгубити, бићемо мой вољљиви дакъ. На то су произвели крстове, кои свакій Русса при врућемо добаре, и довеке верно чува, те се тако њине тугујуће душе као некомъ слиматичномъ свезокъ сдруже. „Тай крста“ продужи войникъ, „напеташе, опай час сваћ изгубио: а то е знакъ, да е она крупа, шта да ћу и я садъ умрети морати.“ Текъ што последню речъ изговори, я врло зазвиждя — и войникъ погасе.

(Женскій предсѣдатель.) Предсѣдателя петрополске академије умрлетъ гроза Уварова, замењује по своћ принцип, госпођа една, и то великокнежина Елена, кои се више тоже пада него други кои то звање траже: Поранъ министеръ јавне просвѣте, и баронъ М. Корфъ. Великокнежина Марія већъ и предсѣдателница красне законости. Још прење, подъ Катарином II. заузела е била предсѣдателства столицу познате: княгина Дашкова.

(Многи ордени.) Покойный князъ Пасшевичъ ніе имао више од 27 ордена и другій почестні знакова.

(Црвъ земъ.) Неки шумаръ Николсбурзу у Моравіи, ваше своима сакрузима, као особито повћорђе природе, да е у Децембру н. г. у ајки земъ свеимъ црвъ убіесе. На земи е имао пуку истрагиу подобу, а кадъ се ни свеглость изнесе то се ино сребро блистао. Изкерекъ было е 11 фунти тежеке.

(Нѣжность.) О некой невести преповеда се примерь особите нѣжности. У некой малой сиѓелской варошти почиње изъ младожења, кадъ му се протокол довесе да се упише, место имена подпише, крстъ. То и невеста учини. Нѣна другарица јой пришапне на уво, „та ты знаш писати.“ „Нути,“ одговори нѣзно чуствујућа, „заръ да и могъ младожењо осрамотимъ? Одъ сутра ћу та одма учити да пише.“ —

(Редка старость.) Мувапићъ будина у Султановомъ двору, умро е кадъ е напунио 120 година и 7 месеци. Онъ е до последњихъ часа было свесномъ при свести и разуму. „Цариградскій дневникъ“ каже да у Цариграду и околини такође и више людій кои живе преко сто година, но кои никаква болесть, кои е обично са старости скопчана, не мори.

(Анекдота изъ живота цара Николе.) Царъ Никола проће једне зиме ноћи поредъ неке стражаре у престоловомъ броду и стане кодъ прозора да види шта се унутра пада. Офицеръ, кои е онди службу одправао, седіо е кодъ стола и врло спавао, но бићше свесномъ службено обучењ, примаћаше нализъ на главы и сабљо на страни. Царь даде страни знакъ да га унутра пусти, и види на столицу, за коимъ е чиновникъ тай седіо, написаный листъ, на коме ово стаяше: „Моя надзиранћ и примећи: треби ми: за обиталиште, рахву, огреву и т. д. 2000 рубаля; за одећу и увеселеніе 2500 руб. дутъ 3000 руб. пензіе моє матере 500 руб. скупа 8000 а имамъ од плате и другогъ дохода 4000 руб. остаю дакле још 4000 руб. пазъ е ту допісао: „А ко ће то платити?“ съ тимъ примећбомъ завлечи рачунъ, и тако по своћ прилици изъ нудя да плати, дрвеће још перо у руци засиши тай офицеръ. Царь дође блаже, и кадъ у њему једног од најбољи офицера своћ гарде позна, то му лагано узме перо изъ руке, и подъ оныхъ питањемъ подпише своє ime: Никола, пазъ се садъ нехотешни официра пробудити и страни се познати, уклони. Може се мислити, како се офицеръ зачуди, кадъ види одговоръ на својо питаніе, и ime онога кое е одговорио, и кадъ одъ страже разбере, кога е посћіо. Другій данъ рано донесе му Палате-ордованцъ 4000 руб. и писманце царево на њи, онога садржаи: да одсадъ преме и место болћ за спасеніе набере, па да као и досадъ продужи своме цару верно служити, и за своју майку бринути се.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. И подъ часъ е вѣсть о смрти стихотворца І. С. Поповића нибоће случаствовале узбудили, кръ е поноћнихъ и за живота свога удостоверъ было онога заслуженога признаваня, комъ врло редко савременесть доиусти, да великимъ мужевима у тай ћуде. Дѣи І. С. Поповића сачињаваю епоху у поћетници књижества србскога, у коме ће она увекъ као една од нбоћи украшенія блистати. — Подушника ће у једномъ од при бројева своји образъ преминувшегъ заедно са животописомъ, кой ће нам уваженога пера изићи, изложити.

— Они дан дана имали прилику опет више бѣлы они лице у пуной варошти видети, кои су заиста у највећемъ степеу задри случаственоћ у човека улити. То су они сироти људи од ратске суве границе, кои е нужда и неволи изъ долина њихови изгонила, да у благословеномъ предѣлу преживаваи свой потрашке.

Београдъ, 9. Марта. Онетъ имамо явити прочену у нашемъ лицеуму Г. Вельковићъ ступио е на катедру професорску, и врло с тимъ прилнкомъ красноречиво слово. Онъ е заступио г. Райка Лешанина, бившега ректора лицейскога у пролазною међународностъ и признавалного права.

— Они дан напшли с Н. спезна преводе г. М. Ђ. Нележенића изъ печатић, подъ насловомъ „Прекна жалба.“ У

лићу сачинитељ истога Чајковскій врло лепо карактеризира пољску аристократију, но у преводу самом има доста терминизма. Кадъ бы се наши преводиоци угледали на преводе Л. Зубина, онда бы видили како треба преводити.

— Пре неког времена догодио се у нашој вароши на Дорћолу један особитий случай у једној турској кући. Приватитељ е исте куће свакоји, па као и други Турци увелико и тонціи у граду, кои после трудне радње дође, мора ићи и ноћу у град ићи, да одправи воену дужность кадъ е на ићи ред. Један официрь турскій кадгодъ е опазио, да свакоји одправи дужность своју у граду, употребивао е то на своју корист и посећивао е у време отсутства мужевљеног забрањену свезаку турску, харем, и у њему обитавајућу кадъ свакоћину. Кадъ е то дознао упређењій мужъ, онъ е способнио стварь своје предпоставићемъ официру. И нолио га да му дозволи једне ноћи куће ићи, да опере упређену чест. На самоме прагу свога харема сукобио се онъ са ноћнимъ посћитељемъ истога, ухатио га и одрезао му уво. Сутрадан дознаша е изъ града комисија, и нашла е уво официрово на ономе месту, на коме га е свакоја прошасте ноћи одрезао. Мирилій послао е официра у Видинъ, где може праповедати, како е изгубио уво у рату, — и найпосле ћи и тражити, да му се орденъ даде.

— После велике зиме и снега, кой е васъ съ Мартомъ заедно посћитио, уживасмо ово 3—4 последња свезимъ летња дана, и ноћи опеть зимске. (ж.)

Домаће и стране повести.

— Изъ Париза явлю, да е француска царица 4. т. м. срећно сина родила. На пиндиндеи палати набавени су 101 топъ, да Парижлиња важност овай догађај обзне. Дете ће добити име Наполеонъ, а кумовао ће му бити Папа и Краљица Шведска. — Наполеонъ IV. рођенъ е 4. Марти, дакле на четырнаест дана пре 8. (20.) Марта, у кой е дањ краљ Римскій, и једине херцогъ Райхштадтскій, у поћећишти Наполеонъ II. свет угледао. Мартъ е месецъ и у другихъ призрћаю за царство Француско знаменитъ. Првогъ е Марта 1815 Наполеонъ I., враћајући ће са заточења свога изъ острова Елбе на француску земљо корачіо, и 20. е истогъ месеца дрзко торжествено уланзъ свой у Париз, где се у ондъ бурбонца Людвига XVIII. у брзини остављене Тилеріе усели. За мало е лнзе проћашено, те ни случай довео, да дањ рођења Наполеона II. и дањ рођења Наполеона IV. буде.

— Бечке новине преповедаю, да е некій простинъ недавно одъ Кремса свою срећу у дутрји покушати хтео, те зато три нумере наброо, и поито му се слутило, даће га ту срећа послужити; то удвои новицъ кои е на срећу ктво. Онъ преда нумере са удвоеним новцем на пошту, те да се то благовремено на место опредћљења пошаљ. Нкоје се три нумере изгубе. Простинъ буде у найсрећнјемъ разпложаю, кои се пакъ наскоро у найћеву скробъ претворе. Пакетъ случайно на пошти заостане, и недосне на место опредћљења. У очајању своме обрати се тай несрећникъ на адвоката др. Флоретина, кои му прошење на нкоје величество састави и све основе за просатега изложи. Нкоје Величество по уроћеной срца доброты найжалостније рћши, да се томъ простаку добыть на дутрји тако исцпата, као да е удвоеный новацъ на изгубене нумере дочета жетутъ и стигао био.—

— У г. 1855. склопано е у свима новчаницима Аустрійскимъ 29 милиона у злату и 4 1/2 милиона у сребру. —

— У некомъ селу недалеко одъ Будимпешти сакрће некій земљедћалацъ 2100 ф. у банкнотама тако, да за то нкоја друга супруги ништа неможе знати. Кадъ онъ после дугога времена своје благо потражи, наће банкноте одъ мишева тако изтрзане, да ій ни ништо више употребити неможе. Сирома буде садъ неутћешенъ, и жао му баше, што е свое благо одъ другогъ своги блага затвио. —

— У Берлину буде исодано нека одъ 80 година бака, кадъ е проспла, ухваћена и на стражу доведена. Овде свом кћеку, съ крпама одјенена и сабраћмъ лицемъ старица одъ 80 година, и поста една 18-лћтна и лепа девојка. —

— Покойный князъ Пасићевићъ учинио е са своимъ имањемъ, кое 70 милиона пољски. Форманта изложи следующу наредбу: Сыну, князу Теодору, оставио е 30 милиона, по нећој части у добрима, и дасми кћерими квитанзи Волконской и княгиња Лабинов Ростовской сваной по 20 милиона. Удовици княгиња ніе у тестаменту ништа оставио, што она осим свога собственога имања, и пензіо годишнио 30000 сребр. рубаља као уловища изъ царске касе ужива.

— У Турской су се періодични листови, о комма се врло неколико година скоро ништи ніе знало — врло умножили. У Цариграду излазе сада 12 новина и 4 прегледа и то 5 на турскомъ језику, 2 на француском, 1 на грчкомъ, 2 на јерменскомъ, 1 на бугарскомъ, и 1 на шпанско-јеврејскомъ језику. И арапске ће новине скоро изћи. Од прегледа су 3 са јерменскимъ и 1 са јеврејскимъ писменама штампани.

Трговина.

Пешта 6. (18.) Марта. (Цене ране.) Пшеница: съ 4 ф. 36 кр. — 5 ф. 48 кр.; наполицо: 2 ф. 40 кр. — 3 фор. 10 кр.; ечмъ: 1 ф. 36 кр. — 2 фор.; зобь: 1 ф. 4 кр. — 1 фор. 10 кр.; кукурузъ (јаникій) 2 фор 6 кр. — 2 ф. 20 кр.; (новый) 2 фор. — 2 фор. 2 кр. вусер. мер.

Одъ 2. Марта до данасъ пронле су нороздъ Земуна следеће лађе:

Изъ Сиска за Панчево лађа Ніе Малосављевића са 120 метій луга натоварено.

Изъ Куле за Сисакъ лађа браће Ледерера са 403 мер. пшенице 119 мер. ниова., и 8289 мер. кукуруза натоварена.

Изъ Бечеја за Сисакъ лађа Петра Арсенића натоварена са 150 к пшен., 2000 мер. свине прос, 1300 мер. овса, и 6000 мер. зобн.

Изъ Сиска за Сегединъ лађа Мерића Кока са 100 метій луга.

Изъ Бечереја за Сисакъ лађа Гавре Пушића са 2100 мер. ваполице и 1900 мер. кукуруза натоварена.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю једну рестову лађу одъ 7000 вагана. Нста лађа налази се овде у Новомъ Бечеју, има све своје потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ону лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечеју 6. Марта 1846.

Х. Сеунић.

Одговорный издавателъ: І. Ђ. Сопрон.

Печатано кнлопочателемъ І. Ђ. Сопрона.

Број 3. У Земуну 17. Марта 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарина тамо износи на 6 месеци 30 кр. ср. Претплатници се воде у Аустріи подъ сваке поште или експедиціи ам управо подъ надзиратељи у појединимъ местима, а у Босанскими Србіи у главной књижари Великира Вазовића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Рустемъ.

Оригинална Новела.

6.

Рустемъ є было човекъ, когъ є околишность неко особито ад' инакъ пріятно упечатлећ на сваког учинило. У њку, кои више одъ 30 година ніе было, притомъ, добро порастао, танакъ и високъ као боръ, двизао я се итро и слободно, као човекъ кои свое достоинство осећа, и кои є богато искуство себи прибавіо. Витке и врло дивжине биле су части њговогъ тѣла, и њгова, многимъ упражненѣмъ добивена челична снага, кад є свако њгово движеніе пратила, подизала є још више красоту тѣла њговогъ, и лице њгово, и ако я одъ сунчане жеге понешто понрављо было, инакъ є врло пријатљево изгледало; а очи су му биле црнасте, кое су, калъ на што промотриваоћи управѣне биљу, оштаръ погледъ бацале. У томе конячкоме, безъ маше створеномъ тѣлу обитавала є лева, крепка, мушка душа, кою никаква несрећа поразити ніе могла.

У красно и богато изкићеномъ оделу, кое є Рустемъ по турскоме вкусу и обичаю посе озбилно, и съ всѣкимъ поносомъ носіо, изгледао є онъ, калъ є на хитроногомъ коню више, као храбрый сынъ аравске пустиніе, за кога веле, да є подобанъ орду, кои у кругу тамо амо дѣне, и увекъ се дразновано, будући за пѣномъ хлебди, съ места крене.

Рустему се тако допало кодъ гостолюбивогъ господара замка, да є сасвимъ безбрижно живіо, престаюћи се нимало за доидуће дане. Онъ уживаше сасвимъ слободно, весело тренутке благонаклоности.

„Рустеме,“ рекне му єдномъ господаръ замка, „имамъ єдну молбу да ти предложимъ.“

„Какву то, Господару?“

„Човекъ єданъ твога реда много коштa у своимъ веку прежива. Приповеди намъ дакле, нени и моина, почемъ сио ево садъ башъ у миломъ скупу сви онако згодно, шта ти се у животу твоме добра и зла догодило.“

„Зашто не, Господару? Ты оћеш приключенія живота мога да знашъ, добро, и преяда су она одъ нале важности, инакъ зато ево ій.“

Рустемъ дакле започне:

„Ако се я и зовемъ Рустемъ, я по имену за Турчина се сматрамъ, то самъ я инакъ Србинъ родомъ, сынъ кнеза Раде Јовановића, о когъ слави старіи војници знаду пр повѣдати.

Има садъ осамнаесть година одъ како су Турци на Смедерево напали были. Мой є отацъ было онда єданъ одъ оны, кои су Смедеревцима на помоћь притекли. Я, дванаестогод шньій дечакъ, слѣдовао самъ њему, и поредъ њега самъ учіо оружіемъ владати и борити се.

Предъ Смедеревомъ отацъ ми погине. Сабља јањичарева, коя могъ отца свртно рани, неке пошгели, и тако будемъ я са многомъ децомъ, кои су за своимъ отцевима у битку пошли, као добаръ плѣнъ узетъ, и у Цариградъ посланъ.

Овде ми укаже ага јањичара свою наклоность, и я му се тако допаднемъ, да ме къ себи узме и у вос-

Што писмо могли ликъ у овай листъ ставити, зато ће у идућемъ листу бити два лика.

ной ме вѣштини почне основно обучавати. Наскоро будемъ добаръ ишачъ, и накратко, валанъ борацъ.

Ага пакъ, онай мой заштититель, съ тимъ се задовольи, што ми ове „Рустемъ“ даде, и затимъ ми препоручи и управо ми наложи, да добро пазимъ на правила Исляма, безъ да е далѣ о моїой вѣри питао и бринуо се. То учини, те и у срцу можъ, вѣри мои отаца вѣранъ останемъ.

Поредъ аге, кои е честитъ юнакъ было, борїо самъ се потомъ у Перзіи и Арменіи, у Сирїи и Египту, а кадъ ми е было двадесетъ и шестъ година, было самъ већъ воѣа одъ сто момака, кѣбиша.

Мой благодѣтель све е чиніо, да мене, на предузетой моіой стази, што више узвиси. Кадъ ли се догоди, да се множина јаничара, кои су хтели већу плату имати, а ага се тоне противіо, побуне на мѣга. У слѣдству чега дође до крвавогъ сражења, при комъ мой благодѣтель погине, а я брзо побѣгши избавимъ се одъ исте судбине.

По овомъ догађаю, лутао самъ я преобученъ по турской држави, докъ ми напослѣдку неизвадне за руконъ, да у мою стару домовину непознатъ доспѣмъ.

Одина и неодолима жеља за отечествомъ, была е, коіой самъ слѣдовао. Ал како самъ чуванъ и жалостанъ было, кадъ оно место, у коѣ самъ на свѣтъ овай дошао, нађенъ опустошено, сасвимъ оплачкано и попалѣно.

Притажанія моѣ породице, єданъ е Турчинъ. Поребегомъ звали су га люди, ки себи привукао; као робъ самъ у номъ собственомъ отечеству, и незнаюћи, куда да се окренемъ, одно самъ и лутао коекуда, и тако ме єдномъ доведе случай у єдну колибу у средъ шуме. Стварцъ е єданъ у истой сѣдіо и полако певао е тужну пеку песму, кадъ я унутра ступимъ.

Нашъ е поздравъ было кратакъ, и одма после неколико рѣчи познамъ я у томъ сѣдомъ певачу човека, коѓ самъ я као и моѓ отца любіо и почитовао, еръ то е было мой кумъ. Радость при нашемъ познаню была е велика, да вамъ е немогу ни описати.

Мой кумъ, Велько Момчиловићъ, некадъ бывши валанъ воѣникъ и борацъ, приповѣда ми, како е у оно време, кадъ е Турчинъ землю плячкао, онъ на сврти лежао, одъ тешки рана, кое е у борбама добіо, и да е то было узроокъ, те е у Србіи остао. Пошто е озданіо, Турцы му његове землѣ, подъ условіемъ тимъ оставе, да іимъ на исте ничъ плаћа, ал по краткомъ времену буде му, подъ разними изговорима, єдно по єдно парче землѣ одузето, тако, да е онъ, да бы самъ моо своѣ остало имао и я животъ избавіо, принуђенъ бѣо, у шуму побѣћи, и ту до сада усамљено жива, молећи Бога, да њему и целомъ сербском народу милостивъ буде.

Судбина могъ кума дубоко ме тране, и тако закључимъ, да кодъ њега останемъ, и у опой ја обштой нужди, кои е на Србе пала, подпомажемъ. Кумъ ме са радошћу прими, и наскоро се наће прилика те му одъ ползе будемъ.

На момъ малому путованю, кое самъ тано амо по предѣлу околномъ чиніо, наскоро я познамъ више валану момака, кои ми се вѣрно здруже и закуну се слушати ме. Єъ помоћу та' другова, кои се брой наскоро преко педесетъ умножа, обкопамо мы обыталишта, кои сно были по шуми око колибе мога кума, начинили, да тако будемо одъ турски нападаня заклоњене и осигуране.

У шумску ту тврдиню, ако наша обыталишта тако назвати смемъ, было е врло тешко ући, а Турцыма у Србіи была е непозната.

Притажанѣ њено учини, да самъ могао малый ратъ са Турцыма одма почети, и са побѣдомъ га, съ наше стране, водити.

Као Рустемъ почнемъ се разглашавати, по одѣлу, по обичаю и говору, сви они, кои ме нису познавали, држали су ме за Турчина, и наскоро ма, чрезъ поодина смѣла нападаня, коя самъ на поодина добра богатіи Турака чиніо, чрезъ нападаня, на паше и везире, кои су кроз державу путовали, чрезъ храбра одбіяня јаничара, кои су на мене съ великомъ четомъ по шуми вребали, изиће за рукомъ те момъ имену славу прадобіемъ, а у исто време народъ турскій, са страномъ и ужасомъ испуњимъ.

Свагда самъ тако срећанъ было, да одъ Турака богатъ плѣнъ задобіемъ, кои самъ потомъ у нашой шумской тврдиви на сигурно место оставило, еръ е моя намѣра была, да найпре блага нагомилаямъ, па онда великій и правый ратъ новедемъ, и да тымъ начиномъ народъ србскій одъ тешкогъ турскогъ јарма избавимъ.

Но провидѣніе е небесно међутимъ другчіе заключило было. У Балабан-паши, ономъ бесномъ србскомъ крвопіи, пошто самъ са многима многе борбе издржао, нађемъ озбиљногъ противника. Онъ е цену одъ три хиљаде дуката, кою е суму морао србскій бѣдный народъ набавити, на мою главу метнуо. Тымъ принуђенъ изъ Србіе у Босну, а одтудъ због несигурности моѣ, у Сремъ бежати, побегнемъ овамо на твою область, но бћени се и одъ тебе, почемъ самъ познао да са ме ты држао за турскогъ айдука, морао самъ опеть натрагъ у Босну бежати. Шта се онде догоди, како ми добра моя срећа, могъ найзећеѓъ непріятеля у руке доведе, и како тай Балабан-паша одъ моѣ руке погине, ніе та нуждно приповѣдити, почемъ си и самъ онде био.“

„И тако,“ завриш Рустемъ своѣ приповѣдомѣ, „я самъ роду милогъ четворице досадъ добро изгледао. Онде у овомъ гостолюбивомъ дому, допада ми се исто овако као и у дому отца мога. Любовь и домаћу тишину и покой, по дугонъ лутаню, нашо самъ опеть онде. Да Богъ да, да ме моя слутня непревари, већъ да ћошть весели дана доживимъ!“

Рустемъ изговори те последнѣ речи видимо тронуть у внутреньости своіой. Затимъ ућути, и изподъ његови велики трепавица пажаньи погледъ излети, и на Єлену, лепу Керку домаћинову, коя е приповѣдане са найвећомъ позорльивошћу слушала, тихо се спусти. Лепа ова дѣвица, поруменивши спусти своіу главу къ земльи, и изгуби се у неко замишљено сапанѣ.

Рустемова е приповѣдка на присуствуюће велико упечатлѣнѣ учинила. Но ко да опаше његовою удивлѣнѣ, кадъ Брашковъ, управитель замка, са разширенимъ рукама къ њему потрчи, и со речима: „Добро ми дошо, сыне сестре моѣ Любице! мой

храбрый нѣчаче!“ узвикнѣ̀ гa на грудя свое при-тиснe. „Есть, ты си мой нѣвакъ, тебы є ихе Добросавъ, одъ пре іошть негъ што су те Турцы Рустеновъ назвали. Три си године старъ было, кадъ си твою майку, мою милу сестру Љубу, изгубио. Колико сань я пута тебе, мало ово весело детенце, на моѭ крилу држао и љюшкао. Судбина є хтела, да я одма по смрти твое матере подъ мађарску и польску заставу ступимъ, и да те више невидимъ. Садъ ми добро дошо, ты вѣкъ одавна оплаканый сыне мои!“

Рустемъ є тако се пресрећанъ осећао, да у ономъ трепутку ништа више проговорити ніе могао осимъ те две, три рѣчи што є могао рећи: „Уиче, слађкій уиче!“

Присуствующи су сасвимъ делили ово пріятно чувство, кое є то сродника повлеченѣ произвело, и домаћинъ каже спонна, да ће овай данъ међу найсрећніе и наимиліе дане живота свогъ пречислити, єръ се радость съ истимъ даномъ у његовъ домъ усели, кой му лепшу будућность обећава.

7.

На неколико дана по томъ ступи Рустемъ предъ Господара замка, и рекне му: „Господару, я сань ти приповѣдіо, да сань ово послѣдньи година мени блага набавіо и нагомилао, кои іошть добро сачувана, у планинской оной тврдини у Србіи преко леже. Мой є умъ задоволенъ, т. є. ако ты то дозволишъ, да я садъ прево одемъ и то сокровиште овамо пренесемъ. Шта велишъ ты на то?“

„Много се усуђуешъ, Рустене!“ одговори домаћинъ, „єръ ко зна, да нећутимъ Турцы ову досаду твою тврдиню проназвати, и сво благо вѣкъ одвели? Зато бы я рекао, да найпре о томъ разнитамо, како се твоя та тврдиня назови, па онда можемо чинити оно што буде паметно. То є путъ, конмъ, као што знашъ, вѣшть ноћа треба да иде, кадъ што чинити намисли.“

„Я сань Господару,“ одговори Рустемъ, „бишъ садъ вѣсть добіо, да се моя тврдиньица іошть непрестано у добромъ стању налази. Вѣрный єдинъ момакъ, кой є мой кумъ замнохъ послао, срећно ме є овде у твоме замку пронашао, и добре ми вѣсти донео. Ако дозволишъ, то ћу га извести преда те, па чуй самъ изъ његови уста остало, о чему се ты сумњаешъ.“

„Ты ни до душе нешто особито ново казуешъ,“ одговори Владимировићъ. „Добро дакле, доведи овамо тогъ вѣстника, кой є самъ Богъ овако унутіо. Почемъ онъ вѣсти доноси, кое су за све насъ важне, то ћу га у кругу мое породице да дочекамъ, кой ће га као и я радо примити.“

Недуго за тимъ, и Рустемъ доведе за руку єдногъ умилногъ плавокогъ младића у салу, где се домаћинъ са своима већъ задржавао.

„Ево вѣстника,“ проговори Рустемъ, „некъ онъ сами говоре.“

Младићъ спусти свое очи стидљиво къ земльи, лице му јако порумени, и ћутао є.

То ћутанѣ учини се домаћину чудновато. Съ оштримъ погледомъ вѣрио є онъ то страшљиво, управо іошть съ детињьимъ лицемъ, предъ њимъ стоеће момче, затимъ узвикне: „Тай вѣстникъ ніе момче, то є зацело дѣвица!“

„Тако є,“ одговори Рустемъ, „ово є могъ кума єдино дете, његова кћи Драгиня. Мой дугій изостанакъ испуни старогъ Белька са страномъ за мене. Тада му дође та вѣсть, да сань на Дрини заробљенъ, и у Сремъ одведенъ. Онда се мой кумъ дигне, узме одъ сокровишта нашегъ колико є годъ могао, и крене се са своіомъ кћерію на путъ, да мене изъ робства изкупи. Ено и њега предъ замкомъ, где на дозволенѣ чека, да као гостъ овамо дођи поже, а међутимъ є послао напредъ кћерь, да она мене, свогъ брата (єръ смо се као брать и сестра познали), напредъ предуготови на састанакъ, и да преда те изиће. И съ тимъ є, о Господару, та стварь разрѣшена, и нека одай милый вѣстникъ посведочи, єсамъ ли истину говоріо или не.“

„Тако є, Господару,“ као што є мой братъ рекао,“ проговори тихо Драгиня, кой се нало помало опетъ ослобођавала. и са слободнимъ погледомъ опетъ погледа на домаћина. И заиста є та девойчица лепа была, са лепо израженимъ лицемъ, когъ є лепота на присуствующе задовольно упечатлѣнѣ учинила. Садъ ступи домаћица любезно къ њой, и съ материномъ є любави у чело полюби, Єлена є загрли и низове є сестрою, Милошъ пакъ, синъ домаћиновъ, у тишини є услађавао погледъ на драженства те невѣсте, и опрезнувши се Рустему, съ конмъ є већъ было братскій союзъ заключіо, рекне: „О како си срећанъ, да у Драги таку сестру имашъ. Можешъ се съ правомъ са њомъ поносати.“ На кое му Рустемъ тихо одговори: „Благо овомъ јунаку, комъ се она некадъ као невѣста стидљиво приближи. Поредъ њѣ ће се онъ своимъ животомъ радовати.“

„Та я сань већъ казао,“ проговори домаћинъ, „радость є се у нашъ домъ усељала. Ускорите дакле дело, и са спаномъ почешу предусретните новогъ госта!“

Затимъ оде са Врапиновомъ напоље госту на сусретъ. Велько Момировићъ, тай старый воинникъ буде любезно прилѣмъ.

8.

Старый є Велько, кадъ є свое шунско утврђено обиталиште оставіо, врло малу часть оногъ блага самобомъ понео, кое є само нагомилано было, што є нуждно было, да се и остало сво благо пренесе, да не бы у руке непріятеля пало, кои и онако свуда тумарао.

Рустемъ и Милошъ, домаћиновъ синъ, понуде се, да са 20 храбры момака, међу конма су се и она два стражара, Миленко и Мидое налазили, у Србію пређу, и сво благо овамо у замакъ пренесу. Владимировићъ ініи напослѣдку дозволи, и они се праћени благословомъ свои, упуте у свою стару постойбину.

Тврдиньица е она лежала у Мачви, неколико миля одъ Саве, у внутреньости земљ, удаљена. Наши путницы, неузнемирени никовимъ непріятелѣмъ, доспѣду срећно до опредѣлѣне цѣли. Рустемъ наће онай подземный сводъ у тврдиньицы, у конъ су товари благороднога метала, разны накити, и драго камење лежали, непопређени. Брзо буду доведене мазге,

благонъ натоварене, и на єдномъ сплаву срећно у Срем пренешене. Кадъ то свршено буде, буду ли коде у тврдињици и написаде истогъ запаљене, и одма се високій пламенъ къ небу дигне. Ватра учини свое дѣло, и Рустемъ са Милошемъ остане последњи то место. Међутимъ є пламенитый стубъ тако високо попео се био, да є се на неколико миля спуда уназоколо примѣтіо. Кадъ дакле Милошъ и Рустемъ изъ шуме изиђу и обали се Саве приближе, виде предсобомъ єдну чету коњаника, кои су њима на сусретъ трчали, и викали іїмъ да стану. То су били єдно 12 добро наоружаны Турака, кое є онай пламенъ изманио, и одавно довео.

„Милошe, драгій брате, мы ћемо тешкогъ посла имати са тымъ Турцыма. Но почекъ сно наше коньке напредъ послати, то намъ пишта друго неостане, већъ ти двапаесть Турака међусобомъ раздѣлимо, и сваки се одъ насъ са шесторицомъ борити. Будимо садъ крепке волѣ, ако Богъ да и срећа юначка, то ћемо мы те Турке нчачно подъ начъ кренути Слободно дакле, па на њи!“ Съ тымъ рѣчима ободе Рустемъ коня и извадивши саблю, потрчи на Турке. Милошъ то исто учини.

„Рустемъ симъ я, Рустемъ побѣдитель Балабан-Паше, знайте то бабе єдне!“ повиче Рустемъ и одма се почне та неједнака борба.

„Ха! ты си Џорбегу и ты Алаю, дивља сыне Џорбегова? Вы разбойницы могъ отеческогъ блага и наслѣдія, и вы ни дале єдномъ у руке падосте, кое самъ тако дуго узалудъ тражіо? Падайте подъ ударима мача моги, сиртъ вама, вы бесни вуци! Тако се Рустемъ свети разбойницыма и лопоовима нѣгови добара!“ То су биле Рустемове опетъ речи, и као што є говоріо тако є и учиніо.

Чиниле се, као да є нека невидима сила, прекстествену снагу у тѣло наша два борца узила. Десетъ є Турака подъ силнимъ њиховимъ ударцима већъ пало было, остала двоица стану бѣжати, и тако наша два борца негданъ одреже.

Узвикъ и радостъ одговори іїмъ съ оне стране Саве, где су њихови момци са натоварениимъ лађама стали.

Рустемъ и Милошъ пруже єданъ другомъ братски руке, и почекъ іїмъ є сплавъ, кои ій є преко превести хтѣо, врло полако плоніо, скоче обоица съ коньима у Саву, и преплаваю пету за тилый часъ.

Заиста су єдно прекрасно юначко дѣло учинили, вредно и достойно народны пѣсана. Побѣдоноси оду дона, и у заику њини старіи предусретну ій съ љубезнонъ добродошлицонъ.

Благо оно и драгоцѣности, кое су са собомъ донели, довольно є было, кадъ се у новацъ учини, да се войска одъ 5000 люди за годину дана у рату издржава.

9.

Зима є се на землю спустила была. Свудъ є миръ оружа владао. Наши су юнаци, уклонѣни одъ светскогъ метежа, уживали срећу тихогъ домаћегъ живота.

Рустемъ, кои се є са црквомъ опетъ совршено уюзно, и турско одѣло оставіо, променіо є и име своє, и звао се као и пре Доброславъ, и као га є народъ подъ иненомъ „Рустемъ“ свуда исно хвалио и славіо.

Лепе душе седнана моћна любавь. Доброславъ и Єлена изповѣде єдноджругомъ, у срећномъ єдномъ тренутку, свою узаіяну любавь.

Исто тако нѣжно изповѣди и Милошъ свою любавь къ Драгиньи, и ова му любка дѣвица са полюбцемъ исту любавъ врати.

Родителіи су, са тихимъ задовольствомъ примѣтили ту, тако силно растећу наклоность младенца, кои є се у срца њихова све ће и ће смештала, докъ іїмъ љубавь и говоръ не позабни, и они єдногласно незаволе родителъ за благословъ. На кое іїмъ они и сазволе и даду благословъ.

Недуго затимъ завче веселе сватовске пѣсме по пространномъ собана замка.

Юнаци су уживали срећу любави, и богату су награду добили за труде, у борбама противъ србскогъ непріятеля положенимъ.

Кадъ у години 1521-ой, дакле на 50 година после овогъ догађаја, Београдъ падне, упути се єдно одѣленъ Солиманове войске одъ 10,000 люди кроз Србію къ Срему. Оно се стани предъ замкомъ Владимировића, и заиште, да се истый замакъ преда.

Међутимъ є судба хтѣла, да Доброславъ све своје љубезне преживи, и као старацъ више одъ 80 година, у замку є живіо и опимъ управляо. Старый тай ловъ, у коге живила іошъ є она мужествена, ватрена крвь текла, даде Турцыма, кои су предаю замка захтѣвали, тай краткій одговоръ: „Узмите га!“

Са великимъ огорченѣмъ почне садъ непріятель замкъ нападати. Доброславъ и се са своима, кои су му се заклели, до последнѣга се борити, пуни 14 дана, са особитомъ храброшћу држао. Текъ онда, пошто су непріятельски топови пре зидине замка страшно разорили, и обкопъ са тѣлесима турскимъ засыпали непуцали, да є непріятель преко исты, као преко „стова самы пређи, и последньи ударъ на замакъ учинити могао — као да духъ тогъ старогъ юнака за неколико тренутка клоне. Но ти кратки тренутци пробуђу, и рѣшителность и моћъ опетъ се поврате. „Децо!“ повиче Доброславъ гомилицы свои вѣрны монака, — кои є броі одъ 500 люди на 50 спао био — са дрктућнимъ гласомъ: „Божа є воля да замакъ Владимировића данасъ падне, и непріятельска се застава на нѣговой кули развіе. Айдмо дакле, єданъ противъ 50, да се славно боримо, и последньи смртный ударъ да у бою добіемо и славно се скончамо. Децо, замномъ!“

Са ужасомъ посрне непріятель натрагъ, кадъ Доброславъ, мачъ у десници, са своимъ людма изъ замка юрнши, и као голіатъ почне међу оними мрвима ударце просипати. Но наскоро се множина на нѣга окрене, и онъ падне, прободенъ небройнимъ на нѣга управленымъ саблама, а као и онъ подну и остали нѣгови вѣрни борцы.

Ови су, као што су се и заклели, борили се храбро до последнѣга.

Солиманова войска види предъ собомъ само гомилу развалина. Побѣда, тако скупо плаћена са кр-

влю турскомъ, мало іой є радости причинила. Она оде намрогѣено, невеселю и ћутећи одъ тогъ замка.

Послани поданицы Владимировићевогъ замка, кои су при приближаванію Турака у шуму побегли, мало се повлаче ноћу враћати, и по бойновъ полю тѣлеса убієны разгледати. Они исконаю гробове, у кданъ саране Доброслављево тѣло, а у остале тѣлеса остады кћери, кои су око њга и у замку изгинули.

Много іошт столѣтія жалосно су се узвишавале развалине замка Владимировића као нема сведоцы бурне прошасти, докъ напослѣдку народъ, каменъ по каменъ одатле не однуе, тако, да данасъ ни шта више одъ тогъ нема, осимъ єдне тамне приповѣдке, коя каже: „Путнике, овде є было некадъ замикъ Владимировића. Њгови последній юнакъ и обранитель, было є Добросланъ Йовановићъ, летъ пређашнѣгъ господара замка, Янка Владимировића, и тогъ Доброслава звао є народъ увѣкъ, само „Рустемовъ страшнимъ,“ єрбо є онъ некадъ као Турчинъ преобученъ, по земльи са четомъ ишао и Турке гонію, и было є страшанъ юнакъ. Свою браћу, Србе, мужествено є одъ Турака бранію, за њи є се борію, и за њи пао. И за свогъ живота више є одъ три хиљаде Турака убіо! Богъ да му душу прости!“

Исторично.

(Исторично описаніе Земуна.) Срем было є подъ Римљанима една одъ найотличнія и найважніе позиція, у царству њиховомъ. Дунавъ и њгове споредне рѣке были су іошт у ово време, кадъ є римска влада на найвышой точки свое силе стояли, постояни следоцы непрекидны оны и кравны боева съ варварима. Исполяска бранитва была су противу ести подигнути, и іошт више съ удивленѣмъ испуњаваю остатци многочисленога розваліна оногъ провидженъ, негда са светомъ завладавшеги народи.

Римљани су при своимъ завлаћенѣма следовали и течаю ови рѣки, кое се пролазе кроъ отечество ваше, и довели су, у сировалу господарстве своге, прве кнше просвете и изображенія у предѣле ове. Наскоро су было варощи назидане, храмови су се узвышавали, и пробитачна положенія добывали су за олбрану кроъ дѣятельность њиову обкопе и тврдьяве. Мойзій Сирміумъ — данашня Митровица — произиде и распространи надлено сайность и славу римскогъ имена. Одъ средоточія оногъ римске владе у южной Панонія, было су све важніе точке на Дунаву и Сави утврѣене, или за населенѣ извбране. Тако су произилали у окольни вашой Кузнічумъ Ицовъ, Акуминкумъ Петроварадинъ, Мурза Осекъ, и многа друга места, кои су имена и повѣствице произле, али о кои нездавнійшъ существованію заостаніи остатци и исконане римске стародревности неопровргнена нам доказателства даю. Тако жителы скромны Болѣавана, у сусѣдству Земуна, една текъ и предувстановата могу, да кыне кућице на сурвинама римски населенна стое.

Она, у изогнутъ призренѣма найважніи точка Срема — точка спасногъ ушћа, морала є, као што се ясно види, особиту важность Римљи на себе обратити, и къ населенію и утврѣенію позвати ію. Сиаке, просуте развалине и друга исконанна римска стародревностій посведочаваю, да я на тое место, на кояъ данасъ Земунъ лежи, негда римско населенѣ основано было. Кда за є то Таурунумъ одъ стары, или друго ное место, кога є име и повѣствица течасмъ времена пропала, было, о томе се іошт одъ историчнисаца иводе различіты мнѣнія. Неки вышеспанцы преносе Таурунумъ на место данашнѣгъ Београда, а Сингидунумъ бы по нѣховомъ мнѣнію место Болѣавана заузимао было. Али важніи основи, пре свега свидѣтелство стары земљѣписаца, па и самогъ Птолемеа и Плинїуса, означаваю Таурунумъ као къ Панонія принадлежавшій, сѣловажено као на левой обали Саве лежећій; у коимъ є времену Београдъ у древности Сингидунумъ, одъ Франка у деветомъ столѣтію Алба Грека названъ было, а Константинъ Порфирогенитъ у десетомъ столѣтію употребя первый путъ славенско наименованіе Београдъ.

На уважените стары земљѣписаца ослањаћи се съ великомъ поуздановћу можемо допустити, да Земунъ одъ части на ономъ месту основанъ стои, гди є у почетку христіанскогъ вѣтчаленя римскій Таурунумъ подигнутъ было. Варошъ као да се є одъ бока брега, кога и данасъ іошт чести достойни остатци тако названогъ Хунадіевогъ градића украшавао, дужъ обале дунавске къ Бановыма протезала; връ къ ономъ правцу воде нскопавана од разваліна, кои су тако разтегнута, да оно преданіе, по коме данашнѣ предграђіе Іозефштадтъ — горня варошъ — звузима само найманію часть равногъ простора незадашнѣ римске вароши, полнуть свой основъ казали. Оваково разшириваніе и видъ суриина, коя дају на постояно и знаменито построеніе заключити, доводе насъ на ту вѣроятность, да є Таурунумъ мирово у време цветаня свога къ знаменитимъ варошима римскогъ света принадлежаша, кое предполагаћъ у сиотрено пробитачногъ положеня места за сообраштчай и трговину у ѣародостойности знаменито добія. Ово знамен средопы варошн Сингидунума и Таурунума могло є одновбразно быти данашньости Петроварадина и Новогада; овай пунъ обезбѣђителногъ и войничногъ значаа, овай безазленый образъ трговине и мирне родимости.

Падежъ римске владе у оныхъ предѣлима служіо є, као што се не то види, за следство такође и ономе Таурунумъ, премда ны то съ извѣстношћу казати невожемо, као се одъ оны многобройны варварски томаши народногъ преселяваня последнѣ пропасти и разорења места оногъ пиконишнога учишта. По свой прилици се є то у ово време догодило, кадъ є страховитый Аваръ Хаханъ Баянъ (ово 600. после р. Х.) вшій Сингидунумъ и мойзій, богатый Сирміумъ разорителнохъ бесиину споме на жертну принео, о коимъ су разнатиами и сарматицыма повѣствичка предаяя до наши времена дошла. Имена Таурунумъ, Сингидунумъ и Сирміумъ изчезаваю одсада у повѣствицы тино, да нам текъ само ашовъ земљѣдѣца нѣроатне следа о седяшту и бранштажа римске величине у Срему обавіюе.

Оглизовано положеня на найважнійой и цѣлисходно уређеной европейской рѣци, морало є нравно къ новомъ населенію позвати, и ны изгледно у времену крстоносне войне на место римскогъ Таурунума другого места подъ именомъ Земуна. Име є Земунъ (Земунина) славенскогъ порекла, на кое се обстоятельство и сумња такође ослања, да друго постановлянѣ оногъ места произлази одъ славенскія населѣенна. Ово нам назначеваніе показуе всѣхъ начинъ и редъ оногъ населенна, и дае нам нѣрант образъ варварства и неспгурности оногъ времена, у коимъ о човекъ зверу дивљимъ равно у рупама и пећинама стаю себи найсигурніи прибуѣкъ было. —

У годяни 1096 кодимо у повѣствицы праве крстоносне войне о Земуну, такође подъ именомъ Маленика назваомъ, прнвый путъ спомеръ. Иподимо Земунъ као крули мађарскои принадлежеће и главну погранпчну точку оногъ краљевства несграњ византійскогъ царства образующе место, вешъ као варошъ јекогъ значаа. Но текъ што се повѣствичкой свестао-

сти порадујемо, али се већ и појављења призивљеном нафе, да бесмисло опустошења описује.

У тзиви једног пустињака, Петра од Амјена, породи се мисао, да помоћу завади освећење св гроба Свевишњега одгони, и Европа покори се позиву убогога једног усамљеника. Папа Урбан II. подиже за свету ову ствар ни прекопном собору у Клермонту духове свештенна и мирјана, па старо и младо, и велико и мало узе крст, и заклучише, да оружаних крстоносаца походе ту светлу земљу предузиу. Ватрена ревност Петра Пустињака безодморно продре кроз предјеле Талијанске и Француске, и успламти народ за свету борбу. Чорда једна занесењака, подилазе редовне крстоносне војске недочекавши, пресе се подз предводителством Петра Пустињака, Валтера од Неесно и брата онога посједнога, Валтера Хабенихтса преко Њемачке и Мађарске къ Цариграду, да ова пре свега светлу рат протнив невјерника отпори. До граница нафарске досвешна, буде ноћ пролазах кризь ову државу од краја Коломана допуштен, али почемъ е она са спиноваких скитница до знамените броя од 40000 нрастнаши, наслиа страна жителя упражњавала, наде краљ Коломан за полезно, да на брзу руку војску свою спупи, да своиме непрнимъ гостима до границе краљевства свога сгвдуе.

Петрова војска подели се на два одјелења. Съ предњимъ управљаше Валтерь Хабенихтсъ, а главни војска подъ личнимъ усмјењима предводителствомъ за нетнх послђова. Валтерь срећно досне до Земуна, и ивгонъ долазак и мђтоке чудниъ ту одазвай представљао нрво пнћатично овога места приключења, о коме ни извјестје добисно. Безъ икакове пажетодостойне жестоде пређе Валтерь са своиомъ крстоносномъ војском преко Саве. Неколико пъл, кои су изъ војске заостали, нпакъ су насилја надъ земунскимъ жителима чинили, кое ови сусиаво, обезоружано и голе крстоносне посиа Валтеровой пошшо. А са знаковъ крста украшене и знотиниве жилне инсиле су на бедемима нарони нлоне, да послђующихъ побожнихъ путницима — хаџима — на опомену служе, и опнй по себи познатихъ случай дође поводъ къ таковомъ дђлу, кое спомена на ове крстоносне обезчешана.

Кадъ се е Петаръ византинскимъ границама приближно, узмемари га тай у ствари нрнстанитъ глас, да се е нафарскй пограничнй намјестникъ са управитељемъ Београда у томе сагласно, да крстоносной војсны у овомъ предђлу прошасть нмесу. Ово извјестје распростраки жеву хаџнма найвеђу зобуну, еръ су сваког мигновени очекивали, да од нлоиы уображены непрнјателя изваднути и уништожени буду. У овомъ грозничавомъ душевномъ расположеню дође Петаръ предъ ворота земунске и осаки на бедемима повешене жилне од нескайстъ крстоносиа. Онъ узме то за нскененнй, и, у мисли, да су Земуцы крстоносне потукли, и са мртвы тђлеса нлоиы поскидане жилне за знакъ побђде и порутжи по ирговима беденини нарони свое повешали, успђлъ новикомъ и осеголобјемъ да знакъ, да се нападне и юриши на нароше. Земуцъ нје било за нападай саремазъ, и одбранителна снага нђгова нје се са надмођнимъ нетроньмъ мерити могла. Бедема буду на юришъ узети и Готерида отъ Бугеле и Валтерь отъ Брунеъ прни су были, кои су поббдоносло знамен свое на жилове земунске нитакли. Очаваюмъ обузети и безъ надеждо, да ће одъ свои занесењы нападителя сазнабши и понитеђени бити, повуку се храбри жители, свакй корнкъ своей одбранкоћи, у внутреность несте своги натрагъ, да се у тесинмъ сокацима нзнова одупру. Али и овде нородоне надмођнбю подлеће и око 4000 люди пролно кръ свою подъ удирцима ненлосрдноет побђдителя. Што се е бегетнога одъ мача овы христјанскн нброзакомъ херов спасло, утекло е у околину, и безчисленн мртвацы, покрнвши тилисе величественогъ Душана, обнзнлнвани су упрепштеннмъ обнли ти' обнтателька ужасно дђло одъ Христјана надъ Христјанима произведено. —

Побђдитель е при освоеню Земуна свно єдну стогину людій свои изгубно, доказателство, да су наши предци за одбрану нароши свое слабо нрезрани были. И нко се тако незнатни штета крстоносца чинаше, нпакъ ій очевидне богата добыть у нрепнтелньмъ средствима сваког рода. Особите в было нзъовой оскудицы у новима, кое ій е кро нко тнштали, поможенсо. Читани су чопори волова, свиня и свнке друге домаће нирне уплачани были, нина е у изобилію нђсено, и крстоносци ту у знаковъ изобилію и разнолику пуны нетъ дана проведоше. Не бн они ношть тако брзо на одазнанъ свой ки помислили были, да се нне краљ Коломанъ у нтноћ ходу, да надъ подлайшима нђконина нроизведему исправду освети, нрађближао.

Ово побуди Петра, то се съ војском своіомъ на путъ нресе, али га наскоро чрезъ Бугаре у тесинама Балкана збогъ изнесеногъ безаконнмъ Земуцима безђлна, казнь постиге. Наскоро затимъ прими Земунъ у домове свое коломанову војску, под' кое се заштитнвъ и они сви жителя, кои су се одъ убйства и сече поразбегали были, отечественымъ огњиштима своима нрате. Кроъ мало година одъ крстоносна задање раве залечене буду, и за петдесетъ година подлије нграо е Земуцъ у византиско-мађарскомъ ратуродзу єдну таковогъ значаи, каквогъ случай ношть од римски времена нграо бао нне.

(Свршиће се.)

Почетакъ прољећа.

Ево већ прољећа; светлость и топлота већъ почнно нзлити. 9. овога месеца обрао се земљё равнитељ одђлство подъ сунцемъ, пи чрезъ то покатуе нрвай одъ дни праздничка дана у природи, кадъ в цео свети шаръ, одъ северногъ до южногъ пола осветлъетъ; то в ово нреже у годнне, кадъ в дневъ ноћи равнанъ; нпакъ за южнай полъ зваки сунце 9. Марта, и у южной земљё половина почнне есень; а за северный полъ рђја се, нпакъ северни половини праздуе почетакъ прољећа. Сунце, кое нзнъ е одъ 11. Септ. до 9-ога Марта заболико было, спђши сђдъ къ точки свое нађисће дальне одъ земљё, да тако до 9. Јунја досне. Нђгово дневно течење е сђдъ найнеће: одђлетнје (прасіе) нодаю сђдъ зранца на осветлъену землю, и дуже се ово на небу бини: дани, кои већъ одъ 9. Децембра, но нолнко расту, сђдъ све већа и већа постаю, а ноћи ону, и са благотворнимъ светлосћу врђна се све жнвђ топлота, кои хоће животь у сваканой земли да пробуди. Све блаже и умилије трепти у сунчаних затиса дана сђда воздухъ, шене нешићи се весело горе нъ плаветоромъ безъ облака небу, а росный ветрићъ нађетупова прољеће, дуна кроъ ношть укочене грађе драли, кои ће пасторо у листномъ и цветномъ пакиту стаити. Истина да е ношь хадно; ношть гадна зиме другга, хадећа, неће да се уклони, и полобно овой у биснама злой жене, покушава ношть свою снагу, прежи већъ пада, да нмъ повиже, еръ при сунчанома зраку ношть нвсъ тера, да отртнуть потрнжимо, и да натру у већи подстицаемо. Но они ће изгубити свой скоњъ: светлость и топлота отераће непрјатног гости, кои устуна, да на южной половини земљё свою вилу оснуе. —

Смѣшце.

(Добаръ одговоръ једногъ простогъ войника.) Руска царица Катарина II. поће једнохъ водоцкахъ у вече кроз крчмарь хођаћъ летногъ двора у Петерхофу. У томъ крчми крчмарь имађаше једногъ, кой ће проћи сваку војничку почесть са пушкомъ показе. Зачуђено стане Катарина и запита га: „Како ће то могуће, да си ме у овакой одећи крчми позна?“ „Светла мати,“ одговори војникъ, „како да те непознамъ, када ты, кулъ годъ проћеш, све осветлишъ.“ Једнъ дукатъ био ће награда за то вниманіе, доћиће се приповедаће, да ће тай истый војникъ нескоро затимъ, не толико због отмѣне војне службе, колико због младости и лепоте нѣгове, за официра произведенъ био.

(Шведскій гардистъ.) Војникъ једнъ од гарде, кой се једнохъ у Варшави са војсковођомъ упражненія правио, свратн се уздухъ у механу једну на чашу ракіе, и ту се оніе. Посрташеля продужи путъ свой у касарну, гдѣ наседнувъ и изведнадно велікій инасъ Константинъ предъ нѣга искрсне. Немогуће ће било, да се уклони, а прикѣлію ће да га ће онай исѣћъ видіо, ни тако прикупи све силе свое, да бы уколико ће могуће више право ворочити и по пропису му съ пушкомъ честь указати могао. Усхваћаи су нѣгова по своѣ прилици врло спешныхъ послѣћъ имати морали, кръ га ће великій кнезъ свекољубе запитао: „Какве ты то будзьштине проводишъ?“ „Царско высочество!“ одговори запитаный, „косимъ једногъ пійкога кућа. —“ Онай ће одговорь тако разиеселіо великога кнеза, да ће једнъ дукатъ узео, гардисти исполь оправнике спустіо, и заповедіо му, да истый дукатъ виноме, када се испава, даде; нѣму ће нын сикомъ такође строго наложіо, да у будуће такову потрешну научаи.

(Свирѣпство хинески бунтовника.) О томе се непрестано пише и говори, и мѣђутимъ се поступакъ тако напиногъ законогъ правителства са ћутаћемъ предлази. У истина ће нак двенадъ правителство ново на среду извишеное разбойничество. Ево на то примѣръ једногъ: Пре кратногъ времена особа царски војска варошь једну, кой ће одъ привременна Тиенцинъ Виногъ звуселе была, и потуче све жителѣ до 400 десетка, кои предъ управителя војске изведени буду. Онай се особе крвнокъ једномъ младићу и запита га: „Дерване, шта ти ће отацъ?“ — „Отъ ће изумрлъ“ (т. ѥ. лѣкаръ другогъ реда.) — „Шта изповедникъ ти?“ —“ „Учили су насъ, да изповѣдимо Шакіа“ (т. ѥ. знаменованъ Богъ кодъ свирѣпственихъ хрисћана и прекрштенихъ „лажљеръ браћа Христовогъ“). — „И ћу те изучити, сакле сатанинъ, како ћешъ Шакіа исповедати. Спреми се на скрѣ!“ Седъ момчићъ онай са свима другима надне за колена предъ мандарина и са сузама молише га за живоетъ. Бадава. Дѣца нѣма да се заколаю, — тако заповеди нечовѣкъ. На тай конацъ буду они изведу два дивизіона конницкога пољства. Свакой добіе две стотине. Једанъ ће заповедіо одъ писета до иасиека изрошіо. Можаль ова буду съ вежаными рукама одъ остраге у дубоку једну рупу, гдѣ су многи у самомъ једномъ рупу, кому нѣ крећ сломала, бачени, и рупа се одма затимъ земљомъ засыпе. Съ разлеселѣомъ се нинонъ и свиномъ кабіла су царски вонци живый онай гробъ са земљомъ, и ругали су се Шакіеви, кой ние у стању да почитатељ своѣ заштити. Остала су 200 дечака одъ тога съ претицомъ кабіћаки. За скупе су ій вонце средницима ньиовимъ предали. Овакова ета дѣла, оваквима ета опасношћу ужасота стања царства тога иноде се и у многочисленимъ писмима мисіонера, кои су по многимъ хинеским сусѣдницъ земљама распространѣли. Иодъ таковимъ се грознимъ варварствомъ царство то у вечитомъ затезаню, у непрестиномъ метежу одржава.

(Средство противу црны буба, шкабе.) Многи се средства употребљюю да се та животиня утамани, као што растопљѣный црнай сапунъ, коме се на две одке 1 комадъ сублимата отрова домеће. Но пошто се та гадъ радо у нукозине зида и пећи заклоња, то се найболѣ са сумпоромъ киселинома (Schwefelsäure) потуби може. Може се и прескнуть са брашномъ помешанъ у ира утуба, и гдетле посути. Буве те, како одъ тога окусе, цркнаю.

(Ужасанъ случай.) Селянинъ једанъ изъ предѣла Мосиве, кои се последньмъ потопомъ целогъ нинна своега лишіо, Децембра месеца одгуди отишао и петъ миля одъ Сарапула надзираћельску службу у једномъ пољскомъ добру добіо было, заповѣди се у Кнегъ господара свога, и почекъ с уверенѣ узаћике любави добіо, запроси е одъ отца нѣногъ. Молба нѣгова буде одбачена, а притомъ му се найупредительнимъ изразима на знанъ дато, да се лишава довкошньѣ службе свое. Ишћъ тогъ истогъ дана морао се удалити. Ово раздучени любећа се лица сада ићћъ већма уможи патрету желю, да се свидане; посредственомъ служанке добіали су прилике, те су се васаио састати и разговарати могли; а напоследку и нађуѣра једногъ придобіо, кои младенце ове тайно нечи. Затимъ се нови супружници договоре, да заедно у крилѣству, кое су оне стране морусли деки, и у кожъ нуждећньѣ ужас богатъ човекъ, обитала, пребегну, и заиста бегство ово 13 Февруара у дѣло приведу. По текъ што су су се бегуши на иладу пораклиа одъ пуће удаляли, и младу жену згоди шлогъ одъ крви, и у сѣдству тога за кратко врѣме мрти предъ ноге мужа свога. Онай поита брао въ обитаилиту, кое ће ту найближе было, и у кожъ су надничари живили, да ій у помоћь дозове, и докъ ће надничарна на место догодиши се несреће дотрчала, надничарь ће двору отрчи, напрани лариу и сообшти шта се догодило. Отацъ, кой ће збогъ туге изваъ себе дошао, помаши се, сѣла пушку съ дућара, заповеди своимъ людма, да за нимъ сѣдую, и све кероке да са собомъ поведу, како не бы могло похититель, на комъ ће онъ ужасанъ примѣръ произвести хтео, умоћи. Чимъ ће истогъ спазіо, одма притегне пушку, да га — по изговору нѣговомъ — у ногу рани, и тако му бегство немогућньѣ учини. Али таке промаши и раздруза главу надничаре, кое се мужъ на то сѣдъ помаши, за господара своега скочи, и уилатіо бы га, да га ине керъ једанъ сгепао и на земљу оборіо было. Садъ господарь и слуге спопадаю похитителя, и доле су га съ мотками и буцана тукли, доклъ ніе обезсвешћено и нарадъ ніе се свое строеоштво. Затимъ га одвукъ у дворацъ, гди у сѣдастви добивени многи рана и безъ лѣкарске помоћи ћошћ те исте ноћи преиине; а и надничарь, за кога такође никое ніе ни бриге было, буде сутра дань нађеть мртавъ, будући му и керъ, кой га ће на земљо строеоштво, и одъ кога се онъ одбранити старао, грло прегризао; онъ ће остао за собомъ шесторо деце, одъ кои ће найстарій осамъ година старо. Женица, кою ће шлогъ ударио, доће онетъ къ себи, али, почемъ 16. Февруара отца нѣногъ у вись одведу и она за несрећньѣ конацъ мужа свога дозна, сађе се ума и падне у бесилю, збогъ чега су нуждна насилна средства противъ нѣ употребљава быти морала. Отацъ се у нису утушио, и инаће нѣгово прилаће држави.

(Четворо деце.) — У Лондону се догодио редакъ случай, да и жена једна четворо деце родила. Како деца она, троје женски и једно мушко, тако и мати нѣна, иноде се у врло добромъ стању.

Мѣстне вѣсти.

У Земуну. — I. — О, да красанъ! о, да лепъ и пріятанъ изгледъ нашъ Земунъ нам! Зачу се гавсъ єдног прошутки у бушику пикарице земунске, гди се одъ многи брига и мисли и надежда сие на болю будућность по гдѣкоя брашна главаша разседри и често у, „многогласовитость“ врѣће! А шта е, богати, искрено ми кажи найлепше, што ти се у њой допада? Да много страномъ одма у очи пада, што се слабо гдѣ назири, то стои, старе дюнгере и чардаци и доксати пешъ се помало и полагано претварао у лепе дућане али ... „Почетакъ е вело свачему тежакъ,“ то е истина штомо наши стари вело, шатъ доцекано срећно да и овай редъ дюнгера и папуџйска дућана, и свакоякн сатварія са писуљомъ и сочиновъ єдиредъ устуни место земуня и сайнихъ дућанина, што жељо сваки — да, да сваки кои е очима угледао ове лѣпотке буде — очекује! — На ове лепе изгледе будућности подигну обонца свое чаше, и даду се затимъ опетъ у бутанѣ пустиште се у море разсуђенія. — „А шта сио се у каснли тако дубоке упустили?“ рече прва, „зашъ да одъ многи мисли немоше заиста мирно да човекъ спава ни ноћу, а камоли овай слади сваки послѣ ручка.“ „Но падиаћ да си добро изучіо сву маранну исторію,“ рече друга. „Єрбо шта ти е болѣ одъ ове естествене“ науке, кои се заиста без пол’ муке може научити: Єрь надъ човекъ добро еде, піе и спава, то е онда ону „Естественицу“ добро проучіо!—“ Кадъ сио видјели да су ова двоица онако лепо проучила Естественицу повѣстницу, дай да имао останимо наше добре Естественицитеље нека испитую разлике и свойства различни струка пића, — а ми ћемо мало да се обазремо на улице земунске: та прави погледъ падоше у очи здакія са пьовимъ великолѣпнимъ заставнимъ, белимъ, црвеними и сваке боя таблама (шилдовима). Здакія одна нам лепо представлаю богатство и сиротиню нароши одне, а табле трговачке и занатлійске радиности. Што се првоъ тиче, то ће сваки при првомъ погледу у Земуну обе крайности (extrem) опазити, єръ овде златне средине нема, него из’ е великолѣпіе и високоносіе или полѣпопрекошя, убоги, старе теотере прегледнуће, старе ракуше испитуће, на болю будућность са скрштеними рукама изгледаће, на торкашту по найвише за конотима испитаће любопитлаша класа Новкоть новчега наслѣдника. — Прозори су очи домова, кои што се изразя єдног знаменити списатель; дакле съ тимъ истимъ правомъ шилдове или таблe трговичке чело или болѣ лице, или што су стари називали „зрцало“ или „зрцало“ можемо назвати, нальзя да в често погльбокъ јекономическомъ зарању, ако се лице са средином зна слагало, дакле су у многомъ стари практични люди имали право. Да! то познајемо сиюо да ако што и лице глатко и углађено или петино и рашко по окоплостика разни прошена живота, бити мора, тако исто и ова представницја бытостања т. е. шилдови єдне нароши од разни неногли времена или су глатки из’ изливени. Али то имъ нимало несмета да високо главу недижу, и мирно ако цѣли своіой ходе да одговоре т. е. да мимопрођазеће учтиво на поздравъ познаваю.

Но има и друга и то много нижа страна ова табла по високо главе свое као што видосмо досећа, а то е страна много већма читателъ наше интересракћа т. е. страна ортографійска, краснописа, єдномъ рече, страна научна, а съ ове ћемо стране као и дакъ прегледнѣ знаменитости нароши наше продужити нашимъ читателъма у слѣдућемъ листу. —

— Изъ Карловица нимъ пишу, како су тамо 5. о. м. почели полугодишнѣи испити влариха, и како е сами Његова Светость, г. Патріархъ, испиту присуствовала. Прво и другочѣтни кларицы буду у Патріаршеску резиденцію на испитъ позвани. Пошѣстіе то привѣћала, како е Његова Светость съ редкимъ и непрекидниъ пажньомъ слушала сваког абореченъ ученика, поть е и съ краткимъ или трогателнимъ словомъ спѣтовала, да младость своју у ревьности неупроводи, да ју труди учитеља нѣгову сутьки не буду.

Београдъ, 17. Марта. Пре нећи дан честитала су сва индлежателства србска, а и господа конзули страни, француски конзулу робенѣ французскогъ наслѣдника, а 12. увече дано е истый г. конзулъ свих балъ, коіимъ приликомъ нѣговъ квартиръ и куће неколико француски подзаки, кои онде обытавао, биле су сийао осѣтлѣне; обе банде, и србска и турска, свирале су предъ конзулатомъ и забавлале љубопытный народъ, кои се скупіо био предъ конзулатъ, да види свечаность, и тек после 12 сати, кадъ е банда отишла, разишао се и многобройный народъ.

— Овм дана напшла е изъ печатьб „Србска граматика“ Вукћа, профессора гимназіе београдске. Изъ дѣла се види, да г. сачинитель истогъ, вће трудя жалію, на чему г. Вукћу тимъ већа благодарность приспи, што е то прва србска граматика у строгомъ смислу. (ж.)

Трговица.

Сисакъ, 8. (20.) Марта. После дугога чекања еди се одпочнуть позна потреба за Крашову, због чега е 5000 до 6000 мерова кукуруза, поча по 2.1—2.6, старій по 2.15—2.10 и 3000 до 4000 мерова пшенице по 4.45—5.30 продано; свака друга рани остала е непромѣнена. Прекда су се сувишна она изъ Кремъске предавдати могла, и прекда се ова бояза на каквой инсинуаціи неоснована, него се само односе на подпирсй жѣстне одсеће, нѣкъ су она пропаћавао убудући, и съ нездовъ се повдашоску предељу, да ће она рани у цени скинути. Прекда е тећій сѣмій тећаи на среду основьки посао ако и трговине съ рановъ напредъ означити ране тешка ставе, нијеъ вискино да се некакво, што ова надежде ако сваки рекне ово сангвиничко означавано и съ тимъ више пророчено, да ће цена скоро колике ране остати не брзо, али зато биће кошѣстіе и сйдственіе видити, што се пшеницъ раздражнимъ узроки као доселе, кой бы протиано радзатти и довлати могао. Као цену истину наводимо само то, што в. п. рангтскій земљѣдѣлацъ, кой е иде годину две дана за свою собствену потребу кукуруз по 4.4—5 фор. пђћате приморанъ био, ће само сада нашта некупуе, него да и за себе и сисе до жетве скоћдѣлаень, и скрхъ тога да е ошитъ у отиню, одъ старе сиса ране часть еду кукуруза на вашаръ довати и по 1.45—1.50 продати.

ОБЯВА.

Подписаный има на продажо єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се онде у Новомъ Бечеју, има све своје потребе, и принадлежи у другу класу асикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на исте обратити.

У Новомъ Бечеју 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

ЯВНА БЛАГОДАРНОСТЬ.

Осећајіи Сваки Берберъ, кой е рођенъ у Босни и сада у Београду близу Стамбольскіе жили, изјасно е за три кессіи дана сопствено долоножданаюе ногу, за кое неизказано болюве нису Љѣкари никакве помоћи знали, него су му исѣкогу одсећи хтели: због чега онъ себе обвезанымъ осећа, благодарность свою јавности предати.

Земунъ 16 Марта 1856. Іоханъ Брайнштеръ.

Одговорный издатель: І. К. Сопроъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Број 4. У Земуну 24. Марта 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, и цена му є на годину 4 форинта ср. безъ поштарине; поштарина такса износи на 6 месеци 30 кр. ср. Претплатници се моле у Аустрији код свике поште или послати новце на издавателя у напредъ-плаћено, а у Кнежевини Србіи у главной книжари Великира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Петаръ Велики у Бечу.

(Свршетакъ.)

Бацивши садъ погледъ на говорећегъ страница „Познаете ме?“ зачуђено рекне и да истине за право, кое се є бидана опровргни трудила.

„Его видите,“ одговори страницъ съ пріятнымъ смешкомъ „да ми є спознанъ на васъ веранъ остати корао. — Кажите ми, могуъ се съ матеромъ вашомъ познати?“

„Зашто не“ збуђено рекне Регина, при чему плавенъ забуне образе њене прелѣ.

„То є лепо одъ васъ.“ рекне страницъ стиснувши Регину за руку. „Мило ми є, да ми то одобравате, а већете узроке ни имати, да се због тога кајете! —“ Регина слушала га є съ растећимъ нескойствомъ, — она ни сама знала није, зашто ю є погледъ страница тога у такову забуну довео. — онъ ioй се є башъ сасвимъ пріятельски показао, цело обхођењ њгово биле є благородно и мужествено. „Ако ћете ви хтели съ матеромъ моіомъ?“ Зашто га Регина, мало по мало надъ забуномъ своіомъ господарица постаяши. „Познаете ли вы и матерь мою?“

„По имену — одчасти и по страданю, познавши є, — но лично не!“ одговори страницъ. „Ваша є мати трговачка удовица и зове се Цецилія Драшгелъ, она є одъ честите и добро познате бечке кяне граћанске куће — њено є фамилярно име Химмелмаеръ. Вашъ отацъ, любезна Регина, био є некада богатъ човекъ — и велику є трговину водіо. Штете, кое є њихо у трговини съ Турскомъ, управо при куповању онога брега, одъ кога се земля као фина пресна боя продае, у Ермянской, као и знаменито потраживанъ оно у Руссіи, кое му није испоручено, принудили су га да трговину напусти. Єлъ' тако?“

„И вы то све знате?“ рекне девойка и неотично застане, бацивши пытающій погледъ на страница. „Тако дакле изра быти, да сте вы нѣкій старый познаникъ мога отца Моя ће се мати заиста свесрдно радовати док васъ види.“

„Его видите садъ“ придода страницъ „и я самъ башъ самъ у себи тако мислио. Може быти да ћу моћи и я матери вашой іошъ полезанъ быти. Али то ћемо текъ видити, док се се съ њомъ разговоримъ.“

„Мы смо већъ и тако предъ кућомъ,“ примѣти Регина и са понизнымъ поклономъ понудивши страница отворя му врата.

Мати є іошъ была болестна. Њено упрепашћенѣ кадъ є кћерь свою са страницемъ у кућу долазећи видила, было є велико. Но кадъ се є овай као човекъ совршено у обстоятелства фамилія њене посвећенъ, и у исто време и као старый познаникъ кућевћенъ, и у исто време и као старый познаникъ кућевћенъ, и у исто време и као старый познаникъ кућевћ

су съ његовимъ посланичествомъ овамо дошли. Ја имамъ много познаника у Москви, и могу нам при наплати вашегъ руссискогъ потраживања може бити рука помоћи бити, ако хоћете да ми саобштите, у чему се то потраживање ваше састои и одъ кога е оно?“ —

Са радостно — страшљивимъ срдцемъ саслушаю мати и кћи речи оне.

„Иди Регина“ рекне мати „само у собу и донеси изъ папира оны покойногъ отца твога писмо господара Демидова.“

„Зовеш се тако тай трговацъ?“ — Запита странацъ съ изражаемъ найсвећег вниманија — „Демидовъ ли е у Москви тай човекъ, кой вамъ тай новацъ дугуе, кой е къ паденію вашегъ мужа повода дао?“

„Есть“ одговори жена съ изражаемъ туге свое „то е тай човекъ, кой е сиротогъ Драгила у гробъ оправио, а насъ све у тугу и несрећу увалио.“

„Тѣшите се, добра госпо“ нѣжно рекне странацъ „тѣшите се. Богъ е — чини ми се — тешко текъ искушеніе на васъ навалио, — може бити помоћь е сасма близу. Ја Демидова познаемъ. Онъ е єданъ богатъ човекъ, — есть, онъ е єданъ управо одъ найбогатіи у Москви, и ако онъ неплати, то ће бити само због нѣговогъ непоштења, а никако не због нѣговога немогућства. Докъ ја у Москву дођемъ, подлећи ће ми одговору! — “

Међутимъ е и Регина изъ собе дошла, папиръ єданъ дркташе у руцы нѣной — то е было писмо Демидовљево, у комъ е онъ признавао, да е одъ господара Христофа Драгила у Бечу еспана у предности 10,000 комада пуноважећи дуката повукао и пріимио — съ тимъ придодаткомъ, да ова сумма при попратку нѣговомъ у Бечъ, найдаље за годину дана припрати еспана, одъ кога точно исплаћена бити има.

Странацъ разсматрао е писмо дуго и точно, окретао га е са свію страна и прегледао е све знаке, да се о истинитости увери, па затимъ рекне: „Нѣгозъ е рукописъ — и га познаемъ — писмено дакле ово ваше, добра госпоа Драгилъ, прекрасно е и по свима е правилама нашегъ законика издано, и я вамъ кажемъ, питковъ тай, Демидовъ, плати ће вамъ, иначе ће са мном онъ посла имати!“

Іошъ се сирота, болестна госпоа Драгилъ ние усудити смела, да се упечатлено радости, кое іой е изгледъ на добитакъ тако знамените сумме прибавити могла, преда. Али су се ипакъ сузе радости стакліле у очима нѣнима и она е склонила руке и пала на молитву. И Регина е склонила руке своје, али е притомъ и подскакнула, и смеяла се и плакала, па затимъ е загрлила матерь свою и са потокомъ суза пресецаюћи рећи напоследку се нагнела къ образима болестнице и рекла е: „Видишъ мати, да тебе іошъ Богъ радо има, и да нећешъ умрети, нећъ да нећешъ весела, богата и опеъ уносрећена бити!“

„О кћери моя,“ съ уздисанна проговори мати „непредаи се іошъ тако рано радостнымъ надеждама, оне насъ могу изневерити! Москва е сасма далеко, и тко зна, єда л’ нећемо дужникъ нашъ, ако онъ хоће да непоштенъ буде, средства нађи, да одъ пресуде суда избегне. Богъ насъ е дуго искушивао — а може бити да е нѣгово неисполатено заключеніе, да се страданѣ, кое е на насъ навалѣно, іошъ продужи!„

„Ахъ истина мати, ты имашъ право!“ узданувши одговори Регина. „Дакако, у Руссіи по свой приликы съ праводомъ и правицомъ іошъ доста тралио иде, и сигурно мало има Русса, кои су тако добри, као што е онай господинъ, кога мы іошъ и непознаемо, а онъ се насъ тако свойски прима!“

Збуњићъ сташе страпацъ при тимъ речма и за єдно магновеніе видіо се е, да се самъ са собомъ бори, шта да на то обзиникнувши народа свога одговори. Затимъ остави писмено дуга Демидовљевогъ на асталчићъ, кой е поредъ постелѣ болујуће стано, и проговори:

„Госпоа Драгилъ, пріимите одъ мене слѣдующе предложеніе. Я — странацъ се при овомъ я, самъ са собомъ борио, да онай додатакъ утаи, кой му е придодати хтео, или придодавши обвикнуть бло — и пріимамъ на себе доказателство за строгость правосудія, кое у Руссіи постои. Вы ћете се кроз мене уверити, да ни у Руссіи неможе никаквъ богаташъ средства наћи, да се одъ обезпетности своје одтргне. Ако ми повереи ваше поклапате, то уступите мени потраживаи ваше, а мой ће задатакъ бити, да я Демидова у Москви къ исплати дуга притегнемъ. Али то учините што пре — єръ се я нећу іошъ дуго у Бечу бавити.“

Изнѣстанъ говоръ и засіяне очи странца, кой е при тымъ речма са седишта свога на ноге устао, распространили су некогъ рода стидъ у фамилји Драгилъ. Мати и кћи узверише се, єръ су почуствовале, да су оне чувство странца не нѣжно додирнуле, будући су оне предъ њимъ тако непріятно мнѣніе свое о отечеству нѣговомъ исказале. А и то су знале да човекъ єданъ, кой тако говори, нора или некомъ высокомъ, или може бити найвећемъ реду у московской држави принадлежати.

„Извините“ рекне напоследку Регина, „ако смо васъ што увредиле. Зашта то изъ намере наше учињено ние. Помислите, да е іошъ отацъ, докъ е живъ было, заиста све чиніо, да до потраживања тога дође, и да насъ е све губитакъ тай до грдне оне несреће довео!“ — „Благодарно“ придода мати „пріимамъ я предложеніе ваше. Сутра ће писмено по правилу закона приуготовљено и съ безусловнымъ и неограниченымъ повереніемъ у руке ваше предано быти. Али на кога“ — пріимати мати затезаюћи се у говору своме — на кога ће уступанѣ моје власти?“

„То е сасвимъ просто и лако“ одговори странацъ са указываюћомъ се равнодушности. „Упраните вы уступанѣ ваше на Петра Алексіевића у Москви.“

„А кудъ ћу исто да оправимъ?“

„У кућу руссискогъ посланичества. Запитайте тамо за генерала Чернетева, онъ ће већъ о той ствари знати. И“ — придода странацъ у доброй волји и смеюћи се — „проштайте тамо іошъ и то, єда л’ е Петаръ Алексіевићъ добаръ и поуздань платацъ. Я се надамъ, да ћете вы найпробитачніе о њему чути!“

Странацъ одма затимъ избегне благодарностьамилије. Са смешећимъ се лицемъ опрости се, матери и кћери рече добру ноћь — и оде.

Између найвеликолѣпніи свечковина, кое е Ћесарь своје высокоме госту Цару, за време бављења нѣговогъ у Бечу давао, био е 11. Юліа у банштана и дворанама новогъ Фаворита дрнаньи балъ. Дворъ Леополдовъ было е єданъ између найсјайніи. Особита лю-

бовь Јесарева къ свирки была є тако велика, да се онъ у временима найвећи политически конесиања и найудручалији владателски брига одъ свога изреднога и восле одъ саме вештаке прворъ реда састављеногъ свирачкогъ друштва одвонти ние могао. Царица, коя любовь к' свирки супруга свога ние у једнакой мери съ њимъ дељила, истина є свакій данъ при упражњаванію друштва тога, но текъ изъ љубови къ супругу своме присуствовала, али се є она крозъ читаво то време покашње съ везомъ забављала. Оваква свирачка веселя са 3-500 свирача ни су у била подъ Леополдомъ никакове ретности, и већъ є царъ Петаръ опаковоме снажноме свирачкоме упражњаванію са удивленћемъ и ухићењемъ присуствовао. Опере — њемко талијанске — прво су се подъ овимъ владетељемъ у Бечу утврдиле. Наравно овакова представленија, кои су у оном' времену, докъ іошъ никакови позиторија театра было ние, и на части разделћена была, при особитимъ светковинама бивала су само поправљаюћа се позорища и при свемъ томъ су увекъ съ великомъ, кои се превосходити ние могла, у позорища (сцене) сложени. При овомъ дворскомъ друштву были су изъ Италіе при певачи и певачице съ постоянымъ уговорима и платама ухваћени. Балови пакъ Јесаревы у свићности и величествености превосходили су све, што є у томъ слотрењо дотле икада Немачка видила. Найвише учествовао є на тимъ светковинама цео дворъ, и найвећа и найотмћња часть наодећегъ се у престолномъ месту благородства, при коимъ су светковинама художественія водопади, осветљени у висъ прекрасни извори, одъ хиљадама разнобойни жижака разсветљени лединци, и присутство неколико стотина карактеричны маски поредъ величествены феерверка и т. д. обычни были. У томъ є истомъ виду было и 11. Јулія за честь Цара држаный балъ. Три художествена водопада раздељавала су топлъ летњи воздухъ у башти Фаворита и— изнутра съ црвенымъ, плавымъ и зеленымъ жижцима осветљена — заслињавала су очи съ ніховомъ натреновъ разнобойномъ сајности. Осветљени ходници на сводъ давали су изгледъ као изъ дальне на столпове, на гонные састављене изъ више разны предмета, и на у висъ прскаюће изворе; стаклена башта изгледала є као да є за свимъ благомъ обе Индіе снабдћевена, а зуће свирке позивале су у башченску дворану.

На овоме балу Царъ и Царица представляли су домаћина, домаћицу и остале маске были су Нћемци, Талијани, Шпанољци, Мађари, Французи, Поляци, Московци, Хрвати, Индерланди, Швајцерци, Грци, Турци, Персіани, Ермени, Африканци, Египтяни, Хинези, Татари, све паръ по паръ, и то одъ найвышегъ благородства представљани. Осимъ тога было є видити изложено и изађу изъ Ниринберга, пастире, цигане и бајтоване; француске, енглеске, талијанске и швабске земљедћелце и земљедћелке, фридландскій земљедћелацъ найжићьій и найокретніи одъ свію у редовима играча, было є Царъ, а замста обчаравања фридланска земљедћелка, су коіоиъ є онъ затрено играо, была є као знаменита светска лепота у Бечу, а богне и у читавой Њемачкой, позната гроћица Іохана Туру.

Истина су светковини овой сва присутствуюћа лица съ найвећомъ сајности честь чинила, али ніемо ны засада овде само надвойводу Карла, гроћа Хајстера, гроћа Велца, господичину одъ Хилеръ, надвойводу краља Іосића, надвойводкињо Магдалену, гроћа Ернста Ридигера; надвойводкињо Іоану и принца Евгена одъ Савоје да спомењемо.

При части той, где є Царъ найживљ учествовао, подигне се кућевны доћаћинъ — Јесаръ — са свога места одъ трапезе, пређе сънздренома чашомъ госту своме, фридланскомъ земљедћелцу, и напіе му здравицу. Овай довати чашу испредъ уста Јесаровы и испіе напискапъ реквизи оне речи: „Я скрозъ познаемъ царя Московскогъ. Онъ є Јесару тако преданъ, да бы онъ и кодъ бы бивъ самъ отровъ у пеяру было, пакъ га на пекапъ испіо.“

Царъ є знао, да ће балъ овай бавленћ његово у Бечу завршити. Онъ є већъ скоротече опреміо у Италію да у Мађтками и Риму долазакъ његовъ обзнане.

Остало време задржавања свога обратіо є Царъ искључително посматрању знаменитостій, учевны завеленія и човечны основања бечки. Међутимъ є ишао у Бадић и Пожуњ, место где се мађарски краљеви крунишу, на комъ ну є путу изушт Волчъ за спроводника и обасителя служіо. Торжествено предаваћ поклона, кое є русско посланичетво, кога є сачленомъ и Царъ био, доставити имало, досада є изостало, еръ су се нети поклони у путу задодили. Напослетку и они донешени буду. Они су се састаяли изъ скупоцены кожи, изъ перзински шалова и простирача одъ сребрны и златны натерія, изъ коньски покривача, седала и ините опреме, изъ художественo израђены и са каменћемъ источны земля искићени сабаля и изъ лены коня; а предавали су ји 48 найизабранін и сасвимъ єдвако обучены бечки грађана — коња є Петаръ наброена пытања предлагао. Тај се своме собственомъ посланичеству придружіо; а ово се є показало у сасвимъ старорусской ношњи, само што су Царъ и Лефортъ были безъ дугачки брада. Ово се догодило уочи поласка у Италію. Али Петаръ пакъ ніе Италію видити. Побуна стрелаца появила се. Текъ што є ћесть о овомъ догађају Цару у ніеговомъ дворцу у Гуннендорфу до ушію дошла, одма є одъ путовања у Италію одустао, генерала свога гроћа Черметева, да при заключенію државы оны при двору бечкомъ договара относително карловачкогъ мира присутствуе, у Бечу останіо, а самъ є преко Польске у Москву ради уништења побуне одездіо.

Сутра давъ после држаногъ бала у Фаворипу показала се є Регина у Кенигсегшовой палати. Мати є ніна надежна писмена сврхъ свога у Москви потрашивања на назначено лице спремила, и Регина ніе безъ ужаса дозпала, да ніена означена персона ние ту, већъ да є у Баденъ одпутовала — и да се съ прошенімъ своимъ на генерала гроћа Черметева обратити има. Съ дрктанћемъ слћдовало є лепо томе, али боязљиво девојче. Лађно іой є сасвимъ срдце было, као да су іой све надежде ніене с' пріятельскимъ страшћемъ, кой є матери ніной посредствовањ своє обрекао, изчезле быле. Дочекъ генералово бло є такође тако озбиљанъ, тако лађанъ, да є већъ и Регина у себи заключила, да се є великодушный пріятель сврхъ обћања свога показати хоћао. Али се є она садъ по томе ако упрепастила, кадъ є гроћъ Черметевъ, почемъ є доказателства прочитао, ова у одљење едно писмићетъ остала своја останіо, и поредъ тога стоћи новчаный спи-

*

дучињ єданъ двоицы одъ войнића, кои су код нѣга непрестано на заповесть очекивали, предао, да га ови у обитлиште Регинино однесу. Регина є због не познатно тежине сандучића предчувствовала, да є новацъ — већъ стигао. Заврти іой се мозакъ — и да не бы пала, морала се є на близу до нѣ стоећу столицу наслонити.

Генералъ примѣтивши унутрашнѣ движеніе Реги-

Александеръ II., Николаевићъ, царъ Русіи.

нино рекне: „Посао є вашъ свршенъ. Новацъ є вашъ исправно донешенъ, и вы због тога немате никаковога основа ништа више двоумити.“

„Господинъ генералъ,“ тронута почне Регина „и немамъ речи, да бы вамъ чувство благодарности моє изаснити могла. Само ми є яко жао, што господинъ Петаръ Алексѣевићъ самъ собомъ овде неприсутствуе, да бы му казати могла, да не великодушный посту-

пакъ његовъ неизказано срећнома чину!“ Генералъ се є одма са сједомъ одъ сиеа уздржати могао.

„Нођите съ Богомъ,“ рекне онъ садъ Регини болѣма пріятельски него ово одпре „и будите подпуно уѣрени, да я нећу пропустити, да му речи ваше вѣрно неисповучемъ. Петаръ Алексіевићъ свесрдно ће се заиста радовати. Видити га пакъ — тешко ћете више. Вы бы сте се рѣшити морали, да у Москву дођете, гди бы сте заиста свесрдно дочекани били. Царъ Русскій остављам' на свагда благонаклоньић!“ —

Царъ се є о бившимъ обстоятелствама девойке, коя му є због избављеног живота благодарна била, извѣстіо, и кадъ є дознао, да она невинимъ начиномъ пострадавша породица кодъ свакога у найбольой чести стои, тоги є заключіо, да подъ найпомъ његовымъ учињену неправду поваи, поправи и заглади.

Као окаменѣна ствше и съ укоченимъ очима гледала є Регина за генерадомъ, кадъ іой се овай поклоніо и одъ ње удаліо. Кадъ су войници свидучићъ съ пасоси подигли, сетила се є она блага свога.

Срећна и богата вратила се є Регина изъ гумнендорске палате къ потребитомъ обиталишту матере своѣ натраг. За дуго су ове благосиљале цара у спомену и молитвама своима. И кадъ є Регина врсномъ едномъ грађанину руку своју дала, женомъ, материомъ, на напоследку и бабомъ постала, іошъ є непрестано съ одушевленѣмъ о великодушномъ цару Петру Алексіевићу приповедала.

Царъ Александеръ II.

У двапаестомъ брою Подунавке даемо мы нашимъ читателима добро погођеный лик Цара Александра II. лик пуни кумственогъ достоинства, но благъ и мирољубивъ у изразаю.

Александеръ II., царъ руски, рођенъ є 16. Апр. 1818. г. Онда се оцу његовомъ, умршеномъ цару Николи, іошъ ни случило ніе, да ће произвести нѣга на престо Петра великогъ познати, а Александрова жена, Александра Феодоровна, сестра сада владаюћегъ краља прусскогъ, тшила се у слаткой радости што іой є Богъ сина поклонію.

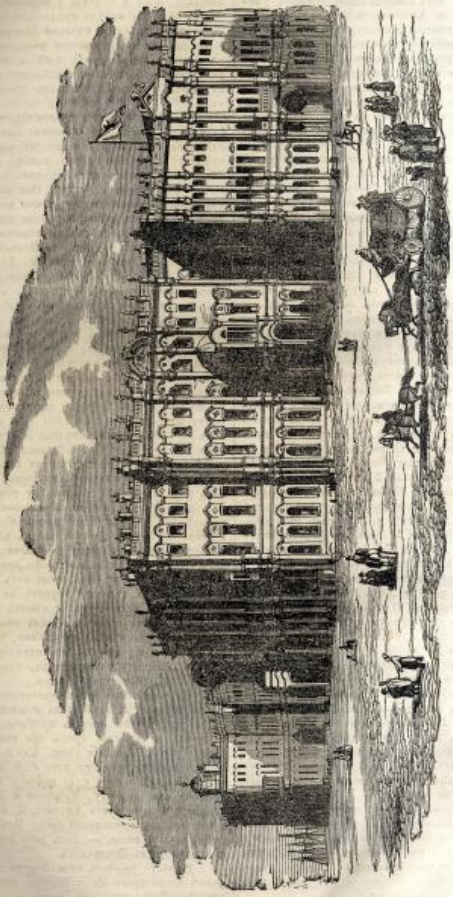

Зимни палата у Петербургу.

Александеръ провео є своѣ прве детињске године подъ материмъ надгледаньемъ, кои гордя на свой матере позывъ, све є хтела сама за своѣ чедо, кое є пресећъ миловала, чинити. Често преко дань долазаше срећный статъ у кругъ своѣ породице, љубише сынчића на колена, миловаше и љубаше га съ препелимомъ нѣжносћу. Малый принцъ мораде онда свагда у военой уніформи предъ оца изићи, онъ га поучаваше у ексерцирy, прегледаше како стои, и чињаше то съ опасношћу строгосћу, као што є са правимъ войницима чињо. Маломъ Александру недавадне се ти поена играчка, па є болѣо се са своіомъ материомъ забављао, кою є радіе нѣно него строгогъ оца.

Смрть цара Александра I. проузроковала я велику промену у начину живота младога великовиза; нѣговъ отацъ постаде Царемъ, а онъ Цесаревићъ, даѣ буде великій канцлеръ свеучилишта одъ Филадіе, кое є достоинство донде доки ніе на престо наступіо и задржао.

Садъ се време за гаику приближи, но Цесаревићъ нашти мнѣ небыше него ближи привѣ, па є задатакъ нѣгови учителя бые, све да му на лаку руку предаю.

На нѣму ніе се видило оно грозничаво неспрћеѣ, сва натрена ревность при учењу, съ поіомъ се нѣговъ братъ Константинъ тако лако одликовао био. Онъ є, као што є у Русіи обичай, све повше степенѣ брзо прошао, и іошъ у 14. годиньи ведъ постаде подпоручникъ. Као младый подпоручникъ проће єдаређ гордећи се врозъ сале, великолѣпне зидне пали-

те (погледъ на приложеный данъ), па се самъ себи у своіой униформи яко допадне, тако се догоди да у нѣку сазу уђе, где е више генерала было. Они седи воинщи устану са страхопочитаніємъ и поздране престолонаслѣдника. То му се врло допадне. После неколико тренутака онеъ се врати прозъ сазу, очекуюћи да онеъ поздравленъ буде. Но ту се яко преварп. Старп генерали, кои су всѣх одвредъ свою дужность учинили, нису на нѣга више гледали. Александеръ ій зато тужи своме оцу, кои га повъ за руку узме, и доведе у сазу, где су официири были. „Сине мой“ резне му монархъ „ты видишь овде ове почитаніе достоине мужеве, седомъ косомъ, конхъ одликости я мой престолъ благодарити морамъ, они су у многу за отечество заслужили. Поклони се предъ нима, єръ су сваке чести достоѣни. Но яко ни ѣ што ты видишъ, да си ти ѣошт за епуъете жлаті кое поспиъ, я ти одузимамъ то коёно одликіе, па ги всѣемъ пре добити докъ ги незаслужишъ; съ тыма речма скине му царъ епулете.

16. Априла 1834 достигне принцъ своіу шеснаёсту годину, и положи 22. Априла као пуноѣтанъ заклетву вѣрности престол наслѣдноме у руке владаюћега Суверена. У то е време Александеръ ону своне велику брагу задоёно. Дубоко тежакодуше, кое на нѣму лежало, сазну с живость нѣговорі ума чудновато утушило, и учинило, да е поводљивъ и неотважанъ у сваком предузећу было. Истина да е нѣгова сполашность особито препоручителп были и разныхъ ошой обласи, кои е руссійскомъ Государу весма нужднъ было; али му е духъ одъ предпазливости душе заузеъ было. Зато царъ писмени да га на пуъ пошаё, да себе неизсеъу тражи, кое бы му любовъ ону знаность дала, кои му е одвсѣх нуждна была. Онъ посѣти нѣмачке дворове. Намера царева была е познаъа, да ъу мысліи можеко съ какимъ одушевленіемъ е у сваки преговинъ градъ примљенъ было. Али найбезпи цвегови женске лепоте ки су се нѣговорі срца коснули могли, пити нѣга задобити. Онъ тако дође у Хессенъ-Дармштатъ. Великій войводе и Людевіъ найвише две вѣери, обе пуне ідеалне женске лепоте и добродѣтелп: обожаване одъ цілогъ оца, кояга су срећа живота было. Великій войводе се поуздано надао, да ће руссійскій престолонаслѣдникъ єдну одъ те две ћери изабрати. Но ту се превари. Нѣгове очі нађоше на єдну учтиву безазлену девойчицу, трећу ћерп тога малога двора. Учтивость те принцесе была е тако велика, да бише и у самомъ нѣловомъ породичномъ кругу, како ни ко гледао ніе. Александеръ нађе у той простой девојчици, принцеси Маріи, отвореѣ, кое бы само нѣга срећнимъ учинити могло. Царъ Николаи Людевіъ одъ Хессенъ-Дармштатъ благослове ту свезу, на се 16. Априла 1841 вѣнчаю. Како се вѣнча, прошене се нѣгова нрава, та бише као да е само єдногъ удариа требовало, да сва племенита своиства, кои су досадъ у нѣму дремала, пробуди, онъ одговараше сему своме кое се одъ нѣга очекивало. Онъ нѣговорі срца до ко-манданта гарде наименованъ не буде са тимъ залатвомъ, пои му е дать задоволанъ, зато што е мысліо да и позвъ пре-столонаслѣдника већій, него да трупе на нѣгову ексерцирапи уграли. Онъ заиели свое будуће подвижне да види, нѣкое потребе позна, и свое знаеъ у томъ распростраии собственнмъ увереѣемъ и предзадѣваніемъ оногъ цілства, кое га негда поглавара быти, те єу томъ пагоду продузето кроъ Русію и и сиву Сибирію. Године 1851 путовао е онъ кроъ южне предѣле царства до Кавказа, па се, као управитель еднє во-ине струке, противу Шамиля, са особитимъ одликомъ бори.

Царъ Николаи га е ёошт на смартной постелы са сваки новнима државнима тайнама упознао, пакъ прыай жанивостъ надоъ Царя е предъ очима оци написаны.

Царъ Александеръ е вышн одъ лепъ стопа. Нѣга равномѣрне частій тѣла одликуе. Нѣгово бистро, шарено, плано око, кое одгледао нѣгове срдачне доброте. Косса му е плава и кратко опшивана, ове исте боо као и брковп. Онъ сазе ими петоро деце: Николу, Александра, Владимира, Алексѣю, и великодушнпо Марію.

Исторично.

Исторично описаніе Земуна (свршетакъ). Подъ мађарскимъ краљемъ Гепаномъ II. (1450) обновлено е Земунъ, кое и нѣгонъ у судбини равнъ садругъ, Београдъ, єдно одъ оны мађарски браништа, о кои е питежакій византійскій интопрет Манунлъ I. Комненъ храбростъ и моћь свою узалудъ раздругао. Залудни остише сва напрезања грчке ратне вештине, Земунъ имъ противстаде, а неосновани оне варошп свездонъ е заклча и тврдоће кћне у оныхъ времепима. Већъ е была найвећа часть Баната и южне Мађарске отъ грчки наезника по-плаћѣни, већъ е бунтиш у великомъ пламену, чакъ дилеко у земљи Манунла побѣде предвозѣтителюкіе, почитаніе достойно ніе краљевске столице Столнаі Београда, и Земунъ непрестано ёошт непокорсти станіе, и непокорсти бплше свездонъ скоро-рось мира, кой Гейза II. єдно и наслѣдникъ Стевана III. съ Византіицами закључи, и у сѣћатіу кога Земунъ, равно Срему, Србіи и Босни, дође подъ врховно византійско господарство.

На највіше византіскогъ оружіе, кое в быстроуніе Манунла I., у оныхъ предѣлима обновило было, мало помало подъ наслѣдницима нѣговима ишезне, да человѣчанъ за независномосћу србскимъ краљевима мѣсто уступи. Што е више Византія у немоћи по нѣмахъ пала, съ тимъ в више расіо узимъ србскій у подунавскихъ земљама. Они вершслављѣни природе сами-ли распространяли су, у тешко мало столѣтіа господарство свое одъ морени обали Адріе до удалѣни долина Балкана, и дову су коминици србски на полимени Тесаліе кокѣ свое пи-сали, нападе и у Срему у ніе Исеъкѣ єдинъ србскій погданарь. Предпостедни Немањина граница, Дунавъ (1340), распростра-ньо е надалеко моћь инсна србскогъ; навоно подигнувши се Бугари пиину годь нѣгову власть, а онеспокојено византійско царство дрштавни гледаше, како єдинъ по єдинъ предѣлъ подъ началство Душаново, поги е скипарь већъ обе обале трапезо-вапскогъ полуострова додирнуо, пада. Али текъ за єдинъ человѣчески векъ доёпя, а поразителанъ бой на Косову полю чрезъ Турке оновпа господарство и царство србско.

После падења србскогъ царства прпнадне Земунъ, кое и єдна часть Срема, Славоніе и Босне, као мађарско прпнешено добро (Феудъ, Ѣефиди) штперскомъ племену Цплій. Подъ оновъ цплајскимъ владомъ као да е и градньъ, кога развалине дану двапнаесъ ішпъ брежуљака Земуна крупнпу, постао, бар типовомъ вероватно начинъ задпна нѣговорі по карактеру XV столѣтіа, много нѣкојепособности дао. Онъ в по своій прилп-ци у той полуопкопаной окруженій варопи представлао ве-ликъ родъ утврђеній дворацъ, у коме е или нѣгонъ притежа-тель сваки собомъ, или оногъ мѣстозаступникъ, са своима оруженосцима, стопиду свою нпоо. Єръ у оно време, кадъ су крстоноспи Земуъ освојпли, оспиъ мѣстни белепа, поъѣстница посёновић заклопна друга укрепленя. и да е тада утврђепъ заклапъ градељъ постоно, заиста бы Земунъ, уместо да по „ва-рошпнъ с опицима“ очитепый рать ратую, у истый се позвали быти. У задовпни тврдьѣ те околности с великій Хуньади ангелску душу свою; у њемъ задпвени дрхно е Угрихъ. Цплій благопокојпомъ владаёа, сама хунадпка, кой е издавп-пичанъ путемъ у руке нѣгове пао, у затвору; и нети та тврдња была е насторо затимъ сведонъ инсине смрти утвђе-тезпогъ господара свога Угриха, коне е самъ великогъ Јованъ Хуньдіи у двобоюо глане добио.

Съ распростраевѣмъ отпоманогъ господарства осмапскогъ у Европи настуни нова епоха у поёесшпа источно-европски земаљи. Турцы, почемъ су Србе плаћапо данка подложили, и почемъ е Византіи кроъ нын пала, пренесу сидъ оружіе свое и преко Дунава и Саве. Као годъ што су незада спроћу Византіпца, тако су сего сидъ Београдъ и Земунъ прозъ читаво скоро столѣтіе єдно противу Турака служили за предњій зидъ, за защитну, Мађарске и Христіанства. Коль нпоза бедема кушао е ёошт Амурать II. бадава срећу свою, и нѣгонъ побѣдника врупесинай самъ. Мухмедъ, осполитель Византа, ухаёно е ита више, — самъ рапу добпшпа, ужакшожепъ войске свое предъ Београдомъ.

Особито пріатанъ видъ Земуна за време тридесетдвогодишње владе краља Матіи Корвина нпа повѣстописацъ за описиваёе. Подъ скипгромъ оногъ великогъ мс-рха ужпвала е Мађарска редку срећу, а и за Земунъ были е влада нѣгови періодъ єдинъ цвегака и благостанп. Али една да е тридесеть година после смрти мудрогъ оногъ владѣтеля минуло, наступе за Земунъ времена туге и разорапня. Сулиманъ II. ступи на престолъ султанскій, и присоёпвши планове завоевателя Мухмеда, предузме онъ наново новый походъ зарадп подчинења Мађарске. Съ небројеномъ войсномъ, самъ собомъ предвођећа

исту, дође подъ Београдъ. Наскоро тврђаве ова, а съ њоме и Земунъ, незаштићивани већъ више ипакъ отъ Хунђаја ни Јованъ Капистрана, падне подъ турску власть и чете турске безъ свакога уздржавања повлаче цело безоружано братство.

Отъ 1521 до почетка осамнаестогъ столѣћа остане Земунъ — ни управо рећи, остану саме развалине пароши оне подъ османскимъ владомъ. Тражићу овомъ дугачкомъ периоду само се мимошелъ предметъ за изслѣдованіе покушаћу поднети; предъ нѣгове очи изићи слику мрачныи образъ варваретва и нетрпимости. Али и та времена ужаса протекоше. Тамни суперность, кроз коју читина столѣћа мазаше крвавымъ бичемъ свонъ надъ онима наиблагословенијимъ земљама Европе одсунули, до просвѣта и благодаћима Христіанства подъ очисти. Пашовія, кои с за петнаесть столѣћа позорише тако силны опустошенія и бѣде биле, напослетку опетъ дође до среће, кое сполучена народа у братнъ мирне и изображење владе учаственіе бити. Съ единъ римскимъ императорима нести благостанъ и просвете у подунавскимъ земљама, а другимъ римски императоре съ благословима посадише опетъ у овоме опустошеноме предѣлу.

Позаревачкій миръ правио е обе савске обале подъ господарскимъ аустрискогъ царства изъ кога се времена и произилазиће данашњѣ Земуни тавоће доводи. И садъ с опетъ правно и посѣћано положеніе за трговину и свобраштай къ мне линіи позоля дало. При устроеню српско-славонске војне границе састављене у једну свезу, Земунъ в за неколико десетина година до тако знамениторъ и цвѣтућегъ благостања дошао, да с 1752 године, до кога с времена само за место компаніе служіо, за слободнъ восакъ помућитегъ узимићегъ било. Ить сію предѣла европеіске Турске, населе се трговцы у ово место, где кроз положеніе посѣћиной низовой дѣловитвости за кратко време за рукомъ ишће, те Земуну глась надмоћъ отъ княжакій шпедиціоніскія места прибави. Оними населѣнцима наскоро се придруже и илоги Њѣмци и друга жителъ београдски, кои су се услѣдъ ова београдска мира принуђенима видали, да за населенѣ свое обезбѣђено место потраже.

При концу прошлога и у почетку текућега столѣћа свое се е више и више Земунъ распространивао. Тако е у деновій десетини прошлогъ столѣћа постало предграђе Јозефштадтъ — Горня пароши — тако названо због присуства цара Јосева II. при обсади Београда подъ Лаудономъ у Земуну. У само време било е просторъ тай, кой е сада отъ предграђи тога звуженъ, више, и само две незнатне куће, и данъ ошће ове у оданшњѣмъ њиномъ виду, означаваће су место будућегъ населења. Една отъ тихъ кућица служіла е Мозартъ нарочито за пребављиваше и данашњихъ дипломъ назива кроз тъ странъ хоповатателю сарому ту кућицу царскомъ кућомъ. 1816 посташе другу предграђе отъ њѣмачкога населѣнија основано и Франше цестатъ — Франціна долина — названо. И ово предграђе за шпанеспанеше свое благодарити има присуству цара едногъ — Франца I. — у Земуну, на годину дана после основанія нѣгова.

Променѣно положенѣ, кое е после другогъ парискогъ мира као политическимъ, исто тако и комерціалнымъ европейскимъ отношеніма другій основоположній дало, право се е яко и интереса земуски, кои су единствено на трговини почивали, дотакло и проузроковало, да в цветуће стане трговине, кое е пароши она отъ почетка нашегъ столѣћа уживали, одступило. Кво што е речено, биле су, а и данасъ су ошће, нарочито знаменити шпедиціоніи послови, кои су благостанѣ Земуна основали, кръ садъ и левантиска трговина привлаћи преко аустрійско — турске границе узети приморја биле, линія и дунавска, Земунъ и Београдъ, кайканіи путъ образовали. Али у свѣдству предпомсмутогъ обстоятелства постане всегранічень, и ово што нигда дотле, живъ свобраштай на мору, због чега пропашћу други трговачки путови и проузросће, те ништа пароши жило по мало опадати стане, и ово посредствованъ, ное е Земунъ негда тако пробитачно у свобраштаю народномъ заузео било, сваки за шпедиціоно место другогъ степена.

Да се увиђавнѣемъ се звичаю Земуни, као трговачкомъ месту, се постановленѣхъ слободногъ пристаништа досочи, жилзо се е ошће пре тридесетъ година. Она е идеа и у онійновіемъ добу оживила биле, или почесъ слободно пристаниште у противорѣчію са интересима свеобштегъ отечества стоји, то с обстоятелство то, извршено исте идее ирезистегло. Проекатъ за слободно пристаниште биле е у свое време предмѣтъ найобжалѣнѣјшегъ изслѣдованія тако, да неизбѣжно за нужно дубље се у то упуштати; али нѣмъ за дужность нашу почитателю, благожелателногъ се онога и мудрогъ настоника дворе државина о благостанію и напредованію народа ове сеѣати. Нагдаће у сердцима жителя земуски благодарнъ спомень на генерала Чернелу и господина феддинрилайлинга отъ Крайперъ утиштн.

Отъ постановленія подунавскогъ параповетва пова и промена наступила у отношеніма Земуна, коју мы знамъ — наиме прототъ противположеногъ жѣлѣи имоси наши сажителя — противъ противположеногъ жѣлѣи имоси наши сажителя — противъ противположеногъ жѣлѣи имоси наши сажителя — против

Нѣстне вѣсти.

У Земуну. — П. — „Ништа на свету постоянје нје одъ промене!“ какво единъ знаменити списатель. Но да та е законя приликя навела нас жене, да дође мало у Земунъ, овъ бы заиело на то примѣтио, да „ретуле бесъ нашпе нема!“ Има овде здания, има древни спомепника, кои су судећи по њиховомъ изгледу стародревности, већъ у цвету развитка своіга тада были и постояли у време „Валтера Хабсбнгтса,“ и кои су жива сведоцы и данасъ насалня збитія нѣгови войника.*) Вѣсть! здания намъ ясно сведоче, да е варошъ ову у оно време крстноносна война мало патити морала, тако, да се и данъ данашње неможе да опорави! Шта нѣмо данасъ да пре почнемо описивати? На кои предметъ занимание наше нападе на обратно? Кадъ е све што годъ погледнемо, жпви сведоки духовне стародревности ове знамените вароши. Дай! бапмо единъ ошитъ братавъ погледъ на таблне тронавне и занатлиске; — ше у толико више шесъ могу интересирати, што камъ у єдно покрай стародревности и развитакъ „литературе,“ особито у смотреніо „ортографіе“ исно показује. Премда са суновратнимъ предметомъ ортографіе нити смемо, нити смо у стано дуже забављати читателъ наше, изъ узрока што много нсћи стародревности и знаменитости у Земуну има, на кое нѣмо виіше читателя обратити, а друге што после краткогъ нашегъ овде бавлења пажѣраемо са знаменитостна и други вароши, гдѣ нашъ народъ жпви, упознати се. — Дакле къ старпи! Да намъ е видити садъ овде нашегъ покойнога списателя Іоахнма Вуѣића, како онъ на єдномъ конію и талпгапи воси свое књиге на продаю одъ вароша до вароши, и да ги е на улици земунской пграмъ нѣгамъ изложерио, као што га е у Карлштадту, кадъ е мислію да у славп и тріумфу списателя срѣбскогъ свой уплазакъ у знаменпту варошъ драги, при чемъ погледу на земунске шплдове, морало бы се смемовѣ опазити на лицу нѣговомъ, кое радость изазпвое при свой исполни нѣговой! Развптакъ књижевности србске у Земуну и одъ найстарпји времена видп се да е постояо, и пазапио бы смешенъ свакогъ спасителя србскогъ! Овде видимо све пачпне писања, све єзике ортографіи, одъ времена „Кирила и Методія,“ кои су нпмъ слона даровали, па єдномъ месту напазимо „бриѣа,“ на другомъ „брпѣа“ на трећемъ „брнча.“ Овде се спрашамо нѣсна на „пнѣь, нпчь, и нпчъ,“ овде на „пѣнь, нпть“ пт.д., а где, опази єдно презпше на „пнѣъ;“ „ъ и ѣ“ као стубови старословенства, кирио стое поредъ тако пазванога, ренатога „ј,“ овогъ, кои као коса или сраъ прети „старословпна“ самна. Као неку особптость земунску морамо и шплдъ „водъ мудре начке“ (шк тнѣіеп Ѫаде) напомепути, шплдъ, кой е заисти кадаръ, опнмъ филозофима приносити, кои неле, да у животпима душе неже! —

Ко бы се усудіо у Београду „ј“ пли Вуково ь, ъ, употребити, а да не бы искусіо пріятности конфискације? Тамо се свпки „строжајше“ море прописане ортографіе држити. На садъ нема ко годъ каже, да се у Београду неразвія литература србска! Београдски терзія спрема бои се „ј“ као будп Богъ съ нпма какогъ нечистивога; онъ море у време искушења своіга осамъ другп жили неволп, кои су са тимъ трудпнпмъ авазпвпма обично сиуда скопчане и „ортографіе“ учпти. „ј“ несме пп табле терзіеске доћи; и у коите ако бы се оно решето писмо увукло, има довольно нѣнъ узрока дужпнкъ, да коиту неплати, єрбо е овнй протпвпт законя поступіо. Зато терзія пипше и по два три пута жопту своіо и напоследку и изочаре жене, а пле съ пьоно ошъ пише пута своме жпвоту дужшну. Дакле єдно „ј“ у стано е цео ренове одпогъ новоотворпшегъ терзіе уништити. Но доста о томъ новомъ правопису єрбо бы се у Београду имелпти могао, да овай допнсъ кои членъ Друштва словенскога пише, па бы морао и знаше и плату као членъ друштва опгубити! — Но и сматрая мое по улпцама земунскпмъ морамъ за кое часъ прекпнути, донде опетъ непородпжпмъ, єрбо лалпх сйнерпи ветаръ овде дува. Коль е распростреео свое царство и жехове свое жедпаю да ока неда отворпти, стужа с настала необичпа у ово време, у Марту месецу, дае на све стране видити згурени и замотана створепи особито у „топлпхъ дапчарама“ великопупаци земунски на пѣци! Я се немогу дакле увеселавати пріятностима Земуна, немогу дале мои разсматрања на „торжапичама“ чпнити, него у другомъ листу допустаће ми Читателп мои, да мое ноеа пріятнпма сообштимъ. —

Земунъ. Нашъ Господпнъ Генералъ и Военый Командантъ учпнио е у спроводу штабалны и вышпи официра 15. тек. поѣсћу Његовой Светлости Князу Србіе, и Светлой Супруги Истога, у Београду; коіимъ су прплпномъ исти господа одъ ц. к. аустрпвскогъ генералногъ конзули, господина полковника Радосављевића представлена была.

— Пре неколико дпна довпно е опшко на одзовномъ параброду директорп парабродства г. Ерикссонъ у пратпни више земљѣмѣра. Намера е путоваша нѣговогъ, да извиће згодни место, где бы се подигли грађевпште за пароплове. Онъ е продужіо путъ свой до Оршаве. Кои се е место за найсходніе поради речене намере нашто, невожемо означити. На скапй начинъ Земунъ пма велпкій изгледъ.

Београдъ 19 т. м. разнео се гласъ да е миръ закључепъ у Паризу, сутра у нпру топови, кои су на врачару пушили, потврдпли су тай гласъ; доцнпја, кою е Његова Княжевска Свѣтлость и гг. страни конзули добили, донела нампъ е равно желѣли и тако нестрпљпво очекпвапи миръ, кои е у нашой варошп свакогъ Србина обрадовао. 20. т. м. 10½ сати изъ нутра дрхало е благодарење у оближпюй соборной црквп, на коме су, Његова Княжевска Свѣтлость сви гг. конзули и сви чиновницы, нарадпо обучени, присуствовали; а у вече бпла е сва варошъ осветлѣна.

— Одъ некогъ времена, почели су многи у нашой варошп од богпна боловати, па и сами они, кои су богати єдва дамљеве; нпкпи сво пријатна, да су нпх єдне куће по 4-5 особа, и то већъ у старпнпхъ годпнама лежали одъ богпна.

(ж)

Трговина.

Пешта, 19. Марта. На жптной плаци новаше се и данасъ при свемъ томъ, што се рана слабо дошла, постоянп пријатна за свпку ползу рану. Кукурузъ е пао тремесъ; тешка пшеница дражпа с одъ пријателп на нѣбой цени. Вплпки промени, уопште с немало, пп блпзе.

Сегедпнъ 18. Марта. И опе е седнице само трговина съ кукурузомъ била жпва, пшце с плаци народа за пшсто по осмачпой цени кукуѣпно. Многа польска рана шла у жеке: пшеница банатска 81—83 фунт. 3—3 фор. 30., жпдзрска 80—82 фунт. 4—3 фор., рана сегедпнска 75—75½ фунт. 2 фор. 42—48, странска 77 фунт. 3 фор. 20, кукурузъ пошъ 79—81 фунт. 1 фор. 42—48., сптна пром жпдзрска 1 фор. 50—2., бачка 1 фор. 48., остала 62—64 фунт. 1 фор. 36—40., зобъ 1 фор. 20.,

Одъ 10. Марта до данасъ пропао су порсди Земуна следующе лађе: — лађа трговца Ніке Јованковића изъ Пеште за Шабацъ, са судскимъ автопарсма. — Двѣ Сисак за Бечкерекъ лађа Алексе Радовићева са 77 аетій дрва. — Лађа трговца Марка Рокнатовића изъ Баѣпнца за Сегедпнъ са 6000 кап. угља, и изъ Баѣпнца за Пешту са 6000 кап. угља. — Двѣ бурчане трговца Јапара Малобабпћа са судовпма натоварене изъ Пеште за Београдъ. — Двѣ бурчане трговца Петра Атанасковића изъ Пеште за Смедерево са судовпма.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечеју, има све своје потребе, и принадлежи у другу класу осикурације. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечеју 6. Марта 1856.

Х. Сеунићъ.

*) Види Подунавску числа 3.

Одговорный издавателъ: І. К. Совровић.

Печаташе книгопечатителъ І. К. Совровић.

Број 5. У Земуну 31. Марта 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; пошиљаће такси износи на 6 форинтъ 30 кр. ср. Прекумерирати се може у Аустрији код сваке поште или поштеи ванъ скупштеи или управо код издавателя у најближемъ пи-смаву, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Весковића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Тестаментъ.

(Преводъ.)

Невакћи и свиждукакћи сељаке єдно после подне обућаръ Карлъ на своїой троногой столици; брзо му є посао изъ руке изазіо. Али се є онъ и предао было за послонъ своихъ свойски тако, да є видина была гледати га, како весело шіе и куцакћи чекићемъ посао свой дотерує; текъ кадикадъ є кроз чиста окна маленога прозора свога прелетакћи погледъ на сокакъ и на минопролазеће управло. Могло є око четирь сата быти, кадъ є онъ сусъда свога, сапунара Фридриха, кой є управо сирочу њиха обытавао, брзымъ коракомъ изъ куће изишавша и преко сокака къ њему упутивша се, опазіо. „Но, шта ће опетъ садъ быти!“ рекне у себи, „биба му є іошть болестна; ова ће га заиста горко да напати. Чини ми се, ево га овамо управо къ мени.“

Бледъ и смућенъ уђе Фридрихъ у собицу обућарову тако, да га є овай зачуђено запитао: „Шта ти є? Ты изгледашъ садъ, башъ као преступникъ, комъ сваштау пресуду читаю; шта ти є, да ти ниє Маргарета —“ „Умрла є!“ изнемогломъ гласомъ пресече му сапунаръ речь. „Умрла є данасъ! па шта си се тако покупіо. Благодари Богу, што є єдномъ већъ и себе и тебе избавила! Или ти в одиста башъ грао жао за њомъ?“ „Што се жалостя за моїомъ сада већъ покойномъ Маргаретомъ тиче, ты знашъ, да њу и у стаю быти ню надвладати, али — али —“ „Но, па шта є? Слободно говори, та мы смо овде сами!“

„Ты знашъ,“ поведе Фридрихъ речь, почемъ неколико минута у њутаню протекоше, „ты знашъ, да є наше иманѣ скоро цело собственость моє жене — я самъ є због тога и узео — она ме є увекъ обнадеждавала, да ће тестаментъ у моју ползу направити, особито одкако се поболела; а ето сада пре по сата умре, а тестамента ни одъ корова, па њу садъ на моју велику жалость морати гледати, како ће наслѣдници са смеіомъ, кои су и тако већъ по себи богати люди, иманѣ моє да деле; мени пакъ найвише да остане кућа, и то ако се посао добро сврши.“

„Зна ли іошть ко, да є она умрла?“ разпиталъваюћи запита обућаръ. „Незна“ быше одговоръ, „осимъ мене и тебе нико више; она и сада іошть лежи у кревету, каошто є лежала; у кући неманѣ никога; лѣкарь долази само изъ ютра, и данасъ ни башъ каза, да смрть іошть ние близу. Я самъ истина, што є годъ новаца было, на страну спремio, али на несрећу моју, и нѣя садъ башъ у готовини нема идого.“

„Добро, него съ осталымъ добрима,“ продужи Карлъ, „неможе тако быти, а ни съ облигацияма; оне су код суда у протоколъ заведене — твоя є Маргарета предосторожна была. Мора се данас гледати, да се садъ томе на другій начинъ помогне!“

„Есть, ал' како? Можешъ ли ты садъ ню, кой є већъ умрла, оживити, да тестаментъ направи, и да мене наслѣдникомъ учини?“

„То не, а то нећемо чинити све да бы баш могли, него слушай! Чекай ты іошъ два сата, докъ се сиркне; па онда отиди къ судіи и кажи му, да ти е жена болестна и да ойе тестанеатъ да прави; и умоли га нека поита, да съ нуждними лицама дойе и да напише.“

„Али?“

„Остави ме да изговоримъ! Међутимъ ћемо покойницу у ваатъ пренети, а ћу обући нйне ольне, лећи ћу у кревеатъ, и судима ћу на њиова питања одговоре давати, сигурно ако не болѣ, а оно заиста тако, каошто бы Маргарета сама чинила. То ће текъ онда нешто смешно быти!“

„Неће валяти тако, опазиће превару, па —“

„Валаће дакако, ослоии се само на мене! Иди садъ куће, а кадъ се сиркне, его и мене.“

Тресући главомъ оде Фридрихъ. Међутимъ се обућаръ лепо обріе, и чимъ се сиркло, оде къ Фридриху. Покойница лежаше іошъ у кревету, кой е завѣсана у виду комарника застрѣ бло. Брзо буде мртво тѣло у ваатъ пренешено. Карлъ навуче на себе спаваћу кошулю покойнице, натуче велику капу нйну на главу, прелепи меленъ на образъ, веже марамомъ чело, и поче, чимъ е у кревеатъ легао, тако јукати, пренемагати се, стенати и уздисати, да е самъ Фридрихъ мислйо, да свою покойну жену слуша.

„Садъ иди и побрини се, да господа што пре дойу, еръ не бы сам радъ бно, да онако на мртвачкой постельи дуго лежимъ“ заповеди Карлъ, и Фридрихъ узме путь предасе. После єдногъ сата уће строгій господинъ судіа са свои два члена у собу. „Ево овде у кревету лежи жена моя, кой висъ е позвала;“ рекне Фридрихъ и завѣсу одъ кревета мало одшкрине. „Маргарета, дошла су господа!“

Стенићъ и уздисай зачуне се изъ постеље. „Она моли,“ протолкова Фридрихъ, „да е врло млого съ пытанима необтерећавате; а и сватость іой умножава болу!“ „Верујемо, то е тако обично, брзо ће све быти готово!“ одговори судіа, „сигурно е іошъ при здравой памети?“ „Есте, есте зацело, можете се осведочити, него инакъ неће моћи подписати!“ „Немари ништа, ово ће већъ силу свою имати!“

Почемъ е обичанъ уводъ написанъ и Фридрихъ уместо Маргерете свое на нуждна пытања о имену, годинама и т. д. одговорйо, заколи га господинъ судіа, да изиће изъ собе, будући законъ тако заповеда. Съ куцаћимъ срдцемъ прислушкивао е онъ на врати, али ништа чути ніе могао, осимъ слабогъ, неясногъ гласа, кой е овда онда са „Добро! Врло добро! Поштено!“ одъ судіе пресецанъ бно.

После четвртъ сата изиђу господа изъ собе. „Валана, честита жена,“ рекне судіа, „можете слободно задовольни быти, Фридрихъ!“ „Него будите при себи,“ привати речъ членъ єданъ, „она неће дуго; може быти іошъ ноћасъ да ће већъ сршити.“ „Напоследку кадъ бно да бно“ заключи другій членъ, „текъ вы будите на опрезу!“ Съ „добру ноћъ“ упуте се и оду господа судіи своимъ путемъ.

„Све е добро!“ рекне обућаръ улазећемъ у собу сапунару. „Чуо самъ одъ судіе,“ одговори овай. „него вере ти, како си нарединъ?“

„Заръ ты неможешъ чекати, докъ се тестаментъ неотвори? Него дай да се таки покойница опеатъ у кревеатъ метне, па се после у жалости бацимъ!“

Сутра у іутру пукне гласъ по вароши, да се сапунарова жена у єдаатъ сатъ по поноћи у вечность преселила. „Тако самъ и самъ мислйо!“ рекне судіа. — Покойница буде съ пристойномъ чешћу матери земльи предана и одъ удовца оплакана. А и Карлъ съ присудствомъ своимъ у пратньи учини оригиналу своме последню почесть.

Трећій данъ буде удовцъ у судъ позванъ, да последню волю преминуле саслуша. Тестаментъ се отвори и членъ єданъ почне читати:

„Рађено у П . . . 18 . . године, у присудству председателя суда Ериста Вирца, и членова: Іохана Херца и Франца Биндера.

Почемъ су предречена лица овдашньиһъ сапунарокъ Фридрихомъ Мунцом данасъ куће његовой дозвана, да последню волю ћегове, онога времена болестне супруге Маргарете, рођене Фрешлъ, саслушамо, нашли смо се овде, и почемъ смо се осведочили, да е завѣштателка истина опасно болестна, али у осталомъ да е свесних при здравой памети, ћену последню волю означавамо, као што слѣдује:

Я, Маргарета, супруга Фридриха Мунца, овдашњегъ сапунара, за случай смрти моя нарећујемъ слѣдујуће:

1., За главногъ наслѣдника свокупкогъ мртвогъ и живогъ имања мога опредѣлюемъ супруга мога Фридриха Мунца, сапунара овдашњегъ.

2., Реченый наслѣдникъ дужанъ е слѣдујућа завѣштања съ готовымъ новцемъ испунити:

а.) цркви св. Леонхарда три стотине талира;

б.) мѣстномъ шпиталю три стотине талира;

в.) моме сусѣду, обућару Карлу Фрелиху, сиротомъ или честномъ и валаномъ човеку єдну иладу талира.

Да е ово ясно изговорена воля завѣштателке, подписујемо и потврђујемо званично и т. д.“

„Имате ли шта противъ тестамента овогъ навести?“ Запыта судіа сапунара. Истина е овай кодъ 2 точке при в., нешто тако, као „угурзусъ“ крозъ зубе промрмляо, али наравно инакъ ніе никаква употребљена чинйо. И сами напраздно оставши рођаци покойнице нису такође ништа могли противъ законости тестамента навести, и тако остане Фридрихъ, съ изузетком речены завѣштања, неповређеный притежатель целогъ имања.

Прва ћегова шетња, почемъ е већъ стварь сасвимъ у своме реду была, была е къ Карлу. „Но како ти се е допао тестаментъ?“ дочека га съ пытањемъ овай. „Архискупъ єдна“ гласйо е одговоръ, „заръ ты ниси могао дочекати, шта ти я дамъ, него си и то морао изложити?“ „Видишъ,“ рекне Карлъ смешћи се „я нисамъ хтео великодушне твое у забуну да доведемъ, а бадава да на мртвачкой постельи лежимъ, и да високославной господи судцима одговоре дамъ, мислимъ да неможешъ тражити одъ мене. Друга су пакъ завѣштања была нуждна зато, да съ тимъ тестаментъ већу важность добіе. На свакій начинъ, ты имашъ съ чимъ задовольнимъ быти.“ Я и есамъ задовољанъ, а и ты да се увериш, да я никакавъ инпріа нисамъ, ево ти іошъ садъ облигаціе твое, кой

є са три стотине талира на кућу твоју питабулирана была; а плаћу талира можешъ одъ мене кренути кадъ оћешъ. Садъ пакъ, почемъ є цела ствар тако красно за рукомъ ишала, дајдемо кодъ сокола — гостионица — да се провеселимо!“ „Е нека буде, каошто рече, друже! Айдмо дакле кодъ сокола!“

Петъ светы тайній.

(Повела.)

Кадъ су године 1813 побѣдоносне наше войска у Француску продрле, нене є посѣтила та несрећа, те самъ таки на границы ранѣнъ было, и то ме є на жалость препречило, те писамъ побѣдномъ походу другова мои слѣдовати могао. Тако су ме донели у єдинъ манастыръ, одъ когъ є часть єдна у болницу преображена была.

Рана моя ние описна была, али ми є опетъ препятствовала, те писанъ обыкляните мое оставити могао. Услужный лѣкиръ дао ми є собу, одъ кое су прозори у прекрасну манастырску башту гледали. Са оне стране баште зеленила се романтическа долина, у кое се є средини прилично великій брежуликъ узвышавао.

Връх брежулки овога было є сенкомъ одъ высоки єловы дрвећа покривенъ, а ниже њега подалѣ лежало є гробљѣ, на комъ су прости гробови у редъ постављени были, и кое є жителыма близу лежеће ту парохіе последнѣ прибѣжиште давало.

Сїочетка ми є было непріятно, што самъ гробљѣ предъ очима имао, али самъ се съ томъ непріятности опетъ, яко самъ лепъ изгледъ уживати хтео, помирити морао: покорію самъ се дакле нецинѣности овой, и доцније самъ у томе башъ задовольство нашао, што ми се є у почетку непріятныхъ чинило. Гробљѣ ми є то наскоро дало прилику, те самъ примѣчавіе єдно учинити могао, кое є любопытство мое яко побудило и доцніе таковомъ одкровенію водило, кое се є унутрашнїе жице срдца мога коснуло, и кое садъ свообштити желимъ.

Таки самъ іошъ прво вече примѣтіо, да є калуђеръ єданъ у гробљѣ дошао, и да се є тамо на гробу єдноме до мрклогъ мрака задржао; но то ми ние тада у очи пало, али кадъ се є истый калуђеръ и слѣдующетъ вечера опетъ тако показао, и то свое посѣштаванѣ свакогъ вечера продужавао, кое се є чинивше и любопытство до найвышегъ степена узбудило.

Я самъ већъ знао, да се манастырски калуђери у гробишу црковну сарањою, на самъ то томе држао, да калуђеръ тай, когда су ми вечерня посѣштавали у очи падала, гробъ умршегъ кога сабрата свога посѣштава.

Да любопытство мое успокоимъ, запытамъ калуђера єдногъ, кой ми є често друштво чинити обычавао, незна ли онъ, ко є онай братъ његовъ, кой єданъ гробљѣ посѣштава.

„Знамъ врло добро“ одговори ми отацъ Хуго „то є каноникъ Етьнъ.“

„Каноникъ?“

„Єстъ, онъ є пре было Доижеръ, па се одрекао прошле године парохіе и дошао є у нашъ манастыръ. У В . . ., гди є парохію имао, проводіо є правый пустинническій животъ, скоро є увекъ было кодъ куће или у цркви, и съ никимъ свообштава имао ние. Имао є єдну собу, у кою осимъ његовогъ старогъ служивши, нико другій приступити могао ние. И при доласку његовомъ овамо, то є условіе поставіо, да осимъ истога служителя нико у Ђелію његову неприступи; па будући є за нашъ манастыръ знаменитту сумму новаца обезбѣдіо, одобріо є отацъ игуманъ жељо његову. И овде се по паданъ баш у собы своюй, и текъ што у вече остави исту, да на гробљѣ оде.“

„Па ко почива у ономъ гробу, кой онъ свакій данъ посѣштава?“

„Кадъ є овамо дошао, молію є отца игумна за допуштенѣ, да кости његовога єдиногъ и найсвердніе љубљногъ брата изъ гробнице у В . . . овамо пренети сме.“ „Я самъ се навикнуо на то — рекао є онъ — да се свакій данъ на гробу брата мога Богу молимъ,“ и отацъ му є игуманъ то одобріо.“

„Оловный мртвачкій сандукъ буде наскоро донешенъ, и почемъ є онъ неђутимъ примѣтіо, да се гробљѣ одъ стражнѣ стране манастырске види, то є истый сандукъ дао тамо закопати и преселіо се у собу, одъ кое прозори у гробљѣ гледе.“

„Я самъ одма помыслію, да є онъ оловній сандукъ зато у гроблю закопати дао, што є брежуликъ, кой є сандукъ покривао, увекъ предъ очима спонна имати желіо. Любопытство ме є побудило да на њега пазимъ, и тако самъ произнашао, да онъ по паданъ кодъ прозора седи и на гробъ онай гледи.“ —

Я самъ съ найвећимъ вниманіемъ приповеданѣ духовника тога слушао, а онъ ме, као отресанъ и одъ света човекъ смеюћи се погледи.

„Єлѣте, господинъ Ритмайстеръ,“ рекне онъ лукаво смешећи се, „да и вы повѣруете, да у гробу томе почиваю кости брата његовога. Господинъ официрь! и подъ калуђерскомъ одећомъ наође се често таковы срдца, коя су ватрено любила, многи су одъ насъ провели младость свою у бурномъ времену, бупа є и ныи изъ ньиовы Ђелій, кои другчіе нигда не бы у великій светъ дошли, изгонила, и тамо су имали прилику, прѣће непознатый хучный нагонъ, женске, и друго коешта, што имъ є дотле непознато было, познати, и многи су одъ насъ, кои су пре у спонмъ Ђелина задовольно живили, са растреснымъ духомъ у манастыре се свое вратили. — Па и я самъ жалостну ту измену почувствовао,“ рекне отацъ Хуго, — кога є слеюће се разположеніе блудећой снуђености место уступило; — „могуће є, да ћу нами єданпутъ и я исторію срдца мога приповедити, али засада останимо при канонику. И бы се обкладіо, да неповичаю у ономъ гробу тамо на гроблю кости брата његовога.“

„И я самъ то одма помыслію,“ было є мой одговоръ, „али заръ никога овде нема, кой бы о прошлости његовой точніе изъяснѣнъ дати могао?“ — „Нека.“ одговори калуђеръ. „Старый његовъ служитель неупушта се съ никимъ у разговоръ, а нама є игуманъ запретіо, да са посѣштаванѣмъ нашимъ каноника неузнемиравано; онъ съ нама неће, а Ђелію свою

само онда остала, кадъ гробље посѣштава. У осталомъ нѣне онъ сирома ни то іошъ за дуго продужавати моћи, єръ има на себи суву болесть, а та болесть нѣгова яко напредуе: онъ є већъ неколико пута падао у вреветъ, а то се є и юче догодило, па тешко да є и данасъ іошъ досадъ кревеетъ остаіо, а сто га ни на гробло невидимо, премда є време нѣгове посѣте већъ прошло."

Погледао самъ на сатъ мой: отацъ Хуго имао є право, єръ є иначе увекъ у то време каноникъ на гробло био, а садъ ніе ни доціе дошао, и мы смо наскоро дознали, да є онъ духовника єдногъ ради испповести захтевао, и я самъ се тако у мислима до неко доба нохи съ каноникомъ забавлао, єръ самъ осведоченъ био, да самъ у нѣну єдногa одъ оны романтическы обытателя манастырски нашао, кое є несрећна у ћелію догнала. Я самъ тврдо веровао, да онай гробъ, кой самъ я съ мои прозора гледао, кости нѣгове некадашнѣ любезнице, покрива.

Я самъ хтео, чимъ ми іоле могуће буде, самъ собомъ гробъ тай посѣтити, и было самъ врло любопытанъ, да ключъ за повѣстницу обадна та срдца напћемъ.

Сутра данъ слѣдовала є сирьт каноника.

Онъ є изданую кодъ прозора нѣговогъ, последны погледъ нѣговъ почивао є на гробу, и игуманъ му є обећати морао, да ће га поредъ нѣговога брата сарапити. — При последнѣмъ часу своне іошъ є старомъ служителю заповедіо, да оно, шта му є предао, съ њиме заедно у сандукъ метне.

Игуманъ ми є сва ова обстоятелства саобштіо, одъ нѣга самъ и то дознао, да є умираюћи каноникъ староне служителю своне кутію єдну предао. Настоятель тай манастыра, комъ самъ я сумню мою саобштіо, было є истога инћиа, и тако се сада любопытство мое іошъ већма подражи. То се є исто догодило и кодъ отца Хуга, кой є наскоро средство изнашао, да любопытство своє успокои; онъ є знао ключъ одъ ћеліе каноникове набавити, и докъ се є старый служитель кодъ тѣла умршегъ господара своа Богу моліо, онъ є исту отворіо. Я самъ истина дѣло отца тога за худеља достойно држао, ал' самъ при свемъ томъ опетъ толико слабъ био, те самъ позыву отца Хуга слѣдовао, кой ме є понудіо да предмете оне разсмотримо, кои су у кутіи хранѣни были.

Тамо смо нашли єданъ рукописъ и два начертана лика. Єданъ є одъ исты представлао єду младу, єдна четрнаестогодишнюю девойчицу. Никада іошъ писамъ видіо тако драженство и лепо лице, никада такову ватру у детинскомъ погледу, никада такову миловрвность и живость као у чертана те неописане лепе девойчице, или шта више тога детинскога лица, кога се є боя богатобластаюћимъ се прямъ ватикама іошъ више уздывавала.

Другій ликъ, найпротивречнія противность према ономе лепомъ образу, представлао є плаву супонаву женску особу, бледо увело лице, са знаменито у очи падаюћимъ трагомъ дуге и дубоке душевне боолѣ. — Опетъ се є на тозе увеунутомъ лицу єдноличность оногъ другогъ младостногъ серафимскогъ образа при првомъ погледу примѣтити могла.

Плава та женска могла є двадесетъ осамъ година имати, кадъ є начертана была. Приложеный рукописъ садржава у себи животописаніе умрлога каноника и оногъ любезногъ существа, на кога є гробу нѣговъ последный погледъ почивао.

Садржаніе истога саобштавамъ я вѣрно, слѣдуюћи мыслима и течаю речи самога покойнога страдалника.

I.

Я произлазимъ изъ єдне одъ найстарій породица Француске, али осимъ єдногъ светлогъ наслова, нисамъ я ништа више одъ мои праотаца наслѣдіо, єръ су и они, као и већа часть француске аристократіе, безумномъ разкошлуку при двореніма Людвига XIV. и XV. имћніе ніово жертвовали, ово мало, што є іошъ остало, наслѣдіо є мой старіи братъ, а я, као послеродѣный сынъ, да се свѣтлость фамиліе нінова подгне, будемъ за свештеническій редъ воспитанъ.

Одавши се спокойно опредѣленію моме ступимъ у заведеніе основано за будуће свештенике, на почемъ у срдцу моме нигди никакову светску желю, или буди какову тежню за светомъ нимао писамъ, то самъ са судбиномъ моіомъ савершено задоволанъ было. Я самъ живіо само за науке, и кадъ самъ на будућность мою помыслію, то ни се є увекъ иста указывала безъ и найманѣ смесе светски радостій.

Боже моћ! каковымъ преображаюћа неподлеже іошъ чувствована човѣческогъ срдца. Онда нисамъ я нигда ни на какову другу женску помыслію до найвыше ни витезкићъ наши мученица, а опетъ є опредѣленіе мое было, да и я негда такову єдну женску ватрено и душевно любимъ. —

Печетакъ буне нашао ме є у найнирћемъ расположенію духа, изъ когъ самъ накъ наскоро одтргнутъ быти имао. Немање чете узбуњеногъ народа тумараше су по свой земьли, да манастыре и ніова училишта заведенія освое. Посавда су тражени аристократи, па тако є и наше основаніе жертвомъ ніове бесноће было. Я самъ срећно изъ заведенія утекао и хтео самъ у Вендее поћати; али є и то немогуће было, єръ є народъ све путоне заузео. Дознао самъ, да су нарочито на мене кивни, што самъ я Маркизу Ріомъ у нашемъ заведенію прибѣжиште прибавіо.

Прикріо самъ се у єдномъ планинскомъ предѣлу, гди самъ кодъ єдногъ углара прибѣжиште нашао: овде самъ већъ више дана провео, кадъ самъ єдно вече изишавши у шетню гласъ пушке у шуми чуо. И самъ се хтео сакрити, али єдна за чудо лепа четрнаестогодишня девойчица притрчи къ мени и подиже плачући њене мале руке.

„Господине, за ime Божіе, сакрите ме, мога су отца убили," рекне ми мала съ дрктаюћимъ гласомъ.

Я є узмемъ за руку и обоє поћемо близу леженой колеби. Углярка, кой є сврхъ лепоте девойчице ове уснићена была, су радости іой молћому захвалу даде. Убіице пису за њоиъ у потеру пошли.

„Господине," плачући молила є доціе, „допустите да се у шуми потражи, могуће є, да мой отацъ іошъ живи." — Я одемъ са угляромъ у шуму, гди ми назови отца Естхере заиста іошъ жива нађемо, нападатељи држали су га за мртвогъ, и задоволни съ новцемъ, кой су кодъ нѣга нашли, останли су у побегшу малу безъ потере; пису предчувствовали

да є она у хаљину њену знамениту суму новаца ушила.

Умирајући био є Јудеј и путовао є за његовим одбегшим господаром, кодъ кога є онъ прење као управитель добара служіо, и садъ жертвомъ вѣрности свог поства.

„Отацъ, отацъ мој!“ ѣцајући рекла є мала приближивши се умирајућемъ, кога смо мы у колебу уцели.

„Дете мое!“ рекао є онъ, „я самъ истина то ние кодъ тебе заслужіо, али ти сада при последњимъ моке часу вала знати, да ты нисн моя кћи. Я самъ братъ твое матере.“ —

Умирајући упре на мене испытателнъ погледъ. „Господине,“ после неколико секунди проговори, „цело ваше бићe ние у сагласію съ вашомъ простачкомъ ношньомъ; вы немате никаковог узорка пред' умирајућимъ ташти се. Я њу спокойно умрети, ако ми вы име ваше кажете и обећате ми, да ћете дете ово къ њеномъ отцу одвести. Я немогу спокойно умрети, докъ Естхеру безъ никаковогъ заштитителя остављену видимъ. Господине утѣшите умирајућегъ, а я њу вамъ судбину овогъ сиротогъ девојчета саобштити.“

Казао самъ мое име.

„Ваше ми є име познато,“ рекне управитель.“ Утѣшено предаемъ я судбу Естхере у руке ваше. Она є дете любави. Сестра є моя любила Маркиза Борионъ. Она є више времена была срећна, али доцніе морао є младићъ на путъ отићи, єръ є отацъ његовъ то у тайности хранћно отношеніе откріо и желіо видити, да се исто уништи.“

„Младый благородникъ заклео се є на вѣчиту вѣрность, а то є исто и Јудейка учинила. Она є заклетву свою одржала, а онъ ю є погазіо.“

„Сестра є моя наскоро затимъ умрла, како є дознала, да се є онъ у страной земьли оженіо. При њеномъ последњемъ часу дала се крстити, и я самъ іой се морао заклети, да њу я у томе случаю, ако не бы имала, кои є изъ презрења чести кодъ удаљене сроднице єдне была, до смрти њене дошла, исту доцніе крстити дати.“

„Я самъ се досада заклетве моје држао. Ишао самъ къ Маркизу, показао самъ му дете, онъ ми є дао стотину франака, разарено баціо самъ новце натрагъ и удаліо самъ съ дететомъ заедно, и онъ нигда више за исто дете запитно ние. Само ме є срдечна молба сестре моє могла на заклетву побудити, да њу малу крстити дати, али почемъ є онако христіанскій стацъ поступіо, наумьслио самъ я, да текъ онда Естхеру крстити дадемъ, ако бы она позднје сама Естхеру крстити дала. Естхера, я самъ звао, кадъ самъ те къ отцу твоме. Естхера, я самъ звао, кадъ самъ казао, да є вѣрозаконъ Мойсея найбољи. Воля є твое покойне матере была, да ты христіанкомъ будешъ, ты се морашъ крстити дати. — Овай ћете Господинъ одвести къ твоме отцу, а међутимъ смотрай га за брата твога.“

Наполеонъ III., царъ Француске.

Умирајући ние могао више говорити, онъ є наскоро издануо, и сироче остало є садъ мени самоме поверено; я самъ савъ трудъ обратіо на то, да є утѣшнимъ. Чудне лепоте девојчица сапила се є садъ са унутрашњомъ сестринском любави око жене, и я самъ у кратком времену примѣтіо, да є оно чувство, ков се у срдцу моме развіло, више нешто, него братинска наклоность, постало.

Я самъ био сасвимъ преображенъ; чувствована моя изображавала су се у сновима моима, ови су се хиладустручно преиначавали, али ни є нпак оскудѣвао лик лепогъ детета. Видіо самъ Француску опетъ у пиру, али писань обытавао у заведенію училишномъ, него у красномъ єдномъ дворцу као Естхере суиру, или писань обытавао у заведенію училишномъ, него у красномъ єдномъ дворцу као Естхере суседа у котру Естхеру видіо, куцало є срдце моє жестоко, и новъ нешй свѣтъ излазіо ми є предъ очи. Предузымао самъ о истинитомъ опредѣленію размышљивати, сравнивао самъ духовный чинъ са физіларнымъ животомъ, и докъ самъ у овоме неправилно, природя човеческой противоположно стање гледао, увѣрао самъ у овоме хиладу начина истините и єдиствене среће човеческогъ живота.

Представлао самъ себи, какова бы морала то велика срећа быти, да любљенъ будемъ одъ єдне та-

ков женске, каква ће својим пренесом Естхера бити, моја уображена сила противила се е опредѣленію моме, и я писаньу могао ни о чемъ другоме, до само о срећи мојој у љубови мислити, дуго самъ се борио, али све бадава, срдце е моје побѣдило, єръ самъ я Естхеру љубио.

Али она ніе осећала чувствована моя, она е у мени само нѣжнога брата сматрала. — О, шта не е труда стало, да се неизданъ. Хтео самъ ограничити будућность моју, я самъ се рѣшио био, да се нигда више у заведеніе непратимъ, хтео самъ съ Естхером нѣном отцу отићи и побудити га, да ю он за нѣгово собствено дете призна; у случаю, ако онъ то учинити не бы хтео, хтео самъ е я у заведеніе воспитателно дати, и на свакій начинъ све на то употребити, да љубовь нѣну задобіемъ. Надао самъ се да ће у томе успѣти, єръ се љубовь и надежда у човеческомъ срдцу заедно развія.

Єданпутъ самъ спиао, да се Богъ сбогъ љубови моє люти, али то писаньу могао веровати, єръ зашто бы се Богъ на оногъ човека љутіо, кой само хоће да срећанъ буде; и опетъ наскоро дошао самъ у таково положеніе, да самъ веровати морао, да е то тако. Непредосторожно дете пазебе, и лежало е скоро као мртво, сва су се средства безуспѣшна видила, сирота девойчица борила се е скоро са смрти.

„Пріятелю! Брате! а ћу умрети," рекла ми е тихо.

„Боже!" клекнувши заплакао самъ се, „љутиш' ли се ты заиста сбогъ љубови моє, єда л' сирото дете заиста сбогъ тога да умре? Я се одричемъ радо уображаване среће, нека само она живи и срећна буде." —

„Пріятелю! я ћу умрети," шапутала е Естхера, „као іудейка умрети. Іудейка неможе у царство небесно доћи, я матерь мою съ оне стране гроба нећу видити моћи."

„Я те разумемъ Естхера," одговоримъ и и донесемъ воде.

Я самъ хтео Естхеру о празднику свете Тропце у близу лежећой сеоской цркви крстити дати, али почемъ е садъ крайня нужда наступила, єръ се е девойчица са смрти борила, то самъ дозвао увукване и крстіо самъ болестно девојче.

За спомень матере моє назвао самъ е Хедингомъ.

(Продукће се.)

Наполеонъ III., царъ Французкій.

Престолъ е француској скоро толико пута позорштемъ найвеће несреће, колико и найвеће човеческе величине био. Са найсвѣтлимъ образима найсвѣтлеіх времена скопчавају се путне и кравне опонене партическе бесноће, политическе нрзости и сазаклетія. И ни у єдной европейской земльи нису рѣке крви у политическимъ борбама веће, честће и безпоздлије текле, као у Француској, и ни у єдной опетъ нису велики исторически догађаи петренаштьй карактерь неочекиваностій лакше на себе узимали, као баш тамо. Престоли су били ішитъ пре упраздненіи, него су уздрнани били, и примамљивајући плодъ свемогућства пао е у руке избраны, кое е божество, као Давида пастирче, изъ „угкѣтавања и тамѣ" на власть и великолѣпіе извукло. Тако Наполеона I., тако Луи Филипа — тако садашћъ цара Французкога.

Луи (Шарлъ) Наполеонъ, сынъ Людвига, трећегъ брата Наполеона I., бившегъ краля Холландскога и дојніе граса одъ Ст. Ле, роѣенъ е 1808 године, дакле на две године дана пре, него што се е отацъ нѣговъ, притѣсњавъ одъ устремивши се противу нѣга политически догађаја, престола, кога е онъ украшенімъ збогъ човечности, правдолюбіи и топле ревности за народно благо текъ врло кратко време био, добровољно одрекао. Мати нѣгова Хортензе Еженій, кои е била кћи генерала Бохарне и после бывше царице Іозефине, прибавила му е кое у Италіи, кое на свомъ добру Аренсенбергу (Кантону Тургo,) на кое се е после паденія владѣтельскогъ дома повукла были, лепо и примѣрно воспитаніе. Принцъ Луи отликовао се као и великій стрицъ нѣговъ колико ревношћу, толико и природнымъ даромъ за военна знаніа, и плодове е стечены свои наука у више списаніа о топничеству и могућой овога поправки, наложіо. Књига єдна о топничеству, кою е онъ списао, особито се уважаля у военныхъ круговима.

У године младости нѣгове спадаю познати политически покрети Горнѣ — Италіе одъ 1830 и 1831 године, после кои се е, почемъ су исти брзо утушени были, принцъ Луи съ матероиъ своіомъ преко Енглеске у Швайцерску пратіо.

После покушаа оногъ у Штрасбургу год. 1836, кой е намеравао Наполеонще на владу француску возпоставити, и кой ніе за рукомъ ишшао, оде онъ у Америку, али се наскоро затимъ врати у Енглезку и на материнска свои добра у Швайцерску. — После неколико година затимъ (1840) догоди се позната она побуна у Булоню, коя такође неизадине за рукомъ и коя подизителя свога као заробљеника у тврдиню Хамъ доведе.

Покушано бегство, кое е онъ 25. Маа 1846 изъ града предузео, и кое е, као што се потврђавало, правителство крозъ прете гледало, изнадне срећно за рукомъ, и онъ безъ сваке препоне доће у Енглезку. Овде се задржаво до буне, кои е месеца Февруара године 1848 у Париэу букнула. Да се е у отечество своє пратіо, да е за предсѣдателя талашић републике изабранъ био, да е 2. Децембра 1851 старый редъ ствари опетъ увео, да е 1852 за цара францускогъ проглашенъ био, да се е са Еженіомъ Монтіо, херцогицномъ одъ Тебе венчао, све е то читателыма нашима познато.

Изцрпително и безпристрасно осветленѣ свію у времену овомъ догодивши се мѣра може текъ за поздніе историописце задржано быти. а мы ћемо при заключеню овога само реча єдногъ француског државника да напоменемо, кой у сравнаванію ратовања цара Наполеона I. и III. относително овогъ последнѣгъ овако говори: „Рать Наполеона III. садржава у себи два велика задатка нашегъ века: миръ у унутрашности и популарытетъ Французке у Европи. Овомъ рату стаю на путъ: парлементарна противна воля и социалистична санина. Прва могу одправляно овогъ рата само тегобе неке а никаково уништоженѣ принети. Социализамъ е куго, кое е пореклo разврштеность срдца. Обе пакъ тегобе ове нораю се напредъ якогъ и отеческогъ правленія Наполеона III. съ пута уклонити. По сполишности можемо ратъ На-

полеона III., кой є за три године до оногъ припознаня досао, због кога се є Наполеонъ I. читавы петнаестъ година дана борио, као сршеенъ сматранъ. Француза є одъ провиђења и природе предпочитована земля, она подношаше Наполеона III., и неће оскудѣти, да она недожива она времена, кашто є оно за време „Людвига XIV.„ кое є у повѣстници као „Славно“ означено.

Благодѣ што є стрицу његовомъ Наполеону I. у мессецу Марту, исто є тако и садашњемъ цару Француз̀ком, кога є срећа на найвышу точку сайности његове узвисила, будући су найвеће европейске државе цуноможнике своје у његову главну варошъ, да велико дѣло мира израде, опреше, поклонило провиђење и природногъ наслѣдника поради распространења племена његовогъ.

Смѣсице.

(Правда неправду, истина побеђује лажъ.) Обштини једной, кое є многимъ добрымъ дѣлима своима благовољенѣ владине своја придобија, по смрти пароха њеногъ, даде владина то право, да они сама одъ предложена ioй два свештеника, једнога, когъ она оће, за будућегъ своегъ душепастителя изберe. Обштина пакъ да правичность укаже, изасни се, да ће онога за пароха свога узети, кой болю придику на литургіи изговори. Опредѣлена два свештеника дођу на тай конкурсъ у то место и случайно у гостіоници, кашто є само една у месту была, добію собу до собе, кое су врло танкимъ зидомъ една одъ друге растављене биле. Једанъ одъ њи био є врло научень младъ човекъ, али та є увекъ многогъ труда стало, да свичасове свое на пажетъ научи. Због того є давао по соби своіой горе доле шшо и слово свое више пути на паметь говорію. Другій, кой є такође у соби своіой седіо, и я своимъ се словомъ бавіо, и кой є такође особита два дарованія имао: прво, што є могао штогодъ чуе врло лако и добро упамтити, и друго, што є было полоста — безобразанъ, баш узо да чуе, шта то супарникъ његовъ тако исто говори. Слушао є и полуго слушао. „Зашта є слово његово много болѣ него твое!“ напоследку самомъ себи рекне. Одъ самогъ дакле слушаня научи онъ на паметь слово супарника свога, изиђе на придикаоницу, и одъ речи до речи изговори слово то на найвеће своега, као свичасовитя истогъ слова, упрепашћенѣ, кой є за то време у олтару седіо, слушао и дивіо се, немогући помити, во оволе слово његово изађе. Шта сађ да ради? Нову придику да научи немогуће є, и придикаонти мора. Напоследку поврати своюойство духа, врло изисли шта ће да чини, и сађ є онай готовъ био, пошше се онъ на придикаоницу и почне. „Благочестиви Христіани! Будући смо сађ биих тако лепу придику чули, да и писамъ у стању ништа болѣ учинити, него да исту поновимъ, то молимъ, да ме изволите внимателно слушати.“ Затимъ изговора одъ речи до речи собственогъ свога придику ко само са больнимъ произношенѣмъ и всѣмъ чувствомъ. Обштинари у научлеѣ доведени кадъ найбоље изъ прве рекоше: „То є занста правцій врагъ! То є паметь!“ и њега изберу за пароха свога.

(Нови начинъ спобрштаја.) Кодъ Калкука є разговоръ съ тимъ спорія, што неће почитаніе лицу оновъ, съ коимъ говоре, указати жеље. Кадъ страннцъ неки одъ всѣегъ реда владателю њиновомъ представљатъ буде, то овай остаје, да између цитава и одговора увекъ по петъ минута протеку, а на то страница одъ церемонијайстора предварителио опомену̀ти буду, да и они тако исто чине. Съ тимъ они жеље говорећемъ времена дати, да мисли свое прикупи и да добро промозга, да садржаніе речій његови съ тимъ важніе и зрелје буде, и да разговоръ у праздно брбљанѣ непређе. Стара се даље пословица „шанцеы на реци!“ много болѣ кодъ незнабражены номади, сматаюи се народи, него кодъ различиты изображены великокарошани и великокарошкина набіодаюи.

(Чуданъ обичай.) На Сесландскимъ острозима влада тай чуданъ обычай, да се тамошнѣ найодабраніе госпе на єдно место скупе, ке као кодъ насъ да ужинаю и заседнчки кафу или тай шшо, не, него да заедно плачу. Што кое може нче єцати, съ тимъ є отмѣкла. Мора бити да є то врло трогателно чути. На ону плачевну вечерню забаву радую се тамошнѣ госпе исто тако, као наше младе госпое и господичне на бал.

(Кратка повеља.) У Берлину ожене се два пріятеля у єдно исто време. Несматраюи на то, што на први дани брачногъ састанка іошъ нишли нису, заложи се г. А., у жену пріятеля свога г. Б., и мислио є нећъ да є до цѣли свое дошао, кадъ є єдно утро одъ исте госпое недељицу добіо, коіомъ му она састанакъ тай истый данъ у вече у назначено време, али ништ подъ тимъ сиво уговоромъ допушта, да іой онъ овай пристанъ, кой є она на његовомъ прсту видала и кой іой се допао, на поклонъ донесе. Пресда є онъ тай пристанъ одъ жене свое на даръ добіо, опетъ іой истый однесе и преда као жертву љубави своіе; али на найвеће упрепашћенѣ свое добіе одъ нѣ то изасненіе, да сађ може слободно одлазити, почемъ она ништа другог више хтела, него да пристанъ овай, кой є нѣмъ было и кой є нужъ нѣмъ, коме га є она поклонила, нѣговой жени на поклонъ дао.

(Богатство.) Иванъ Ротшилдове куће цени се на по кіліярда форинти, а жешутнъ кредитъ речене куће заједно више него трипута толику сумму износи. У дванаесъ најпознатіима различитима земаля, у акціона и т. д., притежава кућа та вредность око своя 300 кіліона форинти. У то ніе урачунано приватно иванъ сваког понособѣ брата Ротшилда, кіови спадаюи, землѣ, куће и т. д., кои превазилазе вредность одъ 100 кіліона форинти. Исто тако ни готови новци, кое су они или Лондоиской, Паризской и Бечкой банки дали, или съ комма собствене ніине касе рукую. Тако бы основанѣ заведенія єдногъ за кредитъ одъ 200 кіліона форинти у Бечу за Ротшилде было єдинъ безъ сваког натезаня у дѣло приведенъ задатакъ.

(Поуздани коньи). У околини Бечи пре кратког времена строношта се изненадно почінѣ єдинъ, кой є неколико путника возіо, са свима мести на землю, и остане сасимъ нѣмъ на путу лежећи. Путници, кои су у колима сидили, текъ су онда примѣтили, да нѣмъ кочіаша нема, кадъ су сасимъ у добромъ стању на поштанско место дошли, где су поуздани коньи предъ поштанску кућу сами стали.

Обштено лезность.

(Госпе свиня.) За госпе свиня у найвеће време често се употреблява угљенъ одъ дрвећа, кой се свињѣмъ одъ пецена раздвои, угаси и насипи. Угљенъ се тай свиње у єдан край свињца, да га свиньи могу ести колико имъ є воля. Свиньи, кои радо угљенъ тай єду, добію крозъ то велику волю на ело. И прашина од угљена, кадъ се съ рапомъ помеша, много дѣйствуе на госпе свиня. То есть угљенъ посиси у себе

киселину, кои се рађа одъ жасне ране и непрестаного ѝя жирѣ лежења сиша. Овде се и то има напомекути, да се и сено одъ детелине, као добра зимска рана за свиње употребити може. То есть исечене се добра, листната детелина, повари се съ водомъ, измеша се съ обичнимъ помијемъ и дае се свињама. Тако се могу свиње и безъ ране у зиму врло добро угоити.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Трудољубивомъ и натрашивателю стары новаца у предњу опоме, нарочито яко оны овдя, кадъ е Дунавъ жилавъ, дужъ обале мѣгове одя, пространо полѣ къ изобрестенію отворено, почемъ овъ тада, яко е пиане сано у томе срећами, повешто типовы уважења достойни новаца скупити при-лику има. Тако се башъ при некій данъ догодило, да е некій у песну за обали дунавской нашао поредъ нѣколико другы и єдинъ особитый новацъ изъ римски времена, кои служи за нѣсно доказателство къ томе, да су некада у земляи нашой римске войске дуго времена становале, и да е римскій новацъ јако средствомъ ныи, тако и средствомъ населѣнима, кои су за ныма сѣдовали, у землю ову унешени и у узайнично употребленѣ поставлѣнъ было. Уобште, яко бы се стара, за повѣстницу и пређашній народній животъ тако нижня, и овда по всѣ-ной части у недру землѣ сакривено лежеки новци, где было нѣки могли, овда бы се мрачна мѣста повѣстнице осветлила и науци полза принела, кол башъ зато, што ioй често вероятна доказателства оскудѣваю, неможе кудъ ни нако, него мора празднине са комбинацыма и хипотезама да испуни — тако дакле изъ тога узрока новена жеста у повѣстници, кои у основу нашта другу нису него сказни ни причи, яко добро доказателство ненмъ срећко нађенымъ новцемъ, постою истинита стварь, постаю права историческа истина. Дакле, намѣку новаци, кои су при краткоті времени нађени, и за кое мало часъ изнекенусно, има нѣколико парчиди, кои спадаю у періодъ одъ Августаса до Діокленіана. Мы нѣмо сада у реч узети изъ збирке нашегъ пріятеля, г. Р., одъ кое нѣмо обстоятелна саобштенія и укапредъкъ чинити, єдинъ римскій новацъ, кой е за знакъ побѣде и на честь војсковође сковалъ и на све стране зато, да тымъ начиномъ спомене на војсковођу по случаю у чести и ине мѣгово у добромъ гласу остане, разволази было. Новацъ тай, кой е одъ бронзе направлѣнъ и кой е сасвимъ у добромъ стању одржанъ, представља на єдной страни војници єдногъ, кой єдну руку наружену држи, а у другой заставу войске съ римскимъ орломъ носи. Преко среде стои латинскій написъ: SIGNIS RECEPTIS DEVICTIS GERM. т. е. „Орломи лесіона опеть су освоени и Германи побѣђени.“ *) На противной страни представлѣнъ е војсковођа седећи у тріумвалнимъ колима, у кои су четири коня упрегнути, а више главе мѣгове може се прочитати: GERMANICU . . CAESAR.

Београдъ 31 Марта. За потешшанѣ наше варошы, почели су се одъ последнія нѣколико година, како грађани тако и само правителство јако бринути; особито е правителство свое вниманіе обратило на то: да се у варошы сваки ваздрживу сопаци, и тако сада, на место блатня и нечисти, имаю каменкомъ постављене и чисте сокаце, и садъ почемъ у Београду већъ имаю добре и за зиму доста чисте сокаце постарало се правителство да жителыма оне варошы и у лето неке угодности набави, и зато е почело правити путъ до Топчидера, због кога посла, за недостатковъ раденика, морало е са стране до 300 раденика довести, кои сада праве путъ одъ Београда до Топчидера, и тако нѣмо ioшть овога лета имати врло зенгъ путъ до Топчидера, кой ће осимъ угодности, кои ће прачинявати нако овдашнымъ жителыма, тако и странцыма, кои у Београдъ долазе и ради увеселѣвања у Топчидерь ноћу, и ту ползу доносити, што ћеду топчидерци одсадъ и по кишномъ времену, јако доносити производе свое на овдашню піацу. Съ друге стране повели су рече у овдашнымъ новинама, да кои начинъ, да осветлявају варошъ ноћу, и предлажу многе начине; немѣсу кои и тай, да се узима неки порезъ, у име осветлявања варошъ ноћу, одъ ове грађана, кои имаду краве муварс; но то бы се могло само одъ Срби напаћивати, а не и одъ Турака, кои више права имаду, сразмерно, неголи Срби, и кое, при постоећымъ двема полицыма, нако небы мого ватерати на плаћанѣ такогъ порезъ, а они опеть никако небы одъ добре волѣ саизволили. То се повазало и при правѣлю нападне; тди Срби сваки живе, ту су одвано ваздране начињене, и Срби су ій драговолно правили, а гди живе мешовито Срби съ Турцыма, ту су Срби начинили предъ сваюмъ кућаня кове кадрове, а Турцы нису хтели о томе ништа да знаду, и тако и садъ на Дорноду предъ турскимъ кућаня стои кадрова, кое е ioшть прицъ Евгенія право, и на коюй може човекъ врло лако ногу сломити. — Као да у природи Турака постои, бивше батаљня и непоправљи, и ново не подлазати. —

— У овдашнѣй правителственой књигопечатнѣй наоди се сада тако много дѣла у послу, да ій е тешко нѣкда досадя толико было. То су познавшше школске књиге, кое се о правителственомъ трошку отвориле. Осимъ періодичны листова: Сербски Новина, кои свакій данъ излазе, и Шумадинке, кои садъ г. професоръ Бранковићъ уреднје, нѣколике сада предвеђедено заведеніе због нагомилыны послова никаково приватно дѣло примати.

*) Подъ Августомъ владомъ били су одъ Германи Римляни, кои и Варусъ предводіо, побѣђени и изгубили су и звездне знак.

НАШИМЪ ЧИТАТЕЉИМА.

Са особитымъ задовольствомъ саобштавамо читателыма Подунавке, да намъ е за рукомъ пошло, свдѣйствованѣ господе: архимандрита Гаврила, профес. Ђорђа Малетића и пѣсника Љубомира П. Ненадовића за листъ нашъ придобити. Имена ова свстичую, да ће се Подунавка са отличнимъ предметима дичити моћи.

Фортеніано продаи.

Фортеніани са особито лепымъ и искымъ звукомъ, кои се због свое изредности, дугогъ трања и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и исказираи фортеніани привасе у промену нодъ

Алоиза Яни, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Иста лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све свое потребе, и принадлежи у другу класу осикураціе. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунић.

Одговорный медакторъ: І. К. Сокрон.

Печатано книгопечатнѣй І. К. Сокрон.

Број 6. У Земуну 7. Априла 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе, и коштa му 4 за годину 4 форинта, за полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; понтанска такса износи за 6 новчић 30 кр. ср. Прилагодиће се може у Аустрији код сваке поште или новчане куће сувратила или упрове код издавателя у најближимъ местима, а у Босанскима Србе у главной книжари Вилимира Валовића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Истинитый догађай.

У оно знатно време, кадъ су се Шпањолци противъ французкогъ угњетавања дизали, догодисе еднапуть Мирату, кой є тада велики војвода бержкій и великодћаникъ наполеонов у Мадриду было, потреба, да нему єдну депешу на Живота, кой се тада у Лиссабону нодіо, одправи; но сви су путови вдуђи у Португальску одъ гверилласа и шпањске војске, съ коіомъ су најбољи конаци полуострова управљавали, и предъ конія є Кастаносъ было, обседнути были, и тако се одправлянћ то видило, да є врло опасно. У той забуни своіой обрати се Мират на Строганова, кой є было посланикъ русскій кодъ двора шпањскогъ и кой є у Мадриду заостао было. Зна се, да є кабинетъ петрбуржкій тада спрочу Француске врло пріятельски ставо. — Строгановъ є мислио, да нећe ништа тешко бити подношоћи га, да до цћли своє дође. „Адмиралъ є Семенинъ у пристаништу кодъ Лиссабона,“ рекне Строгановъ „онъ некъ намъ за изговоръ служи! — Изберите Вы єдногъ одъ ваши најпоузданіи конљеносаца, и ћу навући на ићга русско служительско руво, и да ћу му писмо на адмирала. Вы му издайте устмени налогъ, и мислимъ, да ће онъ, ма га двадесетъ пута узјуть задржали, ипакъ срећно на своє место пристићи, будући є буктовницима нлого више до тога стало, да нашъ неутралитетъ одрже, него да намъ воле какавъ повод къ незадовольству даду.“

Мират се съ найећимъ задовольствомъ согласи по учињећъ предлогъ, кой се у самомъ дћлу и видіо, као єдино іошть могуће средство. Онъ предложи началнику конљеносаца, Кразинскомъ, да му єдногъ одважногъ и поузданогъ човека прибави, и заиста му овай таки другій данъ представи младића єдногъ, за кога є са животомъ своимъ добаръ стало. Младићъ се тай звао Ленцинскій и было є текъ 18 година старъ.

При првомъ погледу управљећомъ на младића, кой се спокойно и самовольно неизбежной опасности излаже, самъ се Мират, иако є иначе онъ навикнутъ было извршеню цћли своє увекъ безъ свакогъ призренія жертву принети, задркне; зато онъ представи конљеносцу, каквой градной опасности съ одважењћъ своимъ на сусретъ иде, и у случаю, ако га позваду, да є зацело съ места прошао. — Ленцинскій се насмея. „Изволите ми само Ваше Височество налогъ Вашъ издати,“ одговори онъ смерно, „и мислимъ, да ћу поверено ми посолство съ чесћу извршити. У осталомъ найискреніе благодарићъ на отличію овомъ, кога сићъ удостоенъ и због кога ће ми свакій између другара моі позавидити.“

Мират слегне съ рамени и изда конаику наставленіе, баронъ Строгановъ да му обећано писмо на адмирала заедно съ русскимъ одедомъ, и Ленцинскій предузме путъ у Португальску.

Прва два дана протеку безъ свакогъ противногъ догађаја, али трећій данъ, башъ предъ подне, чета єдна Шпањолаца стане конљеносцу на путъ; она га сачека, обезоружа и одвуче га къ генералу своме; на срећу нашегъ младогъ војника то є было Кастаносъ самъ

Судећи по свима изгледима наскоро є Ленцинскій увидіо, шпо онъ коме было садъ у руке да га испыту, да ніе могуће ни мислити, да ће у сланю быти изнаћи, ако поле позинду да є Француз, и због тога заключи онъ садъ у себи, да ни речиће єдне Француски непроговори, већъ да се тврдо држи нѣмачкогъ и русскогъ языка, будући єи єданъ и другій савршено говоріо. Помаине и разирене грдње и поруге оны, кои су га предъ войсковођу своги вукли, давале су изнапредъ іошть погодити, каква га судбина очекује, и због тога є нарано садъ да прске потребе была сва могућа рѣшителность неустрашимогъ и дрзновеногъ юнака, да у таковымъ обстоятелствама неизгуба главу.

„Тко сте Вы?“ запыта Кастаньосъ младогъ копљеносца. — Ленцинскій упре очи у генерала, кой є те речи Француски изговоріо, и на то му одговори нѣмачки: „Неразумемъ.“

Кастаньосъ є разумевао и говоріо нѣмачкій; но при свемъ томъ, што се онъ по свой прилици съ такавимъ мучнимъ пословима занимати нје хтео, препоручи онъ официру єдногъ од генералштаба свога, да овай испыта продужи.

Заробљеникъ одговарао є наизменце часъ нѣмачки часъ русски, а свакинъ се добро узео у паметь, да се ни са звуком єдныма француског своги языка неизда.

Присуство духа свога тимъ му є теже было одржати, што су га у собицу єдну затворили, око кое є крвожедна и за освегомъ грамзећа гомила людя стаяла и са дивљомъ охотомъ очекивала, да га за крике, то єсть, за Француза проглаше. Особито є за Ленцинскогъ сь опасношћу грозне обстоятелство было то, што се є абутантъ Кастаньосовъ, претерань некій човекъ, таки у првомъ магновенію затвора нѣсговогъ, непріятельски противу нѣга изасао и за уводу непріятельскогъ проглашо га было. Осећирь овай доведе садъ селянина єдногъ изъ оближнѣгъ места у собу, у коіой є испыта држанъ, суочи га съ коњаникомъ и рекне: „Добро садъ гледай дерзните ово, земляче, и кажи ты: є ли то Русс, или Нѣмацъ, или исето Француско?“

Селянинъ гледаше внимателно младића, али и то само за кратко време; затимъ потиу очи нѣгове проспанти лютиу и мрзость, и онъ рекне: „Француз є то, Француз! — Пре неколико недели,“ продужи онъ далѣ, „морао сань сено у Мадрида возити, па сань томъ приликомъ и нешто провіанта носіо, кой є у нашемъ месту за касарне глазне вароша набављѣно было. Овай истый дерзнъ было є нарећенъ, те є онъ башъ самъ собомъ товаръ мой одъ мене приміо.“

Може се мислити, каква су была чувствованя Ленцинскогъ при овомъ изведћу, кое є одъ писмена до писмена истинито было; и онъ се селянина добро опоминао.

Кастаньосъ є по свой прилици погађао свезу ову; али опеть као благороданъ, великодушанъ непріятель предложіо є, да се селянинъ одпусти, почемъ се тужба нѣгова, будући никаквогъ на то доказателства нема, по голимъ речима уважити неможе. Мићње ово приліено є међутимъ одъ друга съ огорченѣмъ, и могла се съ више страна чути мрска реч: „Издајникъ.“ На штеденѣ по таквимъ изгледима ніе прикладно было ни мислити.

Ленцинскій буде садъ у таваницу бачень; кадъ су врата за њимъ забравили, ніе онъ већъ пуны 18 сатій ни залогаи єдногъ окусіо, и кадъ узмемо у призренје напрезанѣ нѣгово, душеванъ немирь нѣговъ, судбину нѣгову, и уобште мученическій положай нѣгозъ, то ћемо моћи лако појати, да є изгребенікъ у несвестицу пасти и на земљо се строполитати морао. — Сунце іошть ніе было село, неколико минута доцніе опази онъ нето кроз гвоздену решетку, и сунчана светлость, кой є у томъ своѣ величественомъ заоду свойствена, разблажавала га є кроз пуна два сата. Али съ наступанѣмъ ноћи изчезне овай разгалюзнѣй видъ, праве смртне мисли надилазе га, и напоследку напће на нѣга безчувственість сланъ, кой се предодникомъ смрти быти видіо.

Могао є тако одприлике два сата у спаванію провести, кадъ се врата одъ таванице полагацко отворише и унутра уђе лице єдно, кое се, слабу светлость фењера рукомъ своіомъ покрываюћи, полако надъ умишенымъ нагну, и са ласкавымъ тананкимъ гласићемъ свезнаъ на француском языку на уво му приша: „Бы л' вы што єли, пріятелю?“

Ленцинскій трче се одъ сна, ово светлоћу, ово додиркомъ нѣжне руке, ово пакъ умиленымъ женскимъ гласомъ (еръ є то донста женска особа была, кой є предъ нѣга стала) пробуђенъ, седне на свою сламню постелю, отвори уста да одговори, али опеть брзо затвори уполя очи своѣ и као буновань на нѣмачкомъ языку рекне: „Шта бы сте рады? —“

„Съ места подаіте сиромаку томе єсти,“ заповеди Кастаньосъ, чимъ су му извѣстіе о цѣлогъ изкушенію подпели, „пазните га, пратите му кона и пртлягъ нѣгозъ, и пустите га, нека мирно и спокойно путемъ своимъ одлази. — Неногуће є, да є то Француз!“

Да є Кастаньосъ чувствима благороднога срдца свога слѣдовати могао, Ленцинскій бы се места у слободу поставлѣнъ было; али тако многи сарешьана погледи надиладаю генерала и поступке нѣгове. Истина даду нашемъ конѣюшоцу єсти и изведу га изъ таванице; али и то само зато, да га одведу на оно место, где ће лешине одъ десетъ Француза видити моћи, кое є чета Туркоса потукла. Тимо є дакле више сатій найужасшимъ изкушенѣма изложенъ было, а затимъ опеть у таваницу враћенъ буде, кою онъ садъ, после предпашшегъ грозногъ позорія, съ усхићенѣмъ поздрави. Младостна снага нѣгова и по другій путь надилазда отезаюће страоте и онъ, премда страшнимъ оголѣлостма окруженъ, отегь засна, будући є то природа ка одпочиваньо нѣгозовъ запоседателно изискивала. — И опеть му, у найдубльћо сну нѣговомъ, зазвони на уву умилнаг гласъ женѣни га: „Устанште, одите са мномъ, вашъ є конь оседланъ, — и ћу да васъ избавимъ!“ Младьаный витезъ пробуди се, іошть су му у ушима зуила речи: „я ћу да васъ избавимъ, одите,“ упре очи своѣ у непознату и проговори нѣмачки: „Шта бы сте рады?“

Кстаньосъ чувши за ново ово изкушенѣ съ удивленѣнъ рекне: „Младый тай — Руссъ запста є валянъ дечко!“ — Онъ бы га съ радошћу одма избавіо было; али обзиром нѣгови остану постоани при томъ, да се іошть єдно као последнѣ кушанѣ употреби, кое ніе смело одчасно быти.

Сутра дан Ленцинский изведенъ буде предъ военый судъ, кой є изъ официра кастанйосовогъ генералштаба составленъ было.

Ставши предъ судіе предложи онъ молбу на нѣмачкомъ языку, да му се толмачъ одаше дане, кое бохтеваше одма изпуйено буде. Ирво и прво запиташе сауде за цѣль путованя нѣговогъ изъ Мадрида у Лисабонъ; наравно Ленцинский се позове на депешу, коју владнарлаз русскомъ посіо, и на свой пасошъ; да бысу предречене речи селянинове на вуку ставле то ре се без сумнѣ, чимъ су папири нађени у своме реду, судіе лако убѣдити могле.

„Запитайте га," рекне предсѣдатель суда, „кадъ онъ Француз ине, да л' съ Шпањолине радо ина?" Толмачъ преведе питанѣ.

Конаникъ одговори: „Я Шпањолие радо имамъ, и почитујемъ ій, због мушкогъ карактера нјеговогъ. Моя є жеља да народи наши пріатељи буду."

„Полковниче," протолкова толмачъ, „заробљеникъ каже, да нас ирзи, што рать водимо као гомила крвожедны паса; онъ нас презире и ништа друго не жели, него да се свеколикій народъ пошеъ у едну главу претопи, како бы се се съ еднымъ ударомъ свирѣпомъ и проклетомъ расу овомъ крой учинити могао!"

Ери овимъ речма са найвећомъ пажньомъ пратили су потеди свію присуствујући свако и найманѣ нијансѣ чертій лица суђеног, да бы изразна всти уврѣбати могли, какво ће дѣйство имати на нѣга такавъ неистинитый преводъ. Ленцинскій пакъ државо є спокойно управљене очи стоене судіе; душа є нѣгова истина кипела у нѣму да се разнукне, али є онъ инакъ властанъ было чувство своє непримѣтнымъ ћутнити.

„Господо ноћ," почне Кастанйосъ устављи, „имочно се є селянинъ преварію, поставимо мы младића тога у слободу, и пустимо га, нека мирно и безбедно иде свой дорини. — Онъ є, то самъ Богъ види, неподозрителанъ."

„Ёсте завста тако!" потврде други и засѣдаюће се сержи.

Ленцинскій добіе затимъ коня, пртлегъ и шприре свое натраг, снабдѣвенъ буде съ нуждными насошемъ, и присне срећно у Лиссабонъ.

Писмени споменици савременика нѣгови имаће за догођай овай, кой смо садъ бавъ приповедили, и кой бы херојо едномъ старогъ века на честъ служити могао. Завста теже изкушеніе никада нее на човеческій духъ наложено было, али завста никада ни съ ведимъ господарствомъ подъ собомъ самымъ надржано ніе было.

Іованъ С. Поповићъ.

Съ давнашнымъ листомъ предамо читательима нашима лика мужа єдногъ, кога се ніе међу она имена числи, кое су на великомъ гласу не само у књижевству, него кое ће и изванъ училишта, у просторныхъ круговима и у општинама како годъ савременика, тако и кодъ самы поздны потомака чести нужно место заузети. То су черте лица скоро преминувшегъ србскогъ стихотворца Іована С. Поповића: то су разнишљавање, особито и умѣно гледање очи то є чело о лепой мысли, о знатномъ предмету разсуђујуће; то є жаромъ унутрашнѣгъ чувствованя заданутo лице, кое єто содъ овде гледано. Завста мы образъ овай съ великомъ занимљивошћу сматрано, и мы ћемо при томе съ тугомъ примѣтити, како ће то свакогъ размишљавајућегъ човека, свакогъ пріателя и почитателя духовны тежня ожалостити, кадъ разсуди, да се є тій истый мужъ, I. С. Поповићъ, у найбољемъ своимъ годинама, у пуной, мушкой снази своіой одъ нас разстанію, почеъ се воля за чисто духовнымъ стварањемъ истомъ содъ у нѣму живила и пріятніе, него икада досада рођала, по издању неколико различити свои дѣла, кои є досадъ написао, и съ комма имъ є оставіо мерило за она, комма бы се мы текъ одсада одъ нѣга, као одъ зрелогъ изображенегъ и у самомъ себи хърковично савршеногъ мужа праведно надати имали! Почеъ сво наумили обширно животописаніе што пре издати, кое ће о І. С. Поповићу, о нѣговомъ дѣйствованю у служби србске Музе, и о следствама нѣгове дѣятелности на полю књижества обстоятелно говорити, ограничаћемо се засада съ тимъ, да о нѣму, о стихотворцу, неколико речій истинито заслуженогъ припознавања овде изложимо.

Кадъ окретно, увекъ трогавајуће, живости пуно уображенѣ, съ тоне іошъ и огньно срдце, затимъ оштроуміе, воля, бистрота ума; кадъ редки вештина у форми и исто тако неусклѣно и снажно господаренѣ надъ языкомъ стихотворца чине, као што га у самомъ дѣлу чине: — то можемо о І. С. Поповићу са сваким правомъ казати, да є онъ стихотворацъ, правый, истинитый стихотворацъ био. У І. С. Поповићу сва су се та предозначена свойства у великомъ степену налазила, давле га народъ србскій са основомъ найодаренијех стихотворцевъ своимъ назвати може.

У призренію стихотворства заиста му се неможе приподаћи даръ многоразличностій одређи и онъ се у обоимъ елементима, драматичномъ и лиричномъ, движе лако, извѣстно, съ милиномъ. Као сачинитель „Ћиръ Јаћа" у оно време, кадъ є полѣ веселе позоришне игре кодъ Срба іошъ подъ угромъ стајале, онъ є съ тимъ вељу него обичну комичну снагу покушао, и због тога є бивъ трагиска муза нѣгова много примамљивости подпела. Међутимъ као лирикеръ особито се онъ отликуе; слободанъ одъ сваке болешљиве личности, страни одъ свію светски жалость произрокујући будалаштина, любезедостоанъ због нѣжности свои чувствованя, добиваюћи, сачувствително узбуђујући чисто родољюбивымъ начиномъ пишлена сога, чимъ су песне и стихови нѣгови изпуйени, І. С. Поповићъ дика є књижества народа свога. У нѣму є почивало изобиліе найеличественіи мислій, избрана, ако се тако изразити смемо, збирки найдражестніи образа и уображења, и пріятно єсу упрепасаваюћимъ одважнымъ зракомъ помисла, кой повдане строфе песама нѣгови осветлана и као електрическа течность сваки, па и самъ онай, за катерізлимъ стварма предаый духъ, брзо потресе, разунево є и знао є онъ гласъ благоволенія придобити.

І. С. Поповићъ био є не само прободитно стварајући него и срећно врањајући природный даръ, то єсть, не само у оригиналу, него и у преводу сретнамъ и превосходанъ. Шта є онъ и. п. изъ Хорація

на србскій језык превео, то одкрива мужа, кой є пуњ вкуса, љубимца музе, вештака у предмету, и властника надъ језыком.

Баш сядь, кадъ ово пишемо, лежи предъ нами књига ближенога пѣсника, названа „Даворъ.“ Преврћући по њой листове исотиче заустави насъ ова лепа пѣсна нѣгова: „Спомен Видова дана.“ Како се дакле разсуђаваћемъ читателю слѣдующе место изъ нѣ допада?

Сабѣ зовем,
Брдо све;
Брњ се зе.
Срдце бје.
Ковља пркте
Майке пикте,
А хомља ранке тикте.
Своимо брабо,
Србиих бој;
Милошъ глав є?
Мурать лежи,
Турчинъ бежи,

Србину се срећа смеши.
Но Вукъ клетый
Робетинов вреши;
Лазаръ пиди,
Све пропада,
Ахъ подлада
Турчинъ љетый,
Бој удуте.
Србску славу, србску сајность
Србско вже, србску знатность,
Све прогути Видов дикъ.

Истина є, кадъ се место ово чита, када се види и чуј све, шта се ту збива, и чувство туге, кое на читателя притоме пађе, ніе у стању перо описати.

И затимъ — ко бы кодъ пѣсне: „Србскій народъ и нѣгова судбина“ безчувствено листове далѣ превртати могао? Како дубоко продиру у срдце ове речи:

Зашт' ми сузе потокомъ
Низъ образје теку,
Кадъ се мисли пређем
Къ прошастове веку.
Свуда чами, свуда мрачь,
Нигди сунца лице,
Нитъ весели живих трошъ,
Нитъ невољи конац.
Дое стогоше тисућа
Дое шести робиђ,
Пуна всегда Србіи
Сада є суште гробиђ.

Где су села цветала,
Ту є пустоша врачина,
Друзкое є пратисла
Шкуна непокрвена.
У њой живи Србкиња садь,
Сузама се роси,
Одъ напасти нуикиъ расте
Једна њена брзин.
Што є имао, садъ немъ,
Нитъ нѣгова кон;
Само глиат гаромъ
Одъ Турскиња зрн.

Зацело, нашъ є стихотворацъ венца свога предањъ достоинъ. Бистроћу оштроумія нѣговогъ показуе слѣдующа смисла пуна пѣсна:

Докле човекъ не прекине, безсмртіе пева,
Тако вели наших Мингушић, и зрнно горемъ;
Песме живе, кое сутра смрти не подлеже,
И тимъ себи и пѣсницу безсмртіе стеже.

Много се књиге украшају с'овіи именомъ „дисће“
Ал' никутра нига «? конрлје, корона и штитъ.

Мы стоимо на гробу врлогъ пѣсника, наберимо дакле пуне руке милогъ, плавогъ цвећа „незаборавке,“ и посипмо съ истымъ место вечитогъ пребивања нѣговогъ. Истина, Геній угасіо є свећу живота нѣговогъ, І. С. Поповићъ напуніо є обштій дугъ природи, али србска Муза ясно говори. „У књигама нѣговима живиће онъ себи и народу своме на веки.“

Нетъ светы тайній.

II.

После неколико дана отишао самъ у сусѣдну варошъ, да нуждне за путъ потребе окупуемъ, єръ самъ хтео Хедвигу, коа се є сирти отресла и већъ савршено оздравила была, нѣномъ отцу одвести. Али кадъ самъ се натрагъ вратіо, нашао самъ само развалине одъ угларске колебе.

„Господине!“ рекне ми єданъ сусѣдъ, кой є опазивши ме къ мени дотрчао. „Бежите, єрсте иначе и вы пропали, изданисте, разарена єдна гомила народа напала є на колебу, знали су, да онде благородника прикривены има, угларъ и жена нѣгова убіени су.“

„А Хедвига?“ Запитао самъ у найвећемъ страху.

„Ню су одвели къ найближемъ прекомъ суду.“

Очававаћи пожурio самъ се одатле и одтрчао самъ у варошъ, где є судилиште, ужасно оно страшило, кое є стотинама убіати давало, очекивано было; и самъ разу невао опасность, у кою є Хедвига пала, али самъ се рѣшіо было, да се на све отважимъ да бы є избавити могао.

Кадъ самъ у варошъ приспѣо, судъ є дао официра єдногa погубити. Спромахъ тай имао є ту несрећу, што є съ нѣговимъ людма затворъ чувао, изъ кога су више заробљника утекли: сауда су потайно о догађаю тоне говорили.

„Ипакъ се радуемъ“ говоріо є старацъ єданъ, до кога самъ я случайно стао было, гомили єдноѣ, „радуемъ се, да є и она млада девойчица побегла, и она є истина прістократкиња, али є тако лепа и тако пріятна, да ю є човекъ морао сажалѣвати, кадъ є предъ судомъ стаяла.“ Речи те старчеве ливале су балсамне капљице на ране срдца мога, и дощіе самъ за извѣстно дознао, да є Хедвига заиста утекла.

Дакле она живи, я ћу є опетъ наћи, она зна име отца нѣногa, она зна где се онъ находи, она ће къ нѣму прибећи; дакле напредъ, Хедвига се мора опетъ наћи!

Шта самъ мыслio, у томе се нисамъ ни преварio, и самъ є опетъ видio, али, ахъ! већъ као љубезницу другога.

Текъ што самъ варошъ оставіо было, где се є крвава она игра свршавала, будемъ и я уваженъ, живот є мой у опасности было, и текъ после две године придобіемъ я опетъ слободу мою.

„Айде дакле къ Хедвиги — али за име Божіе она є већъ 16 година стара: ніе ли у томе времену на кой срећанъ човекъ срдце нѣно придобити могао?“ Богъ нека ми опрости, я самъ више пута помыслio, болѣ да є умрла, него да љубезница, да жена другога буде; — я самъ припознао, да є мысао ова грешна, али самъ я за ове две године само на ню мыслio, и іошъ нигда ніе ни єдна девойка тако ватрено, тако срдачно љубіена была, као што самъ я Хедвигу љубio.

Очававаћи и тѣшећа надежда борили су се у моме срдцу, я самъ свакій данъ са стотину полобаца покривао натертаный лакъ Хедвигинъ, кой ни є она у угларской колеби поклонила.

Са ужасныиъ тымъ растроеніемъ духа дошао самъ у Њемачку, где самъ съ тешкоић мукомъ разабрао, да се удовицеиъ поставши Маркизъ Бормонтъ у Манхеиу задржава. Наскоро дознамъ и то, да є Хедвига срећно ѣ нѣму приспѣла, и да є онъ, показавши се сврхъ нѣговога пређашнѣга нечувствителногъ поступка, ню као плодъ првогъ свога и дотле у тайности држаногъ брака свету представіо.

Сви су похваљивали редку лепоту Хедвиге; я самъ было усхићенъ кадъ самъ є опетъ видio. При светломъ вечерићу друштву кодъ князя В . . . было є то, где самъ є прыи путъ опетъ видio. Усхићенѣ, стра, надежда, тако су ме надвладали, да самъ я неколико минута требовао, докъ самъ се онако, као што треба спремio, да се ньой приближимъ, безъ да вни-

Іованъ С. Поповићъ.

маніе на то побудимъ. — Додъ самъ а изъ гомиле едне стосћи дражесть њину съ удивленћмъ гледао, чуо самъ сакртву пресуду срца мога. Надежде су ме моје превариле — она є већъ любила, да, она є већъ заручница другога была.

Гровъ Риденеелсъ было є ние онога, кой є любовь мою разрушіо.

Я самъ полетіо изъ дворане напоље, понтао самъ у гостилницу мою, и напуніо самъ пиштоље моје, али се є опетъ пробудіо у мени гласъ одржана себе самога и гласъ вѣрозакона, писамъ хтео самоубићцомъ быти, и самъ се надао, да ћу и осимъ тога скоро умрети, па опетъ прежда є мученѣ моје безконечно было, морао самъ іошъ тако дуго живити, да после толико патнѣ напоследку — яко и за неколико само минути — срећу уживамъ.

Свезе, кое су ме за свеТ привезивале, биле су свдЪ раскинуте, шта би самЪ и више у истоке тражити имао. — Срдце є мое привладжало у число оны редки човечески срдца, кои само єданпуть любити могу, и самЪ оставіо Минхенъ и отишао самЪ у Лилиенфелдъ, гди самЪ за годину дана за свештеника рукоположенъ био, безъ да самЪ Хедвигу іошъ єданпуть видіо.

„Да ли она кадшто помысли на мене? О! непредчувствуе она то, како самЪ я ію витрено, како неограничено любіо; у средЪ нЪмой незна она за печаль ту, кои срдце несрећнога тако помамно растрзава —“ често самЪ я тако мысліо и у молитви тражіо самЪ подкрЪпљюћу моћъ, — али бадава.

Єданпуть ступи єданъ младићъ у Ћелію мою; то є био гроФъ Риденфелсъ, я самЪ га одма познао, будући самЪ га у Минхену поредъ Хедвиге видіо био. — Богъ нека ми опрости, я самЪ на нЪга безконачно мрзіо.

„Шта Ће садъ тай човекъ код мене —“ мысліо самЪ, кадъ є онъ у мою Ћелію ушао.

„Петре,“ рекне онъ, „я самЪ гроФъ Риденфелсъ, и донесимъ Вамъ писмо одъ моє заручнице, одъ Хедвиге, кои Вамъ илого благодари.“ Предао ми є писмо.

„Драгіи, незаборављенный пріятелю!“ писала є Хедвига. „Мала Естхера или Хедвига (изберите ние, кое Вамъ є миліе,) подноси Вамъ свесрдну молбу. — О! како самЪ често я на Васъ мыслила, я самЪ Васъ као иртвогъ оплакала, почемъ за толико времена къ нами недођосте. — Нико ми нис ништа за Васъ казати знао, текъ прошле године дознала самЪ, да сте се тада некошико дана у Минхену бавили. Вы нисте знати могли, да смо и мы тамо, иначе бы Вы зацело Вашу нашу Хедвигу посЪтили; єръ, єлте, и Вы сте се своіски трудили, да бы не опетъ видити могли, будући сте не врло нЪжно любили. Ваша бы насъ посЪта сте срећныма учинила, мой отацъ и мой заручникъ особіто бы се радовали, да су Васъ видили, будући самЪ Вамъ я премлого обвезана, али сте Вы брло изъ Минхена отишли, и я самЪ текъ доцніе дознала, да сте Вы тамо были, па самЪ се са свакимъ могућимъ начиномъ старала, да за место пребывања Вашегъ разберемъ, и тако самЪ текъ пре неколико дана за исто дознала.

Овданпуть бегунцы — емигранти — чудесе, да сте Вы заиста свештеникомъ постали, многи мысле, да Васъ є несрећна любовь на то опредЪлити морала; али я то немыслимъ, будући я знамъ, да сте се Вы већъ на то рЪшили, да свештеникомъ будете. — Люди се праіо, єръ Вы нисте осимъ Ваше мале пріятельице Хедвиге, нигда никакову другу девойку любили; што сте се руконоложити дали, съ тыме сте счо старый Вашъ нЪмъ у дЪло привели. КадЪ самЪ се извЪстіо, да сте Вы већъ свештеникомъ постали, таки самЪ се рЪшила, да савезъ мой съ любезнымъ моимъ Вилхелмомъ чрезъ Васъ благословити дадемъ, погледайте га добро, єз' истина, Вы одобравате изборъ мой? — О! мы се врло любимо, родитель нЪгови ни су съ почетка бракъ съ бегунцомъ допустити хтели, али є садъ већъ све у своМъ реду. — Я ћу съ нЪмъ у Лилиенфелдъ доћи, гди Ћете Вы бывше ово сироче, кое є подъ одбраномъ Вашомъ стаило, са любезникомъ срдца нЪнога за навекъ саединити: — да, Вы сте ме увели у хрістіанску цркву, па не Вы садъ и у свет-свій рай уведите, како бы я и за небесно и за земальско блаженство Вама благодарити имала!“

Я самъ се морао одкренути, иначе бы Риденфелсъ сузе моє примЪтіо. — Искао є одговоръ, моліо ме є, да я савезъ благословимъ, кой є онъ са любезницомъ срдца мога закључіо быо; искало се є одъ мене да я човека оногъ благословимъ, кой є срећу срдцу моме одузео, кой є све лепе моє желЪ разоріо. Нити є онъ, нити є Хедвига предчувствовала то, какова є болЪ душу мою мучила, они ништа за љубовь мою знали нису, они су сматрали у жени само пріятеля, само бывшегъ покровителя и Богу посвећеногъ свештеника, кой се є света одрекао. После неколико дана дође Хедвига са Риденфелсомъ, нЪмымъ и нЪногъ заручника отцемъ, у Лилиенфелдъ.

Мужени они, кои се за мученике почитую, нису ни полакъ оны пука претрпили, кое су срдце моє растрзале, кадъ самъ я бракъ Хедвиге благословити морао.

Срећни супружницы вратили су се натрагъ у Бечъ, а я наскоро падненъ у опасну врућицу, али опетъ као у пркосъ нисамъ могао умрети. ОпредЪленіе є моє было, да іошъ више страдамъ!

III.

Прошло є више година я Хедвигинъ є лик безъ престанка предъ моимъ очима трепіо, она є была предмЪтъ свію мои надежда, свію моя снова. Я самъ увЪћао, да є љубовь моя некогъ рода заблуђенЪ, али при свемъ томъ писмь имао задовольно свеге, да оно чувство утоложимъ, кое є надъ целымъ моимъ бытЪмъ съ деспотическомъ власти завладало. — љубовь моя могла се є само са животомъ моимъ оковчати.

После три године оставіо самъ я Лилиенфелдъ, єръ сродницы су мои дотле навалювали на мене, докъ писалъ напоследку савзволіо у то, да изъ манастыра прећемъ у редъ мирски свештеника. Прибавили су ми наскоро парохію, и кадъ є Наполеонъ просвету опетъ у Француской увео, вратимъ се я натрагъ у отечество мое, гди у краткомъ времену за каноника и члена консисторіе именованъ будемъ.

У прномъ засЪданію консисторіалномъ, при коимъ самъ я свучаственао, имала се є парница една о разводу брака рЪшити. Парницу є супругъ повео, супруга є была због неЪрства обтужена, обе стране захтевале су разводъ.

Сбогъ неЪрства обтужена жена, была є Хедвига.

„Не, то нис могуће да є она крива,“ мысліо самъ я, и заиста є было она извиненія достойна.

Супругъ нЪнъ было є ньой неЪрнитъ, онъ є жертвовао садъ љубовь ону, кою є прє къ ньой имао, онімымъ чувствама качаперке єдне. Хедвига смошала є то више година, напоследку приближи іой се младићъ єданъ, кой ю є обожавао, она му є дуго противъ стаила, али супругъ наскоро одкріе тайну своју, да бы нЪму миліе было, да у место пребивања страдаюће нЪгове супруге, то извЪстіе чуе, да се є она съ љубови другога утЪшила.

Може ли се сиротица осудити, што є она напоследку молбу младића тога пріимила, кой ю є очаваюћи за узайнну љубовь молію? Ако є овога нЪнъ я любила, опетъ є она писала мужу своме обећаваюћи му да Ће све заборавити, и са сузама га є за љубовь нЪгову, за повратакъ нЪгови молила, али іой онъ ни

одговора дао ниѣ, већ є шта више то исто вече са својом љубезницом поредъ прозора њим прошао.

Несрећникъ тай презирао є дикле оно благо, кое є одъ мене отео! О, како бы сам я я срећномъ учињо! Зашто сам я морао свештеникомъ быти? — мислио сам я, докъ се тай предметъ читао. — Она бы садъ мене любила, садъ бы сам могао съ њомъ срећанъ быти, єръ бы сам я садъ лако любовь ону задобіо, кою садъ младићъ онай притажава, коме се є она текъ после дуже патиѣ очаиваѣи напослетку предала.

Предсѣдатель окончао є предложеніе свое, и садъ се є о томе радило да се рѣши, има ли задоста уврока, да се разводъ пресудити може?

Сви су судіе изрекли „Има“ — више њи обвиняваи су сироту жену.

Несрећница морала є много страдати, бракъ, кой сам я са злобомъ у срдцу благословіо, ниє могао срећанъ быти, она є безконачно страдала, и судбинѣ срећанъ быти, єръ бы сам я срећномъ савезъ. тай на є хтела, да я, кой сам несрећанъ савезъ. тай благословіо, изиђу оны єдань будемъ, кои су га разрѣшили.

Она є была опетъ срећна, али сам я морао страдати.

IV.

Године су пролетале, али љубовь моя неумре, срдце є моє было за све друго мртво, осимъ ове несрећне безсмртне љубови.

Да сам я у великомъ свету остао, да сам онда, кадъ є Хедвига супругъ њоѣ невѣранъ постао, и кадъ ю є презрео и немило, предъ ню стао, моя бы испословесть многогодишнѣ моє љубови ню у срдце дирнула, она бы ме зацело любила, и я бы данасъ срећанъ было.

Оне су мисли лебдиле око мене увекъ, а ій нисамъ могао разгонити, оне су се улетале у свыма сновима моима, а тыме є несрећна моя љубовь само нову снагу добіла. Я сам неизказано патіо, истина я нисамъ знао где є Хедвига, али є лакъ њъ непрестано преданомъ быо, мени се догодило, као и светомъ Антонію одъ Падуе, коме є демонъ искушавао увекъ образе найлепши жена и девоика предъ очи стављао.

Неописано є, шта сам я препатіо, читао сам, молію сам се Богу, постіо сам, али све то бадава, Хедвигинъ лакъ лебдіо є непрестано око мене. — Светь ме є любіо, као отимкуюћегъ се богохољца, као редакъ образацъ истинито добродѣтелногъ свештеника, а я сам притоме увекъ непрекидно на жену мисліо.

Хтео сам се опетъ у манастырь повратити, али сам молбя сродника моих уступити морао, да се друге богатіе парохіе пріимимъ. Изабсіо сам се о Хедвиги, чуо сам да є она у странои земльи у протестантску вѣру прешла, и да срећно живи као супруга оногъ мужа, коимъ є она своју другу љубовь поклонила.

О Боже, колико сам я човеку томе завидіо!

V.

Єдно вече седіо сам у соби моіой, у коіой сам читао и учіо, кадъ є пријатељ унутра ушао; имали смо парохіалну дужность у єдномъ крају варошн да свршимо, тада є седмица моя плити чреда моя была; звали су ме къ єдной на сирти лежећой жени, коя є пре краткогъ времена у гостіонницу донешена была, и садъ духовника ради исповести захтевала.

Одемъ у гостіонницу.

Боже мой, томе се писамъ надао, у умираюћой познао сам я узоръ љубови моя, срећномъ држаку Хедвигу.

Она є лежала ту немоћна, по тужнымъ чертама лица њеногъ судећи, морала є она безконачно страдати. — Каква промена! Место дражестногъ лепогъ лица, мои вѣчити снова, место цветајуће жене, на кою сам я увекъ мислио, — лежао є бледъ измршавѣлъ образъ преданомъ, могао бы є човекъ изъ гроба подигнутымъ голымъ костима уподобити.

Богъ нека ми опрости, єдва сам слушао исповесть сиротице, я писамъ могао чувствованія моя, мысли моє да надзладамъ, Свемогућій ће ми опростити, кой ми є нужду къ томе крѣпость одузео.

Съ дрктаюћомъ рукомъ свршіо сам я свештеническу дужность.

Досадъ сам быо свештеникъ, и садъ ћу да будемъ човекъ, — мислио сам у себи — сирота она жена одъ свію є оставѣна, она ни єдногъ пріятеля, ни єдногъ сродника при смртной своіой постелы немаше, христіанска є моя дужность да іой на знање дамъ, да найбольій пріятель њим поредъ ње стои. — Ништа іой неће одъ тога утћху дати неможе!

„Госпоја!“ рекао сам іой я. „Опредѣленія судбине пуна су у себи чуда, Вы неумрете я да при последњемъ Вашемъ ока трепутку ни єдногъ пріятеля поредъ Васъ немате — Естхера, Лудвига! Заръ ме непознаете? Вашъ є найбольій пріятель то, кой Васъ вѣчномъ животу пріуготовлява: — я сам Васъ увео у цркву Христову; — я сам благословіо Вашъ несрећный бракъ; — я сам саслушао Вашу спрепу исповесть; — я сам свршіо надъ Вами последнѣ елеосвештенѣ (свештанѣ насла); — я сам Вамъ дао тѣло Господа, кой ће Васъ тамо горе за све, шта сте озде претрпили, заиста наградити.“

Хедвига погледала ме є съ уколченимъ очима, и я сам се врло изпелуо, толико годишня туга ниє могла безъ свога трага остати.

„Пріятелю!“ после неколико секунда шапутала є она „башъ сам и я сама на Васъ мислила: — о, да є онъ садъ ту! — мислила сам, кадъ сте свету тайну свршавали, — онай свештеникъ отићићеће садъ, онай бы до могъ последњећъ напозенія кодъ мене остао. — Богъ є милостивъ, онъ Васъ є къ мени послао.“

„Пріятелю, и сам много безконачно много страдала! Я принадлежимъ у число оны несрећны женски, конма милостна срећа у тай нада, да увекъ у љубови преварене буду. Я незнамъ, єли Вами познато, да сам отъ Риденфелса раздвоена, быъ Вы онда, кадъ сте брак нами благословили, и изъ далека помислити могли, да ће тай младићъ, кога сам я тако искрено любила, самномъ тако поступити, као што се є после догодило. О, онда є и онъ мене такође искрено любіо, или позније, ахъ! постао ни є невѣранъ. Но я му садъ опетъ опраштамъ све, па и оно, што ме є сбогъ невѣрства окривіо, кадъ сам га я іошъ вѣрно любила. —“

„Истина є, и сам после любила другога, али сам много препатила и дуго се борила, докъ сам

се другомъ любезнику приклонила. Я самъ више поднела, него буди икои друга жена. —"

„Па и овай не є преварио! Я самъ отишла съ њимъ у истокъ, тако є онъ профуњкао иманѣ наше, на затимъ и жене останио. —"

„То є была проклетница, те писамъ нигда никога нѣки могла, кой бы не вѣрно и искрено любіо, и у-ниремъ безъ да самъ нгда истинито любљена была! —"

То є говорила она жена, кою самъ я толико годинa тако вѣрно, тако вутрено, тако срдачно любіо; и пакъ писамъ самъ себе више надплакдати могао, да предъ нѣкоимъ самртнимъ постельомъ неклонемъ и њой све, све исповеднимъ.

„Естъ, я моракъ садъ умрети, безъ да самъ икада свесрдно любљена была! —" почели є она опетъ шапутати. — „Али ме є Богъ на самртномъ часу моме опетъ даривао съ утѣхомъ, онъ є къ мени послао Васъ, пріятеля, благодѣтеля младости мое. — Я садъ већъ више неумирень остављена, Вы ћете кодъ мене быти, и угашене очи сароте страдалиње рука ће искреногъ пріятеля затворити."

„Боже мой, како самъ я некада себи животъ лепо представляла!"

Она є клонула и милакседе очи свое затворила.

„Па и самъ самъ себи некада животъ другчіе представлао, Хедвига!" — рекао самъ я рукама моима умираюћу подигнувши, она є подигла очи нѣне, и я самъ видіо, како се є у истыма последній свѣтлиц искре живота іошъ єданнутъ заблистао, бледо лице, високо чело, были су ладнымъ капљима смртногъ зноя покривени, изъ шупльи прсіо ронаџъ є гласъ свой давао, полагано дисање єдва є примѣчателно было, нѣне руке стискавале су изнемогнуто руке моє, она се є хтела подигнути, али већъ више нихъ снаге нимала, узданула є ясно и опетъ є затворила очи нѣне.

Више себе побѣдити писамъ могао.

„Естхера! Хедвига!" рекао самъ іой я, моє устне на бледа уста нѣна приклонивши, „послушай у последнѣмъ тноме ока тренутку исповесть многогодишнѣ любови моє! ты се варашъ, єръ іошъ нигда никакова женска нихъ тако срдачно любљена были, као што самъ я тебе любіо, — а те любихъ, од како те знамъ, — любовь моя принела ми є само печаль, ты си већъ другогa любила, кадъ самъ те я у Минхену опетъ видіо — и — — —"

Хтео самъ іошъ говорити, ал' є већъ то доцканъ было, последній секундъ живота нѣногъ већъ є ту био, она є іошъ єданнутъ отворила очи нѣне, погледъ нѣнъ потресао є душу ною до темеля, єръ се у истоме признаваню видило, да сажалѣва, што срдце нѣно мени поклонила нне.

Последній погледъ нѣнъ съ любезности почивао є на мени, а у томе погледу лежала є єдинственa награда за толика страдања моя.

Устне су моє пріимиле у себе последній дисай нѣнъ, хтела є уста нѣна повернути, да ми последньій полюбиџъ даде, па и то ми є одказано было, єръ є она засвагда затворила устне нѣне.

VI.

Тако є умрла жена та, моє єдине вѣчите любови предмѣтъ.

Я самъ є дао у П . . . у гробињу сарањти, а доцније, кадъ самъ се у манастыръ опай доселіо, кости самъ нѣне у гробљѣ пренео, кое съ прозора собе моє видити могу.

Садъ посѣћавамъ я свакій данъ гробъ нѣнъ, а кадъ самъ у пирной Ђелін моіой, почива погледъ мой преженително, или на гробу или на ликовима нѣнима, одъ кои ни є єдинъ сама она іошъ као дете дала, а другій самъ я, кодъ є на асталу лежала, самъ начертао.

Обое се извршило, старый служитель испуніо є последню заповесть господара свога, и остао є и за унапредакъ у манастыру, да кодъ оба гроба близу буде.

После нѣгове смрти пріниіо є отацъ Хуго на себе надзираваћ надъ та два гроба, у конима почиваю земни остатци Етѣна и Хедвиге.

Свакой девойки, кое то заслужуе, нека Богъ овако вѣрногъ любезника, као што є канонікъ био, даде.

Мѣстне вѣсти

Земунъ. Ленъ су обичай стари имали светковати праздникъ пророка. И свега є пріли тай праздникъ приниіо, почемъ є установиіо, да се двиъ удара Спасителевогъ у Єрусалимъ за спомень празднуе. По правилу тоне обштине Земунски и данасъ іошъ наблюдава обичай предкова свои, и са лечанемъ своіомъ у торжественомъ сарооду подъ вечнымъ гласомъ звона излази на Лазареву суботу изъ вароши у близу лежећій врбакъ, и одтудъ се са зеленомъ врбицомъ при умилномъ призвонюю повню и при начальству у одежде обученогъ свештенства къ светой пріли на вечерњѣ вдуђегъ празданика Цветій врба.

Оне године мутни облаци претили су свечанома поћеню врбице на путъ стати. Сви су послѣди дечице къ вобу упрагьѣли били, одъ когъ су се плашили, да чмъ нили жели ніови осуђења небуде. Али не бы тако: радость се дечице повратіи, време се разгали и одобри торжественомъ поћеће лиће, и тако се они са зеленимъ гранчицама напићени, безъ да су и наймање покасли, натрагъ вратише.

— Съ последнимъ брзовознымъ паробродомъ пропао є нопедъ вароши наше Держитъ наша съ великомъ пратьомъ. Боошто се чуе, одпутовао є онъ у водуваско Кнежевине, гда ће у качеству конесора блистателне порте чиновдѣйствовати.

— Друштво дунавскогъ паробродства подъело є овдашньа вароши мозбу, да му се іошъ єдно парче земљ кодъ обале устуни, и то до садашъѣ нѣговогъ места поредъ рѣке кьышше. На тай конецъ є онъ дани конесія єдна са лице места наданала, да разноди и жѣнће свое дале. Іошъ незнамо шта є учиньйо, но наше надежне доказно, читательима нехо нашима свообштити.

Одговорный издатель: І. К. Сопровъ.

Печатано книготечатньомъ І. К. Сопрова.

Овоме листу приложенъ є єданъ додатакъ.

Изъ Београда. — Светску Реторику учіо самъ у Гимназіи на латинскомъ езику, а црквену у карловачкомъ богословскомъ заведенію, на славенскомъ езику. Онай професоръ Реторике у Гимназіи задаваше упражненія на правила, коя я онда писамъ разумевао, но коя самъ морао учити на память. Єсу ли упражненія была добра или худа, то незнамъ, єръ професоръ ніе имао обичай прегледати ій на на часу казати, где є добро, а где є погрешно. Онъ є было задоволанъ, ако су сви до єдногъ донели своя упражненія, а после некогъ времена могао си видити иста упражненія код трговчића, где завіяо у ньи папирикъ, сосо, дуванъ или друго што. Колико є самъ реченый професоръ вештъ было у сачињавању, то є за мене тайна. И да се где показао, я небы онда у стању было судити. Можда бы у звезде ковао, єдино зато, што небы разумео, єръ є у оно доба само онай пролазіо за ърло научевогъ, кои є умео тако написати и саставити, да га єдва ко разуме. То є была мера, коіомъ се у оно доба мерила високоученость. Но онъ и ніе ништао у странне землѣ, да донесе товарина мудрости; ніе было докторъ Богословія, или Мудроміслія, или Правозналости; ніе было ни пропоѣдникъ, кои уме тако говорити, да се сарисеи прогъ реда топе одъ умиленія; ніе было восиць просвете мирске или духовне, као неки у Темишварскимъ новинама по ньди єдногъ преисподитељ дописатеља. Заонда іошъ ніе было обичаи, да се професори продаю ћацима за звезде прве величине; ћакъ се ніе руковао съ професоромъ, а ни професоръ ніе устао на ноге, кадъ му ћакъ дође, пити га є нудіо да седне, а іошъ манѣ подносіо му чибука да пуши; єръ у оно време професори нису се надметали, ко ће бити популарніи. Оволико знамъ казати о моме професору Реторике у Гимназіи, кои є имао само 60 талира годишнѣ плате; али морамъ примѣтити у нѣгову похвалу, да є было тачанъ у своіой дужности; ніе знао за садашню моду, кадъ професоръ на изнаку своґъ часа улази у школу и єдва єдну четверть одседи.

Философійске науке учіо самъ у Сегедину и у Ђуру, и Православне у Пешти, па самъ онда свршао у Карловце. Ту самъ учіо црквену Реторику, коя є у Француской сачињена, коіу су Руси превели и у свое Семинаріе увели, и коя є скраћено предавана у рукописи на славенскомъ езику. Писамъ дорасто чинити примѣтбе на сваку Реторику. Где се звање професорско одирала преко срца и као одъ дуга, ту исподно очекивати ползе. Тешко ономе, кои се самъ о себи непобрине. Да небы читателъ застидіо казиваћа, кое бы имъ се чинило невероватнимъ, претаћу разлику, коя ме є упрепастила; разлику између професора и професора!! — Где є између професора и ученика гренландска ладноћа, ту нема живота! — У оно време ніе было никакве школске свечаности у Карловцима, па ни о св. Сави, а кодъ насъ у Београду, то су згоднe прилике за србску речитость и одушевленѣ. У той мисли, да ће гг. читателъма Подунавке новолно быти, нарочито свечитеству, чути, како мы овде у нашой Семинаріи прославляно праздникъ Србскогъ Просветитеља, саобштиламъ Речь, ректоромъ састављену, а єдномъ одъ питомаца говорену:

Любезни мои Садрузи!

По опредѣленію наша старіи, мени є, Вашемъ садругу, та почесть уступљена, да говоримъ предъ Вама приликомъ данашнѣ славе. Почесть ова неодноси се само на мене, него у равной мери на све Васъ.

Беседити съ Вама, према достоинству имена, коімъ се краси наша света црква, я неумемъ. Занимати васъ говоромъ, кои бы сходанъ био важности торжества, неосећамсе нимало преправљенымъ. Задатакъ є тако великій, тако пространогъ значења, да се я небы усудіо стати погомъ на ово отлично место.

При свемъ тонъ видите ме предъ собомъ. Я зазузе место, за кое писамъ. Неосудите ме. Требало е позволати се ономъ почести, кои намъ є свима указана. Мою боязливость, кое спебивање савладало є то увереньѣ: да я нимъ говорити предъ моимъ пријатіима, кои нѣне очекивати одъ мене, што є преко мои сила.

Я ћу произнети предъ Вама само єдно име; произнећу га съ умиленіемъ, и Вы ћете одма знати, да є то име наше, нашегъ љубезногъ отечества, име свіо Срба. Я самъ ово име толико пута съ Вама заедно изговоріо; али спремаюћи се за Васъ съ ономъ бесѣдомъ, познао самъ, да име тако великогъ Добротвора, каошто є за насъ было наше народнѣ Светитель, треба изговарати са страхопочитаніемъ. Да, мало є людій у човечіемъ роду, кое треба само именомъ назвати, па є одма све казано. Међу ова имена спада име светогъ Савве.

Поздравлямъ Васъ, Другови мои, овымъ великимъ именомъ. Честитамъ како Вама, тако и осталой учећой се србской младежи срећу, што имамо своґъ народногъ Просветителя, в уедно и Светителя.

Кадъ бы я имао способность, каошто имамъ волю, я бы се, према ревности и одушевленю, пустіо у разговоръ съ Вама о богатопродной радньи, о преславномъ дѣлима данасъ славѣногъ Божіегъ Угодника. Я бы се моимъ устима дотакнуо нѣговы светы правіи; дивіо бы се се съ Вама заедно нѣговой смирености и побожности, нѣговомъ подвигу у молитви, нѣговой строгости према себи самомъ. Ублажаво бы, съ Вама заедно, нѣгову, подражанія достойну одданость према Богу; клонио бы се, съ Вама заедно, благодати, кои є у нѣму моћи была; величао бы, съ Вама заедно, єдинствена савршенста нѣговогъ духа, ону велику силу, коіомъ є онъ властанъ было надъ своіомъ плоти, надъ праздными жељама сустиногъ света, надъ примамљивымъ техніама, кое се врзу око земны блага. Єдномъ словомъ, я бы Вамъ представіо, я бы Вамъ описао св. Савву и као родољубца, и као отечественолюбца, и као одабраный сосудъ Христовъ, и као изредногъ Ерарха, и као првогъ србскогъ Архіепископа, учителя и Просветителя.

Я Вамъ реко, што бы, о чему бы, како бы говоріо, кадъ бы умео. Я немамъ нужде зарумењити, што самъ са своіомъ исповешћу тако некрећъ. Што више, могу Вамъ се похвалити, да ме є моя неприуготовность научила памети. Бы ће вамъ можда страшно

и загонетно, што каженъ, да самъ се ползовао коіонъ непријуготовноћу. Као Ваинъ другъ, немогу Васъ оставити у недоумленю. Двадесету годину брои ово заведеніе, одакле постои. Оно є основано трудомъ и настојаньемъ Њиговогъ Високопреосвештенства, пашеєъ Господина Митрополита, съ томъ цѣли, да се у њему уче и изображеваю младићи, кои имаю волю ступити у свештени чинъ. Светый Князь са Правительством жертвовао є изъ народне касе довольна средства за обстанакъ овогъ заведеніа, и Његово Високопреосвештенство снабдѣло га є и снабдѣва га способнымъ професорима, коима поверава тай превазнай задатакъ, да њиовой совѣсти вручене питомце своимъ прилѣжніемъ задаву духовнъ наше свете православне цркве и напаваю ово млекомъ, ово крепчіомъ разнымъ христіянске науке. Но, што є успѣваньѣ наше, нарочито у дубльимъ проницаню и сватаню предмета и толкованя іошть на стази почетничкой, то є ваљда одуда, што се писмо довольно приготовнли, и што се надлежно неполязуемо духовнымъ сокровишгемъ, кое се налази у Семинарійской библіотеки. А што мы при свемъ томъ падаио у погрешку, обнаруи нашимъ оображенѣмъ, то є варъ одуда, што смо іошть млади и лако запаштимо. Єръ учени предмете напаметь, упражнивамо скоро исключиво своє памтенѣ. Успѣваньѣ у доброноъ и лакомъ памтеню ласкало є и момъ самолюбію, и я самъ у себи тайно крio и неговао ту праздну мысао, да самъ већъ способнъ. Да ли є ко казао, да є то обманна, небы ну веровао. Осудио бы га у срдцу, да ми завиди. Мођутимъ, и самъ самъ себе обманьивао, повераваши гласу суетне самолюбивости, єръ нико нежели быти неспособанъ. Но кадъ є настао часъ, да свою способность у дѣлу покажемъ; кадъ є дошло преме, да се самъ о себи увјеримъ; есанъ ли и доиста опанкавъ, за каквогъ себе држимъ; кадъ ми є требало спремити се, да бесединъ сано предъ Ваиа, моиъ врпиящима, — онда самъ запео. Мыслио самъ, прекыпшло самъ, слободio самъ себе, и найпосле дођо у забуну. Почненъ на пребришемъ. Недоваши ни се. Пытавъ самъ себе: како она лакость о коіой самъ сапо? Гди су те среѣне мысли, да не подногонну, да ме изукну изъ блата? Я се надао мыслима, алъ мысли недођоше; я се узда у речитость, алъ ме она изневери. Найпосле сетимсе нечега, што ми є требало одма у почетку учинити. Я прибадо Богу на молитву. Богъ ме упути на своє свето Слово, а свето Слово упути ме на смареность. Овай добрый и поуздашый учитель каза ми истину — и я се освести и познадо свою превару. Осведочнисе дѣломъ, да самъ самъ себе обманьивао. До способности, до знања, до учености долази се текъ дугогодишньимъ трудомъ и упражненіемъ, па и тай успѣхъ сано є онда напредаиъ, ако се почне са незнања, ако се продужи са незнања; єръ є текъ незнаиѣ матица знања; само се оно учи, што се незна.

Овако поученъ и упућенъ, вратисе у свой кругъ, у коиъ я дишемъ, уђемъ у кућу, гди самъ я свой. Погледиѣ на Часословъ и Псалтиръ и хтедо поласкати себи судомъ, да я то знамъ; баременъ у читаню писамъ стражньій. Но опетъ успнимъ себе и отворимъ обе књиге. Видимъ писмена и речи нечи познате, спазимъ завете и точке, назремъ ударења на реко у себи: ово су нуждни знаци за правилно читаньѣ; но после упытаиъ себе: да ли самъ я, да ли є моя друштво удостоиавало те знакове онога вниманя, коя они заслужую? Да ли су тіи знаци мене и моє правилне изкљученна учинили своимъ нарочитымъ значенѣмъ, по њиовомъ одношењу на смисао? На смисао? Ова ми речь доће као нова. Можда ни я, ни моя друженна већ покушала ни сама правили славенске Граматике превести на голе речи, а о сватаню смисла догматичногъ, нравственогъ, историйскогъ, нје нико ни мислио. Случайно учинихъ у Часослову ове речи: „Слава тебѣ показавшему намъ свѣтъ; слава во вышнихъ Богу, и на земли миръ, въ человѣцѣхъ благоволеніе!“ Завариихъ у Псалтиръ и нашјемъ на ове стихове: „Благослови душе моя Господа — исполняющаго во благихъ желаніе твое; избавляющаго отъ истлѣнія животъ твой, вѣнчающаго тя милостію и щедротами,“ — и усудимсе применити имъ моє примѣтбе. Чисто се упрепастимъ. Брaћо моя, помыслимли на нашу немарность, коіонъ прелазимо преко опаквы златны класова! Савъ се усколебаиъ, разсудивши, како мы, одарени смисломъ, несмысленo поступамо съ речма, садржавающима у себи богодуховне истине, кое насъ упознаю са одношењемъ нашимъ према Богу! Надраженъ љубопытствомъ, растворимъ Пријологію и угледамъ ово: „Сущу глуборазлителную земло солнце нашествова иногда, якоже стѣна огустѣ обаполи вода; — “ превримемъ неколико листова и нашјемъ на ово: „Посѣченный несѣкомаго пресѣче, и видѣ солнце землю, юже невидѣ.“ Нађемъ далѣ: „Божественнымъ покровенъ недѣлно язычный мракомъ, извытійственна Богоописаный законъ;“ на онда: „Непослужила твари богоугодія паче создавшаго;“ и „Согласная возпуиѣ органская пѣсни почитати златосотворенный бездушный истуканъ.“ После тога падне ми у очи и ово: „ рeже нѣкъ отъ отца рожденному нетлѣно Сыну;“ „Изъ утробы Іону младенца изблева морскій звѣрь Якова пріятъ.“

Усхићенъ текъ позрнвпымъ сватаньѣмъ смисла наведены пѣсній, додирующи истине догматичне и историйске, разнемъ Октонхъ и Минеи и чисто се нађо у новомъ свету. Воскресне стихире осамъ гласова пуне су благовести о нашемъ искупленю; у њима су ясно осветлѣни догмати наше свете православне вере; њиовымъ, показаня пуным речма просе верующи опроштеніе грѣхова одъ Бога и наслѣдіе у вечномъ животу. Она, до удивленя сличиа сравнивана у Богородичина пѣне свакога, поле напиваюћи, као: „Прейде сѣнь законная благодати пришедши; „Якоже бо купина пестараше опаљена — тако Дѣва родила есн;“ — „Въ черныхъ мори неискусобрачныя пѣвѣсти, образъ написася иногда: тако Моусей раздѣлитель воды — здѣ же Гавріилъ служитель чудесе.“ Шта да каженъ о Антифонима, гди є онако кратко, онако подпуно изражена єдносуштность свете Троице и равнопокланяемость тріичногъ Бога; или о Евхапостиларима и слависма, на недельна потрена евангелія односећима се, гди су и мысли, и изрази, и тропи величествени? или о Irpocoma, садржавающима у себи кратку повѣсть праздника, дивноиъ догматичнонъ вештиномъ начертану?

Минейске књиге представляю трубу, коя вегелиско прославли и ублажава подвиге светы Апостола, апостолски Сапременика и Преемника, Мученика, Исповѣдника; труби нобѣду њиову надъ супостатомъ њиовы душа и надъ гонителыма науке Христа

Спасителя; представља ій као јунаке, непокизнувше подъ бременомъ крста Господњега.

Душеполезность постнога Тріода писамъ у стању ни сватити. У њему с цѣлбоносный нелемъ за надше душе, за грешна срца. У њему тиња кандило, које осветљује стазу покајнія онымя, кои су грешна попрачили свету благодать, даровану имъ крштењемъ, просвештењемъ и светамъ причешћемъ.

За данима поста, сѣтована, сакрушена, слѣдују устопце дани свете радости. Христово воскресење отвара намъ райска врата. Света црква торжествује побѣду живота надъ смрћу, и ликујући зове верне, да учествују у той свечаности. Људіе, веселитесе! Ово сам одприлике назрео у цветномъ Тріоду.

Я Вамъ саобштаваић, драги мои Садрузи, моє мысли, моє приметбе. Што сам дѣломъ искусіо, што самъ на себи познао, то казујемъ. Тако ми се чини, да намъ неће бити дуго време и єдва ћемо чекати празанъ часъ, да се занимамо онымъ, што се налази у светымъ књигами, налочасъ изброяными. Граматика, Реторика, Нравствено и Догматично Богословіе, Исторіи Цркве старогъ и новогъ завѣта позаимаће намъ своју руководиу свеглость при читаню и разумеваню. Постзаваћемъ смисла богатћемо се знаћемъ своє струке; риторско савршенство светы отаца створиће намъ вкусъ и научићемо се судити о красоти слога; наше читаић бы ће правилніе; нећемо више бити равнодушни према знацима удареня и препинаня. Да, још ће ћемо се научити и пояти по смислу; но то є мало; мы ћемо съ временомъ пояти и съ чувствомъ; наша душа бы ће свестна онога, што на уста изговарамо, поюћи; наша срца бы ће проникнута значењемъ стихове, или пѣсне. Судите, само, колико ће то радостно бити за насъ! Дайте дакле, да одма почнемо овако плодообилну радню. Прьвый успѣхъ отвориће намъ волю и нећемо се никадъ моћи разстати са тако полезнымъ разбиранѣмъ, са тако важнымъ управленіямъ. Кадъ пружимо руке, да отворимо на кою год наши прьвенн књигa, мы ћемо то чинити са особитомъ пристойношћу, познавши болѣ високу цѣнновогъ садржая.

Та и св. Сава прослављо се текъ као црквеный човекъ; његове еванђелске правы, његовъ побожный праванъ живота, његова усрдность, засведочена искреношъ одданошћу къ светой цркви и њиюв благоделіію; његова ревность, запечаћена брижльнымъ храненѣмъ и сирашаванѣмъ црквеногъ Устава, све те добродѣтельи поникле су у кругу црквеногъ живота. Къ томе ніе принела ни колико єданъ трунакъ ни философіа, ни учени степени. Ике, кое є остало св. Сави и у цркви, и у народу, ніе добивено повторенымъ путованѣмъ на Истокъ. Александріи већъ є у оно доба престала быти столица мирске и духовне просвете. Онъ є самъ собомъ био онай великій духъ; онъ є дѣлима заседочіо свой црквеный животъ. Зато и остаз као єдинственый образацъ! Нама, кои се спремамо, да у свое време будемо образацъ побожности попереномъ стаду, да му онимино место обште Богомолѣ и да га ту сиздиваио, треба пре свега да є затимъ стало, да будемо црквени люди, дакле, да намъ се мили у цркву ићи, да знамо правило, да се негуjюмо пеиніе, читаня, поюа, а за ту цѣль нема поуздањега средства, него да се занимамо онымъ, да се извештаваио у онымъ, што се насъ найбліже тиче, и о чему самъ малочасъ говоріо. Знате самномъ заедно, съ каквомъ чешћу споминѣ нашъ народъ неке и неке старе свештенике, кои се нису учили ни у каквомъ заведенію, на су опеть стекли похваланъ гласъ у своме стаду само тимъ, што су были црквени люди, што нису постидни были у дужностима, кои су се примали.

Рѣшимо се дакле, Браћо, на подвигъ, коимъ се прослављо данасъ славѣный народный Светитель. Пружите руку у име тога, да ћемо ићи тъ садъ почети у духу правца, нашимъ Светителемъ и Покровителемъ начертаногъ. Текъ тако ћемо се опростити забуне, у кою су насъ довела погрешна мнѣня: текъ тако можемо быти люди на своме месту, незаражени задаемъ оногъ света, коме се чини, да бы туђе послове умео вештіе одправляти, а онако неуне ни своє. Само тогдано постоћи и издржьши у предузећу. У тако доброме дѣлу и Богъ ће насъ подпомоћи, коме ћемо се тога ради усрдно и топло молити, у коимъ ће насъ заступати и народный нашъ Светитель своимъ молитвама, те ћемо быти полезни светой Христовой Цркви, вернн и оддани своимъ дужностима, добри пастири словесногъ стада, дѣйствителни црквени люди. Тимъ ћемо се показати признателни и благодарни Премилому Саввиногъ архіепископскогъ престола, Његовомъ Високопреосвештенству, нашемъ милостивѣшемъ Архипастиру, Господину Петру, кои отеческомъ милошћу надгледи свой рукосадъ, кои благодѣтелно промышлава о овомъ полезномъ заведенію; тимъ ћемо оправдати, да смо достойни были милости Светлогъ Князя нашегъ Александра и Високославногъ Правителства.

Пожили намъ Боже! наше велике Добротворе, на многа лѣта!

Арх. Гавр.

Шљиве за брашно. *)

У 8. Броју „Дневника“ исчитасъ е подъ знаком X. дошисъ єданъ изъ Земуна, у коме се окромъ опасења торжества св: Богомиленія и св: Саве, и неке неужитне грлежа противъ неколико особа нашегъ грађанства, а найпосле и противъ целе єдне класе нашихъ жителя налазе.

У дошису томъ стоји, да се ови несоћа и такови неколико младожења налази, кои, почемъ су целу Бачку, Банатъ и Срем обишли, а и самъ телеграфъ на ту цѣль безуспѣшно употребляли, садъ текъ свой посао свршују.

Мы немо требали много поиста а да цѣль грлеж те (єдногъ честногъ младића оцрњаћеш) не бы нашли, и да бы

*) Боль полезнимъ списовніе учредничество недозволе нити за сардржай. нити нѣкъ за начинъ писаня.

нашъ дописатель неповнатъ остао; и на то одговарамо г. Дописателю, да е истій младожења цѣль свою, и то башъ на найвеће Задоволство свое, достигао; а да ли ће, и даде господ. Дописатель у своме предузећу срећанъ быти и цѣль свои постиће, незнамо, алъ бы му изъ свега сега желели. — Далъ се жали Господ. Дописатель, што се на балу у корысть спротивногъ фонда дивановић ніе „Војводјанка!“ играла, и што су две позаште нашъ особе и „Лесое!“ хтели поквапити и тако оддалиће Србе на још єдно жертвоприношеніе приморати. Напослѣдокъ сравнява Дописатель „Кинсуру“ (напоменку у Маведони) и „Цезара Полку.“ — На то одговарамо прво да се Војводјанка овде всѣх ваше година незира, ко и тоже уздрожъ, ни уразо незнамо, но писамо, да ско то ни сами, еръ до млоги Срби наши, кои играю и до коихъ та стварь стой хоћеду, неби ни Војводјанка давно већъ овде (ко и по другимъ жѣстима) у спокойности отишла нитъ бы се Козло, тако слабо

на балонима нашима играло, но Срби наши стиде се вальда предъ иностранцима, конхъ на балу уздехъ има, народне игре играти, и при чаши Рамаша млогая лѣта пѣвати, и тако увекъ бива да што е ваше лоше е.

Г. Дописатель узео е два непристойна изразая за оне особе кое су по нѣговомъ допису на то пиле да се Лесее вечера, и то е само изъ еднe лакости и изрости ученію, еръ е на истомъ балу само што знамо промена на означенію игре „Ланд-Стѣпинд“ на коме е и Лесее изъ с' означенимъ истимъ словима ко и друге игре назначено было (я то не еднимъ цинцарчетомъ него ономъ особомъ кои е ту заповедати имала по желѣи неколико) нарано и Србеки особа дозволѣна, тако ніе играна нежепза игра „Gambler“ него е у мѣсто ніе мађарска игра „Кёг“ кои ніе у означенію игре была. Ать вальда е господ. Дописателю жао што онъ више нечтра пазъ нежоже ни друге гледати ган се веселе, но богме за то му ни мисно крити. — Што се пазъ напоследку сравнивани оногъ „Кавсура и Неверъ Полка“ тиче одговарамо знанѣи на нга се я то односи: да е болъ с' волъкомъ играти и макаръ другу игру него никакву, и да тѣшино се тимъ увереемъ, што овдашніи Срби неделе нигдѣ нія г. Дописателя, ноћ е своимъ тупоглавствомъ рядъ да раздоръ међу единовѣрномъ браћомъ посее.

Г. Дописателю пазъ совѣтовали би да свое празно време наиѣтанимъ чимъ проводи, а не неумѣстнимъ дописима, коѣ само градѣ и клевете садржаваю.

У Земуну 15 Февруара 1856.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитіи лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашља, грипе, кіянице, промукнућъ гласа, вратобољъ и грудобољъ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити, што имъ е олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицами; укусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ билькогъ сока бела, горе дугуласта и са калайнимъ, капцима на конма као и на стакленцету више: „Апатека код „лена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е одногъ стакленцета 50 кр. ср.; нанѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, апатекаръ код „елена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручуу добро снабдѣвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Орнана, Астала, Љестера, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереніой цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће патохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортеніано продаи.

Фортеніани са особито ленымъ и ясныхъ звукомъ, кои се због своѣ нарединости, дугогъ траиня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортеніани примаюсе у промену кодъ

Алоиза Яни, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю одну растову љубу одъ 7000 вагана. Иста љуба налази се овде у Новомъ Бечею, има све своѣ потребе, и принадлежи у другу класу асикурація. Кои ову љубу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Одговорни издатель: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатницомъ І. К. Сопрова.

Број 7. У Земуну 14. Априла 1856. Година I.

Сваки листъ излази сваке Суботе, и коме му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштовина такса износи на 6 новчић. 10 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код свике поште или новчане скупштине или управо код издавателя у пећанским износима, а у Кнежевини Србији у главној књижари Недимира Валожића у Београду. За остале шпаће се за ред 3 кр. ср.

Последњій Алтомановићъ.

Оригинална Новеле.

I.

Наодъ.

Мало плавокосо дете, съ комъ ова приповедка почиње, колико се іошть могло опоменути, знало є само толико, да є некадъ у великой кући биле и да є ту све по волји имало. Некаквъ пріятанъ човекъ съ лепимъ округлимъ лицемъ, кои є око отценъ знало, често га є много у наручу, и любіо га, кадъ бы се несташко претићима по њиговой бради играо. Готово свакидашъ добіао є синчићъ одъ отца була какву играчку, сдавнутъ дрвену сабљицу, другшутъ коня одъ влеха, каквъ барачићъ (заставу), какву свиралу, малу тоћку трубу — укратко: увекъ по нешто ново, и тако є дете морало наравно отца яко волети. Ахъ! дете є онда провидило прво златно доба свога детињства, ал то є доба врло закратко траило.

Једногъ ютра, докъ є іошть у своме кревету спавало, пробуділи га є напрасно необичан лупа. Видло є много људе, како су у све собе куљали, чуло є звекъ одъ сабља и пушакаву, и одъ тога се тако пренуо, да се подъ креветь запукло и ту се претаило, дечјимъ нагономъ за одржаванъ свога живота вођено. Затимъ су до самогъ кревета долазили диванџика подобни људа у дугимъ чекшластимъ брадама, съ голимъ сабљама боли су и уларали по кревету и најпосле се удаљили са страшнимъ псовкомъ, напавши креветь празанъ. Одъ тога, што є дете видло и чуло, обузела га є таква слабость, да су му се наскоро очи склопиле, и да о себи ништа више нііе знало.

Кадъ є најпосле очи отворило, видло є, да є у некомъ горњитомъ предћу подъ чађавимъ шаторомъ, поредъ кога є іошть више подобны шатора разапето было, а између ови пролазіо є нему непознатый народъ горе и доле.

„Отацъ, отацъ“ — то є све было, што є дете могло изговорити. Некій у одрпанимъ алиманима човекъ приступи му и прпне се къ нему, говорећи: „Кога зовешъ? твогъ отца? Ей сынко, ты немашъ више отца. Њега су Турци убили, и све, кућу, стае, целу варошъ запалили, и я самъ по срећи іошть на време дошао, те самъ те изъ пламена изтргао, у комъ бы се угушіо. Но буди миранъ сынко. Ты ћешъ одсадъ бити мой сынъ, а я твой отацъ.

Колико є дете одъ страдања разслабљено было, опетъ є себи ясно представило величину свое несреће, и зато є горко плакало, чувши речи, кое му є тай непознатый искренъй човекъ изговорио. Овай га є миловао и тешіо, давао му јабука, крушака, и леба, и прилично га є умиріо.

Дете є запамтило, да су му Турци отца убили и велику кућу срушили, у коіой му є тако добро было. Одъ тога часа узпланути у његовимъ њежних грудма сила мрзости према Турству, и, ако се и чини чудновато, обузимала га є яка лютина и искало є своју др-

вену сабљицу, да гадним людма, кои су му отца убили, главе одруби.

„Лепо, сине мој," рекне ма то тай човекъ подъ шаторомъ, „ты ћешъ іошть врстанъ човекъ быти, остани такавъ, пакъ ћешъ одъ мене добити челичну саблю. Ту ћу ти дати сковати, кадъ будешъ већій. Онъ, тако се незвао Пасманомъ, и тако ми небло сынъ, когъ ћу одсадъ Наодомъ звати. Буди несео, теби ће врло добро быти кодъ мене."

Деца се брзо утѣше. Малый Наодъ привикао се на своѳ станѣ и на люде, кои су га окружавали. То су были Цигани, до тридесетъ глава, и Пасманъ, Наодовъ поочимъ, быо є поглавица ове дружине. Ако є и имао своѳ шесторо деце, то є опетъ особито пазіо Наода, сматрао га є съ очевидним благоволенѣмъ и хвалио се, да нико надалеко нема лепше цыганче.

Пасманова жена, за чудо црна, но кою є мужъ, кои є, као што се чинило, противоположности у речма и у дѣлима любіо, увекъ само своіомъ снежно-беломіъ звао, такоѣе є пазила Наода, любила му є као млекомъ налившо лице, дивила се лепой, свили подобной плавой коси на нѣговой главици, притискивала є, грлила и назила сладко детенце, као да іой є наймиліе, као да іой є рођено было, и тако нешмаде Наодъ управо немилы дана у оны, кое му є судбина за ранителѣ дала.

II.

Животъ Цигана.

Наодъ є растао у дивльой свободи, и могао є чинити, штогодъ є хтео. Природный животъ учиніо є, те є брзо напредовао, и после неколико година, кое є подъ шаторомъ и изванъ овога у играню и веселомъ виканю провео, быо є већъ одрасли дечакъ; обстоятелство, кое му є много помогло, почеоъ є тимо надъ другимъ дечацима у истой дружини све више и више првенство задобіо, и ньиовогъ се задиривани конечно освободіо.

Наскоро га є нѣгонъ поочимъ сматрао као толико разумна и мудра, да му є озбильски спобштіо тайно у трговању съ коньма, кои є запатъ страстно упражнявао. Почеоъ є Пасманъ іошть и у еге вело вешто свирао и людма за новацъ и добру речъ увекъ узъ еге пошешто одпевао, то є одъ њега Наодъ научіо не само коньѣ крочати и добро я'ати, него и у еге свирати и певат.. Овоме є вештина у играню, младимъ члановима рекао бы уроѣена, сама одъ себе слѣдовала.

И заиста є Наодъ весело живіо.

Само є на єдно зачудо яко мрзіо: а то є была вештина у разтаваню злата и сребра. Његовъ поочимъ страшно є волео сіоюће се руде. Є ли ій само будегде добіо међу прсте, кои су къ томе врло извештени были, то се съ њима одма куѣи враћао, разлупао бы ій, бацію бы ій у тигань надъ жеравицомъ, и ту бы ій донда топіо, докъ не бы постале грудвицомъ, и то є онъ звао вештиномъ у разтаваню злата и сребра, вештиномъ о коіой є обично говорію: она рани своѓъ човека, она му прибавля пріятелѣ, доброжелателѣ свуда, и уштеђуе му најпосле погдекою забуну, а имено мучанѣ и првенило предъ судомъ.

Тако се исто Наоду слабо допадало ударанѣ чекичемъ и ковањѣ, чимъ се нѣговъ поочимъ приближавао, кадгодъ є са шаторима подъ како село долазіо; онъ є тиме увекъ народъ къ себи наміо, и сада є свакоіаку пробитачну трговину водіо, дававши му чисто тучне и цинене ствари место злата и сребра, или лажне талире за подлуне дукате; укратко онъ є знао, шта є радіо, и имао є одъ тога богате користи. Међу тимъ є Пасманъ, при свемъ томъ своѓ любимцу, Наоду, задаву речъ точно одржао, почеоъ му є место древене сабљице челичну сковао, коіой є овай съ великимъ удовольствомъ млатао, и коіой є, кадъ годъ се могло, неимаюћи турски глава, трѣ другій коровъ прилѣжно секао. Ово упражняванѣ было є свакоіако полезно, оно є зарана показало Наоду, како ће сабљомъ владати, да бы предметъ, кои є посѣни намеравао, добро погодіо и по среди раздвоіо.

По ни Пасманова верна люба, снежно-бела, и безпослена седела. Она є изредно погађала съ длана, секла є вилине штипиће, месила валке одъ пшіе погани противу вештица и опакога чарана, готовила є љубезно пиће одъ суве траве, и са сина вима чаролѣма и враженима врачбинама полако се пре турівала. Њене муштерије, нѣжный полъ, и поред овога и мужкарци, давале су іой по кою асиру ласкаво-сладке надежде, кое ньи є унела речма лити, а почеоъ є іошть, где се што могло смотит брзо радила и о пуненю свое торбетине, безъ ни никудъ ніе излазила, велику бригу водила, то се ј векъ пуна куѣи враћала. Дружина, у найвећемъ степену благодарна на таквимъ похвале достойнимъ тр довима, звала є због тога снежно-белу увекъ пр стиномъ, добромъ, любазномъ майкомъ.

Босну, по коіой є она дружина туварали, бл говословила є природа производима изъ три царства. є дакле было вештество за природословно изпит нѣ свакогъ рода, и по томе потреба се чудити, з є ова дружина прилику употребила и у реченимъ питиванима вешто напредовали. Царство руда, а њу ньина врста светлеки' се руда', бише предм Пасмановогъ изпитивана, као што є већъ спомену по царству были, кое є у изобилію имало леба, сир меда, колача, млека, вина, гнюрола є майка съ ни нимъ помоћницама; царство пакъ животиња, кое дражестну промену месного єла у себи крило, нал ли су мужки чланови исте дружине међу собо и нора се у њиову похвалу рећи, да су коньѣ, с свиньѣ, гуске, патке, кокоши и подобне животиньѣ ньу тако исто добро и сигурно као у по' дана зна ли и доносили.

Укратко, дружина та ніе залудъ проводила вр ме са сутињама теоріама и празднимъ новганьѣ, и на є была скрозъ практична у своимъ дѣлима.

На овай начинъ у тумаранію одъ шуме до ш ме, одъ села до села, одъ тржишта до тржишта текло є осамъ година, и за то время Наодъ є т порастао и одчао, да су га узбште само лепимъ, х трима цыганскимъ момкомъ звали. Онъ се дичіо хваломъ, кою су му одавали, и да бы се те похв ле у свакомъ смотрењу достоюнъ показао, ніе пр

пустіо своє међу тимъ извештене прсте у приликама, кодъ є њгоњ поочимъ ноћу ради своє найвиліе вештине (разтапања злата и сребра) путовао, тако исто у ползу употребити, почемъ є онда парочито златомъ изведене доламе, чакшире, огртаче, кошуљє и овимъ подобне удобне ствари, кои се неможе човекъ лишавати, ошто нападао и так'ве као правый зимоњи на себе облачіо, те є было подобанъ паунъ, кои се у сайности различны шара прелива и свой репъ съ многимъ шумомъ све то величественіе шири.

Уобште мора се овде єдампут за свагда приметити, да є Наодъ свогъ поочима у дѣлима, кое є онай умножавания ради кућевнога благостања предузимао, ревностно подпомагао. Онъ, поочимъ, добіо є одтудъ повода, Наода своіой дружини као образацъ похваляти и овой свойски препоручити, да све онако вештo и лукаво чини, као и Наодъ; еръ, додао є къ тоне мудро, човеку є тога ради дано петъ прстіо, да се њима вештo служи, и да ништа непропусти, штогодъ му падне шака; то є всѣхъ тако, да се родити мора, а ко то неће, было због плашљивости или стида у невреме, тай ти напоследку ништа друго неће имати, до љутњ и грубогъ уверења о своме варанду.

Дружина, надъ коіомъ є Пасманъ неограничено господарію, была є о врлини начела, кои іой є удивао, укратко рећи, тако уверена, да є у тоне ништа ніе могло поколебати, па због тога є и имала више него сгромно изобиліе у рудама, одезу, рани, па и у сиромѣ новцу.

Колико є Пасманъ лукавъ было, види се и по томе, што се у каквомъ предълу ніе никадъ дуже од двадесетъ и четири сата бавіо, єрбо є обично говорію: посао се мора увекъ брзо спровіати и нигучемъ потреба оклевати, єръ иначе могли бы доживити какву сцену, а я писамъ любитель сцена, а найманѣ опакны, у коима ячій слабіега гнави.

Пасманъ є готово као страшљиваць было на опрезу. Због тога є увекъ поредъ себе носіо неколико артія, на коима є написано было, да є онъ поштенъ, честанъ и посве безпорочанъ човекъ.

Пасманъ є надалеко по земљи познавао људе, кои су му за приличанъ новацъ подобна писма писали, и тако се увекъ знао съ овимъ писмами изъ опасности вештo извући, яко га є ко случайно спопао или, што'но веле, за огрлицу дочепао, а найопасле икао є и у вештини разтапања, кою є съ добрим успѣхомъ упражњавао, сасвимъ поуздану забавительку у крайньой нужди.

Пасманъ є дакле за свакій случай преправанъ было и живіо є прилично пріятельски съ властима. Почемъ є у осталомъ, кодъ свега богатства, кое є съ годинама нагомилао, увекъ одрживъ иштo и само своме любимцу, Наоду, допуштао, да се съ покрадениимъ прнама кити, то су га сваґа, где би се годъ појавіо, као просаки сматрали, и іошть ну у ние Боже дељили.

Одъ Пасмана се могло занста много, врло много научити, и ко зна, колико бы Наодъ подъ његовомъ управомъ успео, да ій непріятный догађай ніе пре времена разставіо. То се пакъ овако збыло.

III.

Непріятный догађай.

Пасманъ ніе волео деленъ имања. Онъ є найрадіе све за себе задржаваo. Због тога се єдномъ око споречи съ некимъ чланомъ исте дружине, кои є по достоинству прваћ до њега было, и половину одъ оногa прихода, што су разтапања доносила, захтевао.

Ова распра доће и до несничења, те є послѣдица была та, да є тай чланъ, кои є честномъ Пасману тако непріятельски насупротъ стао, єдно око изгубіо, и разирскавъ носъ добіо.

Мой ти побеђеный на то слѣдующе ноћи си свима, кои су одъ његовы костію и одъ његова меса были, очисти чувства, и његово се бегство истомъ онда дознало, кадъ є всѣхъ было неколико миля одъ шатора умакло. Почемъ є тако безсрамань было, да є предъ полазакъ Пасманову ризницу пробіо и изъ ње, то єсть изъ ковчега сайну руду смотао, то се Пасманъ на овакво невалаштво преко мере налютіо.

Єдъ му є као лопта у грлу застао кадъ се о истини учинйнога дѣла савршено уверіо. Одвећъ тужно викао є єдно за другимъ: „Єдиноки, окорелый нитковъ, да ни моє отеческе свете и сву ону лепу науку, коју сань му увекъ давао, тако накленомъ неблагодарности прати, да ме тако обмане, тако срамно покраде! Срамъ га было, гадный нитковъ!“

Наодъ є тъшіо свога поочима, колико є могао, али му овай ніе слушао речи. На то изыта Наодъ іошть єдампут ковчегъ, и немало се упрепасти, кадъ виде, да є крадльивацъ у ‘ипости непријатну кесицу пуну найскупоценіегъ бисера и другу поредъ ній съ правимъ клетачкимъ златнимъ новцима заборавіо. Ову новость саобшти онъ своме поочиму, и ова є на њега толико подѣйствовала, да є лютина у тренутку попустила и да є съ речма: „Хвала Богу! опеть намъ є найболя крава у кошари остала,“ кесицe жељно сграбіо и къ срдцу и усѣна пријасквао. Да ій є после подъ тврдый затворъ ставіо, разуме се и само по себи.

Неколико дана после овогъ догађаја напао є Наодъ свога поочима подъ шаторомъ врло замишљена, съ главомъ на руку и колена наслоњеномъ и са сузнимъ очима седећа.

„Шта є теби, отацъ?“ пытао га є подъ саболѣзнующи

„Ахъ, сыне, нека ме є одвећъ жалостна слутња обузела, иначе ће ме нека несреча постићи.“

„Како то, отацъ?“

„Безазлено дете мое, како пыташ? Видишъ, овай нитковъ, што насъ є покрао, ніе се досадъ пратіо, нити знамъ, где се на‘оди. Одтуда заключујемъ, да се заверіо, осветити ми се, и да ће ме одлати, єсть то ће иначе учинити. С‘тога ме є такза зла слутња обузела онаква, иста, каква є ногъ дедо и ногъ отца обузела была на дань пре њове несреће.“

„Какве несреће?“ запыта Наодъ љубопытно.

„Е, мой сынко,“ одговори поочимъ одвећъ тужнимъ гласомъ, „и дедъ и отацъ пали су съ попречне греде и одна затимъ висили су о конопцу.“

Наодъ га є забленутъ сматрао, што ніе добро разумео смисао овы речій, и тутао є зачуђенъ.

Поочимъ примѣти то на нѣму, привуче га тихо къ себи и рече: „Съ годинама долази паметь, сынко, съ годинама, вѣруй ми, а не пре, и онда ћешъ на самомъ себи изкусити, но не, и нежелимъ, да икада то на себи изкусишъ, не, не, то нека се не збуде.“

Поочимъ тужно уђути, съ упртимъ на Наода погледомъ тужнимъ природне нелицемѣрне нѣжности, затимъ настави искрено: „Я ћу ти нешто казати, сынко, што ће ти ново бити. Добро ме слушай. Кажи ми, шта то носишъ о узици на врату? Гледай, то є каквомъ талиру подобно, аў опетъ ніе правый талиръ, а шта є садъ, я и самъ незнамъ, доста є то, да са га онда, кадъ самъ по одлазку Турака у кућу твога отца изшетуюћи ушао, и тебе томъ приликомъ одъ смрти у пламену спасао, имао на врату о узици као и садъ. Я самъ то онда сматрао као добаръ знакъ и оставіо самъ га, и заиста ворамъ рећи, да самъ одъ тога доба, изузевши само найновіе несреће, увекъ срећанъ было. Молимъ те, дакле, сынко, добро чувай тай знакъ, и ако би ме, на кадъ было, штогодъ постигло — ахъ, нене є зла слутња обузела, кое се немогу отрести — а ты иди каквомъ кнежинку, кои ће ти писмена, каквы на томъ минмомъ талиру много има протолковати. Можда ће ти твою родбину одкрити, ако є іошъ у животу, те ћешъ тако можда срећанъ човекъ быти.“

При овимъ речма наводне се очи поочимове, а за тимъ опетъ продужи: „Сынко, ово, што самъ ти садъ казао, нескъ остане међу нама. И садъ ми се обећай, да ме нећешъ оставити и одбећи? Єи, да то нећешъ учинити? Ахъ, у мени бы срдце пренуло, кадъ бы то за живота мога учинио; умрло бы, кадъ бы ме одбегао, єръ знай, сынко, я те ако, одвећ яко волимъ, и оно мало сиротиње што самъ досадъ спечалио, имачно є твое, кадъ єдиномъ очи заклопимъ.

При овимъ речма єцао є Пасманъ, а Наодъ є было яко тронутъ наклоношћу, кою му є ињговъ поочимъ изказіо. Онъ му є обећао верность и послушность, и што му є овай іошъ саобштіо, сачувао є верно у своіой памети, а онайлію, кою є о врату носіо, храніо є одсвдъ съ найвећомъ брижљивости.

После овога излива чувства, кое є добромъ поочиму доста срдце олакшало, продужи овай опетъ разговоръ, готово тужно уздишући: „Сынко, мы морамо сутра пре зоре путовати, єръ известно знамъ, да ће насъ овай витковъ, кои є наше грудве и грудвице однео, првой стражи, на кою натрапи, оддати. Я га познаемъ, и читавъ у ињговой души, яко и ніе овде, шта намерава. Међу тимъ имслимъ, да бы могао то време до нашегъ полазка на ползу употребити и на твомъ рући одкасати у велику ону ливаду, кои є єданъ сатъ одавде удаљена и то нешто на страни, и на коіой, яко ме ніесу очи преварале, я имслимъ да ніесу, неколико прекрасны коня пасу. То су коньи главатогъ Юсуф-Аге, кои безсавестно поштенимъ людма у по' дана коньа изъ кошаре одводи и после сѣ њима разполаже, као да су ињгова собственость; на зато имслимъ, да за ињгова зла дѣла заслужуе неку казнь. Жури се дакле, дѣте, и гледай, яко икако можешъ, да сее коньа дотеращъ, а то ће ти лакчно моћи за рукомъ изпасти, почемъ ће нодъ быти мрачна као тесто.“

Наодъ є послушао свога поочима, посео свога рића у одлетіо.

„Честитъ дечко,“ говораше за њимъ поочимъ, кадъ є истый на коню одездіо. „Кадъ бы Цигани гледодъ на земльи имали царство, овай бы дечко, морао быти царъ у томе царству.“

IV.

Пико неутече одъ своє судбине.

„Єда ли су беси у коньа ушли, те тако суноврат беже?“ викаше неко за Наодомъ, докъ є овай већъ изванъ ливаде Юсуф-Агине коньа предъ собомъ жешће и жешће гониo. Затимъ пуче єдна, друга и трећа пушка, рића подъ Наодомъ посрну, задрхта и стропошта се.

Наодъ, кога є у овай паръ олово поштедило, одмили четвороношке у оближньій честарь, сакри се ту, и ћутао є, докъ нису сасвимъ изчезли гласови одъ людій, кои су за коньма викали и натрагъ ій враћали.

Ињговъ предузетакъ ніе му давле за рукомъ изпао, и тако є по повратку трашио до планине, где є шаторе знао. Но ко ће описати ињгово упрепашћење, кадъ є іошъ изъ дальне опазіо светлость одъ велике ватре, коіонъ су шатори яко осветљени были, а међу њима оружане люде, кои су долазили и одлазили и страшно викали.

Зло слутећи повуче се Наодъ даљ у шуму, и, мыслећи, да на земльи ніе сасвимъ безбеданъ, пође се на дрво, те се ту у густомъ лишћу сакріе, и гледаше одтудъ сцену, кое се предъ шаторомъ ињговогъ поочима развіяла.

Наоду є врло тежко было, што се опоминао речій, кое му є поочимъ прошлогъ дана изговоріо и зле слутње, кое се ніе могао отрести, и несрећне, кои се деди и отцу случила были, а то є све учинило, да є своіъ поочима яко сажалѣвао и ињга ради су се ројіо.

Оружанимъ людма обкољенъ тако да о бекству ніе было ни мислити, стоіо є ирлый већтакъ у разпанању, и гледао мучећи съ увоченимъ очима около стоеће.

„Еѣ, бре, мишя вѣро!“ продере се на ињга Турчинъ, кои є съ подавіенимъ погама на земльи седіо и помамно горе гледао, „ты ли си хтео Юсуф-Агине коньа продати, е ли? Немой лагати, єръ є овде сведокъ, кои є видіо твогъ дерана, како є на рићи одездіо, а после ни авіо, да се то мои коня тиче. — Но?“

Докъ є Турчинъ, кои ніе было нико другій, већъ самъ главатый Юсуф-Ага, овако говорію, показао є рукомъ сведока и заповедіо овоме, да ближе дође.

Угледавши овога поче Пасманъ говорити: „Моя слутња, ахъ, она се изпунила; овай гадный витковъ напире ме онайлію, на после ме издао. Овакавъ сведокъ спреже и съ ђаволомъ, кадъ жели каквогъ поштеногъ човека упропастити. Юсуф-Ага,“ настави онъ за тимъ, „я ти кажемъ, да овай сведокъ лаже,“ и напиваши се у недра извади неколико писама, кои су брижљиво умотана была, и преда ій Юсуф-Аги съ ре. ма: „ево, читай и увери се, да самъ поштенъ Цигавацъ.“

„Занста, занста,“ промули Юсуф-Ага, узимаюћи писма и погледавши ій, „ты си оно, што си, и имашъ красна сведочанства о себи. Ту ти є Дибран-Ага, и

Мустаф-Ага, и Муса-Ага, и ко ти ту нис подписанъ, и сви ови признаю и сведоче, да си ты поштенъ човекъ. Лепо, врло лепо, али ти поре треба знати, да Дибран-Ага, и Мустаф-Ага, и Муса-Ага ништа другo нису, до прави пашѣви, кои неузму ни перо држати, а камо ли што написати. Ова су сведочанства лажьива, бре —" и съ тимъ речма баци писма у ватру.

Садъ є Пасиванъ стоио као уништенъ, а Юсуф-Ага настави: „Заръ ты нисн знао, да самъ и Мусалимъ, коимъ є царъ дао власть надъ животомъ и смрти свію оны, кои су одвећъ дугачки' ноката? Заръ си морао башъ на мое конѣ око бацити? Єлъ угурсузе, заръ небеше нигде више коня? Како си се усудіо оваквой власти противити се?"

„Аго," одговори Пасиванъ, „ты се варашъ, тако ни Пророка светогъ Муамеда, ты се варашъ."

„Остави се Пророка, пас'а вѣро," одговори му бесно Юсуф-Ага, већъ ми кажи садъ: где ти є деранъ, онай хитрый коньокрадица? — Но?"

Ово питанѣ збунило є мало Пасмана, те съ дубокимъ уздисаемъ одговори: „Мое дете, бедно мое дете, — а знамъ ли, кудъ се дело."

„Я ћу ти дакле казати" одговори Юсуф-Ага, „нѣга су добро опремили. Почемъ є конѣ съ ливаде отерао, поюре га мои люди и баце му изъ пушака прије крушика. Рађа ти се стропоштао и мои люди веле, да твой деранъ подъ рађомъ лежи. Садъ могу тамо лежати, докъ ій орлови и гаврани неразнесу."

„Сладкій сыне мой," ядиковаше садъ Пасманъ, „ты паде у первомъ изпуњаваню твоє дужности, тежко мени и де Бога мога —." Онъ плакаше горко.

Наоду є на жалость одржаванѣ самога себе закрањивало, съ дрвета, на комъ є готово недвижимъ ћутао, своіъ поочима тѣшити, и тако га нораде о-

Тулонъ у Француской.

ставити, да плаче, немогући ништа другo у нѣгову полъзу чинити, до и самъ тайно уздисати и плакати.

„Нашто ядикованѣ и пуканѣ и плаканѣ, матерый угурсузе? Признавай да си уложіенъ. Дайде да видимъ, шта има у твоимъ ковчезима и приама —," то баше даљій говоръ Юсуф-Агинъ. „Хмъ, тиганьи за растапанѣ, тковље за обіанѣ, сваконки ключеви —" и окренувши се сведоку запита га: „говори, где си, и у комъ ковчегу видіо несе, у коима, као што велишъ, има бисера и Млетачкогъ злата?"

„Овде, милостивый Ага," одговори упытаный, кои садъ известный ковчегъ спопаде, силомъ разстави и изъ нѣга кесице извади, кое Аги предаде. Онай ій отвори, и, почемъ се уверіо, да є у њима заиста злато и биссеръ, разклопивши боре на своіой алвини, сакри ій съ редкомъ ладнокрвности.

Докъ є ово Ага чиніо, приближіо се сведокъ Пасману тихо и шапутао му у своіой осветі ове речи: „То є за ово, око и за раздрузаваный носъ, и зато, што нисн братски деліо, и зато, што си увекъ мислію да си найлукавіи у целой дружини, и зато, што —"

Но садъ спопаде мученогъ Пасмана готово нечовечно бесило, и пошто є сведоку ове речи изговорію: „Худо, тога ради си биссеръ и злато оставіо, да бы ме лакше и известніе упропастіо —" названу своимъ спагомъ и избн песницомъ сведоку и друго око.

Жалостивъ баше догађаі, но кои є Юсуф-Агу само толико дирнуо, да є Пасману гласомъ опоснје рекао: „Свири се бре!"

Пасманъ се на то продере: „Јаво ће се ту свирати. Тай ни є нитковъ пре краткогъ времена по-

краю све команде злата и сребра, и тако є заслужіо, да му и друго око избіемъ."

„Тако," превати Ага речь, „команди злата и сребра? А!, садъ знамъ, што ми треба знати."

И окренувши се сведоку рече му: „Они лепи команди и командиће дакле, кое су истомъ мои момци — штета, угурсузе, што си слезъ в њи пеноженъ видити — изъ твои завежлія извадили и мени показали, изъ истогъ су ковчега, у коимъ се нашло злато и биселъ? Кадъ є тако, то се наравно пораю сдружити."

Онъ и опетъ разтвори боре свое горнѣ альпине, и метну команде и командиће унутра.

„Вы сте се сами издали," настави Юсуф-Ага страшно озбильнимъ гласомъ. „Найпре сте заеднички крали, после є єданъ другогъ покраю, а найпосле сте се одали. Доказателства су дакле ту, и она тиганьи за разтапанѣ, ова гвожђа за обіянѣ и различни ключеви ясно противу васъ сведоче. Зато кажемъ, да знамъ ово, што ми є требало знати. Заръ сте вы мислили муге єдне, да є Юсуф-Ага човекъ, су коимъ се може шала довека проводити. Но, у царевой земльи мора се правда строго вршити, а и самъ єданъ одъ његовы недостойны слугу, Муселимъ ове нахіе, и тако чуйте вашу пресуду. Изъ мои' уста говори законъ: вы морате быти обешени."

Иподъ є на ове речи помужтіо као воскъ, и затворіо є очи и неотиште, да невиди оно, што ће се садъ извршити. Дрекуће њутно є на своѣ дрвету и дисао є страсомъ каквогъ смртника.

Єданъ сатъ — съ пуканьемъ, єданъмъ и стенањемъ измешаньа, мучный и кратківъ сатъ — и све биле прошло. Юсуф-Агини момци брзо су на Цигаиняма пресуду извршили и ньиово имане разграбили, бацивши у огань све оне, прѣ, коя за ньи нису биле.

„Нико неутече одъ свое судбине," тако завршіи садъ Юсуф-Ага, коя плѣномъ цигаиске дружине обтерећенъ своѣ коня уза и своѣ се дому врати съ увереньемъ, да є себе и правицу задоволіо. Момци су му весели слѣдопали, єрбо су ньи бисаге пуне биле.

Тако се бедный Иподовъ поочимъ скончао и зла се слутня, коя є последньи дана имао, страшно на нѣму напунила.

(Продужиће се.)

Тулонъ.

ово средиште и управъ рећа срдце француске воене снаге, у колико се та на Средземно море протеже, было є већъ у време Римлана подоста знатно станиште за ньихове ратне бродове. Важность є свою Тулонъ у средньѣмъ вѣку за Француску имао, кадъ су норманьски гусари, робећа по мору и плачкаюћи трговачке галіе, на исте француске обале пустали, што повода дале, да су већъ онда ово Тулоно тврдиня основати се морале. У новіе време подъ Людевигомъ XIV. буде Тулонъ и његово пристаниште тако добро и ако утврђено, да се сада истый тай градъ међу францускимъ градовима као єдинъ одъ найтврдіи и съ военьмъ справама найбоѣ снабдѣвенъ одликуе. При Тулону є Наполеонъ I. лѣта 1793. свое прво юначко дѣло учинио и Енгезе, нешто на ньи изъ топова удрюваћъ, средно одбіо. За Француске, коя у сѣверной Америки кратковину Алгорію драже, Тулонъ у наше време не каћ нами, него у време Людевига XIV. и Наполеона I., где ньи є одъ потребе было, обале свое одъ нападаня Енгеза вредно бранити.

У осталомъ Тулонъ дели се на пристаньиште съ тврдиняма и на варошъ, коя до 40.000 становника брои. Иста варошъ, дугулясто окружена, єдномъ страномъ дуже морске обале се протеже, а друга лепо и величественo се даже до ближньи брегова, коя гредъ и варошъ красно окружаваю. Тврдиняе саме су великомъ су вештиномъ и по начелима военьи науке строго изведене, и међу ньима и ньиланатіи за близкѣньу подуотоку лежећіи градићъ (Форть) Ла Мазыкъ, одъ кога ређе, да га сала душманска утиманити неможе.

Правленѣ птичіи гньизда.

Колико се дивимо построеню здањи, коя су човеческимъ рукама по правилу вештине и лепоте подигнута; толико се ньиме праведньи узроза немамо чудити правилно гньизда ньодъ птица. Украшеніе, ньчна и правилность воеки гньизда, съ правомъ насъ надзадъ до самогъ упрепашћеня доводе, кадъ размислимо, да птицами, кромѣ ногу и клюна ньиовогъ никаква други орудія на услуги нестое. Вешто изабрано место, форма и строй гньизда у њиовихъ смислу одговараю начину живота птичіегъ. На врѣховима найвишіи дрвећа, по обуковима, у стѣнама и на брежульцима налазимо птичія гньизда; шта више, воеке птице у уверено о тврдоћи посла свога, поднизу себи надъ водомъ гньизда; и међутимъ се опетъ многе беза икаквогъ приуготовлаваня на голой земли и гѣзде. Видъ у речи стоећи гньизда особито є различанъ. Нека су гньизда полусвртуна, нека дугуласта, а нека опетъ саслимъ округла; нека су напрамъ на небу, нека на таньирь, а нека на котурицу и т. д.; али ньиань, при свой той различитости, свако гньизде, по строю, по положаю и по другимъ околностима познати дае птицу, коюй оно принадлежи. Природный нагонъ птица при правленю гньизда заиста є дивлења достоинъ, єръ мы ньиа примѣчаваю особите какве вештине, постоянство и примѣканіе, ньиа напрезньи свете и неуморну стрпељивость и предострожность у избору места, чуваню на и птићића свои, ньиа украшеня, угодности и буди ньиовогъ дѣца, кое бы ньиа у очи подало. Зеба, ова трудољубива вештанка у грађеню, тако красно и вешто облозки спотлюшю чаш гньизда свога съ тињкомъ, лепомъ маловиномъ, да изгледи као откана; Косъ, брињући се за постоянство и угодность изнаше гньизде свое, кадъ саслимъ готово буде, съ некогъ рода малтеромъ, кой све чести стене и добро држи, и на то после уложи кучу или детелину, као да бы физическій узрокъ ньиа, да ну и то за сачуваньѣ птичіи свои одвећъ потребно; Дрозъ угледа и очисти гньездо свое тако, да бы по ньиогъ брао одвећъ ладара постидити могао, и ту њѣкину свою изврсну тако чисто држи, као што чистогу любећа господарица чини; Рода постави гньездо свое, кое од славолике сувадји, прелете, са различитимъ ньежнимъ материјама, кое съ великимъ трудомъ ньиаше и носе, да ньиѣне ньни ньежочувствую ньиазку упреду одъ бодли речены сувадји, а тако и пока тине зелъ примѣръ дае, како и у сиромашной колеби лепу нашу се срећаньа воспитавати и при слабіимъ средствама снабдѣти можемо; Гиворюъ, кацињуъ на премењньиа живота, праци себи ньиазовне гньездо на води; Ласте, кое но кућама и димњацима живе, оне неуморне, способне ластарке, саедињаваћи найвећій стенемъ вештине са стрпељивошћу, задаю саслимъ невољно куће свое од ньиовне или од блата са сонама, и приведу са слабічкимъ средствама своима художествено и за сваку њиову огромно дѣло то не коштаю; Кробка (Effelfiegel) нам превозходи све досадъ на-

веденe птицe съ отпроумнимъ правилемъ гнѣзда своегa, почемъ онa средствомъ влажи одъ биля два листа на найврайнѣмъ вр'у границe едне, єдань съ другимъ ушіе тако, да представлаю шупљину єдну, коя е женскомъ мазницомъ одъ дрeва постављa, и коя на себи видъ кесе има.

Тако бы се могли іошъ млоги други примѣри о природномъ нагону птица у смотрењо правилa гнѣзда њиовы навести; али и они неколико предпазжени довольно осветлаю высоку ону моћь, коя е у птице такву удивлења достойну наклоность усадила.

Смѣшце.

(Знатанъ пазаръ.) Пре неколико неделя куши трговацъ єдань код Хазовра у Нѣмачкой превраснога єдногъ коња на пазару вешћроатно єотиномъ цономъ. Почемъ е пазаръ заключенъ био и продавацъ новце примio, рекне купацъ: „Лобезанй пріятелю! Я самъ коня одъ васъ купіо, вы сте новце за нѣга примили; кажите ма садъ дакле искрено, кавву тай коњ ману на себи има; єръ да е онъ безъ свакe мане, то ми нећете вољли познаъ сознти.“ — „Дрнгій господару,“ одговори продавацъ, „будући сте вы тако добрый были, те ми нисте при пазару на єдногъ талира одъ цене одзимули, то ћу праву истину да вамъ кажемъ. Видите, тай коњ има само єдну ману, и та се у томе састои, што се неможе напоити у коловшћима врчне код три звезде увратити.“ — „Ако ништа другога нма него то, то самъ я съ пазарокъ моимъ задоволанъ; єръ я, као што се видитъ, вољу никадъ приликe не имати, да коња воєъ у ту крчму шаљемъ,“ рекне трговацъ. Но после нeколико неделя прeве се истый трговацъ по послонима трговачке своэ у онай предѣлъ, и тако га путъ башъ на речену механу нанесе. Ту му сидъ надне на памєть нана коня иѣговога, да башъ да се о томе осведочи, заклони у себи, да се у врчни позаше. Уместо пазъ, да коњ, као што е онъ мислio, у хлѣбномъ степену упорасъ буде, отрчи онай ржавоња у механу, и онъ се градо упрепасти, кадъ врчмаръ предъ коня штрца и стадени га по грлу лепако му рече: „О рђо моj, и те дакле доиста опетъ у руке моэ добы.“ — Тай е коњ пре године дана одъ врчмара украдент было.

(Конкорэія за удавбовице.) Пре петъ година одселио се кроатъ єдань съ породицомъ своіомъ у Галицъ, гдѣ е привлаченъ и вешћиномъ своіомъ толико усѣо, да и већъ пријатељствъ єдне вуке, коя никаквогъ дуга на себи нема, и женскогъ дубања єдногъ, коѣ е пунъ и спасна и готовы живи, постао. Пре неколико неделя вошло истоме кровничу две жѣгове у Бечу живе нсудате сестре фотографираче двe жѣгове слике, на кое добіо одъ брата свога писмо съ путнымъ трошкомъ, а поредъ тога и одъ два у Галицу наставља тровша писма, съ конма ће они себи за жене просе. Трговацъ су ти, то єсть видили жнвое нлике, па су одма одъ брата запросили руку сестара жѣгови, кое су при већой дань радо и весело одлучовале у Галицъ. Трговци и занатлије у кнежевинами Влашкой и Молдавіи уобште радіе бярно себи за сакупште живота девойке изъ наше земљ, будући су оне изъ многи пријатніе и вредніе газдарице него тамошнѣ, а и съ тоне вернюсти и поуздање су него домороднић; почемъ у тимъ кнежевинама влада тай обичай, да се мушкн и жене, кадгодъ нмп воли дође, растаноти, и нновно се оженити и удати моу. Тако сво были у Галицу на вечерньой забави код жидовскогъ бонра Мнндесна, и ту смо видили єдну госпу, коя се са чри господнма карте играла, са свнмъ одъ те трои се истимо были и исто време у браку живели, па се после растанила, и коя е тада управо у намери была, да се за четвртогъ, вой е такође гостъ при той истой забави было, удн. Оннова трасљивость неможе се лако на сваком месту наћи.

(Парнзки ювелирн.) За ово е наступило сада средње време. Ако буде долазакъ Русса у Парнзъ по довољной сарадничности и у напредакъ растіо, то могу они слободно дубање своє затворити и на свое се польска добра повући. Русѣне ће драго камекъ по ювелирскимъ дубанника не само скупоценость него редкость бити. Шта више, неки су већъ тако елегантьни постали, да госпое одъ великогъ реда имсную, кое ювелирама своима драго камекъ свое радо за чисто изрѣдно лакко камекъ предаю, и добру имъ іошъ добыть уступаю, да іи съ тимъ скупіъ Руссима продаду.

(Зидање єдногъ приморскогъ града.) Као што се загребачкимъ немачкимъ новинама са приморске границе пише, заниа се сада нивъ Данило съ грдинмъ предузетномъ, то єсть, онъ е у намери, да нышше Орте Лука у предѣлу названомъ Курило, градъ єдань изнда. Овай градъ бы ће по плану 300 фати дугачакъ и 200 фати широкъ, и има ће у себи на 300 фати дугачакъ и 200 фати широкъ, и има ће у себи 300 фати дугачакъ и 200 фати широкъ, и имa ће у себи магацинъ, у коме ће се моћи смекасарну за 1000 момака, магацинъ, у коме ће се моћи смекасарну за 1000 момака, магацинъ, у коме ће се моћи смештити потребе на єдну читаву годину дана, праву, пећи за лебъ, водохранилнште и 12 комада топова. Отимћимъ већимъ породицама бы ће допуштено, да могу у простору тврдинѣ то куће за себе зидати, да съ тимъ више тврдина са житељима насеље буде. Природанъ положай учини ће тврдиву ту непобѣдимомъ. Кадъ су почели темель копати нашли су остатке одъ старогъ єдногъ града, вой е по сказивању при концу петнаестогъ столѣтія существовао. Зидавъ замогъ града тога, осимъ приватны грађевина кошта ће у найманю руку по милиона форинти.

Мѣстне вѣсти.

Земунъ. Другій данъ Успеа имаћемо и мы Земунцы прилику славнога србскогъ конвертасту, г. Корнелія Стаиковића, слушати. Истый Господинъ дазаће у Понеделникъ у сали кодъ „Црногъ орла“ конверт, при коме ће г. Стеванъ Теодоровићъ салѣствовати. Лежи предъ нама програмъ, изъ кога е видити, да ће нама прилику нмати редко и лепо што слушати. Концертъ ће намъ тай любкость и миле гласе србски народни мелодіа живо представати, и показати, да се у истини неизпрцинъ музикалный елементъ налази. Познатно дакле наше сограђане на тай конверт, тымъ више што ће концертодавац свнетују, да ће нама прво веселу забаву уживати.

Београдъ. Овде е доиао познатый србскій композиста г. Корнелије Стаиковићъ, са младимъ живописцемъ г. Стеф. Тодоровићемъ и дана ће концертъ 18. Апр. Цела варошъ вестрално очекуе да чуе овога вштака, са коимъ се Срби достойно поносити могу. — Г. Ђ. Данничићъ неутрудимый послозатель на полю нашегъ књижества присшао е овде, и као што чуемо оста ће са свимъ у Београду. — Мы смо се овде чудили за ово што сте у 5. бр. нашн да е „Шумадинка“ промекула своіъ учредница, єръ знамо да тай истый листъ нмаши изнда изъ своимъ старнмъ учредникомъ, и као што смо увѣрени тай листъ неће никда нзменити своіъ учредника. (в.)

Београдъ. Имамо нашти вѣсть єдну, коя ће, надамо се, сва преимућственно миля бити пречестнонъ Свештенству нашемъ. Слава Богу, ложимсмо очима нмати Догматично Богословіе на србскомъ языку! Она языка изнша е овн дана изъ печатнѣ, благословенъмъ Његовомъ Високопреосвештенства, Архіепископа Београдскогъ и Митрополита Србскогъ Господина

Петра, а о правительственомъ трошку, еръ е то школска књига и предае се у овдашњой Семинарији. Литуръ е руски, кайшовји и износи 28 табака, и преводъ ситно печатаним словима износи 26 табака. Ова е можда прва Догматика на српскомъ језику, притомъ подпуна, добро израђена. Цена јой е 1 фор. 25 кр. ср. И тако нијано сад свђдуюће печатане књиге црквеног садржаи: краткји и пространи Катихизисъ, библијскји земљописъ съ мапама, Историју Цркве, где е и српска ерархіе и Догматично Богословіе.

Отзивующи Србству а нарочито свештенству овай важнъ приносакъ на полю црквене књижевности наше, нежелимо никога прекорети као нећрижу и нерадника, немислимо нећима керити дјелатность овдашњи ерархіе са Карловачкомъ, нити е наша намера напостити на угледъ преимућство овдашњегъ двадесетогодишњегъ клирикалнога заведенія надъ педесетогодишњимъ Карловачкимъ; не, на то се неђе; него слђшно у свакој скромности обћати добитъ, коимъ смо се обогатили; саобштити радость, којомъ смо испуњени; подсетати ученике и учитељ на пользу, коя е кудикамо изнђстија; побудити волю упознатисе са оном знањомъ; србскомъ језику честитати побђду; неверцима у очи погледати; способности духовне лица отворити полю къ полезномъ или баръ претежњемъ реду; одазватисе свойски духу времена, и преобладавшу тежњи къ материјалномъ уважаваню растворити душеполезнимъ занимањемъ. — Добаръ е витихинисъ здравља; добаръ е Босића винођелацъ; добре су оле Мушикове; добра е и куварица књига нечија; нђ има пречи, важни предмета, достойни труда и зноя. (в.)

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитіи лђкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашља, грипе, кіянице, промуклогъ гласа, вратобољ и грудобољ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказују, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ е олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дђјства овай се сокъ найбодђ препоручује како малой деци, тако и найстаријимъ лицама; вкусъ му е врло пријатанъ.

Стакленцета су стейриского бильногъ сока бела, горе дугуљаста и са калайнимъ, кацима на коима као и на стакленцету пише: „Апатека код јелена у Градцу“ и „IPA“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Њена е једногъ стакленцета 50 кр. ср.; манђ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се заиу и пошљу 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургљајнеръ, апатекаръ код „јелена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручују добро снабђђвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Ормана, Астала, Љустера, и т. д. по найболђмъ вкусу, и найумереноји цени, такођеръ и одъ

ПОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће пятохљбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ пстогъ и собни разна украшенія.

Фортепіано продаја.

Фортепіани са особито лепымъ и јснымъ звукомъ, кои се због своје изредности, дугогъ трајања и сталности у гласу нарочито отликују, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіани примаюсе у промену одъ

Алоиза Јаи, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю једну растоу љубу одъ 7000 вагана. Ista љуба налазя се овде у Новомъ Бечеју, има све своје потребе, и принадлежа у другу класу јсикурација. Кои ову љубу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечеју 6. Марта 1856.

Х. Сеунић.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопронъ.

Печатано кнежгопечатномъ І. К. Сопрона.

Број 8. У Земуну 21. Априла 1856. Година I.

МАТИ.

Од

Љубомира П. Ненадовића.

Све почива, — поноћ глува,
Само с' један прозорч свѣти,
Своју једница мајка чува,
Над болесним њиме лебди.

Онђ е њојзин сви подворч,
И утѣха дати съ неба,
Онђ одбрана одъ злотвора,
Онђ іой бешe ковалъ лебд.

Њено срце зна за жалость,
Три е сина закопала,
Четвртога, садъ подъ старость
Да и рани, дочекала.

На болестих и онђ паде,
К'о трудна се снега топи.
Мајко видъ кланъ слути иде,
Сузама та својих кропи.

„Спасавай, спасавай чедо мое,
Сами ће тебе разбаштити,
Богъ ће стишат' муке твое,
Ты ћешъ скоро оздравити."

— Ја, мајко, я неспавамъ,
Сине с' очи затворао,
Будимъ, страшне слове свикмъ,
Мајко, я сам блазу крвю. —

„Немой, сине, да се плашишъ,
Болесном су теше лѣка;
Ты ћешъ скоро да оздравишъ,
Одъ Бога ће помоћи доћи."

— Видимъ, мајко, како онай
У ваздуху жижах гори,
То е, мајко, живот онай,
Са коим се човекъ бори. —

— Жижах ће се угасити,
Жижах — мой е живот правый;
Твой синъ ће се опамети,
Пре нег' зора што запламя. —

Тужну мајку грозу гус
И кандилу брзо своћи;
Нашло та прислужује;
Къ вишњи божіой диже очи.

Па се спусти на колѣна,
Обђ руке дике горе:
„Заустави токъ времена,
Немањи ми Боже зоре."

„Свемогући, благій съ неба,
Смилуй с' нека синъ мой жили,
Ако т' една душа требе,
А ты, Боже, мою прими!"

Мајка с' тужна моли Богу,
Сина скрше жуке муке:
— Мајко, живит я немогу,
И све ми в ѣене горе. —

— Мајко моя, я бы давно
Ѣећъ свршіо муке мое,
Ал' ешић чекић ждно,
Враћаю ме сузе твое. —

— Съ чимъ ћешъ сутра ты платити,
Да једница твоћ сирале,
И съ чимъ ћешъ изранити,
Саморане твое дане? —

„Небрини се ништа сине,
Гледай твое здравље само;
Онай отицъ са висине
Брине с' за све, што немамо."

— Ено видимъ . . . једно поље,
Три ми брата . . . даю ѣанцъ.
Соја ми е — мало боље —
Маше . . . рукомъ на ме . . . отацъ. —

„Ја, сине, — о за бога!
Какавъ отацъ, ништа браћа?
Та проћи се поља тога,
Одтуд' нико с' неповраћа."

Продъ иконом жижка несте,
У соби се мракъ упати;
Синъ живити дазѣ преста,
Изванъ себе ничe нити:

„Ја, сине, 'оћеше воде?
Ја, сине, проговори,
Ја, сине, заръ ѣећъ оде? —
Богъ исправду мени створи!" — —

Мајка прешти, чуни косе,
По земљи се ждна паси,
Сутра у гробъ сина носе;
Мајку воде путь шпитала.

Изванъ себе тоже сѣди,
Четири су прай ѣй стѣне;
Непрестано у ѣих гледи,
И сиове зове ѣене.

По имену стѣне зове,
И съ њима се разговара.
Грли, љуби, к'о живове,
Тимъ утѣху себи ствара. —

Грозна судба, кои іой е
Породъ срца свога отела,
Самилена ништа е,
И пламен ѣй одузела.

Последный Алтомановић.

V.

Путованѣ.

Пошто се Наодъ одъ силнога стра'а, кои є грозна сцена у њему произвела, мало повратіо, усудіо се изъ лишћа погледати и предъ̀ъ изнутрьња разсматрати. Зора є већъ была зарудила и показала му ясно насѣне дѣла у прошлой ноћи. Затимъ се полако сиђе съ дрвета, кое га є тако срећно прикрыло, и смота се све дубљ у шуму.

Нагонъ къ обдржаваню самога себе гоніо га є даљ и даљ, докъ ніе изъ шуме и изъ Юсуф-Агине нахіе изишао. Кадъ є већъ мисліо, да є безбедань, уставіо се, те є мало одданую, или є тако яко уморанъ био, да є наскоро заспао.

Наодъ є морао дуго спавати, єръ кадъ се пробудіо, рађало се истомъ сунце ново. Прнимъ ягодама и диљьмъ воћемъ умирывши гладъ, а найближимъ потокомъ угасивши жеђь, настави свое путованѣ, брижльво клонећи се свакогъ людскогъ обыталишта, што се іошть єднако страшіо, да га какавъ Юсуфу подобанъ Ага несрећне и не злостави.

Тако є Наодъ седамъ дуги' дана путовао, шума га є ранила, те управо ніе трніо гладъ и жеђь, но садъ нестаде шума', и виде предъ собомъ сано стење и различно камење. Онъ є было сувише заблудіо, и ніе знао у ком є краю.

Садъ га обузе велика туга; прьвій путъ у свомъ животу осетіо є, како є тежко, целимъ светомъ быти остављенъ. Край камените стазе спустіо се садъ на камењ, проливајући горке сузе.

Докъ є тако седіо и плакао, чудна се промена у његовой унутрашньости догодила и одъ тудъ' су му произтекле такве мисли и таква осећања, каква пре ніе познавао. Учинило му се то єсть, да до оногъ часа ніе живіо, као што є требало, и да є чињо оно, што ніе требало чинити, а после му се учинило, да некій гласъ чуе, кои му є говоріо: ты морашь одсадъ другчіе родити и другій човекъ быти, иначе ћешъ зло проћи.

Онда ніе знао ове мисли и ова осећања добро протолковати. Истомъ съ годинама уверіо се, да є вечито милосрђе зраконъ небесне светлости у оно доба, кадъ є онако остављенъ блудіо, његову унутрашньость осветлило и болю ноћь къ дѣланію у њему пробудило.

То є было дѣйствованѣ божественне милости, што є онда Наодъ осећао. Чудновато утѣшенъ подигао се и съ намеромъ, никадъ више старый начинъ живота непоновити, ноће даљ.

У то му случайно падне у очи његова амаћія, кою є на врату носіо. Онъ є узе у руке и смотраше є съ особитомъ пазльивости. Єдна страна баше некимъ чертама изпресецана, кое покрай снега његовъ размишљанја ніе могао разасанити, но на другой страни баше нека лепа округла главица, съ дугимъ коврчицама утиснута, и одозго пружала се два крилашца, те тако цело издаваше, као да бы хтело далеко одлетити, управо горе къ небу, кое се безобзлично, ясно-провиђно надъ предѣломъ пружало.

Главица га є тако милостиво гледала, тако љубовно, да ю є къ устма принео, више пута полюбіо, и съ управљеннмъ къ небу очима говоріо іой: є ли, мила главице одозго съ висине, куда бы и ты полетити хтела, доћи ће ми помоћь?

Сладка побудо побожнога чувства, ты дадо бѣдномъ блудећемъ надежде, кои є учинила, те є, узвышенъ и оснаженъ Бога предчувствующимъ поуздањемъ, тегобу и терет страдања єдва осећао и трпељиво ій сносіо!

Брзо, као да се страшіо, да ће му какавъ опасный прислушкивало нѣгово свето благо отети, стрпа Наодъ свою амаћію опетъ у недра, брижльво є закрывши, и почне се затимъ окретно узъ каменіту и све то стрмењитіо стазу пењати.

Кадъ се Наодъ на пръ̀ попео, немало се зачудіо, нашавши ту човека у дугимъ црнимъ аљинама и у броди, кои му є по прсима просута была. Овай є седіо на низкомъ али пошпрокомъ камену, кои є природа рекао бы трудница за одморъ ту наместила, а неколико корака далѣ столо є конь яко натоварень, єдући сѣчамъ, кои є предъ њимъ просутъ было.

Наодъ се тргне, но странацъ га опази и пріятельски га поздрави: „Богъ те благословіо, сыне! Оди ближе.“

Почемъ се Наодъ іошть єднако затезао, то му поче странацъ говорити: „Сынко, у име отца, сына и светога духа, заръ иси никадъ калуђера видіо? Небой се ништа и оди слободно ближе.“

Наодъ неразумевши точно речи овога странца остао є у своме првашњемъ положеню.

На то му се иноκъ приближи, узати га за руку и упыта га умилято: „Одъ куда идешъ, сыне, и како ти є име?“

„Ахъ!“ одговори Наодъ тужнимъ гласомъ, „я долазимъ изъ далека, изъ дальны шума', и имао самъ тамо поочима, кои ме є увекъ само наодомъ звао.“

„А, тако! А ко ти є было поочимъ, и защто то одпустіо?“

„Е, мой є поочимъ было Цигашинъ, и Юсуф-Ага дао га є обесити, а я самъ одъ стра побегао, и садъ незнамъ шта ћу чинити.“

„Цигапче дакле, па вальда іошть и некрштено? Ядно дете — каж'деръ ни, шта знашъ о Исусу Христу, и прекрсти се како знашъ?“

Наодъ є укоченимъ очима гледао у иноκа, єрбо му речи ніе разумео, и ћутао є.

Прекрстивши га иноκъ рече му: „тако ће быти, боимъ се. Ты си у погапическомъ незнању одрастао, Зато ајде замномъ, сыне, у манастиръ, кои є сатъ ода одавде удаљенъ. Ты видишъ, да самъ у околини купіо милостинѣ, и садъ се тамо враћамъ. Ајде дакле самномъ и утѣши се. Нашъ є игуманъ врло добаръ човекъ, онъ ће те сажалѣвати и чињеће ти све, што може. Ајде, сынко, и небой се ништа.“

После ове речій поче се иноκъ на путь спремати. Наодъ му притрча у помоћь, завза му коня и поведе га даљ. Та то му є было посао, кои є у своге поочима точно изучіо. Иноκъ є радо приміо нѣгову услугу и пшао є покрай нѣга, показујући му само рукомъ, конмъ му путемъ вала ићи.

У оваковомъ путованію осетіо є Наодъ, да є лакъ и добро разположенъ, сетіо се своє миле окрилѣне главице на амаѣлія, съ коіомъ се нало пре разговорао, и радовао се, што му се надежда и очекиванѣ тако брзо изпунило.

VI.

Наодово право име.

Съ питанѣимъ и одговоранѣимъ стигоше найпосле Иноки и Наодъ, у монастиръ. Кадъ су у монастирску ограду ступили, изишло є было неколико инока, кои су садъ стали и особито пазљиво Наода сматрали.

Єданъ одъ ови иноки, старацъ съ беломъ простутомъ брадомъ и умилнимъ лицемъ, кое є благость и доброту изражавало, рече садъ: „Добро дошао, оче Леонтіе, каквогъ намъ то чудноватогъ госта водишъ?“

Овай му на то одговори: „Благослови честнѣишій отче Герасиме! Ово є Циганче безъ имена и постојбине, съ коимъ самъ се пре єдногъ сата састао, и кога доводимъ, да га крстимо, єрбо є ішитъ погапикъ.“

„Истина?“ проговори отацъ Герасимъ, кои є было ишуанъ у томъ монастиру, приступи Наоду и умилато погледавши га, запита: „Заръ ты погапикъ? Ядно, ядно дете!“

Садъ зовну другогъ инока, рекавши му: „Отче Теофилакте! Води ово дете у куварницу (куйну) горе, и гледай, да га нахранишъ и напоишъ, єръ ни се чини, да є гладно и ако уморено, постарай се после, да га уміо, очешљаю и чисто преобуку. Кадъ се поодмори, изпыта̀ћу га и видити, шта намъ ваља радити.“

Отацъ Теофилактъ учинію є, што му є игуманъ Герасимъ преворуіо. Наодъ є добіо якусно сготовлѣногъ пасуља и подоста леба у куварници, а затимъ су га взяли, и очешљали, чисту му конулю обукли и оставили га, да се одмори.

Овакономъ пріятномъ проведеномъ свога стапа ухсѣнъсъ заспао̀ѣ Наодъ наскоро, и пробудіо се сутрадан весео и окрепљѣнъ.

Честный отацъ Герасимъ, коме су га затимъ довели, радовао се лепой промени, коя се на нѣму показивала, и пытао га умилато о свему, што се на нѣгове пореклу и на нѣговъ доондашнъй животъ односило.

Наодъ є Игуману искрено и безазлено изпричао све, што є знао, и кадъ є о амаѣліи говоріо, зажелію є истый видити є.

Наодъ му є дао.

Отацъ Герасимъ сматрао є амаѣлію дуго и врло пазљиво, а после рече Наоду са особито веселимъ лицемъ: „Сынко! изъ овогъ поменика (єръ то є, опаѣ познаю) видимъ, да су ти родителы христіани были. Теби є ime Петаръ, и имашъ нешто више одъ двана̀ест година. За садъ буди съ тимъ задовольнъ. Поменикъ ћу ти меѣу тимъ неко време чувати, и у своє врехе дознаѣѣнъсъ и више. Но одъ овогъ часа ты си ученикъ у овомъ монастиру, и отацъ Теофилактъ, коимъ ћу те предати, учиѣе те науци свете христіанске вере и обште свему, што ти може одъ ползе быти; єръ теби треба много учити, а я знамъ, да ћешъ радо учити — є л' да оћешъ?“

Петаръ радостно одговори: „Оћу!“ и одъ тога часа имао є веселы дана.

Отацъ Теофилактъ быо є стрпельивъ и любезанъ учитель, а Петаръ опетъ пазљивъ, прилѣжанъ ученикъ, кои є лако и брзо сватао, чему га є учитель учіо.

После године дана Петаръ є у христіанской науци, у читанію, писанію и рачунанію толико успео, да є предъ Игуномъ и другомъ братіомъ исте обителы уредный изпыт положіо и због̀ога лепо похваљѣнъ и ѳбодренъ быо.

Почемъ є даѣе Петаръ даномъ прилякомъ и природно лепъ гласъ показао, а нарочито што є певанѣ и честито свиранѣ изъ свога пуцкогъ живота са собомъ донео, то є наскоро постао и монастирскій певацъ, и добіо є место у певници съ десне стране; одличіе, коегъ се онъ достойнимъ показао и кое є са собомъ донело, те є одъ нобожнъи христіана, кои су се нѣговимъ познѣнимъ у вери крепили, по гдекоіо што̀ но веле, лепу якубу добіяо.

Тако є три године протекло, и Петаръ є меѣу тимъ, єднако напредуюћи и духомъ и теломъ, постао крепакъ и витакъ монакъ съ лепимъ и допадльивимъ лицемъ.

Благо поступанѣ съ нѣнимъ у монастиру много є къ томе принело, те є добіо благу нарав, кротость и смиреность. Срдце му є было добро, племенито, врстно. Цѣломудренный, непокваренный младинъ поштовао є добродѣтель.

Єдногъ дана зовну га къ себи Игуманъ Герасимъ и рече му: „Сынко, ты си већъ толико научіо, да ти поменикъ, кои си при долазку твоме на врату носіо, и кои самъ и досадъ чувао, спокойно могу поверити. Узми га, и читай, шта є на нѣму написано.“

Петаръ є узео поменикъ са страшљивимъ любопытствомъ и прочита на єдной страни старо-црквенимъ писмомъ написано:

„Ми, Данъ Антохіи вина, воевода валѣву и бан босни привладителетом сербиске земли, свенадъ сей поменикъ да ваю носити сину ми Петру, и да му є нѣдово, ако роди се, на дело ревности Христова ратовати и четвероста и петдесеть и девет на истицатели дань месеця вирніе, и да се крсти на сѣдмини дань. Господь тринѣчъ, господь свети, силна безсмертіа, да му есть спокошивать. Аминь.

Удивљѣнъ стано є Петаръ. На то му отацъ Герасимъ рече: „Окрени, сынко, поменикъ, и проучи и другу страну. Небеска главица съ крилашцима и съ осталимъ у облику сакривеннимъ теломъ, представља Светогъ Архангела Гавріла. Читай шта є одоздо написано.“

Петаръ читаше:

„свята архангелъ гавріль, сухрани раба сина Петра, во ѥже нелисте оружіе безвонное.“

Пошто є Петаръ ово прочитао и, са сузнимъ очима поменикъ къ устима принео, и Архангеловъ ликъ полюбіо, рече му отацъ Герасимъ яко тронутъ: „Заиста те є, сынко, анѣео Божіе чувао, те си теломъ и духомъ неповрѣѣенъ остао, и ниси пропао у гре-

шњом свету. Хвала на томе Богу на небеси! Ты му се нак моли, и моли се прилежно, да те и одсаде твој анђео хранитељ неоставн, нак њемъ одвеће блаженый последакъ дочекати и райске радости измено некадъ уживати.“ При овимъ речма простре онъ руку свою надъ Петромъ, благосиљаюћи га, коју овай благодарно полюби.

„Ты си прочитао,“ настави затимъ отацъ Герасимъ, „и потоме знашъ, да си синъ војводе Дђана Алтомановића, човека воинимъ дђлима одличка и прославђена. Я сань о теби више пута писао у Млетке, и достоверни Србљи, кои су се после падења царства тамо склонили и кои садъ тамо живе, очекујући болу будућность, одписаше ми, да е твој отацъ у своме валђевскомъ замку великомъ турскомъ силомъ нападнутъ, после дугогъ жестокогъ одпора, многимъ ранама обасутъ, славно погинуо; далђ, да е његов единацъ, Петаръ, одъ четири године одприлике, онда или убђенъ или украденъ, но свакояко да га е нестало; найпосле одписаше ми исти достоверни Србљи, да е твоя мати Мара, изъ племените куће Гребљановића, наскоро после порођаня умрла, и да садъ, колико е њима познато, нема ни единогъ одъ лозе Алтомановића или Гребљановића. Ты си дакле синко, кадъ сва добивена извђстіе сравнимъ, последный Алтомановићъ, оставши савршено сироче. Твое е отачиство у Турскимъ рукама, и тако ти ништа друго неостае, до опетъ у светъ тумарити и на срећу куњу и куњиште потражити. Или бы можда волео, одрећи се света и постати инокъ? Кажи ми искрено, ово е часъ, кои сань изабрао, да ти нуждне тайне одкрињъ и после ти изборъ твогъ будућегъ позна, како ти се допадне, на разположеньё оставимъ. Дакле сынко?“

„Честный отче,“ одговори Петаръ после неколико тренутака, „нека буде онако, како ты мислишъ, да ће найболђ бити.“

„Е добро,“ рече отацъ Герасимъ, „и ћу ти нешто казати, што бы желіо, да добро упамтишъ. Ты имашъ предъ собомъ светъ, учинићете живота, изъ њега можешъ, ако узхтешъ, у монастиръ ићи, или кадъ си већъ єдномъ инокъ, неможешъ се никадъ више у светъ пратити. Зато мислимъ, да бы добро было, да изъ овогъ узкогъ круга, у комъ си досадъ живіо, одеш и да се мало далђ по свету обазрешъ. Приликa е ту. Нашъ отацъ Леонтіе скорнмъ ће монастирскимъ послом ићи у Далмацію, ты му се можешъ придружити, а я ћу те главномъ монастиру, кои у Далмацији имамо, и кои насъ подпомаже, найболђ препоручати. Я се надамъ, да ћете тамо примити и добро пазити, а почемъ е међу градомъ и истимъ манастиромъ великій сподвраштай, то ћешъ више видити, више чути, више научити него онде у насъ, кои смо стеснама обколени и одъ већегъ света спасимъ одцепљени. Пошто будешъ старіи, разумніи и мудріи, моћи ћешъ при зрелій мисліма слободніе твој будућій начинъ живота изабрати. Шта ты велишъ на то?“

„Честный отче, я ћу следовати Вашемъ савету, яко ми е и тежко, оставити тихій, усамљеный монастиръ, кои ме е тако лепо примио и силомъ свете Христове науке одъ запустеногъ детета човекомъ у лепшемъ смислу учинио.“

„Я видимъ,“ завршн отацъ Герасимъ, „да имашъ благодарну душу. Но зато опетъ буди спокоанъ; яко ти се светска волна недопадне, и яко узмишлиш, да ћешъ у монастирской самоћи веће среће наћи, а ты се опетъ врати. Врата нашегъ малогъ монастира бы ће ти увекъ отворена, и као старый милый познаникъ моћи ћешъ увекъ у његове зидине доћи.“

VII.

Главный монастиръ.

Мало за тимъ стоко е осединый конь у огради монастирской. Отацъ Леонтіе и Петаръ были су за путъ спремни.

Настоятель Герасимъ дао е Петровъ завежай добро снабдђти съ кошуљама и ризама, и поклонію му на трошакъ десетъ сребрны талира; новацъ, кои му се страота великій учинію, почемъ е досадъ свое у новцу богатство само съ малимъ новцемъ, кои су му благоверни поклонили, числіо.

Троштелань е было растанакъ при прштаню Петровомъ съ Настоятељемъ монастира, съ његовимъ учителемъ Теофилактомъ и съ осталимъ отцима монастирскимъ. Они га испратише съ найбољимъ благословомъ и препоручише га заштити Божи угодника.

Конь е съ пртлягомъ доста брзо ишао, и докъ е отацъ Леонтіе у седлу угодно седіо, кое се могло монастирскимъ пословима толико утруђеномъ старцу радо опростити, ишао е Петаръ покрай коня лако и брзо.

Путованђе се безъ задржавања продужило и то одвећъ срећно. Седмога дана пристели су на место.

Узгредно вала примђтити, да е Петаръ на овомъ путу први путъ у своме веку добіо прилику, видити море, и то Јадранско, кое онима Далматинско прнморје е. Велико е было увречатленђ, кое е у њему произвео угледъ овогъ грдногъ водохранилшта, према комъ су се у постойбини реке чиниле као канви поточићи, кои се у песку губе. Мисли, образи, предмети родине се у њему, какве ій никадъ пре ніе угледао, и седъ е у себи самно о будућности, пуной великъ дђла. То баше млађано бушцанђ, што га е тако подизало и дражестно забављало. Међутимъ е ниравно тамо и овамо море просецао, и нивађаше лепо и ружно преме, како е кадъ дошло, и онда му е одушевленђ према непрестано колебаћењъ се мору изчезавало у опой мери, какве е кодъ опасности претрпіо, кое су га, почемъ су већъ минуле биле, у толико више къ милой, верной матери земли опетъ привлачиле. Занста е море неверно, злобно и подмукло, и као што правый угледъ његовъ чувствителногъ младића одушевлава, тако човека касније изъ заблуђења буди, пошто се друже по њему возіо и по срећно побеђеной опасности буре са све то сећомъ косомъ дома враћао. Но да се вратимо нашемъ предмету.

Главный монастиръ, у кои су путници дошли, баше огромно здање съ дугачкимъ лицемъ и съ тако исто дугачкимъ странама, прозори су на њему у правой линіи поређани и лепо украшени были. — У огради истогъ монастира баше узношена црква, такође лепо здање съ две звонаре, кое су кровъ монастирскогъ здања яко надвишавале. На стражньой страни монастира подизала су се брда, докъ се съ лица пружало лепо зелено поље съ њивама и градинама, кое е у дальини кружало љубкоплаво, умерено велико озеро, а овоме опетъ са стране баше нешто шу-

же и маслиновъ и виновомъ лозомъ засађены брежуљка.

Ово дражестно положенѣ монастира тако є ухватило Петра, да є отцу Леонтію рекао: „Овде се дае живати срећно-спокойно; блага природа овде є на све стране свое даре тако богато излила, да би човекъ рекао, да є у оной земљи, у коїой тече медъ и млеко.“

„Єсть истина, сынко,“ одговори на то отацъ Леонтіе озбильно, „природа є нашъ главный монастиръ богато украсила, а и околный народъ богато га дарива, али є миръ и блаженый покой много бољій у нашемъ маломъ монастиру, у комъ є више камена него земљѣ. Тьѣеш се сынко скоро увериш, да є човекъ манѣ спокойнъ, што є ближе великимъ градовима. Тако є и у овомъ величественомъ монастиру, у кои ћемо сада ступити. Њега муче многи грађани, кои изъ оближњѣ околине по свакій данъ долазе, и ту правый годишный тргъ воде. Добри нашои неваде на овимъ расколашнимъ грађанима увекъ лепъ примеръ, но теби ће опетъ, сине, овай монастиръ бити врло полезно училиште.

Баронъ Александеръ Бахъ,

Архимандритъ монастира, Теофанъ, човекъ оналенъ, постаръ, лепы граорасты очію, у малой брады, кои є една съ прста дугачка была, дочекао є госте сходно-учтиво, ако и съ мало речій. Малоречивость баше, рекао бы, његовъ начинъ, кадгодъ се састао съ людма, кое ніе добро познавао, или одъ кои' ніе хтео, да му много говоре и време краду.

Пошто се отацъ Леонтіе укратко изразіо и даный му налогъ испоручио, почне о Петру говорити, и преда Архимандриту препоручително писмо одъ отца Герасима, у комъ є овай свогъ заштићеника достойно похвалывао и благоволенію главногъ монастира препоручавао. Отацъ Леонтіе хвалио га є такође, а парочито є нчимъ гласомъ изговарао, да Петаръ има особито лепъ, за чудо пріятанъ гласъ.

Архимандритъ, обративши тиме своју пазльивость на младића, почемъ є вештину у пољу страстно любіо, поиуди овога, да свое поиѣ покаже и као доказъ свое вештине да одпева снажну химну светогъ Амвросія: „Тебе Бога хвалимъ.“

Петаръ одпева ову песму гласомъ снажнимъ, лепимъ и звучнимъ изъ пуны прсіо, и баше тако срећанъ, да є Архимандритъ съ њиме задоволанъ био.

„Лепо, врло лепо, сынко,“ рече му Архимандритъ, кои за тимъ прочита писмо отца Герасима, и после, метнувши руку на Петрово раме и особито умилато погледавши га рече: „Отацъ Герасимъ препоручуе те найлепше, и [има найболѣ надежде о теби. Сынко, я умемъ уважавати такве препоруке, и тако ћешъ овде бити добро примљенъ, почемъ ћешъ, као што се надамъ, твоимъ гласомъ нашем монастиру на честь служити. Твоя ће ћелія бити близу моя соба, и найпре ћешъ као монастирскій ученикъ бити око мене, докъ друго разположенѣ неучинимъ.“

Подпуно задоволанъ, што є тако брзо Архимандритово благоволенѣ придобіо, уведе се Петаръ наскоро у великомъ монастиру найи и после неколико дана већъ се съ његовимъ обитељима како тако познао.

Одъ сто и тридесетъ монастирски ћелія, биле су само двадесетшетъ њиховима заузете, у други' петнаестъ ћелія обитавало су изкуменици, кои су се иноческомъ чину посветити желили, и монастирски ученици, међу кима є Петаръ било найвећій и найстарій. Друге ћелије биле су гостима одређене, у кое су странци, кои су долазили и одлазили, угодно смештени бивали.

Усредъ ови ћелія имао є Архимандритъ неколико свои соба, кое су лепо намештене, а одъ њи не-

ке страшима одъ вышегъ реди, кои су монастиръ често по одиви, и уобште одличнимъ гостима одређене биле. Узъ ове собе биле су трапезарије, кувариице и стае, а ове пуне свакојакогъ естива.

У осталомъ сва врата одъ келија гледала су у дуачакъ одникъ, и Архимандритъ е могао, кадъ е врата на своіой соби отворіо и у овай одникъ изишао, келію по келію лако прегледати.

Најпосле висило е поирено о желѣзномъ ланцу желѣзно клепало, а поредъ њега стояле су две дрвене мальице, конма се много у клепало ударало и иноцима време устанка, молитве, ела, радње и спавања означавало. Ово е клепало имало велику роду у монастирскомъ домостроительству, и онай, кои е у њега клепао, могао е врло много учинити. Једнимъ ударцемъ, ако е то у свое време было, изралио е много, но напротиву произвео е забуву и несрећу.

Петаръ е био тай срећнай, или болѣ речи, несрећнай, комъ е Архимандритъ іошть прву дана клепање предпо, па зато е касніе велике непріятности изкусіо.

Међу тимъ е отацъ Леонтіе своє послове по жељи свршіо и седъ се се Петромъ средчно опростіи. „Синко!,“ говораше му онъ, „ты си седъ на такомъ месту, кое е према нашемъ скромномъ скромномъ монастиру, но у кои се и опетъ радостно праћамъ, као канавъ великій градъ према каквомъ незнатномъ сеоцу. Зато буди мудравъ, гледай, слушай и ћути, гледодъ можешъ. Добро упамти оне моє речи.“

Петаръ е благодаріо оцу Леонтію на овомъ мудромъ савету и сачувао га е у своіой пажети.

VIII.

Петаръ добіа изкуства.

Седъ су данци протицали єданъ за другимъ, и свакій е данъ доносіо странце изъ оближнѣ вароши, єрбо е монастиръ било надалеко чувенъ, и због тога су га посећивали многи болестници, кои су ту помоћи тражили, а тако исто и здрави, кои су се по лепомъ томъ предѣлу хтели прошетати и провеселити се. У цркви су било поштій одъ два Светителя, и болни су веровали, да ће се изцелити, кадъ се свети поштій дотакну, а тако исто приписивали су монастирскомъ взору цѣлителну силу у грозницама и другимъ болестима. Одтуда оволике посѣте, кое су монастиру свакій данъ великій приходъ доносиле.

Иноци су били по већой части люди у найбољи годинама, и на њиховимъ пуними округлимъ образима видіо се, да су се добро равили у уобште да науче њиху оскудне трпли. Сообраштай съ грађанима учтіо е, те е у њиховимъ келіама обданъ понайвише живо и весело было, тако да су време увекъ лако и весело проводили.

Петаръ се не нало зачудіо, кадъ е примећіо, да га неки одъ ови инока са чудновато намргођеним лицемъ предсретаю и врло ирко погледую, одако е по заповести Архимандритовой мальице, о конма е мало пре речь была, прішіо и у гвоздено клепало пре три сата у ютру ударати почео, те да побожной браћи ван, да имъ треба устати. Онъ е, као што му се чинило, на велико Архимандритово задовольство пуны шесть недеља клепао и иноке прилѣжно изъ сна пре петнаа будіо, кадъ му єдногъ ютра, тегъ што е клепати хтео, монастирскій братъ тихо али озбиљно говорити поче: „Чуешъ ты, дераше, то боле, кадъ шесъ ко за уши пуче“ — онъ е чиніо, као што е говоріо!, и Петаръ е прилично лукао — „и да како непріятно кора бити човеку, кадъ га изъ дана у данъ изъ сна клепаћемъ буде, у оно доба, кадъ се измучене кости покоемъ найвећма сладе. Буди дакле паметанъ, дераше, и клепай одъ садъ истонъ на сатъ после рађања сунца. Тако, пакъ ћемо остати добри пріятеља.“

Петру е съ прилѣжномъ наукомъ доста было; єръ она му е расецила, зашто су га неки иноци одъ єногъ доба онако нерадо гледали. Због тога оставе мальице, повуче се у своіо келію натрагъ, и поче истомъ на сатъ после рођенога сунца клепати. Иноци му наскоро показаше своє благоскловеніе се лице, аля не Архимандритъ, кои га къ себи зовну и озбиљно-строгалъ гласомъ питати поче: зашто е ютросъ тако доцканъ клепао?

Сетивши се речи отца Леонтія: „гледай, слушай на ћути“ — изговоріо се Петаръ съ нуждномъ лажи, єрбо е Архимандриту притворно жалостнимъ гласомъ одговоріо: „ахъ, пречестаћенній Господине, а сим се данасъ успазао, и молимъ за опроштеньѣ.“

„Ако е тако, као што велишъ, и ако те можда нису на то навели иноци, єрбо има међу нама и свакава, кои бы до подне хрватн хтели, што упрано праве одъ ноћи данъ, то неки ти буде; и ћу ти ту прву погрешку опрости. Другинутъ буди више на опрезу, а да се уобште неби опетъ успазао, то ћу те одсадъ увекъ сань будити како бы рано клепао“ тако е довршіо Архимандритъ свою искрену опомену.

Петаръ е видіо, да ће му рано клепанъ, ако узчини као што бы требало, зло навући, па зато е почео спиналати, како бы се ове непріятне дужности опростіо.

Садъ му паде на паметъ, учинити се озбиљно грозничавимъ. Легне дакле у креветь, почне ако зубма цвокотати и ћутати тако, да га е Архимандритъ, кои е у његову келію дошао био, съ великимъ сажаленіемъ смотрао и неке му лекове дао.

Овоме е слѣдовало то, да е Петаръ одъ дужности клепања разрешенъ био, и да е другій монастирскій ученикъ мальице у руке добіо, кои е съ њима, што е по своій прилици у овомъ смотреню изкуства имао, врло мудро умео поступити; єрбо е клепао данасъ нешто раніе пре сунчанога излазка, а сутра нешто касніе, и тако е єдновутъ задовольно Архимандрита, и други путъ иноке, те су се по томе обе стране на оно склониле, што се ніе могло избећи.

Архимандритъ е био заиста врло побожанъ човекъ. Онъ е много држао на поредакъ, али су многи гости и странци, кои су свакій данъ долазили, узнемиривали често монастирскій тихій животъ, и добри Архимандритъ, ако е желіо монастиру поклоне и приходе са стране прибављати и штету одъ њега одклонити, морао е мудрости устушти и пустити да се ради, као што се радило. Међутимъ у овой продуженой борби пронатражое добродѣтеља са земномъ користи чиніо е онъ што е могао, читао е, т. е одъ прилике до прилике иноцима по гдекое повелико потреѣ, опоминао ій не давати повода лютнји, посѣћивао ій кадшто изненада у њиховимъ келіама, те тако е учиніо, да су га сви иноци боли и съ пристойнимъ страхопочитаніемъ предусретали.

(Продужиће се.)

Баронъ Александеръ Вахъ.

п. б. аустр. поочитатель внутрених дѣла.

Александеръ Бахъ родио се 23. Дек. 1812. год. Отацъ му е био у Бечу правдобранитель, притомъ човекъ одличъ познатъ и пуногъ правдословногъ знања; свойства, кои су му и обште почитање и благодарност не само одъ стране свои клијента него и одъ свију ови, кои су га ближе познавали, задобила. Дашњиј поочитель, баронъ Александеръ Бахъ показивао е ioшть у детинству своме найвећа дарованя. Одъ природе съ дражнимъ тѣломъ и пријатнымъ лицемъ облареъ, воспитавао га е отацъ његовъ мудро, и уливао му е у срце любовь спрамъ чоечности и науке. Као младићъ посѣћавао е Александеръ Бахъ ниа школска заведенія места роѣена свога и већъ су у оно време предсказивали учителя његови, да ће он некадъ пуно и знаменито кесто у грађанскомъ друштву заузети, єръ съ найбољимъ даповима учио е онъ найтеже предмете, и одликовао се одъ свију свои саученика. Поредъ правдословни наука трудио се онъ особито, да изучи старе и стране языке, и задобіо е за кратко време темељно знаніе не само у старо-грцкомъ и латинскомъ, него и у францускомъ, енглескомъ и талијанскомъ языку. Колико се Александеръ Бахъ у умной струги отликовао, толико е његовъ мудрій отацъ назіо, да му сынъ и телесно здравъ буде, пријатнији, да здравъ и окгаръ духъ обично само у здравомъ тѣлу обитавати може. Зато се е морао Александеръ Бахъ непрестано у гимнастики упражнавати, и то съ набољимъ успѣхомъ за његово умно и телесно благостанѣ.

Тек 24 године старъ положи Александеръ Бахъ докторскій испитъ, и поставе докторомъ правдословія. Скоро затимъ ступи онъ у државну службу, у којој е кроз 9 година прилу имао, съ стеченимъ државне администрације упознати се, администрације, која е заиста у оно време млого трузења и старења у себи садржавала.

Смрть његовога отца дала му е поводъ државну службу оставити, и правдобранителне послове поновљена презатити. Іошъ као чиновникъ царскій желіо е, да знаѣ свое путованіе умножи, али разна обстоятелства стала су му на путу. По чимъ е смрћу очиномъ самостаилъ постао изрша ту намѣру, и предузе путовестіе у Германію, Белгію, Енглезку Француску и т. д. Обитавајућ у странимъ земляма упознао се е Ал. Вахъ исытинаћимъ државни и друштвени институція, при чемъ му е іошть строгы языка врло полезно было. Друго путованѣ год. 1846—47 у Востокъ предузе, отворило му е новый видъ; други народи, друга обстоятелства у Іонокъ и грађанскомъ животу откріо се предъ његовимъ очима видећи што се ти предѣли, кое ни класичныхъ называмо, у жалостномъ стању налазе. Дал му се е онда слутило, да ће — десетъ година позніе, онъ уплив на судбину ти предѣла имати?

Годіна 1848. позове Александра Баха на полѣ иновости; онъ поставе у той годіни поочитель правосуія, а 1849. год. ісый внутреня дѣла, по останки гроа Стадіона. Што е онъ у той струги до данасъ највише свима е познато, као и то да Аустрія његовомъ административшомъ дарованію много захваліти има.

Мѣстне вѣсти.

Зенунъ. Као што сно у прошастомъ листу квили, да ће быти, тако е другій данъ Ускрса и био концертъ господина Корнелія Станковића, и то предъ многобройнымъ и отмѣнымъ слушаоцима.

Долазакъ тогъ младогъ умѣтника, и камѣра мѣгова и у нашой варошн концертъ одлакъ дати, обрадовао е њих: одъ части што сно имали изгледъ редко што слушати, а одъ части, што нимъ е тай концертъ прилику дао, србске мелодіе одъ вештогъ умѣтника чути. Г. К. Станковићъ е умѣтникъ у найстрозіемъ смислу, пунъ чувства и техническогъ изображеня. Као годъ што онъ у народнимъ песмима свое чувство савршено изражава, тако и остали представленя његова, као у фантазіи Вилмерса: „Летній Данъ," савршену технику и редко лепо хватанѣ туђи композиція показую.

У последнѣ време дако е г. К. Станковићъ у више места гди Србія живе концерте, и свуда е био съ одушевленѣмъ слушанъ, свуда су га радостно дочекали као прво, будућности пуно повѣлені на вонове овомъ полю србске умѣтности. Г. К. Станковићъ и есть повѣлені, съ коимъ се двигни можемо; или не само зато што е онъ вештъ свирачъ, но и због тога, што е прави, съ чувствомъ и знанѣмъ у той струги снабдѣвени Србинъ, од кога се народъ србскій постояна музикална дѣла — композиције — надати има.

— Пре некогъ времена добили смо „Србско-Далматинскій Магазинъ," одъ г. протопресвитера Дубровачкогъ, Іорђа Николасевића, издавый и у Бечу код Сомера штампавый. Књига е та презанимъ садржаја, не само за браћу Далматинце, већъ и за обште Србство. Такођеръ и следујућа, одъ истогъ сачитела књига одъ кое ни читателю обавештење овде подносимо.

„Обавештеніе на књигу: „Денойница како треба да се изобрази. Преводъ съ њѣмецкогъ. Књига ова корисна за све матере, кћере, домаћице и пр. износеће до 18 табака; а поштованѣе 30 кр. да ю сваки лакше набави. Позивао се браћа Србльи, да ову „Дѣвойчицу" удостое свое љубоја. Препумерація траи до послѣдњѣ Маіа. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошлю или на издавателя Подунавке, или мени у Дубровникъ (Ragusa). У Добровнику, 10. Апр. 1856.

Георій Николасевићъ,
Протопресвитеръ."

Београдъ. Кое само пре десетъ година био у Београду тай бы се моро запазити, кадъ бы садъ, коимъ случаемъ овако доше великомъ напредку кои е главна варошь напшетъ отечества за то време учинила; и то се све чинило при великимъ невгодама, и сметама, кои су овдашнихъ грађанима на путу стале. Све што се предузимало ради полезнаня, обновленя или поправке, све варошн одъ стране грађана, то е линеюи жертви изисивало, єрбо чиновници, па ма у коимъ званію были, нису тако мло плаћени, да бы могли много трошити, нити и на полезнѣмъ варошн нешто више жертвовати, а трговци, кои найвећу часть Београдскогъ житељства сачињаваю, нису досадъ имали на страни велико повереѣ, а у земља довольно свестна, за свое радове, нити слѣдовательно, нису ни они врло велике жертве могли подносити. Сазъ нази овдашнихъ трговцы, брановћи се за напредакъ свое трговине, предузели су корацъ, безъ коегъ трговина никако процветати неможе, преступили су изъ дѣлу, кое е не само у Србіи съ радошћу и одобреніемъ прилично, но кое дѣло и сами иностранны трговцы, кои съ нашима у свези стоиду, као једно и найбоље условіе процветаня и разгранења трговине, препоручую, а то е: Трговачкій законикъ и устроенѣ банке. Већъ су овдашнія трговцы Његовой Свѣтлости, прошеніе и провезъ за ту цѣль подпели. А кадъ едномъ та главна условія благостаня трговине удовлетворена видимо, онда слободно можемо рећи: да ко после десетъ година у Београдъ дође, тай ће се морати запазити грдномъ напредку ове вароши; кои ће она по своме положеню тимъ пре моћи постаћи.

— Неодавна се поговарало овде, да Г. Виконтъ Фонблянкъ, генералный конзулъ В. Британскій, иште одъ правительства здавіе, у коме е до сада судъ вароши Београда био, за свое о-

читалиште, и то се садъ обстоятелно, почемъ се свѣ персонале тогъ суда пре неки дана преселіо съ канцеларіомъ у окружный судъ, а окружный се судъ одселіо у старый шпиталъ военный, у Палилулы.

— Г. В. Јашићъ, професоръ државне економіе и финансіе на овдашњемъ Лицеуму, отишао е, за време овы ферія о посвршеню у внутреност Србіе, са нужнимъ физикалнимъ инструментима, за посматраніе Метеорологіе, кое ће неких година нѣчимъ бити предато, заедно са упутствіемъ како се имао владати, при посматраню погоде; а циркуларомъ једнимъ подписанимъ г. попечителѣмъ просвѣщеніа наложе се званичницима, коима се то дѣло повѣри, да сваки три месеца, извештаваю „Друштво Србске Словесности“ у добивеномъ резултату свои наблюдаваня.

— Пре неки дана пошла е једна младја са своіомъ газдомъ, дезертиндомъ отъ четвртесть година, изъ Славіа у Мрсево, кое на сатъ ода једно одъ другогъ одстои; пролазеће поредъ кафане видіо ій е једанъ Турчинъ, кои се у кафани десіо, и пошао е онъ за њима утопце, очевидно са зломъ намерома. Кадъ су се одъ села удалиле, Турчинъ пошти за њима, стаге ій у поље, нападнe на младу и отрне іой 6 дуката съ врата, за почев бегати, почемъ е дезертёра ваку полиціа была. Сад се оне обадве натрагъ у Славіе повраћу, и кажу селаніма, како ій е Турчинъ нешто и оплакнао. Селаніе поседну на коѣ, стигну и ухвате Турчина, свезу га и другогъ дана доведу у Београдъ, да га суду предаду, но онъ се, мора бити одъ страха како ухваћенъ, и разболео, да ніе него суду ништа одговарати, и кроз неколико дана и умре о. — (ж.)

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашља, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ е олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбољѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуляста и са калайнимъ капцима, на коіма као и на стакленцету пише: „Апатека код єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; мањ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завіе и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, апатекаръ код „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручую добро снабдѣвено стовариште собни украшенія као: Канабета, Ормана, Астала, Љетера, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереніой цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

као за свете храмове принадлежеће патохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортепіано продаја.

Фортепіани са особито ленымъ и пенымъ звуковъ, кои се због свое вередности, дугогъ траења и стаіности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіани примаюсе у промену одъ

Алоиза Ямы, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 пагана. Исти лађа налази се овде у Новомъ Бечею, има све свое потребе, и принадлежи у другу класу осикуранје. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечею 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Одговорный издатель: І. К. Совровъ.

Печатано кнѣгопечатньомъ І. К. Совровъ.

Брой 9. У Земуну 28. Априла 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, и цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 новчећи 30 ар. ср. Претплатници се моху у Аустрији код сваке поште или поштаћи наше скупштине или управо код издавателя у влашкомъ језику, и у Кнежевини Србіи у главной књижари Великога Вартоломеја у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 ар. ср.

Последњій Алтомановићъ.

(Продужење.)

Петаръ є, као што се могло очекивати, одъ свог миљке грозниче оздравіо. Онда му рече Архимандритъ: „Братъ Агапитъ, ключаръ, одпутовао є монастирскихъ послова и истоиъ ће се до четрнаэтъ дана вратити. Зато ти, сине, предаћу ключе подрумске и препоручујем ти, да иноћина, докъ се братъ Агапитъ неврати, опредѣлену меру вина изъ подрума износишъ, но притомъ добро мотри, да ниъ нишшто одъ онога у стакла отеченога и у песакъ спуштеногъ вина недашъ.“

Петаръ є узео ключе и испуназао є дужности подрумара савестно и точно.

Єдно после подне заповеди му Архимандритъ, да му изъ подрума изнесе єдно одъ оны у песакъ спуштены стакала.

Петаръ одтрчи и донесе стакло, кое є на заповесть Архимандритову одпушіо. Ко бы описао нѣгово упрепашћеньѣ, кадъ є приликомъ наливаня чаше чиста вода изъ стаклета потекла.

Архимандритъ се зачуди и сиѣе съ Петроиъ у подрумъ, те да види, шта є управо одъ тій стакала, и ту се увери, да є вина у свима стаклама изчезло, и да су сва запста водомъ наливена была.

Петаръ є стоао као окаменѣнъ, и клео се найпосле найторжественіе, да незна, како су та стакла водомъ налиѣена, и ко ій є управо наліо.

„Добро, добро, сине,“ рече Архимандритъ благо „я вѣруемъ, да незнашъ. Будикаквъ невалајацъ морао є прилику улучити и ключеве изъ твоє ћеліе докопати, а после у договору са себи равнимъ, скупоцено вино у воду претворити. То є у самой ствари, и я видимъ, да су на рачунъ твоє младости и предосторожности невалајство проводили.“

На Петрову срећу врати се братъ Агапитъ, ключаръ, опетъ натрагъ, и почемъ є нова вина са собомъ донео, то имъ є лако за рукомъ ишло, воду у вино опетъ претворити, те се Петаръ, кои му є подрумске ключеве предао, избави зла, само што є мало стра' претрпіо, и тако изъ целогъ тогъ догађаја изведе себи ту старопознату науку, да є у куѣи, па ако ће иста быти и монастиръ, увекъ саветно, подрумске ключеве добро чувати, а нарочито онда, ако се подозрева, да у куѣи има єдно или друго врло жедно и жеђу непрестано мучено грло.

Петаръ є у осталомъ на озбильномъ смешено поседнуо инока приѣтіо, да овы што више знаю о оноиъ ђаволану, кои є у монастирскомъ подруму о-нако вешто вино у воду претварао, али га є наука отца Леонтія: гледай, слушай, па ћути, научила, те се о даљнъ толкованію споменутогъ смешена ніе брину о, већъ разумно свое друге дужности вршіо.

После некогъ времена рече Архимандритъ Петру: „Синко, ты видишъ, колико сань пословима обтерећенъ, да често немамъ времена, монастиръ надгледати. Я ти дакле препоручујемъ, мотрити, ко долази къ єдноиъ или другоиъ иноку, и ко одъ ныи од-

лази, и уобште да добро запажтишъ и мени саобштишъ, шта си видіо и чуо. Мени є само благо монастира предъ очима кадъ ти нарочито препоручујемъ строго потрити на отца Еротея, Пахомія и Юстина" (Петаръ є уздисао чувши она имена, єръ тако су се управо звали они иноци, кое є због неки' узрока само изъ прилике дальне смео поздравити) „што се боимъ, да ови добри отци сувише свјетски мисле. У осталомъ треба ти знати, да твоју послушность нећу оставити ненагрђену, єръ моя є намера, тебе, сине мой, побожнимъ ученимъ иноком учинити, кои ће после, кадъ не на свету више небуде, Архимандритъ у овомъ монастиру бити. Єсте, зашта, то ћешъ бити."

Ако є Петаръ и био младъ, то му се опетъ нијe особито допала препорука, коју є одъ Архимандрита добіо. Веранъ останіо єдномъ већъ примљеномъ начелу, само є гледао, слушао, па ћутао, што се наравно одъ Архимандрита није могло сакрити.

„Синко," зашта га касније Архимандритъ, „шта є то, да ми ништа неваљашъ? Заръ нико иноцима недолази, и одъ њи одлази, заръ ниси ништа сшајо?"

„Пречестиђајшій Господине," одговори Петаръ, „рекао бы, да ме се иноци клоне, што ниссе, да си ми наклоњенъ. Они затварају своє ћелія одъ мене на очиглед мени и тако немогу ништа ни чути ни видети."

Съ пола претаннмъ смешењемъ рече му на то Архимандритъ: „Ты се умеш добро изговарати. Ты си лнчно добаръ дечко, кои слабости свои' ближњи одењомъ христіанске любови покрива. То є лепо одъ тебе. Као што ми се чини, ты принадлежишъ ономъ малом числу, кое упражнива тежку пештиву у ћутању, и почемъ си садъ найгеже искушенія, коя є у мојој сумњивој заповести за тебе было, средно одржао, то знай, да сам ће тобомъ задовољанъ. У осталомъ знай, сине, да я врло добро знамъ, шта иноци овде раде, и да потоне ніе више нуждно, да ты на њи мотришъ. Зато остани свободно у твојој ћелији догодъ є теби воля, превраћи прилежно по књигама, читай, пиши, учи се чему врлонъ, као што си привикао, и прибавлай себи тако лепо богатство за осталы живот. Ахъ, сине мой, смиреный иноче была искушаванъ доъ годъ жива, и страсти људске нису изъ његове ћелія изключене. Добро ме разуми, ты си садъ у училишту искушења, ако ово претрпишъ, онда ћешъ бити достоянъ чина, кои симъ ти већъ представіо." Тако є завршіо Архимандритъ, спустивши свој изпитујући погледъ на младића, као да бы га хтео прозрети и изпитати упечатленъ, кое су његове речи у његовој души произвеле.

Петаръ є видіо, да му његово ћутање добре плоде приноси, и да га због тога Архимандритъ нази. Зато се тога ћутања точно придржавао у свакој прилици, и полозао се отачскимъ благословленъмъ Архимандритовимъ съ благодарнимъ чувствомъ, присваајући себи све више и више оно знање, кое му є монастирска књижница и устмено поучаваніе Архимандритово давало, и о благорођаваюћи тако духъ и срдце.

Две године провео є већъ Петаръ у главномъ монастиру међу трудомъ и искуством, кое є часъ добро, а часъ рђаво было, и садъ є наступило време, кадъ му се требало одважити, ступити у иночекій чинъ, или у многобразнія и окретнія животъ изванъ монастирскиі' зидина. Онъ є — избрао последнійъ у своіой унутрашньости, а ніе ни могло быти другчіе кодъ његовоъ живостногъ духа, кои се на њему примећивао, и кодъ живостне дјателности његове уобразне силе, кои є за свое образе тражила у пространомъ свету простора. Овомъ ћешъ пријео и саобраштай съ грађанима, кои су весело долазили и одлазили и новости свакидашње преносили, а овай свака данъ повлажюћи се свобраштай причиніо є не мало, да се Петру чезна за светомъ пробудила, и да є німе почела владати жеља, тай светъ познати и на какву скромну ролу у њему представити.

Садъ є само очекивао згодну прилику, па да своју намеру, опрости се съ монастиромъ, и извршн, а ти му се наскоро и указала.

IX.

Петаръ оставља главный монастиръ.

У земљи се за новацъ купила войска силной републики Млетачкой.

Скупљачи доћоше наскоро и у монастиръ, где бише доста простачкогъ народа, кои є безпослень было.

И садъ се догодило, те є поглавица овы скупљача сваэио лепогъ виткогъ младића Петра, истомъ кадъ є овай изъ Архимандритове собе съ књигомъ излазіо и преко 'одника полако своіой ћелія ишао.

Поглавица му изиђе на сусретъ и поздравлаюћи га руковао се съ њимъ. Петаръ му врати поздравъ по своэъ обичаю, искрено и пріательски.

„Ты си дакле дао руку?" зашта га войникъ радостанъ. „То ти чини чести. Ты си красанъ момакъ, за войника створенъ; настрану дакле сѣ томъ књижурањомъ, войничко ће ти одело боље доликовати, и ако се храбро узборишъ, дотераћешъ нечаено до војводе. Момче! войничкій є живот онакавъ живот, кои човека увекъ здравимъ и веселимъ чини, и кои ніе было войникъ, тай ніе никадъ чуо, како на небу ангели пою, а у паклу ђаволи бесне. Момче, ты ћешъ быти врло срећанъ войникъ. Ты си лепъ и младъ и крепакъ и мударъ, као што ми се чини, и тако ћешъ, кажемъ ти, быти срећанъ."

Войникъ, неуморенай бесединкъ о своимъ предмету, ућути садъ мало, пљеснувши збуњеногъ младића одењемъ пріательски по рамену, за тимъ му врло любовно у очи погледа, па онда опетъ продужи: „Момче, таквомъ плећаномъ юнаку, кадъ є у войничкомъ оделу, кућаю женска срдца на сусретъ, врозъ мачеве и крозъ пламенъ трчаће за тобомъ, те жиле лепотице са селске полане; таквомъ момку пада'ће дукати у џепове како киша, момче, я видимъ у моме духу, већъ оно време, а то несме изостати: срећа са сваке стране, честь, слава, и радость свуда, и штогодъ ти срдце зажели, момче, то све, све има войникъ. Његовъ є цео светъ."

Поглавица є пријатно яко говорію, и зато Архимандритъ, кои є у оближньой собн было, изиђе, да види шта є то. На то му войникъ рече: Пречестиђајшій Господине, помоз' Богъ! Ево сам ти опетъ єдногъ валиогъ момка отео. Онъ ми є дао руку свовољно, непонуђенъ, а ты му подай твој благословъ, пакъ ћемо спокойно одиде отиђи."

„Синко,“ поче Архимандритъ Петру говорити, погледавшига окомъ, у комъ се жалостно упрепашћењ изражавало: „зашто си ми то учинио? Заръ ниси знао, да є онай, кои каквомъ скупљачу само връ одъ прста, а како ли руку пружи, истоме већъ тело у душу предно, и да потомъ нора быти войникъ?“

Петаръ є ћутао, єрбо су га Архимандритове речи добоко у срдце дирнуле, но место њега одговори поглавица: „Пречестићћиий отче! немой моику жалостити срдца: мы сно се поштено руковали, па то є доста. Твой благословъ, отче!“

„Ты дакле желишъ быти войникъ, сине, ты желишъ?“ запита Архимандритъ своіъ любимца дрћућимъ гласомъ, докъ му є изразъ найсрдачніе туге черте његовогъ увекъ озбиљногъ а ца пријетно покрачио, и његовъ страшљиво-забринутый погледъ на Петру почивао. „А знаишъ ли, познаешъ ли и бѣде и опасности войничкогъ живота?“

„Гласъ у моіой унутрашњости говоріо ми є,“ одговори Петаръ съ очевидномъ узбуђењћемъ, єрбо му є тешко было, што своіъ добротвору ніе могао по волји говорити, „да ћу наполю у свету быти више но своне месту. Я початькмъ войничкій чинъ, и молићъ те, пречестићћиий отче, да ми допустишъ, ступити у њга.“

„Его видишъ, момакъ ясно каже,“ упадне му поглавица у речъ, да жели быти войникъ. Дай му дакле твой благословъ, добрый отче, пакъ њемо радо и весело ићи.“

Но овоме, што є Архимандритъ изъ Петрогъ уста чуо, ніе могао ићму и до зуба оружаномъ войнику и далѣ противорећити, и зато рече младићу: „синко, я сань съ тобомъ, као што знаишъ, друго намераво. Међу тимъ чини се, да є воли Божія, да небудешъ у овомъ монастиру Архимандритъ нити уобште иноћъ, покушай дакле и буди — войвода. Я ти даемъ мой благословъ на путъ. Богъ нека те храни.“

При растанку даде Архимандритъ младићу двадесеть дуката на путъ и рече озбиљно величественимъ гласомъ: „Буди срећанъ, сине, и незаборављај, да войникъ нора имати страха Божіегъ и да према побѣженомъ непријателю нора быти милостивъ; єръ знай сине, да ће душа милостивогъ войника некадъ у небеснома царству ликовати, а суровогъ и немилостивогъ у вакву безконачну муку трпити.“

Са благодарношћу и сузама, кое му є доброта право отачки према њему разположеногъ Архимандрита изявила, оставио є Петаръ монастиръ. Съ войникомъ отишао є за тимъ у градъ, где су већъ уписани нови войници, око три тисуће, сакупљени были и весело дане проводили. По краткомъ времену оставише они лепу земљу Далмацію, о коіой Петаръ ніе знао, ониће ли и ићи кадъ видити.

Наскоро се срећно извезе цело људство у Млетке, у овай морю одтргнуты градъ, кои се може правимъ чудомъ назвати, почемъ се лепше и величественіе изъ мора подиже, повелитель, кои є нарочито у ово време, у кое ова приповедка спада, побѣдоносно-гордимъ погледомъ доле на земаљска блага гледао, кое му є ногъ лежало.

У Млеткама започео є Петаръ Алтомановићъ новъ періодъ своіа живота, и почемъ є италіянскій єзикъ ићшъ у монастиру не само изъ књига него и у саобраштаю съ грађанима брзо и добро научіо, то му є садъ одъ велике ползе было; єръ то є познато, да є странацъ ономъ народу, чіи єзикъ правилно говори, милый гость, комъ се наскоро право отечества поклаия.

(Продужиће се.)

Вредность добре жене.

Стара еврејска приповедка.

„Тко є добродѣтелну жену нашао, тай има веће благо одъ прекрасна бисера.“

И тако є благо нашао славный учитель Равви Меиръ. Єданпутъ є читаву Суботу у храму Божіемъ сѣдио и народъ поучавао. Докъ є онъ тако удаљенъ одъ куће было, умре му оба сина, кои су врло лѣпи были и законъ добро знали. Жена његова однесе ій у своју собу, положи ій на брачну постелю и покріе имъ тѣлеса белимъ покровомъ. Предъ вече врати се Меиръ кући.

„Гдѣ су љубезни синови мои“ рече, „да ій благословимъ?“

Отишли су у храмъ Божіи“ одговори жена.

„Я сань се у училишту више пута обазрео, пакъ ій нисамъ видіо!“ рече Равви.

Жена му донесе вечеръ, и онъ хваљаше Господа, єръ Субота се клонила концу. Затимъ се напи и опетъ запита: „Гдѣ су синови мои, да пію изъ благословеногъ пехара?“

„Нису ваљда већъ далеко!“ одгори жена, и изнесе му єло.

Онъ є было весео и добре волѣ, а када се по вечери Богу поклоно, рекне му жена: „Равви, ако ми допустишъ, имала бы те нѣшто питати.“

„Дакле питай, љубезна моя!“ одговори онъ.

„Пре неколико дана даде ми неко мило одићара на оставу, а сада га ште натрагъ. Хоћули га вратити?“

„Неби требало да ме жена моя за такво што пита!“ рече Равви Меиръ. „Шта! заръ би се ти могла затезати или срдити, што ћешъ коне имутакъ његовъ повратити?“

„Не!“ одговори она. „Али опетъ сань мислила да ће найболѣ быти да га неврћанъ, докъ тебе о томъ неизвѣстишъ!“

И сада га одведе горе у спаваћу собу, приступи к постели и дигне бѣли покровъ са тѣлеса.

„Охъ, синови мои! синови мои!“ ядиковаше сада отацъ гласно. „Синови мои! Свѣтлости очію моіи, луче разума мога. Я сань нашъ отацъ быо, али вы ме закону учисте,“

На то се нати на страну окрене и почне горко плакати. Найпосле ухвати супруга за руку и рече: „Равви, заръ ме ниса ти учио, да оно што нашъ є само повѣрено, безъ срдитости враћано? Видишъ, Господь ій нашъ є дао, и онъ ій є и узео. Хваљено буди име Господа!“

„Хваљено буди име Господа!“ настави Равви Меиръ; „и хваљено буди име Господа и тебе ради. Єръ, писано є: „Тко є добродѣтелну жену нашао, тай има веће благо одъ прекрасна бисера. Она отвара уста са мудрошћу, а на єзику іой є красна наука. (г. х.)

Тереза.

(Изъ Revue des deux Mondes.)

Једногъ јутра, текъ што се пробудіо младый паризіи, Жераръ де П*, добіо є писмо одъ свогъ бележника кои є желіо съ њиме састати се. Бележникъ є было човекъ методичанъ, њутаљиів, и кои є текъ у важнійимъ случаима писао. Жераръ є таки пошао къ њему у канцеларію, и писаръ га є увео у његовъ кабинетъ.

Бележникъ му є показао старо кожно канабе, и донео неке артіе.

— Имате ли вы рођаку у Германіи? запитао га є.

— Рођаку? незнамъ добро, но стварь є могућа.

— Єсте, и то знамъ, сестра вашегъ деде. Овы дана она є умрла безъ запћштанія, вы сте њенъ найближій сродникъ. Желите ли вы тражити наслѣдство, или га оставляте побочнимъ сродницыма?

— Єли колико наслѣдство? запыта Жераръ.

— Око триста хиляда франака. Ево и документы на ваша права.

Ма како дав човекъ богатъ, опетъ триста хиляда франака увекъ су добро дошли.

— Добро, одговори Жераръ, жао ми є, што ми то смета да неиогу быти на утркивању у Шантильи! но я ћу да путуемъ. Съ тимъ речна є устао, артіе у џепъ метуо, штапъ узео, и поклоніо се бележнику.

— Молимъ, вы нисте ни запытали, куда ћете ићи за наслѣдство, опоро є повикао бележникъ.

— И то є истина! вы сте рекли, као што ми се чини у Германію.

— У Германію! у Германію! Дуго можете вы путовати и наслѣдство по свой Германіи тражити. Тетка є Ваша умрла у Д*.

Затимъ є Жераръ изишао, и ишао тогъ дана, путъ у Германію предузео.

Адвокатъ, коме се по своме долазку у Д* младый наслѣдникъ преавіо, нашао є, да права његова никаквой сумњи не подлеже; но наслѣдство бабино было є заплетено тешкимъ пословима; прошло є и три недељ, а Жераръ ніе мого ни предвидити, кадъ ће се уклонити сметњ кое су се родиле због наслѣдства. Благо знамените хеспериђске баште ніе тако брижљиво чувано, као триста хиляда франака, због ъ коіне Жераръ у Германію дошо. Међутимъ онъ є трпељиво сваки назначенъй и сваки одсроченъй данъ очекивао, да се то дѣло рѣши, но то очекиваніе причињавало му є дуго време. Изъ писма кое є онъ једномъ свомъ другу у Паризъ писо, можете имати понятіе, како є онъ тако време проводіо.

7. Мая 185 . . .

„Любезный Хенрихъ! Верујешъ ли Ты? я піемъ пиво, и пушимъ изъ дугачкогъ чибука и беле поподуланске дуле, украшене ликовима Фауста и Маргарите. Ево до какве ме є крайности довео овдашній животъ!

„Я почињемъ данъ съ чашомъ пива, а завршујемъ га съ дуломъ: то є путъ къ нравственомъ развитку; чаша и дула расту и у ложаваю се, и једна другу ређа. Ићу три месеца пакъ ћу поћети и њемачки говорити, и онда ћеду на самъ себе познавати.

„Говоре о дугомъ времену и у Паризу, па ићу неки и потврђую да су то на себи испытали; каква лекрдія! Француско дуго време, а особито у Паризу — та то є забава! то є разнообразіе у животу! Дуго време познато є само у Д*: овде се оно родило, овде оно живи, и никада неодлази одъ вароши ни за два корака далѣ. Оно пакъ чини посћту оногъ дана у кои сте дошли у Д*, а другогъ дана већъ ніе и пушп съ вина, и постае вашимъ найскренійимъ другомъ.

„Жителы, међу ковна и време проводимъ, найчеститіи су люди на свету, но, по несрећи, сви су они єдни као другіи, и то постояно сходство и равность — єдна є намећу найнеснослиіи єднообразія ствари, каквy є текъ можно себи представити. Исто

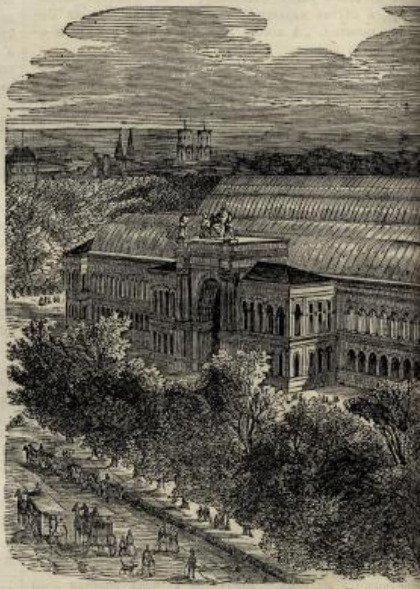

Палата ра

є то и съ кућама овдашњима, као и са людма; єдна архитектура, као и єданъ карактеръ. Гостилница, у коіой я обитавамъ, широка є, висока и квадратно као некаква касарна. Пресавши преко Рајна, сруда ћешъ такове гостилнице наћи. Съ прозора мое собе, видимъ ученй прайски пешака, и то є єдна одъ найлайи мои забава; са истн прозора видимъ ићште и друга Д*-скогъ шеталишта. Шеталиште є прекрасно, вечеромъ ту свира врло лепо воена банда, но на жалость, само то и єданъ слушамъ. Нико се овде нешета; по главной улици не проће преко целе недељ толико люди, колико ћешъ ій, за єданъ сатъ срести на каквомъ люблѣномъ раскршћу Парижкомъ.

„Служитель, кои ме послужи у гостионику, пре ме є іошть понешто тѣшіо, но онъ є права будала. Кадъ самъ съ њиме повео разговоръ о Д*, Самуилъ — тако се зове служитель — будаласто се насмеіо и повико: „О господине! овдашнѣ су госпе румене, као зашпа, и округле, као кромпиръ.“ После тогъ одговора, отишао є, вртећи главомъ, као шпанска лутка, сасвимъ задоволанъ, са своимъ досетљивимъ сравненіемъ.

„На жалость, будалаштина припадлежи међу она задовольства, коі невогу дуго веселити човека. Я већъ писамъ задоволанъ са Самуиломъ, премда се онъ увекъ смее, кадъ на мене погледи: мора быти да има нешто таково у моимъ лицу што га на смеі наводи.

сти у Паризу.

„Ако ме Ти садъ запиташъ, кадъ ћу оставити Д*, — то ћу Ти одговорити, као и мой адвокатъ што мени одговара: скоро; но како ми ту речь іошть одъ нога долазка, непрестано повтораваю, то већъ почињемъ подозревати, да овдашнѣ „скоро“ може быти значи: никада.

„Вы шате и Булеваръ, и Оперу, и Паризъ — неблагодарни! — и іошть се тужите; и я самъ се тужіо — шакъ видите, како самъ казнѣнъ! чувайте се да недођете на по године у Д*!

„Истина, люди, съ конма самъ у спошењу, позивала су ме на забаве; ншо самъ къ њима и на обѣдъ, где се свакій изъ друштва по петъ минута смео, сетивши се досетке, съ коіомъ се нѣговъ другъ пре четврть сата растао. После обѣда у сали су држали музику, што Талијанцы називаю musica da camera; понекадъ су у веселію и пазъ играли; но опитъ добивенъ на четири ма такимъ забавама, доказао ми є, да є мое усавршенѣ млого пріятніе, но њине забаве — и одъ тогъ времена одказао самъ се њи. Сирота тетка! она незна колко ме стои њено наслѣдство. Може быти Ты ћешъ казати, да я имамъ право, но коне се могу одъ наслѣдства одказити, и побочнимъ сродницима уступити га. То се по себи разуме, но я самъ се заиштіо: почео самъ — па о-ћу и да довршимъ. А после, уступанѣ бы значило, да є Германія одржала побѣду надъ Французскомъ, и оповенуло бы ме Росбахъ и Лайпцигъ. Честь забрањое уступанѣ, и я нѣну никако уступити.

„Мало пре самъ ти говорію о Д*-скомъ шеталишту, и о шеталоњима се особама, коі се редко показую, међу нѣговимъ зеленимъ дрвима. Овы дана, срео самъ єдну женску особу. Было є око четири сата. Воена банда є свирала валцеръ Штраусовъ. На савіотку єдне стазе, принећіо самъ на клупи седећу девойку, съ єдномъ постаромъ госпомъ. Девойка є доста лепа была; я самъ се загледао у ню, она є то примѣтила, насмеяла се и малко поклонила главомъ. Мисленѣи да се на другогъ тай поздравъ односи, я самъ се подобно машини каквой осврнуо, но у шеталишту вѣ никогъ више было. Пошо самъ неколико коракаи напредъ, и опетъ, самъ се обазрео; млада Немица є у тай паръ устала и пошла, но одлазећи іошть єданпутъ се насмеяла, и рукомъ на знакъ учинила.

„Чини ми се, да самъ вићао ту девойку два или три пута у шетњи, но я самъ долазіо свакій данъ у шеталиште, и писамъ є много видити крозъ цели седамъ дана. На њойзи є было млого белучасто-плаветникасти пантљика, тако, да ни найманѣ небы было тешко познати є по одѣлу. Напоследку ноче, у овой истый сатъ, застао самъ є на оной истой клупи, и са истимъ онимъ беличасто-плаветникастимъ пантликама, опетъ са старомъ госпомъ. Кадъ ме є опазила насмешила се, и поздравила ме друшевно; но по несрећи, я нисамъ было самъ: проклети адвокатъ држећи ме водъ руку, буко ме є къ своме пріятелю. Писамъ се млого никако отрести одъ њега, и прошо самъ поредъ њи незаустављени се. Све ми се чини, да самъ прошле зиме играо съ тожъ Немицомъ у єномъ Парижкомъ салону, и она ми є ослећкомъ и поздравомъ хтела показати, да ме є познала. Како човекъ у самоћи, дуго може да шпти.

„Видимъ одавде, любезни Хенриче, како вртиш главомъ, — и изсмеваш ме . . . Толико реди написати, о самомъ празномъ нићењу, и спрома младићъ іошть мисли о њой! — . . . Но шта ћу да радимъ? я самъ у Д*.“

Иако се завршивало тине, да се Жераръ рѣшіо, свакій данъ у шеталиште одлазити, и дотле се тамо шетати, докъ не срешне девойку съ млогимъ плаветникастимъ пантљикама, и не дође съ њоме у разговоръ тога се само бою, да му стара госпа небуде на путу; но случай є дошо у помоћь Жерару. Сутра данъ є

видіо непознату на њеној клупи, и још ће онђ ніје дошо до ње, а она му се поклонила. Сад ће већ слободно къ њојзи приступіо.

— Ја сам знала, да ћете ви доћи, рекла ће она, пружајући му руку.

Тай простый начинъ предусретања свеђмъ ће збуніо Жераръ.

— Да, одговоріо ће онъ смешећи се: я сам васъ видіо, и писао мого изостати, а да не дођемъ.

Одговоръ ће біо доста будаласт, но девојки га ће примила као досетљиву љубезност.

— Зашто сте тако дуго изостали? запитала га ће она, съ погледомъ, у коме се пребацивање изражавало.

Жераръ ће поруменіо одъ стида, збуніо се и по обычаю проговоріо ће нешто запињајући. Девојка ће главомъ ертила.

— Све бы то лепо было, кадъ бы се ми текъ одъ ноће познавали, рекла ће она: но међу старимъ познанцима, нашто ће толике церемоніе?

Жераръ већъ ніе біо при себи: онъ се опоминао да ће негда на балу у Парізу ньёво непознату; но чимъ ю ће више гледао — черте њиног лица, танъ су му нанѣ на памет долазиле. Онъ ће мислію, шта ће іой одговорити, но девојки съ плаветнкастимъ пантљыкама живо ће продужила:

— Надамъ се да ћете васъ посѣтити: наша кућа ніе далеко одавде, имамо прекрасну башту са зеленимъ ладникомъ, између два мала луга одъ ела. Вечеромъ, особито на несечини, ту ће прекрасно! Ту ћемо пити и чоколаду; кажите, дали ће садъ тако любите, као што сте и ране?

— Да, рѣшителио одговори Жераръ, коеъ ће у дивленъ, са свакимъ минутомъ све веће бивало.

— А зашто сте вы променули свое име? наставъ путъ ће запитала девојка: прѣе сте се звали Рудолеъ, а ноче самъ врло добро чула, да васъ зову Жераръ. И Жераръ ће пріатно име, но мени се Рудолеъ већма допада.

(Продужиће се.)

Палата радиности у Паризу.

Енгези, у свачеку практични люди и вешти рачунићи, први су се тому досетили, да у своіой земља, писмито у столноме граду Лондону, драгоцености целога света, т. е. сваке ране, производе сваковике, руковторне дѣла, речи лепай плодъ труда и радиности човечіе свакше. Тога ради утемељьше они 1850. лѣта особічно велику и красно грађеву стаклену палату, у коіой се свиъ народима довольно простора дало, да тако покрой сезама, одъ Енгеза наложени, и свое ствари изнесете. Тада су Енгези имали прилике, поболѣ упознати се са дѣлима иностране радиности, но и заступници други народа, кои тако биху, истоъ су се прилином позвали, те сне мане и недостатке кућевне т. е. собствене свое радиности потиньѣ напиштавати, одтуда изводећи шта још и више ньиг треби радити, да напредна сва посѣтиоцы и кодъ нас буде. Изъ свога дакле вгледа, одъ кога ни једанъ народъ изключенъ небы, повикне то добро, што су народи међу собомъ такову реч душевно, после пріатељскій, склопили и своіой трговини тиме новe путове отворили.

По примѣру Енгеза, кожа ньіова стаклена палата лепе пире нанесе, буде јошъ одъ стране Француза то исто покушено. Они у Парізу, изванъ на полю елизејеском подигну једно величествено здание и позову друге народе, да произведе и дѣла радиности тамо изложе. Листъ дивљењій показује нам лице тога здања, и видити ће, да великій просторъ заузима. У колико му ће спољашность красна, у толико ће више признавања за ово у удушавајући еръ ће богато накићена и сайно уређена. Влада ће француска на тай народни домъ пуни 15 милиона франка потрошила. У остатокъ ова се, да су за врѣме, докъ ће истый домъ отворенъ стало, люди са сва страна белога света свако путовали за чуда тако изложени сита се наглелали. У Парізу ће тонъ пралнкомъ лепъ новацъ потрошенъ, и Француэима буде тако трошнъ за „свеобшти храмъ радиности“ тростуко жалићеъ.

Черте изъ Земунске кронике.

I.

Ина тоне већъ тридесетъ и осамъ година, што ће Вехабітски велики Имамъ у Земуну біо. Треба знати, да су Вехабіте једна страшка мухамеданска, привожерноме одъ Турака названа, но, коя ће при почетку нашега столѣћа у толико сважна была, да ће саму Свету Кабу т. е. гроб Меку освоила и тамо се више година држала, докле Мисирскоме паши Мехмеду, коги Султанъ Махмудъ на то опуномоћи, за рукомъ не пође истo съ јуканштинцы и новше саломъ оруэја исту страшку разбити. Она се по пустињама Арабіе разбегне, а њезинъ велики Имамъ, коги би најчешо стрѣлъ сустигао быо, да су га побѣдителы жива ухватили, сретно се морскимъ обалома преближи, где га једна енгеска галія прими и у сваъ Лондонъ довезе. Изъ Лондона ће ости Имамъ у Парізъ одутовио и ту се више одъ три годиње дана баніо. Имао ће пријатно блага подъ себе и тако ће могао у Француској безбрижно живити. Было му ће одъ прилике 48 година, и быо ће одъ природе жунъ здрава разума и знатижељне нуди. Онъ дакле за време свога у Парізу баављења добро прочуи не само француски езикъ, но и европейскимъ наукама, нарочито у лекарству и и у богословіи, благовористно знакъ себи набави. Вукла га ће иначъ крвь своіой куће и своме роду натраг у Арабію, те тако онъ преко француског двора, коме се знао препоручити, до скоро изасулае, да му Султанъ Махмудъ опрости и дозволи, да се мирно врати, во то ће водъ тонъ погодбомъ учинио, ако се т. е. Имамъ њему и Алкорину опеть повори и преко тога своеручно писмо дође. На то се Имамъ приволео, писмо жљгово буде у Парізраду послато и тамо добро примљено. Онъ дакле изъ Парізда се крене и у Земуну дође, где се ће три дана баніо и затимъ у Београдъ пређао.

У ово време быо ће заповедникъ у Земуну генераъ Черпенна, муж'ь заиста безсерце хвале достоинъ за рани важни услуга, кое ће онъ цару и целокупной домовини учиніо. Быо ће човекъ колико у военнимъ толико и у другимъ наукама посве изнусанъ и толкшто изображенъ, тако, да се ће ученимъ людима милио, слушати га и одъ њега шта научити се. Къ тому ће быо човекољубивъ и скротанъ к лепо нашо, те сваког ioй месеци по више форинта дарежљиво пружао, безъ да ће ова дозвала, одъ кога ту корисну помоћъ

добила. То се в тенъ после нѣгове смрти прочуло, и онда го в сиротиня искреномъ благодарношћу споменула, тужнимъ гласомъ говорећи: ахъ, вероли га више нећи. Исто в тако тиненити тай мужъ оне сиромашне младиће, кои су се особитимъ дарома ума и срдца одликовали, крепко подпомагао, давајући имъ новаца и препоручујући ій високой власти, кое бы онда за њихъ обавезе узели и више имъ службе поделили. Редомъ дакле, ише того мужа по заслузи хвалећи: Слава му, и прашмо се къ нашой преповеди.

Генералъ Черевина прама Ивану гостољубиво и нѣку за честь позове якого отмена лица на ручакъ, кои су слушала, како паметно и општроумно вели Иванъ о евроейскимъ стварима се разговори, и да в знатна човекъ, кои многострукоу науку имале. Иванъ после того на турской шайки, праћенъ царскимъ толмачемъ, пређе у Београдъ и ту до наше оде. Ніе два дана прошло, а наши бы већъ поелао было свои писма и некоги хоџу на контумацију карантеріо, и они люди, будући да су желили са сакимъ генераломъ разговарати се, буду чрезъ толмача къ нѣму доведени. Сади послашше овако ставше говорити: „Здраво, господине Генералу! Честити Паша лепо те поздравља и моли те, да му пожешъ, какова си му ти гоета ови дана послао? О чему тай човекъ жили? Нити имъ каку піе, нити нища ели бегеняше, во, само ти изъ своихъ бисера суводъ лепи (дунѣбке) вади, тиме се поиешто рини и къ тому ладну воду піе. Друго видити в, да тай човекъ пуно сребра и злата имаде, те трговци му восе и дао талира и дукати онолико, колико хоће. Одъ куда нѣму сали ови новѣ имаъ туѣовъ несовъ, и управъ одкуда толико блато? А треће, господине генералу, тай ти се човекъ извеће самъ собомъ разговара, а съ нами башъ слабо кадъ по гдекою речцу прослови. Шта сади да мислимо о нѣму? Вере намъ каше, ніде нимъ се, да в тай човекъ нема жини Бапо."

Генералъ Черевина, пошто в Турке озбиљномъ пазљивошћу слушао, овако имъ одговори: „Фала честитоме паши на лепоме поздрану, сиесрдно га я и поздрављамъ."

„Човекъ тай, за кога не паша пита, достоякъ в спаке чести. Што ови вашу (горку) каву невіе и ваша ела слабо пеленше, тому се немойте чудити. Онъ долази изъ столнога града француэкога Султана, т. в. изъ Париза, где в ваше годна живіо. Тамо се горка кава не піе, нити се еду пилиди и опакова ела, каваова ви у Београду имате, но, тамошнии кукери посве по другоме начуеу ела готове, и зато нашимъ гостъ, да се небы поболео, видъ бы себи стоиикъ са необичнимъ елама препуно, управо воду пити и сушаиъ се лебомъ хранити морао, докъ т. в. нашему обичаю опетъ ненавише."

(Овай разлогъ видише се турцима прилично тенезлитъ, во општроумнога читателя неће избећи, да се в Иванъ чувао пашине трапезе изъ тога узрока, што се е можда боао, да му — отрови небуде.)

„Видиль," продужи Черевина, „немойте се глаеу на нійвећ разбити ради тога, што нашинъ гостъ много блага имаде. Онъ в родомъ изъ Арабіе, и то изъ ове стране Арабіе, кои се срећиомъ земльомъ зове, и туди се нимаи доста блага. Нѣму дакле камогодеръ доће трговци, знаюћи да е човекъ богатъ, даю писма т. в. вексле, на кое новаца дѣли може, колико му драго было."

„А треће," заключи генералъ Черевина, ніе башъ чудити се, ако нашимъ гостъ сакъ собомъ се разговара. Онъ е у Париэу много науке слушао и силне књиге прочуо, а ни то нисте. Онъ дакле, исказаћи шта съ Вама се разговарати, принуђенъ е самъ собомъ се поразговорити, да ово, што е негде учио, незаборави. У осталоме мои люди, како то можете само и помислити, да з тай ученый мужъ живи Бапо? Нотли сте опазити, да му ни прату свизена кесиња виси. У той кесиши чува онъ као сваки прави Мухамедованъ Знатно нимъ писмење, где в име великога Алле и спеца Мухамеда по сто пута написано. Судите сади, да ли се човеку, кои таково писмење при себи има, зъло преближати може? Ямачно не. Не сумњите дакле о томе човеку, већъ му дајте ону честъ и око поштеће, кое онъ подпуно заслужује."

Турци биаху тимъ одговоромъ добро задовольни, и два дина затимъ пошлѣ опетъ паша свога човека на генерала Черевику, кои овому каза: „лепо те поздравли честити паша и хвала ти рече на мудроме одговору. Ты си му, господине генералу, свесть умирio и вешиду сушио одъ њега одбіе. Да те Богъ пожили!"

На свршетку іошть примѣчнимо, да се в Вехабитски великн Иванъ сретно у свой завичай повратіо, и да се о Вехабитской секти у наше време и по сакой Арабіи слабо већъ говори, што доказомъ служи, да су се Вехабите изкорену покозили и нѣму противна начела одбацили. —

Смѣшце.

(Досетљиви краћа.) У Обштимъ новинама немачкимъ читамо слѣдующій у Трсту догођени случай: два човека довеоу оринъ едной госпои съ тимъ изнлежећимъ: што в господинъ нѣмъ нѣма исплатіо оринъ долети; гоеца запоседи имъ одна оринъ ставити на повећано собомъ место, то се повриви, и носачи отиду. После тогъ на 2 сата доћу опетъ носачи питрогъ госпои, съ изнлежећимъ да имъ опрости, будући су се они превариди по казивању, што нису добро разумели, еръ оринъ вадло е другой кући одвета. Госпа изнлежећ нѣзову свесе равнодушно и допусту имъ оринъ одвети. Али носіоци чимъ започну оринъ носити несретно оринъ имъ се изъ руку отиме скотрља се нуъ стешење доле и разлупа се а ић токъ на велико зачуђени госпои еданъ човекъ изъ њега изиће, и многе стварій изъ оринъ понадаюо кое в прикрашеній чрезъ ова два сата покрао было. Госпа упозиавши и стварій своје сети се злу, подигне вику и тако люди одна стеку се, злиновце ухвате и суду предаду.

(Лекъ за велику болесть.) У еданъ француэскихъ новина може се слѣдующе читати: „У Опорту паде на средъ соквака еди женска од велике болести. Многи се сиетъ скупіо око несрећнице, међу коме се и еданъ натрозъ назаіо. Како онай опази, чега ради се ту народъ забрао, одма продресе кротъ мноиину, сакиући свиоу цркву свизену марану съ прата, и покріе іой главу, и одъ еларедъ попусте трчеви. Трговацъ еданъ, кой в исто тако той сцени присуствовао, употребливао е то средство и кодъ едногъ свои раденика, кои в тавоће одъ те болести страдао, а то съ найвећимъ успѣхомъ. Нападања боле ти кодъ овога су све ређа и слабія бивала, а найпосле е сасиимъ изчезао. Истый трговацъ обнародовао в то средство за пользу питећи лица.

(Србске школе.) Изъ штатистичкогъ изв'ештія србски основны школа у Панчевачкомъ директорату, кое пріателю едноме благодарити имамо, видимо, да се у Панчевачкой регимсити осимъ Панчева 42 срб. школе са 43 учителя нализе. Те школе посѣћиваю 2339 мушке и 1880 женске деце уредне; осимъ те има іошть 833 мушк. и 675 жен. недѣльни ученика. У Панчеву има 8 србскихъ школа са 8 учителя, 268 м., 106 ж. уредне, и 93 само Недѣльномъ школу посѣћиваюће деце.

У Бело-Цркванской регименти налазисе 27 школа са 27 учитеља, 1978 мушки 1523 ж. уредни, а 756 ж. 725 женски недељни ученика. Даље свега 8894 уредни, и 3076 недељни ученика. У оныма се школама предаје: 1. Наука Христіанска; 2. Священа Историја; 3. Српскій и читанїе Буквара, Читанке, Часловца, Псалтира и разны моралны књиге. 4. Србска Граматика. 5. Дужности Подаваичке. 6. Рачунъ изъ главе и на таблы. 7. Краснописанїе. 8. Њихе спавидавше и благовше. 9. У теченію се II. ове год. 1856. заводи већъ на више места, высокимъ міністеріумомъ просвете „Немачкій," за србске ученике — огранъсный Буквар."

Ове се све науке двапредъ у години постављамъ високомъ властію директорома, — као и њихе приковно, строго при овомъ испиту комиссіонално испитује. —

ОГЛАСИ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераванію найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіянице, промуклогъ гласа, вратобо.лѣ и грудобо.лѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њга и да сано њему имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ билькогъ сока бела, горе дугуласта и са калайнимъ капцима, на конма као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу" и „І Р А", добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завіе и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена" у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчика.

СПИРИДОНА АНДРЕВИЋА СИНОВИ У ЗЕМУНУ

препоручую добро снабдѣвено стоваришче собни украшенія као: Канапета, Ориана, Астала, Лѣстора, и т. д. по найболѣмъ вкусу, и найумереній цени, такођеръ и одъ

НОВОГЪ СРЕБРА

како за свете храмове принадлежеће пятохлѣбнице, путире, крстове, и т. д. тако одъ истогъ и собна разна украшенія.

Фортепіано продаи.

Фортепіани са особито лепымъ и јсныма звукомъ, кои се због своѣ изредности, дугогъ трајня и стално.сти у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіани примаюсе у промену одъ

Алоиза Яня, органисте у Земуну.

ОБЯВА.

Подписаный има на продаю єдну растову лађу одъ 7000 вагана. Исти лађа налази се овде у Новомъ Бечеју, има све своѣ потребе, и принадлежи у другу класу всикуратіе. Кои ову лађу купити жели, нека се изволи на мене обратити.

У Новомъ Бечеју 6. Марта 1856.

Х. Сеунигъ.

Verkauf einer Hutmacherei sammt Lager.

Bestehend aus nur currenten Artikeln, welche in hiesiger Gegend gangbar sind; dann eines vollständigen Werkzeuges auf vier Arbeiter, ebenso einer Gewölbseinrichtung sammt Auslagkästen. Alle diese Gegenstände werden zum Einkaufspreis überlassen. Frankirte Anfragen beliebe man zu richten an

Ch. Himmelspach, Hutmacher in Semlin.

Одговорный издавитель: І. К. Сопрон.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрон.

Број 10. У Земуну 5. Мая 1856. Година I.

Овай листъ излази свете Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; пошиљати такси изволе на 6 поштай 24 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код свију поште или позната наша скупштеля или управо код издавателя у изложеним писама, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Јосифа Валентића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

ДИВЉЕ РУЖЕ.

Девет љубавны песама, одъ Ф. Глогића.

I. Сладка смрть.

Летиръ милый шири крила,
У грудма му пламенъ гори,
Шта мили светлость мила:
Грудь му сладка любовь мори.

Сее уокруть летать, отаде,
Да с' приближи светлой лучи,
Ал у свету патру паде,
Крили спали, сиртво с' кучи.

Сладке сузе роиить' отаде,
Сиротый часакъ чекаюћи;
Богу душу радо даде —
Жарай пламенъ спомињући:

„За тебе самъ животъ дао,
За тебе и душу пустиь,
За тебе самъ у гробъ пао,
Ал' ты любовь немуети."

„У моме сиртвомъ часу сао:
Чуй ни плаче сиртве речи,
Твоимъ писму и самъ пев'о,
Оно неки любио звечи!"

Съ тими уздахомъ душу пусти,
Светлый пламенъ спомињући;
Само само седи пусти:
„Я умрехъ тео' любећи!"

Нешой пыташ', летиръ ко е?
За писму знаћеть ше; —
Светлость шихъ е — име твое! —
Гробъ летиря ядногъ крје!

II. Любовь.

Любовь купе сва суштества
У округу природе,
Усредъ вресе целогъ людства
Любве с' звиди свуда виде.

Любовь знакъ є пресветлий
Божествене доброте,
Сиеть є опай васколикій
Пуне нѣзне дивоте.

Но шатони различни су,
К'о одъ дева врачна воћа:
Невиности враци ги су,
Тии' є любве права воћа!

Чиста любовь са неба е,
Земљи поздравъ Божества, —
Та у тути надъ кан' бдће,
Окивална суштества.

Ружичии јој светли враци
Гоне браћи тамну воћа;
Одъ ињ беже туге звања,
Ни сиртъ вена надъ њоме воћи!

Они сузу тиху брише,
Што с' у оку заблиста —
Нано нема неуздане,
Ко зна любовь шта я' чиста.

Божи искро! Любво драга!
Сва нам земна радости!
Ты нам дајеш твоя блага
Усредъ наше жалости.

Твоя младость вечно цвети,
Време, сиртъ ти робуе,
Ты с' близкество свога света,
Синъ светъ тебн лнкуе! —

III. За тебе.

Прси се диву
Љубави пуне
Свакога часа
За тебе!

И надъ я стремимъ,
О верућ жени,
Само и дрћемъ
За тебе!

Кадъ бы и крука
Дичило мене,
Живио б' само
За тебе.

Кадъ бы се животъ
Твоћ спомнат' хтео,
Я б' у гробъ сиш'о
За тебе!

Последњи Алтомановић.

X.

Војник.

Главни војвода, пред кога су новосакупљени војници наскоро после доласка свога изведени, прошетрао је строгим окомъ једног по једног. Кодъ Петра, почемъ му се овога свакојакости нико допала, заставо је и по другій путъ, и овај је садъ строго испитивање у лепомъ и правомъ положењу издржао, предсретаюћи спокојно и весело муке његовы очію, и ни најмање обрве не развлачећи.

Главный војвода пытао га је, одъ куда је родомъ.

На то му Петаръ укратко, али одабранимъ, чисто огланченимъ италіанскимъ језикомъ одговори, да је одъ српскога рода, сынъ Бана Деана Алтомановића, и то последњый одъ оне лозе, и да је, почемъ је монастирскомъ чину ненаклоњенъ био, кои су му иноци препоручивали, радостно у Млетке дошао, да племените упражнаванъ у оружію основно изучи и у служби силне Републике славу и честь придобіе.

Војвода је слушао младића пазљиво, и после му рече: „Петре Алтомановићу! Република штити племените синове словенскога колена, и уме њихове заслуге достойно наградити. Вы сте добро учинили, што сте се служби Републике посветили, и вама ће се дати прилика, да у овой служби вашу храбрость и юначство покажете.

На то га изазове изъ реда остали војника и преда га једномъ младемъ официру одъ своје пратње, коиъ је у неколико речи заповестъ издао.

„Петре Алтомановићу! айдете за иномъ,“ рече официръ овоме, и обоица одоше за тимъ некой палати.

Ова је палата была војно училиште, у коме су се синови Републике о трошку обштинъ у свима частима војне науке поучавали.

Звезда Петрове среће спремала се къ рађању своме.

Три године провео је онъ у војномъ училишту и ту је у науци толико успео, да је похвалу и одличіе заслужіо. Осталоме имало га је научити бойно поље, свобраштаћи съ изваканутимъ войницима, и онъ је жељно очекивао онай данъ, кадъ ће прво покушаваће учинити.

Жеља къ дѣлима и славољубље, то су покретне силе, које огњиву душу младога ратника поджиу. Петру Алтомановићу, коиъ је садъ двадесет-пру годиву свога живота већъ навршіо и мужко-лепогъ узраста было, да га је свакій съ умиленѣмъ сматрао, предсказало је скоро, да свою жељу за ратнимъ дѣлима изпуни.

Тада управо бише доба, кадъ је на сваком краю Италіе ратъ бесніо. Флорентинци удручавали су јако Пизанце, кои су се за своју слободу очајствено борили. Миланску земљу поплавили су были Французи. Генуезци су прикупляли војску противу неукротиме Корзике. У Папиној држави побунише се подане народи, најпосле у краљевству Неаполъскомъ борили су се Французи непрестано, а њима насупротъ стојали су Италіянци у свези съ Арагонцима и Албанезима. Ратоборный народъ врвіо је са свію страна: Шотци, Ирци, Немци, Швайцерци, Индерландези — сви су ови были добро примљени и плаћени. И саме Млетке оружале се и сматрале.

Петаръ Алтомановићъ добы управленѣ надъ три стотине момака, и придружи се съ овима великой войсци, коя је на граници (међи) према Миланской земљи постављена была. Французи прекораче границу, и због тога се Млетчани съ њима побію. Бой је наскоро постао страшанъ и кровавъ. Петаръ се врло храбро боріо, и среће га је послужала, те је, позовавши се брзо своимъ положењемъ, једно непріятельско одделенѣ одъ сто людій заробіо, а съ тимъ и знатну војну касу задобіо, коя је осимъ новаца и друга важна писма у себи имала. Онъ је истина у той прилици добіо малу рану на левомъ ручномъ зглавку, али је исту наскоро преболео. Овоме је слѣдовала награда та, да је Републики као славный юнакъ описанъ и у слѣдству тога управителѣмъ надъ пет стотина людій постао.

За овимъ су слѣдовала већа возора.

Једномъ разнуштена фурія рата, садъ већъ ніе напровала, она је са собомъ народе одзлачила.

Дође до одсудне битке, и у њой су се обе стране съ једнакимъ огорченѣмъ и презиранѣмъ смрти бориле.

Побѣда се најпосле осимъ на заставе Републике Млетачке, и Алтомановићъ је био међу онима, коя су припомогли, те се побѣда одржала. Њему с сврћъ зачудо одважно покретнѣ са своимъ крилонъ за рукомъ изнало, коимъ је непріятела са леђа напао, и тако га къ суновратномъ бежанію принудіо.

Да бы оно славно дѣло увенчао, бише му још суђено, главномъ Војводи Антонію Брамбили — ономе, коя га је приликомъ његовога доласка у Млетке врлый періо и изпытавао, за тимъ у војно училиште послао и одъ тога му времена отачску наклоность поклоніо — у трепутку найвеће опасности живота спасти, почемъ је онога храброга мужа, коя је съ коня сшао и наскоро непріятельскомъ гомиломъ коњаника обколѣнъ био, одъ смртны удараца њиовы нагло одтргао и съ њимъ се опеть до свой храбро протукао.

Надъ оне побѣде, коју је Република съ великимъ узликомъ примила и торжествено прославила, баше пробитично примирје, које је, кадъ је одъ њега и коначный миръ постао, држава знатно разпространенѣ њене твърде земљѣ принело.

Алтомановићъ се своіомъ мудрношъ, срећомъ и храброшћу надъ многима узвисіо. Његова је заслуга припозната была, ербо га је Република касније напокопала војводомъ оне спокойне војске коју је она Папи ради утишавања немира у његовой држави послала.

Повідни градови, коју су њено бунтовали, были су наскоро покорени, и младомъ двадесетчетирогодишњемъ војводи изнало је за рукомъ, одъ плачкани сачувати оне монастире, на кое су бунтовници нарочито пили. Благодарность инока была је због тога тако велика, да су га — као сина источне цркве — свештомъ отцу (Папи) као избавителя описали, због чега му је Папа узъ сайну похвалу послао и одъ злата и блистаюћегъ се драгогъ камења састављени крстъ.

Овако одликованъ и украшенъ врлію се Алтомановићъ, пошто је напору, због кое је послань био, постигао, у Млетке, и Република му је средствомъ свога поглавице, Дужда, изванла, да је съ његовомъ службомъ задовољна и да ће га за то у своје време достойно наити у ваду; обећанѣ, кое се касније сайно изпуниле.

Лепый храбрый Словенинъ, као што су Млетчани младогъ јунака звали, радосно се своіой среће съ у-

нерешоћу и скромноћу. Сећаюћи се дана свога детинства благодарио е промислу, кои га е тако милостиво руководио, и његово лепо, пристойно одхођење, његово одвећ честно владање, а нарочито његова цѣломудрена правь, кою е съ тимъ присвоизио — све е то учинило, да су га са свію страна пріятели и добротвори предусретали.

За тимъ е слѣдовао миръ за неколико година, и Алтомановићъ е ово време мира посветио воениимъ наукама. Тако е постао дика и поносъ войске, и завистъ, кои заслуге обично само увалява и каља, морала е предъ оиимъ юначкимъ духомъ умукнути.

У то доба догоди се, те краљица на лепомъ острову Кипру, Катарина Корнаро, кћи Републике Млетачке, ону за итну помоћь противу Турака заноли, кои су, са Сарацепима сдруженп, приморе реченога острова узнемиривали.

Алтомановићъ, тада одъ тридесетъ година, одушевљенъ оиомъ дѣлителиомъ силомъ, кои само за величественимъ успѣховп тежи и тегобе и препоне на томъ путу непознае, буде Републикомъ за войводу помоћнои войски постављенъ, кою е иста (Републику) своіой кћери неодложно опредѣлила биле, и истиаестъ бродова на єдрама добише заповестъ, да войску одъ четири тисуће людій на красну обалу острова Кипра извезу.

Войска се крене съ поспѣшимъ ветромъ, праћена лепимъ желима и благословомъ оставшегъ народа. Но трећій данъ пловлења роди се необично страшна бура, и ту се Алтомановићъ показа као човекъ необичне духовне величине, почемъ е усредъ окружења га опасностій задпокривно заповести издавао и на свакой страни уређујући дѣиствовао.

Међутимъ е грдна волна єдногъ и другогъ войника съ брода у море одвукла. Войвода, спепавши у руке уже, скочи у пепуштене се море и као одпажпмпи пливачъ борію се съ вилима, докъ піе готово утопљеника уже добиціо, кое су ова грчевито дочепали и о њему се на волнама одржали.

Дѣло спасавања изпаде савршено за рукомъ, и бура се наскоро за тимъ мало по мало утиша, као да е небо съ кунаћемъ заиста христіанске храбрости задовољно было, те тако се войска опетъ могла прикупити и своју пловитбу продужити безъ икакве далѣ штете и губитка.

Лепо човекољубно дѣло придобило е войводи срдца свои' войника у толико, да су му съ одушевљеномъ любави одданп были и готово га обожавали.

При долазку његовомъ у Киперъ биля е помоћна войска съ уздикомъ примљена, и войвода е наскоро показао найвећу дѣлателность. Оне точке на острову, кое су найвише опасности изложене биле, буду нагло утврђене и довољномъ одбранителиомъ войскомъ снабдѣвене, оне пакъ непріятелске лађе, кое су къ обали пристати хтеле, и, ако имъ е буди на комъ краю за рукомъ пзпало, свою войску на суво извести и ню на лађъ и плачкапѣ у унутрашньости земљѣ послати, буду силно нападнуте.

Срећа е войводи на руци была, те е осамъ малы непріятелски бродова уватіо и своме имену іошть већу славу прибавіо. Но ову славу наскоро е за тимъ іошть лепшимъ венцемъ увенчао. Єдногъ дана опазп онъ четири велика непріятелска брода, кои су съ плѣномъ на широко море 'итили. Онъ ій стане постояно гонити, и найпосле ій тако притесни, да нису могли умаћи. Сидъ се бродови закаче, и после крваве борбе, кои е съ брода на бродъ прелазила и преко два сата трајала, постаде Алтомановићъ савршенъ побѣдитель.

Заповеване бродове стави подъ надзоръ, а три стотине христіана, кое е непріятель у робљѣ одвео био, добише сидъ свою свободу. Найпосле савъ плѣнъ, кои е Турчинъ одъ народа отео, буде у земли правимъ притижательима повраћенъ.

Међу робовима, кои су тако брзо свою свободу добили, бише и єдинъ поштованый, врло богатый трговацъ съ девойчицомъ одъ шестнаест година, кои е своіомъ чудноватомъ депотомъ одчаравала. Обоз су обитавали у єдномъ польскомъ дворцу близу приморя, кадъ су нападнути и у робство одведени были.

Овай трговацъ, кои бише одъ многочувене у земли породице Патрпція, и кои е у двору краљичиномъ лепо примљенъ био, знао се Фокасъ Мегистидъ, а чудноватe лепоте девойка бише његова єдиница Ћерка, по имену Евдоксія.

Кадъ имъ е войвода свободу честитао, рекне му Мегистидъ гласомъ, кои му е чувство найтоплів благодарности излизало: „Господине, вы сте мене и моє єдиначе одъ срама и понижења спасли и насъ опетъ правомъ животу повратили. Тако дѣло достойно награђује само небо, а и насъ само молимъ, да унапредакъ съ моіомъ кућомъ онако заповедате, као да е паша.“ На то му каже своє име, стаиѣ и место пребивања свога, и Алтомановићъ му обећа, да ће га радо посѣтити, чимъ му послови допусте.

Евдоксія е међу тимъ юнака съ девойчкомъ боязльивости погледала, но брзо одетъ очи спустила, поруменивши одъ стида, почемъ іой се учинило, да е истый съ особитомъ пазльивости сматра. Она е при растанку ћутала, докъ е њенъ отацъ говорію, но сузе, кое су у њенимъ плавимъ очима блистале, биле су нсми и речити сведоци о силномъ чувству, кое се у њеномъ срдцу према човеку колебало, кои е толико почитања и дивљења у ньой пробудіо

Алтомановићъ піе крію, да е Евдоксія необично велико упечатленъ у њену произвела. Онъ, кои е доћа да толике лепотице видіо безъ икаквогъ примећеногъ у себи необичногъ чувства, осети сада првый путъ у своме животу, да му срдце немирно куца, и да е дражестно лепый образъ, кои му е непрестано предъ очима трепіо, узрокъ овомъ унутрашњемъ немиру. Бог, љубавь е то была, найсветія чувство у човечіемъ срдцу, коя га е своимъ благимъ чарима прелила, и промисао тако хтеде, да освобођењемъ љубко-дражестне девойке одъ непріятела, себи срећу у љубави нзвоюе.

XI.

Радость и жалость.

Алтомановићъ е велика дѣла починіо и найсјајніе послѣдице увенчале су његова дѣла. Кипрске обале піе ваше непріятель узнемиривао, и жителы острова, кои су пространу трговину водили, ловили су опетъ по мору съ чувствомъ савршене безбедности.

Войвода, краљицомъ ове дражавице, кою е она своіой матери, Млетачкой републици завештати наме-

равала, почестима и даровима обасуте, одночињуо е на дворовима својима, уживајући срећне часове у обхођењу съ Евдоксіомъ, у куки трговца Мегистида.

Њежно одношеньѣ, кое е међу њима и Евдоксіомъ чисто-срдачный налазъ наскоро произвело, по краткомъ времену небеше више тихо скривена тайна. У кральчиномъ двору напире се о томъ шапутало, а после јавне говорило, и кадъ су се ѣдномъ, приликомъ торжества, кое е кральица давала, и на кое е цветь лепотица изъ главнога града позванъ бьо, окриљена существа, подобна Боговима љубави изъ бесловесногъ света несташно-дражестно указала, кои су, у кругъ позвани гостіо ступивши, цвеће просипала и напосле подужимъ сплетомъ одъ свѣжи ружица' Антонановића и Евдоксіо све тешнѣ и тешнѣ скончала тако, да су се ова малинъ несташница предати и за милость молити морали: онда зазори обштый радостный узклик, а кральица Катарина Корнаро приступи ружицама умотаномъ пару смешени се съ речма: „У име повелительице овогъ благословеногъ острова, у име Богиње љубави, кои е своє окриљене вѣстнике послала, да васъ храбрый юначе, и тебе, моя Евдоксіо, свезомъ сладке чезнѣ вежу, торжествено вамъ велимъ: будите два тела єдно, будите двоє срдачно љубећи' се срећни!“

(Продужеће слѣдуе.)

Тереза.

Изъ Revue des deux mondes. (Продужеће.)

Жераръ е избечіо очи и утирао чело, размишлаваюћи шта ће іой одговорити, но у тай шаръ стара госпоа, кои се чинила, да е на сто мила одъ разговора удаљена была, тако е умишлаваюћи погледъ обратила на младогъ човека, да се овъ сасвимъ збуніо.

— Зацело зато, настави девойка, кои се по видимомъ ни наймање ніе чудила єдносложнимъ одговорима лажногъ Рудолфа, зацело зато: што ви желите одъ свію свой повратакъ затаити.

— Зато, промуца Жераръ.

— Видите, я писамъ путовала тако као вы, и мене зову као и прѣе, Тереза.

— Па то е добро; Тереза е врло лепо име.

Жераръ е гледао у землю, и чертао е своіомъ палицомъ некакве хіероглифе по песку. Видіо е да нѣгово положеньѣ ніе баш найлепше, и жаліо е, што е поздравіо Терезу. Немогућность да е изъ заблуђења изведе, ако га е опечалила; тео е говорити, али ни самъ ніе знао шта ће почети. Понекадъ ну се чинило, да е девойка збуњена, и изгледъ старе госпе, подражаво га е у той мисли; но кадъ е онъ крадомъ бацао погледъ на ню, ништа у живомъ и нирномъ погледу нѣномъ ніе потврђивало сумню нѣгову. Жераръ се плашіо, да се не збуни при првомъ Терезиномъ питаню — а питаньѣ то морало е слѣдовати — и зато е ћутао.

Стара госпа, коя е досадъ ћутаюћи читали неку дебелу књигу, извела га е изъ те забуне.

— Дете мое, рекла е она, ніе ли време да кући идемо? већъ е петъ сатій.

Тереза е, ништа не говорећи, устала, свой огртачъ поправляла, и Жерару руку пружила.

— И тако до сутра, рекше девойка, и ћу вамъ мою башту показати.

Она е пошла, држећи стару госпу испод руке, тихимъ коракомъ, обазрела се на сапћућу стазе, и съ тимъ е изчезла; а Жераръ е, због свога познанства и слѣдовавшегъ отуда разговора, у найвећой забуни отишо у свою гостилиницу. Мисліо е дали да иде къ Терези, или болѣ и да се неповазује више у шеталишту? Но не долазећи у шеталиште, морао бы се одказати и одъ слушања вокне банде, и то е была главна, и готова єдина нѣгова забава; а притомъ га е мучило и љубопытство. Жераръ се наравно обратіо на Самуила, желећи одъ њега штогодъ дознити о Терези; но Самуилъ е био родомъ изъ Келна, и само пре два до три месеца дошао е у Л** и воззнавао е у вароши само пролазеће путнике.

На на шта перешивши се, заспао е Жераръ, и у сну е видіо нѣгова акта плаветникастимъ пантљикама обвіена, међу саксіама са цвећемъ, а адвокатъ у беле одъће обучень игра. Ранна посѣта разсеала е та особита сањања. Куцање на врата пробудило га е, и кадъ е очи отворіо, видіо е стару госпоу, кою е Самуилъ довео, и кои е, замоливши Жерара да остане на миру, села на столицу, до нѣгова кревета.

Ахъ Боже милостивый! рекла е стара госпоа, кадъ е сама са Жераромъ остала у себи: мислимъ да намъ се чини необична ова посѣта, но я самъ жељна на сваки начинъ да намъ разлозима нека обстоятелства, кои, као што ми се види, вы нисте разумели. Може быти, ако се потрудите саслушатиме, да ћу васъ и за неку услугу замолити.

Она е садъ поћутала за неко време, докъ се размислила, и преповедала е после свою исторію Жерару, и исторію Терезину.

Стара се госпоа звала Љубиеръ, а Тереза іой е была унука одъ сестре. Госпоа Љубиеръ, была е єдина роѣака Терезина, осимъ нека по стрічевина и тетка браћа, кои су у Берлину живили и кое она никадъ ни видила ніе. Девойка е провела детинство на селу у задовольствама, кои іой е добро стаће њени родителя набавляло; найбољи учителя помогли су развитакъ нѣногъ ума; нарави е была тихе и мирне, и само се понекадъ примѣћивала на њойзи нека особита наклоность къ замишљености.

Тереза е имала у то време єдногъ брата одъ стрица, съ коимъ е она неку часть свога детинства провела, и опетъ се видила съ њиме кадъ іой е шестнаесть година већъ прошло; живила е съ њиме єдну и по' или две године и после су се пречестовали. У то време протицо іой е животъ мирно, као быстрій потокъ међу цветнимъ брегованма. Отацъ девойкинъ, човекъ са трговачкимъ понитіама и идеама, тео е да Рудолеъ таки после пречестована одлази у странe земљѣ како бы се упознао са трговачкомъ радньомъ, и набавіо бы, ако не капиталъ, а оно баръ знање са коимъ бы много и капиталъ стећи. И тако е тай младићъ одпутовао у — Америку, съ єдномъ Б***номъ пријателю, кои е имао велике рукодѣлне заводе.

На скоро после тога упро е Б*** одъ каплѣ; и међу артіома нѣговима нашли су писмо єдно, у коме

ањ моліо є своју жену да по његовом налогу, што ге удаје њине кћери тиче, поступа. То писмо задржало є госпоја Б***, те није позвала, и ако є тел-Рудолфа одма натрагъ, и сагласила се съ Терезомъ, да чекаю докъ не прође рокъ одъ четирьнеседца, кои є њен покојный мужъ опредељио.

Рудолфъ є често писо, и његова писма сведочила су о успѣху у трговачкимъ пословима, и повиновању волји господара Б***. Терези є наступила двадесета година, и већъ є прошло полакъ назначеногъ рока, кадъ су єдаиутъ добили писмо, да є Рудолфъ у Новомъ-Орлеану одъ жуте грознице умро, кою су новость, безъ икакве предосторожности Терези саопштили. Она када є то чула, пала є у несвесть и пролежала є цео данъ непоказујући никаквогъ знака живота. Доњали су стрезнили и при самомъ помпезу очекивао, кое ће є знаѣи, када се разбере. Но када є она отворила, Тереза се насмеяла, протрла є рукомъ чело, и запитала, зашто су се толики људи око њ скупили. То њено спокойство было є ужасније одъ на какве жалости, и сви су є са изумљењемъ гледали. Запитала є зашто лежи на патосу, и када су јој одговорили да јој є зло было, казала є да є већъ проспала несвесть, и да жели устати. Мати є њена отрчала у другу собу, пала є на колена, плакала є и викала, да є кћери њиной умъ помешенъ.

Одъ тогъ времена Тереза є врло мало говорила о Рудолфу; чинило се да є сасвимъ была лишена памети, онай ужасный ударъ као да є неку празнину у њиномъ уму и памћењу произвео. У обхођењу была є тако и пре, само што се заручника тиче, о њему є сасвимъ заборавила, и често се на главобољу тужила. Расположењ духа њеногъ было є као и обично, само што се весела изразъ њена променула, и наклоность къ занимљивости до тогъ є степена дошла, да є у некій родъ мелихолію прелазила. Госпоја Б*** отчаваюћи є положењу свога детета, добила є сву болесть и ускоро є умрла, пребацујући себи што є убила свою кћерь безусловно покоравајући се волји покойногъ супруга.

Предъ свою смрть, дозвала є та несрећна госпоја свою рођаку госпоју Љубинеръ, и молила є да никада неоставља Терезу, ма јој се шта догодило. Госпоја Љубинеръ се обећала, и обећанѣ заклетвомъ потврдила, и одъ тогъ времена живи она съ њиномъ питомицомъ неразлучно у оној истој кући, у којој є глась о смрти Рудолфа толико беде учинио.

Смрть матере није никакво упечатленѣ произвела на Терези; када су јој другогъ дана забранили да не иде у собу госпоје Б*** она є последњій путъ уздахнула, заплакала и тужила се, што є растављају одъ свију, кое є она любила О томе догађају повела є речъ јошть два или три пута слѣдујући дана. Несу знали шта да јој одговоре, бојећи се да є нетина сасвимъ неубіе; но када јој є напоследку старій слуга запрећивући казо, да є мати њена отишла на небо —

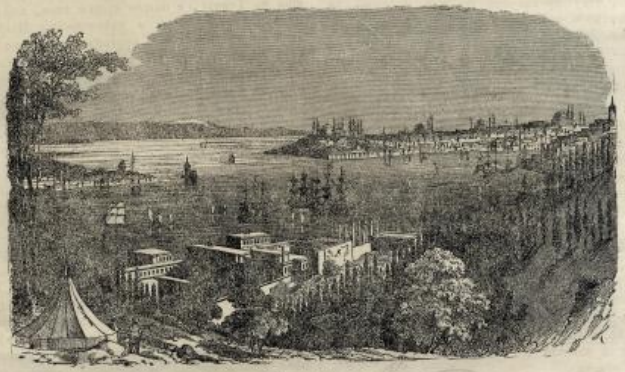

Цариградъ.

девојчи є одговорила „Да, она є отишла као и Рудолфъ“ — и није ништа више о томе спомињала.

Тежња за нечимъ особитимъ и необичнимъ све се већма показивала на Терези. Понекадъ се она сама разговарала у башти, као съ некимъ невидимимъ, и нечимъ или слабимъ гласомъ певала є и родила, као човекъ у врућици. У то време имала є обичай облачити се у беле њине съ многимъ плаветнастимъ пантљыкама, кое є она свуда предевала — и за кецељу, и за косу, и за шеширъ и послала ій є јошть и на место гривне. Напоследку су дознали, да є у једној Рудолфовој собн висіо образъ, на коме є была женска особа у исто такимъ њиними обучена, начертина. Можда є меланхолично стање Терезино давало особито значенѣ той белој њини, кое други нису разумели: нора быти да є она сматрала, у белој њини съ плаветнастимъ пантљыкама, обуку заручнице.

Сваког дана у пет сати — време у кое єдно жалосный глась о смрти добили — падала є Тереза у

несвесть; но то є было пре магнетическій санъ, негли падањ у несвесть. У почетку сио се трудила предупредити ту болесть, но онда іой є ишло горе было, и она є у необичномъ некомъ стању тако ико плакала и смеяла се, да ско се морали свакоґ лечени одказати, и на миру е оставити. Санъ є обично єданъ или два сата трао, и после іой є сасвимъ лакше было. Главоболи или є већа, или мања бивала, гледећи на то: како є якъ био тай періодичный санъ.

Стара госпоя и девойка проводили су сасвимъ усамљенъ животъ, одказали су се одъ света, и мало по мало и светъ є за њи заборавіо, и оснъ у Д'еко шеталиште шакудъ нису њ куће излазили. Одъ како є Жерара први путъ видила, госпоя Любиеръ є примѣтила на Тереза више живости и одушевленя. Обична сумороств њена є изчезала; понекадъ се и смеяла девойка — и стара є госпоя видила у той искри живота могућность, да се совршено излечи.

— Но, чему препусуте вы оно слободно обхођењѣ, кое ие є тако ико удивило? Зашто є Жераръ госпоя Любиеръ, кадъ є довршила свою преповедку. — Да писань и штогодъ наликъ на вашегъ Рудолфа?

— Єсте, и я то небы ни примѣтила, да ме ніе Тереза на то внимателномъ учинила, одговорила є госпоя Любиеръ. Први путъ кадъ сте вы поредъ насъ прошли, гурнула ие она лактомъ и шапнула: „Штъ, то є онъ!“ Съ почетка є нисамъ разумела, и гледала самъ на све стране; после некогъ времена, она ми є стиснула руку: вы сте были ни неколико корачаи далѣ, и Тереза вамъ се поклонила. — „И врло добро видимъ,“ рече оне, „онъ ніе радъ да га познаду, но онъ ће насъ посѣтити.“ И кадъ сте се вы удалили, додала є: „Ніе ли истина, видите, онъ се у нечемъ пролепуо? . . . Но како небы, после толикогъ путованя!“ Последнѣ су ие речи обавестиле, и онда самъ текъ све разумела. Тереза є у вами видила Рудолфа, когъ она никадъ ніе оплакала, но, окоие жалость ума є лишила. . . . Госпоя є Любиеръ покрила лице рукама.

— Шта ни дакле волажете да радимъ? запыта Жераръ; яко самъ вамъ ма у чему нужданъ, то разположите самномъ.

Договорили су се, да Жераръ иде опетъ у шеталиште, и яко га Тереза заноли — то и у бишту; но да є онъ никако неизводи изъ забуне, и да у свимъ случаина тако поступа, као што бы то и самъ Рудолфъ чинио. Госпоя Любиеръ дала є наставленѣ Жерару, кое му є нужно было, да бы могао болѣ своюу ролу играти, и после се удалила.

Тогъ истогъ дана кадъ су се сретали у шеталишту, Тереза ніе пропустила казати Жерару, да га чека у бошти.

— Сами ћемо быти, рекла є она, нико насъ неће видити; дакле и немате се чега боятн.

Жераръ є обећао да ће доћи, и за цело є у седамъ сати пошао.

Кућа Терезина, окружена живицомъ и чбуновима цвећа, была є на краю вароши, и наликъ є была на сеоске куће. Спољашность исте изгледала є весело, и око бели видова пречиле су се руже. Кадъ є Жераръ дошо, девойки текъ што се разбудила изъ летаргическогъ сна; она є узела гоета подъ руку, одвела га у ладникъ одъ жсмина и липа, и овде є села на клупу поредъ њега.

— Кроъ єданъ сатъ родиће се и месецъ, рекла є Тереза, међутимъ ми ћемо попити чоколяду и после ћемо се занимати музикомъ.

Садъ є затимшала у дланове, као дете и погледала на Жерара.

— Дал' вамъ се допадамъ у овимъ алынинама? я самъ на васъ мислила, кадъ самъ облачила ове плаветнякасте пантальне.

Тереза є принадлежала къ числу они женски особа, конма шеширъ одузима неку часть умилатости и лепоте. Безъ шешира она є была очаравајућа; у свима њеними покретима была є нека особита умилатость, а у звуку њеного гласа одзивала се нека необична нѣжность. Жераръ се ніе могао уздржати одъ прорива некогъ особитогъ чувства гледећи на Терезу, и напао є, да є така, као што є зацело и била — лепа и плѣнителна. Њен ум одликовао се особитомъ оригиналношћу, коя є давала неку прелесть њеномъ разговору; ніе было кодъ ње ни сметнѣ, ни забуне, но девойка є показивала некій страный восторгъ, кадъ се питанѣ односило на тайны уплывъ, значенѣ сна и слутню, и той восторгъ давао є бистрои њеногъ ума фантастическій одлечатакъ. Она се ніе могла никако излечити одъ замишљености.

(Продужиће се.)

Цариградъ.

У данашњемъ листу изтаканый образакъ представи вамъ — Цариградъ (т. е. царевъ градъ, Константинополь, градъ цара Константина великога, новый Римъ, и данасъ како Турци веле Стамбоул или Истамбул). О столюве овоме граду турскога царства слушали сво негда єдноъ турскогъ њеног ухо такобуру високо-тиинимъ гласомъ овако пеяти: „Нема ти лепшега на беломе свету, но шта ти є Цариградъ; у њемъ расте лепо шесће, девойке прекосе, пятке, танане, момци журни, хитра кажоти муни; по њемъ се блисти драго камење, у њемъ се ишли сухога злата, колико хоћешъ; Перо тамбурџіи, њихе то слатко, кади жичане као затегне и перщенъ по њима весело удара, яхъ како тада заскоче и мило се гледи, како тада слуши мало и велико, што ти сади њена Пребо тамбурџія. Море узбрано успава се, птица надъ њимъ тихо лете, я ребаџа у њемъ шапће: ємн ти лепшега на беломе свету, но шта ти є Цариградъ, и ако у рою града буде, то ће нечимо тако смештеся быти Цариградъ.“ Тако турскій њинъ пѣвацъ, кой се своимъ Цариградомъ диви, да бы се другій пѣсникъ, коме се свое слабо допада, те туђинству сиио таманъ пиши, у њега бынъ уздеити могао. —

Лепи тай градъ надъ разваланима знатногъ негда старогъ Византіа изъ пова подигнуги и одъ утемељителя свога, цара т. е. Константина великога, пошто истый противнике свое побѣди и сву римску царевину себи подложи, воинихъ Римовъ низвикао Цариградъ за обиди пора Мармарскога, кое се другчіе Пропонтисъ зове, и на Црноморскоме Кашцу, коиу е ime Босфора Тракіскогъ. Полозай Стамбола града лепъ е, прелепъ. Путници веле, да ће слабо еде у Европи главнога места быти, кое бы се у обзиру природне красоте са Стамбо-

ање сравнити могло. Но нама знати, да се то тиче положаја
ово и општије истога града; подобно амфитеатру Стамболь
ли съ обале морске диже и ваноти биберъ по зеленой трави
ижуть хиљаде по брежуљци се шири и разви. Има у њему
ари и других палата, велики кућа, стародревни спомењика
водова, ком житителе прошли времена ино заимаю, и када
Стамбулу се разговарамо, треба нам на ове се предмете
обазрта, а не на врине усне, потиштене тако ино другашке
у једно належе се дворане, комна е Стамболь нешто
ликћеть, и ком нам једино то каку, да у Цариграду, одъ
ла га Грци изгубише, турскій вкусъ влади, турска се правда
ди и турскій адетъ (обичай, мода) све заузе.

Становничтво цариградско преносилаше лако и лако броћ
једа милосни, у томъ броју имаде више одъ двеста хиљада Грка
а турска, више одъ сто хиљада Чивута, више одъ петдесетъ
ђана ини странаца, а остало клања се Мухамеду. Џамія ино
у Стамбулу више одъ петъ стотина, међу њима в найзнатнія
ли главна џамія, коя е негда саборна цариградски права была,
ђ именомъ храма Свете Софіе целоме свету позната, и о
ој нам нишу стари Грци, да во е царъ Юстініянъ великій
ородити дво, и када ова већъ довршена буде, и царъ Ю-
ніянъ у ню првый путъ ступи, онда ох радостно узвикне:
„Соломону, я победу подъ тобомъ одржа;“ т. е. јесша, сай-
на и величествія есте црква свете Софіе, него што в храмъ
ој био, кога Соломонъ сиемогућему Богу у Јерусалиму по-
ио и о коме Свето Писмо обширно говори. На изласть не
ше вери православне прве свисти, но и остали хришћана
ионирше Турци, правомъ побѣде немило служеће се великомъ цр-
ву у свою главну џамію, и хришћанима не дозвуте се у ню
ћити; буде ли нѣкъ, да отмени странацъ у ню загледа, то
ли бива једино услѣдъ допуштења одъ стране турске власте,
ко се редко кадъ дае. Има у Цариграду и турскога све-
ишта, где европейска учености посвито продире, и ми-
ъ особито у лекарству се подучава. Налази се тако ни-
ъ и новије штампарія, у коима се књиге свакога реда
ињено изнаћи Алкорана, кога штампати нѣ допуштено и
да чега у Цариграду доста преписателя — кажу до две
ијаде ихъ — имале, ком једино о заслузи живе, коју ихъ пре-
ставнѣ Корана донеси. — За насъ е одъ велике цене оно
ело, ком се у царигрдской православной Патріярши на-
ли. То су разни и грчки и славенски рукописи, ком се тамо
ушао, ји ньиовъ се садржай протеже на предмете правене
и српске ини народа славенски, комна е православный цари-
радскій патріархъ душевный отацъ. Надимо се, да ће ду и
ма за Славене у обште важна рукописна дѣла нсађ' на ни-
ђа нѣће. Ако се добро сећамо, то се и у књижници (би-
отеци) карловачке Патріаршіе налазе поседни такови рукописи,
ако бы посебноме митрополиту Стратимировићу пре тридесетъ,
а више година цариградскій патріархъ поклонио био, и кою се
у томъ нѣмъ е то познато, византійске повѣстнице тичу.

У осталоме препоручујемо свима, кои о Цариграду до-
ре извештени желе бити, књигу славнога Хамера, написану о
истоме граду; она садржава све оно у себи, што иностранцу
знати треба, ако се Цариграда и нѣгови стародревности на-
тодити жели. Исто тако е одъ користи, да путници и сви они,
ома е до Цариграда стало, Хамерову историју турскога цар-
ства читаю, где ће о нѣму т. е. о Цариграду знатне черте
ознаћеръ наћи.

Купиново.

Код села Купинова (лежи у Петроварадинскомъ народномъ
раничарскомъ регименти) видити е разваline негдашнѣгъ сти-
рогъ града. У старія времена знао се е овай градъ „Хеуд-
шенъ“ [1]) затимъ „Кепленъ“ а у Ортелијевомъ Крайобразу одъ
године 1602. пише се „Келвенъ,“ докъ се найпосле у ново ie
време непрозва „Купиново.“

Тко е и када овай градъ сагради, нѣ знати. Толико е
сано сталио, да е съ концемъ четрнаестогъ и съ почеткомъ
петнаестогъ столѣћа на измеру, пакъ краљевска добра сла-
дово; еръ га нѣкто краљъ Сигисмундъ (1387—1437) нѣби было
могао Деспоту Ђурђу Бранковићу дати. Овай уваживши, да се
противъ силни' турски' напада бранити нѣће моћи, „даде го-
дине 1422. Сигисмунду краљу Београда; почемъ е нѣму краљ
више градова у Мођарской и Славонији именито нѣкъ Славан-
шенъ и Купиново [2]) дво. Бранковићъ и после овай градъ о-
бѐжао године 1451. Хуњадовой обитељи тобоже у казну, ино
нѣби нѣгова унука Елизавета, кћи Улрика грофа Цилејскогъ
за Матію сина Јованова поћи хтела [3]). Но само се е и на кой
начинъ то зарученій разметнуло, нѣ знати, толико е сталио, да
сынъ Сибињанина Јанка, Матіи, споменуте Елизавете нѣ усео,
дакле е градъ Бранковићу и на даље остао.

Сынъ Ђурђа Бранковића, Стеванъ, мораде ради турскогъ
прогоненства у Талијанску бежати, где е и умро. Нѣгови сы-
новіи Ђурђе и Јованъ дяду мртво тѣло отца године 1485. у Ку-
пиново довесте, и као светиню великомъ сарадни. Стварь,
се на слѣдующій начинъ случише. Године 1463. навали изненада
Али-бегъ съ једнимъ чопоромъ Турака изъ Србіе, те юришемъ
отме Купиново и градъ запали. Потомъ Митровицу и ине по
Срему градове опљѣни и до Футоки допре. Но овде га до-
чека Миатъ и Петаръ Сокоји, те ке само сие робѣ отиу, него
и Турке знетомъ потуку, особито у бежанію кодъ Саве, да
ихъ е само мало у Србію измакло [4]). Стеванъ Бранковићъ оде
у Талијанску, остави сынове, да градъ поправляю, кои су још
нсвов време заедно у Купиново пребивали. Старѣй братъ
Ђурђа водіо е владовъ Србскогъ Деспота, но у кратко га по-
ложи и на своѣ мѣсто брата Стефана принесе, кои се е
после неволико година, да се турскогъ нападања уклони, у
Берквсово преселіо, где и е умро.

Ђурђе пакъ пошто е србскогъ Деспота наслоъ на
своѣ брата Јована прешао, поставе подъ именомъ Максима ка-
луђеромъ год. 1503. затимъ архіепископомъ у Взишкой. Као
владика е Крушедолски монастиръ у Срему сагрдіо, те се у
нѣгъ преселіо изъ Взишке, где е год. 1516. преминуо. Овако
и отца нѣговогъ Стефана, као и брата Јована тело изъ Купи-
нова пренесено, и ино свети останци чуваю, докъ ih Турци
подъ Султаномъ Ахмедомъ III. противъ Аустріе поможе год.
1716. — сасвимъ кодъ Петроварадина побити — изъ гроб-
ници неизвадише, те на наше командѣе остинке исекаши, ка-
тромъ уништише.

Што се Купиновачкогъ града тиче, овогъ су Турци већъ
године 1521. предобили, и у своіой власти до год. 1689 за-
држали. Но после године 1691. када бы подъ Јуприлићемъ ве-
зировъ овако прешли, позале га тако, да више поправити
нѣе; те тако данасъ само хрпа камена познаје негдашнју славу
прошли новчики времена.

Близу Купинова на једно тристотина корачая на сасвимъ
прибрежію подъ чардака „Купинскій бокальній една
ретке дебљине, у обиоду 9 и у промеру 3 фата броћа стара
топола „Купинска топола“ названа.

Кодъ истогъ места, преко пене мођаре „Обедска
бара“ зване, има една ирло стара подъ обштимъ именомъ

[1]) Види Бошков. часть 3. кн, 10. стр. 557.
[2]) Види Катона Том. 5. стр. 395.
[3]) Види Катона Том. 6. стр. 779—790.
[4]) Види Катона Том. 7. стр. 620.

„Обеда“ познати православна црквица. Но кадъ є сагледита и одъ кога, нєзна се, будући да се никакови писмени доказа' понводе.

Л. О.

Кореспонденція.

Београдъ. 2. Мая. 28. и 29. пр. м. држанъ є испитъ надъ пытомцима споменичке школе у Топчидеру, а 30. дражли су благодарєніе у цркви топчидерской, а обносили су литію око свои цкава и усева. По свршетку црковнога торжества, раздавали су, у присуствіу Његовога Високопреосвєщенства господина Митрополита, г. и к. аустрійскога конзула Радосављевића витеза одъ Посавине, г. Рас Данковића, повєчителя внутреннѣ дѣла и више гг. чиновника и професора, награде, оними пытомцима, кои су се найбољє одликовали у теченію године и на успыту, одъ кои є єдинъ добіо бика, другій плугъ а пет трећа свакій по єдно єнглезко прасе, поневши су добили и веке економске књиге на даръ. По свой прилици то є Економія или Пољодѣство, кою є г. А. Петровићъ професоръ карловачке гимназіе превео съ нємачкога, одъ барона Каба сочинѣвогъ дѣла; но я сумнямъ да ће кои намѣну пытомцима разумети штогодъ изъ те књиге, єрбо бы морали прво, яко желиду штогодъ разумети, чести учити, зашто су у њой за сва нашмешовани реки слогова земљѣчесна имена узета.

За ово кратко време, догодила су се нека грозна случаи одъ кои є єдинъ досадъ только нечувенъ међу Србима и врло велика редкость было; ньи двоица пре єдногъ месеца два убіства су се изъ пиштоля, а другогъ Мая удавіо се, Л. І. пятогодишнъ овдашній, у Дунаву. Онъ є прода свою сестри неколико дана почео пити, и то саму лютy ракію, и стао є врло напрасытъ, тако: да се за найманю бездѣлицу свађао; на дань своє смрти напіо се опетъ лютє ракіе, руче є кодъ куће, а после ручка отишо є подъ изговоромъ у шетню, на Дунавъ; люди нека кои су га видили да онъ ніде Дунаву и непрестано скачи са себе ньише, посувшали су з потрчали за њимъ, но онъ є већъ, већъ су они на брегъ стигли, у води было, и тухо є самъ себе посицшли у глиб рси, а кадъ є ньи ньдіо да њему у помоћъ иду, онъ се спрошта у воду. Они су усѣли извадити га живога изъ воде, али є таки на њиномъ рукама душу испустіо. Њега оплакивати и старіи брагъ одъ найближа сродника; поводъ, кои то є на то навео. да себе у своіой 24-ой години, на тако грозанъ начинъ живота лиши, нів никоме познатъ. (к.)

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найглассовитіи лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољ и грудобољ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имо благодарити, што имъ є олакшина боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйстви овай се сокъ найбољє препоручуєе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейриского билъногъ сока бела, горе дугуласта и са калайнаимъ капцина, на коима є и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; ваніе одъ два стакленцета немогу се слати. Што се шаље и пошиљо 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Фортепіано продая.

Фортепіани са особито лепимъ и ясныимъ звуком, кои се због своє изредности, дугогъ трайня и сталности у гласу нарочито одликую, непрестано су на продаи, и изсвярани фортепіани произнсе у промену кодъ

Алоиза Ямъ, органисте у Земуну.

„Обявленіе за књигу: „Девойчица како треба да изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Књига ова корисна за свакомъ, вкери, домаћице и пр. износеће до 18 табака, а продаваће 30 кр. да ю свакій лакше набави. Позивлю с брова Србала, да ову „Дѣвойчицу“ удостоє своє љубави. Прекуверовао трае до послѣдњи Маіа. Њена Г. Г. Прет верената нека се пошље или на издавателя Подупнике, или у Дубровнику (Ragusa). У Добровнику, 10. Апр. 1856

Георгій Николаевићъ,
Протопресвитеръ.“

Одговорный издатель: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатнымъ І. К. Сопрова.

Број 11. У Земуну 12. Мая 1856. Година I.

Овай листъ излази свке Суботе, и цени му се на годину 4 своришта, на полу године 2 сворита ср. бечк. конвенције; појединаи број плаћа се 6 новчић 30 кр. ср. Претплатити се може у Аустрији код свке поште или поштне куће одакле желите; у кнежевим земљама, а у Београдии Србије у главној књижари Козимира Вилковића у Београду. За остале земље се не ред 3 гр. ср.

Последный Алтомановић.

(Продужење.)

Зажарених лицем поклони се Алтомановић краљици, док є Ендоксія готово упламтена, што су о њиној љубови, пре нег што є и помислила, дознали, њину забуну показивала и свою вићелеску главицу тихо спустила.

Краљица заповеди, да се торжество продужи, и кад се оно са најпријатніом шалом и највеселіом разположењем окончало, рече кнеза Алтомановићу: „Ја сам ово торжество определила, да бы нас извесна обрадовала. Знајте, ваша нѣжна наклоность према Ендоксіи нісмо могли сакривена остати, и почем вамъ од срца срећу желимъ, и почем сам вамъ због ваших одличних заслуга, кое сте своој земљи указали, пре обвезана, то сам сдлъ коіомъ власти ово краљица оне земље, у коіој є љубовь од цареторе пренета свој престолъ подигли, ваше велможе съ Ендоксіом њом целом двору обявила. Но тое нека црква вашу свезу скорим благослови. У осталом желимъ вамъ, да сумн бродови ваш Млетачки са добрим гласовима пристали. Међу писмима, кое сам добила, има неколико и на вас управљени. Ја се надам, да ће вас њихов садржај обрадовати.“

Алтомановић благодари краљици на тако милостивим речима са страпочитањем, и уклони се.

Дома пристављи најпре више писма, кое редом отвори и прочита. Радостно дивљење обузе га, кад є најпосле неко важно писмо, кое є на пергаменту написано, и на коме є у сребрној кутиџи затворени велики печатъ Млетачке Републике свиленим концем крозъ пергаменатъ пропшеним сасвимъ на краю утврђен био, у руке узео и следујуће прочитао:

„Петре Алтомановићу! Република Вас поздравља и вама Вамъ, следујуће:

„Република є у договору съ краљицом, Јерком своіом, закључила, помоћну војску у Кипру оставити и допустити, да се војска истога острова съ речевом војском с'едини.

Пошто овако с'едињеном војском има'ћете главну управу Ви.“

„Краљица є Ваше заслуге особито похвалила, по чему Република, признавајући и уважавајући исте, Вас, Петре Алтомановићу, овим поставља дѣйствителним војводом съ уступљењем свіо оним права, почестій и уживања, кое су съ њиним законим утврђена.“

„Даље є Република, кое у томе радости назали, што може њилости раздавати. Вама војводе, Петре Алтомановићу, у Вашој постојбини Далмаціи лежеће добро „Бѣлу-реку“ поклонила, и то тако, да приходе одъ туда — они износе годишњѣ тисућу и две стотине цекина — сами уживате и съ њима по вољи разполажете.“

„Ово добро поклања се Вама и Вашим потомцима тако, да Вамъ нетко поклон несме нико порећи, ни њега коснути се, нити га оборити, и да у велику немилость Републике неспане, док год ужива сам

мужка глава одъ Ваше крви, или, ако бы мужке главе изумрле, една женска глава."

„Напосле, почемъ е Република одъ свог вѣри, тамошнѣ кралице разумела, да Вы, војводо, Петре Алтомановићу, намеравате съ тамошньомъ девојкомъ, Евдоксіомъ Мегистидовомъ, лепотомъ и добродѣтели одличномъ, у бракъ ступити, то Ванъ она — Република — къ томе радо допустенѣ дае, унуѣуюћи Васъ тамошньой државной благайници, да на њиъ рачунъ изъ исте благайнице петъ тисућа цекина узмете, и трошкове ово Вашегъ предстоећегъ Ванъ веселя по жельи подмирите."

„Богъ Васъ живио, војводо!"

Но прочитаномъ овомъ писму било е Алтомановићу тронутъ како великодушнемъ Републике, кои е, како што му се чинило, нѣгове мале услуге готово безгранично наградила, тако и добротомъ кральице, кои га е Републики онако лепо описала и преворучила. Што се пакъ нѣгове радости због поклоньења му дотае тиче, ту е найвише узвисило то обстоятелство, што се исто добро налазило недалеко одъ главногъ монастира, у комъ е војвода Алтомановићъ пре толико година као ученикъ живио и подъ управомъ достойногъ Архимандрита Теофана много доброга и полезногъ научио. Онъ се већъ у духу тако пренешена видио и пріятни образи будућности облетали су га, нѣговомъ огнѣномъ силомъ уображеня створени.

Любовь брзо предузина свое намере и извршуе ій нагло и незадржано, да тако е и кодъ Алтомановића было. Наскоро затимъ проведена е војводина и Евдоксина сватба сайно и торжествено.

Садъ се Алтомановићу чинило, да е достигао врьхъ земногъ блаженства. Годину дана, пуну радости и надзене усладе, провео е са своіомъ любовъ Евдоксіомъ, и та ну е као єдинъ секундъ протекла. Надъ њимъ е небо безоблачне земальске радости дражестно прострто лежало.

Но среа подъ сунцемъ ніе стална, ніе постояна. Часъ изкушена куца свакоме, раніе ли позніе, и тада настае време горке жалости, тежкогъ страдања, и за овимъ лежи садъ лепо проведеный животъ као каква обсена, као какавъ обчараный свет, на кои се чезня залудъ обзире, докъ насъ грозна садашньость немилостиво тишти и стрпељивость нашу на жестанъ изазива. Тако хтеде Богъ.

Египетъ, некада земля чудеса, па и данданашньій због свои огромны споменика предметъ дивлења, у исто е време и земля, у коіой е често неизказана несреа постала, кои се после до найудаљніи царства къ истоку, югу и западу простра. Одъ давнашньи времена постои гатанѣ, мнѣніе, па и тврдо вероване, да е Египетъ био колевка куги, оной страшной прилепьивой болести, кои е грозніе него икаквъ бичъ човечество кинула и затирала. Где се она појви, ту се народъ десеткуе а цветаюћа земля, лишена обдѣлаваћи' руку, претвара се у страшну пуст ню. У простомъ народу постои ошть овде и онде то суевѣріе, да куга као какво страшило у облику жене часъ црно, а часъ бело обучена изъ Египта повремено излази и смрть преко мора и земль у она царства, оне градове и она места преноси, кои су одређъ многолюдна. Єдиный отровный задай овогъ страшила довлиъ е, да њиме задануте люде было напрасно или лакше, каква му е кадъ поля, убіе.

Овомъ подобно страшило говореше народъ, да е у Кипру видіо, пређа су манѣ суевѣрне потврђивали, да су Египетски трговци брзо разпростране се прілѣчиво нештество куге у своиъ денацима у Кипръ унели. Доста да се ова зараза на острову у таквой сили појвила, да е све ужасъ обузео, и недоумезаньй, забуна и спртньй страх председоше свакій саобраштай, а свакій, коіъ су ошть ноге држале, тумарао е таме и овамо, и бежао, да само свой животъ спасе, остављюћи кућу и кућиште и имане.

Међу тимъ несреа страшно брзо корача и стиже своју жртву онтрима дубоко забидавюћимъ се ноктима, па ако ће иста жртва брзиномъ муѣ незнамъ куда бежати. Страшна зараза бесниа е неизбестиво у палати као у колеби; био онъ благородникъ или простакъ, богатъ или сиромах, — жельна гладна куга ніе никогъ пошедила, и у некимъ местама нестаде најпосле довольно радевника, кои бы мртваце сарањивали.

Евдоксіа, найлепшій цветъ на острову Кипру, свеглила е у томъ времену обште неволѣ своіомъ благосћу и милосрђемъ, приносећи подъ кровъ сиротињ утѣху и помоћь, докъ годъ су іой силе допустиле. Но садъ и ню задану задай кужне грозніце, и пре него што се данъ къ заоду клоніо, была е већъ анђелска душа изъ свога тела одлетела, и заостаише стояли су око мртвогъ тела, біюћи се у прси и ужасомъ и тугомъ савладани.

Неизрецено горкій губитакъ найвише е потресао супруга, тако да е у дубльини душе пораженъ, скрушенъ и немъ одіо, докъ му найпосле тѣлесна снага неволю, те га болесть у постелю свали. Неколико недеља борио се у њеу животъ са смрћу, докъ найпосле силомъ Свевишньега жило по мало неоздравіи. Од тога времена, свою тугу у прсима крію, проводіо е усамљёный неутѣшньій животъ.

У Кипру садъ попусти зараза; куга, съ богатимъ пљѣномъ задовольна, уклони се съ острова, и народъ опетъ говораше, да е видіо и чуо, како е страшило, радосно подскакуюћи и узклицаваюћи преко мора отишло, те да се ніи у свою постойбину. У Египетъ прати, или где на другой страни ову жезну праходиде.

Алтомановићу постаде Кипръ гробомъ нѣговы радостій. Задржаванъ у оной земли, кою е тако тешко изкушенѣ посѣтило, коиъ е онъ, као што му се чинило, само тога ради избегао, да бы се свое брю пређестане среће тужно опоминао, ніе већъ могло и нѣга никакве дражести имати. Због тога е молио Републику, да га одъ дужности пр'овногъ војводе разреши, и допусти му у Млетке вратити се.

Република му изпуни молбу и допусти му ошть одпуста за годину дана, кои е онъ на вће путовал по Европи употребіо, угушуюћи тимъ начиномъ мало свою жалость и обраћаюћи се све више озбилньой садашности.

Алтомановићу, наново подкрепљёномъ храброшћу и дѣлателномъ силомъ, наново предстоало е скоро и бойно полѣ ньи. Прилика се къ томе повила, кад су неки далматински кораблы у суседной Босни опрема, и кадъ се таношньій паша Ахметъ Соколовић противио, подданицима Републике отето вратити. Ту-

ба, коју су Млетке о томе Порти у Цариграду поднеле, остаде неуважена, те тако Република закључи, сама себи дати удовлетворења. Војвода Алтомановићъ доби дакле заповест, да са десет хиљада војника у Босну упадне и тамо сву војну силу развије.

Пренда є ово предузимање у великой тайности и предосторожности было, то є опетъ Ахметъ Соколовићъ преко свои уводи о томе рано доспао и због тога међе свога пашалука яко утврдіо. Алтомановићъ є дакле нашао непріятела већъ оружана и спремна, и њиму є садъ было више него дѣло чести, започетый ратъ славно окончати и предузету намеру извршити, па жа га шта стало.

Ваше недеља трајала є жестока и крвава борба съ непріятелѣмъ изза грна стене, и изъ шуме стрелюћимъ, докъ є овай пало по мало изъ свое заседе потиснуть и дубље у унутрашньость земље стеран было. Ту наскоро дође до битке на отвореном полю, где є таленть војводе Алтомановића надъ двоякимъ нчимъ непріятелѣмъ найпосле найсяйнію побѣду одржао. Ахметъ Соколовићъ молио є садъ за миръ и братіо є сву пличку, отету некадъ далматинскимъ трговцима.

Побѣда ова, коя є славу Алтомановићеву толико узвисила умало га ніе живота лишила. Некій Турчинъ, докъ є ішоъ битка трајла, тако є добро војводу на око узео, да га є зрно изъ пушке у прси ударило. По срећи удари зрно у некій предметъ на прсима војводе висећій, те тако одъ њега одскочи и одлети, доста яко сдеравши кожу на ребрима. Тай предметъ, кои є сиртвосно зрно тако напрасно одвратіо, биће — поменикъ или новацъ, кои є Алтомановићъ као свѣтый споменъ одъ свои родителя, непрестано о врату носіо, коимъ є садъ на спасеніе свога живота благодаріо, яко некадъ у детинству на знаменитомъ одкровеню.

Војвода, у жестокой борби ніе толико потрпіо на задобивену рану. Истомъ после одсуђене побѣде, пошто є непріятель савршено побіенъ было, приѣтіо є по све то ячомъ поставіпой болѣтници на левой страни ребара, да му є покоћи и нега нуждна. Брзо дакле положи съ Ахметомъ Соколовићемъ условія мира, и оде у свой шаторъ, примѣтворазслабльћъ и грозничавъ.

Опасность, у коюй се налазіо, садъ му истомъ упадне у очи, кадъ є поменикъ на прсима смотріо, кои є одъ зрна яко утпуть было. Да га є зрно само за длаку палаућ далѣ одъ поменика на прсима ударило, зрно бы врозъ срдце пошло и спећу нѣгова живота угасило. Обузете нѣжномъ благодарности према благомъ Божіемъ промислу, кои га є такимъ чудноватимъ начиномъ спасао, спосіо є трпезьно болове одъ своѣ ране, надајући се скоромъ изцеленю. Тога ради даде се на поспана далѣ одпети, путујући сваюй данъ полако, те тако дође у некій стенама обкруженый предѣлъ, у коимъ угледа госпоимплынный кровъ некогъ монастира. При угледу овогъ монастира роде се у нѣму чувствована и опажене, изразивајуће пола туге, а пола радости, и што є дуже нѣговъ испитавћій погледъ свудъ уоколо на предметима почивао, то се све више унутрашнѣ побуђенимъ, све више трокутникъ осећао. Ахъ, тай монастиръ, кои є предъ нимъ лежао, баше онай истый, у кои є пре толико година као спровашно, бауђење, постойбне вежбајуће цигање дошао био, а у кои є садъ као побѣдоносный војвода уазіо.

Иноци, о долазку госта одъ нѣговы людій извештени, примили су га као милогъ пріятела и брата. Добродошлица є была трогателна. Стари познати иноци ішиѣ су живили у монастиру, као весели и окретни старци. Отацъ Герасимъ, готово у деведесетой години свога живота, био є, благословомъ Божіимъ, ішиѣ пријачно здравогъ и живостногъ тела, нако є ішиѣ здраве очи, и добро памтећ, те тако є дужности Настоятеля у монастиру съ оноимъ истомъ ревности, съ оноимъ истомъ благости и добротомъ одправіао, као некадъ у млађимъ годинама. Отацъ Теофилактъ, отацъ Леонтіе и остали монастиру принадлежећи, тако су исто здрави и крепки были, и на њиховимъ ремна, движењима и на њиховомъ лицу могло се приметити, да ту право христіянско саглашсіе влада, и да є сваюмъ одъ овы љубави достойны старца терет земаљскогъ биѣа олакшанъ. И тако є безбрижный животъ, кои є у овомъ монастиру садъ као и пре тихо и увекъ неузмућенъ протицао, ясный доказъ о врлоћ дѣлству душевногъ спокойства међу людма.

Међусобни поздрави и саобштења свршше се. Алтомановићъ є было затимъ духовно весео, пређа тѣлесна боли ніе попустила, и пређи є постелю чувати морао, што га є наново жестока грозница спопала. Лекъ и нелемъ, коп му є вр'овный лекарь у војсци прописивао, остадоше безъ успѣха, и садъ се чинило, као да є болесть много яча и опасніа, него што є лекарь у почетку мислио.

Садъ му приступи отацъ Теофилактъ, коп є некада своѣ ученика љубовномъ брижљивости неговао, и рече му: „Војводо, мени се чини, да вештина твогъ лекара одъ твоѣ грозниде неповаже. Знай дакле, да се у нашой околини, одма до монастирске градине налазп редкій, али врстый и поштенай старацъ у єдной колеби, коюй є себи ту пре толико година саградіо, коп є особито срећанъ у виђању одъ грознице, одъ сломљены костію, одъ рана, убоа и сваюяка повређења. Онъ є многимъ людма у околини помогао, па ако иначе немаш никакву предразсуда према оними людма, коп безъ лекарске науке по собственомъ дару и искуству лече, то мислимъ ніе с' горега биги, да тогъ призовемо и одъ нѣга помоћи потпитемо. Я се надамъ, да ће онъ болесть скрозъ пронићи и њой правогъ лека наћи.

„Ако ты мислишъ, отче Теофилакте," одговори војвода, „да ће ни тай старацъ помоћи, то неки буде, дай га зватп. Я слѣдујемъ твоме савету, као што видишъ, та макаръ се и може лекару залерію."

„Што се те залерке тиче," рекне на то Теофилактъ, „то му се можешъ спокойно поверити; крьако старцу лечењ за руком изнадне, то ће се такванъ успѣхомъ твой лекарь имално узоконити и прилике добити свое лекарско знање съ новимъ лекомъ обогатити, предпоставлајући, да старацъ ніе свое лечење крпи."

После єдногъ сата дође старацъ Теофилактъ, праћенъ погурешимъ и полако ступајућимъ старцемъ, у собу реквавши: „Војводо, ово є нашъ лекарь."

Старацъ, коп су очи подъ великимъ яко спутштенимъ обрвама сакривене биле, смотрише болестника дуго и пазльно, поздрави га затимъ у неколико ре-

чій и захоли, да му приповеди све, што се његовог боловања тиче.

Војвода, на когъ є гласъ у речма овога старца чудно подѣйствовао, кое у овомъ тренутку ніе умео себи разасанити, приповеди му садь, како некомъ новцу, кои на пресима носи, има благодарити, што є непріятельско зрно одъ њега одскочило, и по ребрима га довалило, те є тако у животу остао.

Старацъ га є съ особитомъ пазльивошъу слушао, и кадъ є затимъ престала рану на болестниковомъ тело опипао, а тонъ призаковъ и познаць умео, сматрао є овай за єдань тренутакъ съ найсвѣтлимъ любопытствомъ. Наседнувъ га спопаде жао дрктавѣ, очи му се наводне, и съ дрекуѣнимъ одъ радости гласомъ викне чудноватый, непознатый старацъ: „Боже, Боже, тако є, као што самъ слутіо, кадъ самъ га видіо, и нискоро му за тимъ говоръ чуо. Есть, ты си, мой сладкій, мой одъ толико година изгубљёный сине, когъ самъ до данасъ непрестано тражіо, у надежди, да ћу то наћи. О сладкій мой, добрый мой Наоде, заръ неозналъ ніше старога цигапина, твогъ некадашњёгъ поочима?“

„Пасманъ, Пасманъ!“ узвикне на то војвода жесшимъ гласомъ. „И ти си іошъ живъ, ты, кога самъ давно међу мртва' сачисляао? Ты ли си, мой поочиме, мой избавителю, мой ранителю у детинству моме? Хвала Господу на небеси на овой изванредной радости, на овомъ нашемъ састанку! О добра, стара душо, како не крепи и блажи, што те опетъ жива видимъ, што могу целомъ свету казати, да си ми ранитель био, да ти моя благодарность родительска права уступа, и да самъ и твой посинакъ. Пасмане! одсадъ ћете са.о смрть одъ мене одтргнути. Знай, да твой сынъ има доста средства, те да ти, своме поочиму, даде спокойне радости и животъ, слободанъ одъ сваке бриге и невоље, приуготови. Ели, Пасмане, да те моя речи веселе?“

„Есть, есть, сыне мой,“ одговори єдвагье старый цигапинъ, кои є рукавомъ свог дуге набране алване сузе утирао.

Пошто є сила прзогъ упечатлена, кое є порала та позва произвести, мало попустала, настави Пасманъ: „Касније ћешъ ми, сыне, приповедити твой животъ, као што ћу и я теби изпричати, шта ми се одъ времена нашегъ последњёгъ растанка догодило. Содъ ми нажъ допусти, да сву пазльивость на твою бодесть обратимъ. Твоє є стање, као што ни се чини, мало опасно, што є у почетку теби наиенёно непріятельско зрно на некимъ местима єдно и друго ребро повредило. Зато се на краю оба последња ребра отокъ познёо, кои почиње у залазећё прелазити, па одтуда и твоя гроздица. Но неной се због тога толико брипути. Разлагуюће ніше, разтера'ће ти гроздицу, и благій нелемъ, кои ћу ти одма донети, отокъ ће ти ублажити, разтерати, извући, и ако будешъ у пару лежао, кое ћешъ, као што се надамъ, чинити, то ћешъ за тринуть двадесетъ и четири сата бити изванъ сваке опасности.“

Отацъ Теофилактъ био є сведокъ ове позве. Кадъ є њимъ свршено свагіо, пріятно умреншёнъ узвикнуо є: „О, Божіе су путови тамни, непознатыя, ал' то є известно, да Богъ страданѣмъ и искушенѣмъ увекъ води люде само къ срећи лепше будућности.“

Затимъ изађе изъ собе и одтрчи, да осталой манастирской браћи редкій случай спобшти.

Пасманъ є садъ учишіо, као што є казао, и средства, кои є съ поля и изнутра на болестнику употребљавао, тако су благотворно дѣйствовала, да се војвода после неколико дана съ постеље предигао и помало се проодати могао. Вр'овный лекарь, убеђень вештином цигапина, био є толико учтивъ, да є истоме, кои є толико вештине у лечењу показао, руку пружіо, и редко знаће, вештину и срећу у лечењу честитао.

„Господине,“ рече Пасманъ озоне лекару, „ово, што садъ упражњавамъ, научіо самъ про толико година одъ некогъ врстногъ лекара, кои ме є учіо. Ако имаше волѣ, то ћу ти радо показати сва она средства, коима самъ моє болестнике срећно лечіо, и због кои самъ одъ излечены увекъ добро награђень био; єръ и самъ већъ съ єдномъ ногомъ у гробу, и тако не бы желіо, да моє знање, кое є тако спасоносно увекъ было, самномъ у гробъ оде.“

Л ѣкаръ прими благодарно ову понуду, и самъ војвода сматрао є то као велику користь за војску, што Пасманъ ніе ништа одъ лекара сакрити, већъ му я све тайне открити желіо, што є Пасманъ съ некористолюбивомъ ревношћу и учиніо.

Пошто є војвода Алтомановићъ свршено оздравіо имаде доста времена, своме поочиму приповедити све оно, што му се одъ тога доба догодило. Пасманъ є целомъ душомъ сваку ћегову речъ слушао, а за тимъ му рекше: „Сине мой, како те волимъ, како се поносимъ, што се као последній Алтомановићъ, тако срећный, тако побѣдоносный војвода постао, и што сайаснёу твои' дѣли добрый, храбрый, гостолюбивый народъ, коме принадлежишъ тако прославишъ! Чуй тадь мою повесть одъ оногъ дана, одъ како се нисмо видели.

(Заключиће се)

Тереза.

Изъ Revue des deux mondes. (Продужетъ.)

— Колико самъ васъ путій вићала и пре састанка, казала є она Жерару. Умтру оногъ дана кадъ самъ вамъ се поклонила, виділа самъ васъ у сну, и зато се ни найманѣ нисамъ зачудила нашемъ састанку.

Она є желіла да іой Жераръ преповеда штогодъ, о своме путованю, и благодарени наставленію, кое му є госпоя Љубнеръ дала, онъ се срећно избавіо изъ забуне; но башъ кадъ є тео довршити преповедку, Тереза му прекине речь.

— А зашто непреповедате штогодъ о Повомъ Орлеану? заръ вы нисте были у њему?

Жераръ се сбуніо.

— Да како, одговори напоследку, было самъ.

Затимъ є слѣдовало ћутаће за єданъ минуть, докъ є међутимъ преповедачъ паметанъ одговоръ спишіло.

— Разумемъ! повикала є девойка, вы сте онуда текъ пропутовали, и после сте отишли; Богъ зна на кою страну.

То говорећи играла се Тереза съ пантљикама на плећи, и гледала є горе, као да на небу траži тайну страну, у коју є ићаћ заручникъ одлучено.– Жераръ се плашіо, да јој зрака разсудка неодкріе истину; но у то време показао се и месецъ на небу, и сву є пажњу девојчину на себе обратіо. Она є скочила съ клупе и повикала:

— Видите, я сам вамъ казала, и ено га, ено га!

Тереза є одвела Жерара на пр̀ъ млогоґ брежуљка, съ коґа се цела околина видила, кои є у то време сребрнимъ зрацима месеца обасина была, села є чело могу младоґ тогъ човека, и простодушно и неприпућено, као мало дете, метнула є главу на његова колена.

Посћшћавајући, коа су већъ єданпутъ започели, поговарали су се четће. Жераръ є налазіо неизказано задовољство у друштву девојке, коа се разумъ полако ослобћавао одъ туге и жалости. Жераръ ніе могао опредћлити, да ли га љубовъ или жалость привлачи у башту; онъ већъ ніе напалћивао на адвоката и допустіо му є да може колико му є воля слћдовати проповћсти, у коима се као у замка задржавало наслћдство честите госпоћ тетке. Врћмећући се повећаћ вечерома кући, самъ є себи предлого питаше: съ чимъ ће се свршити та посћшћавања у башти, но неосћћајући довољно снаге у себи, да поступи по начину Александра Македонскоґъ — да пресече Гордіевъ чворъ, онъ є обично лего и заспо, и тимъ су се свршила размишљавања.

И госпоћ Љубиеръ задавало є познанство доста брге, коіе є случай у тесно пријатељство обратіо, и она се доста плашила одъ слћдства. Но добаръ уплићъ, коіи є то познанство на Терезу имао, налио є гласу здравогъ разума да њу, и стара ніе се противила забавама и шетњи.

Тереза є врло добро свирала на фортепіану, у вече кадъ одъ петра или кише ніесу могли у башту ићи, она є често седала за фортепіано, певала є неке Шуберте или є свирала полећи сонеть Мозартовъ, и увећ певала она или свирала, видите су јој крупне сузе изъ очіо. Особито є ако дћјствово на ню опроштај Шубертовъ, коґ она ніе певала, одъ како є Рудолфъ отишо. Обично є почињала плакати још̀ъ у првимъ строфама, и често є морала пћсму прекидати.

Єдноґъ вечера после многоґъ плача, отишла є она у лодникъ, гди є први путъ пријатеља Жерара. Онъ є збуњећъ нишо за њомъ. Тереза є села на клупу и гледала звезде. Ветаръ ю є обасипо жутимъ лишћенъ одъ јасмина, а сузе су јој трептале у очима.

— Шта вамъ є? зашто плачете? зашто я Жераръ.

— Незнамъ! . . . Мене нападне понекадъ тажа тута, и тажа жалость, да ми се чисто срце цепа.

— Може бити, да вамъ што недостае? продужи Жераръ, на кога є ако дћјствовала та жалость.

— Не: но видите, я као да некога изчекујемъ... Кога? и сама незнамъ. Я изчекујемъ онога, коіи се никадъ неће вратити . . . и мени є врло тешко. Догађаї се то и вами понекадъ?

— О, да како! то бива и самномъ, кадъ сами несрећанъ Естеъ и вы несрећан?

— Писамъ: я самъ задовољна са срећомъ, коју сте ми вы дали, но я се опоминћмъ понегъ, што не памтимъ. Особито, ел' истина? Може бити вы боље разумете мене, него я сама. Я васъ видимъ, познаемъ васъ, а међутимъ све ми се чини да има два Рудолфа . . вы и другіи, коґъ я невидимъ.

Жераръ є задрктао при тимъ речма.

— Да, усклањаћи се, продужила є Тереза, у васъ су исте оне черте лица, но ніе онаи изражаи . . . Кадъ я замишљамъ, вашъ ми гласъ ништа не показуе; я одъ његова гласа я бы скочила и изъ найдаљегъ сна. Мени се све чини, да чуемъ онаи гласъ, и ноћи све ми онъ зуи у ушима.

Жераръ бы могао єдномъ речіо сву тайну Терези разасути, но бојећ то су му и забрањили.

Тереза є поћутала неколико минута, покривши лице рукама; Жераръ є ніе смео узнемиравати. Напослетку є она подигла главу и рекла:

— Вы сте врло добри! видимъ, да васъ моя речи врећаю; но небоите се, пријателю; я васъ одъ свеґъ срца љубимъ.

— И я васъ такођеръ! одговори Жераръ.

Тереза є жалостно манула главомъ.

— О то сасвимъ ніе тако . . . У вашемъ срцу нема разлоґъ ничеґъ съ нимъ.

Она є брзо узела єдну одъ лепршавћи съ пантљика, и обмотавајући є око прста продужила є:

— Ево видите; много лакше ноже она пантљика своју бою промењута, и одъ плавећаскасте постати црвена, или одъ црвене зелена, него ли што я могу ною љубовъ промењути.

Те речи дћјствовале су на Жерара, као ехектрична струя, и онъ є додирно своиъ уснама косу Терезину. Она се насмеала, метнула є главу на његове прси и зажмурила.

— Мени є тако врло добро! я бы хтела заспати, Жераръ є управіо на Терезу правіи погледъ браги. чувањећъ спасаваћу сестру.

Жераръ є отишо те ноћи сасвимъ смућенъ изъ баште, и на место да се врати у гостилницу, онъ є заиао цигару, и почео є лутати по пустимъ улицама. „Шта бы рекли мои пријатељи, мисліо є онъ, кадъ бы видали да седимъ поредъ замишљене девојке, мењајући са речма, таванина као мада, и на месечини певаћи романсе? Каквъ бы ужасъ овладао њима, кадъ бы они дознали, да мое срце — тридесетъ годишње срце, ако луна при додиру карипра свилене пљене, до коґъ су се додиривали нћни детињски пристићи? Я не вечераћъ, готово перучамъ, и живимъ у Д* као да самъ четиръ пљаде миля удаљенъ одъ Café de Paris. А кадъ бы још̀ъ дознали, да я заборављамъ и за Бульовску Шуму, и Бульваръ, и Оперу — они бы сви єдногласно рекли, да самъ я на свагда изгубљећъ! О ако бы коме изнећу ньи душа лудости на памећ запитати, чимъ ће се свршити тай прекрасный романъ — шта бы ньъ я одговоріо? Зацело незнамъ, али, може бити и нећу да знамъ.“

Посћте, коіи є онъ Терези чиніо, поставе су свакидашньима, и почињале су се у седамъ сати, а ніесу се свршивале пре поноћи. Време су проводили съ разговоромъ, музиконъ, шетньомъ по башти и забављањемъ. Госпоћ Љубиеръ седећи на столици читала є или чаране штрикала, а понекадъ є предъ сатъ после поноћи и заспала. У томъ случаю гово-

рили су обично шапутаюћи да ю небы разбудили, и кадь се Жераръ удаліо, Тереза є любили ватрено свою тетку у образе, одъ кои се полобица она у-векъ разбудила, а девойка помагаюћи іой да устане са столице, говорила є смешећи се:

— Време є већъ да спавамо, љубезна тетко; већъ има четврть сата како є Рудолфъ отишо.

Єдногъ ютра башъ кадь є Жераръ доручковао, утрчао є у нѣгову собу адвокатъ.

— Побѣда! вико є адвокатъ бацивши шеширъ: рѣшено є! . . Съ концемъ текуће недељ биће намирени.

— А, вы мислите? одговори упрепашћенъ Жераръ.

То га є извѣстіе већма огорчило, но што га є обрадовало. Ако наслѣдство добіе, подъ какавимъ ће се изговоромъ задрживати у Д*? Морао бы се натрагъ вратити, а истину говорећи, наслѣдство се мало тицало Жерара. Онъ є молію адвоката, да се за ту ствари тако знузме, како бы сво наслѣдство у єданъ путъ добіе, говорећи, да нема волю по другій путъ долазити у Д*. — И тако, додао є на свршетку тай младый човекъ, ако вамъ є нужно и више времена, то немойте штати; а ћу драговолно пречекати.

У вече, доста жалостанъ, пошо є у башту, и іошъ ніе преко прага прекорачіо био, а Тереза га є већъ за руку зграбила, и повикала: Вы одлазите!

— Ко вамъ є то казо? брзо є запито Жераръ.

— Нико, но я сама знамъ.

После тій речій покрила є лице рукама, што є обычно чинила у великомъ душевномъ узбуђењу.

— Мени є то некакавъ гласъ у сну казо, прошло ноћи, продужи она: и после и сѣмъ то и сама предчувствовала, како сваь васъ првогъ дана по другій путъ видила. Кажите ми дал' има кога, кои не одлази?

И, после некогъ разишлана додала є:

— У почетку — првій Рудолфъ, за њимъ — другій . . . сви одлазу, текъ я єдна останемъ! . . . Како су ми већъ дошла та одлазења! Кажа ме тама по њиномъ одлазку окружава.

Неколико суза заблистали су се у очима Терезиними, но она необрађивши на то вниманіе, гледала є замишлѣно у дальину. Ветаръ є тихо шапутао међу лишћемъ. Она є подигла главу и жалосно се насмеяла.

— И ветаръ плаче, прошапће она.

Садь є она оставила Жерара, и неколико пута є прошла брзимъ корацима по стази горе и доле. На лицу іой се видила велика жалость; Жераръ є тео къ њой приступити, но ніе смео, тео є утѣшити, и међутимъ ніе имао волю да каже. И тако є ћутао, бояћи се, да бы каква несмотрена речъ іошъ већма раздражила њена узбуђена чувства. После неколико минута, Тереза се вратила и рекла му:

— Будући да одлазите, то ову да вамъ дамъ ной портретъ, кои су пре две године съ мене скинули, у оно време, кадь самъ я іошъ пастала. То є мала недељица, и говорили да є врло добро потрефѣна. Обећайте се, да се никадь нећете съ њоме растати.

— Дајмъ вамъ речь, одговори Жераръ.

— Чувайте се! Ако га изгубите или коме поклоните, я ћу то осетити и таки умрети.

По звуку гласа и светлећимъ очима, морао бы човекъ мислити, да є Тереза у грозници. Жераръ є узме за руку: она є сасвимъ врела била. — Зашто сте тако узбуђени? запита є онъ, трудећи се да се насмее. Дал' вы верујете, да животъ вашъ стои у свези съ тимъ портретомъ?

— О, одговори Тереза, има ствари, кое вы неразумете. Я сам имала врло лепъ потретъ Рудолфовъ; свако самъ се ютро поздравляла съ њиме, као да є онъ самъ ту био, и нене чуо и видіо. Єдногъ ютра нашла самъ тай портретъ на земьли, кога се рамъ случайно запаліо, и портретъ є до половине изгоро. Срце ми се ценало одъ жалости, и мене є напала нека несрећна слутня. Одъ тогъ су ми времена престали говорити о Рудолфу, и я самъ добила главоболю, кои ме никако неоставя. Вы сте дошли и я се іошъ писамъ надевала.

Садь є Тереза оставила Жерара, отрчала у собу, и за часъ се одтуда вратила съ портретомъ на плаветнкастой пастельки. — Ево портретъ, рекла є она, узмите га; я немамъ више тай несељый погледъ, но срце се мое ніе промењило. — Она обеси медалю Жерару око врата, кои се єдва уздржао одъ суза, и кои є пошо съ девойкомъ у собу, у кой є госпоя Любиеръ читаюћи седила на столици съ наслоница.

Осимъ њиго бледоће ніе никакогъ трага више было на Терези одъ раздражености и узбуђења, у коме се нало пре тога налазила. Она є седи за фортепіано и засвирала є и певала испрво тихо, а после тако ватрено „растанакъ“ одъ Шуберта, и съ такимъ изразомъ чувства, да є Жераръ мислио, да то прваи путъ у животу слуша. И сама тетка њена, удивљена томъ песномъ, испустила є књигу, и шапнула Жерару на ухо: — Я мислимъ да іой се расудакъ поврћа.

— А я, одговори Жераръ, я мислимъ да се съ душомъ растае.

Тешко бы могли погодити, шта бы чинио Жераръ, да ніе предъ тимъ догађењемъ добіо писмо одъ своге друга изъ Париза, коме є онъ тако по долазку своме у Д* писо. Другъ га є извештавао, да ствари, одъ кое нало његово имање зависи, зло стои, и да онъ само се ніе радъ имања лишити, безъ одлазити у Паризъ доће. То є известіе брзо прекратило непрепителность Жераркову, као што великій теретъ на єдаиъ ма превлачи вагу на єдну страну. Упрошћењеи кое му є грозило, удвојило є одъ њега сваку мисао — предпостављао, да му є тако писмо долазило у главу — да запите руку тако богате наслѣдніце, као што є била та особита девойка. А єлъ и могао онъ на зло употребити болесно срце, и женити се подъ именомъ Рудолфа? Жераръ є дакле пошо у башту съ намеромъ, да каже Терези о своме одлазку.

(Свршетакъ слѣдуе.)

Сіерра-Морена.

(Превода съ руского изъ Карамзина.)

У цветаюћой Андалузіи — тако, где шуште горе пелме, где задиву мирисомъ ниртове шумице, где величественый Гвадалквивиръ полако вала талосе свое, где се узвишава рудникомъ увѣнчана Сіерра-Морена — тако самъ видіо я депотизму, кои у тиј

и жалости сташе уз Алонзовъ споменикъ ослонивши се на њега пребледи руковъ своіохъ. Зраци потрепћу сунца позлаћиваху бѣлый мермеръ и узвишаваху умилителне красоте њежне Елвире; њена плаушаста коврџаста коса, распростравши се по плећима, падаше доле на прыый мермеръ.

Елвира є любила младогъ Алонза: Алонза є любіо Елвиру, и крозъ кратко време надао се быти супругъ њезинъ; но ваља, на коіой є онъ повіо изъ Мајорке (где є отацъ његовъ живіо), потопи се у море. Страшный овай гласъ порази Елвиру. Животъ њиһъ быше у опасности . . . . Напосле очаваше њено претворі се у тиху тугу, мрачность и жалость. Она подигне мермерный споменикъ любимцу душе своє, и сваіій данъ орошаваше га топлимъ сузама очію своіи.

Сузама њиһовимъ и сама в моє сузе придао. Она виде у моіимъ очима изображенѣ своє туге, у чувствама срца мога познаде она собствена своја чувства и зато ме назва другомъ своімъ. Другомъ! . . . како сладостно быше ово име у устима љубезне! — Тада сам я прыый путъ руку њену полюбіо. —

Елвира в мени приповедала о своімъ незаборавленомъ Алонзу; описивала ми є доброту и правду душе његове; описивала ми є своју љубовь, своја уживања и своє блаженство; затимъ очаваше, тугу, жалость и напосле — утѣху, коју срце њено налази у милом другству. У овай ма' погледъ се Елвирин бистао светліе; рукице на лицу њеномъ оживљаваше су и плантиле : и ватрена рука њена стезала є моју руку.

Ахъ! У грудя моіой спирѣнствоваше пламенъ љубави; срце се моє раставаше одъ свои чувствованя, крвь кипљаше — и я сам нерадо таіи пою страсть. Я сам є таіо, и таіо залуго. Єдинъ мой ми се усудіо изрећи ово, што є душа моя у себи подразњивала, єрбо се Елвира заклела, нелюбити никога осимъ Алонза; заклела се ниште не любити. Страшна клетва! Она є затворала уста моя.

Мы се писмо єдно одъ другогъ одвали; заедно смо се шетали по зеленимъ бреговима величественогъ Гвадалквивира: заедно смо седили надъ жуборећимъ талисима његовимъ, поредъ тужногъ споменика Алонзова у тишини и њутаню; само су се срца наша разговарали. Елвира, кадъ бы годъ у мене погледала, свагда бы, потокъ, оборила очи у землю или бы погледала у небо. Два удисаја излетаху изъ груди наше, с'единише се, мешали су се они са зефировк и изчезавали у простору воздуха. Жаръ моя' дружевни' загрѣвна' производіо є помекадъ некій страх у њежной Елвиріной груди — брый пламенъ разливао се по лицу њеномъ — и самъ осећао жестоко біење пулса њеногъ — примѣчавао сам да се она желіла успокоити, желіла утишати узбуђење крвь, хтела говорити . . . но речи су іой га устнама умирале. — Я сам трпіо муку и уживао сладость.

Више пута нас є мракъ ватао у далекой усамљености. Кадъ ли ясный одзивъ повторяваше шумъ водопада, кои се разлежаше крозъ брда и гудуре Сиерре-Морене *). — Силни ветрови потресоху воздухъ; или штра пуна расецаше небо, или тихій блѣдый месецъ густимъ облацима на сусрећ трчаше. — Елвира су се милије страоте природе: оне су узвишавале, умиравале и рањене њену душу.

Я сам быо съ њоме! . . . и радовао сам се густини ноћнога мрака, кои є неотично наша срца єдно другоме приближавао, и кои є крio Елвиру одъ целе природе, а тиме сам я живлѣ, тиме неодвоиће наслађивао се њиһимъ присуствомъ.

Ахъ! Са срцемъ се сражавати дуже и постојаніе могућна є ствари; али, ко ће њега побѣдити? — Бурный ударъ разлюћеныі вода сваку преграду руши, и камене се горе распадаю одъ силне ватрене материје, коя се у њедрима њиһовимъ заключа иводи.

Сила чувства мои' све претегне, и тако дуго кривена страсть напоследку се изліе у нѣжномъ признању.

Я сам клечао, и очи моє рониле су потоке суза. Елвира в часъ бледила — часъ се опетъ руменила као майска ружа. Знаци страха, сумње, жалости, туге и нѣжне мрачности менили су се на лицу њиһовомъ! . . .

Она ми пружи руку съ умилнимъ погледомъ. — „Тиране!“ рекне Елвира — но сладкій гласъ њен умекша местимъ овогъ прекора — „Тиране!“ ты ниси задовољанъ кроткимъ чувствама дружбе; ты мене принуђаваш да нарушимъ завѣтъ свештеный и торжественый! . . . Нека — съ неба громъ порази клетвопреступницу! . . . . Я тебе любимъ!“ . . . . И ватрени мои полюбци запечате садъ уста њиһова.

Боже мой! . . . Овай минутъ быо є найсрећніи минутъ у моімъ животу! —

Елвира прије къ Алонзовомъ споменику, клекне предъ њимъ и грлећи бѣлый мермеръ рекне срцепарајућимъ гласомъ: „Єдино љубезногa Алонза! ћеш ли опростити твоіой Елвири? . . . Я сам се заклела до тебе вечно любити, и вечно ћу те и любити; лик твој пребываће у срцу моме; спасій божій данъ я ћу цвећемъ китити споменикъ твој; сузе ће се моє свагда мешати са ютреньомъ и вечернъомъ росомъ на лединомъ овоме мермеру! — Но я сам се іошъ заклела нелюбити никога, до тебе . . . . и ју . . . бимъ! Но! я сам се поуздала у срце моє и текъ доцне увидила сам опасность. Оно туговаше — баше само у пространомъ свету — тражаше утѣхе — дружба му се ина у венцу невиности и добродѣтели . . . . Ахъ! . . . . мила сенко! ћеш ли опростити твоіой Елвири? — “

Любовь моя баше краснорѣчива: и умирих и успокоих милу лепотицу и сви облаци изчезну изъ њиһедски очію њиһа.

Елвира опредѣли данъ за наше вечно сједињеніе и преда се нѣжнимъ чувствама своима и сладостномъ опћењу, а я сам се небомъ наслађиваo! — Но надъ главомъ нашомъ громъ се спремаше . . . руке ми дрхте кадъ помислимъ! —

Све се радоваше у замку Елвириномъ, све се спремаше за брачно торжество. Рођаци њени неке су любили — Андалузія инаћаше быти моє друго отечество.

Већъ ружице и љиљани пуштоху свой мирисъ на олтару, и већъ я приступи къ истоме съ прелепомъ Елвиром, съ умиленћемъ у души и са сладкимъ потресомъ у срцу; већъ се и свештеникъ спремаше да утврди нашъ союзъ своимъ благословомъ, кадъ наеданпутъ указа се непознатый човекъ, у црномъ о-

*) Црна Гора.

дѣлу, съ бледнимъ лицемъ съ напрятенимъ изгледомъ: шпаръ се сѣше у руци његовој. „Изверницо!“ рекне онъ Елвири: „ты си се заклела довека быти моя, па си заборавила клетву! Я самъ се заклео любити те до гроба: умрешъ . . . . и любићъ те!“ . . . . крвь пишму изъ срца њеова; онъ већъ бѣше сѣрио шпаръ у грудя своје и пао мртавъ на патосъ прокленој.

Елвира, као громомъ поражена у страху и извань себе викне: „Алонзо! Алонзо!“ и обурне. — Сва њоколо стоаху као окаменѣни. Изненадна ова позна обезуме све присутствујюће страомъ.

Овай бледый незнанац, овай грозный самоубійца быо е Алонзо. Љуби, на коіой е онъ путовао изъ Маіорке истина се потомила, но њега Алвирци избаве изъ таласа да га окују у тежке синџире робства. Кроз годину дана онъ полако утече и полети къ предмету любави своје — чуе о преудаю Елвириной и науми казнити е . . . своіомъ смрћу.

Я изнесенъ Елвиру изъ праше. Она дође къ себи — но пламенъ любави бѣше се већъ за навекъ угасіо у очима и срцу њеовоіъ.

„Небо е страшно казнило клетвопреступницу“ рекне Елвира мени: „я самъ убіица Алонзовъ! Његова крвь ође да ме сагоре! бѣжи и клонісе одъ мене несрећнице. Земља се већъ разрыла њу пама и ты њемъ бадава пружати къ мени твое руке! Безна ће насъ на вѣки раздвоити. Ты можешъ само једнимъ погледомъ твоима іошъ већма тровати непреболну рану срца мога. Бежи одъ мене. Я самъ несрећна!“ . . .

Моя туга, моя очаіаньа ни су могли ни најмањ е тронути. — Елвира сарани несрећногъ Алонза на оноъ истомъ мѣсту, где я пре мишму смрть њеову оплакивала и потомъ се затвори у једанъ одъ најстрожіи женски манастира. Я о; она нехтеде ни опростити се самномъ! . . . недозволи ми да е последньій путъ загрлимъ са своимъ потроиъ любави и да видимъ у очима њиним баръ и најмањ сажалења о судбини моіой!

Я бия изваньсебе, — тражи у себи оно чувствително срце, но оно као студеный каменъ лежише у грудма моима, жеља, суза, но и њи небыше — мртва, страовита самоћа мене окруживаше.

Предъ моимъ очима дања и ноћи небыше ништа друго него вѣчный мракъ. Задуго писамъ я нисао ни сама ни одмора; скитао самъ и тумарао по оними местима, где самъ быо заедно — съ немилостивомъ и несрећномъ; желіо самъ наћи трагове, остатке, части м о е Елвире, но дебелый дадъ и густа тама свуда су ме срешали!

Попеладъ самъ се приближаво къ усамљеной каменой огради оногъ манастира, у кои се неуморна Елвира затворила была: страовите куле узвишаваю се ту до облака, гнездене брање прие се на пратима, ту вѣчна тишина царствоване, и као некій подмукый гласъ реке ми: „више нема за тебе Елвире!“

Најпосле я се удалимъ одъ Сіерре-Морене, — остависъ Андалузію, Шпанію и Европу, прегледамъ жалостне остатке древне Палмире негда славне и великолѣпне, — и ту осломивши се на развалине, скитао самъ я на дубоку и краснорѣчиву тишину, коя царствуе у оноъ запуштено, и кою само једни громови прекидаю. Ту, у наручіи нелаколіе, сріе е моя оменикало — ту е суза моя оросила сиву трулежъ — ту самъ я помишлаиъи о животу и смрти народа, живо почувствовао ништоћу свега подъ небомъ и реко самомъ себи: „Шта е живоћъ човеческій? Шта е наше бићe? За једно тренуће она сне пачезне! Осиешка срећа и сузе несрећне покрићe се једнимъ грозничкимъ земљѣ!“ — Ове мисли, на некій чудноватъ начинъ поуспокое моју душу.

Я се вратимъ у Европу и будемъ неко време игра злобе оны людій, коіе самъ некада любіо; захтемъ и опеть видити Сіерру-Морену, и дознаемъ, да се Елвира већъ преселила на истину; пролімъ сузе на њеномъ гробу и потомъ ій утренъ за довека.

Јадный свете! я самъ тебе оставіо! — вы луда створења, што се людма именуете! я самъ и васъ оставіо! Свирѣпствуйте у вашемъ бесилу, мучите и убійте једанъ другога! Сріе е моје за васъ мртво, и судба ваша мене ни најмањ необезпокоива.

Сада живимъ у предѣлу тужногъ сѣвера, где су очи моје прыій путъ светлость сунца угледале; где ме величествена природа изъ вѣдара исчувствености примила у свое наручіи — живимъ у самоћи и слушамъ и сматравъ на буру. —

Тиха ноћи — вѣчнй миру — света тишино! къ вама, къ вама простирем я моя наручіа! —

Ник. Ђ. Милутиновић.

Фортепіано продаја.

Фортепіани са особито леиним и пеним звуком, кои се због своје изредности, дугог трајња и сталности у гласу напрочито отликују, непрестано су на продаи, и изсавршаю фортепіани примаюе у промену код

Алоиза Ями, органисте у Земуну.

Обявленіе на књигу:

„Детойчина књо треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Књига ова корисна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и поштоваће 30 кр. да ю сваки лакше набави. Позивамо се браћа Србља, да ову „Детойчину“ удостое своје любови Прочуперанія трое до послѣдњѣ Маіа. Имена Г. Г. Прочуперанія нека се пошаљу или на издавателя Подунавке, или меки у Дубровникъ (Ragusa.) У Добровакму, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ.“

Одговорный издавитель: І. К. Совруъ.

Печатано книгопечатникомъ І. К. Совруъ.

Брой 12. У Земуну 19. Мая 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, и онаи му е на годину 4 воронца, на полу године 2 воронца ср. безъ поштарине; поштовати таков износи за 6 месеци 30 кр. ср. Претумерирати се може у Аустрији годь сваке поште или поважна наша скупштина или управо годь издавателя у њемачкимъ земљама, а у Босанскима Србіе у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За целе године се за редъ 8 ф. ср.

Тереза.

Из Ветое des deux mondes. (Свршетакъ.)

У итнын, као човекъ, кои жели што пре свршити посао, да се небы излаго опасности, наново покольбати, заборавіо е онъ уговорени часъ, и дошо е къ Терези у оно време, кадь е она іошть лежала у летаргичномъ сну. Съ долазкомъ Жераровимъ ъ она се пробудила, скочила и бацила се њему у наручја. — Ахъ рекла е она, я самъ знала да вы одлазите, алъ писавъ мислила да ћете тако брзо!

Жераръ ю е посадіо на канабе, на коме е она поседила неко време ћутаюћи, и држаюћи главу на његовимъ прсима. Онъ е осећо ште біећ срца — девойкиногъ.

— Дакле, због ъ пошли! проговори напоследку Тереза.

— Али я ћу се вратити, примѣти Жераръ живо, брзо ћу се вратити.

Тереза е на то нанула главомъ, и ако му у очи погледала. — Вы ћете се вратити? . . Никадъ! рекла е она решително.

— Одкудъ вы то закључуете? Заръ вы мислите да васъ я могу кадгодъ заборавити?

— Незнамъ, обећеть ме заборавити, но, да се нећете никадъ више вратити, то знамъ зацело.

Она е метнула опетъ свою главу на његове прси, и поседила е неколико минута яко замишљена, съ прекрштенимъ рукама на колеснма.

Жераръ е помислю: небы я болѣ было да се одрече Париза, да посвети свой живот ъ той младой девойки, да отиде съ њоме на какво усамљено мѣсто, да се венча съ њоме, кадь іой љубовь и његово пожертвованѣ разумъ повратe? Но и ако е она њега любила, то ніе ли она другога любила у њему?

— Ако нашта више, проговорила е Тереза привлачећи га къ себи, то ме баръ увекъ любите. За васъ то ніе тешко, а за мене — то е велика срећа.

После тога узела е никазе, и посекла е са свое беле альине плаветникасте пантљике.

— Кадъ вы отидете, нико ме више неће видити у томъ руву . . . Мени се чини, да самъ удовица!

Господа Љубперъ, отишла е изъ собе, да свой плачъ сакріе предъ њомъ.

— Али, примѣти іой Жераръ, вы говорите тако, као да се нећемо никадъ више видити. А ако се я вратимъ, шта ћете онда рећи?

— О! онда, одговори му радостно Тереза, вы ћете ме видити опетъ у белой альини, съ плаветникастимъ пантљыкама. Речь вамъ дакнъ.

Напоследку е дошло време већъ да се растаю. Жераръ се планіо тогъ тренутка, али е Тереза више снаге показала у себи, но што се онъ надо ; само што іой се свртно бледило показало на лицу.

У башти у ладинку, она га е превукла тако яко къ своме кућаюћемъ срцу, да се онъ збуніо. — Особито вамъ препоручујемъ, шапнула е, да портретъ чувате . . . због ъ!

Съ тимъ е отворила врата и удалила се. Жераръ

се запутавіо, и гледао, како є мало по мало нчезавала њена бела алына међу зеленим дрвима. После једног минута већ ніс ништа видіо, и, необзирући се, отишо є и он.

Крозъ неколко дана Жераръ се повратіо у Парізъ, где є бунца уживања и њега угробила, и са собом понела. Прво є време море посветити своју пријатном послу, потражіо є своје старе другове, повоіо є съ њима прекинуту дружбу, а после є све почіло својим старим путем, а да се у Д* врати, ніс му никад на ум падало. Неби се могло казати да є он заборавіо на Терезу, но они исти узроци због кои се растао, зарђе се неби могли опет појавити? Прва дана после повратка, око седамъ и осамъ сати, осећо є неку тугу и жалость, кои га є у Д* преносила. То є било време, у кое є обычно одлазіо у башту, и предъ њим се показівао лик Терезе, кои му на сусрет иде; плаветне пантљике њене ленрнвале су се, и она се смешила. Онда є он често узимо недавно, гледо є, и понекадъ љубіо, као заљубљени юноша. Да и кои између другова затеко Жерара у то време, он неби ни самъ знао, где да се сакрје. Съ временомъ є то утечатисе ослабило и пре три месеца сасвимъ є нчезло. Жераръ є био у Парізу, и подврго се његовом упливу.

„Сиротa Тереза! мислио є он понекадъ, шетају пушећи на Бульварима; но у то време нашао є на њега кои између другова, и Жераръ є заборавіо за Терезу.

У то време, одъ безпослице, а може бити и другима подражавајући, Жераръ се упознао съ једном младом особом, кои є къ другом играчица у Опери принадлежала. Господична Клотилда — тако се звала та особа — често є посећивала Жерара, и узимала є слободу, да по свима собама његовог квартира тумара. Једнпутъ шврљајући по свима буцањима његовн соба, као мачка, нашла є она футрољ одъ сафтіана, у коме є био портретъ — портретъ Терезинъ. Жераръ є заиоли да то остави на своє место, но господична се ніс сагласивала: почела се распра, услећству кое, Клотилда є бацила у тињаћу ватру на камину футроль и портретъ Терезинъ. Жераръ падне на колена предъ каминъ и разбацао є угљевље рукама, да избави само, ако є могуће, недавно. Ватра є врло мало повредила слоиову кость, но лик Терезинъ ніс готово ни најмање пострадо. Онъ є натрено полюбіо портретъ, и окренувши се къ играчици, показо іой врата, съ такимъ грозним изгледомъ, да є она побегла, нт речи не ревавши.

Спомен о Д* пао му є на умъ съ таковомъ силомъ, съ каковомъ вода реке покуља, на ону провалъеногъ става. На два дана доћиће после тогъ догађаја, добіо є Жераръ писмо са штемпилом Д*; кое кадъ є съ дрхтућимъ рукама одпечатіо, прочіао є слћдујуће:

„Тереза своме пријателю Рудолфу.“

„Я самъ яко болесна, и нени се чини, да неће моћи преболети. Ако се сећате оне, кои Васъ є онако яко љубила, то поитайте; мени бы тешко было растати се са животомъ, а да се неопростимъ съ Вами. А, ако я умремъ, невидивши Васъ, то ће Вамъ мое срце послати свој последњи уздисај.“

Тама є нашла Жерару на очи, кадъ є то прочито. Све што му є Тереза говорила о тайној свези съ портретомъ, пролетило му є крозъ главу съ натренимъ словима. — Я ю нећу више видити, нећу и видити! говорио є онъ, превртаћи писмо на све стране.

Іошъ тогъ дана увече, пошо є у Германію послати луђъ, и како є у Д* дошо, таки є отрчо у башту. Пролазећи поредъ Базунске цркве, чуе где оглашују мертвацa, и целивъ є тђлокъ уздрто.

Боже мој; Тереза є умрла, удвоіо є кораке, и напоследку дошо до ладника, у кои є често съ веселимъ срцемъ долазіо: башта є била пуста, и онъ є потрчо у кућу.

— Ахъ господине, рекo му є старый слуга, кадъ га є видіо, идите брже горе.

Жераръ є устрчо узъ степеницу, тако брзо, колико су га брже његове дрхтаће ноге могле однети; мисленa непрестано, шта значе речи старога служитеља. Да ніс дошо, да прими последњи уздисај Терезинъ, или су га, може бити очекивали, да избаци девойку.

Жалосно се позорће показало Жерару, кадъ є у Терезину собу ступіо. Сиротa девојка лежала є на кревету, скрштеним рукама; лице іой є било бело, као снегъ; госпоја Љубнеръ, наслоњивши се на астукъ, плакала є. Ладанъ є иной пробіо Жерара, умрла є! повикне несрећный младићъ. На то є подигла главу госпоја Љубнеръ, и познала Жерара.

— Ахъ, рекла є она, плећући рукама, сва є надежда у вами!

То є Жерара мало охрабрило, ербо є разумео да Тереза іошъ жива. Дошо є къ њеном кревету и пао на колена; хиљаду различни осећања узбуњивали су му срце; и онъ сами небы мого казати, шта є у тай паръ мислио. Неколко минута прошло є тако неподнжно гледаћи на Терезу, и ніс мого ни говорити, ни плакати, сано є уздисо

Госпоја Љубнеръ му є преповедила, да є последња два месеца Тереза много патила одъ гла оболћ, али ништа ніс показивало њено опасно положеће. После вашегъ одласка ни карактеръ ни начинъ живота ніс ни најмање промењала. Само што се готово никадъ ніс насмеја, и нестало іой є руменила съ лица, као да сте вы одпели сво пролеће њеногъ лица и срца. Често є певала, и много се шетала, особито по башти, где є понекадъ сама са собомъ поја-лено говорила, но са одушевљењем. При најмањој луци на врати, она є дрхтаћи устала, и хтела є потрчати, као што є обычно чинила, кадъ сте вы ту были; после є жалосно вратила главомъ и опетъ седала на своє место. Кадъ самъ я спомепула наше име, трудећнсе доказати, да вете вы доћи, она ме є тако жалостно гледала, да я нисамъ могла разговорь никадъ довршити. Пре неки дана, застала самъ е у послу: са грозничавим пријежањем везла є она на белой пантљици съ плаветном свилом два почетна слова: Р и Т. — То ће ми бити венчаный пешкирь, говорила є Тереза съ неким особитим смешењем, подиј му кадъ га онъ заиште. То є она радила само у ладнику, у коме васъ є свако вече изчекивала, кадъ сте вы живили у Д*. Погледајте писмо Т, ніс іошъ ни до-

вратила; седъ є показала госпоя Љубиеръ пачальнику, у коїй є била пала забодена.

— Єдногъ ютра, продужила є госпоя Љубиеръ, оставила сам я Терезу у сало, кадъ уєдапнуть чуяхъ неку пику. Дошапни у собу, пашла сам Терезу на патосу лежећу, бледу као сирть и укочену съ отвореним очима, кое нису ни найманїєръ знака живота показивале. Прелели сло ю у њиу собу и съ великом муком повратили смо ю у живот, но и то само на неколико минута. Као се разбудила записала є перо и артїе, написала є вами писмо, и заповедила, да га одма на пошту дамо. Испратила є служителя съ писмом до врата, после се вратила, легла у кревет, зажурала, и одъ тогъ доба се не буди, но лежи као мртва, и ако знамо да ioшть живи.

Жераръ є слушо госпою Љубиеръ, не скидаюћи очію съ Терезе, а ніе смео говорити, боюћи се, да се несвесни одъ плача, и само є замто, кадъ є, у кои дань и сатъ Терезa дрекнула и у несвесть пала. По одговору тетшиом судећи онъ є нашо, да се то онда догодило, кадъ є Кютнїя пашла портре Терезино.

Она ми є казала, да ће умрети због портрета, проговори Жераръ тихо, и на єдапнуть зграби руку Терезину, готово у отаяпію, съ плачом, сузама и полобљама призваби се ис полумртвом тїлу несрећне девойке; као ука лишенъ моліо є девойку да не умре, и кадъ є лако дисаће на њезиних устима осетіо, скочіо є викаюћи: Она дише!

Докторъ, кога су тако дозвали, нашо є велику промену у стању Терезиномъ — Да, одговори онъ, срце ихе куца . . . Сво зависи од прелома, кои ће слѣдовати кадъ се пробуди.

Предъ вече Тереза є отворила очи, обазрела се и видила Жерара, шиншућа пружила му є обе руке. Онъ іой потрпи у наручіе, и у тай варъ се она заплакала.

— Избављена є! викне лекаръ.

— Некойте се нас више оставити, додола є госпоя Љубиеръ, узевши Жерара за руку.

Ніе было довольно повратити здравље само тїлу; него є требало повратити Терези и здравље душе, а то є тежъ найтеже было. Оздравленъ њено потребовало є дуговременo леченїе, и велике предосторожности; силный потресъ оставіо є дубоке знаке, кои се нису могли за неколико дана избрисати. Чувствителность Терезина, кои є и тако яка была, садъ се іошть на вишій степенъ попела; при наймањемъ душевномъ болованю бледила є и дрктала; она є была налик на врсу, кое натегнуте жице при маломъ ветрићу звукъ даю. Жераръ, кои є садъ целе дане кодъ ньe проводіо, надіо є на њоj нeкo нeсноj-койство, кое пре тога ніе примећавао. Често є онъ ню застаіо са обореномъ главом, седећу и замишљену, као да прислушкує шумъ тайногъ презрата, кои се у њиной души догађа, или мисли о своіой мечти, жељени на штогодъ существено у њоj нађи.

— Неки пута видимъ и зракъ, казала є она єдапнуть Жерару, или светлость невидиву; после изчезала и зракъ, а я остаемъ у тами.

Први дана, кадъ се Тереза разбудила, ніе се хтела никако Жерара одлучити, боюћи да онъ неотиде, па свагда, зато га є увекъ за руку држала. Госпоя Љубиеръ хтела є дати Жерару собу, у коїй є пре тога Рудолєъ живіо, и кою одъ како є тай младый човекъ умро, никадъ нису отварали. Я сань заповедила, рекла є она синовици, да нанесту саксіе съ цвећем и свеће у светлике, и довече се већъ може онъ пресслити у зелену собу; но на велико чудо њиово, Тереза ніе само, што се ніе томе радовала, него іошть ніе била ни задовољна, и ніе ни наймањ настојвала, да Жераръ кодъ њи у куhи остане. При речи зелена соба, она се іако намртила; живо є отрчала на горњи сирать, забравила є собу и къ себи ключъ узела; пратившн се у салу пружила є руку Жерару.

— Збогомъ, до сутра, рекла є.

Глась њен ніе изгубіо пређашню нѣжность, погледъ є био као и пре блаѓъ, но она већъ ніе говорила више о растанку. Сарнила се већъ и друга промена. Тереза є престала Жерара звати Рудолфомъ; ніе га звала више Рудолфомъ, него просто: пріятелю. Речъ та, безъ опредѣленогъ смисла, ніе сумню зачала? Ніе л' се повіо у болесной души њиной єданъ од оны зракова, кои предсказую зору и предходу дану? Жераръ се надао, али іошть ніе смео вероватн; онъ се найвише бою онога магновенја, у кое ће съ покраћеним расудкомъ на свагда изгубити Терезу. Онъ є осећао у себи, и ако то ніе хтео признати, сву страсть истините любови.

Єдапнуть є Тереза заженла да види медаљу, и познала є на истой кварь, кои є натра на слоновой кости учинала. — Садъ я знамъ зашто сань была болесна, рекла є она Жерару, прикаюћи му медаљу натраг, потражећи одъ њега никаковы обіасненя.

Другій путъ, кадъ су заедно у башти были, узме она Жерара подъ руку, и пашла є съ њиме по лења. Слаба руженъ показивала се на њиних бледнимъ образима, кои су сву прелесть младости и здравља у себи имали. На речи неговорећи, чувала є она са свакогъ цвћа цвећа, и кадъ є одъ њега ніку начинила, уздануза є.

— Колико сань я тогъ цвећа брала! Но они, кое садъ у рицы држимъ, нису они, конма сань се ихе наслађивала, а сутрашњи већъ неће быти они, кое садъ волимъ.

Дуго є она гледала замишљено, на ніку цвећа, кад да є у њоj тражила тайный смисо свои речи; после се обрнула Жерару, и запита га:

— Каква є судба лепезе цветова?

— Они умиру, одговори Жераръ.

—Да, они умиру, и повраћаду се, но не они кои су умрли.

Садъ су се заблистале њене очи девойкине, она є узела руку младићеву истиснула є.

— Исто тако као и вы, додаде Тереза, я васъ любимъ али неодвраћумъ васъ . . . Любовь є иста она, али цветъ ніе онай.

Жераръ већъ ніе више мислио о Паризу; светъ ніе имао за њега већегъ више предћа одъ граница бапште, у коїй се налазіо, и где є Терезу обично и посећавао; кадъ се споменуо дана, у кои є она єдва жива остала, то се ніе много довольно начудити, како є могао своимъ равнодушењемъ и егоизмомъ опасности подврћи живот тако любезногъ створења. Онъ є представляо себи Терезу срећну и веселу, у каквомъ годъ буйаку света, и заверіо се, да ће слушати само

гласъ срца, а никако паметь; притомъ є онъ било доста богатъ, и браку нѣговомъ небы могле сметати никакве кориснолюбиве намере; дакле ако є она нѣги любила, зашто бы жертвовао срећу жалосномъ уображеню? Но ту є башъ чворъ и было; требало є, да она нѣга любы, и полазећи за Жерара небы мислила, да полази за Рудолфа. Тереза є была наликъ на каквогъ путника, кои иде ноћу по непознатомъ предѣлу и путу и заустави се текъ на краю какве пропасти; срећанъ ће бити ако пропасть на миру пређе, но онъ се може лако у пропасть сурвати. Оће ли дакле ноћи Тереза прево те пропасти срећно прећи? Једногъ вечера, кадъ є Тереза седила у башти, и разсеяно чертала нешто са сунцобраномъ по стази, Жераръ ioй предложio, да иду иза вароши у шетню. Она є устала, и узевши га за руку, рекла: Врло радо, и самъ и тако као у некой грозници, можда ће ми у чистомъ воздуху лакше бити. И одъ истине є ньно лице горело, очи се свътиле, и Жераръ є примѣтio да ioй рука дрхће,

— Да вамъ се нiе што догодио отпоръ? запита є онъ.

— Нiе, тетка слаже кошуљ, и вы знате, кадъ се она превати за єданъ комадъ, онда нећъ ноће безконачанъ посо; и самъ међутимъ сама седећи свирала и читала, и тако самъ нашла случайно на нешто о ритерима; говорило се о єдномъ ритеру, кои є после различни догађаня, дошо у єдну државу, — не сећамъ се како се звале, — кои є то свойство имала, да свакогъ, кои нѣне границе прекорачи, у сенъ претвори. Тако ћете вы наћи людiй, кое сте у сну видили и познавали, и они вамъ преповедаю о догађанима, кои се никадъ нису случили, или о конма се вы сећате. Мени се чина, да самъ я нешто родъ тоће ритеру и да ће и живитъ у држави сенова.

— Вы! повикне Жераръ, кои се уплашio одъ тога разговора.

— Да, я, и мое речи нису сасвимъ безсмислене. Я самъ дуго мислила о томъ; одъ онога времена одкадъ самъ болесна была, и видимъ да самномъ неговорiду тако, као што съ другима; у мени се догађа нека необична промѣна. У мени показуе ни се свисао, кои пређе нису нiе, а предмети, на кое я пређе писамъ нажао обраћала, садъ ми читавъ редъ мисли пролетећу. На примѣръ: пре неки данма увече дуо є ветаръ, и лишће є жито за другимъ падало съ тополе у потокъ, и ньно є чинило, да су то одлазеће душе; сузе су ми крупуле на очи, и за мало што писамъ и я отишла. Вы да ми замномъ заплакали, кажите?

Лице Терезино и пређе трепавице издавале су є, да є срце нѣно было пресунуто туге и жалости; и самъ Жераръ едва се могъ уздржати одъ суза, и да бы свою жалость сакрio, онъ є узе руку Терезину и почо є ватрено любити.

— О! я ћу живити, продужи она, и ћу овде остати на земльи; нећу я вамъ писамъ iошъ све казала. Я самъ видила недавно, кою самъ вамъ поклонила, и она є нешто мало повређена; осимъ ваши руку, ню су iошъ нежнiе дирале, осимъ ваши очiю, на ню є и туђъ погледъ падао . . . Знате ли зашто васъ писамъ о томе питала! Плашила самъ се да не дознанъ, да она друга Тереза у вашемъ отечеству, кою вы любити . . . . У мени има другiй Вы.

Жераръ є нѣжно стисно руку своioй пріятельици, и запито є тихо, као што болеснима питаю: — Єли она о томъ увѣрена?

Тереза се заустависла и напуза са главомъ. Садъ не . . . одговори она, и међутимъ . . . . после є почутали неко време, и душивши нагомъ о земльу, продужила: — Како ми є досадно, уста као да су ми везана, и очи наглонъ навучене. Али то ће проћи, мора проћи.

Случайно є Жераръ тако разговараћи се, дошо съ Терезомъ на неко мало гроблѣ, у кое є госпоа Б***, као у фамилiярно, желила, да буде сарањена. Скромный мермерный споменикъ, съ бакарнома плочицома, на коioй є было нѣно име изрезано, показиво є место где є мати Терезина вечитимъ сномъ боравила; око гроба су расле жалосне ele, а широко лисната лиса покривала га є своимъ тавно зеленима лишћемъ. Жераръ є повео Терезу на гроблѣ, а оне видећи крстове, кои су се на њи травомъ уздизали, обазреле се унаоколо, и прочитавши неколико надписа, све се већма приспавала на Жерара.

— Нашто су сви тiа крстови, запитала є она, и нашто су сва та имена? Мене стра пата. — Но Жераръ ю и далѣ повуче: — То су имена оній кои су отишли, одговори онъ, а крстови значиду, да се никадъ нећеду вратити.

Тереза є сва побледила. — О како жалосно изгледа овде, примѣти она.

Садъ ioй Жераръ покаже неке гробове, кои су одъ ела и кипариса пола сакривени были. Погледайте, заръ васъ она имена ни на што неопомињу?"

Девойка є прочитала два три надписа, и сва задрктала. — Доротея . . . Амалiя . . . Марiя . . . ове пређашнiе другарице! Овде Фрадрихъ . . . тако Іосифъ! Зато iй дакле писамъ я више вићала! повикала є она.

Садъ се Тереза iако заплакала. — Сирота Амалiя! и се сећамъ . . . она є была тако жива, и тако весела! . . А Доротея, кои ме є тако ако любила! све су отишле . . . Ахъ, зашто сте ме довели овамо?

— А везана уста! и очи, наглонъ навучене! заръ вы нисте ради, да вамъ се уста одрешу, и очи прогледу? запита є Жераръ.

Испитъ є было рѣшителанъ, и Жераръ є преступiо къ нѣму са страхомъ: онъ доведе Терезу до гроба матере нѣне, посади є на петый и узевши є за руку, проговори:

— Не, ваше другарице нису отишле; оны кои су васъ любили, тамо . . . . умрли су.

— Умрли! поштори Тереза, умрли! . . .

Она є покрила лице обема рукама, као да нiе желила видити светлость, кои се око нѣ распростирала, и заплакала є; могло бы се казати, да iой є срце нући хтело, но Жераръ, скинувши нѣне руке съ очiю, покаже iой име госпоа Б**, кое є липовимъ лишћемъ было покривено.

— Мати! повикне Тереза, и прекрстивши руке падне, поредъ гроба на колена.

За ню є было, као да iой є мати тогъ истогъ дана умрла, неочекиваный случай произвео є велико дѣйство, и срце младе девойке топило се и молитви у сузама. Жераръ є као укочень стоећи гледао на

во: што се Тереза молила Богу, то є значило — да є спашена. После неколико минута, она є погледала на њега и пружала му руку.

— Мрачно є покривало раскинуто, казала є она; ви сте не паучини, како ћу плакати за вођом материном... Благодарим вам.

Садъ є цело гробље почела разгледати, као да тражи іошт неки гробъ; с' уста њи очевидно хтело є слетити питање; довукъ є хтела нешто проговорити и опетъ се удржала, напослеку є сакрила лице међу гране испате лице, напово се заплакала. Но овогъ пута, сузе нису биле матери посвећене.

Млади пријатељи отишли су съ гробља, водећи се испод руке, али нису ништа говорили. Жераръ є видіо да среће нема треба скоро да се реши шта се ће свео усудити, да узнемирује Терезу питањима, онъ є хтео, да сирота девојка, која є свою матерь у гробљу нашла, осети сопствено свою жалость.

По повратку кућномъ, Тереза є заželила да буде сама, као да є хтела, после толикогъ дугогъ ћутања, сама са собомъ поговорити. — „До сутра“ рекла є Жерару, и удалила се замишљена, оставивши њега съ тетком, којой є онъ тако сласшіо све, што се догодило.

Целу є ноћъ Жераръ лутао по вароши, и повиновао се некој невидимој сили, непрестано се појављао кући, у којой є Тереза живила. Сваћа є горела у зеленој соби, у коју га она досадъ никако ніе пуштала, и видило се како є њена сенка пролазила поредъ бели завеса на прозорима; єданъ путъ се лицемъ на прозоръ наслонила, и позадуго є остала у томъ положењу, а Жераръ, ноћнимъ мраком поникнезъ, гледо є на ню. Шта є она радила у той усамљеној соби? Да ніе совћта тражила у пајтеню, кое се у њой пробудило.

Сутра данъ, Жераръ є дошо у обычно време. Тереза є была у сали, у црно обучена, съ госпоіомъ Љубверъ, а изгледъ њенъ тако се промено, да Жераръ ніе могао познати, ни пређашњій осмехъ, па ни самъ погледъ; и начинъ примања тако є страно био, да Жераръ ніе могао издржати његову важность и пријатну ладноћу. То є њега јако удивило, и онъ є сматрао у томе, да су све његове надежде уништене, зато є тражіо начинъ на кои да се објасни, небринећи се притомъ ни најмање за своє срце.

Корнелій Станковићъ и Стефанъ Теодоровићъ.

— Я самъ дошо да се опростимъ с' вама, проговори онъ дрекћућимъ гласомъ.

— Вы одлазите? запита га Тереза.

— Одлазимъ; а немамъ овде више никаква посла; Богъ ми є сведокъ, да бы я желіо овде на свагда остати, но я писамъ онай, чію є сложењ вами тако драгъ; могу ли я бити страно лице за ону, съ којомъ самъ провео оволико часова, најсрећнія у моме животу? Бојимъ се да ми нећете никако опростити зато, што самъ я туђе ніе посіо толико времена, и та не нисо јако узнемирује. Ахъ, кадъ бы вы іошт онаквомъ биле, каквомъ самъ васъ я некадъ познавао! . . . . али то ніе могуће . . . та срећа была бы врло велика за мене; онете ли вы бити срећнія сутра, него што сте јуче были, то незнамъ; я самъ мой дугъ одужіо . . . Душа є ваша садъ слободна, Тереза . . . збогомъ!

Онъ ніе могао далѣ продужити: младость и љубовъ узели су свое, зато се осврно и єданъ корак къ вратма учиніо, да бы мого свою забуну сакрити.

— Жераръ! викнула є Тереза, и онъ се заустављо. У очима њеним блистала се љубовъ и разумъ.

— Моє ике! рекао є онъ, и баціо се къ њеним ногама.

— Ахъ, моя љубезна децо! викнула є господа Љубверъ! немамъ више снаге, да издржимъ: одите да васъ полюбимъ . . . .

На неко време после тога, єданъ младъ човекъ, обычный посѣтитель Паризке' Бульвара, заустављо є єдногъ свогъ познаника, баш при улазку његовомъ у театеръ.

— Знашъ шта є ново? запитао га є.

— Шта є ново? И заръ є мало новостій!

— Жераръ, сирома Жераръ, онай веселякъ, кои є увекъ добило у игри на карте.

— Шта, умро?

— Готово! ожењо се . . . .

— Е да! какву е узо?

— Неку Немицу, съ којомъ се познао незнамъ гди, на бреговима Рајне . . . . Ето до чега може довести човека путовање . . .

— Свршено и рѣшено! одговорио е другъ.

Корнелій Станковић.

Мило ће бити нашимъ читатељима у Подунавци лакъ и кратке черте живота младога србскога умѣтника, господ. Корнелія Станковића видити. Онъ е родио се у Будиму 21. Авг. 1831. год. Био е двадесеть второ дете отца свога. Још од найбољнијегъ детинства указивао е склоность къ музици: ова и тимъ све више и већма растао — што и цела његова породица музикална е била, а нарочито његовъ отацъ. Немила смрть нагоро лиши га родитеља и браће. Старателъ његови дяду га на школе. Ту е онъ седъ другій позивъ опредѣлівши сасвимъ получио; више е у школу, али непрестано съ духовнимъ своимъ бавіо се, како бы музикалню знанє предузети, учити и свршити посао. Благородну нѣгову жељу нію нимо ко прехватити. Али свако лепо даровање судбина не допушта проћи: г. спиія Павелъ Рѣчичій искусивши даровитє своје склоне се дае године дяка о трошку ги своје у Пешти учита и инобраязати. По затимъ обстоятелства Корнелія нашег промеку се: седе е морао у Сегедину, седе у Араду школовати се, године 1848. дошавши у Пешту сврши посао.

Нова епоха за нѣгови младый живото породи се; г. спиія П. Рѣчичій дозивши нѣгову пісмяному тежню къ музици ни нотно єрду своме одолети, већъ сель собомъ понеде га у Бечъ, гди га найсланіимъ умѣтницима, не другчіе, но као отацъ сина препоручи и преда. Композиције професора бію му е Сехтеръ, замета проій теоретицеръ седамдесетъ времени у своіой струци. У последнѣ време учіо е клавиръ код ц. к. хамер-партуоза Вилхерса сь найбољнимъ успѣхомъ.

Полѣ е музикално пространо, привлачивања наше гранѣ: али нема лепше и благородніе, него што е привлачно-привлачно нѣзіе. То е полѣ младый наш умѣтникъ за будућу живота своја дѣлателность изабрао, кое е управъ са нѣговимъ природнимъ склоностьу сходисало се — и у коме онъ, напредно и лично успѣвајући, поуздане надежде србскоме роду обрече; да ће спомєзъ и подъ найповолнѣнѣ потонствя задобити.

1851. год. компоновао е Свету Литургію, кое е у капели при Нѣговой Светости 15. Марта съ повољствомъ одлично биле. Те исте године на Ускрс Нѣгова Светость служила е, гди се већъ и остало обично пѣзіе, као Христосъ Воскресе, Ангелъ вопіяше и т. д., съ нѣговимъ пѣзіемъ изпевавало.

1854. год. дође у Карловце гди за три месеци обшту годишню Литургію начерта. Исте године у Октобру месецу одштуи у Бечъ да очертана дѣла на четири гласа наведе. Г. професоръ Сехтеръ, кадъ се упознао са црквенимъ источне праве мелодіама, често пію веровати хтео, да красно наше пѣзіе већъ дотле нію у ноге сложено было. Та ніста похвала одъ славногъ човека побудила е г. Корнелія, да концертъ ширитуелъ у Бечу представи, кои ће на обште задовольство изпао.

1855. год. дође опетъ у Карловце, гди се преко целе зиме бавећи и съ Октонхомъ завиязаћи истый сретао и окончао. Марта месеца ове године желећи се лично съ народомъ србскимъ упознати, учинію е посѣте некимъ србскимъ местами, гди концерте свои представљаћи красна е побуђиваћа одушевленя производіо, и свуда съ найвећимъ усрдіемъ дочекиванъ и п[illegible] бивао.

На томъ концертодавнѣћемъ путу прати га другій младый србскій умѣтникъ, г. Стеванъ Теодоровићъ, Новосадянинъ; кога такођеръ овде нашимъ читателяма седећегъ очертана представляемо.

Бой Сланкаменачкій,

клити на Михалѣвачкомъ полю. Дана 19. Августа 1691.

Великій везиръ Мустафа Кіуприлићъ (Чуприлићъ) добивши съ великимъ штетомъ 8. Октобра 1690. Београдъ, поврати се славнодобитанъ у Цариградъ, где е са прекорединимъ веселѣмъ дочекавъ, будући онъ у нѣму Турци осветителя вере Мухамедове смятрали, кои ће опетъ Угарску и Славонію подъ оврутный турскій нравъ подерѣи. Први нѣгови посао бившее поучавању и войску у редъ поставити. Чимъ е обое на позелѣный степенъ довео, подигне се у Београдъ. Но буде нроз извѣстенъ смрть цара Сулеймана II. кои е 11. Мая 1691. преминуо, препречећи: неколико дни још у Цариграду остати и новоі царь на престолу осигурати. Съ нѣговимъ удѣлѣтвіемъ буде найлюбіи братъ покойника, Ахмедъ II. на отоманскій престолъ противъ иногы волѣ, узлинути.

Чимъ е Кіуприлићъ у Стамболу ствари уредіо, оправи се съ войскомъ на путъ, кои е новый султанъ до Адріанополя пратіо, и допре у Београдъ, гди га е добро изворужане и веште войске — какове нѣмъ одавна Турци имали нису — сто хиляда, чекало. Већъ е пре 30,000 войника противъ Ветерана у Ердељ послао, кои су съ ове стране цесарове узнемиривати имали.

Кіуприлићъ пређе Саву дня 9. Августа 1691. са свои 100,000 войника и утабори се одъ отока савскога „Циганина званогъ Самъ" до Земуна.

Међутимъ на Аустриса, отечески се за свое државе бранећа влада, ніе безпослена остала; него е нъ 60,000 войника свитовёу войску подъ управомъ војводе Людевита Баденскога подигла, и преко Вуковара и Илока до Петроварадина послао. Людевитъ Баденскій дошао е 29. Юлія у Петроварадинъ, гди зачуе за турскій логорь, те таки остави Петроварадинъ и противъ нѣга пошли, и стане 11. Августа Турцима на супротъ. Но везиръ, кои е свой логорь са 150 топова оборужао, нехтеде изполѣ.

Людевитъ Баденскій славанъ и разуманъ човекъ, зачувши одъ уходя, да е турскій таборъ са нетерпѣнія добро учвршћенъ и тако логоръ незавидавъ, приберне свой стакъ 14. Августа, пославши буковскоу дрогонску регименту предъ Славнішемъ напредъ, да дунавско прибрежѣ и бродове одъ турскога напада чува. Међутимъ Кіуприлићъ прозъ уходе о спомешатомъ положаю извѣћенъ, пошаѣ 6000 спаія на одвоено место, кои про досведу, и после дошавше наше конвиктно изненада кодъ Бешке обводе, те све, осимъ едногъ стражника и три проста, кои у бегу наготу спасоше, про него још помоћи дође, изсекоше, затимъ напидоше на лађе и шайке, многе скупа са рапомъ осное, и исколико потоне.

Ово кравво подузѣће охрабри везира, те почне се надеждот Баденскій, да ће му и на даљ война среће за рукомъ ићи. Усѣкдъ толике ласкаве наде, утабора се одъ Дунава до прибрежія фрушкогорски, и цео таборъ нетерпѣнія добро утврди, те ноћу међу 18. и 19. Авг. са сва страна путъ у Петроварадинъ затвори. Непріятелска дења и лево крило застрапе Дунавъ и лево баре, густи шпаранди и дубоки шанцови. —

Затворећи Петроварадина слути поносито войводу Баденскогъ, єръ е само на два дана раве нимо, и Петроварадинъ му е, одкуд бы ю добити могао, затворенъ. Зато све

мисли на једну обрати, те одлучи на непријателя ударити. Усхтъ те одлучи одлуке разреди војску на следећій начинъ.

Десно, изъ двадесеть чета састоеће крило, кое се и изъ Дунавъ пружило, изручи храбрих хусаков Гвиди Старенбергу, Карлу Сереши и Соухесу. Лево крило добише хусаки Дунавадъ и Стирум, почемъ в са средишном пруски генералъ Барфусъ, изнашби полъ своіонъ управом брандебургско војничество, управляло. Остраг в ставо херцогъ Холштайнъ са пограничкомъ посадомъ и Адамъ синъ Николе Зрина са 5000 Мађара и Србаља. Овако разделјена аустрійска војска, имала в устхлъ непуособногъ угопора, да једнимъ са свіо страна, и у исто време на турске ветерине сложно удари, будући су у полъ дана 19. Авг. ове војске у бојнокъ реду жељно на заповесть борбе чекајући, стајле. Међутимъ незна се изъ кога узрока, десно крило, невекавши обреченогъ кршнами знамена, удари у три сата на турско табориште. Турци изъ своіе ветериза, као изъ сигурна заседа храбро одбише са великокъ штетомъ наши, толико оснелъкый нападъ, коликичество поити у помоћь, но Јањчара ійъ чопорозъ на сусрет пазъу, те мали број растераю и у бегство обрате.

Воће војску охрабре, те новый нападъ на ветерине учине, кое в већій Француз тако вешто и јако утврдіо, да ій нити пробити, нити преће нашихъ бише поредъ свіо напрегна котуће. Битка в дуготрајна и јогунаста биле, и војска се одъ великн успјавана умориа, нито после многогъ и некорыстногъ жертвана и нришана поче натрагъ узмицати, да се одмори. Јањчари као дивый куци натрагъ узмицајући четама, те многе јунаке са земљицомъ сравне, и јако рано. Међу одсјечнима прва жртва падоше херцогъ Холштайнъ, Соухесъ, и Арембергъ, коихъ жртва телеса буду после многогъ крвопролитія ослобођена изъ турскихъ рукъ, и у сигурность поставлена. Горае рано доиде и Гвидо Старенбергскій, но присебности неизгуби, него одвивши рану уседнe на другогъ коња, еръ при подъ њимъ убитъ бише, и обављше службу како свою, тако и нашихъ коња; док и у найвећемъ здвоено врховный вођа Людевитъ Баденскій три коњичке регименте у помоћь непосла, съ коима се у стхлъ стаи, и свои натрагъ уступајуће чете ободрими, битку изнова, и то много жешћу и крвавіо пресо телеса мртве јунаке браће, поможи. Али и Јањчари съ њиове стране добише једнъ одлъ свіи у помоћь те своіои сили јасти или добити, препрече шикъру.

Довъ су се ова на десномъ крилу догодиле, ударе Турци и на лево крило, кое в Хевријъ Дуневаздъ управляо, са кончиштвомъ и после крвне борбе биле би сво крило распрскули, да ніе скора помоћь нашихъ дошли, кои в Јованъ Барфусъ послао, пре него бы се средишномъ и синъ на Турке навало био. Чимъ в на целой линіи натра отворити, генералъ Хоенлохъ са неколико драгонски чета, затимъ Адамъ Зрински са Мађарима и Србима крозъ непроходне тако реће стрмкутице сваку турске ветерине, иза леда провале, и досту у логорь, те сво што имъ подъ качъ доће поразућноком сперћу къ земли поруше, и Турке у малый тесницъ међу Дунавъ и међу ветерине тако стисну, да ови логорь за изгубит дрвеће, у найвећой сметнји у бегство се поставе. Део непријатељскогъ војничства у перелъ крозъ уданјени свіи пробіе са великомъ штетомъ путъ крозъ наше десно крило, изнинкле: остали су Јањчари и већій део војничства исперетни у борбу стали. Јуприлићъ с чете одлетео и храбрио, и овде се увекъ налазіо, где в найвеће погибељ претила. Но и съ наше стране помагаше Дуневаздъ Старенбергъ, Барфусъ и Сапарић съ свимъ могућнимъ пожертвованіемъ десногъ крила. Крвъ човеческа съ обе стране лиће, борба е съ обе стране съ премнретнимъ силима већъ скоро до крајности дотерала, и још в победа неодлучна биле. Само још неколико ока трепутка одважногъ борења, и битка к' образа, пазъ бы Турци победителъи биле. — Везиръ Мустафа Јуприлићъ одважанъ или пасти, или побћдити одлетао в непрестано свои чете храбрећи и обсћкаћи, или плашећи казномъ, ако победу неодноси, кадъ ги напенада на бошту смрть наће, и окъ у чело погобећъ одъ пушћаногъ тинета, мртвъ на земљо паде.

Турци видећій своіа поћу пасти, обузети страхомъ положе свое заставе къ земљи, и мртво тѣло коће своіа ограбивши што не бы нашима у руке дошело, съ њиме побегну главомъ бесъ обзира. Но тада настаде љути сћча! што годъ нежимиче биише одъ нашихъ земљо мачу полиргнуто.

(Свршетакъ сљѣдуа.)

Сабља.

Епизода изъ последњегъ рата

(Преводъ съ русскогъ.)

Лајтинитъ Желѣзновъ бно в посланъ као курирь у Тиолисъ, и праћаюћи се отуде, на путу у Сухумъ-Кале, на сѣверо-источномъ брегу Црногъ мора, купіо в једну врло лепу сабљу. Дивећи се лепоти те сабље, запитатъ га, шта е платіо за ню?

— Тридесеть рубали.

— Тако евтино, а я сићъ мислію найвећ седамдесеть.

— Може бити да она и више вреди, но мени су е уступили по ту цену, и још су се радовали, што су е се опростили, ербо е нико ніе хтео купити.

— А защто?

— Изъ суеверіа, предрасуде и празногъ верованя, одговори Желѣзновъ.

— И вы знате, шта то верую о њой?

— Знаю, та се сабља грано слави: преповедаю да свакій, кои сћ њоне на бой поће, моря бити или убіенъ, или смртно рањенъ.

— Како сте се дакле рѣшили, купити сабљу кои се тако слави, па бишъ ако сте е и евтино добили, као да бы васъ педесеть талиири рубали, кое бы за другу сабљу дали, упропастили.

— Я ниснић суеверанъ, неверуемъ предрасудама, одговори Желѣзновъ.

Крозъ кратно време после тогъ разговора започео се рать съ Турскомъ. И сићъ се ниазію са Желѣзновомъ на новомъ пароброду „Владимиру“ подъ командомъ вице-адмирала Корнилова, кои, остављаюћи ескадру код Вирне, пошо е да се сседини съ адмираломъ Нахимовимъ.

У путу сно стигли турскій военый пароброда „Первазъ-Бахра,“ — и тако сно му тапета на поздравъ послали. Турскій намъ е пароброда тимъ истимъ аратіо поздравъ, и тако се продужавали борба крозъ једанъ и по' сата; док ніе напослеку вице-адмиралъ Корниловъ рекао; „Нетреба тако дуго безполезну палбу продужавати. Дајте ми ход пароброду, и под'ићите на домаћій картачи.“

Желѣзновъ е тако отрчао у собу, гди нам е оружіе стајло. Адмиралъ е заповедіо под'ићи на домаћій картачи, треба се даље наоружати; — абордажъ *) неће насъ мимоићи!“

Я сићъ узео пар пиштоља, а окъ е прећасо свою кавказку сабљу.

*) Абордажати, на мору нрићети са једнимъ на другу.

— Вы сте заборавили, примѣтио сам му ја, на свобсство то свбсѣ ?

— Писам заборавио, него понављам: да писмих суеѳѣрних, и невѣрних предрасуда, и с тим ће речи огрио на кров, а ја сам му слѣдовао, пушећи изнова пиштоль. „Дајте ми један пиштоль," спокојно ми је рекао адмирал Корнилов, „на оборужу ове разних случаји, и све зависи одъ Божје воље — неки е нуждан један мотак . . . у коме чину робства допусти ове слободно."

Дао сам му пиштоль, и пошао сам ја батерији, да учиним нужно расположеље за свакій случаји, а особито за случаји бомбардираља. Што се наших напредњака ближе приближавао непријателю, тим е пазба све жешћом постаја. Под'нили смо ближе и ближе, и нѣкъ е прваји рој картача прозуіо преко наша тіела: кадъ видимъ ја натрохъ подиже равнога официра, изъ кога груди врв е потокомъ текла; то е био Желѣзновъ, кои е пао одъ прогъ турскогъ пуцка съ картачомъ у прси погођенъ, за три минута доцніе, како е преписао ту волшебну саблю, а она е, вукући се за њимъ неки такође подизукьи окъ дизала, удараюћи се о кровъ лађе. Изпрва сам е хтео у море бацити; но после ме е напала неодолима жеља да е сачувамъ, као спомена о убитомъ другу, зато сам е сакрио.

Кадъ смо напробродъ „Первазъ-Бахри" освоили, адмиралъ Корниловъ, прађаћи ми пиштоль натраг, заповедио е да по-

пишемъ имиѣ Желѣзнова, и уедно е изнио: да онъ жели имати, за спомена о своме оданиру, његову кавказку саблю. —

Я сам предупредио адмирала, да е то оружіе посебно и свакій, који се њиме на бој пође, буде убіенъ или рањенъ, што се на Желѣзнову обистинило, и да я даље не желимъ никако да онъ таково оружіе притежава.

— Писамъ суеѳѣрних и невѣрних предрасудама, одговори Корниловъ.

Мени е врло тешко било, што сам море испунити жељу могъ љубезногъ адмирала. 5-ог Октобра био е прваји бој у коме е више-адмиралъ Корниловъ учествовао после боя съ „Первазъ-Бахромъ." Онъ се показао на бастіону са чароліјскомъ саблом Желѣзнова. Свакомъ е познато како е онъ подъ ужасномъ батромъ савезнички батерія, храбрећи рѣчма и личнимъ примѣромъ топџіе, обилазіо цео Малаховъ, и како е, враћајући се своме коню, хтео на седло да скочи, кадъ му е непріательско тане ногу одвело, и уедно пребило на двое сечиво те несрећне саблъ.

Я сам обе половине узо, и садъ ій чува удовица покојногъ адмирала.

Живкъ.

Она почитаема господа која досадъ іошть предплату свою послала нису овимъ учтиво умољаваю се да што скорія такову приношаю. И небудући свако число Подуваше примили, то за оно число које имъ фалило буде нека се у отвореномъ писму на Учредничество съ надписомъ Zeitungs-Reclamation обрате.

ОГЛАСИ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЉНЫЙ СОКЪ
ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашља, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољ и грудобољ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказаю, да неногу да буду безъ њега и да само њиу имаю благодарити, што имъ е одвајкана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбољ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицама; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ биљногъ соки бела, горе дугуласта и са калійнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ „елена у Градцу" и „ІРА", добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е једногъ стакленцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завіе и пошаю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургайтнеръ, апатекаръ кодъ „елена" у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчика.

Фортепіано продаја.

Фортепіани са особито лепимъ и асимъ звуковъ, кои се због своје изредности, дугогъ траења и сталности у гласу парочито отликую, непрестано су на продаји, и изсвирани фортепіани прикаюсе у промену кодъ

Алоиза Яни, органисте у Земуну.

Обявленіе на књигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ нѣмецкогъ. Књига ова користна за све матере, кћери, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштаће 30 кр. за ову девойчицу" удостои своје љубови Преузмерашће тране до посљедњех Маія. Иисма Г. Г. Преузмерача нека се пошаю на издавателя Подуваше, или мени у Дубровнику (Ragusa.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ."

Одговорный издавитель: І. К. Сопровъ.

Печатано въ типографіи І. К. Сопрова.

Број 13. У Земуну 26. Маи 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му е за годину 4 форинта, за пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарска такса износи за 6 нестай 30 кр. ср. Претумерирати се може у Аустрији код свике поште или поштаи нашн сауштеља или управо код издавателя у шлезкимъ наречиме, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велизара Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Последный Алтомановићъ.

XII

Пасманова повесть.

Пасманъ поче овако приповедати:

Сине! иначно ће некадъ доћи време, кирше и срећније одъ овога нашега времена, у коме ће потоици жељніе о своимъ предцима разпитивати, њихова дѣла изтраживати, ња бележити, и сва имена славны оны юнака, кои су некадъ суштествовали, у књигу записати, кои ће после одъ руке до руке ићи, и кои ће се прилежно и съ узхићеніемъ читати. Кадъ едномъ то време дође, онда ће иначно твоя дѣла наћи свога повестописца, и покрай твога имена чита ће се онда и друго, на неѣу њима, као што се надамъ, и ние твога поочима безъ огорчења и насмехивања, што о теби само ово спомену, што е славно и сайно, а о мени ово — што ніе зло и ћкаво. По сам да врећемъ къ моимъ житіе.

Юсуф-Ага, кога и садъ, чини ми се, прелъ собомъ гледамъ съ оном необично дебелом главуром, изрекао имъ е, као што ти е познато пресуду, по коюй имъ е, мени и целой дружини, требало погинути. Залудъ сам я одиковао, да е пресуда ужасно строга, и нечовечно грозна, залудъ сам се позивао на Мухеда и нѣгове ученике, кои самовољно убіанѣ човека забрањују, залудъ сам говорio, да е непростително злоупотребљаваћ власти, кадъ се тако лако неиашо люди, кои честный изгледъ и найболя о своимъ владаню сведочанства имаю, кои су къ томе іошт здрава и крепки и кои бы радо іошт живили, докъ се може. Турчинъ неимаде ума за све те моє речи, при свемъ томъ, што бы свакогъ другогъ човека тронуле и дубоко у срце дирнуле. Ахъ, нашъ бы жукъ памеиъ разказао бio, само нѣга ніе могао, нѣга, кои е одъ постања суроиъ и нечувствителанъ био.

Садъ приступе нѣгови момци, вежу свакоме одъ насъ поледине руке и ноге, ограде одъ конопеца замке, баце намъ ове око врата, па насъ онда редомъ повешаю. Моранъ ти приметити, да су тіи дупежни свой посао одвећъ олако спрашивали, почемъ се далѣ нису научили, да нанъ, пошто смо већъ за едну стопу надъ земльомъ узвишени были, братове полоне, као што то по правилу прави вешачи чине. Они су дакле оно, што су іошт по дужности чинити имали, оставили свеизвршеномъ времену и сили ветрова, те тако и нанъ овимъ околностима благодарити, што сам, премда већъ обешенъ, іошт єдинако животно топлоте у моимъ члановима осећао и нешто дисати могао. Осимъ тога была е іошт и грана, кои е мое тело држала, гладка, и витка, те тако е кононацъ, кои же е у вишни држао, мало склизнуо тако, да сам наскоро погама землю довати и на њой се управіо.

Лице, кое ми е мое жалостно положеніе наружило, морало е быти страшно, почемъ сам после некогъ времена єдногъ од момака ово говорити чуо: У овомъ Цигапину лежи иначно суштый ђаво. Дайте да бежимо, єръ ће иначе изъ нѣга нанѣи и насъ однети.

По овоме види се, да є стра' одъ ѣавола наше ве-шиче наговіо, да тако брзо са нашомъ спротивьомъ, кою су подъ шаторима нашли, побегну.

Кадъ су се већъ удобьни били, почнемъ се по-лако мицати а затимъ дотле протезати и руке развла-чити, докъ нисмь десну руку изъ узице извукао. Съ овомъ почнемъ садъ по повсу, кои самъ око тела имао, и кои момця нису опазили, пипати, те на мою велику радость извучемъ ножићъ. Ахъ, овай незнат-ный ножићъ бише найвеће благо, кое самъ икада у момъ веку у руке добіо, баръ у ономъ тренутку у-чинило ми се, да се никаквимъ благомъ неможе из-платити. Съ тимъ ножићемъ исечемъ садъ све завезе, кое су ме іошъ стезале и — освободимъ се.

Чимъ самъ се онако освободіо, прагі ми є по-сао было, да и остале повезане освободимъ, меѣу коима є было и иномъ ослепљёный, кои нисъ є издао и све насъ у несрећу баціо. Но нъи су узице тако яко стегле, да су нъи готово свако дізнѣ пресекле биле, те тако се чинаху, да ни найманѣ живота у нъима небыше. Я ій садъ одвесемъ къ потоку, кои є недалеко у шуми жуборіо, ту ій студеномъ водомъ яко полізмъ, узмекъ изтрошене землѣ, изтрезнѣ ій нъоме по целомъ телу, а понайвише по слепимъ очима, подъ мишкомъ, по табанима, укратко, све самъ чинію, штогодъ ми є чувствително срдце у томъ опасномъ тренутку савето-вало, те се тако после неколико тренутака яко об-радуемъ, видећи, да єданъ по єданъ очи отвара и дубоко уздануши, дисати почнѣ. Я самъ ій одъ смрти спасао, меѣу нъима и ослепљёнога, кои є по-следньій место очію уста отворіо съ овимъ речма: „О Насиане, ты ме опетъ у животъ поправаишъ, а я самъ те издао; то є лепо одъ тебе, то є племенито! За такву благодарну услугу узми узъ моє очи, кои си ме већъ лишіо, и моє срдце. Оно є одсадъ коначно твоє!“ Ове є речи бедный ослепљёный изговоріо безъ сваке спореднє намере, шале и досетљивости, ѣръ тре-нутакъ тай нѣе было за шалу и опгроумѣе. Тай ме є изразъ благодарности тронуо, и одъ онога тренутка понюріо самъ се съ нъимъ савршено.

За тимъ се са свима нонма поузчемъ дубљѣ у муку, али, ахъ, меѣу нъима небаше онога, кои ми є наймилія было, небаше тебе, сине мой. Сетивши се Юсуф-агины речій, да су те нѣгови хомци изъ пушке убили, и да си подъ рѣномъ на путу остао, улутимъ се тамо, да те баръ трупа натрагъ добіемъ, прокосѣи тако и самой опасности, да ће не наново познати. Рѣчу заиста онде нађо, ал теби ни гласа ни трага. То обстоятелство у почетку яко не смути, но после кратког размишлавања паде ми на паметь, да є зрно само коня оборило, а не и коњаника, и да си се ты морао нечимо спасти и да по своій прилици буди где по гори блудишъ. То ми ули найлепше надежде, те се утешенъ нонма пратимъ, видећи се, да ћу те скорнмъ временомъ опетъ наћи. Но судбина є друг-чіе заключила была, ты ми се више нерати, и то ме є страшно печалило, но опетъ ме є тешила надежда, да ћемо се нечимо опетъ видити и срдачно загрлити.

Више дана' провео самъ затимъ у шуми съ мо-іомъ дружиномъ. Ни єданъ човекъ неладе се за то време близу нашеѣ обиталишта видети, изъ чега самъ заключіо, да є народъ, чувши о нашемъ бешству, за-страшенъ, шуме се клоніо. Ово мое заключеніе было є, како што самъ се касніе уверіо, основано, те тако сно у нашеѣ скривалишту савршено безбедни были. На то надне слепцу на паметь, да ноће ради потай-ногъ изыштавања, те тога ради изноли одъ мене єдно надо, окретно и хитро цигавче за ноћу. Онъ ми се торжественно закуне, да ће єдинственo у ползу друж-ине радити, и остави ми као залогъ нѣгове верности жену и децу, на кое му и я допустимъ, да свою пажеру изврши.

После три дана врати се слепацъ. Я самъ се дивіо нѣговомъ свободномъ ’оду, нѣговомъ вештомъ начину, како є предмете пипао и уреѣивао, и уверіо самъ се, да му пипање савршено надокнађуе нѣгов видъ. Младый нѣговъ ноћа терао є предъ собомъ стадо оваца, и слепацъ рече ми узклицаваюћимъ гласомъ: „О Пасмане, све є добро, врло добро. Мы смо у о-вой шуми добро заклоніена. По народу се просуо гласъ, да є самъ ѣаво обешене однео, и да садъ у шуми стануе, коіой се никаквимъ живый несме прибли-жити, яко не жели, да га жива на ражань натакну, испеку и поеду. Тако ми є лако было, ово стадо о-вака одтерати, кои ће насъ на дуже време одъ мучне глади сачувати. Далѣ знай, да Турци одъ іуче свой великій погеръ држе, и да Юсуф-ага на своме полъ-скомъ добру, по дана' ода одеде, обноѣь пируе, а после обданъ чмава. О Пасмане, я се радуемъ слад-кой освети, кою ћу извршити. Сутра око поноћи, — ты ћешъ ми допустити —, кренућу се съ дванаесть наша' друга, и довешу ти главурдана Юсуф-агу жива, те да му седенке судимо, као што є онъ наша. Ха, сладка ће то освета быти. Небой се ништа, Пасмане, я самъ све добро испитао, можешъ се на мене поуз-дано ослонити и можешъ уверенъ быти, да ћу ной посао како ваља извршити. Та я самъ твой достой-ный ученикъ, яко ме є моя кодъ тебе наука и стали два здраза, два бистра ока!“

Почемъ слепца нисамъ никако могао одъ нѣгове намере одвратити, то самъ ну допустіо и пратио дао, кою є искао, и съ коіомъ се на срећу кренуо.

Два дана и две ноћи є протекло было, кадъ на-єдапутъ чуемъ изъ далека разлежућу се пику и уз-клицаванѣ. Слепацъ є са своіомъ пратьомъ предъ-мномъ стао, а у нъиховой средини нигао се онъ самъ — Юсуф-ага, разслабљёнъ и дрћући, као да га є грозница тресла, устне су му дрктале, зуби цвокотали, а лаганъ зной капао є са смрто-блёдога лица. Съ рукама наопако завезаними, босоногъ, съ голомъ, обрі-неномъ главомъ ступао є онай є смрти ноћеный злико-ваць. Овай, пре кратког времена лудо суетный, про-дрљиво-гордый, немилостивый, како є садъ дрктао, како се пресо одъ ове, кое є мало пре мучити дао, у чіе га є руке неумолимо-строга судбина предало.

„Изшао є за рукомъ, о Пасмане, и освета ће слодко на срдце пасти!“ Съ тимъ речма предусретне ме слепацъ, кои ми садъ приповеди, како є онъ, рано у ютру, кадъ є Юсуф-ага свою жаномъ опћену главу на мекано узглавље своѣ постелѣ спустіо и тежкій мртвый санакъ бекріе боравити почео, кућу заніоло, како є за тимъ пламенъ, страшнимъ ветромъ разналѣни, силно букнуо и наскоро узъ пуцаюће греде на кровъ дизао, како су за тимъ, слепацъ и нѣгова пратиа, у собу грнули, спаваюћа Юсуфа продрмали и разбу-дили, везали, и наполѣ извели, и како су нѣгови

момци, познавши у Циганина пре кратког времена обешење, на све стране пресл, како ѣ пложењ све до дна свалио, уништио и Јосуѣ све то тужним очима гледао, док се најпосле нѣ стропоштао, те су га морали са собом одњи. „Кадѣ се Јосуѣ оѣтѣ разабрао," тако ѣ слепац своју приповедку заршио, „заповедио сам му, да босоногъ иде, и сво га садѣ предѣ тобом, о Пасмане. Суди му и врати оном иером, коіом ѣ он нама мерио."

Јосуф-ага бло ѣ заиста одсѣѣ страшљива душа. Колико сам га мрао сажалѣвати као човека, кои ѣ онако у чести, сили и богатству онако нско понижењ, толико ми ѣ опѣтъ противно было њгово хваљење. Онъ ѣ сиречъ предањком на колена пао, тужно плачући за милость молио, као награду за то све красоте босанске земљѣ обрицао, све ми ѣ главе поштены людій у своѫ окружіи предъ ноге бацити хтео, само да му садъ опростимъ и да га пустимъ. „Юначе твога века, племенитый, великодушный, витежкій Пасмане, биседу циганскогъ народа," тако ѣ заклоо свог адіокатѣ, „смилуј се на мене и пусти ме, овакогъ као што ме видиш. Ахъ, како ѣ сладакъ живот, а како ѣ горка смрть!"

„Но," рекао сам на то моим людма, „вы видите, да се Јосуф-ага одъ смрти плаши. Я бы рекао, да му живот опростимо, и да му што друго опрсудимо. Но, шта ты на то одговорићъ, мој слепый?"

„О Пасмане," одговори слепац, „добро ѣ, што ты велишъ. Како бы было, да пашенъ радо живѣѣмъ Аги одсѣчено нешто мало одъ језика, те да у напредакъ неизрично лажне, строге и неправичне пресуде, а после да му нетъ претіо на єдной, и толико исто на другой руци одрежено, те да у напредакъ неузима никаквы поклона, да неотима никакво туђе добро? Я бы рекао, да бы се тако обоимъ странама правда учинила нама потоме, што бы га тако на свагда цигањскомъ народу безопасним учинили, нѣму пакъ по томе, што бы тако остао у животу, и што не бы могао никоме, было то у речи, было писаћмъ, свою тугу и неволю одкрити, укратко, што се небы никако извинути могао. Шта велишъ Пасмане, ѣ л' да сим и благъ судіа?"

Мислећій, да слепацъ съ тимъ грозну пилу проводи, упрепастимъ се неодвинуть, кадъ слепацъ са сномъ єдновременцина Јосуф-агу спомене и за трепутакъ спомснуто дѣло изврши. Онъ ѣ то оштрих ножемъ изврши тако нагло, и съ таковомъ вештиномъ, да писамъ могао предупредити, а толико више, што ѣ дружина слепцу у томъ грозномъ дѣлу свакуруконоћъ давала, нити ѣ мое претіе слушала. Бедный ѣ Ага тешко, урло, и као пръ се пресіао, докъ су му жене, пошто ѣ крваво дѣло свршено, ране сноломъ одъ дрвета, коіе су при руци нашле, завиле, те тако га опѣтъ мало повратле, да се нѣ стропоштао и одъ бооль и муке свршіо.

Слепацъ, конъ ѣ ужасно дѣло за рукомъ извело, видно се као бесопучанъ одъ радости на земљи и викао ѣ неколико пута: „Освета ѣ тако сладка, готово слађа одъ самогъ живота! „После ових речій потече му нешто крви на уста, а за тимъ пена, онъ се поче тегнити, изусти некалико неразумителни, одсѣѣ силы гласова, завлрта кашнуть и другій путъ и — умре. Прекомерна освета, у коіой ѣ, тако рећи, пливао, напрасно му ѣ пресекла живот.

Несрећногъ Јосуф-Агу, кои ѣ тако напрасно својъ езика и свои' пстію лишенъ бо, пустимъ сад, да иде куд' оће. Покрай све болѣтиде одъ своѫ рана, опѣтъ се ига своѫмъ свободомъ ползовао и уклони се доста брзо. После нколико година, кадъ сам наново по оной земљи путовао, нашао сам га у Сарајеву, где предъ џаміонъ у просјачкимъ одрипама од милопозленя милостиню тепаѣћимъ езикомъ проси. Онъ не нѣ познао, и кадъ сам му дукатъ уделіо, погледао не укоченимъ очима, ава тимъ ѣ трпуть уластопие главу до земљѣ преклопіо, и несносно заурло, да би тако ране изазіо своју благодарность због необичне велике уделѣне му милости.

Ахъ, судбина бедногъ Јосуф-Аге, прева ѣ грозна и страшна, опѣтъ нестов усамлѣна у повестници људій!

Но да се вратимъ моіой приповедци.

Слепца, кога нсмъ писамъ могао у животъ повратити, предао сам матери земљи, а съ осталомъ дружиномъ уклонимъ се нагло изъ шуме, што ни се чинило, да нѣ саветно дуже ићитъ бавити се на оном месту, на комъ су се тако многоструко-опасне сцене догодиле.

По несрећа ѣ за нашомъ дружиномъ у застопце пошла. После нкогъ путовања стапимо се у нскомъ предѣлу. Дружина, премамљена красотомъ и сочаносѣу пећурака и шкрипаца, комма ѣ полѣ посуто было, нападне на њи, изнесе ій на жеравицу и поче ій са найвећомъ слашћу ести. Я самъ одъ давнашњи' времена заклетый непріятель свега онога, што ми се чини, да некій, ако ће бити и найманый кожи подобный прирсч пио, те тако самъ се одъ тій пећурака уздржао, док се поа дружина нѣ могла њпове пріятности, меканости и њпова укуса доста похвалити. На жалость бо'у то отровне пећурке, комма су желудацъ претоварили, и послѣдице страшне нису изостале. Укратко да кажемъ: цела дружина одъ тій пећурака умре, и на мене спаде жалостна дужность, да мртваце покопамъ и да ій оплачемъ.

Тако усамлѣнъ оставимъ садъ Босну и одемъ у Угарску. У оной земљи, као што самъ увекъ слушао, живе цигани добро. Ту, говорі'у люди, да племена преко године доста коња ухаѣмъ упропасте, те тако ика коњскога меса доста, да се бедни гладни цигани могу понреко и уздужъ наести. Кадъ самъ дакле мое путовање по земљи продужіо, писамъ се у моіой надежди пресаріо, почемъ самъ свуда доста ела и пића добіо. О моѫ занимању могу само толико рећи, да нѣ 'рђало было, єрбо самъ се као врачаръ или посѣвачъ повазіо, и тако самъ себи лепа новаца заслужио. По нефутнъ принуди ме некій догађај ову земљо оставити. Видіо самъ т. с. у некой општини, коіой садъ имена незнамъ, како ѣ некій бедный, старый цигапинъ простимъ народомъ страшно злостављѣнъ и мало нераздрогнуть бло због тога, што ѣ бепги говеда у коншарама обчарао, облике одъ земљѣ одрапіо, и напротивъ сушу и прождрљивку вину у целу околину навратіо. Огорчепъ таквимъ поступкомъ одемъ даље далѣ.

За тимъ одемъ у Ческу, где се онда рат отворіо. Ту се придружимъ гомили, кои ѣ пойску пра-

тила, и тако се догоди, те не сретне некій постаръ и пристойно обученъ човекъ, кои не запита, бы л' ступіо у његову службу, те да за њихъ, почемъ самъ врло млећатъ и доста крепакъ, еданъ ковчегъ сруда носимъ. Тай є човекъ было лекарь, а у ковчегу, кои ми є натоварити мислio, были су лекови са орудіама, кои су му у његовомъ леченю необходимо нуждна была. Мени со та понуда због новости свое допадне, те тако се склонимъ; и заиста нисамъ се каю, єръ до тога времена почео є за мене новый и пріятный животъ.

Лекарь є тай было особито вешть, врло изкусанъ и у своіой вештини дуго упражнаванъ. Войница, конна є онъ увекъ брзо и съ добрим успѣхомъ помоћи давао, любили су га и почитовали. Одъ њега самъ приликомъ лечења попримао мало по мало часъ єдну, часъ другу вештину, было самъ му, где є нуждно было, особито на руци, правіо самъ по његовомъ упутству лекове, єдномъ речи, тако самъ се у свему на његово особито задовольство владно, да ме после већъ ніе сматрао као своіъ слугу, већъ као помагача у његовомъ званію. Најпосле пређе наше одношенѣ у искрено, благонаклоно пріятельство, кадъ самъ сирѣчь наскоро за тимъ добіо приликe, учинити му важну услугу.

Приликомъ обсаде града, кадъ смо ранѣнимъ войницима ране превіяли, удари ногъ лекара непріятельско зрно тако опасно, да му є долни вилица изъ зглавка изкочила, и опасность му є претила, његовомъ животу жилостный край учинити. Я самъ было тако срећанъ, кровь одъ тако яке ране наскоро уставити, и вилицу опетъ наместити тако, да є по кратком времену, безъ и найманѣ сметнѣ у жвакању, савршено оздравіо.

Почемъ є наскоро за тимъ миръ заключенъ, то смо нашу при войсци службу оставили и у Немачку отишли, где смо нашли доста посла и богате награде. Я самъ приметіо, да самъ у теченію година, што се могъ одела и обхођења тиче, обичаю и нравы лекара сасвимъ усвоіо, и са старогъ цигањина Пасманa све прилично скупао, до єдне ирне коже, коя се нѣкъ убелити неда.

Мой пріятель посветіо ме є савршено у тайне његовог лечења, докъ єдно ютро леже у постелю, тужећи се на страшну болю у мозгу. Његова се болесть прозли, сва употребљена средства непомогоше ништа и наскоро за ти ъ кућну му последній сатъ. Почемъ се ніе никадъ женіо, нити є какву сродника имао, то самъ и цело његово имање наслѣдіо, кое є заиста доста велико было. Ово се састояло у єдномъ богато снабдѣвеномъ ковчегу съ лекарина и у єдномъ повеликомъ ковчегу, пуномъ златногъ и сребрногъ новца.

Осамлѣнъ у свету, наслѣдникъ тако знатногъ имања, нытао самъ садъ самъ себе, што ћу съ њимъ започети, и коме ћу га пре или после оставити? Садъ се у мени пробуди жча него икадъ жели за тобомъ, єдне мой, те тако заключимъ, опетъ у Босну пратити се, ту те потражити, и предати све оно, што ми є срећа подарила.

Онда є управо было примирје учињено, кадъ самъ тай путъ предузео, и я самъ затимъ спу Босну упаркрсть прошао, али ми незнаде за руковъ паћи те. Најпосле дођемъ у овай предѣлъ. Тихо-величествена озбильность, кое є на истоме почивала, къ побожномъ сматрању позиваюћи одъ светскогъ метежа удаленый манастиръ, побожни и честни иноци у нѣму, кои су онако красанъ примѣръ стрпленя и благости показали, а то самъ приметіо, пошто самъ съ њима неколико речи прословіо; све ово скупа учини у мени, кои самъ се одъ толико година по различнимъ земляма скитао, толико упечатленѣ, да се у мени пробуди спасителна слутня, да ћу иначно, ако ту останемъ и близу манастира себи колебицу направимъ, мою желю изпунити. И тако самъ овде, слѣдуюћи овой слутньи, кои ме є нарочито онда крепило и бланила, кадъ ме є хтела жалость и туга съ уздисанма за тобомъ, єдне мой, обузети, только време провео, и нешто утѣхе у томе нашао, што самъ мое време сградиюћемъ човечеству поклонію и тако се доброчинствомъ потрудіо заградити оно, што самъ некада зло у свету чинію.

„Благо небо саслушало є мое молитве. Я самъ срећанъ и пресрећанъ, єдне, одкако те могу пригрлити и рећи ти, да си ты услада моя' очію и милина срдца мога.“

Тако є Пасманъ заключіо своіу приповедку, кою є Автомановићъ съ великимъ удовольствомъ слушао, што га є у њой просіяваюћа нѣжна наклоность, кою є његов поочимъ увекъ према нѣму имао, у срдце дирнула и дубоко му радость причинила.

После неколико дана предстояло є войводи, да се съ конвиктиромъ валда на свагда опрости и свой путъ продужи. Онъ є заключіо, да ће Пасманъ прати и да се одъ сада никадъ одъ њега нерастати, већъ да се покрай њега животомъ наслађуе. Али се — другчіе збыло.

(Свршиће се.)

Карлъ Лудвигъ баронъ Брукъ,

ц. к. аустр. министеръ финансіе.

Женіялный овай државникъ родіо се 18. Октобра 1798. год. у Елберфелду на Райни у Прайсной, одъ грађанскихъ родителя. У Бону посветіо се онъ трговини, и у исто време народно-економическе науке при свеучилишту слушао є. Одъ талашћетъ у Немецкой владаюћесъ ентузіазам за слободу Грчке обузето, похити год. 1821. у Трієстъ за одпловити одтуда као ратникъ у Хеласъ; но његова среће звезда хтели є, да онъ у Трієсту на опасное доле пађе, поима є стапћ Грчке сасвимъ познато было, и пом изгледомъ Филхелена одъ намере одвратіе, и усоветую му, заостати у Трієсту, и дорадити свое Аустріи посвећивати. Онъ сакъ тай послуша, у Трієсту остане, и наскоро оженіть 1828. године съ кћеркомъ богатогъ трговца Бушека, дође до богатства и угледа, постата човекомъ особеногъ уважења. Установљенъ народногъ друштва „Аустрійскогъ Лойда,“ съ њимъ ићшъ и друга предузимала скончала су была, и кои су и безъ подпомагања државногъ плодоносно постало, његово є име славнымъ учинило. Трієстъ пошлѣ га 1848. год. као своіъ делуташа на немачкій сборъ у Франкфурту, где га є и царска влада за своіъ опуномоћеногъ посредственика, кодъ тадашњѣгъ Райхсверезера вименовала. Наскоро затимъ изборе га министерство за члена свога; у коме чину дѣятельность његова неограниченше се само на министерство трговине, индустріе

и лины послова, но кѣгове дражаше дарованѣ было е и одъ великогъ удила за обшту политичну аустрійску. Онъ е съ Шенбрюнтомъ уговоріо миръ; при спрашу и произведено државногъ правленія, было е дѣлителнѣ; границу између Млѣтачке и остали аустр. провинція у спотрешію царске постоѣну, оборіо е; удаліо е правицъ забранителногъ уноса, и тезіо е затимъ, да него Аустрія ступи у немачкій царске савезъ. Каконо напредне, гвоздени путови и телеграфи под' кѣговим' теченѣ нили су, такъ напредних у трговини и разности съ невероятном' брзином' тренѣше се, засто в несравнено и нечудено. 1851. год. остави се Брукъ министерства; али поверенѣ, кое е онъ вазъ премилостивогъ Монарха вечногъ уживао, опредѣли га 1853. год. у Берлинъ, да съ Прайскомъ уговоръ трговачкій и царинскій изваствуе. Вотсима распрострањудила с Аустрію, и послѣдство свое у Цариграду муджимъ и одвѣчъ способнимъ човеку повери, и зато Брука извбрала е кое е запеста томъ потерешю подпуно одговорію. Сва знамените послѣдствія, кое е аустриска политика у Цариграду завбила, ими се само нештини барона Брука приписати, што е тимъ іошъ чудніе, єръ с дотле само єдинъ лордъ Редклиф' уживо код Порте ванс. Барономъ Брукъ пріше године у Бечъ за финанцминистера именованъ, и да се радостна надежди о красномъ будућу у томе испуниля, вѣнемъ е познато.

Паскоро за тимъ све постаде тихо и пусто ... У храму заосто биване само єдинъ човекъ; оваложенѣ, зимилѣкъ стајаше онъ застовивши се рамењомъ на стубъ свода храмовогъ.

Богато одѣло одъ скупоценъ китайски, материи извезено златомъ и невѣнено драгоцѣностима одвѣкъ долиновање кѣговомъ високомъ расту, благородномъ и строгомъ лицу и дугой сѣдой брди.

Чинише се као да онъ іошъ' нежели оставити свое мѣсто, док врѣменный зрекъ пролазећи поредъ кѣга поздрави га овимъ речма:

— Заръ е срећный Хофенъ заборавіо, да ўа млада жена, можда одавно чека на вечеру?

— А, то си ты, Асиру, одговори Хофенъ, кога те речи изведу изъ замишлѣности. Моя ће жена вечерасъ вечерати код єдне пріятельице, кои е нешто слаба. . .

— А, у такомъ случаю я тебе нећу задржавати, рекне Асиръ. Ты вешъ сигурно и самъ одма нѣи къ њой . . . а држивъ да то барънеси препоручіо своимъ младомъ рѣнѣку кога си, знашъ, ты увео къ себи? . . на ваш великій праздникъ.

— Да, изъ сасгодања, одговори Хофенъ съ незадовольствомъ.

— Болѣ реци зато, што и те хтеля твоя жена.

— Све е случаі учинію, Асиру, рекне Хофенъ стараюћи се растерати непріятне мисли. Ты знашъ онай праздникъ, оно доваи у осень, у найлепше пресе одъ године, кадъ е земља тако рећи застрти цвѣћемъ и плодовима; ты знашъ, онъ е установљѣнъ зато, да се нашли вичатовић Божественой руки, кои е све то создала, и да се благосове сва производи земљѣ. Предъ нашимъ кућама тада земље се листати вешаи, у кошма врело подне праздника проводя се братско весело, радости и гостбе; и осень ли я кого у такво вроме оставити

Коръ Брукъ ц. к. аустр. финанц министеръ.

Горка вода.

(Черте изъ источни живота.)

ПРВО ПОДОЗРѢНІЕ.

Вечерня молитва у ова Суботе свршена се; безбройна врата на храму отворе се и на ньи поврли гокиња богомољаца.

гостопримство бѣднома умрљѣхъ детету? Да . . . Аминь е онда био дете . . .

— Мољутих я мислимъ, да ги ты седъ не дрнишъ за дете, двосмисленo одговори Асиръ.

— Да, я се добро опомињѣвъ тогъ догађаја, продужише у векой фантазји Хофнић: — то е было прваћ дањ празника: у мојой кући већъ све бјаше готово за гозбу. — Я самъ се было задрже подъ куће док самъ сршио умиканћ по нашемъ закону, зато се вожурихъ на праздникъ. Наедномъ путь доиде ми мени Езелз; сузе течаху низъ њене пуне румене образчине. Мой добрый, мой милый господару . . . шапутише ова . . . дете једно сирото . . . стои предъ вратима наше кућe . . . Нигде никога нема, ово ће умрети одъ глади! . . . О, неки прво прене наше свезе буде осведочено добрих дѣлокъ. Нека првый празникъ, кои я сретамъ подъ кровомъ мужа мога, украси се светомъ жертвомъ добротворства, коме е прожимула благородна душа мужи мога! . . . Милый мой друже, некой ми одрећи ову прву милость, кою одъ тебе просимъ! . .

Езелз бјаше тако добра, тако обзателна, . . . просба њена бјаше тако трогателна, да я обећахъ примити њиогу страдалницу — и ња заедно одемо подъ вечањ. Предъ вечерокъ стаднe дечакъ, коме по видимомъ ніе бјле више од двањесеть година. Но, рецимо да му е было четрнаесть! . . . Я га узмемъ за руку, уведемъ га унутра, посланмъ за астала и узмемъ га место сина. И досадя я мислимъ њино узрока кваги се за добро дѣло . . .

— Да Богъ да . . . дода једно Асиръ.

— Но ты говоришъ сасвимъ нешимъ особитомъ тономъ рекне Хофнић поцрвенивши одъ унутрашњѣгъ чувствованија.

— Хмъ . . . то е мой обћемћ тонъ.

— Чуешъ, я знамъ, да си ты мой свагдашњій завзетый непријатељ, рекне жено нужъ Езелъ.

— Я . . . твой непријатељ? . . . њиме жрцъ са своимъ грубимъ и баводскимъ гласомъ, Хофнић, ако ты обећашъ да знашъ, я самъ могао быти твой саиерникъ; . . или непријатељ — нигда! Я знамъ шта тебн разбја сдаку . . . но мы њемо се споразумѣти: нетанкъ, да самъ се и я трудно да добјемъ руку Езелз, кћера удовице Ширазке . . . но мене одбише, я ты си достигао цѣль . . . Истина, у првый на злоба и неизвесть изишле су у моимъ грудма сирамъ тебе, но после сихъ се утишао повисливши, да я њену руку можда за мою срећу изгубимъ добіо . . . Езелз е у петнайстой години . . . разишлисмо сихъ я; и мени е већъ шесдесеть . . . хе, хе, хе! . . .

— Па и мени е толико, дода Хофнић.

— Езелз е лепа као рука, и я самъ сажижао одъ браге и старости.

— Па видишъ и я самъ такій, рекне Хофнић.

— Истина, Езелз е скромна . . . памета . . . но отъ друге страие, она е млада . . . вертлнеста . . .

— Асиру!

— Као што и жора быти у њимъ годинама, што доде свештеникъ, као да и непријатељи узимаю Хофнићу: — а я самъ . . . подозрителанъ сарсенынъ . . . .

Хофнић тешко уздише.

— Кодъ мене живи брать . . . отъ е идалъ човекъ . . . .

— А я немъ рђавина и воспитанна продумао Хофнић.

— Сигурно, брать и заседа дете . . . њиу с седи текъ тринаесть година продужи Асиръ; но при свемъ томъ кадъ му брато быше му осаћиваесть; а Езелз е двадесеть . . . разлики врло мале, дете ће постати красный младићъ; лепа плавушаста брада његовн бољe дајеко лепша всѣъ ноп седа . . . и сладке речи његове врло лако подкрасћеду се у душу Езелыну . . . .

— Асиру! просеће ну се нестрпљењъ речъ Хофнић.

— Елюкъ речи, продужавше жрецъ, као бяхи непримѣћивајући нуке и лютио разливену по свимъ чертама старог младожењ: — кладя жена моя стала бы вись сравнивати . . . . и већъ сигурно то сравненћ небы пошло на моју ползу . . .

— Асиру! поштори Хофнић, и гласъ његовъ драгаше одъ потреса душевнога.

— А я самъ решныћ . . . и . . .

— За Бога!

— И та несрећна слабость отровала бы ми сваъ живот.

— Но, я седъ већъ почињѣмъ чувствовати дѣйствіе тога отрова . . . прокумза Хофнић.

— Меки бы се сее чинило да ме они нараз, . . . я можда бы ме и занеста предарили.

— Ућути, несрећнице! продере се жукъ Езелыних подлежућа стисиуту песницу.

— За Бога, зарь я за твой рачунъ говорнмъ? . . . одговори зачуђено Асиръ.

— Како! позваи Хофнић, и гласный одинъ изсноъ врачны сводока храма поштори његове речи: — њико . . . разбојнике! . . . Зарь ти исаидиаш да свима твоя речь оштрће одъ сваког итагана звесда моя срце? . . . . Ако я немъ брата, то имамъ рођака. . . .

— Кои е изнеђу осталога делово одъ сиие добрађике свезе са Елелыомъ, одговори жрецъ.

— Но кои ће ми то осведочити?

— Како? . . . На ты си врло срећанъ, што досадъ нисн сведочаства о томъ трошно — то значи да нисн сарсенынъ

— А ко е тебн назао да я нисамъ сарсенынъ?

— Твои пакетни поступци, попиа се сви дике, и я ниие одъ свіо, рекне Асиръ: — слобода кои ужина жена твоя . . . напереч, съ коихъ ти ніе остаднмъ саму съ Аминћмъ . . . .

— При свемъ томъ она ніега не злоупотребљава? . .

— То ниио и неверне, возаза Асиръ, барь я у томе се несумњамъ ииколико, или . . . .

— Умукни! рекне Хофнић, увлачаши га за пазиву.

— Не дирай дальe . . . . я тебе морамъ остиити, рекне жрецъ, стараюћи се отргнути: — ты изазивашъ изъ себе . . . .

— Не, већемъ се ты мења одлаге, викиие у прости Хофнић: — ако ты нисн подлецъ, ты ћешъ ми обћснити твоя нишанења и то твое чудноватo или . . . .

— Я уврано ништа незнамъ . . . рекне добродушно Асиръ; нуждъ ты се . . . я самъ и самъ тако простъ и лаковерљивъ као и ты, и жигда се нисамъ согласивао съ онима, кои говоре, да твоя жена тебе вара . . . .

— Мене вара, поштори Хофнић, повођећи се, као да ги е по трескуо жотковъ по врату; . . . варь! . . . Збогомъ моя памета! . . . можда е то истина? . . . . Сигурно већемъ лако говорити, док ніе нешто было.

— Зашто се одмиш, богати, да изтраге рђави людій? Зарь я лаза утурсуза, кои ништа друго нерадо, него завећано самиље . . . . Зарь е мало тама кои иду изъ куће у кућу а нијуо шта где нидје и чуо. . . .

— Али шта су нодле они нидити, шта су могли чути, поштори Хофнић, а съ меда његовп халаку се врушше кисе зноя . . . . Асиру! Ты меие наведе нли памети! . . . . говоря, или ме одма убн . . . . то ће быти нлого вежноду шше! . . .

— Заиста, Хофнић — одговори Асиръ съ таквомъ неповрношћу, кои быше равна прости мужа Езелѣ: — заиста е врло рђаво и неблагоразумно вероваги све, шта се говоря

Бетх сумњ, Амиель љуби твоју жену . . . . во . . љуби као матера . . . као што и треба љубити жену благодатељу . . . и ја ћу положити моју главу, ако то што се о њима говори ни само празнић разговоръ . . . . као богаи, да они свакоj ноћи шетаю по дивљини твогх горећих боя . . .

— На она к и ноћасъ тамо была. . . .

— Но сигурно сама? . . . .

— Не . . . . и онъ с био . . . . и я . . . .

— Да . . . . ноћасъ . . . во вашу за друге ноћи . . реше Асиръ, чисто као бићаћи дрзновено реча у лице Хоенил.

— За друге ноћи . . . повтори ју прости Хоенилъ: О! со си ти? или си човекъ, или чудовиште, или демонъ! . . . Ја сћемъ да и убијемъ но . . . ићи . . . . и и тебе заћно сћ имаш! . . . Асиру обисла им твоје речи . . . изгрли изъ грудиј моиј ова отровна подозревања, коя потресаю моју душу . . уништавали се надимнои . . . .

— Я тебе молимъ, одговори Асиръ, стискуюћи му руку съ дубоинић изразомъ пријатељства. Дођи къ мени на вечеру . . и имаћ средства, коиј се може одкрити, или твоја жена неби верна или не? . . .

— Какву?

— Посредственомъ једногъ нашегъ обреда; онъ с заседъ заберавлећи, но я ћу та обвезити.

— Казаћ е то обредъ?

— Я ћу ти га разтолковати . . . . нидемо! рекше Асиръ узевши се подъ руку съ Хоенилом и тако изићу изъ храма.

ДИВЉАЊА.

Ноћъ биваше увелико наступила, кадъ Хоенилъ прошавши готово трећи врозъ једанъ од главнић Дамаскиј' сокака душе у врата свое куће. —

Стара слушкиња отвори врата.

— Где е Езеля! . . . зашта онъ такимъ необичнимъ гласомъ, да бива принесе фењеръ къ његовомъ лицу, да се увери, ећ то заиста њенъ господинъ.

— Езеля . . . . еде ѳ? повтори онъ.

— Горе ни дивљаки.

— Сама? . . .

— Не, господине, Амиель е съ њоме.

У једно трепуће ока Хоенилъ е већъ биo на дивљаки, једнимъ потезомъ дозва онъ све што се ту догађало.

Ноћъ биваше тихи и свћтла, једна одъ найлепшић ноћиј летоса; милиони звезда трептиху на тамно-плавеетвомъ небу; иовосветлый месецъ подизаше се изъ мора.

На једномъ крају дивљаке, на сликовћоной асури сећаху весолимо робова и тихо се разговараху; а на другомъ — Езеля, бећъ покривала, пола лежаше на шилету, и своимъ тихимъ обавтелимъ гласомъ певаше' неку пћсму. До носу њћ сећаше Амиель.

Она певаше и смћюшаше се као дићо, забављаюћи се изображећих младића. Угледавши поредъ себе Хоенила, младић людиј не найжалћ се нимћну свое положеиј: Езеля продужаваше песму; а Амиель слушаше. Но прикћтивши необично расположеној своја душа, дена жена упре у њега прис очи свое и поднесена суровимъ и ледимъ изразомъ његова лица, њима у страху:

— Шта е тебе . . . господине мој! Да ти се ніе што догодило?

— Што си ти стаила одъ твое пријатељице Рике поменавши тамо мене, произвеле Хоенилъ полако у изразомъ гласомъ ни сваког речи.

— Господине мој, одговори Езеля, поднашена и озлоћена такимъ тономъ, ты ни ниси ништа ревао . . . . Рика беше заспала .... биваше доше .... Амиель биваше тамо ....

(Продужиће се.)

Бој Сланкаменачкій,

или на Михаљћачкомъ полю. Дана 19. Августа 1691.

(Свршетак.)

У овоћ битки дана 19. Августа 1691. године бившој, коя се „Бој Сланкаменачкій или „Бој на пољу Михаљћачкомъ" каже, паше е 35.000 Турака*). Нашимъ паде и руке цео турскій логоръ, 158 топова, 54 сандука са златомъ и сребромъ, храпе у изобилю, дена и мајка великій број; већи часть оружја; 4 коњска репа, и 22 барика. Са Мустафоомъ Пуприлићемъ е на бомбту погинуо и јаничарскій ага, са многимъ одличнимъ Турцима, да се се празномъ рећи може, да е овоћ дан једну турске војске утамапио, и посве уништио.

Али и аустријска е војска много страдала, еръ е нешто мртви, нешто рањени до 11.000 люди бројаше**). Међу рањенимъ биваше: Херцогъ Драгутинъ, Тома Водмонтъ, кнежеви Гвидо и Хенрихъ Старенберски, властитељи регимента Кетелеръ и Корнеља, херцогъ Арренбергъ и кнезъ Саухесъ. (Ова два страшни услћдъ добивени рана скоро преминуше). На бојномъ полю остадоше: 26 сотинаи, 25 поручника и толико бирактара, затимъ Крастићевъ Холштајнъ, Иванъ Карло Серекъи, Адамъ Зрински, Адамъ Колонићъ, Игнатій Петтингъ, Рихардъ Старенберски, кнезъ Бушнои, и кнезъ Кауницъ. — Одъ бранденбургски коњика, кои су се у овоћ борби витезки владали, осташе на бојномъ полю Биловъ и Колкштајнъ; а рана доживше: Силовъ, Блузвезерь и Кухатъ. — Генералъ Дуневаллъ, редке храбрости муж, разболео се после овога кровавога боя, одпуште ліфомъ у Бечъ, но будући да болестъ старо мћсово тело, све то ваше слабашне на толико, да е у путу близу Осека последићгъ Августа умро.

Она е битка и због тога знаменита, што су обе врховне војводе свое накуство у војничко-бојној вештини показали. Једнъ и другій храбро, вешто и погуваство држао, и то Людовићъ Баденски у нападању, а везиръ Пуприлићъ у бравеиу. Но съ ким биваше Богъ, тко може противъ њега.

Отоманска е влада више са сврћу Пуприлића: него ли са потученомъ војском штетовала. Војску е могла надокнадити, али вешта војустева и храбра човека тако лако добити у ово време ніе могла. Пуприлићъ е за ово време једна човека било, коя е стакћ Порте разабрао, и једина ноћ бы іой помоћи быти могао да ніе пао.

Л. О.

*) Види Fessler die Gesch. d. Ung. B. 9. S. 448. — Ерћемъ: Leopoldina, od 19 Augusta 1691, паше 25.000; други 16.000, а неке 12.000, да е пало. Но ови несу ово у рачунъ узели, кои су у бегу затимъ у Сави и Дунаву своћ живота изгубили. — Осимъ ови е услћдъ доживша рана у Београду — кади Порта Отом. вел. II. стр. 574 — преко 5000 Турака умрло.

**) Види Fessler Band 9. S. 448. Исто хвалда е у битки аустријске војске мало, али су биле рањене, дакле право Стефанъ Моравићъ крунисъ Сланкаменачкій у своих рукопису вели да е 11.000 пало и рањено. —

Тестаментъ барона Георгія Сина.

Пре неколико недеља преставіо се у Бечу баронъ Георгій Синя, кога су за найбогатійег човека у Аустріи сматрали. Одъ њега говори се да је заостало 80 милиона форинти сребра, иначе, кое се запсти може краљевскимъ назвати. Онъ је уредіо свой тестаментъ на следующій начинъ: Синъ његовъ, баронъ Симеонъ Синя, постао је наслѣдникъ свеобштегъ његовогъ имања; осимъ своме сину іошъ и другима је дилама по нешто оставіо, а имено: Сва његова Ипгенія наследила је 100.000 фор., његове унуке, Анастасіи достала је једну кућу у Војландау и добро Фарсенфелдъ; Ирина добила је кућу подъ Про 769—771 съ добромъ Мауербахъ; Елена наслѣдила је кућу Про 689—693 и добро Аіххорнъ у Моравіи; Ипгенія обе куће у варошіи Про 733—739 и спанлукъ Велеховалъ у Моравској, съ тимъ додатком, да ће отацъ њиовъ баронъ Симеонъ Синя доиде приходе одъ тій добара и кућа' уживати, докъ небуду горепомезуте његове кћери пуполетнѣ или неудаду се. Његова средница госпоа Анастасія Іехнин с' њимо шесторо деце наслѣдила је за свако свое дете по 15.000 фор. Шесторица његова Елена отъ Малежица 10000; госпоа Марія Дерра у Пешти съ једнимъ годишњимъ придатком одъ 1000 фор. за цео' животъ њојъ обдарена је. Одъ контуриста његови' добили су г. Теннстоклесъ М. 60.000 фор, Алабертъ Р. 24.000 фор. Василій М. 15.000 фор. Іованъ С. 10.000 фор., Алојзъ С. и Мартинъ Х. по 5000 фор., Фердинандъ В. 3000 фор. и т. д. — Изванъ ови' обдарена је црква св. Тройства 20.000 фор., и за грчко училиште у Бечу, и општинско-грчке сироте осталіо је по 10.000 фор. г. архимандриту Дивеополосу 3000 фор, и пр. и пр.

Несрећнымъ богатащъ новобинкъ умро је пре, него што би нкаквіи благородне намѣре своје увеичане вилити могао; зато седъ синъ и наслѣдникъ, његовъ баронъ Симеонъ Синя, писменту нажёру ту нма, да болницу у Бечу подигне, и съ тимъ найкрасніи спомеикъ покойноме отцу своме оснуе.

Корреспонденція.

Београдъ 26. Мая. У прошлу недељу 20. т. м. дала је одборъ за народный театеръ свое засѣданіе, и са радошћу је обявіо, да се ваше высокославно правительство примило, да о своме трошку довріши театеръ, но подъ условіемъ, да се ово велике сале, коя ће у театру быти, и одъ кои је једна за балъ, а друга за какву опредѣлена была, на расположеніе правительства уступе: вое је одборъ и другимъ своимъ членовима сообштіо, да и они, сходно устройству своју, самазолеће на то дяду, кои је скупштина „и съ великомъ радошћу примила. — И тако нашъ народный театеръ іошъ до осени быће довршенъ и покрівенъ, а пдуће 1857. воћи ћемо на његовой позорищи и представляня гледати.

24. о. м. догодила су се два жалосна случая. Да се мало разлазу одъ велике запире, кои ово неколико дни трае, иду у Саву и Дунавъ деца да се купаю, и да бы низорь слѣдователно и казни своя родитеза и предпостављая избегли, те се они крію и удаляваю, гди ій небы нико много видити; тако су гороречесога дана купаюћи се исполъ града на Сави, између више дѣце, ньи двоица была, кои нису знали плавати, или изъ несмотрености или ученя се да плаваю, мало далѣ одъ брега отисиле, и жертва доиста незнане сврти постали. Єдинъ између ньи био-слушатель I-ог гимназіалногъ разреда, а другій некій шегрть.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найдасовитій лѣкара у Бечу и Градцу на чудо добиръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіянице, промуклогъ гласа, вратобол'е и грудобол'е.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ је олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбодѣ препоручуе како милой деци, тако и найстаріимъ лицима; вкусъ му је врло пріятанъ.

Стакленцета су стейриского бильногъ сока бела, горе дугуласта и са калайнимъ капицима, на конма као и на стакленцету пише: „Апатеки кодъ елена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна је једногъ стакленцета 50 кр. ср.; ванѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завіе и пошаю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйнеръ, апатекаръ кодъ „елена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трепчика.

Фортепіано продаја.

Фортепіани са особито лепимъ и јасныма звуковъ, кои се због своје нздрености, дугогъ трая ня и сталности у гласу нарочито отликују, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіани примаюсе у промену кодъ

Алоиза Ямн, органисте у Земуну.

Објавленіе на књигу:

„Дѣвойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ њемачкогъ. Књига ова корисна за све читере, њерн, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштаваће 30 кр. ср. и свакій лакше набави. Позивају се браћа Срблья, да ову „Дѣвойчицу“ удостое своје љубови Пренумерація трае до наслѣднѣтъ Маія. Имена Г. Г. Пренумеранта нека се пошаю или на издавателя Подунавце, или неки у Дубровачкихъ (Ragusa.) У Добровинцу, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ.“

Одговорный издатель: І. К. Сопрон.

Печатано кнаигопечатникомъ І. К. Сопрона.

Број 14. У Земуну 2. Јунія 1856. Година I.

Овай листъ изилази сваке Суботе, а цена му є за годину 4 форинта, за пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарина тамо износи за 6 несколй за 50 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код свике поште или познате имена спољнихъ или управо код издавателя у земаљскимъ имањима, и у Кнежевини Србіи у главной књижари Великића у Београду. За исказе плаће се за ред 3 кр. ср.

Последній Алтомановићъ.

XII.

Сљедовавши догађаи.

У петру предъ самый уговорены полазакъ бише у монастиру необична смутня. Пасманъ є сиречь д и монастирска момка замолію, те су изъ његове колебище ковчегъ съ лековима, и другій съ новцима заедно съ другимъ његовимъ имањемъ у монастиръ одпели и у собу, у коіой є Алтомановићъ обитавао, унели. Пошто є ово свршено было, замолію є иноке, да се ту скупе и онда имъ овако поче говорити:

„Честни отци, и ты, сине мой! Животъ нашъ є ной познатъ. Баците дакле завѣсу на Пасмана, незаборавићъ Циганина, и слатрайте у њему само каюћегъ се и исправљеногъ човека, кои се трудіо у пуноети пропуштено честно накадити и човечеству у последнѣ време свога живота полезе принети. Богъ свемилостивый нека му због тога старе његове грезове опрости, и Исусъ Христосъ, сынъ Божій и Спаситель света, нехаву милостивый судія буде! Огњена сиина баше жеља у моиъ срдцу, да про него што се съ овимъ светомъ опростимъ и къ предцима се, кои су се пре мене упокоили, преселимъ, само іошть едаиутъ тебе видимъ, загрлимъ и на срдце притиснемъ. Ова ми се жеља испуниле, но я осећамъ, да ми радость о томе конацъ мога земногъ живота почиће очевидно прекраћивати. То є већъ тако, а томе нема лека. Ево, петните руке на ово силно дунаіске срдце, опипаите брзо и силно куцаіуће жиле на слепомъ очима и на руци, пакъ ћете се уверити, да истину говоримъ. Међутимъ іошть ни остао кои сатъ, и тай ћу на то употребити, да вамъ ово слобитнихъ, што ми найвише на срдцу лежи. Чуите шта, и како ислишъ."

Пасманъ садъ мало почути, докъ су га одвећъ тужни и разжалћени слушаоци жалостиво гледали и по гдекоіу сузу изъ ока пустили. Пошто се мало прибрао, поче опетъ овако говорити:

„Овай ковчегъ, у коиъ се налази много скупоцени мелема и изредны лекова, поклањамъ монастиру. Покрай ныи налази се и рукописъ, у србскомъ єзику, ко[illegible] даће поучаванѣ, како се сваки одъ тій лекова прави и употребліое. Онай човекъ, одъ кога самъ овай рукописъ съ лековима наслѣдіо, био є Далматинацъ, и звао се Филаретъ Брашевљанинъ, учіо є лекарство у многима високима училиштами и одликовао се редкимъ знанѣмъ у своіой пештини одъ многи' његовога реда. Онъ є тай рукописъ написао своимъ земляцима, почемъ є хтео, да знанѣ о свима овимъ лековима, кои су му познати биле, и међу коима има неки' одъ превелике предности, и кодъ нѣговы земляка приступа наће и међу њима се више и више разпростране. То сами све изъ његови уста чуо, почемъ не є свога пріятельства удостоио, као што ме є и човечеству колико толико полезнимъ учинію. Я дакле желимъ, да овай даръ монастиру принесе богате благодарности и благослова.

Што у данашньимъ листу нема нема, зато биће ій у идућемъ два.

„Овай другій ковчегъ, у коме є нешто више одъ двадесетъ тисућа перпера, припада теби, сине, подъ овимъ условима. Узми одъ тога, колико потребно буде за осниваньє заведенія, у коме ће до двнадесетъ деце, коя немаю постойбине, а та да су, колико є могуће, цигапска деца, у овомъ монастиру наћи сваке угодности, и у коме ће се средствомъ науке и воспитана за побожне, честне људе изобразити. Тако исто узми изъ тога, колико потребно буде за издржаваньє два инока, кое ће овай монастиръ сваке године међу блудеће цигане слати, те да ій у светой христіанской вери поучаваю и њихово ине или манѣ подивљало срдце нравственошћу и улюдимъ животомъ постепено облагороћиваю. Найпосле узми одъ тога єдну тисућу перпера и приложи ій монастиру, како бы се иноци за спасеньє моє душе Богу молили. Съ остаткомъ разположи по твоіой волји. Синко, то су съ правдомъ стечени новци, што то данъ. Узми ій дакле спокойно, о незаборавай, я те молимъ опетъ и опетъ, на бедне и сироте, єрбо ће ти за твой малый уделеный ним дарак благословъ са неба испросити. Прими овай саветь одъ твога поочима, кои те любн, и то тако ньежно, како є икада отацъ свое чедо любіо. — Оно нало моя риза и могъ осталогъ живи неки остане ономе, кои се може тиме користити. — Садъ знате, честити отци, и ты, сине мой, шта и како мислимъ. Поступите по томе.“ —

Ту пресече Пасманъ, очевидно разслабленъ, свою беседу, а за тимъ заключи овако:

„Данасъ сань се подпуно уверіо о моѣ описномъ стању. Мени предстои смрть одъ тога, што ће ми жила у срдцу пући. За два, найвише за три сата свршиће се моя борба. Зато дайте ми вашегъ благослова, добри отци. — Сине, ньежно, силно любленый сине, прими при растанку мой полюбацъ и мой последный поздравъ — —“

При овимъ речма обузе Пасманово лице смртно бледило; онъ се єдва на ногама држао, зато су га морали у постелю одвети. Садъ я за чудо мирно свесіо тѣлесну болѣтницу, коя га є обузела, шапутао є по гдекоіой речъ около-стоећимъ, казиваше нмъ, да жели у монастирской порти сарапћенъ быти, препоручивао нмъ, да га у молитвама спомињу и прими за тимъ утѣшена вере, коя му є отацъ Герасимъ дао са искреннмъ, радостнимъ попереньем Христіянина, кои є у своіой вери тврдъ и непоколебимъ.

Што є као изкусный лекарь прорекао, то се збыло. Мирна и тиха борба са смрти настуни, и кадъ су два сата протекла быля, уздану онъ іошть єданпутъ дубоко, сайность очію, коима є нѣговогъ любимца непрестано, рекао бы, тражіо, угаси се, последный уздисъ излети изъ нѣговы прсіи и — засни. Тихо и безъ муке разстао се съ овимъ светомъ загрљенъ рукама опога, кои му є найвилн подъ сунцемъ быо, и кои га я садъ, тугомъ обасутъ, по немцу звао, тужно нарицао и надъ смртнимъ лицемъ горке сузе проливао.

Пасманово тѣло буде торжествено и величествено сарапћено и то у монастирской огради, близу цркве као што є за живота Пасманъ желіо. Томъ приликомъ стекао се многій народъ изъ околине, да старомъ пнгапину, кои му є было врстный помоћникъ, пріателю и — ако и заиста савестный и некорнстолюбивый лекарь, последнюю благодарность укаже, и съ тужнимъ срдцемъ свакій є притиснао, да груду земље на упокоюнога баци.

Пошто се укопъ свршіо и пошто є дньа за покой душе по благочестивомъ постоћемъ обичаю изданъ, па и с'протина обдарена быля, изрекао є Алтомановићъ све остало оньако, као што є упокоюный за живота наредіо, наложивши и одъ свое стране знатный даръ своме монастиру ради благодѣтеље цња. То є одъ нѣга и сама благодарность према своме благодѣтелномъ и возпитателномъ монастиру изисквала.

Међу тимъ є прилично времена протекло и войводу одзове дужность натраг у Млетке. Опрости се дакле съ иноцима найнѣжніе и крене се са своіомъ пратњомъ на путь.

После путовања, коя є три пуне недѣль трало, прнспѣ здраво у Млетке и саобшти Републики своју побѣду и условія мира, коя є она съ благополећемъ примила. Съ Портомъ отоманскомъ у Цариграду, коя є казнь надъ њеним Пашомъ Ахметомъ Соколовићемъ радостно примила због тога, што є истый у Босни самовластно владао и њенимъ се заповестима нѣс покоравао, учини се међу тимъ пріатељско поравненѣ, и тако є войвода Алтомановић своимъ последнымъ ратовањемъ нову славу и почесть пожньо.

Наскоро за тимъ пано у предњу одъ Милано дуг травшесть после. Француска, за владу у Италіи є немачкимъ царемъ непрестано борећи се, послала є у исту земљо велику войску. Борбе изъ овогъ періода новукле су за собомъ те послѣдње, те су се Италіянци, неки єдной, а неки другой страни придружили. У той пранци сачувале су Млетке свою користь не само срећомъ оружія, него и вештимъ уговараньем, и Алтомановић є садъ быо међу людма Републике єдинъ єдинитый, кои є и у єдномъ и у другомъ полю врстно и славно дѣйствовао и найболѣ услуге своіой земльи принео.

У то доба баше у Француской войски неки одъ благороднога племена човекъ, кои є подъ именомъ „Витезъ Луи“ надалеко познатъ быо Йначъ, бораць съ мачемъ, хрвачъ и стрелацъ; коимъ є требало пара (друга) тражити, слао є своє пославнике єдномъ у немачкій, а другій путъ у италіянскій станъ и къ странимъ у петой войски налазећимъ се войницама съ учтивнимъ изазиваньемъ: „Онъ, Витезъ Луи, познина свакога, коме войничка честь и слава свога народа на срдцу лежи, на удвой предъ лицемъ целогъ света, было на коню или съ ногу, было съ оружіемъ за боденѣ, или сечењ или бацањ, како бы се показало, на чіой є страни храбрый бораць.“ Ово изазиванѣ было є обичай овладнећъ века, кои се формама витежства (ритерства) ніе сасвимъ раздвоно, оно се дакле ніе могло одбити, и морало се по оданомъ обичаю примити. Витезъ Луи могао се хвалити, да є до онда све, кои су му на удвой излазили, победіо и са седла на земло оборіо. Кадъ є гласъ о нѣговомъ изазиванію у станъ Млетчана стигао, изишло му є неколико бораца на нейданъ, но ни єданъ неногаше се съ њимъ мерити, было то због слабіе храбрости, сбогъ нанѣ вештине, среће или другогъ каквогъ узрока, — сви су были побећени и тиме признали нѣгово надмоћіе. То є Витезу Луи дало

повода, да средствомъ свои викачи разгласити даде: да є храбрость у француской войски.

На то войвода Алтомановићъ даде по своимъ викачима цвети: Витезе Луи! войвода Алтомановићъ поздравли васъ и зове на исйданъ, да воли ванъ є борити се на коню, или съ ногу, воли ванъ оружіемъ за бодење, или за сеченѣ или за бицанѣ, те да васъ уверi, да є храбрость и у Млетачкой войски.

Бойничка честь захтевала є, да войвода тако поступи, и тако се отвори борба међу Алтомановићемъ и Витезомъ Луи, предъ лицемъ оба стана. Витезъ Луи бише необичне тѣлесне ичине, и свуда му є слава као невобѣђеномъ предичила, па одтуда оволико уздање његово у побѣду. Алтомановићъ бише тѣломъ, као што се чинило, слабiи одъ свога противника, премда су га виђе сви као храбра и вешта борца познавали.

Обоица започну борбу на коньма и попаде напче. Алтомановићъ примѣти по самомъ начину, коликъ є Витезъ Луи къ њему озло, да є онога обичаи, противника жило и онштро напасти, оволико є уздаюки се у свою тѣлесну снагу, онога, тако рећи, прогутати и сможднти хтео. Зато га Алтомановићъ задоврано дочека и одбiо є свако нешто и рекао бы безъ свакога усиљавања његове ударце тако, да є Витезъ Луи, тиме све више и више раздражисъ, свое жестоке ударце учестао. Тако є прошавшо свою цѣль, и Алтомановићъ се слабочу свога противника найбољѣ познао и онога тако притесни, да є наздинуть съ коня скочио и на земльи се наново преправаљ за борбу стаюо. Онимъ поступкомъ свога противника зачуђенъ, скочи и Алтомановићъ нагло съ коня, и борба се наново започне. Задњокрвавъ и садъ као и пре, задовољавао се Алтомановићъ самимъ вештимъ одбiванѣмъ силна и нагла удараца свога противника дотле, докъ се овай нiс прилично умориo, а после га съ удвоеномъ снагомъ нападне и ударао га є тако вешто и хитро, као што се месно у глава помишла. Ударацъ по руци избаци му мачъ изъ руке, а одъ другогъ посрну и стропошта се.

Упрешни побѣђеномъ мачъ у прси почне Алтомановићъ говорити: „Витезе Луи, признайте, да сте є на коню и съ ногу побѣђени; признайте, да є храбрость и у Млетачкой Републики; признайте найпосле, да сте ной заточеникъ и — одредите сами одкупъ.“

„Єсть, вы сте победили, храбрость є на вашой страни, и я сань вашъ заточеникъ. Кажте ми садъ, какавъ ће быти мой одкупъ“ — то є одговорiо побѣђеный.

„Е добро,“ одговори Алтомановићъ, „и сань само съ тимъ задовољанъ, што сань васъ победiо, и одкупцамъ васъ безъ свакогъ одкупа. Само васъ то едно молимъ: поздравите наше претне другове и войнике, коима се пракате. Кажте живо и гласно, да свакiй чуе: Сила є Млетачка Република. Њена є радость, ће надхудшно праштати побѣђеномъ, и доста iой є, што се непрiятельи, биле они кои му драго, и где му драго, њеногъ победоносногъ оружа стрiше.“

Витезъ Луи нчезну съ позорiшта свои дѣла и ондаль га више нису видили. Куда се део, и како се спасао, о томе хроника ништа нешша, но само є то познато, да до данасъ нiс добiо вешша, кои бы га опевао. Но да се прашимъ моiой приповедки.

За тимъ слѣдовавшiй миръ учини борбама край и Алтомановићъ врати се натрагъ новимъ лавровимъ вешцемъ увенчанъ. Међу тимъ трудови и тегобе рата поколебаю му здравље тако, да є зажелiо остатакъ свога живота мирно и спокойно провести. На његову молбу допусти му Република, да съ бойногъ поља одступи и свое дане на своме добру „Бѣла река“ проводи.

XIV.

Архимандритъ у монастиру.

Алтомановићъ оде на свое добро съ чувствомъ онога човека, кои се после многи на широкомъ пору срећно претрпѣнъ олуя войноске приставишту приближуе. За њимъ є садъ стояла ужасна ратна драма имачно на свагда довршена, и у полской тишини живiо є одсадъ мирно и спокойно, служећи се своимъ земаљскимъ благомъ, коимъ га є Богъ богато наградiо, на найблагородiи начинъ, овде сирома'е и страдалнике помажуће, онде училишшима и Божiимъ храмовима богато приложући и уобште за благо оны, кои су му по вери и народности найближи были, радостно и човекољубно дѣствуюћи.

Напоре є по'одiо главный монастиръ, изъ кога є пре толико година у бурный свеш изишао. Отацъ Теофанъ, садъ всѣ старацъ, чеpетомъ протекли година погурен, дочеко га отворивши наручекъ речавши му: „Добро ми дошао, сине, у ове стене. Ты нехтеде быти инокъ, нехтеде быти архимандритъ, и постаде као што самъ пророкао, войводa. Благо нашемъ монастиру, кои є некадъ тако врстногъ ученика имао.“

„Єсть, истина, отче,“ одговори Алтомановићъ, „я самъ дотерао до войводе; но то не є кривда труда стало, и иногe самъ неволя и опасности преко главе прешетнуо, докъ самъ то постигао. Но то є зарь была Божiа воля, да тимъ путемъ пођемъ, те да се увершмъ, да є у овомъ поднебесномъ свету много више жалости него радости, много више брiге, туге, болѣ и муке него среће, укратко више мутны, више бурны него ведры дана.“

„А изводъ изъ свега тогъ изкуства, сине?,“ прекаша архимандритъ Теофанъ. „Є л', да є овай: да є миръ међу людма найленiй Божiй даръ, и да є заисша похвале достоинъ онай, кои удаљенъ одъ светске суете, да спасенiе своe душе жиша, и кои свогъ ближњегъ љубомъ предусрета, увекъ само добра дѣла вршећи?“

„Єсть заиста, отче, и я ћу приликомъ приповедања о судбинама мога живота добити повода, опеш се къ тоне вратити, што самъ сада чуо,“ тако є завршiо свою беседу Алтомановићъ, кои є одъ садъ незадолый гость у монастиру быо, и съ братiомъ се искрено и прiятельски дружio.

Сећањи се доброчинства, коя є некада у овомъ монастиру изкусio, учинio му є найпре такавъ прилогъ, да су му се приходи тике знатно умножили, а после, у договору съ архимандритомъ Теофаномъ, доде у монастирской огради озидати здање, у комъ ће се позитавати сирочади и отечества лишена деца.

Почемъ є овомъ подчињеный монастиръ добіо фондъ за подобно заведеніе, то ніе хтео, да и овай главный монастиръ таковог заведенія нема, те тако наскоро дожива ту радость, да є ово возпитателно заведеніе красно напредовало и двадесетъ и четири ученика духовно и тѣлесно ранило.

Алтомановићу є ово заведеніе толико на срдцу лежало, да му є сву пазльивость поклоніо, да є поучаваніе съ иноцима дељо, и готово изъ монастира ніе избывао.

Єдногъ дана разговараво се онъ съ архимандритомъ Теофаномъ врло дуго. По свршеномъ томъ разговору пригрли га Теофанъ са сузнимъ одъ радости очима; говорећи: „Е, сине мой, садъ ни є найтолія жеља изпуњена, одъ како самъ твою тврду и постоину намеру чуо. Но ти є самъ Богъ уліо, и монастиръ ће заиста найторжественіе прославити тай данъ, у кои ћешъ ту намеру твою оствариги. Прими дакле іошъ садъ одъ мене полюбацъ братинства.“

Алтомановићъ уреди свое светске послове, опрости се обхођења съ людма, кои се земаљског блага тако тврдо леле, и ступи у иноческій (монашескій) чинъ као простый инокъ.

Отацъ „Данило,“ као што су га садъ звали, одликовао се сайно поученѣмъ и примеромъ, иноци су га поштовали и любили, народъ се тѣшіо, блажіо и крепіо његовомъ искреномъ благоглаголивомъ беседомъ, кою му є говоріо, а ученици, кое є изображавао и съ тайнама спасителне и свете христіянске науке благомъ силомъ свое беседе упознавао, любили су га, као нѣжна и добра деца родителя свога.

Међу тимъ пресели се и Архимандритъ Теофанъ у вечность. После његове смрти зажели єдногласно народъ и владика съ монастирскомъ братіомъ, да отацъ Данило архимандритъ монастира буде. Смирень и кротакъ као што є было, одбіо є у почетку ову понуду, но кадъ му є найпосле владика съ обзьлнимъ благоволенѣмъ рекао, да то благо прике захтева, и да се заповести старешина', ако прика нынашнимъ устма говори, вала покоравати, онда попусти и прими се понуђеногъ достоинства. Одъ тога времена управлао є монастиромъ радостно-ревностно, и био є колико благъ и смиренъ, толико дѣлателанъ и неуморимъ.

Ученике, кое є у монастирской усамљености и тишини за врстне учителѣ возпитао, снабдѣо є довольнимъ трошкомъ и разаслао ій по народу, да слово Божіе проповедаю и люде на путъ спасенія изводе. Изъ околны и удаљены предѣла стицала се за наукомъ жедньна младежъ у монастиръ, те тако є његове трудове увенчала найсвѣта и найлепша награда, што є свуда разпростръо богобоязльность, добродѣтель, у правомъ смислу побожность, а свако суевѣріе и свакій порокъ изъ себи сродногъ народа гоніо и требіо.

Овимъ начиномъ дѣйствуюћи за благо людій и за Божію честь и славу, доживіо є Данило осамдесету годину свога живота. Тада куцну и његовъ часъ, и онъ умре као праведникъ, умре лако и спокойно као прав и Богомъ љюбљеный Христіянинъ. Народъ га є као отца свога оплакао.

На плоча, кое му є гробницу покривала, изрезали су ове речи: „Овде у мрачну гробницу спуштенъ є гробъ последњегъ Алтомановића Петра.“ Надъ овимъ надписомъ было є изрезанъ човекъ у оклопу, кои гробъ чувала. Према овоме съ десне стране слетао є анђео съ грамчицомъ мира съ плавогъ сунцемъ обасаногъ неба, а изподъ њега могло се ово читати:

„У име свете, єдносуштне и нераздѣлне Тројце. Аминъ.“

„Овде почива Данило, рабъ Божій, кои се прѣже звао Петаръ Алтомановићъ.“

„Рођенъ године одъ рођенія Христова 1459. петнаестогъ Априла, доживо є, као синъ Деяна Алтомановића, валѣвскогъ Војводе и бана Босни принадлежећи' сербски' краљеви, у ову свету обитель ићшъ младъ и зеленъ, био є овде монастирскій ученикъ и оде за тимъ у пространый светъ.“

„У петдесетдругой години свога живота, пошто є међу тимъ у войсци Млетачке Републике одлично служіо и нѣнимъ войводомъ постао, врати се натрагъ и ступи у иноческій чинъ съ именомъ Данило. У овомъ монастиру постане архимандритомъ у своіой шестдесетой години, и потомъ є у овомъ духовномъ чину дѣйствовао скромно и побожно до самы последньи дана његова земна живота, кое се збыло одъ рођенія Христова године 1539. Марта 31.“

„Онъ є было добротворъ бедними, пріятель народу своме, његовъ учитель, његовъ тѣшитель, и што є овой обители добра учніо, као и друга његова знаменита дѣла у животу, све є то уписано у Хроники, кою є Максимъ, єданъ одъ његовы благодарны ученика написао.“

„Боже благій и великій, господе неба и земљ, помилуй раба Данила и удостои његову душу вечнога блаженства.“

Споменъ његонъ, као о врстномъ човекољубцу и христіянину, живіо є дуго у народу, и кадъ є гдегодъ отацъ свога сина благословао и съ полюбцемъ га у бурный светъ изправљао, то му є обично говоріо: „Сине, буди храбаръ, добаръ и побожанъ као што є было Петаръ, последній Алтомановићъ.“

Наша є земля звезда међу звездама.

(Изъ Хедерова идеа за историю о човечеству. *)

Философія о Исторіи човечіегъ рода мора съ небомъ започети, ако жели у нечемъ ово име заслужити.

*) Листъ, самой љюбави посвећенъ, кора по вратима времену изгубити нему и по самой човечіой склоности ихъ промени. Човекъ се после забіне и весели радо праћа собзьлнима предметима, где ће нѣна или интересанце или духовне користи. Зато дакле всю и свай листъ забіено съ полезнима извести, и читателѣ съ две стране задовольна, у толико више, што ніши читателѣ убите потребуе духовне ране више наше, него гдегод народе у просвѣћеной Европи. Зато мислимъ, да ће све Хедерове идее сиюмогъ читателя безъ разлике задовольати, што ће му не лиъ и пріятно начинъ повнати круг ихъ познанія човечества, природе и Божіегъ провиђенія. Подобно човеку изъ крајнога врага ни свештость изнашанства, показуе се читателю предмети ово нѣга и изподъ нѣга у особичной светлости, обузимаћ га изумленіе и надежда радость, што га є Богъ, поводомъ разума учніо участникомъ нѣговы планова, нѣгове мудрости и нѣговы благи; єдине му се у времена шара и стреми за правилору света лепоть, доброть и полезногъ. Во после прочитаю овы идеи несеете у себи лепшій и племенитіи животъ, у томе се нашимо самій, нравый животъ! утиціо, ком човеки човечномъ чини.

Преводитель.

Ѣр почемъ ніше обиталиште, земля, само собомъ ніе нішта, неѣ одъ небесны, по целой вселени разстуы сила свое свойство и свой створъ, свое могућство кь организація и обдржаваю створења добіа: то га морано сматрати у дружини светова, у кою є поставлѣно, а не као одделѣно и одвоно одъ њи. Невидимыхъ, вечитихъ свезама привезана є наша земла за њено средоточіе, сунце, одъ коегъ добіа светлость, топлоту, животъ и успеваньѣ. Безъ овога неби могли нашу планетну систему себи на представати, као што казавъ кругъ безъ средоточія непостои; съ њиме и съ благотворнимъ привлаченимъ силама, коима є вечно суштество како њега тако и сваку материю (вештество) обдарило, видимо како у њговомъ царству по простимъ, лепимъ и величественимъ законима, планете поставо, како се око свое осовине и око обштегъ средоточія у просторима, кои су съ њиновомъ величиномъ и обвеношћу у сразмерію, живо и непрекидно окрећу, како се по истимъ законима око неки одъ овы планета іошть и пратіоци образую и за њи се привезую. Ништа намъ недае таковогъ висприеногъ погледа, као ово уображеньѣ о великомъ свету; и човечій разумъ ніе можда никадъ тако дальный полетъ учинію и одъ части средньо довршіо, као кадъ є съ Коперникомъ, Кеплеромъ, Ньютономъ, Хугенонъ и Кантомъ просте, вечне и савршене законе образованя и движеня планета измислио и утврдіо.

Хемстерхусъ, чини ми се, одликовао є, да ова висприена учена система на цео кругъ наше понятія недѣйствуе толико, колико бы на цео човечій разумъ дѣйствовала, да є у време Грка математичнонъ точности утврђена была. Нама є но већой части доста, што нашу землю сматрамо као прашно зрно, кое у оной великой пучини плива, у коіой землѣ око сунца, у коіой ова сунца са тисућама други око свога средоточія, а можда више таковы сунчаны система у разсутимъ просторима неба свое путованѣ довршую, докъ се найпосле како уображена сила тако и разумъ у овомъ мору безконечности и вечне величине неизгуби ненашавши нигде изласка и края. Но само дивлѣнѣ, кое насъ уништава, тежко ће быти найплаженитіе и найсталніе дѣйствованѣ. Природи, коя є свуди и у свему сама собомъ задовольна, зрно є веска тако исто важно, као и безграничво цело. Она є опредѣлила точке простора и суштествованѣ, у коя на ће се светови образовати, па у свакой одъ овы точкій дѣйствуе она целомъ своіомъ нераздучномъ силомъ, мудрости и благости, као да никаквы други точкій образованя, никаквы други атома света нема. Кадъ дакле ову велику небесну књигу отворимъ, и кадъ ову безконачну палату, коя може само Божество свуда изнуити, предъ собомъ сматрамъ: то заключуемъ одъ целога на поедино, одъ поединога на цело. Само є єдна сила была, коя є ярко сунце створила, и коя мое прашно зрно обдржава; само є єдна сила, коя млечный путь одъ сунаца можда око Сіріуса окреће, и коя у законима тежина на мое землянно тело дѣйствуе. Почемъ дакле видимъ, да се просторъ, коя ова земля у нашемъ сунчаномъ храму заузима, да се место, кое она своимъ окретанѣмъ око сунца себи опредѣлуе, да се њена величина њена маса, са свимъ овимъ, што одъ тога зависи, управља по законима, коя у неизмеримомъ простору владаю: то њу, ако неколикъ противу безконачнога бесити, не само на овомъ месту задоволнмъ быти и радовати се, што само на њему у дивно-хармоничный хоръ безчислены суштества стуіо, него ће ми іошть и найвисреніе дѣло быти, пытати се, шта треба на овомъ месту да будемъ и шта могу, по свой прилици, само на њему быти. Ако и у ономе, што ми се чини найограниченіе и найнеповольніе, найвећ не само трагове оне велике стваралюе силе, него и ясно сагласіе найманѣга съ планомъ Саздателя у безконачноме: то ће мога Богу подражаваюћегъ разума быти найлепше свойство, овомъ плану слѣдовати и небесномъ разуму покорити се. На земли дакле неѣу тражити небесне ангеле, кое никадъ очима писань видіо, него люде, и бы ѣу задоволнмъ са свимъ оннмъ, што велика мати производи, носи, рађи, сноси и найпосле любко у свое недре прима. Нека се њене сестре, друге землѣ, другимъ, можда савршенімъ створењима хвале; доста да на њоой живи оно, што на њой може живити. Мое є око за сунчаный зракъ у овомъ, а ни у каковомъ другомъ удалсню одъ сунца, мое є уво за окай воздухъ, мое тело за ову землю створено, сва су моя чула изъ ове земне организація и за ню створена. Сходно овоме раде и моѣ душевне силе. Нео просторъ и кругъ дѣлања мога рода тако є дакле тврдо опредѣленъ, као и маса и путь землѣ, на коіой ми вала животъ окончати; одтуда и у многимъ взницима носи човекъ ніе одъ свое матере землѣ. Но што ѣ неѣемъ хору сагласія, доброте и мудрости ова моя мати принадлежи; што су тврђа и величественіи закони, на коима є њено и свіо светова суштествованѣ утврђено; што више примѣчаваиъ, да у њима све изъ єдногa слѣдуе, и єдно целоме служи: то се све више увераваиъ, да моя судбина ніе за земланый пра привезана, него за невидиме законе, коі земланимъ праомъ управляю. Сила коя у мени мисли и дѣйствуе, по свой природи онако є исто вечна сила, као и она, коя сунца и звезде у свези држи. Нѣно орудіе може се изтрти, њенъ кругъ дѣлања може се преширити, као што се землѣ изтру, и као што звезде свое место мењаю; но закони, коима є она постала и у другимъ се појављама појавля, не мењаю се никадъ. Њена є природа вечна, као Божія разумъ; и стубови мога быћа (не мога тѣлесногъ појављења) тако су тврди, као стубови вселене. Ѣр свако є быће себи равно, нераздѣлно понятіе, како у найсѣемъ на єдинакимъ законима утврђено. Граћа дакле здания света обезбѣуе єзгру мога быћа, мой унутрашный животъ, на векове. Гдегодъ будемъ и штогодъ будемъ, бы ѣу оно, што самъ садъ, сила у системи свію сила, суштество у безконачной хармоніи Божіегъ света

Горка вода.

(Черте изъ источни прапѣ.)

(Продужетъ.)

— Аніель! Аніель! повторавше Хоспахъ, не крівећи свой гнѣвъ: — а шта є радіо Аніель водь твое пріятельство?

При такомъ неочекиваномъ пытаню страшлива Ківля сарѣсено се збуни. Аніель прівати речъ:

— Отацъ мой, реніе сахъ, ено како є то было. Видећи да є већъ скоро по'ноћи и пођомъ къ Рами мислећи да ћу

тамо наћи тебе и Езелю, но дознавши, да ты тамо нисе, мы поитово нући предположући, да немо те овде наћи.

— Вы сте обое врло рђаво градили, пресече грубо Хофнић.

— Боже мой, говорюше Езеля и сузе груду кнез нђово бело лице: — господине мой . . . опрости ми . . . но кажи ми, чимъ самъ я заслужили твою срдњу? . . . .

Хофнић закључи, да ће вишколе бити у овиомъ случаю, притворити се, и зато сакривајући подъ напичћимъ спокойства ова подозревања, кои су му сриле гледа, окъ сђоле до жене свои, узме и за руку и пригрливши е къ себи опите једнимъ рукомъ гибкій и прекрасный стасъ нђезинъ, а другу ioй исте за труди, да бы се уверио у вакомъ е стању нђово срце, и потомъ се окрене къ Амїелю.

— Мой сине, рекне окъ, теби е већъ осамнаесть година.

— Одъ прошлоть месеца, одговори Амїель, незнајући смисла речій Хофнинови.

— Дак теби пада надгодъ на памет, да ты већъ нисе дерћите, и да е такомъ одвикномъ и врешкомъ младићу срамота нсо животь провести съ женика?

— Шта ты оћешь одъ мене? одговори нужно Амїель! — и сакъ сироче . . . у целомъ свету и немамъ никога, до тебе и . . . . Езелъ . . . . дода окъ, бацивши нђежный погледъ на младу жену, кои га слободнимъ пріатномъ осећаюи.

У тай ни Хофнић тако нко стегне руку Езелъ, да она вишне. Не обраћајући внимања на то, окъ дода: „ты си већъ свршенъ човекъ, а човекъ нко нежели да га презире други окъ встрећа да жини нко жена.“

— Кадъ бы было рата, — и бы служио; но ширъ Индїйскій люби мирь.

— А миръ у мирно време отечеству встребно войника? пресече му строго речь Хофнић.

— Садъ васъ я разумемъ, господине, одговори гордо младый човекъ.

— Како, миръ ты оћешь да Амїель буде войникъ никше Езеля.

— Тебе нко за совћть нешта. —

Тежка тишина слђдоваше за овимъ сценомъ, но Хофнић и прекине:

— Полковникъ Езенилъ мой е рођакъ и старый пријатель и ћу та дати на нђга писмо . . . онъ ће те примити у свой полкъ . . . чуешъ Амїелю, ты ћешъ сутра одазати.

— Сутра! никше тужно Езеля, сутра! . . . .

— А! . . . . шта? . . . после? . . . зашто мужъ спокойнимъ гласомъ.

— Боже ме! . . . боже ! . . Хофнић! . . . . тешше Езеля, усклицрено показујући на руковетъ поља, задеутоть за повећ мужа нђогъ и нђимъ ю е окъ неприћетно боо; боже ме Хофнић, ... врло но боже! . . . повтораваше она трудећи се ослободити.

— Седи ту! продере се Хофнић тако да се я на сокаку чуло: — ту седи!

Бђдна жертва ніе сиела исполињивати се. Иште очи младогъ човека тешше се негодовањемъ . . . онъ се једва уздржи.

— У кое време заповедате, господине, да нимъ се сутра нкимъ за дали наставлеи, запита окъ пођадљиви нкоследну свой потресъ.

— Ово два сата дана, задне одговори Хофнић.

— Амїель изађе, жалостно оборивши главу. После кђогъ сата, мртва тишина царствоваше у куће богатогъ Азіата, но одъ тре дбистућа лица ове сцене нисдно ніе могло заспати.

ОБАЛЕ КЕДРОНА.

Ношъ се небешше разсипнуло. Хофнић и Асиръ шетаху се пределъ обале потока.

— Тако дакле, ты држишъ, да е горка вода найпоуздање средство, питаше Хофнић?

— Найпоуздање, одговори нђгонъ спутника учећивимъ гласомъ књижевника.

— Ала, чуешъ . . . . разумћ мой одране се веровати томе.

— Свемогућство е Божіе безгранично! . . . .

— На ако е Езеля невина? . . . . реше Хофнић, кво што сакъ у себи разсуђивао

У типовомъ случаю тай ће опитъ само увећати нђну добру славу.

— Ако ли е повина? . . . .

— Онда ће она умрети у страшнимъ мукама.

— Асиръ! реше Хофнић, упрећив врлећи погледъ на разастру предъ собомъ пустињу и на жубореће таласе потока: — Асиръ! . . . . Да ли ти несе разумешъ? . . . .

— То ће рђшита судъ Божій.

— Асиръ, продужаваше Хофнић, ты си истина просвећенъ, а и писмо . . . но и сакъ одъ те исте класе одъ кое си и ты, — слђдователно речи твое, кокма простата верује, за несе кашти нешаве . . . . Говоря ты одкривено . . . . безъ заговетка . . . . не вио што врховный зрекъ мора говорити съ нишатвимъ простаком . . . . ны да се разговарамо кво жуъ съ мужемъ . . . , седи . . . . во чекай найпре да видимо, да насъ но неслуши.

— Е, ... пре зоре устаи само сиренци, зопоси и пустак . . . . Они за нђх вису опасни, одговори Асиръ седећи на сломљено стуоњ дрво. Хофнић седне поред нђга. Я сакъ превареић . . . . Асиру! реке му онъ тихимъ гласомъ; я сакъ обезсмећенъ? . . . . моя се жена дрои съ Амїелъмъ! . . . . Ты дрћеишъ? . . . . да . . . дрои се . . . . я о томе већъ ваше несум нђъ . . . .

Несмајући толико нође, да преодоле силный потресъ произведеный типъ признанћъ онъ увути неколико трезутака, па продужи: — Сивоћъ . . . . сивоће дошше . . . я сакъ сакъ бао очевидацъ мое срамоте! . . . . И што у тай мах я писама нын обок нобою . . . . и неблагодарнонъ и незахвалнонъ, то я само зато бало, што се я другче жинтъ осећати! . . . . О, я ћу такву освету, кои ће прекудити дрвати сво жесо . . . . кои ће за свагда осигурати спокойство мужеви . . . . Езеля ће мени зато животомъ платити; ако е жена кало, да е удавнихъ, да е закољемъ нокатъ рукама . . . . ноћу . . . . ће, нека она умре у по поље, предъ народомъ, у средъ светогя храма, предъ лицемъ Бога нашега . . . . нека она . . . . ніе горке воле! Разумешъ ли ты несе Асиру! . . . .

— Али за Бога, ты е нодя страшна само за онога, кои е запета нонмъ . . . .

— Е, кадъ бы я бао преосвећенъ . . . то бы . . . одъ несе зависело . . . Асиру . . . .

— Хм . . . . несакъ, кои ће се покешати съ тоћъ подогъ я ћу скупити съ патоса у храму . . . .

— Е, видешъ, тай несакъ треба покешта со отровомъ

— Я ћу спремити две чаше, едну за тебе; и другу за Езелю . . . .

— Асиру! у једној од тій треба да буде отров! . . . . чућеш ли . . . . отров! . . . Асиру! . . . . .

Зверска радост заиграла у очима превоспитеника; од замисли на своју ћавољску умишљаћ поприми мђекано узно у-гнуто чело.

— А шта е наградa? заћта онђ лађо. Хофнић изађе изз повеса несу пуну злата и даде Асиру.

— Чекај . . . . ире него што мы приступимо кђ дђлу, реши онај последњи, я ћу лично да се уверимђ, да ли Е-зели доиста заслужује ту страшну судбину, коју ћој мы спремамо . . . Я бы желио разговорити се мало сђ кђоме . . . о свему . . . .

— Ты бунишь!

Непоспешеник устане.

— Асиру! ишти ћти ођемђ другo, само то не . . . .

— Ако ты ођешђ да употребишђ горку воду тако, . . . ш . . . што ты е нуждно . . . то се можешђ обратити друго . . . одговори Асиру и ћоће.

— Асиру! ты владаш моћом тайном . . . .

— Жао ми е, што и я немђм полобне тайне, да ты се . . . ех моје стране повериш.

— Асиру! понтори Хофнић, сђ видом човека кои е се мђрђ сагласио: — надђ ођемђ ты да се видимо сђ моћом моћом? . . .

— Наводне.

— Добро!

— они се растану, вероватно једнђ другомђ ни речи, и наследнии једнђ на другога.

РАЗСТАНАКЂ.

Међутимђ доћ се догађала описана мђом спона Езели . . . . . ћу сиђу завлаћо у залиђо куће Хофнинове.

— Брате!

— Сестро! виђу они обоје једнђм гласомђ и баце се једнђ другомђ у наручја.

— Амђелио, треба све одвратити моћ мужу, говораше ђадна жена лаћоћа потоње суза'.

— Не, сестро, одговори Амђел сђ рђшителђнђм изразом . . . . послушай . . . . и ты ћеш се сагласити самомђ . . . Пре десетђ годђна отиђе наша лођа на далњи пут, ђ ког му, но, ве бђ суђено ни пратити се. Онђ узме и све са собомђ. Онда е тебе било десетђ годђна, и жени ме . . . После неког времена хвати наша лођа, да се лођа ђа, на којој сђо мы отишли утонђла, са целимђ товаромђ ђ-ђнђ, кои су били на њој . . . . међи е сђо те подробно причао нашђ роћђак Илија . . . . ли слушай, слушай . . . сврху нашеђ бедногђ отца среће се твоја неизмђна; ђа ты пристаћеш за удио, тебе се нас много више мле-ђеше; мати е наша бђшла била ово на двоицу: на прво-пређника Асира, и Хофнића, човека уважђваногђ и ћаћогђ-тна у Дамаску. И везимђ зашто они предпостаја Хофнића, ме се ћајвише ценђло за твоји мирђз. Мати с нама тако ђна желила да ћој Хофнић буде зетђ, да му е ођећала све ма имђе. У таких бђшх обстоятелствах, слушай, Езели! ишти ђна дозна да сђмђ я жив', да ме с неки матрозђ избавио из ђ-ног пучине; следователно одђ свеђа, што с ова ођећала ђих младожења полозђна с мђом пређђлђда . . . . но она ђђшла, Богђ зека ћој душу опрости, скрије одђ младожењ то обстоятелство, бођећи се, да ово не раскине предпозгану свезу. И тако се ты уздишђ и дођеш сђ мужемђ ђмо.

— А ты, мало дете, реше Езела обавивши се рукама око врата младогђ човека и љубећи га у чело: — да, пре шесђ годђна, ты си заиста било сироче ђеано детенце . . . . ты си дошло да тражиш мђтерђ и наследство и ниси нашло ни едно ни друго, осђм то писмо, ное е било предато Илђи . . . . ахђ, дай ми ги да ги прочитамђ ћошђ једнђпут . . . . то ће мђ дати ћошђ толђко силе, да могу испунити последњо волю моје мђтере.

Узевши изђ руку Амђеља пергамеђт, ноји и онђ све у ђкђрђна чувао, млади међа утре сузе и прочита гласно:

„Сђне мој, кадђ се ты вратиш, подђ-слеже родителђ, ты тако ођећ нашта ђећеног ђаћи, онђ просће у-мирује, кои те моли да сђомеш ђћех незаборавиш; осђм просће мђтере, кои ти се исповеда и одђ тебе ђште опроштења, но кои и у самомђ гробу мора поштовати само предђ сђмом и одђ ђћга једногђ опроштења ђскати . . . . Роћђх нашђ Илђа ођасаше ти обстоятелства, кои су предходила удеи сестре твоје. Я сђмђ знао, кадђ сђмђ говорила Хофнић, да немђм ђшше доце до Езелю . . . . Я сђмђ онда знао, да си ты жђв . . . . Седђ на надлуђку, дђк та пала ни е ђако о-лово на душу . . . . неће ли Хофнић поретђ мою ђћерђ . . . неће ли се она ђзврћеним сматђ, кадђ ћој годђ Хофнић ре-ђше, да е превереч? . . . .

„О, сђно моћ! изђ дубљине гроба моја ђ ђапђмђ кђ тебђ: надђ се састанеш са сестром, приповеди ћој сво, али е закуни да ћути, да ћути ове ради, ради лепоте сђомеја матере своје. Ты си, Амђелио, човеђ . . . ты ћеш се трудити, и ђ се надам, да ће ближи Богђ сто пута тебђ ђшше дати, него што е ово, чега сђмђ те я лишила . . . . Неја ты, сђне мој, Богђ Израиљев у помоћи буде и онђ едђн неја помогне тебђ и сестри твоћој, да испуните мою последњо волю! —

Твоја мати Шираз.“ —

— Ето видиш, Езељо, да треба ћутати, реше Амђел, узевши изђ њђмо руку пергамеђт. У место одговора она уздне наслоњивши главу на раме Амђела.

— Буди ђокаја, дода Амђел сђмбећи се, буди ђокаја Хофнић ћошђ неја, ђака свеза нас свезуе, и потоме ђма пуно право сарепоштати . . . онђ захтева да я одђзђвђм . . . све е едно . . . кадђ ћу драго, мы се морамо растати! . . . Та ђ я сђмђ не бы желио, да целогђ живота будемђ на врату твогђ мужа? . . . .

— Њђму на врату? . . . . повтори Езели тономђ прекора . . . . а писмђ ли я узрок . . . .

— Пст! . . . . ђшше младђ човеђ, затварајући рукомђ уста своје сестре: — ћути, и сђ Богомђ!

— Чућеш, Амђелио, немоћ ђћи . . . . молимђ те прочеђај ћоште . . . . само два дђа . . . . да се я могу ђавикнути малко без тебе, да бы могла кадђдђ рећи: мој е брат ту . . . . ђа два пораа одђ жене . . . . а га могу видити надђ ми годђ на ум ђадне . . . .

— Ала детињашђ! . . . реше ђћено Амђељ.

— О, немоћ ми одреши! . . . . немоћ одреши . . . . Амђелио! и садђ га са своја ђћкаости загрљи . . . . Сутра у-ђече бђди подђ куће . . . . тамо ћу и сама дођи, ђли ћу по-слати роба . . . .

— Добро, я ћу твоју желю испунити, одговори онђ ђћено одупирајући е и стараше се ослобђти ђћеи наручја, зато што е у тай ма узгледао Хофнића поређ себе.

— Опростите ђшше сузе и тугу, господине, реше младђ човеђ гласомђ пуним туге и достоинства . . . . я ћу држећ као мою сестру . . . . я сђмђ дужанђ ћој за по-

кровитељство, коњих сте вы бѣдно сирове уерећали . . . . ова е мене воспитала . . . . . чувайте вы ио . . .

— Я знамъ чему треба вероватя, и зашто праштати, сине мой, одговори задно супругъ Езелѣ . . . . Пожури се ты на одређену ти дужность . . . . узми коня коги ты найволиш, и сво ти три кесе новаца, дода онъ, надева ій изъ појаса. . . .

Амбиѣ готово нехтедаше узети, но по завку сестре моралъ се склонити на предложеня. — Даруй твой я примамъ као братъ . . . . као синъ . . . . рекне онъ Хофману. Потомъ бѣжи се, да се Езела исходи, онъ се рукује съ нѣкими мужеми, бяши на ню нѣкакий погледъ, и ништо као муня.

— Салъ сво мы сами . . . . прокумпа Хофманъ кроз зубе, узевши жену за руку и уводећи е у собу. —

(Свршиће се.)

Зачинци.

Неправда се, да ли у земли каквогъ владаоца суще несавести, као што се Спанци некада хвалили, него шта е за време свога путованя у истой земли видело.

Говоре люди, да за ова пет стотина година ніе никао одъ радости умро.

Ако женитба може миръ основати, то бы требало великашима многоженство допустити.

Великими се звоимъ дугачкими рукама често мань шкоде, него нѣкоје слуге съ краткими рукама.

Тешко ће быти у целомъ свету чудніе робе одъ књига; ербо ій печатаю люди, кои ій неразуму, продаю люди, кои ій неразуму, везую люди кои ій неразуму, рецензирају и читаю люди, кои ій неразуму, на найпосле ій и пишу люди кои ій неразуму.

Многи Милеровци жреши, осимъ другога подобя са свимъ богатьомъ, имаю іошть и съ нѣколи просвѣдзаюмъ птицомъ (свирателомъ) то подобя, што истина у мразу живе и питаю, или облазъ куду на прави исходе пре, докъ о ню газовомъ недупе.

Ніе ни чудно, да онай публикують, коя насъ хвали, увекъ како правосуђа и достойногъ судію сматрано, а чимъ нась почне судити, проглашавамо га као неспособна, о произволяна нашега духа судити?

(Изъ Лихтенберга.)

Корреспонденція.

Београдъ. Іуне, 31. Мая, држало е Друштво Србске Словесности свое редовно засѣданіе, у комъ е Одсекъ саиздословный подпео писмено о одной части Данчићевомъ написаногъ сказанемъ, у комъ е по правили сміслу израженогъ предмета изрекао свою пресуду, да е то найважніе и найболый повъ у нашемъ књижеству, кои превазилази све, што е досадя у нашемъ књижеству по той струци написано. На томъ основу предложіо е, да се истый сказанесъ са 120 дуката цес. награди. Пря свемъ томъ, што одъ те прикупљене граће за сказанесъ много очекувано и желько изгледало, и с печатнуу прочуено, озетъ кисломо, да е награда прилично велика, судећи по самомъ књигами, кое су досадя награђене. У насъ е досадя найвећа награда била одъ 100 дуката цес. коју су примили г. Д. Матићъ и Дръ. В. Мариновићъ, па и самъ г. Дръ І. Суботићъ ніе већу награду одъ Матице за целу Граматичку прииіо. Колико е в'о труди полагао и присвеси разложіо признаюсь писаки нашо ньиге, нихайдъ се точно неразумя, нити се два трудъ воздужно наградятя, нећъ се сматрадза књига и нѣка пештетеска пеліза. Ове ли речено дабогой награди сходно быти увереће се касніе, а засидъ о само можемо радовати, што се овакавъ трудъ опако истое цењити и уваживати.

ОГЛАСИ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досадя по увераваню найглассовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, кратобо.лѣ и грудобо.лѣ.

Многи, коп су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ ньга и да сано нѣму имаю благодарити, што имъ е олакшана бола и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сок найбодѣ препоручуе како малой деци, тако и найстаріимъ лицима; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейриского бильногъ сока бела, горе дугуласта и са калайнимъ капцима, на коп су надписи заедно са подписомъ онога, коя производи тай сокъ.

Цѣна е одногъ стакленцета 50 кр. ср.; кадъ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се зна и ношшо 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургхайперъ, апатекаръ кодъ „елена“ у Градцу, а добити се може у 3 муну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трепчики.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепымъ и ясномъ звуком, кои се због свое нарединости, дугогъ трая ня и сталности у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и изправани фортепіяни прииме се у прожену кодъ

Алоиза Яни, органисте у Земуну.

Обявленіе на књигу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ н мешкогъ. Књига ова користна за све матере, кћери, домаћ и пр. изводеће до 18 табака, и поштоваће 30 кр. за свиній лепше набави. Познаюе се браћа Срблза, да ону „Д войчицу“ удостое своє любови Преузмераша трое посылаћъ Маіа. Имена І. Г. Преузмерата неће се вн ня на издавителя Подунавке, или жеља у Дубровнику (Ра У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевић Протопресвитеръ.“

Одговорный издавитель: І. К. Совровъ.

Печатано кнегопечатнікомъ І. К. Совровъ.

Број 15. У Земуну 9. Јунія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваки Суботе, а цена му је на годину 4 форинта, на пола године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарина такође износи на 6 месеци 30 кр. ср. Препумерирати се може у Аустрији подъ свако доба или новаци наша сакупителя или управо подъ издавателя у извѣстномъ времену, а у Београдѣ и Београдскомъ Србіи у главной експедиціи Велимира Поповића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Нати на гробу єдиница.

Одъ Д. Н. Павловића.

Іошъ врѣмене гора златна
Вешъ топуљетъ сунца врелог,
Западъ румени чисто с' краја
А долиномъ — вазда мрачъ.

Нѣно тѣло, о! не ліи
Ты светлости царе благій,
Постой іоште, нехъ се вліи
Іошъ низпусти кой зрачъ драгій;
Іошъ осветли красна цветна
И кисеока златна поља,
Задржи се, слабо летьа
Да подигне птица горе.
Све на земльи съ тобомъ жива
И ужива земне сласти,
Све се теби самомъ диви
Ко божій новной пласти.
Съ тобомъ кайну опѣеку
Іошъ надежда сиво грѣе,
Чакъ ты заѣдеш, душу нѣну
Студенъ снегъ ће да опее.

Сунце нести, тама дека
Обострла цео скетъ,
У наручи сана млака
Преда о' човекъ, птица, цветъ.

У велико све већъ спава
И крепости врѣда стара,
Мирна сядъ є овога гнѣзда,
Бога даюо брата таре.
Сиромаи, богатога,
Завистника, варалице,
Дудога и пакетвога
— Тами створа єдно лице.
Тѣло овде, душа горе
Ію етеру сама шети.
Кроъ облаке светле дворе
У жилишта ступи свети,
И одатле пакетноме
Будућности каже дѣла,
Па у зраку рукосне
У крипость се врѣда тѣла —
Шума лути, птица дрема
Текъ покадкадъ потонъ шушне,
За сутра се све то спрема
Оснажује силе трошне.
Само душа вене єдна,
Тѣло с' найвће не одмара,
През ноши туга врѣдна,
Очинъ сриє пера.
Грудъ іой ніе све се стеже
Већъ и тошце нести сузе.
О! косъ смрть ће сядъ да веже,
Да разкине сладке узе.

Іошъ волебно око гора
Мизостиномъ небу диже.
Аъ несретну бѣле море,
Помоћи ньойзи, ахъ! не стиже,
Єдница є сво сирота
Поврћнаи нечна густи,
Мајци отє сама вила,
Склоните се навеъ уста.

Исто таке — истокъ румени
Обисло нео шаръ,
Гласъ є пиица опетъ чувенъ,
Оживла сваки тварь.

Ко изъ иртвы све се диже
Пробудиди све є зора,
Све весело живо гнѣзде
Оживла иртви гора.
Сваки листакъ животъ каже,
На свачемъ се радость чита,
Другови се жудно траже,
Єдно другомъ желько пта;
Заграѣни беру цвеће,
У прсима радость пліва,
А благодать на ньи єлеће
К'о на цветакъ роса жива.

Чира крисне листо мане
Да се диску небу горе,
Да с' куњаю тамо скупе,
Где дружество тече горе,
Лептирь линій шири крила
И из росно цвеће пиће,
Милина га обгрљила, —
Родовиз' се како неће?
Сунце дуде свакоју срећу
И сладости да се пита,
Само майки лаз, несрећу,
Она једно гробу 'ита.

За ню дружест нема цвеће,
Њој е врачко сунце сайно,
Туги само ню обзеће,
Смрть јој срдце чуда тайно.
Тужно цвили, сиња, плаче,
Ово креш с' пресахнула,
Часъ е жртва, и часъ вече
Животиња јој букве сила,
Сунце жое, срећо моя,
Зашто зайе брзо тако!
Куда ће майка сада твоя?!
Шта л' безъ тебе, сунце јарко!

Душо, рађо — слабо моя,
Охъ, срдашце изнађено!
Квасим ти майка твоя,
Охъ, дубоке тежке рађе!
Ао! — неће дуго скоче,
На гробу ти — куиит' нита - -
Мой ће — животь — да премине —
Покрай тебе ћ' — лежат' — мита —
Глась умукну — мати бедна
На гробъ чуиний паде сина,
Смрти круте рука лелка
Умори и са висина.

Іованъ Стеріе Поповићъ *).

Од Јорђа Малетића.

У Вршцу, у Тамишкомъ Банату, године 1806. 1. Јануара, угледао е светъ Іованъ С. Поповићъ, знаменитый нашъ певацъ. Отацъ му е био Стерія, родомъ Грк, а мати Србкиња. У родительскомъ дому, настојаваћемъ отчинимъ, упути се у грчкомъ језику, кое му е касније богате плоде принело. Међу Србљина у месту рођена свога проведено детинство и касније по већой части у истомъ месту проведеный животь, учинио е, те се изключително србскомъ народу посветіо, те е за њега живіо до последњега часа.

У Вршцу е одъ толико година постојало приватно предаваће латинскогъ језика, коимъ су се, по духу тадашњега времена, предавале све науке у Царству Аустрискомъ. Іошть у другой половини осамнаестогъ века заведе епископъ врћачкій у реченомъ месту четири гимназіална разреда, у конма е прописане науке предавао славно познатый професоръ Мартинъ, касније професоръ физике у Пожуну. Одъ тога времена продужавао се у Вршцу обичай, предавати по већой части ондашньой деци латинскій језикъ, и тако и Поповићъ, по свршенимъ основнимъ разредима, дође ондашњемъ професору Балантскомъ у училиште. Отацъ његовъ, посрнувши у трговини, потребовао е синовљеве помоћи, те тако сину закрати науке продуживати, нарочито због тога, што е желіо, да му и синъ трговацъ буде. Залудъ е сдъ Поповићъ своге професора молію, да своимъ саветима и молбама родителя одъ тога одврати: отацъ остане „у своме закљученю непоколебимъ. Отчина се дакле воля морала извршити и Іованъ ступи у отчину продавницу. Но жеља за науконъ добіе опимъ празднимъ временомъ іошть веће раие, тако да е у непрестано читанъ удубљивъ на долазеће купце заборављао, на често ни одговора ій своге неудостојавао. Кадъ бы му родитель своју због такви безпослица закраћивао, полазао бы се онъ често и самомъ месечницомъ. Ону жељу къ читању распали іошть већма Видаковићевъ романъ „Љубомиръ у Елисіуму," кои е тадашњі Србство своимъ појављемъ узхитіо. Такванъ начиномъ ушути се у словенскомъ језику а нарочито читањемъ светога писма, и Мразовићеве славенске граматике.

Садъ е већъ кисно было, самомъ природомъ уливеной склоности другій правацъ дати. Поповићъ сприи четири гимназіална разреда и год. 1825, далке у своіой деветнайстой години, оде у Темишваръ слушања ради Реторике. Песмотворный његовъ даръ кои се іошть у младњимъ његовимъ годинама појавіо и читањемъ постепено развіао, појави се садъ прьый путъ србскомъ свету у песни „Сльзи Болгарін," печатаной исте године у Будиму. Сльдуюће године, прилікомъ слушања Поетике, тако се отликовао у латинскомъ стихотворству, да га професоръ poetarum patriarcha називао. Ту изда латинскимъ језикомъ списаный Onomasticon Архимандриту Кенгелцу и сдаћ спељ своме Професору.

Осамнайсты векъ, кои е Европи а нарочито Германіи оволико светила по небу литературе просуо, милостивимъ окомъ погледао е и србскій народъ, поклоњени му онакве люде, съ конма се разумъ човечій поноси, а вечна мудрость краси, конма се, као оруђемъ у постизаваню свой, човечеству непзнатны намера служи. Доситеј, Рашо, Мушицкій — да друге и неспоминћу — појавише се у Србству, и новый светъ просину на србскомъ помраченомъ небу.

Докъ е прьый философіомъ растерзано хране, гоніо суеверіе и предрасуде, а моралохъ и духомъ благе Спасителеве науке добродетель и право благочестіе утврђавао, дотле е другій сарадникъ бывшу србскоу прошлость тако рећи изъ гроба подизао, и изводећи на видикъ дѣли наши' прьотаца, у Србству пробудіо свесть о самомъ себи.

Садъ се истомъ показа трећій, да спина оними идеала трајнй утврди, да ій небесникъ огњемъ оживотвори, да имъ србска срдца отвори и да ій у дѣлателный животъ пресади. „Глась народољубца," „Глась врее Шишатовачке" „побѣда србскогъ срдца надъ злимъ Гешемъ" и многе друге огњене песне зажегоше у леденимъ србскимъ грудма пламенъ љубави према роду своме, према лепомъ, добромъ и племенитомъ, и према свему оному, што се нашимъ назвало.

*) О Поповићу е у разлочитимъ нашимъ новинама и листовима толико писано, да бы готово излишно было іошть ово рећи и њему пробеседити. При свемъ томъ мислимъ, да ће свакомъ приятно Србину вако бити, точно известите се о истомъ његовомъ животу, коли и ако исцелило у итости написане ређи ніе тих ону Поповићеву списаву слику, у којомъ наше, што е у самомъ листу Поповићева биографіе већъ обелодањено, ако и ніе Г. Сопрон, ону биографію одъ нове отеампао.

Велики духови неодолимом силом одвлаче за собом осталу гомилу, па и равнодушне и задовољне огњеном мисленом струјом огреваю и ка дѣлима разваљиваю; а како небы млађана, за све лепо и племенито привољника срдца разпаљели? По различним учињштима налазе се србска младежь неђу којом є био и І. С. Поповићъ, плану родољубивѣ, и на узхићењѣ слога руководителя и узвишеног пѣвца, обнове неђу зору србскомъ несмотворству.

Рѣч неђу побороћеними србскимъ и старо-словенскимъ езикомъ съ огорченѣмъ ноћевњи, сврћо се у ползу млађаногъ исполина; Давидовићеве новине развезше по Србству нове идее и електричне искре Мушицкогъ духа; разтурене слабе силе усредоточиле се у Матици србской, и шћедра рука подиже изъ пиштожества умна чеда; успаваний народъ прену духомъ и съ одушевленѣмъ обгрли нове мисли о себи, о роду, о напредку. — Све є то благотворно дѣйствовало на Поповића.

У оваковомъ леномъ подпебю развило се песмотворный даръ у Јовину С. Поповићу. Безъ ове благе, ове оживљаваюће топлоте можда бы појавили се сами клицуји, или бы противних и супротнимъ околностима отпрнули и другу природну форму себи усвоила. Какавъ се н. пр. врлый даръ въ песмотворству у Терлићу угасіо! какавъ є противанъ правацъ Витковићевъ таленть узео, и како се тежко касније на праву стазу повратіо!

Јошъ као ученикъ у Пештанскомъ Свеучилишту, слушаюћи философію године 1827. и осећаюћи у себи премућствене наклоности къ драми, кои є онда у Србству не само неразвијена, него готово и непозната была, а особито са вештествомъ србско-историскимъ, — сиње трагедію „Светислављ и Милева,“ кою є србска Матица своимъ трошкомъ у Будиму печатала, а следуюће године трагедію „Милошъ Обилићъ“ и кратку повестницу о животу „Скендербега“ (год. 1828). Великій Шекеспиръ, кои є нашемъ пѣвцу као Фирсъ у врачиной ноћи онда светліо, остао є и до последный ићговы дана достойный учитель и руководитель у познавању људскогъ срдца и у чертаню характера, страстій и ефекта. Кодъ све ићгове младости, кодъ све оскудице у светскомъ изкуству и познаваню людій, опетъ се јошъ у почетку јасно одразіо у ићну будућій творацъ србске драме.

Као што су умни Грци, онай у правомъ смислу бого-избранный народъ, само у ономе свое силе покушавали, у чему ньихови предци нису пр'ъ свршенства достигли, што иначе небы достойный пѣвацъ славе себи придобили: тако є и Поповићъ. Србска є одв. и съ њоме и дидактическа поезія, Мушицкимъ достигла свой найвећій степенъ: србска епоска поезія добила є у Сими Милутиновићу великогъ заступника; историскій Розанъ добы у Видаковићу пре Валтеръ Скота свога творца — само є једна драма у тежкомъ су почивали. На оном полю дакле требало є своје силе покушавати и скорашњѣх write-ових чеда за ценењ славе своїой набрати. И заиста съ узхићењѣмъ видимо Поповића у каснијих годинама такавимъ вешћемъ увенчана. Посветивши се једној драми, остао є до саме смрти њоћ народно оддавъ, покланяюћи јој сву пазљивость и сав озбиљный трудъ. После многи покушавања на оном полю придобіо є најпосле достойно име драмскогъ пѣвца и творца, а нарочито своіомъ трагедіомъ „Смрт Стефана Дечанскогъ.“

Лепи и истинити характери; трогаваюће чертанѣ Дечанскогъ страдања, чрстый заплетъ у целомъ произволу; вештина у чертаню лукавогъ и подмукло-осветољубивогъ Теофилового характера; нѣжна, трогаваюћа Синишина безазленость; тужно, срдце параюће Милорадово дуђело; страшно очајнѣ, а јошъ страшнія освета старогъ попака и пластелина Цветковића; бурно колебанѣ Душановогъ огњкогъ срдца, кое две равно велике, равно страшне и непобѣдиме силе разтрашо — све то јасніе и силніе проноси Поповићевъ даръ, него и найвештіе перо, него и найплеменитіомъ љубави према њћу дишуће срдце. Ова једна трагедія поправила є све и његове и туђе драме у Србству, и показа будућимъ певцима стазу, којомъ се тайне историске драме проницаваю и силне препоне савлађую. Кодъ оволики характера назначити сваком свойствене знаке, и исодступити у чертаню одъ точности, вештина є заиста велика.

Споменута трагедія „Светислављ и Милева,“ при свемъ томъ, што самогъ сачинителя ніе задовољила, буде јошъ пре године препечатана, а то є знакъ, да ю є народъ съ одушевленѣмъ прикіо. Читатели и убоште ньису у њоћ тражили драмске вештине, почемъ изъ ова ніе на била позната; ньису тражили вирпени израза ни праве природе — они су нашли у њоћ несрећу Србіе после Косовске битке, нашли су жалостну, прву жертву, Јерку Кнеза Лазара, у рукама побѣдителя; а то є довољно было разнѣжити србска срдца и измамити сузу сажалења. То є узрокъ што є нашъ народъ и Видаковићеве романе радо читао, и што народне песме са узхићенѣмъ слушо. Животъ народа изъ прошлости говори у поезій, као духъ изъ гроба уставніи, народнога јунаштву и мишлењу многа живља и силніе него исторія. србо іой є ряза много лепша и допадљивія.

Неколико година предъ свою смрт године 1848., желећи јошъ за живота изборъ свои' драмски' дѣла печатати, почео є са „Светиславомъ и Милевомъ“ и са „Смрћу Краљевића Марка,“ те тако и речена трагедія, у нечемъ поправљена, и по трећій путъ печатана.

Сирћивши православне науке у Кезмарку, прати се у свою постојбину, и ту се прими приватного предавања латинскогъ езика, да би себи насушнный хлѣб обезбѣдіо и да бы лакше свой животъ наукама и лепимъ вештинама посветіти могао. Плодъ овога периода ку: трагедія „Несрећно супружество.“ комедія „Лажо и Параліажа,“ кое су године 1840. у Будиму печатане, и два шкољна календара „Вивко Лозић.“

Године 1836. остави се професорства и почне као адвокатъ заступати правду, надаюћи се заръ, да ће на томъ путу свое дѣлателности, неће полне и себи и своимъ сагрѣшења пожићи. Но и ова тако трудна и съ толикимъ неугодностима скопчана дужность, ніе га могла одъ лепе вештине одвратити, коіой се у лутаюћи или праздничъ часовима свога живота као тѣшителки и разкорпной други обраћао, као што є и самъ у своіой „Апологіи о злой жени“ (види ч. II срб. лѣтописа одъ год. 1830.) признао: „И

писаше одъ заната списатель, нити могу живота мой литература жертвовати; но само онда, кадъ нужду видимъ послонъ претоварене мисли нове разгалити, и себе развеселити, часове нове књижевнеку опредѣлавамъ.“ Имајући прилике познати тврдицу у самимъ окружавајућимъ га особама, подпомогнуте живимъ сећањемъ изъ свое младости, кое му е неке черте одъ истогъ характера съ познатогъ лица снимало, спише године 1837. ону, у нашемъ народу далеко чувену комедію „Тврдица“ или „Киръ-Ања,“ кои е исте године двапутъ печатана, но у другомъ изданію поправљена и допуњена. Нашъ народъ съ таковимъ е задовољствомъ читао ову комедію, да е онда редакъ Србинъ био, коме нијесте позната была и кои небы нешто изъ ње на память изговорити знао. И данасъ ошитъ свакогъ тврдицу Србльи Кир-Ањомъ називлю, па и самъ Поповићъ био е у Београду уобште више познатъ подъ именомъ Киръ-Ања, него Поповићъ. Но ми колико списателю на честь служило овако обште допадане, опетъ се неможе као мерило за вриједу самогъ списанія сматрати. Читатељи наши уобште нису у њеной тражили черте обштега характера тврдице, ни лепи ситуація, нису тражили ни комичне завезке, ни ни самогъ комичногъ, као што е н. пр. у Аристофановимъ и Шекспировимъ комедіима; њима су Поповићеве комедіе биле нешто ново до ѣда непознато, а почемъ е Киръ-Ања снимакъ дѣйствителногъ, њима по већой части познатогъ живота био, то нијесе морао допасти, а нарочито због Кир-Ањиного трешења у српскомъ језику и због нешаня грчки' речій, као н. пр. Тихелій,“ „никиљи“ и о. и. Кадъ бы се овако обште мнѣніе за мерило о вриједи какве књиге узимало, онда бы нашъ Еремія Сленајъ у Београду, свима палму преотео, и све, па и найчистіе списателѣ посраміо. Но при свемъ тогъ, неможесе одрећи, да иста комедія нама и свои' врлини, кое намъ ясно сведоче, колико е комедія наша съ Поповићемъ изгубила и шта бы онъ у каснијимъ годинама на томъ пољу привредіо. Као творацъ српске комедіе онъ бы знатно съ временомъ и њиномъ усавршителѣмъ постао; кодъ великогъ нѣговогъ дара, кодъ великогъ нѣговогъ изкуства и познавања людій, кодъ нѣговогъ сатиричногъ духа, кои се и на нѣговомъ лицу, а особите на устима огледао *), кодъ нѣговогъ оштроумља и досетљивости, найпосле кодъ нѣговогъ нарочитогъ, надъ страстима узвишеногъ духа, Поповићъ бы знатно по времену створіо у Србству и нашу комедію, да га ніе доста рана смрть одтргла. (Свршиће се.) (Србскогъ списат.)

Лордъ Палмерстонъ.

Палмерстонъ.

(Биографія.)

Јованъ Тампль виконтъ Палмерстонъ, познатый и славанъ одъ найславнія енглеске дипломата рођенъ е 20. Окт. 1784. год. одъ благородне фамиліе, кои се у 17. вѣку у Ирландію населила. У Единбургу и Кембриду воспитанъ ступи Палмерстонъ врло млађъ у државну службу; ошитъ 1805. год чувенъ е био у долнѣмъ дому и нескоро постане државный секретаръ воиногъ министерства подъ Перцевалоиъ, Ливерпулоиъ и Кенингомъ. Као пријатель двора и у тоне духу радећи склони се текъ 1828. год. на реформу, придружи се тешнѣ Кенингу, изасви се за емансипацію католика и почемъ се ніе могао међу борећимъ се партіама одржати, придружи се сасвимъ народный партіи. Кадъ министерство двору одано 1830. год. падне, предузму место люди слободно мисленя. међу коима и Палмерстонъ за иностранн' дѣла постављенъ буде. Садъ текъ почне најревносніе радити, да енглеска политика надъ истокомъ влада, а Русію, коя е досадъ превеликомъ имала, да одтуђи; онъ е такође найвише приноо, да се е Мехмедъ-Али Порти подчинио. У свима овима значителствима, као и у расиру у Канади, у рату съ Хинезима и т. д. његова е политика владала. По

*) Види Поучитељу броій 6.

ндъ є народнѣ министерство морало 1841. год. людина одъ двора уступити, Палмерстонъ се съ тимъ задоволявао, што є у долнѣмъ дому као искусанъ словословъ партаю своју браніо и показао противницима, да ніе презрителанъ непріятель. По повратку слободомислећегъ министерства год. 1846. постане опетъ министеръ иностраны дѣла, и садъ є текъ политици енглеской такавъ правацъ дао, кои ће дуго осетлынъ бити. Завади се съ Луи Филипомъ због удае шпанюлске принцезе, умеша се у Шваjцерской и поредъ све противности велики сила буде шваjц. правителству на руки; показнше се тади реформаторе у Италіи прами подъ заштиту. У родившой се у Италіи и Мађарской побуни 1848. ништа ніе знатно радіо, ни є опетъ то учиніо, што є Русію и друге дворове одъ Енглеске одтуђіо. Начинъ, коимъ є 1850. у Грчкой поступио, озлоћіо є све суполеме силе, и тако исто и то, што є велику симпатію показивао према побећеным бунтовницима. Но да є нѣга често страсть и на противно напалчила, види се одтуд, што є у Данско-немачкомъ питаню Русіи найжешћенъ непріятелю жеђаше принео. Већъ одавна друговина сномъ и двору јрзавій, буде 1851. изъ министерства одпуштенъ; но онъ се опетъ осветіо; што є кабинетъ подъ Русселомъ разагнао. Дворска партаја, коя є на министерство послѣдовала, гледали є сваким начиномъ да га придобіе, но онъ то одкаже. Кадъ се пакъ война Руска-турска заради, понуђенъ буде одъ краљице да ново министерство састави, у комъ онъ предсѣдатель постане. Неуморно є садъ радіо, да се Русіи осили, и да политика енглеска на истоку превагу добіе; придобіо є прво Француский дворъ, а после є и друге дворове на рать противъ Русіе наклоніо; неотрудимо боріо се противъ унутрашнѣи нападнја и тимъ є кодъ радикалне партае великій у нѣзинъ добіо. Овай човекъ, кои є велико ime у целой Европи стекао и кои є у садашнѣмъ рату велику роду играо, знао є себе као поглавара слободнога напредка одржати и показати се као непріятель абсолутизма; и будући да га обе партае примамити жеље, то се асно види, да нѣговъ даръ и нѣсовъ гласъ у колико є почитовани достоинъ, у толико є опасанъ.

Пушкинъ, рускій списатель.

Война противъ Наполеона, коя є найодабранїе муževe рускогъ народа съ Нѣмцима, Француза и Енглезима уносила, оставила є у Русіи трговне слободе. Врстни одбранителы Русіе повративши се у отечество стану недотупане слободне идее по народу сеяти; шта више и самъ царъ Александеръ I. ніе се у почемъ томе противіо, почемъ є Литванцима амнестію дао а Полянцима пређашню слободу повратіо. Но кадъ га є ниазъ Галицинъ противанъ свеку опоне на свою руку придобіо, незадовольни неки Полаци стану тайне плановне ковати: нѣма се придружи и староруска партая, кое є глава био адмиралъ Шишковъ. Сви списатели руски были су у овомъ созакветіо улетени; изъ среднне нѣзине поаши се некій нужъ, кои є све друге надмасіо и епоху розвитка рускогъ одпочео. Тай нужъ био є Пушкинъ. (Александеръ Сергѣевићъ), найславнїи стихотворацъ рускій, роћенъ 26. Маіа 1799. год. Пошто є кодъ свои родителя основне науке свршіо, примљенъ буде у Лицеумъ у Царское Село као питомацъ, а касніе доће у Петербургъ, гди се с поетичнимъ дѣлима занимао и стихове правіо; но због едне претерано слободне песне буде изъ Петербурга удаљенъ. Онъ добіе службу у Кишињеву кодъ ђенерала Исова, а касніе кодъ князе Воронцова, тадашнѣгъ ђенералногъ гувернера у Одеси. Но кадъ є овога у едной песни изсиеко, протерао га на польско добро свога отца. За време петогодишнѣгъ бавлења у южной Русіи бавіо се непрестано съ пузака, и учіо є талиjанскій и одъ части и шпаньолскій езикъ. Нѣгово воспитаване у строгомъ класичнымъ духу было є пренебрегнуто, али є онъ све то надокнадіо врло млогимъ читаньемъ. Осимъ страни списателя читао є и дѣла Жуковскова, кои є старо-славенску поезію израђивао; али између свію други найвећма га обузео Лордъ Байронъ, овай му є духъ поетичный расплао, овай му є унутрашнѣи строй поезіе и праваць мислій дао; нѣму є «Пушкинъ найвише подражавао; и у самомъ нѣговомъ найзначенїтићемъ дѣлу „Онегинъ“ много се налази, кое є налик на Байроновогъ Дон-Жана. Онъ ніе тако богатъ у мислима као Байронъ, неуздиже се тако високо, несушти се у дубльину људска срдца; али є умеренїи има више призрена за строй, природнїе се ураженна и често достизава Байрона, шта више и надвишава; єръ у нѣговомъ дѣлу „Онегинъ“ толику є лакоћу, толико пространство мислій, такавъ изредный сталъ показао, да се човекъ доиста мора дивити како нетый съ оде на епиграмъ и непријетно подизући се на приповедку и праву епопею долази. Осимъ овогъ славногъ дѣла и многи други поетични дѣла почео є у Москви писати историју Петра великогъ и као плодъ тогъ дѣла изишло є на светъ између осталогъ и созакветіе Пугачевљево. — Овай редкій муж, кои є сва срдца у Русіи дѣлима своима обузео, было є съ почетка врло слободнїе, тако, да є касніе због издаћства обтуженъ био. Царъ Николай призове га къ себи и посаветуе, да се онако заблуђена и да писање продужи; међу осталимъ и ово му рекне: „Ако се цензуре плашишъ, то ћу ти я самъ цензоръ быти.“ Ове речи тако су вобудиле Пушкина, да є често пріятельима говоріо: „Ахъ како бы я волео царя ярзити — али шта ћу — но зашто бы га праіо?“ Одъ тогъ времена сасвимъ є другчіи было, макао є на слободнаже и издавао уздьене епиграме противъ непріятели. Изневери пређашнѣ пріятелъ, кои су непрестано нове планове противъ династіе ковали, и придружи се народу. Године 1837. завади се съ некимъ чиновникомъ у Француском посланству именомъ Данте, шта є овай чеће посете жени нѣговой чиніо, због тога позове га на удвоі, у коимъ славный овай мужъ 10. Февр. погине. Целокупна дѣла нѣгова издао є Ажикозъ.

Горска вода.

(Свршетакъ.)

НЕПОЗНАТЫЙ СТРАНАЦЪ.

Ослонивши се на мраморну балюстраду, као на обраћеване, сташе Езеда и звалъно гледаше на нешто, што се про-

ваше у далеки за краю досеља (хоризонта). То биваше нуле . . . . тамо с имаю ию очекивати Амиљ . . . .

Глас роба прекиде њину пажњу.

— Сирома странац једнп моли за гостопримство, рекне онъ, поклонивши се до земље. —

— Нека се прима! одговора Езеља несметајући очію съ ове прве точке.

Робъ оде, но одма се поврати.

— Овай странац моли за дозволење, да може говорити съ вама.

— Где є господинъ твой? запыта Езеља.

— На вечерньой молитви, одговори робъ.

— Кадъ нужъ вас ту я никого немамъ; одпази! После неколико минута робъ отвъ дође:

— Странац васъ моли, изъ любави къ човечеству,

— Не могу.

— Онъ каже, да є вашъ живот у опасности.

— Остави ме.

— Онъ васъ моли за ime вашегъ мужа.

— Я немогу . . . . и немогу њега принети.

— За ime Ахилеа, дода робъ, обориши очи у земљу. —

— Нека уђе, викне врло брзо Езеља. Она пусти покривало . . . . но текъ што последа у очи ушюшюсъ странца одма име „Асиръ“ изиђе изъ уста њѣна. —

— Вера Ширазина . . . супруга Хофмова . . . . рекне пресвештеникъ: — дозволите ми рећи съ пима неколико речій писано.

Езеља да знакъ — робъ изчезне.

— Садъ можете, господине, рекне она ладно съ некимъ достоинствомъ.

— Вера Ширазина, рекне Асиръ, вы сте негда одрекли жени своюу руку предпостављши Хофмя . . . богатогъ Хофмя . . . . Докожъ сирешљивости овладно я сељ вашимъ мужемъ , . . Сутра ћу васъ я познати у храмъ и подвргнути испыту средствомъ горше воде.

— Я се тога не бојмъ, одговори задпорано Езеља.

— Дете! рекне Асиръ, приближујући ioй се : — ты се небоишъ! . . . и ты си праведна . . . . . ты си праведна . . . . може быти . . . . кадъ бы ту воду сирешно сазъ Богъ . . . . но во несрећи шо ће припрекити руки човечія. . .

— Исће ли твоя, Асиру?

— Да . . . моя . . . . и зато я меня и нужно сѣ тобомъ проговорити. Чуешъ младе жено, дода онъ шапутнувши . . . во . . . само ja moe реци остаку као тайна! . . . Твой мужъ захтева твою смрть . . . . по његовой заповести я морамъ метути отровъ у ову чашу, коя є тебе напенђена.

— Безбожникъ! безсрамный опадлнкъ! викне Езеља установи са свогъ мѣста люта и дражљива.

— А опо? . . . запита спокойно Асиръ, видећи изъ полеса несу вуку повади: — познаешъ ли с ты? . . . .

— То є . . . . мои рукотворина . . . . одговори Езеља.

— То я ћиоа за твою смрть, проговори Асиръ упоси шапуткући.

Езеља покрије рукама лице свое и почне плакати дадъ покривалоиъ. —

— Но ако ты хтедешъ — ако ће быти меня смрти твогя мужа? . . . .

— Подлый! . .

Пресвештеникъ продужавше: — сутра у време овогъ обреда доиђе се две чаше . . . . една за тебе, . . . а друга за Хофмя . . . . и у једной одъ ихъ . . . биће отровъ! . . . . Ошешъ ли ты быти моя жена . . . само голиау и једнъ глаъ? . . . . и ты ћешъ изићи исподъ овогъ испыта тако чиста и невина, као што си сведа и была . . . . Но видећи да Езеља изразуме сиисао њеюве речій, онъ придода: — Шта! зарь ты нећешъ да познаешъ, да ћешъ, ако си мужу твоме да чаша съ отровомъ, сутра ввеске быти удовица? . . . .

— Гадный подлезу! и Езеља изчезне. — Пре него што Асиръ доће къ себи, робъ доће, и у ime господе заиоли га, да иде нъ куће. —

ГОРКА ВОДА.

Съ любопытствомъ журноху се жителы Јамасиа у храмъ, са строюмъ причекћи једанъ другомъ, да се деиоиъ сирешљивости уселио у богатогъ Хофмя, и да ће жена мужова пити горку воду.

Кадъ се она скупе у храмъ и заузму места своя — люди доле, а жене у горньой галерији, онда постане дубока тишина . . . . Предстонћай испыта биваше страшно . . . . Свакій с я песташе стрепио за жену, коя биваше тако изади и тако прекрасна, и надъ коюмъ се никад свеиародно обелодањивала казнь божія.

Ево се пръзвый пресвештеникъ; онъ се полагано попне на степене и седне иичне предъ местомъ свештеп.

За њимъ слѣдоваху два лица, нужъ и жена. Мужъ прачакъ и потресе душевно несметаше очію съ невелькогъ лебъ, коя у рукама своима држаше — то є быо Хофмъ.

Жена, у коюй су читатели сигурно познали Езелю пђше са леве стране свога мужа; она биваше сакривена великимъ бетимъ покривалоиъ; во нопедъ свога тога, сваюй бы лако погледо, да є подотимъ покривена быо лепотица. Задушљива и тежка атмосфера биваше надъ собравшимъ, лица быюхъ окалосћена; очи несшокойне. —

Мужъ мете на жертвеника лебъ, коя є ниао у своюмъ рукама и рекне: Духъ сирешљивости овладао є душомъ моюмъ . . . Я захтевамъ, да се жена моя подвргне испыту посредствомъ горше воде.

— Она є сагласна, одговори пресвештеникъ.

— Ради савршења обреда, продужива мужъ: — приносимъ жертву одъ ечмеюга брашна, али безъ зейтина и тида, ербо я ово жертва ревнивости, коя я приносимъ за сложеиъ казнйи неверности.

— Жено Хофмова, приђи! рекне Асиръ. Страшљиво посрыћи корачи она неколико пути напредъ.

Тишина овлада! . . . . Асиръ зватн једнимъ судомъ клетвене воде, и налће у две чаше, коя му подпесе младый служитель; потомъ у два пи' сиуши поиало песка са свештеного патоса и у два пи' баци песакъ тай у једну чашу; то исто дѣлаюо поиторе онъ и съ другомъ чашомъ; найпосле не те обе чаше на жертвеника, приближи се Езеља и свише сѣ покривало . . . .

Узвиче удивлеюа продрли сводове храма при одкривању ове величествене и бледе лепотице, и сверхано сожалећеи пеюки и сриа и душе присуствујућа!

— „О, поштелите! пошгелите ѳ! повичу неколико гласова.

Асиръ задпорано продужавше обредъ: узевши лебъ изъ руку мужа, онъ га преда жени, и потомъ изтиснувши се на ухо Езелъ рекне: Јошъ има времена . . . . ошешъ ли ноћи за мене? . . .

— Нигда! стровопто викне Езеља.

— Једна одъ ове две чаше обиаће твою пелыность, а друга ће те покрити стидомъ и позоромъ . . .

— Боже! смилуй се на мене; проговори она у место одговора.

— Једну само реч . . . . Езеја . . . , само да! . . . .

— Служитељо олтара, одговори она, гледајући на њега са горделивом и презиревом, свршује свој обредъ! и нека буде воља Божја! Са великом мукомъ надладивши своју прость, Асаръ узме једну од оне две чаше, и гласомъ, комъ се бадава трудио дати торжественый тонъ, врло е онъ дрекнуће изјави шта тргаше његовъ, — рекне:

— Бора Ширишаина! Ако си ти, постављи супруга Хоенв, била верна своме мужу и ако си чиста и непорочна: то ова свештена вода неће ти причинити никаквога зла; ако ли си ма и само једном преступила твоју дужность, и оболавши чистоту светог имена супруге: онда ће вода она спалити тело твое, унутрашњость ће твоју накадити и ти ћеш умрети у мукама нечувеними! . . . Такавъ е законъ религије! . . . .

Изговорившн оне речи, устиснувше законом, онъ остави чашу те обрнше задњи зидъ са чела своја.

— Муже мој, рекне она кроз плачъ, но то тако лако, да е само онъ једнъ могао чути њене речи: — Одъ ноћи с те непрестано молимъ, да ме саслушаш . . . . и ти знаш зашто . . . . Мени е казато, да е тебе нуждна смрть моја . . . . Но несхватљива за то, я тебе и опетъ љубимъ и поштујемъ . . . . Али пре него што ћу стати предъ Свемогућега . . . . дозволи ми, да ти доложимъ да сиђ неваха . . . . да . . . в. . честь твоја недодирнута . . . . повереће и љубавь къ мени непревареза . . . Муже мој, сажали се над-ваномъ! . . . .

— Аг' Амиель! . . . Амиель! проиумли Хоенв.

— О, . . . Амиель! . . . Амиель, поновн Езеја . . . . Она тако њежно, тако сладко изговори то име, да Хоенв одговори одъ ње неколико корнилна, и поничне ово зграната:

— Ниј, ниј, подла и безнкога жено, и прими заслужену казнь за своје преступленје.

Она несправедљивость повратн моћь несрећној жртви; подигнувша своје гордо и спокојно чело ничне говорити: „нарде, мужена, ви кои мене осуђујете, и ви жене, сведочице ове суда, кунем вамъ се, да сиђ невина, уста моја гаде се одъ лажи . . . . и притомъ . . . . я се нсиадамъ да ћу се однадити . . . . врбо злочиначко човека, ви ћете, може бити свитрати као судъ Бога. Боже! опрости непријатељима моима, но што имъ и я праштамъ!" Она кагне чашу и прогута све што у њој бијаше, и кадъ леже њене прне очи, управљене једнъ ка небу, почну се спуштати доле, онда погледъ њнх не могаше управи се на човека, кои као упоженъ ћутећи у гомили стајаше, виче, рекно бљештећи него свитрајући на обредъ.

— Опрости, Амиель никое она: — опрости!

— Седъ е редъ на тебе, Хоенве, рекне Асаръ, дајући му другу чашу.

У тај нпаутъ, кадъ онъ принесе чашу къ устима, Амиель полети са свога места разгрнувши и на десно и на лево гомилу. У једнъ секундъ онъ бијаше водъ Езеје, и узевши е у наруча виче: Сестро! сестро! Тебе обвинују!

Езеја бијаше ванъ себе.

— Сестра мегова . . . . повтори Хоенв, и чаша му се оклизне изъ руке, падне и разбије се о мермеръ храма.

— Видишъ! рекне Јадоврино Амиель, дајући му писмо своје матере.

Хоенв прочита. У страшномъ и неутешномъ очајању, онъ поче клети себе и Асира за смрть Езељину, и текъ му Асаръ шаше на ухо:

— Отровъ ніе было у њеној чаши . . . .

— Да у твојој и?

— У та — . . . ни чијој . . . одговори свештеникъ, гледајући на разлучене рбиће одъ чаше.

— О, Езеје, дна' ћеш ты мени опростити? говораше Хоенв, — и клаћ његово бијаше дубоко и трогателно.

— Супруже мој! одговори лепотица, љубећи руку, коју іой онъ съ љубави пружи: — и сань твоја собственость и ты имаш пуно право разполагати моим животомъ.

И Хоенв ослањаше се на раме своје шурака и подупираше Езеју, полако изађе изъ храма. Горда прође онъ кроз народъ; грозно погледа на Асира кои покушаи носъ и обори очи у земљу да нескаји торжество своје вечнога непријатеља.

Превео М. Ђ. Милићевићъ.

Зачапци.

* Кадъ бн когодъ хтео издавати іошъ какве новине, найлакше бы учинио, кадъ бы своје новине назвао или „Истина" или „Честъ" или „Новацъ." Како бы нашо издавателю чести, познаће, еръ се садъ у свету са чести неможе живити. Тако бы было и съ издавателићъ истине; еръ истина е да истину кажу, али многа нису къ любители и често скупо стае. Потоме е данае найбоље назвати новине „Новацъ" и чудо е како досадъ то іошъ нико учинио ніе. На једномъ сатрудніку не бы се пзабіло, на опетъ бы свакій казати могао, да за новацъ ради. Кадъ бы издавателю прво године 1000 бројева на питосу остало, не бы никакви несрећа были, почемъ му толико новца у куће остало. Како бы се свакій за новацъ радо пребронио, и онда бы текъ у своме реду было, да свакі кои 12 бројева скупи, једнъ на дарь добіе; еръ новацъ на новацъ иде. Издавателъ новина „Новца" бно бы једнъ човекъ у свету, кои бы се радовао, што му се новацъ узима.

* Мода е водоља нору, еръ она сие ноћпаке реке и изворе у себе прима.

* Срећни што онако онін човека као и вино, због тога су срећни налик на піане, еръ и једни и други немогу лако къ себи да дођу.

* Они несрећни људи, кое судба у найвећемъ ину тоги, могу се тимъ утећити, што и одун у природи найвећма бесни, пре него што ће престати.

* Неке су новине налик на поштанска кола, коя сваки данъ морао одлазити, на была празна или пуна.

* По клику доноше лекарь болесть тѣла, а мударь болесть душе.

* Обично они люди, кои съ умишленимъ говоре, найвећма новацъ љубе. „Оће могу 600 талирића добити, — лепа сумиа!" — Ко тако говори, тай лако неповлани ни по талирића.

* Брак є комедія! Найвище се представа: „човѣка расцри; увекъ се последный путъ представи, или на захтевање публике, опетъ се сутра дан повтораа. Но кадъ є брак жалостно или весело позорје, ко ће онда добити талъ одъ представленја, човекъ или жена? Човекъ, єръ жене бадава представленје!

* У неком друштву дуго су се разговарали о месецу и о томе, да ли у месецу люди обитавају; и пошто су се дуго препирали, рекне єдан: „Зашто се препирете толико? — Како бы у месецу людій было? А куд бы се они дели, кадъ месецъ опада?“

Корреспонденція.

Београдъ. Овде се ово поодавно чуе, да є правительство рѣшило, придати Гимназији Београдской још єдног професора, кои ће сие за правй разредъ препоручене предмете кадежа предавати, и тако ће се правй разредъ, кои є досадъ до 160 ученика имао, и кои ће се сваке године постепено умножавати, преполовити и єдна половина новопостављеномъ професору предати. Другой половини предаваће науке остали професори као и досадъ. Кадъ се разсуди съ какквимъ є тегобама свопчано предаванје у таквомъ разреду, кои є по многим ученикаћ нарочито у правомъ разреду, и због сие недовољне у основама учинштава препаравности, невољко: онда исможено нашемъ высокомъ Правительству доволно благодарити на толикомъ попечителству.

Даше, ово овогъ доба, єретну неки господа селика, кои ій завыто, где є Топчидеръ? По самомъ питању позаду они да є селикъ изъ внутрешости, и да у Топчидеру ніе никадъ біо, и желѣли дознати, какавимъ послозъ иде у Топчидеръ, запитаю ги, шта ће тамо? На велико чудо дознаду сађ, да тай селикъ иде на робію, и то самъ самцитъ, безъ сваког пратиоца, носећи собомъ само писмо на г. А. Николића, у коимъ му се пиша, да є истый на двинаестогодишню робію осуђенъ. Чудећи се селику, како ніе ма куд побегао робію одъ ньга простодушный одговорь: „А куда ћу я ит моє земљѣ? Одслужи'ћу двапаесть година, ако ме Светлый Господарь непомилуе, пакъ ћу се опеть своіой кући вратити.“ Оваквимъ лепимъ примеромъ редко ће се кои просвећена држава похвалити. Ово нась опомиње на старо доба Грка и Римлана, кадъ су изгнанике изъ отечества као казнь гору одъ смрти сматрали: таквомъ ій є силномъ свезомъ любовь къ отечеству привезивала. Чудимъ се, како досадъ нигде наше новине ово неспомену ше.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОН КОИ ПАТ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по упераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а именно противъ

кашља, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказују, да немогу да буду безъ ньга и да само њему имаю благодарити, што имъ є одлакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбодље препоручуе како малой деци, тако и найстаријимъ лицима; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стаклешцета су стейриского билькогъ сока бела, горе дугласта и са калайнимъ капцима, на кои као и на стаклешцету пише: „Апатека код „слена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи зделно са подписомъ одога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стаклешцета 50 кр. ср.; мањ одъ два стаклешцета немогу се слати. Што се завіе и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, апатекаръ код „слена“ у Градцу, и добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешчика.

Фортепіана продаја.

Фортепіяни са особито лепимъ и яснымъ звуком, кои се због своє изредности, дугогъ трајања и стално сти у гласу нарочито отликују, непрестано су на продан, и изсвирани фортепіяни примаюе у промену код

Алоиза Яни, органисте у Земуну.

Обявленіе на книгу:

„Девойчица како треба да се изобрази. Преводъ съ немецкогъ. Книга ова корисна за све катере, ћерн, домаћице и пр. износиће до 18 табака, и коштаваће 30 кр. ср. а слаћи ће се књиге послѣ Маія. Паема Г. Г. Претумераната ако се обаве или на издавателя Подунавце, или меке у Дубровнику (Бадиця.) У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николићевъ, Протопресвитеръ.“

Одговорный издавателъ: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатницомъ І. К Сопрова.

Брой 16. У Земуну 16. Юнія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштенски такси износи на 6 месеци 30 кр. ср. Претплатити се може у Аустрiи подъ сваке поште или издавача или скупштине или управе подъ издавателя у извѣсним местима, а у Кнежевини Србiе у главной книжари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Іованъ Стеріе Поповићъ.

Отъ Ђорђа Малетића.

(Свршетакъ.)

Слѣдующе године изда „Покондирену тикву,“ „Злу жену“ и шальиву приповедку „Романъ безъ романа.“ У првой є исмело моду и женску суету, кои тежи за величемъ, и туђимъ обичаима, у конма будаластый светь неко возпитанѣ и праву удобность налази, подобно немачкимъ списательма одъ времена Лесингова, кои су на продиранѣ француски обичая у природну немачку простоту и безазленость нападали.

Другой комедiи болѣ би подношково наслов „Разиђена.“ него „зла жена,“ поченьсе иста исповказує као права злоћа, већъ сано као праскаоћа, у детинству на безусловно изпуњаванѣ своє волѣ научена жена. У њемъ характеру непоказую се ничакие зле и цикостне намере, већъ сама изъ њеногъ темперамента произтичућа раздражльивость и неуместна, рђавимъ возпитанѣмъ усвоена жеља, за безусловнимъ изпуњаванѣмъ своє волѣ. У осталомъ добро є примѣћено покойный К. Богдановићъ у своiой критики (види Лѣтописа србскогъ часть I. одъ год. 1839), да се „зла жена“ у суседству сано за неколико часова поправила, покаала, и изъ основа добра душа постала, ков є невѣроятно, а тимъ истимъ и драми противно.“ „Да се направъ, особито женска, и то iошъ зла, преокрене и преобрази — треба зато иого година, а не петъ или шестъ сатiи; треба се пребiяти одъ немила до недрага, одъ єдногъ края света до другогъ, а не сано у комшилукъ прећи,“ и да зато „треба трагически' а не комически' акција.“ Тако є исто добро примећено, да є у „злой жени“ псованѣ, издеванѣ имена, и проклинанѣ жеру пресвршило, и да є то читательима несносно и врзко, а нарочито изправланѣ батинама.

„Романъ безъ романа“ право є огледало узвишеногъ, и спокойногъ, слабости людке са смешенѣмъ сматраюћегъ духа.

Оваку лепу дѣлателность на књижевномъ полю прекиде изненада Србско правительство, познавши га год. 1840 за професора православне науке. Занимаюћи се єдинственo са своимъ предаванѣмъ, није могао те године свою назлоность и књижеству поклонити, и „Видовъ данъ“ єдиный є можда епоско-лирскiй спевъ, кои є онда особитимъ поводомъ изъ његовогъ пера изтекао. Поповићъ є донда врло редко на оперу изтекао. Поповићъ є донда врло редко на оперу изтекао. Поповићъ є донда врло редко на оперу

колико дана прочита Поповићъ своимъ друговима свој красни спевъ. Ово једино обстоятелство довољно сведочи, да се одушевљење и самимъ другимъ разнилавањемъ у певцу заиста родити може, — одушевљење, безъ кога е лирскій спевъ свакога живота лишенъ. Тимъ једнимъ спевомъ показао е Поповићъ не само своју велику вештину, него и редкій даръ за лирску поезію. Његовъ субъективитетъ съ рефлексіомъ, измешанъ са самимъ приповеданьемъ о несрећној косовској битки, дао особиту лепоту самомъ спеву, у коме се огледно будући врлы творацъ „Давора,“ кое е Србетво онако узхитило, као што е некадъ Шилеръ Немце свима „Ајдуцима.“

Съ овимъ спевомъ завршіо е Поповићъ свое дѣланье у лирской поезіи, за пуны осамъ година, яко изузимено само једну народну химну Кнезу Михаилу. Одъ тога времена бавіо се съ озбильнимъ предметима. Као професоръ православны наука, увидивши тегобу, у србской терминологіи, а тако исто и разноглосіе осталы професора у давању србски речій новимъ понятіями, преда 28. Сент. год. 1841. съ професоромъ Математике, Ат. Николићемъ, Попечительству Просвете свое предложенье о потреби, да се заведе дружество учены людій. Почемъ сдашнје дружество Срб. Словесности свой постанакъ овомъ предложенію приписати има, то ћу изъ истога нешто овде изписати, да бы и остали Србьи знали, какавимъ е поводомъ исто дружество заведено.

„Єзикъ, на комъ се науке у овомъ Лицеуму, као и вообште по Гимназіама предаю, есть нашъ материнскій србскій, неизрађенъ и необдѣланъ за тако высоке предмете. Професори, дужностима звања притегнути, успѣваю се по могућству своме рѣчи за свое предмете ковати; но небудући у стању себе къ обилности узвисити, свакій особитимъ путемъ сѣћаше. Свакій е на овай начинъ себи оставлъао, свое хвали, туђе не прима; а изъ свега овога ништа друго непроизлази, него зидань вавилонскогъ тороня, гдѣ сви раде, но єдань другогъ неразуме; гдѣ несдиакость и разстройство у єзику влада, и, што е найгоре, забуну кодъ учење се младежи порађаюћи, съ найвећимъ убиткомъ на явно образованъ и напредакъ у наукама дѣйствуе.

Сваколико согласіе професора къ сачиненію у чебногъ каквогъ Рѣчника ићшть небы довольно было, да се важна ова къ напредку препона надвлада и уклони. Єзикъ нашъ ніе само приватно школа' и професора благо, но народно и обште сокровиште. — Сваю учены нужева дакле они помоћи и друженогъ сношештствованя у овакомъ преважномъ предпріятію потребую, кое се у прочемъ текъ тако и посредствовати, и найбѣшимъ успѣхомъ украсити може, яко се — єдно дружество учены людій заведе“ и т. д.

У овако заведеномъ дружству Поповићъ е было єданъ одъ нѣгови найдѣлателнін чланова, као што о томе довольно сведоче „Гласници“ дружествъ Срб. Словесности издани, а поречите пра часть, коя е понайвише нѣговимъ призлозима изпуњена.

Съ пременитимъ Србскогъ Лицеа изъ Крагуевца у Београдъ, исте године, заведе се трудомъ спомемутогъ г. Ат. Николића србско позориште, кое наново у Поповићу стару дѣлателность пробуди. Иваюћи пријате своя драмска сачиненія у позоришту представљена видити, па и саме нынове недостатке съ врлинама приметити, спремао се обогаћенъ изкуствомъ къ усавршаванію своє велике трагедіе „Смрть Стефана Дечанскогъ,“ кою е пуны 20 година допуњавао и направлао. Међу тимъ поучаваюћи новце и невеште србске позоришнике у представленію, неуморно е радіо у томъ краткомъ времену, списавши за представленій трагедіи: „Владиславъ,“ и „Ајдуци,“ комедію „Удатба и женидба,“ алигорію „Синпатія и антипатія“ (пародіа Чокесова „преображена,“) комедію „Превара за превару“ и „волшебный магарацъ,“ найпосле довршіо е и спомената трагедію „Смрть Стефана Дечанскогъ.“ Одъ свіо ове представљени драма само е последню год. 1849. и „Владислава“ год. 1842. у Београду печатао.

У оваквомъ дѣлателномъ животу застане Поповића народно возношење у год. 1842, у месецу Сент. Попечительство Просвете, познаюћи способна човека, комъ бы дужности Начальника поуздано повернути могло, позове Поповића съ нѣгове катедре, и овай, необзирући се на своє слабо здравље, прими се тога трудногъ званія, по свой прилици сапладанъ жељомъ, обезбедити свою будућность штедньомъ у таквомъ съ лепомъ платомъ скопчаномъ званію. Поповићъ е своимъ неуморнымъ трудомъ оправдао поклоњено му повереніе. Покрай свои' други' дужностій, кое су целу нѣгову дѣлателность изискивале, ніе ни на гимназіо Београдску заборавіо, яко се и морао са своіомъ тѣлесномъ слабости борити. Гимназія Београдска, кое е имала основъ касніемъ изображеню являћеть наратаи положити, ніе онда имала никакви печатани книга, и Професори, по вешой части у своіой дужности нови изгледали су у томе помоћи одъ Попечительства. Очекивати дакле одъ Професора печатане за ученике печатане књиге бмо е далекъ и неизвестанъ путъ, и тако Поповићъ прими на себе и тай трудъ, те спише и печата „Кратко математично землеописаніе,“ „Немачку Граматику“ и „Латинску етимологію.“

Године 1844. положи се нѣговимъ настояньемъ темель србскомъ народномъ музеуму а год. 1846. и фонду спротивномъ, те тако престаде у Београду просвећеньe. Уобште узевши може се слободно рећи, да су сва важнія представленія, све главніе уредбе по струци Попечительства Просвете, у оно врехе произвођа Поповићеве дѣлателности, неузевши у призреће изправленіе старогъ шлендріана у канцеларіскомъ слогу.

Колико е овай достойный начальникъ познавао потребе учење се младежи по самимъ околностима и по степену народногъ образована сведочи нѣгово „устројеніе Гимназіе,“ кое е понайвише на нѣговимъ начелима основано. Ово е устројніе каснія истина као неудесно одбачено и другимъ замењено; но при свемъ томъ неможе се одрећи нѣгова врлина, судећи по самомъ времену и по потреби. Поповићемъ ніе владала жеља къ новачењу, ни слабость, увођењемъ другога обарати цену свему прећашњемъ. Као практичанъ човекъ знао е, да ништа непомаже саке теорія и угледанъ на друге народе, безъ познаваня свое земље и народны потреба и безъ позна-

ваша, да ли се све туђе идее могу и како у своїой земльи остварити. Поповићъ є было човекъ, кои се ніе никадъ безъ строгогъ испитивања по туђемъ мнѣнію поводіо, нити є увеђењемъ новога старо изъ темеля рушіо, но оними нудрими Мушицковимъ речма: „Зла є новость безъ основа стара.“ Разумни и безпристрастни читатељи, кои су Поповића познавали, лакчно ће ову прликну у нѣму признати.

Године 1847 опетъ се у Београду заведе позориште, и Поповићъ, покрай свію свои званичны послова, притече му у помоћъ своимъ знањемъ и трудомъ, обративши поћне часове на састављаніе драма. Плодови овогъ труда были су: „Торжество Србіе,“ „Скендербегъ,“ комедія „Добра жена,“ и алигорія „Санъ Краљевића Марка.“ Прво дѣло примљено є съ обштимъ удовольствомъ, тако да є Светлый Князъ сачинителя златнимъ сатомъ одаріо. Одъ овы драма печатио є покойный само „Санъ Краљевића Марка,“ и съ њимъ є тако задоволянъ было, да га є и самой у исто време наново поправљеной трагедіи „Смрть Стеоана Дечанскогъ,“ но прлики и вештини предпостављао. Да ли є то по обичной списателя слабости, по коіой каспінмъ своимъ производима, надъ ранімъ прнсство даю, као што родителы новорођено чедо више него прво љубе, или є по самомъ нѣговомъ зреломъ убѣђењо — я нећу пресуђивати, почемъ изъ самога разговора съ њимъ о овомъ предмету писаль могао до саме истине доћи. Као што се неки чини, рекао бы,“ да „Смрть Стеоана Дечанскогъ“ своимъ планомъ, своімъ живости, своимъ карактерима и убоите целимъ склопомъ далеко превазилази споменуту алигорію. Докъ се у овой безъ свake готово радньѣ само просто приповеда, онде се све силно дише и покреће; докъ се у овой присаюжена слава Србіе после толикогъ страданя повлаче као безъ плана, као закрпа, као неуместно речно живописаньѣ прликомъ наместитая славны Србаля у Пантеонъ, онде є све, покрай оволике завезке, као єдно слівено, саврш ено цело, у коме сва чланови о хармоничной лепоти образи сведоче.

Кадъ є год. 1848 плакенъ побуне у Угарской букнуо, Поповићъ, немогавши се съ онда владаюћимъ начелима слагати, ни съ волюмъ због неки околностій дѣйствовати, одрече се свога звања и врати се у свое место роћења, где є до смрти кратко време свога живота мирно проводіо, посветивши се єдиственo науки и вештини. Придобивено спокойство ніе му допустило после смрти Петра Іованновића у Такшинару примити се звања управителя народны училишта, коимъ су га нѣгови пріятели нудили. Колико є у овой нѣговой спокойной самоћи, знатно уножавши женитбомъ своѳ имања, књижевству нашемъ полезе принео, сведочи нѣгов „Лахань,“ кои є прликомъ скупљаня прилога, ради основања народногъ позоришта у Београду, онда управљюћемъ одбору уступіо, и кои є заедно, съ нѣговомъ комедіомъ „Београдъ некадъ и садъ“ (Beccal-Bofic) у Београду печатанъ, а нарочито нѣгово „Даворѣ,“ кое є врстный дописатель овогъ листа Г. Дреновацъ съ г. І. Суботићемъ опако лепо оценіо. У нѣму є живо начертано оно толикимъ вековима потврђено увереньѣ: да само чувство съ фантазіомъ неможе створити поштенtum nere perennius, већъ са врелимъ разумомъ и наукомъ у друженой свезы. Образи фантазіе продазе као сенке поредъ нась и затренутакъ срдце огреваю; а' зраци просвећеногъ разума светле и узхиваваю непрестано.

Предвидећи несрећну будућность Србскога књижества, кои ће, као што се често изражавао, морати матеріализму подлећи, было є готово искључително туженимъ разположенѣмъ обузетъ. Ладноћа и разводушће према своимъ народу и према правомъ умномъ напредку, коя є уобште, по нѣговомъ мнѣнію, Србствомъ обладала, тиштала га є до саме смрти, и изнутрашнѣ гонила, да на развалинама лепогъ започетогъ здања као лабудъ предъ свою смрть тужне гласове излива.

Ово обстоятелство дае намъ протолковати нѣгово у невреме появљиваньѣ на полю лирске поезіе. Одтуда предмети нѣгове лире: страданѣ и судбине Србства и пиштожество и суета! одтуда онай тужный тонъ, коимъ дише цело нѣгово „Даворѣ;“ одтуда оскудица у лирскомъ полету; одтуда изливаньѣ найлепшіи чувствована у єпоской одећи; нѣгово разпакивано срдце ніе му допустило, да сама рефлексія и єпоской поезіи свойствена ладноћа и тихость у песмама влада, нѣгову єпоску поезію огреваю топла чувствованя као огньми сунчани зраци у єсенѣ доба жуто увело лишће.

Година шеста (1806) покопила му є животъ, а година шеста (1856 25. Февр.) одпратила га є у гробъ, достойно ожалћена и оплакана народомъ србскимъ. И други су заслужни люди у Србству оплакани, али као Поповићъ ни єданъ, а то є знакъ, да су се Србља са временомъ научили ценити заслуге своѳ родољубаца, списатеља и вештака. Незаборавльиогъ нашегъ Орація, Мушицкогъ, оплака ивно сама владетъ (осимъ Светића), а за Поповићемъ одазва се туга по целомъ Србству, одазва се и у самой Ческой. Колко бы ніжно, љубови презирућно чувство Поповићево срдце за живота обузело, да є могао оваку признателность и љубовь народа свога предчувствовати! Каква бы то была силна петрила, нѣговомъ народољубивомъ духу! По плаћи предъ очима непостижиме у своіой вештини и науци духове у страны народа, слабо є цењо свое духовна чеда, па потоме ніе га ни могла греити она одушевљаваюћа мисао о таковомъ лепомъ посмртномъ животу у своме роду. „Wäß dem Manne daß Leben nur halb ertheilt, foll auch die Nachwelt geben.“ Слава народу у коимъ се овако племенито чувство разгрело, у коимъ є овакна свестъ сазрела, на благо и онимъ духовнима, кои за овакимъ народомъ љубовь лишу и нѣговой полза и слави кратке дане свога живота посвећую! Њиовъ гласъ нећe више быти, као некада, гласъ „вопіющаго въ пустыни,“ већъ звучна труба, коя одморне, крепке и веселе раденике у полѣ позива, да себи и потомству венацъ заслуге и славе оплету.

Съ Богомъ срећный, увенчаный Поповићу! Правый родољубацъ нежели болѣ умрети.

Царска фамилія.

Свакогъ заиста радость обузети мора, кадъ предъ собомъ лике Његовогъ величества обштелюбивогъ и витежкогъ нашегъ Цара у кругу свое фамилије гледа, кои се данъ и ноћь брине о благу и срећи поданика, како бы сви као чеда око родителя подъ образомъ закона и нравствености плодове труда уживали и благодећанима његовимъ наслађивалисе. И само проваѣ-

ваше благословъ на царскій домъ изліви; ово тесно што е обрадовало фамилію царску съ обштелюбећкомъ Ерихерцогињомъ, него ће и до кои данъ опетъ уложити породицу царску. Данъ ће тай у целомъ Царству све жителѣ обрадовати, кои топломъ молитвомъ одъ Свевишњега просе, да цариду у повољномъ здравлю одржи.

Благородна жена.

(Истинитый догађај.)

У време француске револуције 1793. год. живио је у Паризу некій Дипортељ, богатъ и отмѣнъ човекъ. Њему као љубимцу срећно пшло је све повољно и срећно за рукомъ; шта више и сама женидба његова била је зависти достойна, єръ жена његова, кою је онъ изъ западне Индіје довео био, не само да је лепа, љубезностойна и сиана приликама украшена била, већъ и одвећъ богата. У свему овако изобиловаше, добіе пріятомъ и два прекрасна чеда и живіо је до времена револуције у другу своје мале фамиліје тако рећи царски. Но револуція и њему као и многимъ другимъ миролюбивимъ грађанима на зло дође, једно што је инуђанъ, а друго што је краљевске партіе био. Іошть зарана дочуе одъ пріятеля, да се и онъ међъ оними налази, коима је Конвенть до кои данъ пресуду изрећи, и тако у страху спакій часъ очекиваше револуціонарногъ когъ агента, кои бы га у тамницу и потомъ на гильотину водіо; — куда ће садъ и шта ће? — Найпосле остави и кућу и кућиште и оде у предграђе своје бившемъ слугитељу и тамо се некако прикріе.

Истогъ дана у вече посети га жена и рекне му: „Мы морамо одавде одазити. Я сазь кола наредила. Сутра у ютру кренућемо се у име Бога и отићи твоимъ родитељима у Бордо; а одтудъ ћемо лако у западну Индію избећи.“ — Сѣла она жена тогъ истогъ дана спремила је новце, скупоцене ствари и разне домаће и нуждне послове уредила. Дипортель полюби своју юначну жену, али се опетъ није могао приволети, да изъ Париза иде; єръ и онъ је онако исто мислио, као и сви краљеваци, сирѣчь, да ће ова хука бука наскоро проупти. Али жена његова далѣ је видила, и зато навали на њега дотле, докле ніе обећао, да ће се сутра съ њоимъ заедно на путъ кренути. Текъ што је жена отишла, чуе онъ одъ људій изъ куће, где приповедаю, да строго кола прегледаю свима оними, кои се изъ вароши желе исселити, и да су тимъ начиномъ многи већъ благородници позатворани. Жена му је истина два пасоша дала, али опетъ целу ноћъ тренути ніе могао, мислећи, шта ће быти, ако га ил' сама, ил' заедно са женомъ и децомъ затворе; па бишъ да изъ Париза срећно и изиће, може быти, да та заповестъ и но другимъ варошима постои — садъ га текъ свартна мука спопадне. — Сутра данъ кадъ се са женомъ састане, испреповеда іой шта је и како је чуо и рекне да она съ децомъ седне на кола, а онъ ће, да бы само срећно стражу прошао, доићи пешке њи и потомъ поштанска кола или коња узети и у Бордо доћи. — Госпоа Дипортель стане плакати и прекидати мужа, да пиповито у Паризу неостане, и одвећъ ожалошћена съ њимъ се растане. — И заиста њена кола кодъ Барієра зауставе. Страовити неки люди съ пређенимъ на глави капама отворе оба вратоопа одъ кола. — „Жена!“ промукла гланъ одъ њи. — „Ко си ты?“ упыта другій. — Госпоа Дипортель покаже пасошъ. „Можешъ ићи!“ — вочінъ опште коћъ, и путницима садъ быше нешто лакше. Она пра срећна госпоа Дипортель ако охрабри и мисліла је за цело, да ће се њенъ мужъ у овакоимъ околностима заиста смѣлъ показати. Свакій часъ гледала је остриг кроз малый прозоръ, не бы л' како коњаника спазила; али њено погледанѣ было је суетно. Кроз прозоръ гледати, децу милошкати, планове ковати, то је сва забава њеногъ путованя была.

На првой штаціи мислила је зацело известити се — но све бадава. — „Мора быти, да је онъ жене случайно обишао!“ помисли у себи и далѣ путъ продужи. — У жесту Поетѣ заыта келнера у гостіонице, где је мужъ њенъ обично у путованю собу имао; онъ іой каже, да је некогъ коњаника налик на госпоина Дипортела видіо, али да је онъ бишъ быо, неможе добаръ стояти. Бѣдна жена скочи опетъ на кола и помисли „у Бордо! онъ ме зацело тамо очекива.“ Кодъ у Бордо приспе, чуе, да се и свекарь сакріо; но при свемъ томъ она опетъ до њега дође, „Мой мужъ? мой мужъ?“ повикне на свекра. — „Заръ ты незнашъ? . . . Онъ је затворенъ! — „Гди? — „У Паризу; и то 9. Октобра.“ — Она је башъ тогъ дана изъ Париза пошла. Побледи сва као крпа, окрене се и упыта: „Но онъ је іошть живъ?“ — „Засадъ је іошть живъ, али свакій минуть прети му животу.“ — „Нека се одма коньи упрегну или други измену. Дећу њу кодъ вась оставити; — я морамъ могъ мужа да избавимъ!“ — Прежда су іой сродници говорили, да то никошто нечини, єръ ће то све суетно быти, опетъ је одважна жена при томе остала, да иде, па ма шта је стало, и само се дотле у Бордо-у бавила, докъ іой свекарь писмо написао на некогъ знаменитогъ члена Конвента кои је пріятель было тадашњемъ попечителю правосудія Дантону. Остави дакле децу кодъ свекра, и врати се у Паризъ.

Осимъ је дана већъ прошло было, како је мужъ њенъ затворенъ; но шта се могло за осамъ дана у оныкимъ околностима догодити. Чимъ у Паризъ дође, одма за мужа распытивати стане. Ние Дипортель іошть ніе ствало на оними листама, кое су по сокацима раздавали, како бы грађани знали, кои ће тогъ дана гильотинирати быти; а тако исто и процесъ њеногъ мужа іошть ніе при суду было: њенъ је мужъ дакле іошть живъ. Али изврашеная свитне казни была одно за другимъ и гильотина непрестано радя. — Госпоа Дипортель поиша одма оноимъ члену Конвента, на кога је писмо имала. Кадъ у квартиръ овогъ жирондисте дође, каже іой нека бабетина, кои је на врати стаала, да онъ ніе кодъ куће. „Я њу га чекати,“ одговори госпоа Дипортель. — „То можешъ, али ган ћешъ га чекати?“ — „Озде!“ одговори бѣдна просителька, кои је пакостимъ одговорнъ бабетине увређена. — „Заръ подъ ведримъ небомъ? Ты си башъ праза аристократкиња; тій упловиди за свашто су способна. Наши депутиди имаяи бы доста посла, кадъ бы све сокаџаге таквогъ изгледа унутра пуштали!“ — Госпоа Дипортель разумѣла је, шта значи „подъ ведримъ небомъ“ тимъ више, што је у авліи грдно блато было; єръ је киша непрестано падала. Њене чарапе чипеле и ципеле све су мокре быле, а срдце ожалошћено. Докъ се госпоа Дипортель промишлавала, ође ли чекати или ићи, изваће наслоньутъ некій човѣкъ изъ куће, посѣни акта подъ пазу — „чуешъ аристократкиньо!“ повике баба, „я сазь погрешила!“ — Госпоа Дипортель чимъ спази жирондисту, позна, да је онай кога она тражи; ступи

ближе и преда му писмо. Депутирацъ погледи у писмо, затимъ у просительку, промукла нешто, но пошто є писмо прочитао био, буде пристойни и рекне грађанки, да за њимъ иде.

У соби код жирондисте било є све неуредно, као код младога, веома запатога, веселю и сретства одавог човека; но опетъ є намештай у соби лепъ био, и то по ономъ укусу, кои є пре револуције био. По дуварима стоє фигуре представљаюће понайвише бикше, где іошъ краљеви и принцеви найвећу ролу играю; но изнеђу прочи била є и една икона. По астали и столицама стояле су новине, разне брошуре, слова и акта. Депутирацъ збаци съ едне столице ствари на землю и повуди грађанку да седне. „Грађанинъ Дантонъ," рекне онъ и седне край писаћегъ астала, „као што ни се чини ніе у варомши, већъ є у волѣ изишао. Я ћу ваъ дати писмо, кое му морате вы сами предати, па ћемо видити, ойе ли се што успѣти." — „Кадъ ће се вратити грађанинъ Дантонъ?" — „До неколико дана" — „Али спасіи тренутакъ . . ." — Она є хтела додати, да є спасіи тренутакъ убиточанъ, єръ се гильотина неодмара; но жирондиста слегне раменима и почне писати. — „Може быти, да ће се грађанинъ Дантонъ и сутра у Паризъ вратити," рекне іой депутирацъ, кадъ є прикѣтіо, да низъ лице сузе роне.

Депутирацъ напише писмо и рекне госпођи Дюпортель: „Ево грађанко! Мой ће пріятель самномъ задоволнтъ быти. И чиниће баръ што ни є могуће и изъ свега срдца." Ово рекавши преда іой писмо на Дантона, узме шеширъ и настави: „Опросните, я морамъ у засѣданіе."— Ядна просителька устане и тужнимъ гласомъ упыта: „Да ли сте сигурни, да ће се грађанинъ Дантонъ смиловати?" — „Я несумнямъ. Дантонъ є доброгъ срдца, особито є милостивъ према женскимъ лицима. Али вамъ опетъ кажемъ, да му бышъ вы морате то предати." — На то поклони іой се и брзимъ кораконъ оде. Бѣдна госпођа ніше као безъ срдца изъ авліе; тако су іой мисли растроене быле, да сама ніе знала, коимъ є сокакомъ пошла. Идући овако збуњена чуе, где поврай ње некій изврданый човекъ вичеː „Ево листе садржаваюће имена оны несрећны созаклетника, кои ће іошъ данасъ . . ." — Госпођа Дюпортель разумела є озогъ викача, дркћући притура се до њега и за едномъ новчићъ купи печатану листу. Као укопана стаяла є и читала имена, стаће и године осуђена. На првой страни ніе было име њеногъ мужа; са страомъ превріне листъ, ал на срећу њиу и онде га не бе. Њеъ є мужъ далеке іошъ живъ, баръ за данасъ; но ко ће за сутрашній данъ добаръ казати? Како є бѣдна дань провела, изишло бы было описати. Она є расипивала за средства и начинъ, како би га видити могла: или одъ целогъ могъ сила є то дозвола, да се у тамници названой ораторіумъ нађе и да се съ њимъ састати никако ћѐне моће.

Сутра данъ са зоромъ оде Дантону. Грађанинъ Попечитель правосуђа іошъ спава. Вратари одбіо нукавну господу съ онакомъ перпостійности, съ какавъ су обично тада као праве патріоте обичествене свакогъ жирондійогъ дочекивати. Кадъ дошіе опетъ доће, одговоря іой, да грађанинъ Попечитель ніе у варомши. „Куда є отишао?" — „У Отьлъ." — Она ій упыта, да л' бы се могла тако съ њимъ састати? Стадоше се смѣяти и поругательно утѣшавати, да и сутра има времена. Шта є могла чинити? пождала є была у муци и невољи. Читала є новине, и представлала себи, као да ће у комъ бупаку нанѣи на судбу и избављеніе своіъ мужа. Но суб-танъ трудъ. Она напосао покуша, не бы л' се съ мужемъ икако састала, али све є бадава было.

Сутра данъ пресбуче се госпођа Дюпортель тако, да іе вратари никако познати ніеу могли. Али служителя исто онако неучтива буду. Они іой одговоре, да Попечитель ради у своіой канцелярій и да га нико узнемиривати несме. — Госпођа Дюпортель чекала у є едной обзижьной крчми читава четирі сата и тако є клопуда было, да є и сама крчмарица примегила, да іой се треба одморити; уседе є далеке за руку и одведе у собу. — Већъ є свануло было. Кукавна жена тако є ослабила была, да є едва съ тежкомъ муком устала. Обуче се кокакако, благодари крчмарици на љубави и упути се управо Дантону, съ тонъ намѣроиъ, да съ њимъ мора говорити, на макаръ є главе стало. Служителы одбіо є онако исто као и пре, но она извади писмо и одважно рекне: „писмо є ово одъ грађанина Р . . члана Конвента; и я га морамъ сама предати." Пусте є садъ у авлію и она се поаде на велике и камене степене. У одсудномъ овомъ часу добіе нешто снаге. У предворію быліе право заменительство; служителы су се тако и амо устумарали: едни су тањире, други ножеве и друго посуће, а неки ала поселя. Госпођа Дюпортель уће у предню собу. — „Ко сте вы и куда ћете?" Зачу се съ ниже страна гласъ; она іимъ ништа неодговори, већъ поће съ едномъ служителемъ, кое є писмо показала, управо у салу. На то едномъ одъ служителя викне на ню: „натрагъ! баръ се безъ питыня у салу улаза?" — И текъ што су є служителы стеснали, да є изъ сале изваку, поиши се ни врати големъ и широки плеча човекъ, кои громовнимъ гласомъ рекне: „Шта є то?" — „Грађанине Попечителю, овде є неки жена, кои . . ." — „На кадъ є жена, а вы будите пристойни и пустите є унутра."

(Свршиће се даље.)

Наша є земля

многе революціе надржала, докъ є постала овакова, какви є сада.

(Изъ Херцерова дела за историю о човечеству.)

Ово нямъ доказе они кости, на и сваких оныхъ, што нам на своме површю и подъ површю показуе (єръ дань є ниху људи испатили.) Вода є тошила, и словце (тиніе), брда и долине произвела, огнь є бесніо, земљину кору разваливао, брда у висъ дизао и разтовљену утробу земљ тобе избацивао, воздухъ є, у земљи затворенъ, пештере изгубо и пробіенъ ове силне елемента подпомогао: ветрови су ни њеи површини бесніли, и іошъ силніи удареи промењо є сва нѣи повсе. Много се одъ овога збило у ово вебе,

ађъ е всѣхъ организираны и живы створенія было; па іошть и оде и онде, ако што се чини, и инше такви превратя было, где бржи, где спорији, као што готово свуда, па и у великихъ висинама и дубљинама означеше животнихъ съ оказивањемъ бывшихъ показуе. Многи одъ ови резоцуја тачу се всѣхъ образованог земљ и могу се можда као случайне сматрати; друге су, рекао бы, у земли по нужди и потреби наступиле, и привбитно е образовале.

По свему овоме неможе се одрећи, да е природа и у овоме свога великога плана држећа се, найвећу многострукость изъ простоте развила, кои се у безконачность пружа. Пре него што е могао нашъ воздухъ съ нашомъ водомъ и нашомъ земљомъ постати, было е ту нуждна многа одъ природа уготовљена и на дво оберучна вештества (stanjina); и многострукре врсте земљ, камена, кристалисања, па и саме организације у шкољкинима, биљю, животинами, найпосле у човеку — полако су революція и разтварања једнога у другу она предностављали! Почемъ даље природа *) сауда и сада іошть сне изъ найенији, найвећа производа, и, несклоншћи се ни наймањој на нашу меру у времену, найвеће богатство со найвећихъ штедљивостъ налива; то се чини, да е онако, и по самомъ Мойсеовомъ предању, поступала и онда, кадъ е къ стварању, или боль рећи къ усавршавању и развићу створена првог основъ положила. Маса дѣйствујући сила и елементи, изъ кои е земља постала, садржавали е по свой прилици изъ хаосъ (свеци) све, што е за свой требало и могло постати. У періодичнихъ временныхъ просторима разшло се изъ духовни и тѣлесни вештества воздухъ, развила се ватра, вода и земља. Различна сазижења поле, воздуха и свеглости морала су предъ-ходити, док него што е свке врсте биљне организације, можда и животиња, постати могло. Много было морало е произићи и уништи, док него што е организація наше животиньи постала; но и у овой предходніе су бубе, птице, водне и новске животиньи саврешеньмъ земљомъ и дисањемъ животиньи, док се найпосле после свю човекъ, она круна организације на нашой земли, појавио, назначи малый светь (микрокозмосъ). Свиъ свю елемента и сушшества, имаюћ найодбранији садржаи и тако рећи цветъ земног створења могао другчије, нежъ несвиђашу природе бити, комъ су морала предходити многа развића и многи препрати, да бы га образовали и приняли.

Међутимъ тако е исто природно было, да и и онъ многе резултације дожиље; и почемъ природа никадъ одъ свога створа всодушева, и іошть маше, најви за любовь, истый запушта или се съ њимъ завлачи: то е морало сушествъ и образованъ земљ умутрашній огань, потомъ и све друго што е изъ тога слѣдовало, іошть дуго трајти и продужавати се, и онди, кадъ е всѣхъ людій на земљи было. И найстарији писмени спомењача спокойно о оньмъ революціяма; за касније немо видити, како су она страшна појављења у прао доба готово на цео човечій родъ яко дѣйствовала. Сядъ су оказали страшни превратя рећи, што е земља всѣхъ усавршена, или, боль рећи, стара: или ій всѣе никадъ свеинъ нестати. Оно више всеизносећа ника, кою е Волтеръ признакомъ порушена Јисабоа водило, обвиняюћи тога рада готово съ хулећемъ Божестно. Иесмо ли опиъ елементима благодарати дужни на нашемъ биљу и на свему, што нашимъ називаемо, па и на самомъ нашемъ обитавштву, земљи? Кадъ се они, по непрестано дѣйствујућимъ природнимъ законима, періодично пробуде и свое опетъ натрагъ и-

*) Херберъ се у своих спископима позивајюће своих речи слуги, и да ги ноби читаоци лакшаю разумеју, каже у своме предговору къ изложи: „Нека нашего всевдушне то, што сань нашто природу ако особу представио. Природа ни самостално сушествіе; него е Богъ сде у његовимъ дѣлима. Но ако найсвети ако, ако ништо словесно сушество небы требало да бесъ пондубљега строконочитања изнесе, писань хто могућотребнии человѣкъ употребљавађе, у коме ау висини умне увекъ довольно свитости придати. Коме е дакле ако природа у њима време читавихъ различни вишъ постало одвѣкъ онако и просто, тай исти то за коме се Свемогућьомъ словомъ, добротомъ и мудрости, и коју у своюмъ духу високе ово можемо сушество, ако исколе изнесемъ мићъ на земљи изложити."

шту; кадъ огань и воде, воздухъ и ветаръ, кои су нашу землю за обитавалѣ сходномъ и плодномъ учинили, свой токъ продужую и по руше; кадъ бы сушце, кое насъ е тако дуго као мати грејало, кое е све што живи одевгоало и на злат-ним узицама око свога разшеселавајућегъ лица водило — кадъ бы оно стрелу свиу земљ, кои се всѣхъ небы могао даже одбранити, найпосле у сноси горѐше прао призукло: шта дуже обдржати, найпосле у сноси горѐше прао призукло: шта бы се другo догодило, всѣхъ оно, што се по вечныхъ законима и природа догодити морало? Чимъ у природи мудрости и поредна догодити морало? Чимъ у природи мудрости и поредна створёй, мора быти напредка, то мора и пропасти, т. е. нужде пропасти, нијене образа и бића и пропасти, т. е. нужде пропасти, нијене образа и бића и пропасти, кои, узвишена надъ сваиомъ пропасти, увекъ ньега у природи

Зачиње.

* Мы се научимо људе познавати, кадъ они къ нама дођу; мы морамо къ њима ићи, да искусимо, какви су они.

* Поштена човека познати лако є у многимъ случајевима, али не у свима. То бива као кодъ покољенија: једно се лако по сходљивости разновазо, кодъ други нуждно є хемичко растварање. Но ко' ће по хеми карактере испитати, или колико има типова, кои ту способность имаю? Што брзо осуђујемо људе, приписује се љкости нашој; трудно нам хемичко испитивање мало послѣдователя има.

* Погрешка є, кадъ судимо о човеку, да є већи него што есте; или највећа є погрешка, кадъ човекъ неће да є опаванъ, као што бы могао бити; връ да ће, лепше бы было.

* Великій є духъ онай, кои што страховито побѣди; благородніи нам, кои се тога, макаръ да є и подлећемъ, не плашили. Великій постае текъ у срећи, благородніи само у несрећи.

* Ніе лако поштена човека наћи; ићи теже съ њимъ искрени бити; найтеже нам дуго съ њимъ друговати.

* Истреба овомъ човеку вероваги, кои руку, кадъ ове што да потврди, на срдце меће.

* Има доста људій, кои читаю због тога, само да кримсе.

* Човекъ истреба да мисли: наука ова потекла є за мене, нека се съ њоме учећи светь бави, а я ћу съ њиме ићи; то є слабость, коя човека у бездну баца. Човекъ истреба да се узвишава, али худо є и понижавати себе.

* Ко' нанѣ нам него што жели, мора знати, да ништа нема, него што он сам нам вреди.

* Врло често сами себи за доста чинимо, тимъ є утѣшатељи, кадъ другима задоста учинимо.

* Противници нисле да су нас тимъ побѣдили што смо мнѣнія поновили, а на наша нетоте.

* Човекъ бы много бољи био, кадъ бы у њему злобни преци ближега чистія была.

Кореспонденція.

Београдъ 9. Јунія. Данасъ є одборъ, построенъ народнога позоришта управљајући, држао засѣданіе, у коме є прочитано писмо Повћренитељства Просвете, како є високославно Правителство одобрило заитну суму новаца (преко 40.000 ф. ср.), да се здање започето доврши. Но почемъ су се неке пукотине на истоку здању појавиле, то є закључено, изаслати комисію вештака, кои ће испитати, какавъ є узрокъ, што є зидъ у тежелу попустио, и можели се то поправити тако, да у напредакъ целокъ озиданомъ здању може одолети и грањѣ жѣтову обезбедити.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЉНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашља, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручуе како милой деци, тако и найстаријимъ лицама; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейриского биљногъ сока бела, горе дугласта и са калиёвимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ јелена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ овога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є једногъ стакленцета 50 кр. ср.; нанѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се више и пошље 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйнеръ, апатекаръ кодъ „јелена“ у Грацу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

ПРЕДПЛАТА НА ПОДУНАВКУ,

одъ 1-вогъ Јунія до конца Децембрія 1856. Цена є: 2 фор. 30 кр. ср. съ поштомъ.

Одъ 1. Јунія настае нова пренумерація на Подунавку, умоляваю се дакле сва они, кои тай листъ имати желе, да што пре пренумерацію поновле, да не бы иначе при експедицији сметнѣ было.

Усѣмо се умоляваю и они, кои предплату свою одъ Марта до Јунія положили нису, да є подписаномъ издавателю до конца овога месеца пошљю.

На последку изјавио и то, да са сваким досадъ изишавшимъ числомъ служити можемо, ако бы дакле Г. Пренумерантима кое число фалило, нека се изволи на издавателя у неплаћеномъ и отворенома писму подъ надписомъ „Zeitungs-Reclamation“ обратити.

Издавателъ Подунавке.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрева.

Број 17. У Земуну 24. Јунія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є на годину 4 форинта, на возу толико 2 форинта ср. безъ поштарине; пошиљке такве изволе на є писемя 30 кр. ср. Преплаћивати се може у Аустрій код свике поште или коликогод књижара и издавателя у владајућимъ земл., а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Несмисленый любопытљивацъ.

(Изъ Дон-Кихота.)

У Флоренцу, богатой и знаменитой вароши Италіи, у великомъ Херцогству Тошкани, живили су Анселмо и Лотаріо, два имућна и отмена благородника, кои су тако повериятели были, да у єданъ другогъ осимъ свою имовы рођака и познаника искреннимъ пріятељмъ називали. Обоица су была неожењена, люди млади, єдны година и єднакогъ начина живленя, кое в све то причинило, да є пріятељство имово одъ дана на данъ постоиније бивало. Анселмо биаше истина нешто више љубави наклоњенъ него Лотаріо, овай пакъ найвећу є радость у лову налазіо; но по околностима и за љубавь пріятељства често є Анселмо страсть свою пренебрегавао и Лотарію слѣдовао, а овай му є такође то исто у єдной мери враћао; и потоме су у таковомъ согласію живили, да су поготову єдно исто и желили и хтели.

Анселмо было є яко залюбљенъ у єдну благородну и лену девойку у истой вароши; имна изврдна свойства тако њимъ овладаю, да є намислио, пошто се съ пріятељмъ посветује, єръ безъ њега ништа ніе чинио, одъ родителя њиы за жену поискати є. Лотаріо было є дакле проводаџія и све є по жеља пріятеля његовогъ тако уредіо, да є се по краткомъ времену съ љубезномъ своіомъ венчао; но и Камилла супруга Анселмова тако є усхићена была, да є непрестано Лотарію благодарила, што є његовимъ посредствомъ ту срећу получила.

Први дана, докъ є свадба трала, нишао є Лотаріо као обично своме пріятелю и чињо му є за време веселя све услуге. Чимъ пакъ веселѣ, честитања и посете проћу, стане Лотаріо пріятелю своме рећи одлазити, єръ є судіо (као што свакій памети рећи треба слободно и опако често њи, као што є бивало, докъ є неожењенъ био; єръ ако се и неможе на правогъ пріятеля посумнати, опетъ є честь плодожењ тако њежна и чувствителна, да се понекадъ и она сродника подозрева; како се дакле не бы на пріятеля подозревало?

Анселмо яко укори пріятеля, што му садъ рећи у кућу долази. „Да самъ я знао," рекне онъ, „да ће моя женидба тебе дотле довести, да се ты самномъ недружишъ опако, као што си се некада дружіо, не бы се никадъ оженіо. Докъ самъ неожењенъ био, поучили сно мы нашимъ обхођењемъ, да се лепимъ именомъ добри пріятели називамо. Немой дакле красну овусвезу кварити, почемъ никаквогъ важногъ узрока ову свезу кварити немашъ, што то чинишъ; као пріятель веома те молимъ, да ме опростишъ, ако є нуждно, да се опишъ речма изразимъ), (ако є нуждно, да се опишъ речма изразишъ), да и одсадъ као правый докажењемъ у моіой кући будешъ и да ми опако исто долазишъ, као што си ми и дешъ и да ми опако исто долазишъ, као што си ми и пре долазіо. Я те уверавамъ, да є и Камилла, жени моіой, коя тако исто мисли и зна, како мы є данъ другогъ уважавано, яко у очи нило, што се ты наше куће клонишъ."

На све ове и друге речи, коима є Анселмо Лотаріа побудити хтео, да къ њему као обично долази,

одговори му Лотарио тако мудро, тако пажљиво и разборито, да се є Анзелмо о доброй намери пријателя свога увереo; но при свем том опеть они закључе, да Лотарио одсадь двануть преко недељ и свакога празника кодь Анзелма на ручку буде; но Лотарио покрай свега уговора остане при томе, да никошто другчіе неради, но онако, као што честь пријателя његовога изискује, коју онь већма цени, него свою собственy. Онь є судио, да оженивь човекь, кои лепу жену има, треба предострожанъ да буде, какве ће пријателѣ онь у кућу доводити и какве ће пријатељице жена његова изабрати, єръ неке ствари, кое се у шетньи, цркви, по славама и завѣтинама немогу удесити и произвести (почемъ човекъ неможе свагда жену свою одъ тогъ да уздржи), те се кодь пријатељица и сродница обично удѣйствую и износлую. Лотарио такође мисліо є, да є мужу и жени потребанъ по єданъ пријатель, кои ће обое, ако какавъ неспорезный корачь учиніе, опоменути, почемъ се често догађа, да мужь кое изъ љубави према жени, кое да не бы тимъ уврѣдио, неповоле жени у очи да удари, да є она такошто учинила, кое ће ioй на пребацивань и срамоту служити моћи; напротивъ кућный пријатель лакше може на све то опоменути. Али гди є тай разумань и тако искренъ пријатель, кога Лотарио жели? Я занеста незнамъ, єръ само Лотарио кадаръ є было тако нарљиво и проницателно брнути се за честь пријателя и мѣну у одређене дане тако редко и на кратко време одлазити, како се не бы на пакостномъ єзику и онима, кои све накъ на конацъ терао, прилике дао решетати, што младъ, изнуђанъ, отиђаль и изображенъ човекъ, као што є онъ было, ону кућу посећавао, у коіой се лепа жена, као што є Камилла, налази. И премда є она кадра была поштењемъ и честности свима пакостна уста запушити, опеть є гледао онъ, да њемъ добарь гласъ и честь њиногъ мужа ни у чемъ у сумню недоведе, и због тога у одређене дане тражіо є силомъ посла, само да не бы пријателя посетіо. Анзелмо є непрестано Лотарія због тога укоравао, а овай се напротивъ еднако извињавао.

Кадъ су єдномъ после дужегъ времена изнанъ варошіи по лепой ливади одали, рекне Анзелмо Лотарію: „Можешъ мислити, да узрока имамъ провидѣнію особито благодарити, што самъ не само одъ добры и честны родителя рођенъ и свима даровима, кое природа и срећа смртнонъ дати може, обично испуњанъ, него што и осимъ свега другогъ тебе за пријателя а Камилу за жену имамъ; два дара, коя истина не онако, као што бы требало, али опеть по могућству моме почтуюнъ. Али покрай свогъ овогъ уживања, кое обично люде срећнимъ и задовольнимъ чини, животъ є мой найнесадовольніи и найнесрећніи на свету, єръ ме муки, незнамъ ни самъ одкадъ, такова особита и чудноватя жеља, да се самъ себи дивимъ, себе укоравамъ и мисли моє одъ самогъ себе сакрити желимъ; па опеть ме нека тайна тако яко пишти, као да самъ некако принуђенъ целомъ є свету одкрити. Па кадъ морамъ єданпутъ сь њоме на среду изићи, то є волезнъ тебя повѣрити, уверенъ, да ћешъ є ты као мой искренъ пријатель хранити и средства изналазити, конма ћешъ ма скорить несповойства овогъ ослободити и мени расположенъ у онолико повратити, у колико є лудость моя незадовольство мени причинила.“

Лотарио дивіо се речма свога пријателя и ніе могао понятн, шта є съ дугимъ оваквимъ предговорохъ написліо. Онъ є истина дуго о той жељи његовой размишлявао, коя му только на срдцу лежа; али сво његово увиствованѣ далеко є одъ истине удаљено было, и да бы се досадногъ овогъ незнања што пре ослободіо, рекне му, да ће неправо чинити, ако му при свобштавању тайне оволиніе буде, почемъ є кажно уверенъ, да ће му онъ средство изнаћи, коімъ ће жељо или испунити или се ње ослободити.

„То є истина,“ одговори Анзелмо, „и я ти се исповедамъ, да не другто ништа немучи, него несрећньиво љубопытство да знамъ, да ли є моя Камилла доиста онако добродѣтелна и честна, као што я о њой судимъ; и да бы то испытао, морамъ є на онако искушеній ставити, кое ће добродѣтель њену тако сачувати, као што се финоћа злата у ватри сачувати може; єръ я мислимъ, пріятелю, ако смо какву жену за честну рали проглашіли, дужни смо испытати, да ли ће у искушеній доћи или не, и потоме само она похвалу заслужи, кол се неће ни обезнанъ, ни наклоноиъ, ни сужна и єдноставнъ љубезника поколебати. Какву похвалу заслужуе жена доброгъ владања, кою нико на зло навести неможе? Зарь є то чудо, што су оне честне и поштене због тога, што ињъ се неподае прилика лакомислености, или што знаю, да ће одъ мужева, ако пру погрешку учине, свршо казнѣне быти? И немогу далеке ону, кои є одъ стра или што прилике нема поштена, только почитовати, колико ону, коя искушаванію, обезнанію и превіанію надметача противъ стане; и потоме желимъ, да мою жену искусимъ, и да добродѣтель њену посредствомъ найжешћегъ изваленя љубави испытанъ и болюмъ начинимъ, и то одъ такогъ човека, кои є достоинъ, да жељ његове њой увѣси. Остане ли она побѣдителька у той борби, то ћу я веома срећанъ быти; моћи ћу казати, да є цѣль моє жељѣ изврщена; казаћу, да є срећу мени жена собомъ донела, и казаћу велимъ по ономъ мудрецу: „ко ће, є такову нађи?“ Исподне ли ниъ напротивъ, то ће ми увереній, што се писмъ у жићнію превріо, тугу олакшати, коју бы ми скупо искусто причинило. Почемъ ће дакле све, што бы ми ты наводіо, само да ми оно изгледнишь, сустно быти, то се теби обраћамъ и молимъ те, Лотарію, да си готовъ овай бити, кои ће ми успокоити моє жељ. Я ти нећу само прилику подати, већъ и разна средства, коя самъ у мојой глави за нуждна нашао, коімъ бы се честна, поштена и некористољубива жена до искушења довести могла, и я самъ те за овай никаквый исмуть изнећу прочеть зато избрао, што знамъ, да ты, ако се у случаю Камилла тоне ће бы противила, нећешъ побѣду твою до крайности терати, већъ ћешъ оно за свршено узети, кое се по основима ненора свршити. Она бы ме потоме само у мислима увредила, а да ћу я ону несрећу пречутати, сведокъ ће быти тайна твоя, коју ћу собомъ у гробъ однети. Желишъ ли дакле, да онако живимъ, као што живити треба, онда се морамъ заљубљене ове сцене примити, и то не равнодушно и некарљиво, већъ одъ истине и съ затреномъ жељомъ, као што одъ тебе очекуюъ, и съ оніимъ поштењемъ, кое ми пріятелство твое обећава.“

Лотарио слушао є пріятеля свога пажљиво, и

ніе дотле уста отвориo, докле годь ніе све изговориo; шта више сватрао га є неко време съ удивленіемъ и найпосле одговорно му: „Я немогу другчіе то да представимъ, Анзелмо, него да шалу збіешь; єръ кадъ бы мислio, да си истину говориo, и не бы те только пустіо, већъ бы твоне разговору край тимъ учинio, што те не бы слушао. Или ти мене непознаешъ, или я тебе; али ніе тако, я знамъ, да си ты Анзелмо, а ты знаешъ, да самъ я Лотаріо; али на жалость нораъ мислити, да ты ниси више онай Анзелмо, кои си быo, я и ты си имачно мислio, да я нећу быти онай Лотаріо, кои треба да будемъ; єръ што си ты мени изказао, то се непристои може пріятелю Анзелму, а што ты одъ мене захтеваешъ, то се незахтева одъ Лотерія, кога ты познаешъ; почемъ прави піятельи штопо стихотворацъ вели, испытуе се и долазе usque ad aras, а то ће рећи: єданъ одъ другогъ нетреба оно да захтева, што є противъ закона божіега. Кадъ єданъ жичинъ таково понятіе о пріятельству има, онда какво треба да има христіанинъ, кои зна, да милость Божіо ни за какво пріятельско людско неске занемарати? Кадъ бы се пріятельство дотле терало, да се испусте изъ вида заповеди Божіе: онда не бы поводъ къ томе незнаешъ и маловажанъ быo, већъ што друго, одъ чега честь, и животъ пріятеля зависи. Кажи ми, Анзелмо, кои ти одъ овы длею опасности прети, кадъ одъ мене захтеваешъ, да тако гадно дѣло учинимъ? Заиста ни єдна; већъ ты, оћешъ, ако самъ те разумео, да се своиъ силомъ потрудишъ, како бы ти честь и животъ одузео, а ся тобомъ заєдно и ясне бы самогъ упропастіо. Єръ ако те чести лишимъ, то є ясно, да те уєдно и живота лишавамъ, почемъ є безчестанъ човекъ несрећнін него мртавъ; и кадъ бы я, што одъ мене захтеваешъ, онай быo, кои бы ти таково зло учинio, не бы л' я онда и мою собствену честь убіо а уєдно и мене самогъ? Саслушай ме, Анзелмо, и неной ми речь прекидати, докъ ти све неизговоримъ, што противъ твогъ захтевања приметити имамъ, а тебн доста времена остае, да ми на то одговоришъ.

Анзелмо быше тимъ задоволанъ и Лотаріо разговоръ настави:

„Мени се чини, да є и съ тобомъ исто онако као и съ Маримъ, конма се неможе доказати, да су они у блудиву, нити изъ светогъ писма, нити изъ оны осиова, кои су изъ здравогъ разума и неразовене-науке изприлћни, већъ є нуждно нѣкна живе, ясне, сходне и убѣдителне примере предлагати и права математичка заключења одтудъ изводити, кои се одрећи немогу, као годь и ово предложеній: „Кадъ се од две равне величине равна величина одузме, онди заостанше величине єдна другой такође су равне," па ако и ово немогу да вонаю, онда іймъ треба очевидно ісшта нешто ясніе представити; па онетъ све ово неможе да учини, да позиаду истину наше свете вере. Овимъ почињемъ моранъ я и съ тобомъ да поступамъ; єръ та жела, кою си ты изразіо, противна є свакомъ, кои неје здравогъ разума има, и я се плашимъ, да ћу само време губити, ако самъ и радъ, да те изъ блудиј (писанъ радъ да се ісшта опорће изразимъ) извадимъ; но поготову заслужујешъ ту казнь, да те у томъ заслепленю оставимъ; али пріятельство моє недопушта ми, да тако строго съ тобомъ поступамъ и да те оставимъ, почемъ си на прагу пропасти, съ когъ ћешъ се у бездиу стропоштати. Но да бы те о томъ убѣдити могао, кажи ми найпре, Анзелмо; непитешъ ли ты, да я скромность на раскалашство наведемъ, да цѣломудреность скверниимъ, да некористолюбіе подимтимъ, да мудрость надхитримъ? Дабогме да то захтеваешъ; почемъ знаешъ, да честну, непорочну, некористолюбиву и паметну жену имаиъ. На што тражишъ? Кадъ ты знаешъ, да ће Камилла сва моя нападања одбити, о чему се посумнати неможе, какву ћешъ ты онда славу њоой болю дати, кою она садъ већъ незаслужује, и дали ће она тимъ добродѣтелніја быти, него што є сада? Или немислишъ о њоой онако, као што говоришъ, или самъ незнаешъ, шта ћешъ. Ако є непочитуешъ за онакову, као што се о њоой изражаваишъ, зашто є на пробу ставлаишъ, развѣ ако є навалище желишъ на зло навести, како бы я казнити могао? Или она по твомъ мнѣнію тако безпорочна као што мислишъ; онда нимало памстно ніе, несумнителну истину истраживати, почемъ никакву већу важность тимъ недобіи, него што има. Ты ћешъ доніе признати, да я неупутно што предузимаю, кое ће нами пре на штету него на пользу служити; особито кадъ насъ никаква нужда на то ненагонава, и кадъ є очевидно, да бы права лудость была тако покушеніе чинити. Овакова тежки створій подуваѣамо се само за Бога и светъ. Изъ љубави према Богу живили су свеци анђелски; за љубавь света путовали су по неизмеримомъ мору, по дальнимъ предѣлима и неброкнимъ населѣбнама, да бы само оно достигли, кое се земнимъ благомъ назива; и за єдно и друго бори се храваръ войникъ; єръ тежъ што спази онъ на зидинама непріятельскимъ какву пукотину, сиести юрне неразмишљаваћи се кроз3 пролом3, да се распалѣнъ жељомъ за свою веру, за народъ и за свога краља бори, прксеѣи хиладама опасностій, кое му грозе. Овакови створій човекъ се подувава, єръ су знамените, полезне и славне, предња су єръ великимъ трудомъ и опасности скопчане; али за оваково што, кое си ты предузео и изврштн намисао, нити ћешъ милости кодъ Бога, нити благо своги света, нити чести кодъ људи наћи; єръ нетнимо случай, да ти предузеће то за руконъ испадне, онетъ нећешъ тимъ нити славнін, нити богатін, нити већма почитованъ быти; испадне ли пакъ противно, то ћешъ ісштъ у нећу неволю пасти, него што представлаишъ себи; єръ ништа ти неће у томе помоћи, што ћешъ себи уображавати, да нико о той тайни незна, туга и нука доста ће тебе мучити, што ты самъ то знаешъ. Тайна ова неће тугу ублажити, већъ до тога ћете довести, да непрестано сузе лісиъ, па ако бы очи и безсузне быле, срдце ће твое крваво плакати. Шта мислишъ Анзелмо, кадъ бы случайно нашао такавъ діамантъ, о комъ су сви вештаци по оиету уверени, да є найчистіи, найсвнји и права редкость међу другимъ камењіемъ, па и ты самъ да верујешъ да є тако, а не другчіе; бы ли наметно было, да онай діамантъ на наковань метнешъ и чекићемъ стапешъ ударати, да бы се уверіо, да ли є заиста онако тврдъ, као што се потрубуе? И кадъ бы имесъ онай ту твою лудорію претрпіо и ништа му не бы было, тимъ доиста не бы скупоценій быо: кадъ бы се напротивъ разбіо (кое є могућно), не бы ли га сасвимъ изгубіо? На свакій начинъ, я сва-

ній бы рекао, да є тай лудъ морао быти. По овоме дакле представи, да є Камилла тай скупоценый одиѣаръ, одржи ли се она, то ће ону исту важмость имати; падне ли, то ће за тебе изгубљена быти; и онда бы текъ себе осуђавао, што си ты самъ узрокъ нѣне несреће. Поисли само, да никакавъ одиѣаръ није тако скупоценъ, као непорочна, и честна жена, и да честь жена одъ доброгъ имѣнія зависи, кое мы о њима имамо; па кадъ знаишъ, да твоя жена на високомъ степену честности стои, зашто бы посумњао, да она то правично заслужуе? Незаборавляй, пріятелю, да є жена слабо створенѣ, и да іой ништа на путъ нетреба метнути, где бы посрнула или пасти могла; нећъ треба іой сваку пречагу съ пута уклонити, да бы безъ муке стазомъ добродѣтельи путовала и до цѣли савршенства доспела. Естественоиспытатели кажу, да малу животињицу хермелина, кои белу кожу има, ловци преварономъ ватаю; метну сирћеъ при излазку блата, па после виканѣмъ истераю напоље. Кадъ она до калиногъ жеста дође, као укочена стане, и воле уваѣена быти, него да свою белу кожу исказа; єръ чистоћу већма люби него слободу и животъ. Добродѣтелна жена є као овай хермелинъ, а добродѣтель њена чистія є него садъ падшій снегъ; и кои жели, да жена његова ону неизгуби, већъ да є сачува, тай нека нечини онако, као што ловци съ хермелиномъ чине, и нека іой немеће на путъ обманьиве поклоне и лагаріе; єръ можно є, да она природнимъ силама нѣнимъ неће быти кадра безъ туће помоћи искушена побѣдити, зато сво дужни сме уклонити, како бы сийност добродѣтельи одржала. Добродѣтелна жена може се сравнити и съ финимъ огледаломъ, кое и одъ найлакше паре потавни. Мы смо дужни жене хранити и ценити као лепу башту, у коіой се руже и друго цвеће налазе, кои нико несме узабрати, већъ се тимъ задоволява, што му є слободно издалека гледати и мирисомъ наслађавати се.“

„Све ово што самъ досадъ казао, Анзелмо, односи се єдинствено на тебе. Садъ є время, да што и о ономъ прословимъ, кое се мене тиче. Ако у нечему пространъ будемъ, немой за зло примити, почемъ овай лабиринтъ, у кои самъ ушао и изъ когъ изићи желимъ, то захтева. Ты ме називаешъ твоимъ пріятелѣмъ, па опетъ ме желишъ части лишити, кое є противъ сваког пріятелства; но и то ніе доста, ты желишъ, да и тебе уедно части лишимъ. Да ты идешъ на то, да се я части лишимъ, то є свето; єръ ако Камилла приметн, да я њой ону подкопавамъ, она ће ме за „безчестногъ и невалалогъ човека сматрати, кои ни на достоинство свое, ни на право пріятелство призренія има. А да ћу и тебе обезчестити, и то є истина; єръ на момъ извѣшію лако ће примѣтити Камилла, да я но за лаковиелену сматрамъ, кое ми є повода дало, да мое желѣ њоой изявимъ, па ако се она тимъ обезчести, морашъ и ты обезчешћенъ быти, почемъ си ты њѣмъ, и одтудъ є онай зао обичай, што мужу, ако непоштену жену има, безчестно име надевао, прежда онъ ништа о томъ незна, и іошъ нанѣ, да є онъ повода дао. Зато понайпше онога, кога є жена непоштена, у место да га сажалѣваю ругаю му се некако, и ако онъ то безчестіе ніе своимъ владанѣмъ придобіо, већъ хрђавимъ владанѣмъ жене свое. Я ћу ти доказати, зашто мужъ безчестіе свое жене сносити мора, па макаръ и незнао, да є она непоштена или невалала. Немой ме нерадо слушати, єръ я за твою срећу говоримъ. Свето нанъ писмо каже, да є Богъ, почемъ є нашегъ праотца у Раю створіо, Адама ако успавао и съ лева му стране єдно ребро узео, изъ когъ є Еву створіо, о коіой Адамъ, пошто се пробудіо быо, ово рекне: ово є месо одъ мога меса, ова є нога одъ моя ногу. А Богъ рече: због тога ће човекъ отца и майку оставити, и они ће обое єдна душа быти. Тимъ є начињено у оно време супружество уређено, и такомъ свезомъ утврђено, да само єдна смрть може исту разрешити; сила и моћ ове дивне тайне тако се издалеко простире, да изъ два различна лица єдно постае; шта више кодъ правогъ супружества іошъ нећма я спопчано, єръ ако су и две душе, опетъ єдне исте желѣ имаю. На кадъ є нужъ и жена єдно, то слѣдуе, да нужъ нора подносити безчестіе жене свое, па живарь да ніе онъ тоне повода дао. Връ као што човекъ у целомъ тѣлу боль трпи, кадъ га само єданъ прстъ заболе, тако исто и човекъ носи на себе безчестіе име жене свое, почемъ су одъ єдногъ истогъ тѣла.“

„Помисли, Анзелмо, у какву ћешъ опасность себе строноштати, ако спокойный животъ твое жене узнемириш; помисли, какво є то лудо и несмислено любопытство, она чувства побудити, коя мирно у прсима жене твое почиваю. Знай, да оно, што ћешъ испитивањемъ можда добити, ништа ніе спрамъ онога, што ћешъ тимъ истимъ изгубити, кое є тако велико и убиточно, да се речма неда описати. Но ако те любопытство тако мори, да се тогъ никако окинути неможешъ, то нађи себи другогъ посредственика, єръ я тай немогу быти, па макаръ се найпосле и пріятелства твога лишіо — прежда бы ме то яко оказостило.“

Добродѣтельный и мудрый Лотаріо прекине разговоръ, Анзелмо пакъ, кои є пажљиво слушао поучителне речи ове, удубљенъ у мисли за неко време поћути, па после ну одговори: „Ты видишъ, пріятелю, съ каквомъ самъ пажљивости све ово саслушао, што си ни мало пре говоріо. По основима, примѣрима и сравненіима, кои ти ни навео, видишъ своју разборитость и право према мени пріятелство. Я видимъ уедно и признанемъ, да ћу срећу моју упропастити, ако совѣтима твоима неслѣдуемъ. Но ты морашъ себи представити, да я одъ онакве болести патимъ због кое неке жене земљо, угаль и кречъ єлу; а да бы ме одъ ове излечіо, морашъ залобљено ово позорѣ съ Камилломъ изиграти, па макаръ ладнокрвно и привидно. Она неће тако слаба быти, да при врломъ позиву честь нѣну окаля, а я ћу тимъ задоволянъ быти; и тако ћешъ ты и твоју дужность као пріятель испунити, и мени животь поправити и честь осигурати. Єдно те само може уверити, да се ты онога примити морашъ: ты видишъ, да самъ наумаю ово изврштти, па онёмъ ли допустити, да ону лудорію другогъ коиъ свобитимъ, кои бы ми честь, кою ты сахранити желишъ, окало. Ако пакъ Камилла у своме постоанству себе за непаляло и безчестногъ узсматра, то ћено ми лако тимъ поправити, што ћено іой намеру нашу сву одкрити. Кадъ же дакле успокоити можешъ, немой ни одрећи, немой никакве непріятности себи представляти; єръ ћу, као што реко, съ примъ покушењемъ задоволянъ быти.“

Кадъ Лотаріо види, да є нѣговъ пріятель тврдо намеранъ то учинити, и да га већъ никакви основи и докази изъ те блудње извести немогу, реши се, да се тога прими; єръ кодъ бы одрекао, другій, кои бы се тога примío, вође бы зло напео. Онъ му дакле то изни и замоли га, да никомъ другомъ несвобштава. Анзелмо загрли га и тако му благодари, као да му є найвеће благодѣаніе учиніо. Договоре се дакле, да сутра одма дѣло одпочну. Анзелмо обећа пріятелю, да ће га съ Камилломъ самогъ оставити и повача и други скупоцены стварій дати му, како бы іой поклоне чинити могао. Препоручи му такође да іой често серенаде чини и песме прави, и да ће онъ самъ такове састављати, ако Лотаріо не бы на то волю имао. Лотаріо све обећа, али не у опозиво, у колико є жели Анзелмова была. По учињеномъ договору врате се Анзелмовой кући, где є Камилла свакогъ минута мужа своєгъ ишчекивала, будући се овай дуже него обично задржао. Лотаріо оде кући забринутъ, єръ ніе могао представити, како ће съ Камилломъ започети; наседанпут падне му єдна писмо, да Анзелма превари а Камиллу ни у чемъ неуведри. Сутра данъ оде пріятелю своме на ручакъ и Камилла га тако лепо дочека, као што є достойно, да се искренъй кућный пріятель дочекує. После ручка заноси Анзелма Лотарію, да съ нѣговомъ женомъ проведе време у разговору, докле онъ некаквъ важанъ посао у вароши несврши, а тай посао траіне свега сатъ и по. Камилла є молила мужа да неиде, а Лотаріо нудіо му се да га прати; но Анзелмо остане при своме и рекне пріятелю да га чека, єръ има съ њимъ важна посла. Камиллу такође уноли, да пріятеля нѣговогъ разговара, докъ се онъ неврати. Доста, да є онъ нуждно или шта више]удо одсуство нѣгово тако знао извинити, да нико не бы помислити могао, да є привидно. Онъ оде, а Лотаріо самъ съ Камилломъ остане, будући су служителји отишли да ручаю. Седъ се наће Лотаріо на бойномъ полю, у присуству такве противнице, кои бы съ нѣномъ дражести читаву войску наоружаны кавалѣра победити могла. Некъ свакій помисли, да ли є узрока имао, што се збуніо. Да бы се изъ неприлике извукао, учини се, као да є сањивъ, и умоли Камиллу за опроститељ, да се на столицу наслони, докъ Анзелмо недође. Камилла му рекне, да бы болѣ было на дивањ лећи; но овай то ніе хтео и лежао є на столицу наслоњенъ, докъ ніе Анзелмо дошао. Кадъ овай Камиллу у нѣной соби и Лотарія спаваюћа нађе, поноси, да су се они не само спорозумѣли, него у томе и заспали. Єдва є могао дочекати часъ, да се Лотаріо пробуди и да му у шетньи испрнповета шта є и како є. Кадъ се Лотаріо пробуди, одо обоица у шетньу и Лотаріо Анзелму рекне, да онъ ніе могао одма у почетку любавь нѣгову Камиллу представити, но найпре є нѣну доброту и лепоту уздизао и рекао да се по целой варошн у звездекуе; овай почетакъ сматра за добаръ, што ће се кодъ нѣ удворити и другій путь послушанъ быти; єръ тако исто и ѣаво, кадъ ohe каквогъ човека да обмане, нетне ликъ анѣелскій на себе и само дотле у томе светли, докъ свое пенаврши; чимъ му за руконъ неиспадне, покаже се у правомъ виду. Анзелмо бышше тимъ задоволнъ и обећа се пріятелю, да ће често тако одлазити, или се гдн у авлін у послу наћи. Данъ є по данъ проазіо, а Лотаріо іошть ни споменуо є ніе Камилли о любави, пренда є уверавао Анзелма, да се онъ ніше пута съ њимъ разговарао и такве одговоре добіао, да се ни у чемъ покудити немогу, єръ не само што му никакву надежду дала ніе, него му є и претила, да ће се она мужу потужити, ако онъ одъ те зле намере неодустане.

(Продужиће се.)

Благородна жена.

(Сиршетак.)

Ако є и было попечитель громовногъ гласа и незграпногъ изгледа, опетъ се показиваво пріятанъ и учтивъ. Кукавна просителька обори очи и пружи му писмо. — Дантонъ отвори писмо, прочита и рекне: „О, госпоя Дюпортель! . . . другъ ми є о томъ већъ говорію — гледаћемо.“ — „Вы знате да є стварь хитна,“ примѣти просителька. — „Знамъ, знамъ . . .“ одговори онъ и погледи є пола-отвореннмъ, малимъ проницателнимъ и сасвимъ упалимъ очима. „Дайте ми само єдну речь вашомъ руконъ написану . . .“ „Добро, добро, гледаћемо. Но нестойно овде на врати, ућите унутра. Кодъ мене су мои вѣрни пріятельи на ручку, но при свемъ томъ свака любведостойна госпоћа добро іймъ дошла.“ — Ово реквши узме є за дркућу руку и одведе къ астлу; где се сви гости узбезекну, кадъ женску виде.

„Я вамъ представлямъ овде све добре пріятелѣ, кои се веома радую, што васъ виде!“ поведе речь Дантонъ съ некомъ особитомъ учтивости, кои се нимало слагала ніе съ нѣговимъ голіатскимъ тѣломъ и суровимъ гласомъ. После іой пружи столицу съ речима: „Ohete ли намъ то задовольство учинити, да намъ гостъ будете, ако смемъ молити?“ Млада госпоћа одкаже то руконъ машући. Многи одъ гостіо были су незадовольни, што ю є Дантонъ у салу увео, и погледали су є напрштенимъ погледомъ; други су опетъ погледали часъ ню а часъ учтиве-показиваюћегъ се домаћина, и гледали су да започетый разговоръ опетъ продуже. Разговоръ се повео было о дневной политики и то веома бурный; као што су се ноћу обично у Конвенту разговаряли, тако исто и дано при части и весело. Само є Дантонъ часто на младу госпоју погледао, и найпосле рекне іой: „Жао ми є . . . я самъ нисліо, да ћете съ нама заедно ручати . . . та узмите!“ Притомъ се непрестано окретао и одъ служителя огромнимъ рукама єдаше съ пићемъ пресићао и гостима точіо; али се и онъ ніе постидіо, єръ му є чаша навекъ празна была, будући є све на искапъ ніо. Чимъ се добро напіе, умеша се и онъ у разговоръ и све проче громовнимъ гласомъ надвиче. Но опетъ се у дишнуту показиваво тихъ и учтивенъ. Вино и разговоръ закратко све главе угрее; ника све већа и већа; изразя све опорія. Найпосле устане єданъ одъ гостіо и викне: „Было како му драго, главно є то, да смо мы прави пріятельи и грађани отечества, почевъ сви добра желимо. Дело, да се купимо.“ — „Потоне те и познаемъ као правогъ посредственика!“ викне Дантонъ смеюћи се. „Како

му драго, но дела да се куцнемо, почемъ е една цѣла овоѓ ручка та, да пiемо!“ — Сви се садъ подигну. — „Живiо Дантонъ!“ повикне пстый яростный противникъ и ласкателный, подмукльй и погубный човечуљикъ. — „Живiо Дантонъ!“ повикне садъ сви гости. — „Брзо на среду и съ другимъ правимъ имеповъ!“ рекне єданъ одъ гостiю са зачела и узвикне: „Живила република!“ — „Ты имашъ право Лепасе!“ одговори Дантонъ. „Живила република!“ — Сви су гости викали, осимъ оногъ налогъ подмукльогъ, кои се текъ поругателно смено. Дантонъ се опетъ окрене жладой госпоѣи и рекне iой: „О госпо, та учините намъ по вольи, еркните баръ — верујте ово е сасвимъ лако шпанско вино . . .“ — „Хмъ, хмъ,“ промумла єданъ одъ пiпаца, кадъ е погледао женску, кои е као штатуа недвижно стаяла, „грађанка се неплаши вина, већъ се тога плаши, што мора съ нама за срећу републике да пiе.“ — Она опака примѣтба попрати бѣдной нановo присуствiе духа. „Кажите поругателногъ лажљивца,“ рекне iой Дантонъ, „покажите му, да сте вы права пријатељица народа и достойна, да съ найзаменитiимъ членовима Конвента пiете и да се куцнете!“ — Госпоѣа Дюпортель устане тако смирено и величествено, да су е сви пiпаци съ найвећимъ высокопочитанiемъ гледали; узе чашу и пазiо за постонство и срећу републике. Бурный усклик зворн по свой сали.

„Окажите се тога,“ рекне найлабiй међу гостима, „заръ вы доиста мислите, да ни политикомъ задоста нечинимо; заръ е то малый радъ свако iутро новине читати, у Конвенту и Клубъ iћи, и као што и чинимъ, двадесетъ пръти за новине написати? Претежнiе послове одложимо! Ако Iемо непрестано радити, куда Iе намъ младость? Я се обкладити могу, да сви ни онако мислимо, као што е iоче славна пеавица у Опери певала. Єси ли е чуо Дантонъ?“ „Да, я е чуо!? Та коса ми се сва накзла. То е зачудо, како не музика овлада; учiо самъ додуше у младости певати, я не бы бишъ хрђавъ пеавчъ бiо, али . . .

„Сила, коiонъ самъ певао, потресла я задове!“

Кадъ е ово одпевао, сво е здање заечило, а другови се гроотонъ смеяли. Потомъ се попечитель окрене госпоѣи и рекне:

„Бл' истина, лепа госпоѣо, да мени и може огромномъ тѣлу нестои лепо, што ваше дражестне нерве и нѣжно срдце узцирпвамъ. Знате ли какавъ инструментъ?“ — Та нешто знамъ, али . . . — „Вы дакле и певате? У таковомъ лепомъ тѣлу мора да е божественый гласъ. Дайте арфу?“ — Госпоѣа Дюпортель нiе знала, како Iе започети, тако е ако вика пiпаца узбунила. Али да мужа избави, морала е све чинити!

Арфу донесу iой. — „Молимъ извините ме!“ повтори бѣдна жена, кои е сва одъ стра дрктала. — „Вы дакле нећете?“ — „Не што нећу, већъ незнамъ.“ — „Тоне се зацело не бы надао, и я мени нећете ту любавь да учините, мени?“ упыта Дантонъ гордо. — Госпоѣа Дюпортель узме арфу и дрктућимъ прстима стане удрати; а да бы Дантону у спену по вольи учинила, одпева умилнимъ и милозвучнимъ гласомъ бишъ ону песну, коя е тада у моди была. Многи одъ гостiю сасвимъ су одлучкрено слушали, и волели су о другимъ стварима мислити и разговарати се; Дантонъ пакъ помогао е своимъ гроповнимъ гласомъ и люлюшки се на столици кое због пића, кое због песне доцнио е сасвимъ уватру. — Кадъ е свршила песну, као помамнъ пљескао е Дантонъ, коме се и други неки придружили. — Госпоѣа Дюпортель устане и къ вратима пође, да бы се нешто разладила. — „Идите, идите,“ промумла Дантонъ, „кога е вино сасвимъ овладало, „нека не у другой соби причека,“ примѣти служителю.

Служитель е одведе у лепо-наменштену собу, у коiой су были орманi съ књигама, изложена акта и неке одъ папира кутiице, и на свакой овой было е по єдно писмо написато. Ово е была дакле канцеларiя попечителя правосудiа. На средъ канцеларіє стаяше повелякiй астал, и на нѣму изложена папира и акта. — Єдной овой жени падне садъ на памет, колико е за онимъ асталомъ глава на спрт осуђено и колико адны имена у онихъ кутiяма сасривених стов; и нѣкогъ е мужа име сигурно у некой одъ ови несрећны кутiя. Наєданпутъ се окомени кукавна, кадъ чуе вику, певанiе, смеяне, дерање; найвише се у томе доваљаше одликовано, онъ е урлао као разарены лавъ, кои е већъ єданпутъ крви окусiо. Мученица ова склони руке, падне на колена и помоли се Богу.

Готово два сата чекала е госпоѣа Дюпортель у соби; вонтина свећа, кои е на асталу стала, већъ поготову догорела. Наєданпутъ се врата отворше; служитель съ два чирака у руци уђе у собу. „Где е господинъ попечитель?“ упыта госпоѣа Дюпортель. — „Онъ Iе таки доiи,“ одговори упытанай, хетне чираке на астаљ и оде. У тай варъ отворе се друга съ противне стране врата и поиви се Дантонъ люлюшки се и рукама око себе пипаюћи, єръ су му ноге клецале и глава му потежка была. Съ тежкомъ муком дочепа се столице, згрува се на ню и копрцiюћи се погана као риба на суву стане роптати, као да Iе часъ пре душу испустити. Марану е са врата коекако скинуо бiо, я конщуло сасвимъ пиценао, коа е виномъ исполиванa была; коса му се као у дивљега свиньчета накострешила. Поштo е пiпаца за неко времe сь отоболѣнохъ главомъ дрекао бiо, напресно устане и промумла: „Заръ си ти онде грађанка?“ — Речи ове сасвимъ окамене госпоѣу Дюпортель, и сђе iой текъ на памет падну речи оногъ жирондисте, кои iой препоручивао, да она сама попечително писмо преда.

По краткомъ времену стане Дантонъ наново ечати. — „Ахъ, та я бу iошть и одъ кашљ умрет . . . да ми е само садъ остати! . . . То ждерање и пiанченѣ бишъ нiе за ной стомакъ . . . преколазъ ради као во, я . . .“ — „Онъ е тако пiянъ, да нeће ни ние свое подписати моћи.“ помисли у себи госпоѣа Дюпортель; найпосле осмѣли се, приближи му се и рекне: „Грађанинъ попечитель, вы имате сигурно заборавили, што сте ни обећали?“ — Упытанай разшири руке, ђини са столице но опетъ падне и рекне: „Шта Iемъ ты?“ — „Писмо, што сте ни на препоруку грађанина Р . . . обећали написати . . . опроштай мое мужу!“ — „Писати? . . . то е будалштина! . . . ту треба само ние избрисати, или га изъ ормана извадити.“ — „Изъ кога ормана?“ упыта госпоѣа Дюпортель одъ стра полумртва. — „Я Iу да свиснем! . . . Дайте воздуха!“ — Госпоѣа Дюпортель отвори прозоре, али ние смела да му се приближи. — „Робеспiеръ е право песто! . . .“ ци-

ме Дантонъ, „ништа нећеш, само крвь лоче! . . . Бантинъ, свуда ни цинеле!“ „Орлеанъ, орлеанъ ни помилуј! . . .“ викне господја Дюпортель оклопљеним рукама. — „О, ты си права луда, донеси га сама, ако га само!“ и покаже руком на оне одъ папира у ћошку, кое су писменима забележене биле.

Господја Дюпортель поиде се на мале мердевине, да су поредъ орлана стајале, и упита: „Јели писмо А?“ — „Немой ми као веселомъ човеку, дете мое, да зло помишљаш; Робеспјеръ е ђаво са своимъ дипломама! . . . Добро е, што те е грађанинъ Р . . . . къ томе послао; онъ е правый жирондиста. Ты познаш ако богиња, и лепа си као анђо, каженъ ти.“ — Господја Дюпортель стајала е као укопана докле, докле е онъ причао; али послије упита: „Јели писмо Б?“ — „Како се зове онъ?“ — „Дюпортель!“ — „Дюпортель? Писмо А нје, писмо Б — и то ње! Тражи гди е писмо Д! . . . Како си луда! Ја съ твоимъ писмомъ А! Ты се морашъ насмеяти, дете!“ и грохотомъ се насмее.

Једна господја Дюпортель скиде писмо Д и дође право свеће. Орланъ дакле овай садржаваше е акта политичнаго преступника, а на извршенје пресуде дано е реломъ по азбуки, и потомъ рачунаюћи Дюпортель ба сутра или найдаље прекуртра гильотинираће било. Брзо згради она акт тай и у џепъ метне. — Окрене се ћошкъ једнипутъ пажљиво на министера, али е по готову заспао био на столици. Она му пође благодарити, но нади, да е спасиће очи склопио. Погледи ћошкъ једнипутъ страшногъ колоноћу ремуиће, па после полагано изиће изъ собе. У предсобой себи спаваше е једанъ одъ служителя, но не тако тврдо, као ињеговъ господинъ, „Бантистъ!“ загрми одъ министеръ. Поченъ е кукавица жена пашила была, викнути Дантонъ служителя: „Море, гди е грађанка?“ — „Она е башъ садъ отишла.“ — „Отишла? На срећанъ ћой путъ! . . . Свуди ме и одведи ме до свешта.“ — Бантистъ увати министера за руку и покаже довуче га до кревета, изъ когъ е онай човекъ, кои е судбу Француске и целе Европе рѣшавао са зоромъ у ютру устао, и до руука као надничаръ радио, а одъ ручка напоно ноо.

Господја Дюпортель дако е садъ избавила мужа. Скоро доћу у Бордо, а одавде срећно одпутую у западну Индију; а после революције врате се опеть у Француску.

1
Св. Методій.

(Изъ Лѣтописа за Словенску литературу всештају и знанѣ.)

Пре неколико година напшао е живот св. Методія, Словенскогъ Апостола, кои е Шафарикъ у кньизи подъ насловомъ: *Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův* (споменици стараго књижества Югославена) у Прагу печатао, изъ једногъ, у Солунской Московской књижници налазећегъ се рукописа, кои несумњиво веку принадлежи. Издатель мисли, да е ово житописанје прелъ видење Моравске државе, или боље рећи, предъ Августовимъ смрть у Панонији написано; онъ е изъ Максе Дрезденскогъ Погодинових послашњи му препис реченогъ рукописа дао само просто печатати, безъ разсиновања примѣтбій, само што е оне потребне у рукопису поправио, кое су ако у очи ударале. Шафарикъ ніе примећно, да се онимъ житотописанјемъ Несторъ у своіой хроници већъ позвано, и то онде, где онай настарији Русскій историописацъ о словенскомъ богослужбу говори. *) Једно због тога, а друго, што е ово житотописанје много старіе одъ константиновогъ живота, и што више историска' података у себи садржи, заслужује, да се по своіой особитой важности већонай садржай укратко напреде.

У предговору приповеда се о сазданю света и човека, о развићю вере у старомъ завету, у колико е исто долазакъ Спасителя Исуса Христа спремило, а тако исто предговеда и историју хришћанске цркве укратко сь ињеними вселенскими сборима до трећегъ константинопољскогъ (680). По прескочетъ е другій Никейскій соборъ одъ год. 842. на кожъ е почитованѣ икона установљено, вальда због тога, што овай онда ніе имао прилике важности. У сликоъ житотописанію налазе се слѣдујуће новости.

Св. Методія произишло е изъ Словенске породице, пол се у Солуни доселила и кол е њихо сь отчине тако и сь матерање стране врло знатна и богата была; но ніе ињеногъ отца ніе нико познато. (Отацъ му ніе био Лавъ, Грчій сановникъ, као што нисли біографъ Св. Константина.) Заслуге, коима е ињегов отацъ почитаће Грка придобіо, побудиле су цара, кои е много о Методію слушао, те му словенско књижество преда. Но ово му знање писмо скрате, одрасти га се, и ступи у њиовскій чинъ у монастиру на Олимпійской гори. Ту ніе дуго остао; врло е по царской заповести морао своіа књижеч брата, Св. Константина сарадовати къ Хазарима, и то због тога, што е овога у дубокомъ вероизовомъ чувству и сполашњихъ достоинству препазивао, пређа е своіх књижеч брату у свуди утуцао. По повратку ињеговомъ жељо е царъ сь Патријархомъ константинопољскимъ наградити трудове Методія, те тако покушао склонити га, да се прими Епископскогъ достоинства: но почетъ га на то нису могли склонити, то га готово принуде, примити се Игуманства у богатомъ монастиру Полихону. Касније (оно год. 863) кадъ су Словенскогъ кнеза Растислава и ињеговогъ сьновца Святополука послашници дошли сь молбомъ, да ним пошље кнзвогъ христіанскогъ учителя, кои бы словенскій езикъ добро знао, што много христіанскихъ учителя изъ Италіе **), Грчке и Њемачке ињима дошашло, нису њеју собомъ слагали, већъ њихъ христіанску науку различно предаю; због тога бы они нао прости людје, желили правый духъ христіанства познати. Царъ дакле позове св. Константина къ себи, што е овай, као рођенай Солуњанъ, Словенскій езикъ савршено знао, а и што е врло научень было, и препоручи му, да сь ињеговимъ братомъ Методіемъ у Моравіо оде. Св. Константинъ, да би Грчку вѣбуку за словенскій езикъ сходномъ учинію, умисли и сь нѣколико писмена, кое су за гласове само Словенскому езику свойственне нужда была. У Моравіи провели су оба брата свештенія, житіе Апостола и богослуженіе и проповедали су народу три године веру Христову, поставивши се у исто време, да ово себе велико число ученика скупе, како бы они започето дѣло довршили. — Одавъ Словенскимъ Апостолима изъ земље жителомъ страћни христіански учителъи обтуже ій у Рим Папи, да они Панонію одъ римске Митрополіе одцепљую и константинопољской подчинити намеравају, а осимъ тога оправдаю су

*) Срвани: „Полное собраніе русскихъ лѣтописей.“ (I. т. Несторова хроника стр. 11. и 12.

**) У доказомъ веку знали су Словени Италіске, Влохе. По овоме може се закључити, да Несторъ, кои е ово житотописанје при руци имао, кадъ именомъ Влохи нарекуе никакогъ другій, него италіянскій народъ или Римляне.

ій и због многог другога. Папа позове ка то Константина и Методија у Рим, да њиховом суду предстаку. Константинъ, предчувствујући скоро предстојећу му смрт, запуне Методија, да се због любови къ иноческом животу никоме велике апостолске дужности неозаје, што ће и теме велике заслуге у Бога себи придобити. Животописацъ св. Константина вели, да се на овомъ путу у Рим, године 868. св. Константинъ због Словенског језика ако препирао са свештенцима у Млетакима, почем су они (свештенци), придржавајући се тога, што е Пилат надъ крстом Исусовимъ надписъ грчкимъ, латинскимъ и еврејскимъ језикомъ написати дао, доказивали, да осимъ ових језика никаквъ другій ніе достоинъ, да се на њему свето писмо преведе. Пошто е неумественость оваквогъ потврђивања неведеномъ изъ Св. писма сходнимъ изреченіема доказано, обратио е пазльивость свои противницима на богослужење Арменаца, Ибереянаца, Египћанаца, Етіопаца и другихъ народа, кои нимају свој писменый језикъ. (Свршетакъ следує.)

Афоризми.

— О свему разумномъ већъ е одавно мишљено было, само нама треба покушати, да іошть једномъ о томе мислимо.

— Како ће човекъ симъ себе познати? Сматраћемъ заиста никадъ, већъ дѣлома. Покушай, да твоју дужность извршишъ, пакъ ћешъ одма знати, какавъ си.

— Ако човекъ жели све оно изврштти, што се одъ њега очекује, то жора о себи више мислити, него што есть.

— Неке су књиге, рекао бы, ве тога ради написане, да човекъ изъ њи штогодъ научи, већъ да се види, да е сачинитель нешто казао.

— Мы бы друге лакше познали, кадъ небы увекъ хтели њима равни быти.

— Заблуђеній е врло добро довъ смо жили, само га потребы си собомъ у старость пренети.

— Дѣлителомъ в човеку за тимъ стало, да оно, што е право, чини, и да за се оно, што е право, у свету врши, о томе му се потребна брињути.

— Говори се, да собствена хвала смрди; то може быти: али само туђа неправедна покуда мирише, то публика неосећа.

— Мишаръ мисли, да пшеница само због тога расте, да његова клика нелѣ.

— Кодно е известно, тодно е и чудно, да истина и заблуђеній изъ једноъ изворишта извиру; због тога неке се чега заблуђеню шкодити, што се у исто време и истини шкоди.

Omnibus.

А. Бога ти, шта е изволъ овога образа горе у излогу написано?

Б. „Издинъ одъ свои' пріятеля изъ любови."

А. Дена любовь, кои свои пріятељ издаје!

Предговоръ у књизи могао бы се боль назвати „ревъ," коимъ се спаситель одъ мука бриши, и посвета, такъ.

Мы имамо више титулярны философа, него дѣйствителны.

Нье чудо, што се људи радо огледаю; они себе у огледалу виде суште. Кадъ бы философъ имао такво огледало, у коме бы се, као они совршено видити могао, тай се небы никадъ одъ њега одвикао.

О 'Орацієвомъ правилу: Nonum prematur in annum.

Я незнамъ, зашто бы списатель свои сачиненіе десеть година у своме писаћемъ ормару затворено држао, кадъ е онъ само девет месеци у майчиной утроби лепо! Или ваљда мисли постаю боль, ако дуже лежи, умрди се! Хвала Богу, те се многи ваши списатели овога правила непридржаваю; ерь напоследку боли и и мутне, него свраљкава вода. Ко ће н. пр. зимерити струи С°, кадъ е жедни незнаци као вкусну хладе? Само се іошть неће судіе одъ Орацієвога правила строго, на кадшто и строжіе придржаваю, те парише по девет и десеть година затворена држе; во на последку ій опеть убиште горе решавало, него у овимъ земляма, где се пресуде на премаць пишу.

Једномъ кукавномъ поштеномъ човеку требало бы два честна писма, да бы једно могао жертвовати, те да другоме леба набави. Због тога и неки списатели пишу съ измишљенимъ именомъ. Онда бы се могао човекъ съ једнимъ брзити, што бы му другоме одсекла.

Я самъ познавао људе, кои су тайно пили, а явно піани были.

А. Шта ћеко радити, по Богу! Шуме нестаю, а драва нам све по скупи.

Б. Е, чудна чуда! Ако се сва шума исече, онда ћеко палити кольце, а ако има толико, да ћеко се моћи служити, довољно ова шума немарасте,

Обява.

Подписани учтиво дају на знаћ, да су се изъ свога старога обиталишта „Шумадинца," због многе политичны разговора, за неко време иселили. Ком су остали дужна пека се изволи пріязни у „Подунавци."

Ерићъ и Петић.

ЯВНО ОДГОВАРАЊЕ.

Господину Е — у К —. Ваше послане нам песме нисмо могли у Подунавци печатати, једно због тога, што нису изволъ одушевлена, паше жорже пренмућствено быти О ло, и што у њима нелише природно, оригинално чувство, а друго због тога, што ше посе на себи печать нашимъ Геніемъ немају тог духа. Поеси у строгомъ смислу ше вештина, а ніе ни наука, већъ чистый Геній, кои любимца свеших својимъ огрева. Где овай нешимъ руководи, ту се наука с вештинолъ своди сама одъ себе у лепотной струи поилази, а где тога нема, ту се стваломна обезсећуя таћастама бисродить. Ту вашта нешимъ Орацієвъ свеш: „Si quid tamen scripseris, in Metii descendat judicis aures." већъ ово:

„Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis.
Indoctusque pilae, discive, trochive quiescit," т. в.

Играт' ко нема с', оружа се неће дедотине полеста,
Хоште, котура и чигре ако нема, тай седи на миру. (Прев. Светић.)

И тако значајно овай одговоръ съ Орацієвимъ речима: „Ego fungar vice cotis, acutum reddere quae ferrum valet, exors ipsa secandi." т. в. Я ћу сам брусу быт' подобан, гвожђе што може оштрити, сам пакъ сећи ніе никако кадар. (Прев. Светић.)

СЛЂУЄ ДОДАТАК.

СИТНИЦЕ ЄЗИКОСЛОВИЕ.

Написао Ђ. Малетићъ.

Међу свима падежима найтеже є употребљавать родитезагъ, тако да, по моѫ мнѣнію, сви у томе више или мнѣ грешимо. Ми само се другимъ читаћемъ и употребљаћемъ за сваи падежъ тако привикли, да погрешность и неправилчанство. Тако и. пр. пишемо готово сви: „Узрок нѣговог нечесрће, као што сви дяке, био є разлорь войводи." Ово є, по моѫ мнѣнію, погрешно, што смисао неизражава подпуно.

Точно изражавать понятія написане често найновијеѣ нешія и разлисованія. Савршенство слога зависи одъ савршене разумитености; тако да читаоци свршено погоде смисао писца. Истина є, да ваканих єзика нѣе толико богатъ и усавршенъ, да свяку писао и свако чувство точно наразі; али опетъ великій трудъ и те тешобе наше или инаѣ свлађује, по различной природи єзика, коимъ се пише. Ништа ту неможе начело: „Наши, као што говоримъ." Не, него: „наши, као што треба да говоримъ." Сви у устисмом говору предмышленно и у мислени и у граматини, на кадито и сувише, или што є писао брка одъ єзика, или што намъ ту нѣе толико до правилности и точности; зі у писменом говору сви се трудимо, да не само уредніе мислимо, него да се и точніе изразимо, што ту єдно понятіе недостатано или протаено изразимо, често дае повода инопакомъ налагано и толковано. Тога ради мора писацъ често и нове речи за точнія изразъ свои понятія стварати, ако му постоеће речи или по своѫ превасходъ смислу, или по двоіномъ и троіномъ значаю могу писи помрачити. Ако є даяде каква нешесность у изразу, то намъ уобичаено употребљиваћ нѣе никако сметати, да га неизправно, па ако не начинъ исправлаяа нешто и необичанъ быти. Тако чине и други народи.

У наведеномъ дяае примеру неможе остати родитезный падежъ, већъ бы се морало реће: „Узрок нѣговой нечесрће бяо є разлорь нѣу войводяи." Сходно овоме говорило и у обичномъ разговору: томе є узрок то и то," а не: тога є узрок.

Другій примеръ:

„Мени є увекъ исповолно было опоминяћ овогъ трговца, што ми є увекъ ни паметь приходило нѣкога некадашта."

Овде бы писацъ изразіо сасвимъ друго, него што бы мислио. Истина є, да овакви глаголи захтевају родитезный падежъ, као: опоменути се свое младости; сетити се упокоиног родитеља и т. д.; али ако се одъ оваяи глагола у говору употребе имена существителна: онда слѣдуюћа имена, коя показују у исто време и радню и предметъ, на кои се она односи, морају се, рекао бы, съ какимъ предлогомъ сложити. Да се дяае у наведеномъ примеру нешы помислило, да є ово „опоминяћ", трговцево, и не писчево, то бы се морало ни како другчіе реће. Съ предлогомъ на не бы се исто изразити, п. пр. „Мени є увекъ исповолно было опоминяћ на овогъ трговца," што бы онда значило, да є писци иско другій на трговца опомену. а не, да га се онъ самъ опомену. Бы ли се дяае морало реће: „Опоминяћ о овомъ трговцу," или како другчіе, нека реше наши єзикословци. Истина, та неразумителность може се онде избећи, као: „Увекъ ми є исповольно было, кадъ тодъ самъ се овогъ трговца опомену;" или избегаваћ показуе спромашство и нерразвіеность єзика. Какавъ бы н. пр. было онай єзикъ, у коимъ бы се морале непрестано едне и исте форме употребляваћ?; и. пр. „Я судимъ о граматини, или често судимъ неосновано. Како я мислимъ, онако нешесле сви люди. Єдан мисли плитко и просто, а другій дубоко и шверено." А неверуемъ, да бы се оваяи начинъ писаня икоше допао. Тако и и съ горьнимъ избегаваћемъ: нѣе є савршенство єзика, ако се може по сваковъ образованю мислій и чувства сазіяти. Но на сваки начинъ болѣ є показата и спромашство у єзику, него неразумителность у слогу.

Горећемъ примѣру подобанъ є и овай: „Бяши се съ мислима вечности." Я незнамъ, да ли є писацъ ово съ немачкогъ єзика превео, или намъ є свое мисли наложіо. У нашой белетристики често є писцу мало затимъ стало, да ли су писли туђе или властое, и тако се често пречути, да є преводъ. Но было како му драго, сваконако є нараъ погрешанъ. Писацъ намъ ніе хтео казати, да вечность нема свои мислій, него да се човекъ съ мислима о вечности бави. Требало є даяе реће: „Бяши се съ мислима о вечности."

Не мало забуну производе они родителни падежи, кадъ се по потребя морао ставити самъ, безъ помоћи други опредъзителни речій као што су н. пр. предлози. Ово карочито быва онда, кадъ неозначую какву собственость или какво припадяаће пређе именованогъ лица, него само предметъ, на коимъ се радня какогъ подлога изврпіава; н. пр. „Убиство Цезаря великога." Онде могу быти два смисла: или да є убиство учиніо Цезаръ, или да є нѣга другій убіо. У оныкиних приликами они писци, коима є до точности у изразу и до савршене разумителности, прибегаваю къ другимъ формама говора. Истина, за другій смисао имаю имена придяевтева, и тако бы се могао реће: „Цезарево убиство," пређа є и у томе слоѣи помоћь; али ако є већъ ино существительно съ придяевтевимъ скопчано, као што є у наведеномъ примеру, онда се существительно неможе пребратити у придяевтево, а ошшъ намъ, ако є посљедуюће предложеній местоименіемъ односителнимъ съ нимъ свезано. Наведенія дяае примеръ у своіой форми мора сметати разумителности, ако се писацъ съ другимъ формами неуме помоћи. Тако исто немамо: учитель Гимназіе, Лицея, и тако даяе, већъ бы се морало реће: учитель у Гимназіи, у Лицею, и тако даяе, као што и Немци пишу: „Professor am Gymnasium," ако є онстъ исто одъ наши нашего, те пишу: „Професоръ на Гимназіи." Немамо: „Любовь рода нек" наъ сваки," него: „Любовь къ роду нек наъ сваки." У опомъ исполе наъ туђъ єзикъ правиліо повлаяти, ако се у нѣму подобне погрешке налазе, као што и н. пр. у немачномъ: „Die Vaterlandesliebe," кое врстіи слисателя неправилно са: Die Liebe zum Vaterlande." Радуемъ се стварао єзикъ, разумѣ се га даяе и поприлати и допуњавати, необираући се на наймањи, да ли су се іошшъ у какомъ єзику неисправношћу неке погрешке уобичаиле и узакониле.

Кадъ и. пр. наша народ често неразликуе дателный падежъ одъ винителногъ по нѣговой форми, као што є у народнимъ песмама:

„О пой сине Краљевићу Марко!
Єси л' мене вирно путовао?
Єси л' мене сваку исповсіо?
Мене сваку, тебе верну любу?"
„Дай ти мене правогъ свидяати."
„Вала тебе, Краљевићу Марко."
„Па га зове себе на вечеру." и т. д. (Нар. пес.)

онда ћемо ово иначе одбацити и новіо савршеніо форму у

књижевном језику успоити. У језику нема ауктористета, као ни у свету разуми; нашић се сѣ напредованїемъ народа мења, поправли и дотерује. Кадъ и самъ г. Вукъ, строго придржавајући се народног говора, кадшто несвршене форму употребљује, н. пр. „Кад књижевник хоће да измишљени нове ријечи за какав језик неизвјестни, које ријечи у језику имају које ли немају“ — онда нам то неће никако сметати, да свршени израз нерасположителне речи овима замѣнимо: „незнајући, кои ријечи у језику има, кои ли нема“ Овде ніе речь о томе, да речи нешто имаю (habeo, habere), као н. пр. пріатности или непріатности, него да ли ги има, т. е да се у језику налазе (ex sibi, sunt. Ex sibi Philosophi, welche behaupten, sunt philosophi qui dicunt), и за овай е смисао друга форма много боља и познатія.

Тако е исто тешко, кадъ се мора употребити суштествително од оны глаголи, кои се слажу съ дателнимъ падежомъ, као што е н. пр. надати се; „добро ми е и болѣнъ се надамъ.“ Неки глаголи захтевају известне падеже съ предлогомъ. Од оваки глагола постаіе суштествителна имена захтевају од прилога истый падежъ съ предлогомъ, као: уздати се у кога, и уздаћ у кога; двоумити о чему, и двоумљаћ о чему; слагати се съ ким, и слагаћ съ ким, и т. д. Но како бы требало горньи примеръ, неприбегавајући къ другимъ формама говора, изразити, нека реше наши езикословци. Да ту истый падежъ, кои е захтево таквэ глаголъ, остати неможе, то е ясно; н. пр. „Надам моимъ будућимъ радостима олакшава ми у волик садашни горени судбине.“ Овакве ствари требало бы да нам разнеси речник или синтаксисъ; но кадъ заседъ но неспрећи немамо таквога речника и синтаксиса, то се морамо довити како можемо.

Сви готово познатеи предлоге: међу, између у једнакимъ односима, и мислимо, да су то два свршена єдника предлога, само што се по захтевању различнога падежа међу собомъ разликују. По мени се чини, да су ови предлози опако исто различни по своіой природи, као што су по своме саставу. Предлогъ између сложенъ е съ предлогомъ изъ и међу; неможе дакле имати онога истога значења, кое има и простый предлогъ међу. Кадъ е језикъ постанёо разлику у подъ и изподъ и у подобнимъ предлозима и причешћа, онда мислимъ, да мора постоити разлика и у предлозима међу и између, кадъ нас већъ и самый саставъ последнёга на то упућује.

Да бы се ово лакше познало, разлучићу најпре предлогъ подъ и изподъ.

I. Предлогъ подъ противоположенъ е предлогу надъ, и изражава:

1. Обстоятелство дубльине и низкости у односу на другу одозгор стоећу ствар, или само односећ низкости према каквой висини; н. пр.

„Подъ оном горомъ зеленом
И подъ найвишом планином,
Прави се коња играо,
Подъ собомъ земљо копао.“ (Нар. пес.)

2. Односећ времена, и значи пређъ; н. пр.

„Подъ ноћ поћо кнезъ полѣ.“ (Нар. пес.)

3. Изражава горнѣ обстоятелство и онда, кадъ казанъ глаголъ показује покретанъ од каквога предмета къ другоме, дакле промену места, или покретанъ безъ промене места; н. п.

„Капу скиде, баци подъ пазухо.“
„А у руку узима абуку,
И подъ руку боцу трусовине.“ (Нар. пес.)
„Подъ подомъ трче мишеви.“ и т. д.

II. Предлогъ изподъ. Како голъ што е овай предлогъ сложенъ са изъ и подъ, тако и сложено односећ показује. Предлогъ изъ показује одношећ простора, од кога какво покретаћ почиће, и подъ показује обстоятелство дубльине и низкости, као што е показано. Изподъ показује дакле почетакъ покретања у дубльини, у низкости, къ другомъ предмету (кадшто сдружень съ глаголомъ), на питаћ: одъ куда?; н. пр.

„Пружи руку изподъ међедине.“
„Бошњак вади на Мањани твога,
Подъ бошњком му ништа небиваше,
Изподъ бошња здраво изишао.“ (Нар. пес.)

Кадшто е опеть сродань предлогу поредъ, и показује правацъ покретања у низкости поредъ какогъ предмета; н. пр.

„Ударише изподъ танке куле,
„Изподъ куле краља Будимскога,
„Кадъ су били изподъ Вучитрна.“ (Нар. пес.)

Кадъ е дакле у овимъ предлозима она разлика и кадъ се једнъ место другога неможе постоити, и да се смисао неизмѣни, онда мислимъ да мора бити и у предлозима међу и између неке разлике. Я бы дакле рекао, да се предлогъ међу употребљује съ глаголима, кадъ се показује неко стање у другима, и покретаћ къ предмету одъ друге стране, и да изражава скупъ, множину, причисленаћ многима, и никадъ одвоећ одъ те множине; н. пр. „Први међу равни. Онъ е међу нама најверстан.“

Како у старијих, тако и у нашимъ србскимъ диплома, повелама, списима и т. д. нигде се неналазе предлози међу и између међусобне употребљени, нећу само међу, по потреби самогъ смисла и по природи истога предлога; н. пр. „Нашесе згоди размаріе между пређенки игралом дубровчанкы“ (Стефанъ Краљ, год. 1331). „Нлисеге господинъ царь нїи властеле господиня царя како даду пріателе дубровницко инокаесеру ала чинила доспѣ мегю нини дасе тои непомене“ (У време Цара Уроша, Краљ Вокславъ, год. 1362). „Говорѣе разумно нчьсно уисних делихъ краљевствиихъ нинею (међу) *) нинни работники славно просише многіе говореће дебиимъ платило краљевствои“ (Стефанъ истоіи Краљ Србљемъ босни нариморію, год. 1398). „Алосе учини воіа пра (ратпра) мегю дубровчани и мегю србли“ (год. 1429).

Само на одвоћ месту (међу у Србскимъ Споменицима год. 1840. стр. 267) налази се између: „Разѣ (разѣ) вподбимисе што видѣло одлучити између нашу упрухъ кућемъ нашимъ а матерѣ кихъ яко остане наконъ мене даве утомъ неусилую завес живота иконъ все живота данконъ раздвлм заволи право међу собомъ.“

Тако се исто правилно употребљује предлогъ међу нази и у народнимъ песмама; н. пр.

„Да е коме погледати было,
Кадъ удара у катане Марко
Како соко међу голубове.“
(Удари ти)

Међу пуца, где му средне куца.
„Равила е Европина стара,
Равила е ну домила е,
У Рудника града бѣлога
У велику пуку Дидларика
Међу вима девета братеанца.

*) Овде би свакій нашъ сваштель место предлога међу, ставіо између.

„Опоза'ћешъ дніе таквѣ еле,
Сву су гору врхомъ надвисиле,
Зеленіемъ листомъ зачиниле,
Међу вама бухаръ подъ има."
„Да међу ниха после нѣе каиге." (Нар. пес.)

Но чимъ е удаляванѣ одъ предмета, и не приближаванѣ къ предмету, или ако се само означае просторъ, кои какве предмете раставя, онда мислимъ, да се исноше поставати предлогъ међу, већъ између; н. пр. Онъ проће између насъ.

„Онъ тад' пушка свое бойно копѣ
Своме шарцу између ушію."
„Ах' вадъ туђе сее сиетавнике,
Туђе ће васъ сее завадити,
Башка ће вамъ дворе сагодити,
Између ныхъ трѣ посадити."
„Вечераше кириџіе младе,
Вечераше, пакъ су ожедниле;
Између себе вспѣръ узетоше." (Нар. пес.)

По овоме погрешно и:

„Узеше се изподъ руке," него, „подъ руку" нсзали; „Између сбію другова онъ се одликово природнихъ дарова," него: „Међу свима друговима" и т. д.

Тако и Г. Вукъ ове предлоге мешовито употребляе; еръ у предговору къ своме Рѣчнику вели: „Међу овијем ријечима има их много које су ми биле позиате још од прије." — „И будући да је село близо мало и кућа наша управо на води између двије водењице;" — и на стрини 704: „Тако су гдјекоји имали по пуну кућу дјевојаза, између којијех су најприје били раздијељени кућевни послови." Први е предлогъ „између" овде добро употребљавъ, а другій погрешно, и требало бы га са „међу" заменити.

Неби желіо, да се мои читатеља при оваквомъ решаваю позову на ово; еръ ово е у томе слабъ судацъ. Г Вукъ, при свимъ решаваи, какво е причастіе садашнѣга времена одъ глагола стрићи, ніе слушао свое ухо, већъ разумъ, и погодіо е, да е правилніе стригући, (као што се н. пр. у старимъ диплома назіва: „Истворн велике цеће укоторару тихо жегуће куће и труће викограде") ако ну се уку и учинило, да е болѣ „стрижући." „За прилагојемъ," реко е онъ, „да се и може уху чини лепше и обичніе стрижући, него стригући; или опет то не смијем мислити, да моје ухо у томе има боли укус од свега народа."

(Продужиће се.)

ПОЗИВЪ КЪ ПРЕДПЛАТИ
на
ШОДУНАВКУ.

Ако кои данъ изтеће ће четвртый месецъ, одъ када е Подунавка у животъ ступила. Идућегъ месеца, т. е. за време одъ 1. Юлія до последнѣгъ Децембра 1856. отварамо другій (полугодишньій) течай Подунавке и позивамъ сада наше предбройнике и остале любителѣ србскогъ књижества, да изволе на листъ нашъ предплатити и предплату тимъ више ускорити, што е намъ одъ потребе знати, колико ће одъ прилике екземплара штампа наша износити, да се тако свакоме недостатку доскоћи и течай листа у ничему непрекречи.

Предплатна е цена за Зенунъ дна форинта, и за остала места съ поштарином 2 ф. 30 кр. ср. но примѣтити морано, да е одъ потребе писма франкирати, съ коима новци на учредничество иду, и кое свака ц. к. поита прима и одправля. Подунавка излази сваке неделѣ єданпутъ на целоме табаку у формату четвртине и доноси ће разне чланке на полю красногъ књижества, иненито новеле, приповедке, по гдекоя важно песничко дѣло, біографіе, повѣстичке, езикословне и критичке черте; надаље кратке вѣсти и занимиве разговоре, ове дакако прилѣне изъ бистрн' извора озбильне знанствености и науке, къ томе добре дописе и друге ситнице.

Но да се шала на озбильность небы тужила, те да свачему простора у нашему листу буде, то ће намъ се честна и поштена, вредна и многохвалѣна лица, Ераклъ т. е. и Петакъ, амо доселити и хумористичку ньиву башъ весело обрађивати. Мы имамо ньону тврду речъ, да ће ду доћи, и када доћу, биће шачно лепе шале, пањетнѣ, досетльивн' речій подоста, и зато себи узимамо слободу, ошште сада и у напредакъ топло ій препоручити благонаклонноме читателю. Пакитъ свену томе биће повдинъ листъ и кадкадъ и по два лика, кои ће свакій листъ доносити, и побрпшћемо се, да све, што е болѣ и найновіе у той струци, нашимъ читательима предложимо. У случаю, ако бы у гдекоему листу ликъ изостао, што по околностима, єрбо овде вештогъ дворезца немамо, кадкадъ се догодити може, то ћемо онда таковоме листу или сходанъ додатакъ дати, или ликъ у идућему листу надокнадити. Исто тако являмо, да ће Подунавка и у будуће обаве разнога садржаа на концу листа саобштавати, а цена ће ніх бити као и досада, т. е. только пута по 3 кр. ср. колико напштампанн' буде обичнн' редій, изузимаюћи таксу, коя 10 кр. ср. одъ сваког огласа износи и у царску касу иде.

Млађана с Подунавка за кратко време ту срећу получила, да се с нашим читатељима допала и њихову наклоност задобила. Чули смо до данаске лепи' побудителни' речій одъ више страна', изъ коій доказъ изводимо, да ће нашему органу будућности бити, ако му крепке, т. ј. подпоре одъ читаюћегъ света буде. Мы смо зато препрани, и надаље нашъ трудъ и наше бриге той цѣли посветити, да средствомъ Подунавке къ слави србскогъ књижества нешто допринесемо, и зато се надамо, да овай нашъ позивъ неће безъ одзива остати. Доста намъ буди овде наводити, да с Подунавка чрезъ изворне нѣне саставке, чрезъ нѣне изъ садашњега живота ваѣене дрво- и камнорезе — позорность у далъњ кругу на се повукла и тако дѣлокъ показала, да се озбиљно о тоне труди, како да што више душевне забаве читателъима набави.

У обзиру ликова и образа писмото придодаемо, да ћемо што скорће Фрушку Гору, тамошње свето храмове и налазеће се по манастирима стародревности нешто начертане свету саобштавати, изъ чега е видити, да намъ мисли на то сиѣраю, да изъ наше народне баште цвећа сакупимо, съ њиме се китимо и тако Подунавки образъ предъ народомъ осветлимо.

Заключујући нашъ позивъ, ставлямо іоште до знања, да су ГГ. професори Ђорће Малетићъ и Димитріе Балантскій непрекидно садѣйствовали при Подунавки на себе приняли, исто тако су намъ друга господа, међу њима г. Архимандритъ Гавриль, Іосифъ Дреновацъ и Любомиръ П. Ненадовићъ, обрекли, да ће насъ дописима и сходнимъ принесцима подпомагати, тако, да с съ наше стране све оно учињено, што нашему листу за болъй развитакъ служити и читателѣ о искрености нашега горе назначени подпуно уверити може.

Уѣдно се умољавају и они, кои предплату свою одъ Марта до Іюна положили нису, да с подписаномъ учредничеству до конца овога месеца пошљу.

На последку являмо и то, да са сваким досадъ изишавшимъ числомъ служати можемо, ако бы дакле Г. Претплатитель кое число фалило, нека се изволи на издавателя у неплаћеннонъ и отвореномъ писму подъ надписомъ „Zeitungs-Reclamation“ обратити.

У Земуну.

Учредничество.

Огласи.

СТЕЙРИСКІЙ БИЉНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а особено противъ

кашља, грипе, кіянице, промуклогъ гласа, кратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказују, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ с олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найболѣ препоручује како малой деци, тако и найстаријимъ лицима; укусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейриского биљногъ сока бела, горе дугуласта и са калайнимъ капицама, на койи као и на стакленцету пише: „Апатеки код єлена у Градцу“ и „ІРА“, добро су затворена, и на њима су надписи заједно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна с єдносъ стакленцета 50 кр. ср.; нанѣ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завіе и пошље 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургхайтперъ, апатекаръ код „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трепчека.

Обявленіе на књигу:

„Домовница како треба да се изобрази. Преводъ съ немецкогъ. Књига ова поучна за све матере, кћери, домаћице и пр. износеће до 18 табака, и коштаваће 30 кр. да ю свакой даваће набави. Позивамо се браће Србља, да ову „Домовницу“ улостов своє любови Претплатомъ трай до посѣдньегъ Маія. Имена Г. Г. Претплатника нека се пошаю или на издавателя Подунавке, или мена у Добровницъ (Ragusa.)

У Добровнику, 10. Апр. 1856. Георгій Николаевићъ, Протопресвитеръ.“

Фортепіана продаю.

Фортепіяна са особито лепимъ и ясныма звуковъ, кои се због своє изредности, дугогъ трая и стаиности у гласу нарочито отликују, непрестано су на продаи, и изсвирана фортепіяна приносе у промену кодъ

Адолфа Яна у Земуну.

Одговорный издавитель: І. Ѳ. Сопронъ.

Печатано книгопечатителя І. Ѳ. Сопрона.

Број 18. У Земуну 30. Јунія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му је за годину 4 форинта, за пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштоване такве износе на 6 месеци 10 кр. ср. Претплатитерати се може у Аустрији код свике добре или поштене поште сакупителя или уредника у азіатскимъ земл., а у Кнежевини Србіи у главной књижари Јеличића Наполіёна у Београду. За остале земље се за редъ 3 кр. ср.

НА ЗНАЊЕ.

Съ данашньимъ листомъ свршује се предплата онима, кои су се на четири месеца, т. є одъ 1. Марта до конца Јунія пренумерирали: уполнаваю се дакле, да што пре њиову предплату обнове.

Св. Методіи.

(Изъ Лѣтописа за Словенску литературу, всторіу и живо.)

(Свршетакъ.)

Кадъ су обе Апостола близу Рима дошли, изишао имъ є Папа Адріанъ съ целимъ свештенствомъ и народомъ изъ Рима на сусретъ. Папи се обрадовао, што су Словенски Апостоли собомъ носили мошти римскога Епископа Климента, кои є у Востоку, данашньемъ Криму, мученичку смрть претрпіо; што су далѣ њиовомъ суду предстали, само због тога, што су ове землѣ, у коима су се као Апостоли показали, по канонима Петровомъ наслѣднику припадале, ако су по своме ревносно и подвижніи были Константинопольскомъ Патріарху, и найпосле што є тако врстне и заслужне люде предъ собомъ видіо. Онъ є подробно изпитао њиову науку, и кадъ є видіо, да се она съ начелима католичке цркве подпуно саглашава, благословіо є обоицу, одслужіо є самъ службу Божію, имаюћи предъ собомъ Словенске књиге отворене, и одбіцо є Словенима противно потрѣбнаньѣ Мистичкога свештенства, названим њиове приврженике троязичницима или Пилатцима. Наскоро затимъ, године 869. умре Св. Константинъ, пошто є као инокъ име Кирила приміо. Његова земни остатци буду поредъ остатка Св. Климента торжествено положени. После погреба заповеди Папа Епископу, кои є Пилатскомъ болести заражень био, да є Св. Метода за Епископа, а овога пратіоце ово за свештенике, ово пакъ за чтеце произвео. У то доба замоли Коцељъ, Панонскій князъ, Христовогъ намѣстозаступника, да му светогъ Методія пошље. Кадъ є Папа Методія у Панонію послао, предао му є писмо на Растислава и на све Моравце, у коимъ є Словенскогъ епископа као правовернога прогласіо, његову апостолску дужность благословіо, и противнике, троязичнике, проклео. Но при свемъ томъ препоручіо є Методію, да при богослуженію посланице (апостолъ) и евангелія најпре на латинскомъ, а после на словенскомъ језику прочитава, како бы се испуниле речи Св. писма: „Сва земља хвале Господа.“ — Ово исто писмо наводи Несторъ изъ Методіевогъ животописанія. — Касніе послао є князъ Коцељ Методіа съ пратьномъ одъ двадесетъ найодабранііи людіи Панн, съ молбомъ, да Словенскогъ апостола натрапо. итомъ стотице светогъ Андроника, једногъ одъ 70 апостола, водствя. Ово є и сльдовало.

После Растиславовогъ падења (870.) позове Карломанъ (кои се у животописанію погрешно Корогъ и-

менує) Методія къ себи, разговора ради са своимъ свештенством, кое є Словенину замерало, што є у његовој области дужност апостолску вршіо. Методій одговори, да онъ у Петровомъ царству учи; чувайте се дакле, да, почемъ се у туђу област утискујете, и тако рећи жељзно брдо коштанов главом пробити желите, ваш мозакъ неразпремете.“ Кадъ су му, због таквы речій налюћени, претили, одговоріо имъ є: „Ма не шта очекивало, мени є мало за тимъ стало; та я писань болый одъ оны, кои су због вере пострадали. Овде є моя дужность, да истину говорим; чините што є вама дужность.“ На то є Карломанъ викнуо своме свештенству: „Немойте узнемиравати мога Методія, єръ онъ є тако угрешанъ, као да є покрай усіяне пећи стоно.“ Методій одговори: „Тако є, господару! Некадъ су людій срели философи, комъ є зной сь чела капао, и запитаю га, зашто се тако угрео? — Препирао самъ се съ неотесанимъ людма, одговоріо имъ є.“ — Пошто су се свештенци због овы речій опоро съ Методіемъ свађали, уклоне се, — и Методія одведу као заробљеника у Швабску, докъ ніе Папа о томъ разумео, и Немачку съ одлученіемъ одъ цркве до'нда мучіо докъ ніе св. Методія освободіенъ. Затимъ оде Методій у Римъ, што є немачко свештенство Коцелу забранило принити га. Но почемъ є управо онда (871) Сватопулукъ немачкомъ Лудвику покорность одрекао и немачке свештенике протерао, кои уроўеницима нису были наклоньени и кои су о нздаи мислили, то є реченый Словенскій князъ Папу молію, да му Методіа пошаље, што су отчеви Моравяна христіянску науку одъ светогъ Апостола примили.

Одъ тога времена остао є Методій, по повратку своме, у Моравіи, до свое смрти. Съ особитомъ ревностію распространяо є онъ веру Христову, почемъ є Сватопулукъ свою силу на све стране међу Словенима, као поглавица надъ независнимъ князевима, разпростро, и средньо съ непріятелыма ратовао. Само єдан князъ (Weichselfürst), кои є, уздајући се у свою силу, христіане презирао и гоніо, и принудіо га, съ њиме ратовати, био є, пошто є Методіеву опомену, да се крсти, одбаціо, после кратког, ал' богатастог боя побеђенъ и заробљенъ (884). Ово є но свой прилиці био Виславъ (Wyslaw), кои є, ако намъ ближе околности и нису познате, касније Захлумію у Србіи отъ Византійскогъ цара Василія добіе. Іошть єдномъ напали су немачки свештеници Методіа, захтевајући одъ Моравске власте, да га изъ земље уклоне; но буду посрамљени Папинимъ писмомъ, у комъ га є Папа правоверномъ и „своимъ братомъ“ назвао. Они су свештенци претили Методію и съ гнѣвомъ цара, незна се, да ли Василія I. или Карла Толстогъ (дебелогъ); но кадъ є Методій къ цару дошао, обрадовао се опай яко, молію га за благословъ и задржао є єдногъ Словенскогъ свештеника при себи, што му є богослуженіе на Словенскомъ єзику омилио было.

Пошто се Методіа свію непріятелства и нападања освободіо, почне преводити цело Св. писмо и црквене књиге съ Грчкога єзика на Словенскій. Ово є превађенъ єршіо за шестъ месецій, уземши у помоћ два свештеника као брзописце. Њиговопоследнѣ явно повлачење было є путованіе къ Угарскомъ краљу на Дунаву, по свой прилици у Дакію; краљ га съ високопочитанѣмъ дочека и изпрати богато обдарена. Кадъ се Методій поболео, молили су га око њега скупљени ученици његови, да имъ каже о коме онъ мисли, да бы могао быти достойный преемникъ његовъ. Онъ имъ на то именуе Горазда, Моравца.

У недељу „laetare“ (радуј се *), кадъ се разпростръо гласъ, да се Методій поболео, по'нта Сватопулукъ — у животописанію назіва ће царемъ — са своимъ дворницима и своіомъ пратньомъ, као и многочеленый народъ у цркву, где є Методія службу служіо. Ту є светый апостолъ, по своме обичаю, многочисленый народъ у пуной озбильности поучавао. Са тоимъ се бесѣдомъ, тако рећи, разстао са своимъ народомъ, єръ после три дана преставіо се, 9. Априла 885. год., пошто се є дао опшпати. После опела, кое є на Латинскомъ, Грчкомъ и Словенскомъ єзику држао, положе његове земне остатке у катедралну цркву, докъ є скупљный народъ изъ гласа плакао.

Напоследку покуша' ћу, да изъ овогъ животописанія изведемъ характеристику Методіа. Светый Методій бно є одъ оны людій, кои се света колико є могуће клоне, и само стицаће различны околности или пропаће учинило є, те є његовъ животъ бно тако дѣлателанъ и съ многимъ неугодностима измешанъ. Онъ є бно особито благе нарави, побожанъ, за свету веру особито заузетъ, „у обхођењу дружевань, речитъ и умео є свою науку собственимъ примеромъ подкрепити. Но кадъ є нужда изискивала, снажно се одупирао противу нићніа свои' противника, нити се страшіо претиће нити каквы последица. Ёдномъ рече: Светый Методій бно є правый Апостолъ.

Шафарикъ потврђује, да є ово описаніе Методіева живота изводъ изъ неке пространіе біографіе. Но кадъ се опай целый саставъ овога животописанія строго изпыта, онда се неможе Шафариково нићніе принити; єръ поедине части овогъ сачињења тесно су међу собомъ скопчане, премда се овде и онде знатны недостатака налази. По овомъ животописанію морао се не само погрешны податци, већъ се мора и цело известіе о Методіевомъ апостолскомъ званію, као што га у Шафариковимъ словенскимъ старинами (§. 41. стр. 809 и т. д.) налази, изправити. Овде іошть примечавамъ, да Методій ніе крстіо Богора, Бугарскога краља, године 861., као што Шафарикъ (стр. 589.) мисли — премда о томе наводи двострукo свѣдоћіе Штритера (Memor. popul. II., 570—2), т. к. да є Богоръ у Цариграду крштенъ, или у Бугарской кажимъ грчкимъ владиком; ово последње бы'ће вероватніе. Но то се овако збыло: Методіевы ученици нађоше после Моримрове смрти прибежиште у Бугарской, где є краљ Симеонъ одъ 887—927 славно владао, и упознадоше народъ са своимъ учителемъ. Съ тога су Бугари разпространили ону побожну лож: да є Методій было њиовъ апостолъ, а зу є дужность некій, иначе непознатый Тодоръ Куфара єршіо. Тако исто вала и Методіево одношење према Виселаском князу (князу на Висли) точніе изпытати, и премда се Бѣловска система овнмъ животописаніємъ потврђује, тиме, што

*) Недеља laetare, кое се у римской цркви по почетку Двадесетог вездна као и остале недеље великога поста по изворедним псалмима, кои се ово недеље читаю.

Сватоплукъ свою власть и на сусѣдне кнезове разпростире, то ћемо опетъ засадъ наше мнѣніе о томе одложити. По овомъ животоописанію могли бы и то потврдити, да словенскій црквени езикъ није никако био Бугарскій, већъ да є био вештo направљаный езикъ, и да су његово развијање Панонски и Моравски елементи, као што є Кошитарь мисліо, много више вриногли, него Македонско (или Трачиско) Словенско (Солунски), но и последньи се знатно разликую одъ Бугарскогъ. Но ово оставлямо Словенскимъ филозофима.

Несмисленый любопытьнякъ.

(Продужетъ.)

„Врло лепо,“ рекне Анзелмо, „речи є победила, но садъ морамо покушати, да ли ће и у самой ствари победителька остати. Сутра ћу ти дати две хиляде талира у злату да їой поклонишъ, а толико исто и за одѣћу, еръ жене, особито лепе, налазе удовольство у накиту и одѣћу; па ако Камилла и овомъ покушенію противъ стане, онда ћу задовољанъ быти и нећу те више трудити.“

Лотаріо одговори, да ће садъ све чинити, кадъ є већъ започело, премда ће му трудъ суптинъ быти. Онъ прими 4000 талира, кои му четиръ хиляде неприлике учине, што није знао, шта ће изнићи. Напослетку на едно смисли: да каже Анзелму, да она и поклоне и одѣћаре онако исто презире као и речи, и да є найбољє окапути се даље покушенія, почемъ се тимъ само време губи. По судбини є другчіе хтела. Анзелмо по своме обичаю остави Лотарія самогъ съ Камилломъ, а онъ у место у варошъ да оде, сакрія се у предньо собу и кроз ключаницу вирію є и потрію на ово двое. Но на жалость примети, да Лотаріо за по сата ни речице съ Камилломъ проговорію није, а не бы се съ њомъ у разговоръ пустіо, да є и сто година седіо. Све ово на то га побуди, да га є пріятель омануо. Да бы се шакъ осведочіо, уће у собу, зовне Лотарія и упыта га, како садъ съ Камилломъ стои и да ли му є у нечему наклона. Лотаріо му одговори, да нема више надежде; еръ га є Камилла тако гордо одбіла, да нећe сметн више съ њомъ проговорити.

„Ахъ, Лотаріо, Лотаріо,“ рекне Анзелмо, „како зло испуњавашъ дужность твою и како мало одговараш ономъ повереню, кое у тебе имамъ? Содъ самъ бишъ кроз ключаницу гледао и приметіо, да ни речи съ Камилломъ проговорію нисн. Па кадъ є тако, зашто ни одузимашъ прилику, да ово докучишъ, што желимъ?“

Ово є доста было за Лотарія, да га збуни и осрамоти. Да бы ону срамоту опрао са себе, закуне се, да ће му при томъ приликомъ све удовлетворити и рекне му, да може слободно изъ потаї гледати, еръ одсадъ непотребуе никогъ, кои бы га на то гонію. Анзелмо све му повруе; и да бы му іошъ болю прилику дао, рекне му, да ће некомъ пріятелю недалеко одъ вароши на польско добро отићи и тамо се осамъ дана забавити.

Несрећньи и несмисленый Анзелмо! шта си помео? шта си подврео? колико несреће и беда тобиришъ себи на врагъ? Твоя є Камилла добродѣтелна; ты можешъ съ њомъ мирно уживати; нико те неће у твой срећи узнемирити; нѣне мисли небуде по тами, већъ се съ домаћимъ пословима занимаю; ты си їой рай на земльи, цѣль нѣны жеља, осећаньє радости и праваць волѣ, кои се само твоїой и волы божіой повинуе. Кадъ ти є таква добродѣтель, таква лепота и честность дата, зашто тражишъ ново и уображено скровиште, кое ће те у несрећу бацити, почемъ се ни нашто друго осложити неможешъ, већъ на нѣне слабе силе?

Анзелмо спреми се сутра данъ на путъ и рекне Камилли, да ће за време нѣговогъ одсуства Лотаріо домаће послове вршити и свакій данъ на ручку быти; зато треба да га тако предустрета као и нѣга самогъ. Камилла као добродѣтелна и паметна жена упрепасти се и рекне му, како є неупутно, да туђъ човекъ место нѣговог у кући заступи. Ако онъ мисли, да она нећe кадра быти кућомъ управляти, то нека покуша садъ првый путъ, па ће се уверити, да є она кадра и нећe послове вршити. Но Анзелмо рекне їой, да є онъ тако закључіо; а њой ништа друго неостаe, но прстъ на уста метнути и повиновати се. Камилла ну одговори, да ће по налогу нѣговомъ све чинити, премда їой се то никако недопада.

Анзелмо одпутуе, а Лотаріо сутра данъ дође нѣговой кући и буде одъ Камилле пріятельски и лепо дочекань, премда є избегавала съ њимъ насамо остати, већъ су навекъ око нѣ служавке биле, особито нека девойчица именомъ Лювелія. Ова є гобито нека сиротиньа, еръ є съ њомъ заедно одрастала, будући су є родителъи Камиллини їошъ малену узели. Лотаріо за три дана ніе їой ништа рекао, премда є прилике имао; еръ служитељи и служавке после ручка одъ у другу собу да ручаю. Но ово є врло кратко трајло, будући іошъ є господа налагала да се съ ручкомъ пожуре, а Лювелія порадa є увекъ пре ручати, како не бы она ни за по минута сама съ Лотаріомъ остала. Али девойчица ова имала сама съ Лотаріомъ остала. Али девойчица ова имала сама своя мисли у глави, и изласила є почесће напоље и њи саме у соби оставлала (као да є знала). Но при свемъ томъ характеръ и достоинство Камилле задржаваю є езикъ Лотаріевъ. И башъ ова озбиљность Камиллина довеле и едно и друго у несрећу; еръ ако є онъ и ћутао, опетъ у мислима имао Камиллу, нѣну скромность и лепоту, кои бы и само каменито срдце распалити могао. Што є мање Лотаріо съ њомъ говоріо, то є већма нѣне любопостойности періо и нѣной лепоти дивіо се; и у овоме заборави, шта є пріятель пріятелю дужанъ. Хиляду пута долазило му є, да изъ вароши оде и у сеоске тумарне, да ово докучишъ, што желимъ?“ Све ово на то га побуди, да га є пріятель омануо. Да бы се шакъ осведочіо, уће у собу, зовне Лотарія и упыта га, како садъ съ Камилломъ стои и да ли му є у нечему наклона. Лотаріо му одговори, да нема више надежде; еръ га є Камилла тако гордо одбіла, да нећe сметн више съ њомъ проговорити.

„Ахъ, Лотаріо, Лотаріо,“ рекне Анзелмо, „како зло испуњавашъ дужность твою и како мало одговараш ономъ повереню, кое у тебе имамъ? Содъ самъ бишъ кроз ключаницу гледао и приметіо, да ни речи съ Камилломъ проговорію нисн. Па кадъ є тако, зашто ни одузимашъ прилику, да ово докучишъ, што желимъ?“

Ово є доста было за Лотарія, да га збуни и осрамоти. Да бы ону срамоту опрао са себе, закуне се, да ће му при томъ приликомъ све удовлетворити и рекне му, да може слободно изъ потаї гледати, еръ одсадъ непотребуе никогъ, кои бы га на то гонію. Анзелмо све му повруе; и да бы му іошъ болю прилику дао, рекне му, да ће некомъ пріятелю недалеко одъ вароши на польско добро отићи и тамо се осамъ дана забавити.

Несрећньи и несмисленый Анзелмо! шта си помео? шта си подврео? колико несреће и беда тобиришъ себи на врагъ? Твоя є Камилла добродѣтелна; ты можешъ съ њомъ мирно уживати; нико те неће у твой срећи узнемирити; нѣне мисли небуде по тами, већъ се съ домаћимъ пословима занимаю; ты си їой рай на земльи, цѣль нѣны жеља, осећаньє радости и праваць волѣ, кои се само твоїой и волы божіой повинуе. Кадъ ти є таква добродѣтель, таква лепота и честность дата, зашто тражишъ ново и уображено скровиште, кое ће те у несрећу бацити, почемъ се ни нашто друго осложити неможешъ, већъ на нѣне слабе силе?

Анзелмо спреми се сутра данъ на путъ и рекне Камилли, да ће за време нѣговогъ одсуства Лотаріо домаће послове вршити и свакій данъ на ручку быти; зато треба да га тако предустрета као и нѣга самогъ. Камилла као добродѣтелна и паметна жена упрепасти се и рекне му, како є неупутно, да туђъ човекъ место нѣговог у кући заступи. Ако онъ мисли, да она нећe кадра быти кућомъ управляти, то нека покуша садъ првый путъ, па ће се уверити, да є она кадра и нећe послове вршити. Но Анзелмо рекне їой, да є онъ тако закључіо; а њой ништа друго неостаe, но прстъ на уста метнути и повиновати се. Камилла ну одговори, да ће по налогу нѣговомъ све чинити, премда їой се то никако недопада.

Анзелмо одпутуе, а Лотаріо сутра данъ дође нѣговой кући и буде одъ Камилле пріятельски и лепо дочекань, премда є избегавала съ њимъ насамо остати, већъ су навекъ око нѣ служавке биле, особито нека девойчица именомъ Лювелія. Ова є гобито нека сиротиньа, еръ є съ њомъ заедно одрастала, будући су є родителъи Камиллини їошъ малену узели. Лотаріо за три дана ніе їой ништа рекао, премда є прилике имао; еръ служитељи и служавке после ручка одъ у другу собу да ручаю. Но ово є врло кратко трајло, будући іошъ є господа налагала да се съ ручкомъ пожуре, а Лювелія порадa є увекъ пре ручати, како не бы она ни за по минута сама съ Лотаріомъ остала. Али девойчица ова имала сама своя мисли у глави, и изласила є почесће напоље и њи саме у соби оставлала (као да є знала). Но при свемъ томъ характеръ и достоинство Камилле задржаваю є езикъ Лотаріевъ. И башъ ова озбиљность Камиллина довеле и едно и друго у несрећу; еръ ако є онъ и ћутао, опетъ у мислима имао Камиллу, нѣну скромность и лепоту, кои бы и само каменито срдце распалити могао. Што є мање Лотаріо съ њомъ говоріо, то є већма нѣне любопостойности періо и нѣной лепоти дивіо се; и у овоме заборави, шта є пріятель пріятелю дужанъ. Хиляду пута долазило му є, да изъ вароши оде и у сеоске тумарне,

заслужује, почемъ се и предъ Богомъ и предъ людима извинити може. Лепота и драженсти Камилинне, удесна прилика, коју му је самъ несмисленый пріятель подао, побѣде надъ честности и склону Лотарія, да је трећій данъ по одлазку пріятеља свога Камилла сву любовь нѣгову изабіо. Камилла чувши ово одъ Лотарія упрепасти се, ништа му неодговори и оде у другу собу. Ово непонаштво ништа необори Лотарія, него га іошть већма обнадежди, и садъ је текъ почео обожавати. Камилла видивши намеру нѣгову ніе знала шта да ради; ако се и далѣ упусти съ њимъ у разговоръ, биће горе. Седне дакле тогъ истогъ дана увече и слѣдујуће писмо мужу напише:

Љубезный мой!

„Обично се говори, да войски безъ воће и граду „безъ заповѣдника зло иде; а мени се опетъ чини, „да младой жени іошть горе мора нѣи, кадъ је мужъ „безъ икаквогъ узрока саму остави. Я самъ за време „моје твогъ одсуства у такве околности дошла, да ни„самъ у стању више ій подносити, већъ да ћу при„нуђена бити кућу оставити, и родителима моима о„тићи, ако се ти непожуришъ да кући дођешъ; єръ „онай, кога си ты мени за надзирателя оставіо, са„свимъ другу цѣль иде да изврши, а не ону, кою „си му препоручіо. Тебе као паметномъ човеку ніе „нуждно више доказивати, а не бы ни паметно одъ „мене было, да се ісвіе изразимъ!

Твоя Камилла.

Кадъ Анзелмо писмо прими, обрадује се, што є Лотаріо првый коракъ учиніо и што се Камилла онако бранила, као што є онъ желіо. Онако радостанъ одпише іой, да му кућу нипошто неоставља; єръ и онъ ће се самъ скорымъ вратити. Камилла не само да се дивила одговору овомъ, него є садъ іошть у већу забуну доведе. Нитъ є могла у кући остати, нити родительима нѣи; єръ ако остане, нѣна є честъ у опасности; ако ли оде, учиніће противъ мужевліве волѣ. Найпосле на ту несрећну писао дође да остане, и Лотарія никако да неизбегава, како не бы млађима у кући повода дала да подозреваю; и готово се клала, што є мужу писала; єръ се поплашила, да недоће мужъ нѣнъ на ту писао, да є Лотарію увиђіо лакомисленость нѣну, и као пріятель то покушао, како бы іой ту лакомисленость изъ главе истерао. Она ослањаюћи се на своє поштенѣ и на Бога, заключи, да Лотарія у напредакъ ћутећи саслуша, а мужу о томе ништа да неспише, да ну не бы тимъ неповольности чинила. И до тогъ є дошла да Лотарія кодъ мужа извини, ако бы є овай пытао, шта є нію писао, да онаково писмо пише. Съ оваковимъ мићніемъ, кое є истина благо, али не баш паметно и мудро, саслуша сутра дань Камилла мирно Лотарія, кои є садъ тако любезностойно говоріо, да є нѣно постоянство већъ ніати се почело и нѣна честность падати; премда є умлане погледе крала, кое су сузе и полбе Лотаріеве у души нѣной побудиле. Оно є све приметіо Лотаріо, и садъ се текъ већма успламти. Почемъ є знао, да само у одсуству пріятеля свога љубавь ову укорениги може, то стане о нѣномъ сапольбію говорити и лепоту нѣну узвишавати; єръ ништа неможе тако лако женску у мислима оборити, него она суета, кадъ іой се ласка. Доста да є онъ стену добродѣтельи нѣно подкопао тако, да є Камилла пасти морала, па да іой є средне одъ самогъ гножња было. Онъ є молію, ласкао, тужіо се, клео се и описивао своя чувства съ такномъ патромъ, да є честность Камилину падачао и побѣду добіо, коіой се манъ надао, него што є желіо. Камилла се прела; добродѣтеља Камилла падне. Но да ли є ово чудо, кадъ ни самъ Лотаріо ніе у стању было пріятельство у правомъ смислу сахранити? Ово є прьый доказъ, да се одъ любави само чрезъ бѣгство сахранити може, почемъ се више него што є кадаръ одъ човека захтева, да ову силу побѣди! Люцелла была є една, кои є о томе знала; єръ никако нису могли нѣново споразумленѣ одъ нѣ сакрити. Лотаріо ніе хтео казати Камилли, да му є овоме повода дао самъ Анзелмо, како не бы она хрђаво мићніе о любови имала и поичезнла, да є тай случай и навео нѣга, да се у ню залюби, а никако собствена нѣгова жели.

После неколико дана врати се Анзелмо кући, незнаюћи, да є за време одсуства ово изгубіо, што му є найлѣпше, и чега се онъ найманѣ плашіо. Одма оде Лотарію и пошто су се као верни пріятели загрлили, упыта Анзелмо Лотарія, да ли ће ну сирьт или живогъ обавити.

„Све што имамъ казати, пріятелю," рекне Лотаріо, „то є, да ты такову жену имашъ, коя се за образацъ узети може и коя као діамантъ међу свима добрима женама свети. Сваки є речь моя, коју самъ іой рекао, у ветарь отишла: моя обѣћања презрела є, моє поклоне презрительно одбила и моє сузе поругательно изсмевала. Єдномъ речи, као што є Камилла образацъ женске лепоте, тако је исто и примеръ скромности, любведостойности, честности и свію врлина, коє изредну жену облагорођаваю, подижу и усрећую. Узми твоє новце, пріятелю, натраг, а ій употребити писамъ могао, єръ врлина Камилле твоє ништа се поклонима ништи обећањемъ поколебати могла. Буди садъ задоволанъ, Анзелмо; немой никако изнова покушавати; єръ почемъ си опасну морску стену, на коју те є подозренѣ и неверство женско навело, срећно пребродіо, то се неупуштай у нове віоре и непокушавай съ другимъ коимъ корнаопомъ по другій путъ съ добромъ, тврдомъ и постояномъ лађомъ, коју ти я небо дало, по свима морама бродити; већъ буди уверенъ, да си у сигурномъ пристаништу; утврди се ленгеромъ и седи на пару, докъ ти ону царицу непошту, одъ коє се нико на свету одъ нити неможе."

Анзелмо врло се обрадује речма Лотаріевима, и веровао є, као да му оракулъ говори; али га є опетъ молію, да се неокане овогъ предузећа сасвимъ, већъ века у манѣмъ продужа, па было то само да време проводи или забаве ради. Нека є чесће стиховима узвишава подъ измишљѣнимъ именомъ Клоре, а онъ ће іой самъ казати, да се Лотаріо у неку лепу даму залюбіо и іой подъ оними именомъ зато стихове прави, да бы є тимъ победити могао. Ако бы нанъ мрзко было Лотаріо стихове правати, то ће онъ на себе дужность ту примити.

„Ніе нуждно," одговори Лотаріо, „и мени су музе познате, и ћу то самъ чинити. Ты приповедай само Камилли о залюбљѣномъ моемъ стању, и я ћу се за стихове бринути; на макаръ и небыли онаки, као што предметъ захтева."

Опакавъ є договоръ было несмисленогъ љубопитљивца съ невернимъ пријатељмъ. Анзелмо чимъ є чуо дошао, увиђа Камилу, коа се дивила, што ніе чула, каквогъ є повода дао Лотарію, да му опакво писмо пише. Она му одговори, да є за време његовогъ одсуства на Лотарія пријатеља, да онъ ње предустрета ню башъ честитимъ речма; но касније се другимъ уверила и видила, да є она себи то само убразила, почемъ є Лотарію избегавао прилику съ њомъ на само быти. Анзелмо рекне іой, да она ништа несумња; єръ Лотарію залюбљивъ є у єдну красну девойку и њой често стихове пише подъ именомъ Клоре; да кадъ ни овогъ не бы было, онетъ не бы требало да и пријатељству Лотаріевомъ посумња. Да ніе Лотарію потайный знакъ Камилин дао о стиховима и написмомъ имену Клоре, она бы се зацело уверила о сарегновању Анзелмовомъ. Но почемъ є о свему известена была, то іой ништа на умъ ніе могло пасти. Кадъ су сутра данъ сви троє за ручкомъ сединли, замоли Анзелмо пријатеља, да му штогодь о Клори прочита, а о историји њиной ніе нуждно говорити, почемъ є Камилла никако непознае.

„На кадъ бы є и познавала,“ рекне Лотаріо, „и онетъ не бы ништа крio; єръ кадъ залюбљивъ драгости своє любезне уздиже, а уедно се и на њину неумољивость тужи, то честность њену тимъ зацело веломи у опасность.“

Пошто є Лотаріо стихове прочитао было, Камилла є тимъ сонетомъ врло задовољна была, а Анзелмо іошъ већма є похвалъниво рекавши, да дала та врло немилокрвна мора быти, кадъ и ове ясне и истините речи немогу срдце њено да умилостиве.

„Ели све истина, што залюбљени стихотворци у песнама кажу?“ запита Камилла.

„Као стихотворци,“ одговори Лотаріо, „неговоре свагда истину; као залюбљени пакъ више у речма оскудњеваю, него у истини.“

„Ту нема сумњ,“ рекне Анзелмо, како бы речма Лотаріевимъ њену вижность дао.

Камилла пакъ што є више стихове внимателно слушала, то є већма Лотарію наклоњена была; и не само што є сонетъ развеселио, него што є и уверена была, да є она предметъ песне и Клора, коју онако уздиже. Она га садъ напово замоли, да бы іошъ какавъ сонетъ на паметь изказао.

„Я знамъ и више,“ одговори Лотаріо; „но незнамъ, дали ће добаръ быти као онай првый, или што више, да ли є и онай првый добаръ было.“

Кадъ и другій сонетъ прочита, Анзелмо хваліо є и онай као онай првый и тимъ є већу му себи конао, у коју ће се осрамоћенъ строзноштати; єръ што се њекма трудіо Лотаріо, да га осрамоти, тимъ є више силе напрезао да га увери, како му є честь за правомъ темељу основана. И заиста є Анзелмо све вероваo; єръ сваки коракъ Камилинъ, кои є но иначе безчестности и неверству приближаваo, сматрао є онъ за савршенство славе и добродетељи њене.

Кадъ Камилла єдномъ сама съ Јоселломъ у соби остане, рекне іой: „Я се опетъ стидимъ, љубезна Јоселла, што самъ се тако одма подала и што писамъ причекала, да съ мукомъ побђду над'амномъ одржи. Я се бојимъ, да ме за лакомислену недржи, почемъ незна, да писамъ была у стању њему се успротивити — таква ме є љубавь занела.“

„Немойте се печалити, милостива госпођо,“ рекне Јоселла, „єръ то ништа незначи, нити какву важность одузима што сте се ви одма приволели — што є брже, то є искреније —.“

„То є истина, али и ово кажу: евтинъ се есцанъ неуважава;“ одговори Камилла.

„То се на васъ неможе одвести,“ рекне Јоселла; „єръ љубавь, као што сами чула, долази или летећи или корачећи; пра чини дражимъ, друга страшљивимъ; некога она само рани, другога убіе; понекадъ чимъ ступи на позорје, одма до цили дође, єръ место ово, кое є изотра околњено было, већъ є до срдца освоено, почемъ никакве силе ніе было, да іой противъ стане. Зашто бы се бранули и печалили, кадъ є и Лотарію тако исто ишло као и вама, чимъ є Амуръ за време одсуства нашегъ господина замку на васъ обадвое бацио и у свой јарамъ увукао? Онъ є морао за то време све оно извршити, што є закључио, како не бы Анзелмо до повратку сву игру покварио; єръ да цили постигне, никакво друго средство болъ ніе имао, него згодну прилику; ово є єдино средство, коимъ се Амуръ у почетку особито послужує. И ово онакъ слушала, по изъ искуства знамъ, а могу вамъ съ пременомъ о томъ и приповедати; єръ помислите, да и у мени нлада крвь тече. Па онетъ не бы вы тако пресухитрили, да ниште у почетку на погледе, уздисаня, преклињања, обећања и поклоне вашегъ љубезника сва чувства његова приволели и осведочили се, да є Лотаріо достоинъ љубави ваше. Немойте се лакше тима врло чувствителнимъ писмима узнемиривати; већъ осломите се на то, да васъ Лотаріо онако почитує и обожава као и вы њега; и почемъ се у замка љубавной већъ налазите, то се радуйте, што є онай, кои васъ є победіо, мужъ честитъ и почитана достоинъ; єръ не само што є скроманъ, пронцателанъ, пакъ и лепъ, као што сваки љубезникъ треба да є, но и сва добра свойства одъ азъ до ижице притажава. Помислите сами да є онъ пријатанъ, поштенъ, кавалїръ, послушанъ, племенитъ, штедаръ, доваљивъ, нандъ, окретанъ, благъ, вижанъ и прочан и прочан. Па осимъ свега онога и њкзанъ и прочан и прочан. Па осимъ свега онога и у томе се брине, да у чести кодъ публике останете.“

Камилла се сиесала овой азбуки и видила, да є њена служанка више о љубовнимъ стварима знала, него што є она мислила; єръ іой после одкрила, да є и она у некогъ младића одъ добре куће залюбљена. Камилла се садъ побои, да честь њена због тога неострада. Она замоли Јоселлу, да ли се сте она далъ упустила съ љубезнимъ него што є дозволъно; и онай іой дрзко одговори да есте. Она дрзкость одъ тудь проплази, што є Јоселла увидила, да є њена госпоја поклизнула; а чимъ то младји наде, онда се тако обезобразе, да ће све, штогодь знаю, изказати. Камилла стане Јоселлу молити, да ништа своме љубезномъ о околностима њеними неговори, што више и свое да покрива, како не бы Анзелмо и Лотаріо чули. Она истина обећа, али речь неодржи; єръ Камилла скоримъ дошла, да ће честь њена због ње служавке по вароши играти. Дрзка и разпуштена Јоселла чимъ се осведочила, да се госпоја њена неслада онако, као што бы требало, одма є младића о-

ногъ, кога є волела, у кућу доводила, знаюћи, да іой се господња неће сметн противити. Ово су оне зле послѣдице, кое због невалидства домаћице постаю, будући є она после робкиња свог служавке, єръ сваштa морa трпити, само зло своє да покрије. Тако є и съ Камиллом было, кои не само да є знала, у кое се време Люнелла съ онимъ младићемъ у соби налази, него іой свакимъ начиномъ на руку пила и самогъ младића скривала, да га не бы само нужъ нѣкъ примѣтіо.

При свой пажњи опетъ ніе могла предупредити, да Лотарію єдномъ у зору несплаи, гди истый младићъ изъ куће ніе излази. Съ почетка є сматрао непознатогъ за неко привидѣніе, но кадъ изближе видіе, да є лице закуцетомъ покріо и страшьиво измицао, дође на ту мисао, кои бы све у кући упропастила, да ніе Камилла савѣтомъ у помоћь притекла. Єръ онъ никако ніе могао мислити, да є онай непознатъ за љубавь Люнелле у кући Анзелмовой было, почемъ є у ономъ магновенію држао, да Люнелла и несуштествє на свету, већъ є зацело мислію, да се Камилла и овомъ младићу лакомислено показала као и нѣму самомъ. Ово є послѣдица неверне жене, да и кодъ оногъ добро мнѣніе изгуби, чіе є молбе и преклиняня мирно прослушала; почемъ себи уображава, да и другомъ она лако плћнъ може быти, као што є и нѣму была. Лотарію као извикъ себе, неразмишлаюћи имали право или не, будући га сареснованѣ гризло, отрчи Анзелму, кои є тада іошть спавао, да му све одкріе.

„Знай Анзелмо,“ рекне онъ, „да се одъ некодико дана боримъ, и єдна сань себе надиладао, да ти тайну кажемъ; знай, да є постоянство твое Камилле побѣђено и да се она мени подала. Што ти пре ово изавіо писань, узрокъ є томе, што сань испытати хтео, да ли она мене искушава, како бы се осведочила, ође ли љубавь, кою сань по твоих наслогу представлао, истина или лажна быти; а друго сань мислію, да є она онаква, као што є ям почитувамо, она бы ти све одкрила. Но почемъ она о свему томе ћути, то заключавамъ, да є она мени одъ истине рекла, да се у оной соби, гди ти оружіе стоіе, саставемо, и то чимъ се одъ куће удалишъ. (У той су се собы већъ была састали). Я не желимъ, да се ты тога ради осветишъ, почемъ ништа у дѣлу учињено ніе, и можно є, да се Камилла за то време предомислила и покаала. На кадъ си ме досадъ, ако не у свему, а оно одъ части слушао, то не и садъ послушай, што ћу те советовати, како бы се уверіо и нужне мере учинити могао. Кажи іой, да ћешъ опетъ за неколико дана одсуствовати, и нећутимъ се сакри єдногдъ у оной соби, гди ћеко се састати; па ако твоимъ очима видишъ, да є она крива, кое никако неželимo, онда іой се може у тишини и тайно осветити.

Анзелмa упропасте речи Лотаріеве, єръ є пре тога чуо было, да є Камилла сво нападаньѣ Лотаріево одбила, и овой се победи онъ веома радовао. Дуго є замишльѣвъ ћутао, после му одговоръ: „Ты си, Лотаріо, онако чинію, као што пріятельство захтева: а єнмъ свагда твоне савету слѣдовао; чини и садъ што знашъ: држи све то у тайности, као што оне извапредне околности изискую.“

Лотаріо све обећа; али се одма покаа, чимъ є изъ куће изишао; осуђивао є себе за несмисленост, што се тій средства латіо, кадъ се могао и другачъ начиномъ Камилли осветити. Проклињао є свою наметь и неразсудань поступакъ, и ніе знао, како бы се изнобелио и стварь поправіо. Найпосле падне му и то на наметь, да све Камилли свобити, почемъ є имао прилике увекъ се съ њомъ састати, то іой іошть исторъ дана у четиръ ови намисли све одкрити. Но чимъ су се састали, Камилла му ово рекне: „Любезный Лотаріо, мене така мука на срдцу мори, да ћу морати свиснути; єръ безобразлукъ Люнеллинъ дотле є дотерао, да свакій данъ некогъ младића у кућу доводи, кои текъ са зорономъ одлази; а ово ће чести моіой яко шкодити. єръ чимъ кои овогъ младића види, да изъ мое куће у невреме излази, може мислити што ође. Найвише ме пакъ еди, што є несмемъ показати, єръ због наши околности, морамъ и ніе да трпимъ; но како што ми се чини, найпосле ће насъ ово у несрећу бацити.“

Лотаріо мислію є съ почетка, да Камилла иде съ овимъ само да му очи замаже, као да човекъ онай ніе ни ради, но Люнелле рада у кућу дошао. Но кадъ види, да она плаче и њега у опаковой опасности у помоћь призива, све іой повєрує и стане се лудо каяти, што є учинію. Прво іой каже, да се она о томъ небрине, єръ ће они знати лека Люнелла наћи; а друго іой сообшти, како га є сареснованѣ изаратило, те є све Анзелму одкріо и съ њимъ се договоріо, да се Анзелмо єдногдъ сакріе, кадъ се они двоє буду састали, како бы се о неперству жене свое уверити могао. Онъ є прекиняо садъ, да му опрости, и да бы га посаветовала, како бы њега и на одъ пропасти избавіо.

Камилла чувши ово одъ Лотарія яко се упрепасти, стане га люто укоравати због неосноване сумнѣ и несмисленогъ и непріятельскогъ предузећа. Но вочемъ жене брже средства добра или зла изнађу, ако су и слабіа и и зрелія створена одъ мужа, то и Камилла брзо средство измисли, коимъ ће себе спасти. Она препоручи дакле Лотарію, да се Анзелмо по договору сутра данъ гди у соби сакріе, єръ и она то ође, да не бы и у будуће одъ Анзелма презала. Но што се опако Анзелмо сакріе, онъ ће у собу ући и на сва питања тако іой одговарати, као да незна, да га Анзелмо изъ потае слуша. Ово му изава, али планъ му никако ніе хтела одкрити.

Лотаріо небуде тимъ задовољанъ, већъ стане а молити, да му планъ одкріе, како бы већма на опрезу могао быти. По Камилла му ово одговори: „ты нећешъ ништа друго чинити, но само на моя питања одговарати.“ Онъ му планъ ніе због тога одкрила, да не бы онъ што противъ тогъ поступао, или какавъ другій намисліо, кои не бы можда опаковъ было као онай.

Сутра данъ опрости се Анзелмо и приђидно на путь пође, но крадомъ се поврати и у собицу сакріе, кое є могао врло лако учинити, почемъ су му Камилла и Люнелла на руку пиле. Може се познлити, како му є срдце дрктати морало, кадъ є помислію, да ће садъ своимъ очима видити, како ће честь изгубити, и оно добро, кое є држао, да у љубезной нѣговой Камилли лежи.

Чимъ су Камилла и Люцелла сназнле, да се Анзелмо скрио, уђу у собицу и Камилла съ великимъ уздисаямъ Люцелли рекне: „Ахъ, љубезна Люцелла! Не бы' болѣ было, да ми, пре него што ћу дело свршити, кое ти писаяъ одкрити смела, да ме не бы одъ тогъ удржала, да ми, велиямъ, съ анцяромъ Анзелмовимъ, кои самъ одъ тебе искала, срдце оно бѣдно растворишъ? Но немой, нѣк предно, да я казнѣна будемъ због туђе кривице. Оћу найпре да видимъ, нта су друже и срамотне очи Лотарјеве на мени привлетне и шта га е нагонило, да мою честъ и искрено пріятелство поруши. Или на прозоръ и зови га у унутра, єръ онъ зацело на сокаку чека, у надежди, да свою гадну намеру изврши. По я ћу га суровимъ или похваледостойнимъ средствомъ предварити."

„За име Божіе, милостива госпоћо!" повиче дуэана и вешта Люцелла, „шта мислите съ анцяромъ? Та вы вальда нећете себе и Лотарја убити? И єдно бы и друго вашу честъ поништило. Болѣ є, да се униште, да васъ нѣк уврелио, а іошъ болѣ бы было, кадъ тогъ зликовца не бы ни пустили у кућу. Поисмите само, да сно ни неяке жене, а онъ є човекъ спажанъ и одважанъ; на яко га іошъ и зла намера заслени, то нећете моћи ово извршити, што сте наяисляли, почемъ ће васъ у томе предзарити и ово съ вама учинити, кое вамъ є одъ живота скупљ. Велика є несрећа, што вашъ господинъ Анзелмо онакового човека у кући оставя и такву му власть дае; єръ умѣмо на примеръ, да га вы убіете, єръ я мислимъ, да вамъ є то намера, шта ћемо мы съ мртвимъ тѣломъ радити?"

(Свршетакъ сльдуе.)

Мѣстна ситница.

Они се дана шетамо по горньой варошн нашега града и кадъ те пралше уйосно у порту тамошнѣ православне цркве, кои се красницъ положеныхъ дана и видимо всѣх путнику у очи пада. Порта пралатьа заузима просторъ и лево се одликуе сафсанъ на юлной страни дрятьаъ, кои свою граде шетаюте и болнсеве живимъ зеленилом пружа у шокою, и у вись, да човека баиъ, кади му всѣх жестнои сунчаного зрака долнъ, тихо — прикамльно нуче на тако пріятно месташце, где му е просто, горе доле проћи се и душу, тугомъ вежда и бригомъ не жало обтеретьену, благимъ опетъ мислима окрепити и оснажати. — Мы дакле холюбя по порти опазимо жедезно одъ цркве єдну плочу травнъкъ обкруэу, кои тамо на земьли лежаше. Любопытно приступимо и угледемо на истой плочи, кои се нъ упрамъ поранскогъ мермера састои, всѣй латинскій надписъ. Време и горюо часть те плоче ово всѣх заштитило, но видн се ипакъ, да е всѣда крупо одъ некога гроба туда урезана была. Затимъ єдва ова слова, кои су всѣмъ странома поште добро сачувана и зато не бѣше тежко читати, т. е. MLVII. HEREDES PARENTIBUS PISSIMIS POSVERUNT. Ово ће рећи: хаядну шездесетъ седмога лѣта. Наслѣдници своимъ побожнимъ родительима ставише (тай т. е. споменикъ.) Ниже тога надписа видн се надаѣ съ лева страше нознато богословско отворенѣ, кое се по многимъ гробницама калази и кому е име: трикеѣ, нож, вежачки: Ofeif, и латински на и грчки: grypius — γρύφος.

Прилѣжношко, да су єдна истога надписа вештимъ длетома и баиъ лепо дотелани, а плоча є јако видљиво всимъ сто година жалъ єдну старн. Дакле спанолико имамо єдну старину предъ нама, одъ кое да се нешто говори и више предно е. Мислимо, да бы се нежда у земьли, кади бы се нста й нова дигли и тако нокадо, нашло и више коскица другога старина, єръ наше намъ злати изъ повѣстнице, да се Јелмуъ всегда широко по равници, кою данасъ горни варошъ и близи села, каше Батанища и Угрияовица, заузимало, и да се по той широкой полаяи у разныхъ биткама, почемъ оне браги одъ времена римске некоюъ яадде яко до последнѣгъ турскогъ рата, силна всѣх крыа проливала. Ако дакле горе споменута плоча збиля, како намъ се чини, покрила негдашнѣ ипакс, кои се храбровћу одликоваше," я ни ю остављамо, всяя лежи и надаѣ на своме месту; нека мируе подъ всомъ ова плочнна долае, доюъ се єдномъ всѣх гласъ суда божіега по земьли не пошни и — иртви тада устану.

Мы смо оку ситницу до заина наши читатели ставили, што судимо, да е заимимо, да старине проштивати и подкадъ по єдноюу речыу о њима пробеседнти. Мала се човеку зпати, што и како е нежда было, и радо те слуша светь, кадя му се ово протолькуйе и напредосѣдніе, што старн свѣдоюбивца о животу и о слави, о борби и о свирти нѣкоюи праведа говоре. Да, прошлость е наше наследіе, што намъ она дае, знало се то старый нанеть, старо писмо, стара книга, стара наука нлити другоячіе, нпаде за нась велику цену, я зато ће добро бити, да позорность на сне стародревности, кое се по земьли налазе, обратимо и по томе одъ нзарени, рушени, уништожена ій сачувамо.

Зачинци.

(Естествоиспытатель.) Бобартъ, славный естествоиспытатель и настойникъ ботанячке баште у Оксфордскомъ Свеучилишшу у време владе Карла II., преобрази єдномъ мртвогъ пацова у обазну ждиво, тако, што му е главу и реп мало препавіо, и у носу два дугуласта на врху шиста дрвета увукао, кои су кожу съ обе стране мало развукла те е тако изгледала, яко да имя крыа. Са тимъ е тако преображеногъ пацова остазио, те се осушио, докъ нѣк сасвимъ отврднуо. Садъ е цео светь мислио, да е то ждзна. И сами учени люди давали су се той животиньи, и єдвеъ я одъ ньи точный саимакъ и описаніе ове жяаше послао Доктору Малпіебеки, библіотекару великога князя у Тоскани. И у Италіи певали су іошъ у дугачкимъ одама и лепимъ сонетима о овой новой ждзни, и кадъ е дивљѣй найсвѣй степень достигло, онда истомъ вештаио Бобартъ одкрнв свою шалу. Но при свемъ томъ опетъ су іошъ дуго люде мислили, да е тай нждавскій пацокъ образзъ вештине и чуваяъ е у Лондонскомъ Музеуму.

(По самомъ Лутеровомъ казнивању) посѣтіо га е у Вартбургу Јаио, коюъ е ударіо двапутомъ у главу, тако, да е зидъ мастиломъ попрскать остао. Питаръ велнкій, посѣтившн едномъ Вартбургъ, заже ли видити то мастиломъ попрскано место, и кадъ су га у собу одвели, смтрио е исто мошуће главомъ, на онда кашше на томе месту: „Могуће е, али е настило — ново."

(При ручеду) дуго тражене француске флоте кажуе е Нелсонъ: „Сутра самъ или ньео или Лордъ!" (т. е ли' ћу быти на небу, или ћу постати Лордомъ.)

(Некій тврдица Лордъ) жедно е дати свой 'одинъ живописати, а къ томе е избрао предметъ, како е Фараонъ и ньегову войску прнсао море покопавао; но ни сѣ єдномъ живописцемъ ніе се могао погодити. Найпосле пріаша се славный Хогартъ (1697—1764) и пристане на две гвинее. Породица дане морала се изъ куће населити. Хогартъ сирши брао свой восао. Лордъ се врати своюой кући; ал' има шта видити: нео 'одинъ бяше само онноме праведнй фарбонъ намазанъ. „Та вы ме нисте добро разумели," резне Лордъ Хогарту.; „требало е Фараона и ньегову войску намазати." „На тако е," одговори овай, „И Фараонъ и ньегова войска исше у воду, и тако нете ми две гвинее платити."

ПОЗЫВЪ.

Найглавнія потреба садашнѣх времена єсть добро устрокена, нашѣри сходна и одношенїма времена одгвараюће училиште. Данашнѣ време захтева одъ свакога века завна: младежь потребує сдъ века изображена, бодя приуготовлена при изученїю онога, што ће іой доцніе ужитакъ быти, него како є то досадъ бывало. Дѣятельность занята, трговине и свакоѓ землѣдѣлїа другчія є сада: века обозрателность, дубљ разсматрањ, познаванѣ држивногъ устройства, полозовањ новы изобрѣтенїа и т. д. посѣћивена данаса добаръ напредакъ свїю послова, и зато є нуждно, да младежь са довольнымъ знанѣмъ снабдѣвена школу остави, да бы захтевню времена у животу своме сходно одговорити могла.

По сиуда є у новіе време потреба цѣлисходногъ изображена младежи на себе напнаніе обратила, чему се є тымъ помогло, да су у многимъ мѣстама реалня или грађанска училиштa заведена и нѣково постоялѣ обезбѣђено, и тако младежи прилика дата, да себи она знања прибаве, кои ће іой у будућемъ животу необходимо нуждна быти.

Сусѣдна варошь Панчево, па и Вршацъ, гдѣ се већъ подреална училишта наоде, сдъ су у намери, иста у главнореална училишта претворити, па и сама варошица Карансебешъ увиђавши потребу таковогъ заведенїа, своєвольно є подписала значенту сумну одъ 4192 ф. 45 кр. ср., и обратила се є на высоку Армее-Оберкоманду порадн устрояња реченогъ училишта.

Да є и за Земунъ нуждно существованѣ таковогъ училишногъ заведенїа свакій ће признати, а како мѣстна власть тако и обштина учинили су нуждне корке таково училиште основати. Обштина є на тай конецъ полозину варошке пустаре уступила. Но, премда бы приходь тай за прве потребе довольанъ быо, опетъ є нуждно, да се житељство овдашнѣ подпомагнѣмъ за ту цѣль заузме, и то єдно због тога, што бы съ тымъ ревность своє при подизаню таковогъ заведенїа показао; а друго што бы съ већимъ фондомъ — коїи ће се по истомъ онома начину, по коемъ у овой варошн већъ два такова фонда успѣшно постоє, управляти — и реална школа што пре вышимъ реалнымъ училишћемъ замењти могла. На тай конецъ изишао є овай позывъ на овдашнѣ житель, да са означенѣмъ свои прилога у придодянои листи, коа є съ овымъ заедно у течай стављена, своє случаєне дѣломъ покажу, съ тымъ додаткомъ, да се подписана сумна немора одма, — него да се може съ концемъ Октобра месеца ове године исплатити.

У Земуну 27. Юлїи (9. Юлїа) 1856.

Одъ Магистрата.

ОГЛАСИ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найглассовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добарь показао, а имено противъ

кашля, грине, кінвице, промуклогъ гласа, кратоболѣ и грудоболѣ.

Многи, коп су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу нарно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбодъ препоручує како малой деци, тако и найстаріимъ лицима; вкусъ му є врло пріятанъ.

Стаклешцета су стейриского бильного сока бела, горе дугуласта и са најлайнимъ кашцима, на коима као и на стаклешцету пише: „Апатека код єлена у Градцу“ и „ІРА“, добре су затворена, и на њима су издани заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стаклешцета 50 кр. ср.: кадъ одъ два стаклешцета немогу се слати. Што се заме и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пуглайтнеръ, апатекаръ код „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трепчики.

Обявленіе на књигу:

„Домайница како треби да се изображи. Преводъ съ немачкога. Кадаи ова користа за све житере, звери, домайше и пр. износиће до 18 талира, и конштоће 30 кр. да ю свакій дайше набави. Позивао се браћа Србља, да ову „Домайницу“ удостое своє любави. Пресумерація траје до послѣдњегъ Маія. Цѣна Г. Г. Пресумерата ће се повишо ити на издаватели Подунавске, или меки у Дубровнику (Ragusa.) У Добровскому, 10. Апр. 1856 Георгій Николеванъ, Протопресвитеръ.“

Фортепіана продаја.

Фортепіяни са особито лепимъ и испимъ звуком, кои се због свое издености, дугогъ трајня и стаклености у гласу нарочито отликую, непрестано су на продаи, и највећима фортепіяни правое у промену код

Адолфа Ямі у Земуну.

Одговорный издаватель: І. К. Сопрон.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

8610
4815
4В. Библиот...
3. Бр. 4831
...Сеиче
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕКЕ
У БЕОГРАДУ

Брой 19. У Земуну 9. Јулія 1836. Година I.

На знање: Почемъ се многи наши предбройници конца є теченіе предплате истекло, на ново съ предчисленіемъ на учредничество обратили нису, то у будуће остане листове добіяти неће̂ду.

Учредничество Подунавке.

Князъ Антіохъ Дмитрієвичъ Кантемиръ.

(Биографія.)

Рускомъ књижеству темељ є положіо истинн Ломоносовъ, кои є новъ видъ и правацъ истомъ за цео првый періодъ дао; али опетъ исторія књижества рускогъ починѣ одъ Кантемира, кои є заедно съ Трећаковскимъ као уподъ огромногъ овогъ дѣла био. За њега се може рећи, да є завршіо старо славеноруско књижество; єръ писао є старимъ размеромъ, коимъ су се понайвише духовни спи:ателн, као: Петаръ Могила, Дмитри Ростовски, Симеонъ Полоки служили. Но ако се и служіо тимъ старимъ размеромъ и єзикомъ, опетъ є стиль нѣговъ много узвишенін био, него ког прочи тадашнын спнсителя. Онъ є првый светске ствари за предметъ певања узимао, првый є поезію са животомъ спојо, што є и самъ Ломоносовъ за неко време раздвајао. Кантемиръ є са сатирама своима безсмртно име у Русіи задобіо. И заиста су сатире у рускомъ књижеству одъ велике важности, єръ найвертнін списателя радо су се са сатирама занимали.

Новиковъ у животоописанію Кантемира 1783. год. издатомъ доводи племе нѣгово одъ Тамерлана. Димитрій Кантемиръ књазъ Молдавскій и отацъ овога неома се одликово у турскомъ рату подъ Петромъ великимъ и ово є основанъ знања; говоріо є турски, перзиски, грчки, латински, талијански, руски, влашки и одъ части француски; и многа є дѣла на латинскомъ, грчкомъ, влашкомъ и рускомъ єзику списао; одъ кои „Система Мухамеданскогъ закона“ по налогу Петра великога год. 1722. печатана є. Бно є такође и членъ академіе Берлинске. Што су деца оваквогъ човека добро воспитана, нѣк чудо.

Антіохъ Кантемиръ четвртый синъ књаза Димитрія роѣенъ є 10. Сент. 1708. год. у Цариграду. Іошть у детинству показивао се у нѣму особитый даръ, због тога отацъ га є веома любіо и трудіо се, да га осимъ другн синова отмѣно воспита. У Харкову, Москви и Петерсбургу слушао є найбољѣ учителѣ. У рату съ Перзіанцима 1722. бно є заедно съ отцемъ, и учіо е практично, што є по школама теоретично већъ научіо бно. Отацъ му є тако великій любитель наука бно, да є ономъ сину сво имање написао оставити, кои се найодличнін у наукама буде показао. Младій Антіохъ, поштo се академіа 1725. у Петерсбургу основала, слушао є славне изъ стране земљѣ позване професоре и свршіо теченіе школско съ найвећимъ успѣхомъ. Тако є математику слушао одъ Бернола, физику одъ Бла-фингера, исторію одъ Беера, моралну филозофію одъ Гроса.

Овако изображенъ и даровитъ младићъ обратіо є на себе пажњу одъ свію великаша. Іошть као подпоручика у преображенскомъ полку неимајући више одъ 20 година хтели су га као посланика код францускогъ двора послати — и то є правый доказъ, у каквой є чести овай младићъ бно. Као што профе-

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
У Земуну

соръ Бееръ доказује, млого га є кодъ двора и то узнесило, што є прве три сатире онако изредно сачинио. Касније подъ царицомъ Аномъ добіе Кантемиръ съ браћомъ и сестромъ великій спавлукъ. Године 1731. пошаље га правителство у Лондонъ за посланика и опуномоћеногъ министера. Овде є као ученъ човѣкъ и дипломатъ врло одлично примљенъ. У одморно време занимао се однако съ наукама и дружіо се съ найвртлінимъ списательима енглескимъ. Касније се упозна и съ некимъ Таліанцима, одъ кои є тако таліанскій єзикъ научно био, да є као матерньимъ говоріо. Окобоља, одъ кое є одъ детинства патіо, принуди га 1736. у Парнзъ доћи, гди га є самъ краљевъ лекаръ лечіо. Пошто є сасвимъ оздравіо, остане 1738. у Парнзу као опуномоћеный министеръ и изванредный посланикъ. За време замешателства у Русіи тако се обходіо и владао, да га є царица тайнимъ савѣтникомъ именовала, у совѣтъ га є чину доцніе и Александра потврдила. У Парнзу дружіо се единственo съ ученима, а науке и књиге биле су му найвлій предметъ занимања.

Одъ 1740. год. повайљивала му се нека болъ у желудцу. Одлазіо є у разне бање и млогима се лекарима Парнзкимъ повераваo, кое му іошть горе и проћ причини. При чистой свести умре 31. Марта 1744. у 36. години одъ водене болести у прсима. Тѣло нѣгово балсамирато по изваљеной жељи нѣговой однешено буде у Русію и у грчкомъ манастиру у Москви сарањено.

Несмишленый любопытьнякъ.

(Свршетакъ.)

„Нека га Анзелмо сарани,“ рекне Камилла; „єръ се тимъ утѣшити може, што є свою собствену срамоту сарањо. Брзо га зовни; єръ сваки трепутакъ, кои оклеваѣмъ губимъ, чини ми се као уврела моє верности, кою самъ дужна за любовь мужа мога бранити.“

Све є ово слушао Анзелмо, и свака га речь Камилина напово узбуди. Но кадъ є чуо, да є она у намери Лотарія убити, умиљ што ніе изъ своє доже ћубіо и показао се, како бы и одъ тогъ одвратіо; но ово ніе због тога учинио, да види, докле ће похвално чувство и одважность доћи; јеръ бы се у случаю што догодити хтело, онъ ће наседнувъ искренути и нѣговимъ присуствомъ љубезну Камилу увреметити.

Камилла стаила є за неко време призадно као извани себе, и найпосле падне на креветь, кои є у собиџи стаіо. Люнелла стане тужно плакати и попиткне: „О неше несрећну, гди дожива, да круна нећу свима женама на свету, образацъ честности и поштена на моимъ рукама упре!“ Ко' є ово и овомъ подобно слушао, тай ніе могао другчіе верозати, него да є Люнелла найжалостніа и найверніа служавка, и нѣна господја друга госпођа Пенелопа. Камилла доће опетъ къ себи и рекне: „Шта оклеваишъ, Люнелла, найискреніегъ пріятелю, кога я некада суше осіавило, или тама покрнвала, звати? Учини єдномъ крај, жури се, трчи, да се небы оклеваѣмъ твоимъ кроть моя угасила и моя освета у суетно грозенъ преобратила.“

„Одма ћу га звати,“ рекне Люнелла; „но вы ни найпре морате анџиръ дати, да не бы вы, пошто бы отишла, што учинила, кое бы целомъ свету сузе натерало.“

„Буди спокойна, Люнелла,“ одговори Камилла; „нећу я то учинити; єръ ако и мислишъ, да є моя намера преухитрена, опетъ нећу онако несвисленo радити; као што є, штопо веле, Лукреція радила, кои є себе убила, и нити є нољно какво зло учинила, нити се ономе, кои є осрамотіо, осветила. Я ћу онда умрети, кадъ моранъ, али нећу пре, докъ се ономе неосветимъ, кои ме є до овогъ дотерао, коме никакогъ повода дала нисамъ.“

Люнелла є дуго оклевала, найпосле оде да Лотарія зове. „О Боже!“ рекне Камилла у одсуству Люнелле. „Заръ не бы болѣ было, да самъ Лотарія одбила, као што самъ више пута и чинила, и да му нисамъ прилику дала, да ме за неверну држи дотле, докле му годъ то лудило изъ главе не бы изишло. Лабогне да бы болѣ было, али се я онда не бы осветила, а честь моме мужу не бы опрала, кадъ бы такавъ злочинацъ безъ казни прошао. Нека неверный за своа зла дѣла животомъ плати. Нека зна светь, да є Камилла не само верность према мужу одржала, него се и ономе осветила, кои є на зло наводіо. — А можда бы іошть найболѣ было, да самъ Анзелма о свему овоме известила, но я самъ му доста у писму одкрила, а што ніе гледао, да тоже лека нађе, узрокъ є можда искрено пріятељство, кое му ніе дозволяваo, посумнати се, да ће му найверніи пріятель честь порушити; и я не бы зацело веровати могла, да ни ніе кое неучтивости и сузама, кое обећањемъ и поклоњима очи отворіо. Но зашто а ово себи представљамъ? Треба ли злу намеру нѣгову іошть нечимъ потврдити? Никако. Далѣ съ издайникомъ; освета, оклно га пошьља; — онъ долази — пада — уништава; — было после, што му драго. Безпорочну имаће ме онай, кога ми я судба за мужа опредѣлила; безпорочна растаћу се одъ њега; и ако до крайности дође, то ћу и моју честиу и безчестну крвь найневернігъ пріятеля пролити, кои я свето пріятельство оскрнио.“

Кадъ є ово изрекла, одоли є с голимъ анџаромъ тамо ано по собн као бесомучна, и изгледала є не као нѣжна женска, већъ као крвожедный убица. Анзелмо, кои є изъ скривалишта све видіо, сваку є већъ сумњу одбаџіо было желіо є, да Лотаріо недође, само да се каква несрећа не бы догодила. И већъ є было преправљаъ, да се се жени своіой покаже, да є загрли и да іой све одкріе; но у тай напъ уђе Люнелла водећи Лотарія за руку.

Чимъ га Камилла спази, повуче анџаромъ дугачакъ конопацъ по питосу. „Лотаріо,“ проговори она, „слушай, што ћу ти рећи: чувай се, да преко овогъ конопца непређешъ, нити да му се приближишъ; єръ у томъ магновеню, кадъ то учинишъ, пробоћу овимъ

ањаромъ, кои у рукама имаше, прси мое. Пре него што ћеше ми одговорити, саслушаћ ме, што ћу те питати, па после ми одговарај, шта оћеше. Између свега каже ми Лотарио, познаеше ли ты мог мужа Анзелма, и шта судиш о њему? а друго ми кажи, да ли мислиш ты, да и мене познаеше? Одговори ми одма и безъ околишења; єръ моя су питања сасвим проста."

Лотарио ніе тако неизкусанъ было, да не бы одма видѣ намѣру њену тако вешто подпомоћи, да су обадвоје врло вешто њиову ролу изиграли. Онъ іой дакле одговори: „Я писамъ писмо, љубезна Камилла, да ћеше ты мене зато звати, да ми нека питања предложеше, коя очекиваню никако неодговараю. Ако због тога чиниш, да бы твоє благоволеніе, кое си ми показала, надалѣ продужила, то ніси требала, да ме тако рано обнадеждиш; єръ кадъ кои мисли, да се веома приближіе ономе, што жели, то є онда жалостніе ако се жеља ова одъ њега удаљава. Да не небы шакъ прекорела, да я на питања твоя нећу моћи одговорити, то те извештавамъ, да я Анзелма познаемъ, будући сно одъ детинства заедно одрасли. О пріятељству, кое ты познаешъ, нећу ништа да говоримъ, єръ онда бы томъ нарушеню я самъ сведокъ было, а нарушити нерао сахъ, кадъ ме любавь, кои и више што учинити може, на то нагонила. Я и тебе познаемъ Камилла, и онако те исто почитуемъ, као и онъ самъ; єръ за скровените одъ моле важности ништа бы я свету дужностъ мою пренебрегао, нити свету пріятељства прекинуо."

„Кадъ то признаешъ," рекне Камилла, съ каквимъ са образомъ, ты найжешћій непріятель свике истине, предъ ону доћи могао, коју за образацъ женски створени држишъ, и опоєъ увредити, кои є твоій искренъ пріятель? Но я несрећница! читаво се сећаемъ, шта те є побудило, да ono презреш, кое бы требало да уважаваш. Вальда сиш ти се у нечемъ нескотрена показала, єръ лаковисленость нећу да напоменѣмъ, што ніе сз нажеромъ учињено, већъ простодушно, као обично што женска често ономи неку слабость неотпуе покаже, о комъ суди, да никакве зле намере нема. И кажи ми, невернице, кадъ сиш одговарала твоимъ умишленима или словомъ или дѣлома, и кадъ си поле надежде увидити когао, да годну цѣль твою постигнешъ? Есамъ ли я другчіе на залюбляе речи твое одговарала, него съ найнећимъ негодованѣмъ и найжешћимъ опорочаваньемъ? Есамъ ли я повеарала твоимъ честомъ обећаню, и есамъ ли примала поклоне, кое си раскошно разсипао? По почесъ се непознатно мени види, да се каква страсть у сердце уљеза може, ако се и найманя надежда непокаи; то готово признати морамъ, да сиш твоіой продрзљивости сама крива, и да є надежда твоіой у нечемъ несмисленость поводъ дала. Зато ћу и мене сваку да казниш за оно преступленіе, кое си ты учинио. Да бы се пакъ уверіо, да неку манѣ строга быти према тебі, као и према мени самой, то сиш те дозвала, да сведокъ ове жертве будешъ, коју ћу за любавъ нарушене чести мога мужа принети, коју си ты хотивше увредио. Но и я сиш такође увредила, што писмя предосторожно принику избегавала, како ти не бы ни у чемъ опику надежду подранъивало. Я ти іошъ єдан-путъ кажемъ, да ме найвише мучи, што сиш моіомъ несмотрености можда опикой твоіой намери повода дала; и то ме побуђуе, да сиу себе казниимъ. Єръ кадъ бы ме другій казніо, онда бы се мислити могао, да є моя собствена погрешка была. Но пре него што ћу то учинити, желимъ умирућа и ономъ живот одузети, кои ме осветомъ наситити може, како бы єдномъ на ономъ свету предъ безпристрастнимъ судіомъ стала и казнь онога гледала, кои ме є до овога очаваньеъъ магновена довео."

Кадъ є последнѣ речи изговорила, поће са голимъ мачемъ на Лотарія, съ намеромъ, да га у прси прободе. Овай се поготову збуніо, єръ ніе знати могао, да ли ово одъ истине, или изъ претварања быва; браніо се колико є годъ могао, да га нерани. Кадъ види она, да га ранити неможе (ња што ніе хтела), онда хтеде свою крв пролити рекавши: „Кадъ ми судба недозволява, да желю испуними, то ћу се потрудити, да є баръ у свету неосуетими;" и ударн се ањаромъ испоадъ левогъ пазуха лако и као опесевшћена падне.

Люнелла и Лотарію окамене се, и нису очима могли веровати, да Камилла у крви лежи. Као безъ душе полети Лотарію, да іой мачъ изъ ране извади; но кадъ види, да є рана мала и безопасна, ублажи се, а уедно и дивіо се лукавству њиовъ. Да небы и одъ своє стране ништа пренебрегао, стане тужно надъ Камиллочъ плакати и запевати, као да бы мртва была; и проклињао є не само себе, него и онога, кои га є на то навео; єръ є знао, да га Анзелно слуша; па зато є и наводіо онакве речи, да бы свакій, кои то слуша, већма њега сажалѣвао, него саму Камиллу. Люнелла уме є у наруча, метне на креветь и замоли Лотарія, да лекара позове, како бы іой рану завіо и њима у помоћь притекао, шта ће Анзелму казати, ако се дотле рана незацели. Лотарію одговори, да му може казати, шта оће; онъ садъ неможе доста пажетанъ быти, но то іой може само препоручити, да госпођу гледа, єръ онъ одлази, да се ма где одъ людій сакрије. Чимъ се удаліо, стао се крстати и дивити лукавству Камиллиномъ и вештини Люнеллиной. Онъ є себи представляо, како ће Анзелмо садъ уверенъ быти, да другу Лукрецію за жену има; и єдва є чекао, да се сь Анзелмомъ састане и ту му срећу честита.

Люнелла заустављала є неђутимъ крв, кои є оволико текла, колико є требало, да се она обсена за истину сматра; пралъ є рану съ виномъ, превіала и парицала тако, да Анзелно нора о верности жене нѣгове уверенъ быти. Камилла є притомъ подпомагала; називала є себе малодушномъ, што ніе ономъ живот одузела, кога очима неможе гледати. Питала є служавку, да ли ће љубезномъ мужу све ово открити, или не. Она іой никако ніе одобравала да открије, што бы се тада нужъ нѣмъ Лотарію осветіо, а то небы могло быти безъ велике опасности; а света є дужность жене, да такве опасности уклања. Камилла се на то склони; али є умыта, шта ће се за рану измислити, єръ ће Анзелно поратн примѣтити. Люнелла іой рекне, да она неможе лагати, на было то и у шали.

„А како ћу я," умыта Камилла, „кадъ лажь не само измислити, него ни изговорити немогу, па да ни

и самъ животъ одъ тогъ зависи? Кадъ неможемо друга средства наћаћи, то ће наћолѣ быти, да му све одкріємо.

„Успокоите се мало, милостива госпођо,“ рекне Љиселя; „можда ће ни до сутра нито пасти на памет а можда ће се и наша рана, почемъ є на тавном месту, скрити моћи. Та кадъ ће Богъ нашой доброй намери наклоњенъ быти. Будите мирни и охра-

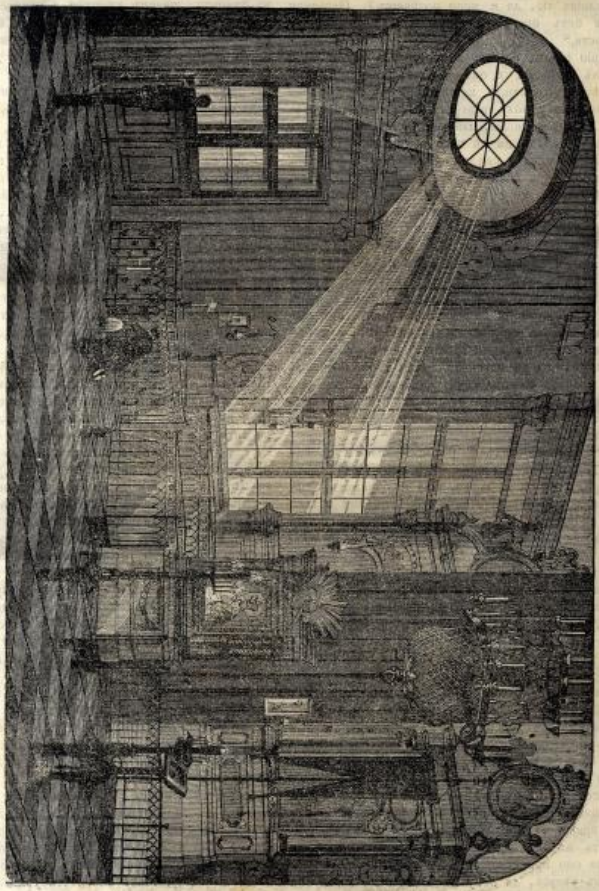

Гробъ царевића Николая у Петропавловской церкви у Петербургу.

брите се, да васъ не бы господинъ спуждену напио; у осталомъ ослоните се на њега и на Бога, кои праведной страни увекъ подаже.“

Анзелмо є цело жалосно позорѣ съ найвећимъ напажењемъ гледао, како су дѣйствујућа лица тико нешто изиграла, да не бы никако човекъ о истини посумнятя могао. Съ нестрпленѣмъ очекивао є вече, да се изъ сакривалишта изуче и са своихъ искренихъ

пріателѣмъ Лотаріомъ састане и поразговори о нѣговой честитой и добродѣтелной жени. Камила и Лонеда одлучаю нестрпљењо нѣговом и изићу напоље. Анзелмо отрчи одма пріателю своме и стане му благодарити и врлину Камилину уздизати. Лотаріо му ништа на то неодговори, еръ га е савесть гризла, што е пріатеља на такавъ начинъ превариo и осрамотіо. Анзелмо додуше прамети, да е Лотаріо здовољанъ, али е судіо, да то одтуда быва, што е Камилу ранѣну оставіо и што е онъ самъ узрокъ томе быо. Онъ му рекне, да се о Камили ништа небрине, еръ рана ніе опасна, будући су се договарале, да одњега сакрію. Потомъ треба и онъ заедно съ њимъ весео да буде, и да одсадъ іошть већма Камилу посмана уздиже, како бы врлину нѣну обезсмртити могао. Лотаріо му обеча, да ће одъ свое стране све чинити.

Тако е Анзелмо луканимъ начиномъ преваренъ. Онъ е самъ онога у кућу подіо, кои му е честь уништіо. Камила е Лотарія притворно невесело дочекивала, но у срцу радо. За неко време превара е ова сакривена была, но после неколико месецій листъ се окрене и све на видило изићe. И ово несмислено любопитство Анзелму е главе дошло.

М. Шварцъ у кротитель звѣрова.

Яко обрадованъ Анзелмо живіо е съ Камилодъ врло задовољно. Да бы га Лотаріо іошть већма уверіо о добродѣтели Камилиной рекне му, да е радъ избегавати кућу нѣгову, почемъ е привлачіо, да га Камила нерадо гледа. Али проваренъ Анзелмо ніе то никако дозволіо.

Међутимъ се Лонеда тако попустила, да ни најмање спатрала ніе, надећи да іой и сама господја на руку иде. Једно вече осети Анзелмо, да у Лонединой собі некоґ има; да бы видіо, кога има тамо, узвати рукомъ за кључаницу, али се дотле на врата нешто већъ подупрео быо. Распалѣнъ любопитствомъ грудне врата своих сплтомъ, и уђе унутра и спази, да е некій човекъ кроз прозоръ скочіо. Онъ е намеранъ быо гонити га и видити, ко е тай; но Лонеда стане га преклињати и доказивати му, да е то њен любезникъ и будући заручникъ. Анзелмо ніе могао то никако вероватн, већъ у прости изнуче мачъ и стане іой грозити, да ће е пробости, ако му истину неказне. Она збуњена одъ стра рекне му: „немојте ме убити, милостивый господине, и ћу вамъ іошть важніе ствари открити.“

„Одма говори,“ викне Анзелмо, „или ћешъ одъ смрти.“

„Садъ самъ тако збуњена, да намъ писамъ у стању исказати; но претрпите се до сутра. Вы хете одъ мене тикву тайну чути, кои ће васъ упрепастити. Међутимъ будите уверени, да є онай младићъ, кои є съ прозора скочіо, доиста мой заручникъ.“

Анзелмо се успокои, єръ му ніе на пameть могло доћи, да ће она добродћтелну њгову Камилу обелодaнити. Затвори є ключемъ и рекне іой, да є пре пустити неће, докъ му све неискаже. Затимъ оде Камили и каже іой, шта се съ Лионелломъ догодило, и како му є обсћала, да ће му важне ствари одкрити. Може се представити, како є Камили было, кадъ є ово чула; єръ на друго ніе могла мислити, него да ће є Лионела обелодaнити. Чимъ є Анзелмо заспао, узме Камилла найскупоценіи адиџаръ и нешто новаца, извуче се непримећно изъ куће и побегне Лотарію. Испреповеда му све шта се догодило и рекне му, да є єдногодъ сакріе, или да съ њимъ заедно куд побегне, єди є не бы Анзелмо наћи могао. Лотаріо рећма овимъ тако упрепашћенъ буде, да ни словца одговорити ніе могао. Найпосле падне му на пameть, да Камилу у некій манастиръ одведе, у коме є сестра његова игуменія. Камилла буде тимъ задовольна и одма съ њимъ тамо оде. Лотаріо пакъ крадомъ оде изъ вароши. Чимъ є свануло, устане Анзелмо, и неузимајући на умъ, да Камиле нема у собн, упутисе у собицу, єди є Лионелла затворена была, съ неисказаннмъ любопытствомъ, шта ће му одкрити. Кадъ собу отвори и унутра уђе — Лионеле нигди нема — спази на прозору свезане чаршаве, по коима се безъ сумње на сокакъ спустила. Раздраженъ врати се натрагъ да Камилли приповеда; но кадъ є ни у кревету ни по собама нешаће, види на чему є. Пытао є све служителъ за то, но нико му ніе могао одговорити. Тумараюћи свуда по собама, нанће на отворенай сандучићъ, єди іой є адиџаръ стао, и види, да є све одукла. Содъ му се текъ очи отворе, и увери се, да несрећи његовой ніе Лионелла крива. Жалостанъ и тужанъ отрчи у спаваћнимъ альинама Лотарію, да му се изадикує; но кадъ и овога нешће, и кадъ су му служителни рекли, да є њиовъ господинъ у средъ ноћи некуд отишао, у налъ што ніе полудіо, врати се као изванъ себе опетъ кући и никне служителъ, али ни єдногъ ту небише — сви се разбегли. Содъ му с сасвимъ стала пameть. Наздапутъ оставићъ одъ жене, пріятеля, служителя и одъ самогъ неба. Но осимъ свега тужіо є и печаліо, што є обезчешенъ.

После дугогъ размишлавања написли ономъ пріятелю на польско добро отићи, кодъ кога є већъ дванпутъ было, докъ є луде напере умишлавао. Затвори кућу и крене се съ тужнимъ срцемъ на путъ. По у средъ пута тако клоне духомъ, да є морао сићи и одморити се. Предъ вече проће некій конаникъ изъ вароши долазећи, кога Анзелмо поздрави и упыта, шта є ново у Флоренцу.

„Найчудноватія новость на свету,“ одговори конаникъ; „свуда се говори, да є Лотаріо, пріятель богатогъ Анзелма, нећасъ жену му одвео; и да є и самогъ Анзелма нестало. Све є ово нека служавка Камилина исказала, кои є Гувернеру доведена, почемъ се по чаршаву съ прозора на сокакъ спустила. Цела се варошъ томе диви, и неможе се начудити, да се кодъ њи то догоди, кои су се у целой вароши само они правимъ и искреннимъ пріятельима називали.“

„А заръ се незна, коимъ є путемъ Лотаріо съ Камилломъ отишао?“ упыта Анзелмо.

„Незна се,“ одговори конаникъ; „премда є Гувернеръ на све стране разаслао, да ій потраже.“

Ова несрећна вѣсть тако згрози Анзелма, да му ніе само разуму но и животу претила. Силомъ са земље устане, узяши коня и оде своме пріятелю. Овай іошъ ніе знао о той несрећи, али му є на лицу приметно, да га нка туга мори. Анзелмо чимъ у собу ступи, рекне пріятелю, да му се креветь простре и артія, мастило и перо донесе. Кадъ му све служителни донесу, заключа врата и легне. По мало затимъ спопадне га таква нука на срдцу, да є већъ приметіо, да му нема живота. Да бы свою несрећу симъ описао, узме перо; али при свршетку писања клоне му рука, живци сви престану радити, и због несмисленогъ любопытства у найгоремъ очаяню издане.

Кадъ є видіо домаћинъ, да се Анзелмо живъ нечуе, уђе у собу, да види, єли му є што болћ. Онъ га нађе у кревету, пола на асталъ наслоњеногъ са перомъ у руци. Онъ га зове, но кадъ види, да му ништа неодговара, узме га за руку — али ова као ледъ ладна. — Уплашенъ домаћинъ зове служителъ и прочита ону артію на асталу, на коіой є ово стаило:

„Луда и несмислена жеља стала ме є живота. Ако Камилла за мою смрть чуе, то нека зна, да іой опраштамъ; єръ она ніе обезчашена была, да чуда твори, а и писамъ нужду нпао, да такова чудна дћла одъ нѣ захтевамъ. Почемъ самъ а самъ узрокъ моє несреће, то бы неправично было, кадъ бы. . . . . Дотле є Анзелмо написао, и потомъ се видити може, да є готово напречацъ умро, почемъ ни започетый списао ніе довршити могао. Пріятель његовъ обави смрть његовимъ рођацима, кои су већъ чули были, каква га є несрећа постигла и у комъ се манастиру Камилла налази.

И она є скоро при смрти была, но не што є Анзелмо умро, но што є чула да є Лотаріо некуд отишао. Она и ако ніе хтела манастиръ оставити, опетъ се затекла покалуђерити се. Но кадъ є єдногъ чула, да є Лотаріо у войни тада съ Неаполитанцима ноћеной погинуо, свуче мирске и обуче калуђерске альине; и наскоро у тежкомъ каюю и туги сконча се.

Тако несмислена намера у неврене све у гробъ сарани.

Обичай при крштењу код Мало-Руса.

Многи одъ Славена задржали су нешто одъ стары обичаи, но ни єдни нису у толико, као Мало-Руси. Мы наводимо овде обичай при крштењу. При рођењу детета узме кумъ изъ већи угљева, оде на раскршће и около себе разбаца; оно храни новорођено одъ окобоље. После узме дете одъ матере, а кумъ

узме парче леба и вина или ракіе, и тако обое оду свештенику а потомъ у цркву. По крштењу брзо однесу дете матери. Овде ій предъ врати дочека бабица и іошть едно мужко лице, тако, да њи четворо буду. Пошто се кумъ съ кумомъ полюби, предаду дете съ овимъ речма: „вы сте намъ га родили, а мы намъ га на жертву принетогъ и крштеногъ натрагъ враћамо.“ Затимъ положи бабица дете на прву кожу, да бы ну се марва срећно плодила; съ овомъ кожомъ узме породилъ дете, и после седну сви за асталъ. Кума првый залогай узме изъ свогъ таньира и метне у таньиръ породилѣ. Бабица донесе кашу, а прочи ій у таньиръ по кои новчићъ баце. Кои нема новца поклони ій се и извини съ овимъ речма: „сутра ћу вамъ, мати, доћи и першунъ плевити.“ После каше донесе кума ракіе и напіе за здравлѣ породилѣ, а свакій другій, кои то учини, даде ій новчићъ као кавъ. После ручка све што е на асталу остало, сваде на земљу, а новце у крило породильино изруче. Сутра данъ са зоромъ донесу акова воде и садъ текъ почнићъ бабица посло своій. Она наспе у тестію воде, метне унутра овса, ражи и сићне проѣ, одозго метне сикиру, али да онштра страна у висъ стои; на ову натакне венацъ одъ траве и на истый погомъ сгази; затимъ узме сикиру, пресече венацъ на три места и преда га породилѣ, да се съ њимъ пере. Ова узме воде и опере съ њимъ руке до лаката. Истомъ водомъ опере ій бабица прси, и то у накрсъ, да бы обилно млека имала. Пошто се ово свриши, узме мати дете у наручѣ и седне за асталъ до мужа. Кадъ бабицу ракіомъ почасте, даду ій леба, соли и новаца, за кое она опетъ ракіе купи и родителѣ части. Они суде, да само ова вода породилю и бабицу одъ сваке нечистоте оприти може; венацъ храни се због урока и болести. Ако ли мисли мати, да ій е дете уречено, онда ће све госте наполѣ познати, а она на прагъ сести и съ укоченимъ очима у гредицу гледати, па потомъ у нокте.

Наша є земља

некомъ паромъ унотана и стои у судару са више небесни звезда'.

(Изъ Херлеровы идеи за историю о човечеству.)

Мы неможемо чистимъ воздухомъ дисати, почемъ њимъ є тако сложена организація, почемъ сво садржина готово свію организацію на земљи, кои' су саставне части можда све изъ воздуха тежномъ пале и прелазима изъ непидимогъ у видимо се претворіле. Кадъ є наша земља постала, произвео є по свой прилици воздухъ силе и вештества њеногъ образована; па заръ непроизводи іошть и садъ? Колико є непознаты створій у новіе време пронађено, кои све средствомъ воздуха дѣйствую. Електрична матерія и магнетична струя, запаљивость и воздушна киселина, разлићујуће соли, и можда части одъ свегласти, кое сасвимъ сунце покреће — све сами силни основи природнога дѣйствованя на земљи; а колико ће се іошть други' пронаћи! Воздухъ пуни и разтвара, онъ усисава, производи время и прекида ій. Онъ се дакле чини да є отицъ земаъ створенъ, као и саме земљѣ; обште помоћно средство у стварма, кое у своє крило вуће и изъ свога крила отискуће.

Нетреба никаквы доказателства, да и атмосфера и на виђенніе и найдуховніе определена дѣйствуе са сунцемъ и подъ сунцемъ она є тако рећи сувладарка земљѣ, као што є некадъ њена образователька была. Каква бы обшта разлика постала, да є нашъ воздухъ нѣко другу пружаность (Elasticität) и тежину, другу чистоту и густину, да се друга вода, друга земља ихъ свима притискомъ слегла, и да є у другимъ уплива на организацію тела дѣйствовао! Ово є нѣчимо у другимъ планетама, кое су се у другомъ воздуху образовале: зато є погрешно свако заключенѣ одъ субстанція и повлена наше земљѣ на свойства ови планета. На овой є было творацъ Прометей: онъ є градіо образе одъ сталожене, неке иловаче, и донесо є изъ висине только некрій и духовны сила, колико и у овомъ удаленю одъ сунца и у оваковой тежкой маси нађи могао.

И разлика людій, као и свію производа на земљи нора се дакле управляти по свойственой разлики воздуха, у коме живимо. Ту независи само одъ разделена земногъ пояса по топлоти и ладноћи, не само одъ лакости и тежине притискуюћегъ воздушногъ тала, него много више одъ различно дѣйствуюће' духовны сила, кое у њему раде, па кое'ъ садржина можда и састанда сва његова свойства и његове појаве. Како електрична и магнетична струя нашу землю обтиче; какве се паре овде или онде у висъ дижу; кудъ се дижу; у шта се претварају; какве организація стварају; за колико ове издржавају; како ій разтварају; — све оно дае намъ очевидно заключити о створу и исторіи сваког човечегъ рода: ер човекъ є, као и све друго, питомацъ воздуха, и у целомъ кругу његова бића, братъ свію земны' организація.

Но земља нестои сама у вселенной; и на њену атмосферу дѣйствую друга небесна существа. Сунце, ова вечна огњена лопта, оживлюе є своимъ зрацима; месецъ, ово притискуюће тежко тело, кои можда іошть у њиной атмосфери васи, притискуе є часъ своимъ ладнимъ и мрачнимъ, часъ сунцемъ разгрејанимъ лицемъ. Часъ є предъ њомъ, а часъ за њомъ; часъ є она сунцу блиска, а часъ одъ њега удаљена. Друга ій се небесна тела приближую, стреме се къ њиной стази и променюю њене силе. Цела є небесна система стремљенѣ равнородны или разнородны, или съ великомъ силомъ едно противу другогъ гонѣны кугла; и само є она єдна велика идеа свемогућства, кое є ово стремљенѣ едно къ другомъ размерила, и кое имъ у њиновой борби у помоћи притиче.

РАЗЛИЧНОСТИ.

М. ШАРЛЪ,

укротитель зверова.

Какви нас грози и ова вата, кадъ ми безбрижни у собѝ читамо што о дивљимъ звероваа, кои се по Азији и Африци налазе; а да какавъ стра мора ово путовање напасти, кои по горовитимъ предѣлима путујући на лава, тигра, риса и друге изврседнe животиње наиђу, кое испраштајући напокъ све предѣле опустошавају. Али ова сваки дивљи овај зверова опетъ с нашта према разуму и немкой сили човечкој; еръ ова, ако се употреби, не само да ій употребимо, него ій постепено тако припитомимо, да съ временомъ ако нигдѣ постаю. Ова е дакле сила човечія кадра найвећа чудовишта или уништити или припитомити. На где ова сила тако снажно ни животиње дѣйствујући у човеку нарочито лежи? Нигди него у очима — строгій и оштрый погледъ човечій тако снажно и на найсиренїе звероае дѣйствује, да га оне отимице избегавају и да му се слепо покоравају. Ево живога примера, кои читательма опште наводимо.

М. Шарлъ славный и познатый укротитель зверова у Зоологійскомъ галерїи Парижкой налази се садъ у Немачкой и велику свою вештину публики представља и доказује, какву силу неустрашимъ човекъ и надъ дивљимъ и найзверовећимъ животинама има. — Кадъ се пре неколико година Зоологійски галерїа у Паризу установляла, трудіо се М. Шарлъ найсавршеніе животиње припитомити и тако ій научити, да су само мѣговой волји и покорне биле, и ово изгрнвале, што е природи њиовой найпротивніе было. Али овай М. Шарлъ ніе оный укротитель зверова Морокъ у „Вечитомъ жидуˮ обмотанъ пругастимъ алвинови и шишаромъ; онъ ніе наоружанъ великомъ тисоденомъ и усиновомъ шабромъ, кои скроз животиню пробада; онъ е такавъ укротитель, кои безоружанъ међу животинама стои.

Кадъ онъ у галерію уђе, гледа е мѣгова гола, а одъ одела ніе само за себе белу вошуљу, пругь прслукъ и више чакшире. Више играка ради држи у рукама камџіо и съ овомъ у пруть дивљи животиња узаси. Свака мѣгова састоји се у погледу и неустрашивой смелости.

М. Шарлъ посебце редомъ животиње, кадъ уђе, гди е азіятскій тигаръ затворенъ, садъ, гди су сами лавови, часъ гди су саме хіене. Онъ ій намѣшомъ тако немилосрдно шиба, довде годъ речъ мѣгову непослушно и оно неучиње, што онъ захтева. Счепа ій, баци ій на земљу, вуче ій за реп, легне између ньи потпуну урлиња, разделя іймъ вилице и вестрашни се и сану главу мѣгову међу очтре зубе метнути. Онъ ій ћошти и тимъ већма дражи, што іймъ рану ніовну у рукама повазује, и часъ іймъ дае, а часъ исту пусти іймъ отрзи; и никадъ се недогађа, да му се тога ради дивљѣ ове звериће противе.

Све ово изврнше М. Шарлъ тако безбедно и просто, да се гледаоцъ нимало нема за живота мѣгова страшити, кои о-вако страшной опасности изліже. После овога позори сѣдаје ручавъ са својомъ; овога послужује найвећи, кои по начину свога дворскога другара, еръ господаръ међутимъ за истимъ столомъ седи; све дужности послужителя беше нѣкако погрешне извршује, шта више и за само ело, кое на астал донесе, прилично се напиње.

После овога ручка даде се ране несвакидашнимъ животинама, као: тигрима, лавовима, ждеранма, хіенама; и садъ се текъ ове животиње у природной дивљой лепоти указу, кои іймъ е нако пре силомъ човечіомъ одузета биле. Найвећа се вика и страшно урлиња подиже, пре него што іймъ се рана донесе.

ЗА НИКОЛАЄВЪ ГРОБЪ.

Малый просторъ одъ две и три педій
Склопи сву, што за цео свет ъ вреди.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Какавъ е то Єремія у Београду, што пише књиге?

Петакъ. То е слепацъ.

Єракъ. Па кадъ слепац пишу књиге, а да шта раде окатѣ?

Петакъ. Они место ньга просе.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ.

Београдъ 6. Юлія. Ноћасъ ово по' ноћи било е на Сави нѣкъ пожаръ. Две куће изгореле су до темеља, и трговци, кои су у њима дућане држали, упропашћени. Трећа кућа, близу ньи, и то дисетара спасена е великимъ усиљаваньемъ. —

Турски войници, а нарочито ніовну полицію састављени, притрчали су у помоћь са своимъ мали шкропомъ и съ чакалма, тако, да ньи се на трудо неди доста благодарити, шта више, они су и предупредили, да се кису могле од пожара спасене ствари разнуће и разграбити. — И сим паша присуствовао е томъ гашењо и тако помагао, да е сам уваляк био. — Хвали му на таковой човечности! — Да за бы наши люди спасивнъ изъ другога краја варошн, кадъ опасности ни найманѣ не грозн, Турцу пуку съ такавимъ участіемъ гасили — нема; доста, да е то лепа и благородна черта. — Нашу варошъ, кадъ слабе наше привреке, да нереквемъ безбрижности и немарљивости, сим Богъ одъ пожара чува. Да е по несрећи какавъ ньк ветарь дуньо, нимало бы стотине до просячкогъ штапа допли; еръ сва е наша помоћь, и при найвећемъ усиљаваню, та једна, да се осиво при тамомъ времену, путь пресече; па' да се већъ у памету налазећа се кућа угаси и баръ нешто спасе, томе нема ни спомена. — Шта повазе околостојећій незештій народъ пандурима интервнити, да тиси, кадъ они више свегаю, него што помажу. Где су ти велики шкропеви у онако великой вароши? где су велика бурадь водомъ напуњена и увекъ преграна? где су људи, гашењо вешти и одважни? — Све е то случаю остављено! — Да нису Турци у помоћь притекли, и кадаень шкроп. Богъ зна, шта бы и остаде бѣлце сусѣде постагло. — Ова несрећа нальа ће нась умудрити.

ОГЛАСИ.

Земљѣ на продаю.

У Панчеву у сербскомъ потесу Панчевачкомъ, налази се 10 јанина добре оране земљѣ на продаю. Ко жели такову купити, нека се съ написменимъ писмомъ на учредничество Подунавке обрати изволи.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито лепимъ и исимъ звукомъ, кои се због своје изредности, дугогъ трајня и сталности у гласу нарочито отликују, непрестано су на продаи, и изсвирани фортепіани прилично у провеку кодъ

Алойза Ями у Земуну.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатнемъ І. К. Сопрова.

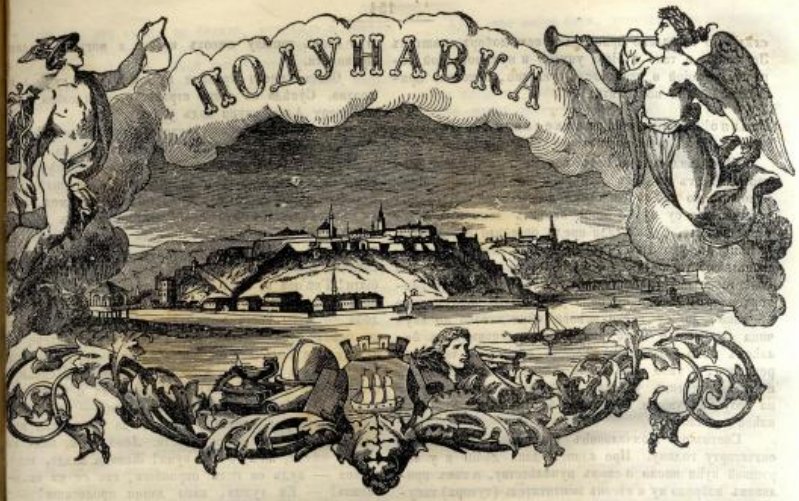

ој 20. У Земуну 14. Јулія 1856. Година I.

ваки листъ излази сваке Суботе, и цена му е на годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. бечъ поштарине; поштарина такса износи на 6 месеци 30 кр. ср. Претумерација се може у Аустрији код сваке поште или познати наши скупштеля или управо код издавателя у шифенших писама, а у Банскима Србе у главној књижари Вазмирца Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Путованъ по девойку.

(Хумореска.)

У в о д ъ.

— Путниче, допада ти л' се положенъ Земуна, оне ероши, о коїой се у песни пева, да е на грани ли-унъ (Од Земуне на грани липуне!)? Јначно ти се опада.

Кадъ одъ Београда къ Земуну пловишъ, љубовно е поздрављаю стари, добро познати вр'они црквены ула' съ добродошлицомъ; кадъ се затимъ крозъ ва-ошъ шетаюћи се поштешъ на-развалине града (Гар-ошъ), где е врлый юнакъ, Сибињанинъ Јанко соко-ове очи за навекъ склопіо, и кадъ надъ тимъ раз-алинама, где свакій каменъ давно превинувшу тро-ителну исторію прича, тугуюћи разнишлашъ, то те бузима неко чувство, кое духъ чудновато дражи, а ледъ богату у дѣлима прошлость повраћа. По-ледай за тимъ, вративши се опетъ садашњости, ако се предмети свудъ уоколо величествено блистаю, азастри као киша сїйна одећа, посута богативъ ве-ињимъ цвећемъ, или као какавъ живописъ, у коме ивостне шире горе и животъ дише. Съ леве стране ушти ти силный Дунавъ, овай краль рѣка, кои сла-ый чунъ сиромашногъ удичара онако исто добро-ољно носи, као и паронъ дишућу дрвену птицу. ље даљ изнира иста река обале благословеногъ ишта, чіе равнице у дальномъ простору дугій ла-ацъ одъ гора заключуе, кое у своіой утроби богату руду крію; изподъ твои' ногу пружа се нало камено море, кое ты Земуномъ зовешъ, а право преко њга прелеће ти око къ сусѣдномъ Београду, съ комъ се толика важна опомињања скончавају, да изъ тога више одъ ѣдне књиге народне повестнице произлази. Съ десне стране примаюће те даљный изгледъ у Босанске крајеве, докъ ти леный део зелене Српске земљ, овде Савомъ, а тамо Дунавомъ изпиранъ, поредъ очію тихо пролази. Најпосле кадъ се обазрешъ, лежи предъ тобомъ Срем, ова дражестна башта, некадашна слодость и милина Римљанина.

По овоме Земуна положенѣ јначно задоволава путника, тако да ту съ радосћу борави сваки онай, кои има за природну депоту прилично чуло. Оно га љубовно грли, а изъ прошлости съ шумомъ поредъ њга проле'ће тисућугодишня, а и старія ішће повестница, знаменита пакъ будућность, кои се у о-ближњемъ истоку раја, лежи као у каквомъ свитопю предъ њимъ. Ко ће ову тайномъ увіяну будућность познати и протолковати, ко ће дознати, шта ће скорим са собомъ донети? знаменити ће дани осванути, и Земунъ ће ій дожинути, овай међу Бечомъ и Цариградомъ у средньой среди лежећій градъ.

Ово е као неко пророковање.

Али — нашто овде овай уводъ? — Главно лице

слѣдующе безазлене приповедке есть добаръ, поштенъ Земунцъ, и тако є было упутно и нуждно, оной варошы, у коіой є овай свѣтъ угледао, неколико признателнѣ речій положити.

Главно лице ове приповедке одважава се къ путованію по девойку.

Пре двадесетъ и петъ година одъ прилике шетао є єдногъ ведрогъ летнѣгъ ютра Светозаръ Момчиловићъ по своіой собы горе доле, бавећи се съ памерама, кое су му по лицу осмѣях тихогъ блаженства просуле. Садъ стаде предъ огледало и сматраше у њему съ удовольствомъ свой, као што ну се чинило, осибито лепъ плаѣаный своръ, затимъ намаза свое танке иаустиице и намести високу огрлицу (фатермердеръ) — оне су онда уленшавале човечіе лице — тако, да су крути врѣови њини високо до ибучица допирали и носъ рекао бы засенаваюћомъ белоћомъ лепо обложили. Тесанъ фракъ съ краткимъ реповима, а тако исто тесне чакшире са запиначама и са затегнутимъ ушртама на рамену, стоіше су му на телу као уліене. Заиста є было лепъ и редко наићеньъ момакъ.

Светозаръ Момчиловићъ навршіо є было двадесетчетврту годину. Пре єдногъ дана добіо є у варошкой кући писмо о своімъ пунолѣтству, и томъ приликомъ изборіо му є иѣговъ заштитникъ (туторъ) тисућу сребрны орлана у готовомъ новцу, и предао му кућу, кућиште и повелики део земљѣ — кое су давно умрли родителы съ крчмарешћемъ стекли и своімъ сиротчету оставили — у добромъ стаіо.

Светозаръ є было срећанъ младићъ, задоволіанъ са собомъ и са светомъ и крешћенъ своіомъ свести, да є важно лице. Ову свесть о своіой важности улила му є она тисућа орлана, кое є одъ своѣ заштитника съ великимъ удовольствомъ приміо. Сила овогъ новца управо баше, кои га є тако развеселіла, крешила и у пріятно снове о будућности улюлила.

Светозаръ се у свое време учіо, найпре у Карловци, а после у Сегедину и у Пешти. Што є ту учіо и колико є научіо, о томе є ниво свѣдочанства, кои є подъ затворомъ држао. Известно є нам то, да є онъ за време свога учења позаимање рачуне своімъ старателю слао, кое є овай истина назадњивао, али му є увекъ штедиіо све то више препоручивао. Види се дакле, яко се може овой околности каква важность приписати, да є Светозаръ было веселякъ, и да є као ученикъ безбрижно и весело живіо.

Іошть єдинако предъ огледаломъ стоѣи, размишліо є садъ о своіой найближой будућности. Шта ће садъ започети? Да л' да се државной служби посвети и съ перомъ у руци себи и другима пріятно быће створи? Но то є са седењемъ скопчано было, а одъ тога га є одвраћао лекаръ, као одъ источника свію дигерічны страдања и разсипана ѣда. Оне ли быти воіникъ? Но онъ ніс ногао подносити страдъ одъ пушћаногъ прa'а, а осимъ тога было є миръ у земльи, слѣдователно затворенъ путъ къ сяіномъ и брзомъ напредовању. Да ли да свое силе посвети обштемъ благу свои' сагрѣвања? Но и тоне ніс се могао поуздати у свои плећа за толикій теретъ. Онъ дакле ублажи свое превелико честољубіе своіомъ скромности и заключи, іошть као незанисанъ човекъ остати, и о своімъ трошку животъ колико є могуће угодан проводити.

Овакве мисли прекиде му садъ ти'о куванъ на вратна. Сусѣда съ десне стране, стара и добра бака по имену Алка, ступи садъ у собу.

„Добро ютро, синко, рече му, пріятно переѣи се. Гле, гле! Зарь тако рано изъ постелѣ? та већъ и обученъ, на іошть тако лепо накићенъ и накинћурены. Како се то одма позна, да сте постали пунолѣтнимъ и господареиъ у куѣи. Мило ми є, рано моя, тако ни Свете Петке; али є на жалость опетъ у куѣи празднo и глуво, тако глуво, да бы се и, тако ни четрдесетъ пученика, страшила у овой куѣи тако усамљени живити. Немой рано, твою младость тако убіяти! Грѣ'ота є, кадъ те Богъ тако украсіо и съ иманѣньъ благословіо. Кадъ се и сетишъ могъ младогъ доба — и ты ћешъ остарити, чедо моє, пакъ ћешъ се сећати моя' речій — у куѣи отца и матере — истина, ніе Богъ зна каква богаштина была, ал' опетъ колико є дао Богъ — мени се чинило да є све пусто, све ми є нешто фалило, нешто ми є изнутрашње грызло — а кадъ сам ти се удала — те лепоте тогъ живота! — мени се чинило, да ми є куѣа пуножељева шира одъ целогъ света. Лепо ти є, кадъ се човекъ оженя, па му є све пуно! Женица млада, лепа, здрава — кудъ се годъ окренешъ, све се на те осменва! — Ей тужна, како данци пролетше! — Ту се бака рукомъ маши, као да є хтела сузу утрти, премда є тай изворъ за таква чувствования у ње одавно сасушіо. „Да є садъ твоя майка жива — ядница, као да є гледнмъ — доста сам сладки' дана съ њоімъ проживела — она те имално не бы досалъ таквогъ гледала, већъ бы те можда иногорадніе удомиле. Я те волемъ, рано моя, као нос дете, место майке твое — непомогла ни света исделя! — Зато гледай, синко, те се рано ожени, пакъ ће ти быти куѣа пуна, весела, жива и пуна разговора.“

„А, майко,“ одговори Светозаръ, „вы као да сте дошли, да ми какву девойку за невесту препоручите? Є л' те?“

„Па заръ бы то згорега было“ превати Алка лукаво смешећи се?

„Е добро, рече Светозаръ, де'те дакле да чуемъ, кою бы ни вы препоручили.“

„Кадъ управо желите, а оно да вамъ кажемъ,“ продужи бака. „Его вамъ пре сваке наша сусѣда са леве стране, лепа Персида.“

„Персида є, додуше лепа,“ одговори Светозаръ, „а напречите ніна црвена коса, коіой у лепоти нема пара. Но почемъ мене црвена коса толико у срце недира, то васъ молимъ, майко да о њой више неспоминете.“

„А шта велите о нилокрвной прикошћастой Александри, кои преко пута одъ васъ обитава?“

„Она є чудноватe нравн, и већъ є толико пута, чини ми се, због своє прекомерне доброте свое срдце покламала, и тако се боимъ, да ћу мабн нѣно срдце некомъ трсномъ силомъ свиладано, ако бы озбилно куцную. Далѣ, майко!“

„Шта вамъ се чини о неѣвани зашегъ неколаи иѣгъ тутора, о пріятной Фемн?“

„О, майко, на њой є, яко є истина, што говоре люди, пре краткогъ времена апотекарь послао р

чунъ одъ сто талира за белило, руменило и помаду; а я се не бы управо радовао, кадъ бы морао такве рачуне исплаћивати. Њой заиста приличи она песма: „Румени се и бели, ђаволи е одвели!“ Далѣ, майко, далѣ!“

„А плавоока Ѳца у другомъ сокаку?“

„Е, она ти се опетъ задовбла у превртањѣ съ очима, и у томъ се прилѣжно упражнява, премда е блага природа са здравимъ и правимъ очима обдарила. Кадъ бы се дакле саставили, то небы никадъ нашли правогъ пута, већъ бы све странпутицомъ ишли. Нема дакле ни одъ Ѳце ништа.“

„Хмъ! Вы сте за чудо великій пробирачъ! А да вако вамъ се допада Милева, ћерка оногъ трговца тано у трећемъ сокачићу, иза ваше куће?“

„Да не Богъ сачува! Кадъ самъ ту скоро поредъ њиногъ дућана прошао, имала е у руци меру одъ фунте, те е съ њоме кукавномъ шегрту прилично носъ нагићчила; а мени се допада мой правый и здравый носъ. И ту нема ништа.“

Нећели вамъ се допасти мала, лепушкаста Пулхерія, трећа кућа одъ васъ на ниже? Заръ није пріятно и умиљато девојче?“

„Врло умиљата, майко, врло умиљата, докъ ћути; ал' кадъ уста отвори и почне говорити, онда се види, да има езикъ, кои е страшно дугачакъ, и страшно оштаръ, и страшно шиљастъ, као какавъ мачъ. Сиђавите ми е съ врата, мамице, ту вашу умиљату Пулхерію, и тражте далѣ.“

„Е добро, а оно лично нећете замерити врлооке Анки. Вы знате, кою числимъ, единицу богатогъ ћурчића. То бы было лепъ залогай за васъ. Шта мислите?“

„Опростите, майко. Вы лично немислите озбиљно саставити ме съ ономъ девојчоки, кои бы ни могла быти старіа тетка? Другу, другу!“

„Ха, садъ самъ погодила. Кристина, сладно, витко детенце, ћерка трговца Масиковсића, та ће быти по вашемъ укусу, ал' те? Она вамъ чита романе, удара у клавиръ, и зна вамъ више одъ каквогъ Професора, а говори вамъ француски.“ —

„Вы имате право, майко. Госпођица Кристина Масиковсићева говори француски, одъ како е србски заборавила, и зна вамъ као какавъ Професоръ съ речма препрати се; али кувати, майко, и прати и месити — то су ствари, о конма госпођица неће да чуе. Ахъ, и се той ученой госпођици са свакимъ високопочитаћимъ указнимъ съ пута, єрбо е се за чудо бояъ. Далѣ далѣ.“

„Но на обетели мою ћерку Милицу, оно младо лепо дете?“

„А, майко, тога ради сте дакле изволи такве дивне лепотице, о конма сте уверени были, да ми се неће допасти, да бы тако пре и радіе вашой ћерки руку пружіо? Вы сте врло учтиви! Но нели се чини, да вашой ћерки има само четредесетъ и петъ година, и неколико несећи, и неколико дана ћошъ одозгор, є л' тако? Майко, майко, да вамъ нешто кажемъ, ал' ни уво.“ —

„Да чуемъ рано!“

„Идите, майко, у вилино коло съ вашимъ пропловцикомъ!“

Алка, ова добра бака, упрепасти се съ овакомъ редкомъ Светозаревомъ благодарности за њѣнъ трудъ.

„Вы ћете се некада каяти, сынко, за цело ћете се каяти, ал' ће онда быти доцканъ; у осталомъ немойте мислити, што мислите. Моя ће Милица, оно красно, младо дете, опетъ покрити главу, но вы ћете до'ите брати, докъ на какву праву аспиду ненаиђете и онда вамъ желимъ, одъ свега срдца желимъ — да се добро наслядите. Хи, хи, хи!“

Съ овимъ речма завриш бака свой говоръ и извуче се као тарана изъ лонца.

„Твое проприлапѣ, майко, нећете се изпунити,“ рече іой Светозаръ, „лично неће. Я сань већъ закључіо, и сутра са зоромъ одлазимъ у Новый-Садъ; єръ то е права дражестна башта, и ту ти цветаю найлепше девойчице. Међу оними изабра'ћу себи невесту, лепу што може быти, богату, што може быти, младу, танку и витку, што може быти, укратко да кажемъ, праву богиню. Ха, ха! майко, то ће быти, а тако се незвао Светозаръ Момчиловићъ.“

Іошъ истога дана после подне оде Светозаръ на пазу піацу, где се брашно мери. Ту се сунчало неколико Сремаца съ кратковъ лулонмъ у зуби и опаклініма или кабаницима огрнути, премда е врућина доста яка была, кои су за живота тай задатакъ себи прописали, да радо путуюће люде одъ Земуна до Варадина, или Митровице, и опетъ натрагъ на лакимъ колима съ два или три брза и омалена коня за малу цену возе. Ови искрени люди, поштены, и простодушни родъ людій, прости нрава, безъ лукавства и притворства, разговарали се о ковчегу, кадъ е Светозаръ нећу ньи дошао, и свою имъ намеру одкріо, да у Новый-Садъ путовати жели.

Садъ се почну ценькати и погађати. Сремацъ, съ коимъ се Светозаръ погађао, искао е четири цванцика, кое се овоме нлого учини, и зато му понуди три цванцика. Сремацъ на то непристаде, већъ укратко одговори: „Ид' на дашку!“

На ове речи почну се остали Сренци весело смеяти. Съ тимъ е речма хтео Сремацъ паробродъ посрамити, хтео е Светозару доказати, да онъ іошъ за нашо цену одъ парооброда вози, и да ће онъ найпосле, яко до тога дође, паробродъ за собомъ остаяти.

Светозаръ, мислећи, да ће се са шальивимъ Влесіомъ — тако се звао тай Сремацъ — у путу прилично нашалити, обећа му четири цванцика, и даде му на то капаре петъ грошића. Ова е капара Сремца тако везала, као да е добіо писно и печать, а за тимъ буде време и место полазку уречено, и найпосле закіео се Влесіи своимъ здравлѣмъ, да ће на уречено време сь колима доћи, и да ће иландога господина тако добро и брзо возити, да ће му онай више одъ полина ракіе и више одъ олбе вина у путу радо платити.

Влесіови другови увераваху су Светозара, да е заиста добіо врстногъ кочіаша, кои ће га поштено послужити и съ њимъ тако рећи одлетити, да во томе да е праведно, да га и онъ као земску чуму, и да путемъ винома и ракіома пои. Тако се Светозаръ врати, задовољанъ съ наредбама, кое е за сутрашнѣ путованѣ учинію.

Кадъ є на прагъ ступіо, сретне га майсторъ Танасіе, њєговъ сусѣдъ, и поздрави се съ њимъ, упитавши га, где є био, и шта намерава, кадъ тако нагло иде?

„Вама, майсторъ Танасіе, могу казати,“ одговори Светозаръ. „Я идемъ съ пияце, где се брашно продае, ту сам погодіо Срећа, и сутра са зоромъ полазимъ у име Божіе у Новый-Садъ.“

„У Новый-Садъ? Смемо ли знати, какавимъ послом?“

„А зашто не? Мислимъ тамо просити девойку.“

„Истина?“ рече майсторъ Танасіе. „Е, на срећанъ путъ желимъ, ал' я бы вамъ нешто препоручіо: немойте тражити у дальини оно, што имате овде. Знайте, младый Господине, то што цео светъ зна: да у Срему има добра вина и лепы девойка. Дакле, срећанъ вамъ путъ.“

Майсторъ Танасіе оде, а Светозаръ уђе у свою кућу, и пошто є рано легао, успавао се съ речима коє му є майсторъ Танасіе изговоріо, то єсть: у Срему има добра вина и лепы девойка.

Главно лице ове приповедке води невесту кући.

Кочіашъ Єлесія одржао є речъ. Пре зоре већъ є био предъ Светозаревомъ кућомъ. Овай є већъ био устао и наскоро обученъ, и седе на кола, где му є његов кочіашъ за седенѣ повисоко одъ сена место справіо био. Сандукъ съ алвинама ставіо є покрай свои' ногу и тако се кренуше на путъ. Коньи, два жива вранца, покасаше брзо, и садъ се случайно деси — кочіашъ се баръ тако притварао, као да се зачудіо — те коньи предъ самый излазакъ изъ вароши стадоше предъ крчму. Єлесія сиђе съ кола, као да има нешто на њима поправити, а за тимъ као збуњенъ оде на врата крчме и стаде са своимъ снагомъ дупати, докъ крчмаръ отвори и кочіашу, као своимъ добромъ знайцу, наза добро јутро.

„Господине,“ рече Єлесія Светозару, „я бы рекао, да бы добро было, да као путници, а особито на овако ладно јутро, попіемо коју чашу ракіе; єръ овде є и добра ракія и добра пера.“

„Што ти драго, Єлесія,“ рече Светозаръ. Онъ му дакле даде донети једанъ полињъ шљивовице, коју Єлесія у сласть смота, и, пошто є господаръ платіо, попе се на кола, канціомъ коньи истомъ додирнувши. То є довольно было, да коньи брзо трче.

Данъ є већъ био увелике, кадъ су у прво село Б*** дошли. Кроткій народъ већъ є био на ногама и пошао є у поље на радњо. Єлесія уставі садъ коньи и рече Светозару: „господару, ако вамъ се допада, и ако имате волю, то ћу проћи крозъ ово село као вила, нека виде људи, какве имамо коньи.“

„Па добро, Єлесія,“ одговори Светозаръ, кои є съ кочіашемъ волео шалу проводити.

„Садъ ће те видити,“ рече Єлесія. „Само молимъ држ'те се оберучке добро за кола, затворте очи, па немајте бриге.“

Светозаръ се ніе хтео страшљивимъ показати, те тако тури безбрижно руке у џепове, и гледао є съ отвореними очима, шта ће Єлесія чинити.

Овай, мислећи, да га є господаръ послушао,

Дружство милосрдан

остави канцію, коју є досадъ у руци држао, поредъ себе, повуче леовъ руковъ кавсе мало къ себи, а десну руку подиже у висъ, претећи простомъ коньма, кои су већъ ушима стригли; осимъ тога ударао ій є шибластимъ опанкомъ, часъ левимъ, а часъ деснимъ у бутине, вичући: хајтъ! ђи вранацъ! ђи! — Коньи, као да є ђаво у њи ушао, полетише на сдавнуть крозъ село као одпуштена стрела, преко камења, рупчага и

чагли, и тако једнако, докъ нису накрай села изишли. На речь свога господара стадоше ту као укопани, дуваюћи, дахћући и пару из посрдва пуштаюћи.

Єлесія є свое ућинио. Смешећи се накривио є шеширъ, и окрете се своме господару съ речма: „Шта велите, господару?“ — Но како се садъ упрепасти, кадъ виде, да му господара на колима нема. Онъ одъ

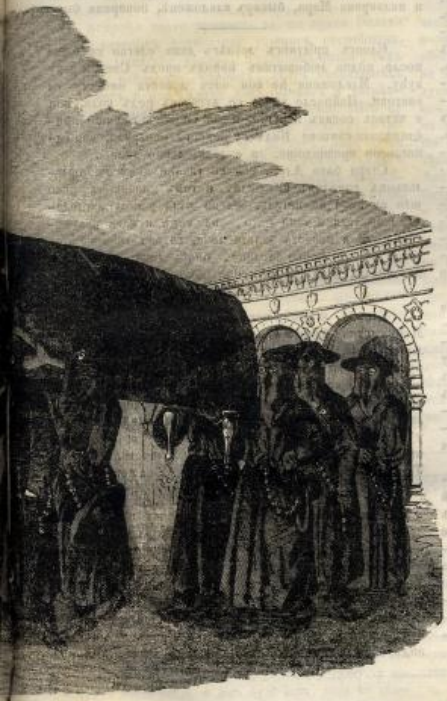

ућитеља у Фіоренци.

часа окрете кола и упути се у село, и наскоро опази мложину людій, кои су нешто гледали.

Ту є было Светозаръ. Овай є сирома, кадъ су ѳвоолски коньи петрвали, са своїх седишта одскочіо, и почемъ є руке у цевови држао, то є морао равнотежу изгубити тимъ пре, што се ніе могао ни заштa превратити. Кад лопта изкочіо є изъ кола и пао є на землю тако яко, да є и ногу и руку угануо, те се ніе могао съ места маћи. Єлесія наравно ніе могао Светозареву несрећу приметити, почемъ є съ коньма посла имао, нити се могао осврнути.

„Несрећниче,“ викну мложина долазећемъ Єлесіи, „гледай шта си урадіо! Твоі є господаръ савъ угрувавъ.“

Упрепашћенъ саће Єлесія съ кола, и кадъ виде свога господара бледа и као полумртва на земльи лежећа, удари се у груди, а сузе су му низъ образе капале. Онъ уздану, и поче тужнимъ гласомъ јауковати: „О мой добрый, младый господару! камо среће, да ме врагъ ніе нанео, да съ вама на колима онако крозъ село пролетимъ, те се небы ова несрећа догодила. Тежко мени несрећнику, шта самъ урадіо!“ —

„Не тако Єлесія,“ одговори му Светозаръ слабимъ гласомъ; до мене є кривица, што самъ то трчаћ тако олако узео.“ —

„Проћте се јаковања и правдања“ рече садъ єдань у годинама човекъ и у грађанскомъ оделу, кои є истомъ приступіо было. Онъ нареди, да Светозара на носила метну, и ићговой кући однесу, те да му потраже помоћи.

Овай добродушный човекъ было є у селу трговацъ или ситничаръ, кога обично селаци „Гркомъ“ зову, по имену Јанко Добродушъ. Кућа му є наблизу была, и Светозаръ буде тамо однешенъ. Лепа собица и мекана постеля приме садъ угрувавогъ Светозара.

Некій Чича Марко живіо є онда у томъ селу, и бише на гласу због ићговогъ простопрородногъ лечења, а нарочито због намештања ногу и руку. Добродушный трговацъ пошаљ одъ часа по овога чича Марка.

Марко дође, изпыта болестника, и за четврть сата бише Светозарева рука и нога намештена и увезана. Онъ є страдалника савестовао, да за шестъ дана мирно у постељи лежи, а после шестъ дана, говораше онъ, бы'ћете савршено здрави.

Светозаръ є стрпељиво сносіо свою судбину, и то у толико лакше, што є у супруги истога трговца, у врстной и почитана достойной домаћици, добіо праву матерь. Но лежанћ у постељи бише му сасвимъ лако, ако не и добродошло, кадъ є другогъ дана Мара, ћћна лепа ћерка, окретна, позорљива и за чудо вредна, одъ осамнаест година девойка место матере страдалнику пруће супе донела и цео га данъ ћћномъ брижљивошћу дворила.

Међутимъ є Єлесія своіой кући отрчао было, утћшенъ, што є знао, да му є господаръ добро склоњенъ и неговань было, обећавши се, наскоро опеть доћи, те да за своіъ господара пропыта, па ако є оздравіо, да га вози, кадъ му срдце ваше, па ако ће быти и напрай света.

Младость и леченћ, кадъ заједнички раде, брзо доносе здравлћ. Тако є было и са Светозаромъ. Шестогъ дана после догодивше се несреће могао є већъ съ постеля устати и о штапу прилично ићи. Чича Марко усрдно се томе радовао, а Светозаръ му є искрено благодаріо, съ чимъ є Марко, кои ніе никакве поклоне примао почемъ є у своме селу страдалнике само за ду-

шу и у славу Божію лечіо, свршено задоволанъ и узпокоенъ бію.

Осмый є данъ освануо бію, и Светозаръ є већъ тако оздравіо, да є слободно и поуздано иђи могао. Онъ є садъ свое праздно време на то употребіо, те є у трговчевой кући, коя га є онако лепо примила, подробно разгледо и испитивао, особито є пакъ о своимъ предузетомъ бившемъ путованію разминлао, и тако найпосле заключи, да ово путованіе ніе више нужно. Ипачно є Мара, лепа Ђерка његового добротитца, његовимъ мислима другій правацъ дала. Известно є то, да ю є съ дивљењемъ смотрао, кадъ є у кући радила, било да є живину надгледала, или у градини, или у куварници радила, или у продавници продавала, те тако га савлада мисао, да бы съ Маром врло задоволанъ и срећанъ бію. Онъ є Мари свое срдце всћъ поклонію бію, онъ баше у ню свршено залюбљенъ, а ту ніе ништа понагло одрицанѣ и отимање. А Мара? — Кадъ іой є Светозаръ казао, да нора одлазити, и кадъ іой є томъ приликомъ свою благодарность муцаюћи и съ невезанимъ по смислу речима изнио, она є побледила, ова њежна рука, и одговоръ іой баше тихіе, врло дубокій уздисакъ.

Светозаръ се брзо рѣшіо. Онъ ступи предъ отца и матерь, запроси њихову Ђерку и — небуде одбіенъ. Да є лепа Мара у свему, што се ове просидбе тицало, съ отцемъ и матером сагласна была, известно є, као што є и то истина, да су наскоро затимъ кола предъ кућу стала, съ коя є Елесіи брзо сишао и свима „помоз' Богъ“ пазио.

Простосрдачный Елесіа скиде за тимъ съ кола ягнѣ, петла и кокошь, сдну котарицу ја, сданъ палый ћуњ съ медомъ и одмах лепо бурешце са скорашнимъ овчимъ сиромъ. Ове поклоне преда Светозару съ речма: „Примте за любовь, Господару, што вамъ шаље моя челядь, коіой є одвећъ жао, да сте моіомъ крвницомъ врше онако страдали. Но вы сте садъ опетъ здрави, као што ми се чини, а то ми є яко мило. Богъ вамъ дао срећу и здравље, то вамъ поручуе моя челядь.“

Светозаръ се съ овимъ добримъ Срећемъ братски руковао, благодари ну на поклону и рече: „О моій Елесіи! несрећа се врло лепо поправіла. Одъ данасъ четири недељ држаћемо свадбу, єръ я ћу изъ ове кућe одвести девойку, Ђерку овога господара. Его видишъ, на томе имамъ благодарити теби, што ти є на паметь пало, да самномъ крозъ село брже одъ више пролетишъ. Садъ ако оћешъ, мой Елесіа, а и се надомъ, да ми нећешъ одрећи, я ты о моіой свадби возн мене или мою невесту. Твою пакъ челядь познавамъ као госте у свадове.

„Е, да знате, Господару, да ћу доћи, и да ћу васъ тако возити, да ће свакомъ око запаћи,“ одговори Елесіа, кога су затимъ лепо угостили, и, пошто є одъ Светозара сходный поклонъ после дугогъ затезаня приміо, одпустили.

Међутимъ є протекло време у спремању за свадбу, и на данъ венчаня баше одвећъ живо и весело.

Елесіа, у стазће пљине обученъ, возіо є младу и његовя хитра правчића, окићени белимъ као снегъ пешкирима, играли су у колима гордо и поносно, као да су знали, да є њима круна целогъ веселя, лепа и милокрвна Мара, бысеръ младоженѣ, поверена была.

Єдногъ пріятногъ летнѣгъ дана слегао се баше после подне љубопытанъ народъ предъ Светозареву кућу. Младожења ће кои часъ довести невесту са сватови. Найпосле указа се дугачакъ редъ кола, кои є читавъ сокакъ пањунио, и све се више и више приближавали сватови. Кадъ су невесту смотрили, сви єдногласно признадоше, да є лепа, дивно лепа.

Стара бака Алка, кои се такође међу љубопытљивомъ гомиломъ налазила, и томъ приликомъ, као што су неки приметили, зелено жута у лицу изгледала, шапутала є тако исто, ал' тихо и єдва разумителио, да є невеста заиста лепа, готово лепша и одъ њене рођене Ђерке Милице, опогъ лепогъ, младогъ детенцета, као што ю є она обычно пазивала.

Свирка, играње, певане и пиронање продужи се. Међу гостима баше и майсторъ Танасіе, Светозареву врлый сусѣдъ. Младожења се садъ пріятельски съ њимъ рукова, а кадъ є време наступило, куцну се съ њимъ любовно говорећи: „Майсторъ Танасіе! да ли се опоминаће, шта сте ми при пећъ недели при пољаску моме у Новый-Садъ рекли? „Немојте тражити у дальнем оно, што кодъ куће имате;“ и: „У Срему има добра вина и лепа девојка.“ И заиста, майсторъ Танасіе, вы сте имали и имате право. У вашеј дражаћ.“

И то є было путованіе по девойку пре не пуны двадесетъ и пет година. Светозаръ Мокчиловићъ, кои є данасъ срећный отацъ, и кои са своіомъ вресномъ женомъ блажено-повойно и сагласно живи, говори и данасъ іошть съ великимъ удовольствомъ о овомъ путованію своихъ по девойку. Његови пріятели слушаю га радо и весело, кадъ им ову приповесту прича, и онди се сви у томе сагласе: да є Срењ земля какве подъ небомъ нема, да є то правый, дражестный рай.

Изъ гроба уставшій.

Године 1840. нашли су Клодомира Френоа, богатогъ трговца, на острову Маурицусъ у његовой кући мртва и страшно наружена. Његово тело лежало є на по'ду, лице му є пушкомъ тако нагрђено было, да га нису могли познати, а поредъ њега нашли су малу пушку. На асталу лежао є листъ артіе на коме є ово написано было: „Я сам упропашћенъ . . . Краљевинаъ ми є одпео 25.000 фунтій штерлинга . . . неки остао само срамъ, а овай немогу подпети. Моіой жени препоручуемъ, да одъ остатка нашега имања мое повериоце намири, а Бога, мое пріятеље и непріятеље молимъ, да ми ною смрть опросте. Іошть єданъ пиуутъ, и я самъ на ономъ свету. Клодимиръ Френоа.“

Сви су были упрепашћени, и свакій є сажалѣвао обштелюбљиогъ несрећника. Његова удова жена

после неколико недеља ніе могла дуже жалость сносити, и зато се одважи, сасвимъ се Богу посветити. Она оде у монастиръ покајница, и преда изрученѣ мужевљеве волѣ нѣговомъ сыновцу, лекару. После учињеногъ испитивања дознало се, да се краља са неочекиваннимъ тайнимъ одлазкомъ некогъ Џона Мона подударао, кои в прѣје у кући реченога Френоа писао. Но после некогъ времена врати се истый Монъ опетъ на островъ, и оправдао в свое бегство казиваюћимъ, да га в нѣговъ господаръ у Француску послао био. Тай се изговоръ уважи и цела се та ствар наскоро заборави.

Но непрође много времена, ал' на врата Вилна Бурета, главногъ повереника убієногъ несрећника, неко куцне. Овай уђе унутра, и трговацъ позна у томъ страшну съ найвећимъ ужасомъ, свогъ некадашњегъ дужника, когъ в прѣ годину дана мртвогъ и нагрђеногъ видіо, и чекъ в погребу присуствовао. Шта су говорили незна се; но наскоро за тимъ пріђи се Буретъ криминалномъ судіи, и другогъ дана буде Џона Монъ затворенъ, у ономъ трепутку кадъ в тай віо подъ пазновимъ дветомъ са своіомъ Черкезкињом, кою в скоро купіо био. Нѣга изведу на судъ, као обтуженогъ крадљивца при покојномъ Клодимиру Френоа; но онъ се на то спешіо, као човекъ, кои се у свою невиностъ узда, уверавао е судіе о своіой невиности, и заключіо е съ речма, да га немогу никако осудити, почемъ нема никаногъ сведока, кои бы нѣгову крађу могао посведочити. Предсѣдатель даде на то знакъ, врата се отворе, и у собу ступи Клодимиръ Френоа, кои в самъ себе убіо. Свима се околостојећима коса накостреши, а жене се съ врискомъ разбегоше. Џонъ Монъ паде на колена, и признаде свою кривицу. Но нѣговъ бранитель примѣти, да страомъ принуђеномъ признаваюћи ніе довољно, нећъ да се мора найпре изсльдити, ко е тай нимый изъ гроба уставшій Клодимиръ Френоа.

Овай на то поче говорити: „Кадъ самъ крађу приметіо, кою в обтуженый учиніо, баше нећъ доћакањ, почемъ в нећъ утекао био, и свако покушењѣ, пристићи га, баше безуспѣшно. Зато самъ заключіо было себи животъ прекратити, да невидимъ мою срамоту. Было в седамъ сатій у вече. Я написа писмо, кое се на момъ асталу нашло, и запишемъ пиштоль. Пошто самъ кратку молитву очитао, принесемъ цевь одъ пиштоля къ устма и хтедо одапети, ал' — наедапнутъ чу', где неко на вратима куца. И сакри пиштоль и отвори врата. У собу уђе гробарь, носећи на леђима мртво тѣло за иогъ синовца; єръ суду е познато, како се овде редко добіяю мртваци за сечење. У почетку небише му вило, што е неше застао, и зато не поче приклиняти, да га невидамъ, што бы због тога изгубіо. Ту ни садъ паде на паметь спасоносна мисао, дадо гробару неколико дуката, и одвесе мртваца у мою собу. Овай е био моє величине, и вило е слићу косу, као и я. „Смртни остатци ѣдногa!“ рекао самъ у себи, прекрстивши се, „опростите ми, што ћу васъ наружити, ... тиме ћу двадесетъ породица одъ пропасти сачувати. Ако ми изиђе за руком, онда ће твоя породица бити моя.“ (То мртво тѣло баше некогъ рибара, кое е нѣгова породица одъ нужде продала.) „Затимъ свучемъ моє альине и обучемъ у нѣга мртваца, упремъ му пиштоль у лице, одапнемъ, и кутла му мени намењена бивши, разнесе лице. Ніе га нико могао познати. Кадъ самъ то свршіо, обучемъ друге альине, обрімъ браду и обрве, и сутра давъ био самъ већъ на некой французской лађи, кои се къ тардой земльи кретала. Шта самъ предвиђао, збыло се мой невалалый писарь, чувши о моіой смрти, врати се на островъ, докъ самъ и у Парижу дознао, где е моє новце у Француской оставіо. Тако ми е садъ изшло за рукомъ, да ске моє повереитељѣ намирим и опетъ честно живимъ.“

Судъ осуди Џона Мона на вечито заточеніе.

РАЗЛИЧНОСТИ.

ДРУЖТВО МИЛОСРДНОГЪ БРАТСТВА У ФІОРЕНЦИ.

(Вели даље.)

Нема лепшій речій до ови: „љубавъ христинска.“ Људи волиле, одише, времена се мењаю, падаю, руше се охоле високе куле, огромне здање и други, кои бы прошлость ако спомињене за вечность тобоже градили, све то изчезаше, но едно у толико силной времена стално е и остаје, и то е дѣло любави христинске. Што любавь гради, утемељи у срдцу, у њави христовећй места нађе, и докъ буде века, быти ће дѣлима любави хвале и спомена. — Образивъ у дашњемъ листу представлая нам дѣло нѣзине искрене любави, иредно е, да се о нѣму известимо. У Фіорепци (Фіорепцу) лежи, особе славноме граду велике топлавске извѣстне, звани Таліани „лепшій“ народа у прекоходноме слику називаю, нађли се едно особито друштво подъ имепомъ „милосрдногъ братства.“ Чланови овога друштва су изъ грађанскогъ и племићскогъ реда, што разлике међу њима не чини, а нѣзинъ предводитель и управитель сете едномъ отмепомъ грађанинъ; кои пуно повереня своя загрђена ужива. Дужность њих истогъ друштва есть слѣдећа: ово пази на болне људе, кои бесъ лека и неге по кућама леже, и прекани ій у шпиталъ, где њи се свака могућа помоћь пружа; ово котри, ако се где по сокаци искрепа догоди, да се искрепину доскочи и помогне; ово дели земове и покаће помоћи међу сиромахе, доноси њи утѣхе, и брине се, да се жртви честно сахране; едномъ речій, то друштво неуморно све оно чини, што права, чиста, искрена христинска любавь одъ свакога изискује, кой се верзнимъ љубитељѣмъ и почитателѣмъ нашега Спасителя Исуса Христа назива. —

Има већъ пет сто и нешто више годиня, одъ када то друштво у Фіоренци обстои, и повода нѣговоме утемељаю даде кућа кои в лѣта (1348, 1363, 1495, 1498 до 1509, 1522 до 1528, 1630 и 1633) онуда бесняла, те особито зарастанку, у граду сиротаню лото морала, почемъ богатіи и жожая люди у збегу спасеніа ињоше. У найопше време, кадъ в волера по Италіи нешто владала, исто се е друштво великомъ одважности и жертвопреправомъ любавію према сарапіи одликовало, тако, да му се због нѣгови заслуге за опште добро давасе као и свагда честь и поштенѣ како увазге, и када чланови нѣгови болестника у шпиталъ носе, то ће мало и ве-

лако, богато и сироте, нико они проћу, страхопочитателно стати, шешкирь съ главе скинути и њима тихо рећи: Богъ васъ благословио. Истина да блиског огледа нема, него када видимъ браћу христяне, нико се око нема, болна, сиромашна човека труде и безъ сваког користољубія све ово чине, што е Богу мило и драго и што ће њиовој души на спасеніе служити.

Одело чланова састоји се изъ једне дугачке прне мантіе са кукастомъ шнюмъ, у којой се две рупице налазе, кроз кое они гледати могу, када мантію наокуку и кукасту шку преко главе спусту. Само предводитель дружства образъ не тли и описанъ е са кецељомъ, да тиме назначи, да му сиромашну болну браћу дворити ваља. Даље по двоје облазе поједини чланови дружства сваке по граду, и када дозиаду за болного сиромаха изити за другу какову пропасть и невољу, кое човеку прети, те браћу помоћи изискује, а они одма до саборне цркве дотрчу и ту са великомъ звоном другимъ члановима, кои су за тай данъ нарећени, да службу чине, знакомъ дозиаду, на кои се они сакупе и къ месту се удуте, како е нуждно њи и где помоћи ваља. Образацъ нашъ управъ представи браћу милосрдну у хитрой дѣлательности; како т. е. болестника у шпитаљ носе. Зна се у остатоме, да е седашньій владитель, великій т. е. вишъ тошанскій, чланъ истога дружства. Нароіт о њему преповеда, да е мужъ великодушанъ, добарь, побожанъ и срдца племенита, те да и онъ, када му то други послови допусте, браћи милосрдной у своіой се мантіи придружи и болне у шпиталь носити помаже, одуда се опетъ, пошто дѣло љубави христянске сриши, натрагъ своме двору повратн, безъ да бы се знало, да е кодъ те прилике садѣйствовао. —

ТРИОЛЕТИ.

О чемерный мой животе,
Како с' тужанъ и жалостанъ!
Теб' поврћа облинъ злостанъ.

О чемерный мой животе!
Кодъ природнее све дивоте
Самъ с' ты единъ безсладостанъ.

О чемерный мой животе
Како с' тужанъ и жалостанъ!

Ао смрти небило те,
Тиранине озогъ света!
Цвету недашъ да процвета,
Ао смрти небило те!
Найдражіе ты ми о'те
Неумитна и проклета!
Ао смрти небило те,
Тиранине озогъ света!

І. Драгашевићъ.

О просвете сунце благо, мило
Сйини едномъ и у наше крае
Да се лице и Србу засве;
О просвете сунце благо, мило
Доситее ты намъ мудре створя,
Да и Срба іошть се гласъ зворн,
О просвете сунце благо, мило
Сйини едномъ и у наше крае!

А. И. Павловићъ.

СМѢСИЦЕ.

— „Кадъ у каквой кући," вели Др. Франклинъ, „нећемъ подоста књига' и новина, онда самъ уверенъ, да у той кући има и добро позитиване деце; но ако нема никаква књига ни новина, то су деца ако не запуштена, а оно извичо безъ сваког знања."

— У нѣкомъ отличномъ друштву повеза се рећь о томе: како се то догађа, да увекъ нелакше службе добію? На то единъ одговори: „Што међу раздателима службе изучени увекъ лакше себи подобне нађу, него учени.

— Године 1757. тако преповеда единъ Ритмајстеръ у „Observations Militaires, изгуби мой конь, кои е у млађихъ годинами било врло добарь и огињитъ, напрасно зубе, т. е. ніе се могао зубма служити, тако, да ніе могао сено и зобъ изкати. У томъ стаю ранила су га два коня, изголи другови, два месеца, т. е. редомъ су сено и зобъ жвакали и тако изжвакано предъ њега метали. О овой истини може мой цела поменути сведочити.

ЄРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Петакъ. Єраче! у Београду изгореше две куће.

Єракъ. Єс' я!

Петакъ. Како срећа, да се то могло предупредити!

Єракъ. То бы лако было. Да е полиція заповедила, да свакій на три дана пре пожара има у преправности доста воде, вичио бы само единъ дућанъ и по' изгорео, а овако изгореше три.

ОБЈАВА

на књигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

(Съ једнимъ ликомъ.)

О садржію те књиге похваљу рећь повести, и тиме ю србскомъ читаоћемъ свету препоручити, недопушти ми честь моя, само утврђујемъ то, да е садржај њез историчанъ, и да бишъ у ову славну Епоху србске појединце свади, у којой су се најславніе догађаи збивали, и у којой су најславніи србски витезови живили.

Исту књигу намеравамъ путемъ предуписанія издати: с' поверенѣмъ позивамъ свакогъ да се на књигу ону моју предупаще, коя ће десетъ табака велика, и на лепомъ папиру и чисто штампана бити. Цена іой е само 40 кр. сребра. За скупитеље своје позивамъ све ове — коніе просвета на сраћу почива, и найпаче учителѣ — содруге своје — очекивајући да ми се имена ради штампања найдаље до пастанка Новембра приполшю: дотле ће књига штампана бити, и само ма имена се очекивати. — Зато, што се небы на књигу дуго чекало, уползивамъ повторително како е кому могуће, што пре предуписаніе своје послати управо на мене у Бечеј, а коне е по окрестности згодніе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, кои ће потомъ и књиге разпослати. Новцы се полажу при примању књига. За трудъ г. скупителю добію 11-ту књигу у дар.

У Старомъ Бечеју 7. Мая 1856.

Илія Поповићъ, учитель.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопронъ.

Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

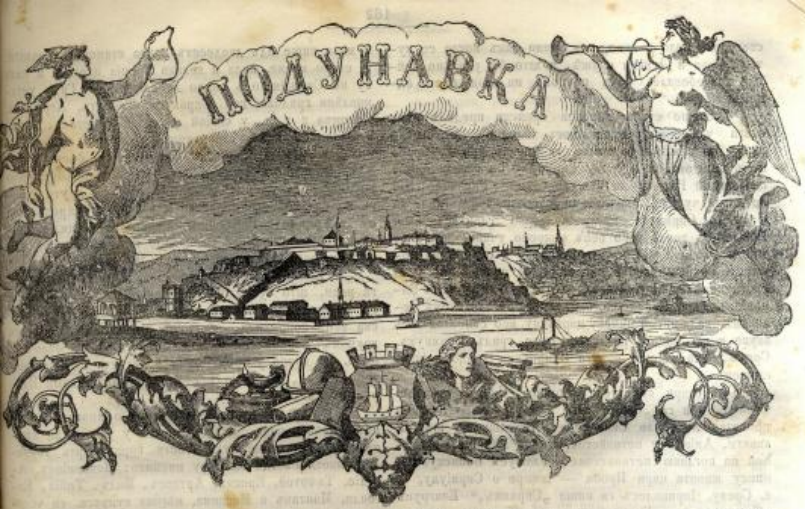

Број 21. У Земуну 21. Јулія 1856. Година I.

Изи листъ излази свке Суботе, а цена му је за годину 4 форинта, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; појединчки такси износи на 6 новчић 10 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код свке веће или мање поште или упрао код издавателя у појединчкимъ писмима, и у Кнежевини Србіи у главној књижари Велимира Ваића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Нала черта о Сирмиуму (Срему) славноме негда граду.

Предѣлъ „Сремъ“ званый спадао је за време Римлана на долню плити „савску“ Панонію. Главни градъ тога предѣла звао се Сирмиумъ, Сремъ, и одъ њега добіе течениъ година истый предѣлъ свое име.

Ко је управъ прыи градіо Сирмиумъ, после известно се незна, но Бонфінъ, бивши негда код мађерског краља Матіе придворный чиновникъ, мисли у своіой о мађарскимъ стварима написаной книзи, да је ошшъ у престаро време некій Сирмусъ, краљ Трибала плити Бугара, своме граду темељ положіо и по своме га имену назвао.

Истый Сирмусъ живіо је и време краља и македонскій Александеръ великій, (354. г. пре Христа), и борію се са Трацима, кои су онда сремску земью држали. Онъ ій побѣди и кроз то навуче гнѣвъ Александра великога на себе, но зато га је лекинъ дарованіа опетъ ублажити и овай, почемъ на персіанскій рать (супроть Дарія) нѣчъ се спремао, остави му плодъ побѣде на миру, и тако Сирмусъ, за увеличати славу свога имена и своіи дѣла, постаде утемелитељемъ Сирмиума, града т. је Срема.

Неколико година пре Христа основше Римляни предѣле одъ синѣчъ мора даљ къ Дунаву, и Сремъ онда подъ њихову область дође.

Августъ, прыи римскій царъ, учини Сремъ главнимъ градомъ долнѣ (савске) Панноніе и многа насељенціа изъ Италіе настане се у њему, те знатно умноже брой тапошнья становника, кои су за онда Трибали и Траки были, измешани са Старопанонцима и Илирима.

Мимогредъ овде примѣчавамо, што неки списатељи о Старопанонцима, Илирима, Трибалима и Тракима мисле: да су они т. је. Праславени (Slaven) и управъ први плити найстарій Славени, кои бы се ошшъ у време, за кое у повестници нема озбилнын доказа, изъ Азіе съ другимъ народима у Европу, за онда пусту, доселили и оне предѣле заузели были, где и данасъ Словакъ, Хорватъ, Србинъ и Бугаринъ живи. Но то је само једно имење, зато се вратимо къ страноме Срему.

Царъ Августъ сиести онамо велике амбаре са репомъ за войску, кои је простране неіе напрама Дакіи чували. Подъ овомъ (Дакіомъ) има се у осталоме разумевати данашный Банатъ и Ердељ са Влашкомъ и Молдавомъ.

Римляни су дуготрајне борбе са варварскимъ народима у Дакіи имали, докъ ій напослетку царъ Трајанъ непобѣди и целу Дакію римскоме царству не подложи.

За време тога воеванія и касніе био је Сремъ за Римляне одъ велике важности тога ради, што су тамо войске добаръ угодникъ стаи имале. Чрезъ непрекидне војне дружбе са истимъ Римомъ скончаше Сремъ добивао је онда изъ главне (римске) оружнице

сваколика брзо и дако, изъ Срема пакъ могло се путемъ Саве и Дунава оружје, и што бы удаљене војске потребовале, безъ препоне на свои места одправити.

Хваљаше стари Римљани сремски предѣлъ ради блага умѣрена зрака, због плодне, у свачему родне земље, те зваше га управъ равнъ, красномъ башточомъ, и о граду Сирмиуму бе казали, да є као другій Римъ, да є „увеселѣнъ“ Римљана. Ніе се дакле чудити, ако читамо у старимъ књигама, да є градъ Сирмиумъ негда надалеко слављенъ био. Пріятности земљѣ како већъ рекосмо учише, да су се многи Римљани у Срему наставили, а обзиръ на државну користъ склони римске царе на то, да тамо своја наиѣстника поставе, кому су область надъ Панноніомъ дали. Касніе подъ царемъ Константиномъ великимъ, када истый римску царевину као саповладатель заузе и ню изнова раздели, буде градъ Сирмиумъ, Сремъ, владаюћимъ целога Илирикума градомъ проглашенъ.

Одъ стари списателя спомнію Сремъ слѣдећи: Страбо, кой га „Савіи“ зове изъ узрока, што се є протезао до обале Саве реке; Херодіанъ у шестой књиги, Аміанъ у петнайстой, старіи Плиніусъ у трећой на поглавію петнайстоме, Флавіусъ Вопискусъ у опису живота цара Проба — говоре о Сирміуму, т. є. Срему. Іорнандесъ га пише „Сирміумъ,“ Евагрусъ „Сермиумъ,“ а Византинци, како Никетасъ сведоци казаше „Зеугминъ, Зеугминумъ.“ Толико стои, да нашъ Сирмиумъ, Сремъ, у повѣстници места иначе да є сведокъ многимъ знаменитимъ догађаима био, особито у време силни борба међу Православни и Аріано, и да му се зато ніе изъ исте повѣстнице никада избрисати неће.

О положаю Сирмиума, зна се толико, да се та варошъ одъ подножја планине „Алмусъ,“ данашњѣ т. є. Фрушке горе, до савске обале пружала и по тоне широкъ просторъ заузимала, кои є до петъ обични миля износіо.

Ако дознаемо, као што стари списатели сведоче, да є у негдашњему Сирмиуму, величествени храмова было и више царски палата, єръ цареви римски Константіе, Пробусъ, Гратіанъ и Валенсъ међу часть своја живота тамо проведоше, и ако узимамо на умъ, да су до царски палата и други римски великаши, великоже и богатіри свое дворе имали, те трговцима и занатлиима пространо полѣ къ радионости отворали, поченъ онде, где цареви и великаши пребываю, новца и блага, окретна дакле живота имаде; — ако велимъ ова разсудимо и къ тоне придодамо, да су римски цареви Пробусъ, Ауреліанъ, Карусъ са синовима Карінъ и Нумеріанъ, надаљ Валенсъ, Валентіанъ и Граціанъ родомъ изъ Сирміума, были, те изъ любави напрама своме завичаю сходна средства дакако употребляваши, да варошъ, у коіой светлость овога света уграђаше, на све више степенъ благостава узвисе и ню тако рећи другимъ Римомъ учине: то ћемо изъ свега тога безъ сумнѣ докучити, да є онда у варошн Среиу многи народъ живіо, кои є по своій прилики брой једнога милиона далеко надмашіо.

Не рецимо, да є овай брой претеранъ. Бацимо само око на Сицилію, у коіой се данасъ до два милиона и мало више одъ двадесетъ хиљда становника налази. У старо време, када є велика Грецја цветала и када су по Сицилији одъ онамо доселивши се Грка установљени градови, као Сиракусъ, Тарентъ, Агрігентъ, Панорма и т. д., у своіой се слави блистали, једина є Сиракусъ више становника — до три милиона — имао, него што ій данасъ цела Сицилія брои, а она, т. є. Сицилія, хранила є онда у своіой целокупности до двануаест милиона душа. Да сада за друге узроке не питано, силни ратови и варварски народи, кои су за Грцима и Римлянима слѣдили те Сицилію подярмили, доводоше ню до спрашне пропасти, коіой жалостна трага до данасъ имаде. Но далѣ.

У црквеной повѣстници хваљенъ єсте Сремъ тога ради, што су ньегови становници христіанску веру на почетку другогъ столѣтја (после Христа) скоро сви већъ попримили, због чега гоњени, изчени и съ крунома небесне славе ішитъ овога света овенчани были. На скоро у Срему буде подигнута столица митрополитска, кои є подъ своіомъ области целый Илирикумъ имала.

Слушати є у црквени календара о многимъ светцима обоега пола, кои су негда у Срему за христіанску веру разне муке и исту горку смрть терпили. Такови светци были су именито: Максиміанъ, Акуіле, Тимотеј, Еристъ, Артакеъ, Видъ, Тобіа, Евгенда, Монтанъ и Максима, ньегова супруга, са четрдесетъ друговима, Сиреиъ монахъ, Іреней епископъ, Димитріе дяконъ, Димитріе ученикъ и други, о коима кои се потанъ изнестити жели нека чита Баронія, Галесинія, Адона, Хенскена и Папеброка, кои су о истоме предмету подоста и башъ темељито писали.

Было є у Срему такође и више црквени соборя, међу кима є найзнатнін онай, комъ є сомъ Константіе царъ, синъ Константина великога, као предѣлатель владао, и где Аріани надъ Православлиима побѣду одржаше. Но после смрти цара Константіа изгубише Аріани свое подпоре и трудомъ учени отаца св. цркве, међу кима се у обзиру на Илирикъ св. Амвросіе особито одликоваше, буде кривоверство Аріина опетъ изтребљено, и они се на праву веру обрате.

Први ударали су на Сремъ варошъ Хуни подъ Атилонъ лѣта 450—451 после Христа, када су крозъ Илирикъ оружје у Италію носили. Сремъ буде томъ приликомъ ако опустѣвъ и опљачканъ, и нождя бы му већъ онда трага нестало, да се по наглой смрти Атиле (453. после Христа) хуиска влада због неслоге међу ньеговимъ синовима ніе распала, те тако народи одъ Хуна до скоро гоњени опетъ се опораше. Варошн изъ свои развалина на брзо се подигну, и Сремъ, комъ после Хуна Гепиди и источни Готи запоседаше, стече себи на ново име великога и славного града.

На деведесетъ година после смрти Атиле препале Авари изъ Дакіе у Сремъ. Они су были потомци Хуна. Авари дакле, следећи траге свои прадеда, опустоше Сремъ и богатимъ пленомъ преко Дунава натрагъ у Дакію се врате. Тако Сремъ варошъ по другій путъ страдаше. Восточно-римскій царъ Јустиніанъ (владаше одъ 527 до 565 после Христа) затимъ се помири са Аварима, прими ій у свою војску, и сремски предѣлъ себи подложи. Диже сада сремска за-

рошъ главу изъ нова, но старе всѣх неста славе, поѣмъ Юстинијанъ сремско намесништво укиде и сану митрополитску столицу у Тесалију премести.

На концу седмога столѣћа после Христа о Сирмиуму, Срему, слабо се већ говори у повѣстници, и пошто га Византинци почешће звати „Зеугминъ, Зеугминумъ," буде старо име скоро сасвим заборављено, и то є тако трало, докъ Мађари не дођоше у земљу и „Зеугминъ" подъ свою область неузеше.

Многа ратовања, кои су затимъ слѣдила, учинише, те є Зеугминъ изгни стари Сирмиумъ, Срем. све већма пропадао, тако да су у време мађарскога краља Матіе по равницама изнеђу данашњ Митровице и Фрушке горе знатне єдино іошть стаиле развалине одоих палата и дворова, у коима су негда римски цареви и великоже седили; видити є било за онда іошть коекаква споменика, кои су по земљи ако тако лежили, и сва она толико упечатљиѣ на Ина Панонія, кой у оно доба гласовитый пѣсникъ біаше, учинила есу, да є онъ красну песну о слави и о величеству старога Сирмиума восве одушевљено изпевао.

Повѣстница споминѣ многе народе, кои су негда у Сирмиуму и около њега у оближњимъ градовима живили. Били су то следећи: Старовановини, Илири, Трачи, Трибали, Римляни, Даки, Гети, Јазиги, Маркомани, Квади, Вандали, завођни Готи, Хуни, Гепиди, восточни Готи, панонски Руги, Скиври (Скити?), Ерули, Лонгобарди, Авари, Франки, Грци, Хорвати, Срби, Мађари, свега дакле двадесеть и шесть по имену разни по племену пакъ већомъ странозм сродни народа. За ове (народе), почевши ин бројати одъ Сирмиума, утемељителя Срема града, ниже до деветога столѣћа после Христа, дознае повѣстница, да су се хлебомъ у Срему ранили и тамо єдни канѣ, други више времена провели.

Сѣћајно се сада, да су за време римскога царства и по његовоме паденію народи са истока, одъ севера и дал изъ Азіе гомилама врвили къ римскимъ државама, кое су тако богате и плодоносне биле, те да су исти народи буди силомъ оружа буди по уговору земљ римске себи набављали и у њима се настанили; промислимо надалѣ, да су при таковоме изванредноме кретаню и колебаню толики народа особито главни градови, кои су н. п. као Сремъ далеко хваљени биле, непрекидно скоро нове госте добивали, и съ њима брой свои становника свеединако умножавали: па онда немогућно се ни најмање чудити, што су се у Срему толики народи у течаю горе назначени времена изменили и спомењ имена за собомъ оставили.

Велико є гостољубство у староме Срему владало, што се овой главној варошн, кои є место рођења (сајна т. є. колешка) више римски царева била, и пристоило. За време тако држави црквени собора давали су ондашњи жители епископима и њиовимъ мађарима стан, хлѣбъ и вино, безъ да бы за то какве плате узимали; и о римскимъ царевима вала знати, да су они такођеръ народу пружали „panem et circenses," хлебъ т. є. и игре, да су га дакле више пута вино частили и њиову веселѣ сходне забаве нарећивали.

Љта 1525. напали су Турци на Сремъ, робећи и палећи га немило, и томъ приликомъ буду исте развалине Сирмиума, Срема, Зеугмина, до темела разорене. Мислимо нпакъ, да іошть нпаде доста старосремски споменика, кое земли одъ више столѣћа надъ њими нагомилавша се, покрива, и можда ће они на видило изнѣи приликомъ грађења дозволѣне већъ жељезнице, кои ће се нъ Мађарске преко Славоніе кроз сремске предѣле амо до Земуна пружати, и о коіой говоре, да ће се гвоздене путу предружити, кои ће Београдъ са Цариградомъ до после скончати. Надајмо се, да ће нъмъ онда хитри копачи изъ дубљине земљ благе даре за сремску повѣстницу вадити, а наша ће дужность бити, марљиво ій прегледати, да се по томе о прошлости Сирмиума што боль и што точніе іошть известати можемо.

Закључујемо са слѣдећимъ примѣчањемъ: желити є, да намъ вешти испитатељи по Срему налазећи се старина све сакупе и у редъ ставе, шта бы се годъ славнога негда Сирмиума тицало, те да о томе лепу књигу за народъ нашиу.

Злочинанъ због изгубљене чести.

(Истинита повѣсть, одъ Фридриха Шиллера.)

У читавой повѣстници људской ніе ни єдно поглавіе тако поучително за духъ и срце, као повѣсть о човечіимъ блудњама. При сваком великомъ злочинству садѣйствовала є соразмѣрно и велики сила. Ако се потайна игра силе захтевања сирвих слабіе сѣтлости обичны раздражења узме, то она опеть чимъ се претвори у силовиту страсть тимъ већма у очи удаја и постаје грѣх и вешта, вешти душеслонъ кои зна колико се управо на механику обичне слободне волѣ ослонити смело, и у колико є допуштено приспособно закључавати, многа ће искуства изъ ове области пренети у свое душеслоніе и облѣка ће ій за практичный живот.

Срце є човеческо нешто сасвимъ просто, и опеть є врло састављено. Єдна иста лакость или жеља може плодотворнимъ видомъ и праведна дѣловати, може ніену изнеђу себе противны појавленя изродити, може у многобройнимъ карактерима кодъ свакога другчіе указати се, а опеть ти многобройни и неедначи карактери могу изъ єдноструке наклоности изведени бити. пређа човекъ, о коимъ говоримо, нигало ніе описивано овомъ подобнимъ. Кадъ бы се іошть єдномъ родю какавъ Јаков за човеческій родъ, као што є онай за остала царства нарава био, кои бы по нагонима и наклоностима људе класификирао, како бы се нашли у чуду, кадъ бы на човека каквога нашли, кога се нороца сада у тесной грађанской сфери и уской огради закона угушити морао, заедно са страшилозъ Борбіа у єдноме реду!

Са те стране сматрајући, подоста се дае противъ обичногъ поступка исторіе казати, и я држимъ да се у томъ састои она тешкоћа, због кое є ученѣ исто-

рів до данашњега дана за живот грађанскій безплодно остало. Између жестокогъ душевногъ потреса дѣлајућега човека и мирнога разположенја читателя коему се исто дѣлање представља, постои тако несносна противность и такавъ широкъ просторъ лежи, да є читателю тешко, а управо немогуће и повиснути на какавъ међусобный савезъ. Међу историчкимъ субјектомъ и читателѣмъ остае продолъ, кои сву могућность каквога сравнивања или употребленја процеса, и у место да зада читателю онай лековитый стра, кои гордо здравље опоминѣ, наводи га само да одъ чуда главомъ на'не. Мы сматрамо несретника као створенѣ неке стране врсте, кога крвь у жилама тетече исто онако као и наша, и кога се воля покорава оними истимъ правилама, коима се и наша покорава, — ми га сматрамо тако, премда є онъ у ономе часу када є дѣло учиніо, а и онда када за исто трпи човекъ као и мы што смо; судба нѣгова нало насъ се коснава, єръ да насъ се коснe, потребна є тамна слутня сличне опасности, а мы о личности такової ни изъ далека несанимо. Поучаванѣ се са одношенѣм трпи, и тако исторія, уместо да намъ буде школа изображена, мора се задовољити односъ заслугомъ, кою є кодъ нашега љубопитства стекла. Узхтели намъ више што бити и велику цѣль свою постићи, бићe принуђена изабрати єданъ одъ ова два начина: или мора читателя довести у ону ватру, у којой се дѣлања особа налази, или мора ова ладна бити онако, као што є читатель.

Я знамъ, да су се найбољи историци новіега вѣка и древностій, првога начина држали, и презрезнимъ представленѣмъ срдца свои читателя придобијали. Но овай начинъ незаконогъ поступања списателѣвогъ, и повређује нину слободу читаочега света, коне припада власть, да самъ у суду седи; а уколико є то и повреда погранични права, єръ тай начинъ принадлежи свойствено и исключително говорнику и пѣснику. Писателю историје само онай другій остае.

Дѣлајући човѣкъ мора ладнiй бити, као што є читатель, а то ће толико рећи, мы се морамо съ њиме упознати пре дѣлања нѣговогъ; мы га морамо видити не само онда када дѣло извршує, него и онда, када є наумio, да га изврши. Неизвѣрно више намъ є стало до нѣговы мисліи, него до нѣгови дѣла, а іошть много више намъ є стало до извора исти мисліи, него до послѣдніа дѣла. Испитивања є површна Везува, да бы се постаякъ огня нѣговогъ изтоковао; зашто се моралноне повлеченo наша позорность показна одъ физичногa? Зашто се истимъ начинонъ немотря свойство и станѣ стварій, кое су такногъ човека окружавале пре него што ће се сакупљѣни у внутрености нѣговой трудь зажеѣи? Сливача кои чудности люби, држи башъ чудность и особитость такова га појављења; а пријатель истине тражи натерь изгубљѣне ове деце. Онъ є тражи у непроницљивомъ строю човеческе душе, и у проницљивимъ условіама, кои су є съ пола къ дѣлању приспіла, и међу овима нађи ће є зацело. Сада се већъ нѣше зачудити када опази у истой лев, у којой обычно лековита биля цветаю, да и отровна кукута ниче, — кадъ мудрость и будалаштину, порокъ и добродѣтель заедно у єдной колевци нађе.

Прежда я ни єдну одъ ови користій кое душесловіе изъ таквогъ поступка историје добива, овде у рачунъ неузимамъ, опетъ зато ина душесловіе правство због тога, што искорененѣ сварѣну поругу и горду безопасность, съ коима обычно неискушана управстоћа добродѣтель на падшу погледа; и што распростире благогъ духа трпленя, безъ кога се ни єданъ бћгушаюћи неповрађа, нити се икада законъ са повредителѣмъ своимъ помирує, и безъ кога се ни єдна окужена частица друштва одъ конначне пожара неизбавља.

Дали є право и онай злочинацъ, о комъ ћу сада говорити, іошть какво право на онога духа трпленя позвати се? Дали є заиста безъ помоћи изгубљѣнъ био за тѣло државе? — Нећу на пресуду читателя да натрзавамъ. Наша благость му више непомаже, єръ онъ є умр'о одъ руке џелата — али расеецанѣ леша нѣгови порока поучиће може были човечество, и — можно є даће и правницу.

Кристіанъ Волфъ био є синъ єдногъ гостиљника у некомъ * * * скомъ предѣлу (кога име прећутати морамо изъ узрока, кои ће се касније изјавити), и будући му є отацъ већъ умр'о био, поизгао є матера до свое двадесете године у домовоздству. Посао є био незнатанъ, и Волфъ нимо призны часова. Онъ є био іошть изъ школе познатъ као несташно дериште. Одрастао девойке тужиле су се на нѣговъ безобразлукъ, а младежь вароша обожавала є оштроуміе нѣгово. Наровь бћше му тѣло пренебрегла. Нѣгова налена незнатна слика, коврчаста непріятна грна коса, пљоснатый носъ и набубрена горња устна, кои є осимъ тога іошть чрезъ єданъ ковьскій удараџъ у своихъ правомъ положенію нарешћена, приличаваху му изгледъ несносань, кое є све женске одъ нѣга одвраћало и предметъ ругања одъ стране нѣгови другова было.

Онъ пауза оно, што му є ускраћено, прекосмъ задобыти; башъ зато што га нису трпили, уврти себи у главу донасти се. Было є похотльивъ, а себе и увѣравао да є залюбљѣнъ. Девойке кое є изабрао заостављао га є; нимо є причине бояти се, да су му сопернице срећни; или девойке є было сирото. Срдце кое є при заклапању нѣговомъ безчувствено остало, можда ће се поклонима нѣговима отворити; но и нѣга самогъ є оскудица тиштала, а сустно покушенѣ да свою сполашность углади, прогута іошть и оно мало што є слабоуъ своіомъ економіомъ стекао. Мало лѣнъ а и невешть да бы могао неуредну сермію своју у редъ довести; одвећъ гордъ а и некаић да се одъ досадашњега господара претвори у тежака, и тиме се обожаване слободе своє одрече, само му се єдино средство указа — кога су се други нладићи пре и после нѣга больомъ срећомъ лаћали — средство пристойне краће. Варошаца є границила са спанискомъ шумомъ, онъ постане потайнимъ ловцемъ, а износъ нѣгове краће нѣрно є досћћало у руке любезницы.

Између Анкини любовника био є и Робертъ некій шумарскій ловацъ. Овай опази зарана превентство, кое є издашность нѣговогъ соперника надъ њиме предобыла, и лукаво почне изтраживати изворе то промене. Сада се диде чешће вићати кодъ Сунца — ово є био пасловъ гостилнице; вребаюће око нѣгово воопштрено сарезновањемъ и завистн, наскоро му одкріе одкуда є новацъ текао. Мало пре тога была є

обновљена оштра забрана потајнога лова, коя є преступника на робију осуђивала. Роберть є неуморно тайне кораке непріятеля свога вребао: и найпосле му воље за рукомъ несмотрењка у дѣлу ухватити. Волеъ буде увишенъ, и една са пожертвованѣмъ цѣлога свога налогъ иметка до тога дотера, да се новцемъ одъ досуђене казни одкупи.

Роберть є тріумфирао, свога соперника є съ пута уклонио, а любавь Анкина є за просика изгубљена. Волеъ є познавао непріятеля свога, и бишъ овай непріятель био є сретньй притежатель мѣгове Анке. Тишћење осећањ є оскудице придружи се увређеной гордости. Нужда и саревнованѣ навалињаху сведињимъ силама на чувствителность мѣгову, гладь га є терала у белый свѣтъ, а освета и страсть задржавале су га. Онъ постане по другій путъ потајнимъ ловцемъ; али та и по другій путъ удовстручена пазљивость Робертова побѣди. Седи искуси сву строгость закона: єръ више ништа ніе имао дати, буде дакле после неколико неделя оправданъ у главномъ градѣ на робію.

Година каштиге протече, но страсть мѣгова, што є удаљенъ био постане силнія, а иркосъ подъ теретомъ несреће увеличао се. Текъ што є слободу добио, похити у мѣсто рођења, да предъ свою Анку изађе. Онъ се покаже; но она га избегава. Љута неволя сломіе му найпосле високоуміе и надвлада мекость мѣгову — онъ се понуди богаташима у мѣсту, да на надницу служи. Али простакъ слегне рамена, видећи га опако слаба и мѣжна; брушне кости чврстога просителя добише првенство кодъ безчувствены оны благодетеля. Онъ се усуди и последнѣ неко покушенѣ учинити. Іошъ є една служба испонуђена, последньй заборављено прибѣжиште поштена човека — онъ се пріава за варошкогъ свињара, — али ніе простакъ свое свиньй єдноме невољику да повѣри. Ган се годъ чега латіо, свуда преваренъ, одбіенъ са свакога мѣста, постане по трећій путъ потајнимъ ловцемъ, и по трећій путъ га несрећа сиђе да у руке позорноне непріятелю своме падне.

Двострукій повратакъ отешта погрешку мѣгову. Судіе гледаху у књигу закона, али ни єдинъ на стане нарови обтуженога. Забрана противу лова взисквала є оштро и примѣрно удовлетворенѣ, и тако буде Волеъ са жигосанимъ знаком вешала на леђи, осуђенъ три године на робію градску.

И ово време протече, онъ изъ града изађе — али сасвимъ другчій него што є у њега ушао. Овде почиње нова епоха у животу мѣговомъ; чуйно га са свогъ, како се после духовнику испов єдіо и како є предъ судомъ признао. „Ступіо сам у градъ“ рече „као заблуђенъ, а изишао сам изъ њега као розвраћенъ човекъ. Іошъ сам нешто у свету имао, што ми є драгоцѣно было и зато се гордость моя срамоти опирала. Када ме у градъ доведоше, затворише ме са двадесетъ и три роба, међу конма є два убице было а сви остали были су разглашени лопови и скитнице. Они не изсмеваше када сам Бога спомену, и натерали су ме, да безсрамнимъ погрдама Спасителя хулимъ. Нѣкади су ми безстидне пѣсме одъ коя сам се и, єдинъ незналицъ, гадіо и грозіо; али дѣла коя сам кодъ ньи видіо, іошъ су вѣма стидльивость мою врећала. Дана тога ніе было кадъ се не бы какво сраведно житіе преповедало, или какво опако злочинство ковало. Изъ почетка сам ове људе избегавао и сакривао сам се колико ми є годъ могуће было, да разговоре ньове нечуемъ; но потребовао сам ма какво створенѣ, а варварски чувари и исето су ми моє одузели были. Посао нам є было одненѣ теретанъ, а я сам био болесльивъ; потребовао сам помоћи, и бишъ искрено да исповѣднмъ, потребовао сам сажаленя, но ово сам морао са последнимъ остаткомъ савѣсти моє искупити. Тако се найпосле и на найгадніе привикненъ, и до послѣдня три мѣсеца учителѣ моє превазиђемъ.

„Одъ тада сам исто тако жељно изгледао данъ ослобођења, као годъ што сам жедніо за освеотомъи Сви су ме људи увредняли, єръ сви су были больи а сретніи одъ мене. Себе сам сматрао као мученики природногъ права и као жертву закона. Шкрипећзубима трео сам лице када се годъ сунце изза брега градскогъ указивало; пространый изгледъ є двоструки пакао свакоме робу. Када є годъ ветаръ слободно кроз одушке моє куле звиждао, и када годъ се ластa на гвоздену шипку прозора нога посадила, увѣкъ ми се чинило, да ми се слободомъ своіомъ ругаю, и причињаваху ми тиме робство несносніе. Онда сам се завѣріо, да ћу вѣчито и жестоко мрзити на све што є на човека налик, и завѣтъ сам поштено испуніо.

„Када сам се слободна видіо, пра ми є на паметъ пала моя домовина. У колико сам се нанѣ могао ондѣ чему за издржаванѣ надати, у толико сам се више надао да ћу тако моћи гладь освете утолити. Сриде ми поче силніе куцати, када сам изъ далека кроз шуму горонь угледао. Али то небиліе она срдачна милина, коюм сам при момъ првомъ путованю осећао — успомена све бѣде, свію гоненя, коя сам некада онде претріо, на єдинъ на се изъ страшногъ некогъ мртвала пробуди; изнова ми се све ране разкрвавиће, а нѣкъ залечене поотварале се. Седъ удвостручимъ кораке, єръ ме є унапредъ крѣпило то, да ћу немадньимъ долазкомъ непріятеле моє попланити, и сада сам тако исто грамзіо за понижењемъ, као што сам пре одъ њега стрепіо.

„Звона су на вечерињ звонила, када сам на средъ трга стао. Народъ є врвіо у цркву. Одна су ме познали; али коіи є годъ на мене наишао, сваки се плашльиво уклоно. Малу децу сам свагда миловао, пакъ и сада ме та слабость сплада, те пружимъ грошићъ некомъ дечку, коіи є край мене скакутао. Онъ се єдно ока тренуће у мене загледа, а затимъ ми се баци грошићемъ у лице. Да ми є крвь само нало тишій была, могао бы се лако сетити браде, коя ми є у граду нарастала и черте л ца страшно наружила — али зло срдце ми є и разумъ окужило было. Сузе, какве никада продіо писаль, полію ми лице.

„Овай дечко незна ко сам и одкуда идемъ, проговоримъ гласно сам себи, пакъ овеге бѣжи одъ мене као одъ последньёгъ живинчета. Та всамъ ли я на челу жигосанъ, или можда писамъ ваше палимъ на човека, зато што осећамъ да ни єднога више любити нећемогу? Презренѣ овога дѣтета было ми є горчіе одъ трогодишнѣ робіе, єръ я сам му добро учинію, а да ме лично мрзи, то му писамъ нигао пребацити.

„Посадимъ се спрам пркве на нѣку грађу; што сам упрзо хтео, незнамъ; толико се само іошъ

опоминћемъ, да самъ огорченъ устао, кадъ самъ опазіо, да не одъ пролазећи мои познаника ни єданъ поздрава неудостоива, али башъ ни єданъ. Срдито се удаљимъ одъ тога места и поћемъ тражити конака; кадъ на углу єднога сокака савіемъ, сретнемъ се са ноіомъ Аникомъ. „Волео!“ повиче она гласно и поће да ме загрли. „Опетъ си овдѣ љубезный Волео! хвала Богу да си се вратіо!“ Да гладъ и несоница трпи, видило іой се по одѣлу, и срамна болесть видила іой се на лицу; изгледъ њиъ свѣдочіо є, да се у найразвратніе створенѣ претворила. Я се одма сѣтимъ шта се одъ прилике са њоме догодило, и садъ ми нада на умъ, да самъ малочасъ срео неколико книжески драгонера, одкуда заключимъ, да у варошици нора быти гарнизонъ. „Солдатушо!“ продеремъ се и смеюћи се окренемъ іой леђа. Мило ми є было, да се неђу живима іошъ єдно створенѣ горе одъ мене налази. Писамъ є никада ни любіо.

„Мати ми є умрла была. Съ ноіомъ малозъ нуђнцомъ су се повертельи намирали были. Никога и ништа више писамъ нимао. Савъ ме се свѣтъ клонію као одъ каквогъ отровника, али и я самъ се єдномъ одъ људи, єръ презренѣ писамъ могао подносити. Сама самъ онъ се наметао и увеселявао се тиме, што ій разплакнутъ. Добро ми є было, єръ нитъ самъ нимао више шта добити, нити шта сачувати. Никакво ми добро свойство ніе требало, єръ га нитко кодъ мене ніе ни предпостављо.

„Цео свѣтъ ми є отворенъ быо, и можда бы ме у туђой земльи за поштена човека держали, али я самъ већъ быо тако клоную духомъ, да самъ се боно као поштенъ и изгледати. Овай є ми начинъ живленя найпосле очаяв є и срамота силомъ наметнуо. Кадъ већъ писамъ могао части никако задобити, остао ми є іошъ єдно то, да се привикнемъ быти безъ ње. Да самъ ово понижен є доживіо докъ самъ іошъ сустанъ и гордъ быо, морао бы себи самъ животъ одузети. —

„Шта самъ управо сада заключіо, было є іошъ и мени самомъ невозиато. Само самъ се толико тамно сећао, да самъ хтѣо зло чинити. Хтѣо самъ судбу свою заслужити. Законы су, мислио самъ добровичество за свѣтъ, заключимъ дакле понрѣбивати ій; нескада самъ изъ нужде и лакомислія грѣшіо, сада самъ накъ то чиніо слободнимъ изборомъ и на своє увеселеніе.

„Прио ми є было да самъ се подаінога лова латіо. Лонъ ми се быо већъ и онако мало по мало у страсть претворіо, а осимъ тога морао самъ одъ нечега живити. Него писамъ єдино ради тога лонъ изабрао; конаколе є нішто да книжеской забрани прокосивъ, и да спиньъ силнна господару моме штету наносивъ. Да ћу ухваћенъ быти, тога се више писамъ боно, єръ сада самъ имао за одкровителя мога олова у препрановости, а быо самъ увѣренъ да ме пушка изневѣрити неће. Сву самъ дивлачъ тукао на кою самъ годъ наишао, нішто нало само самъ на граници у ноћи обраћао, а већу часть самъ оставлао нека трулне. Живіо самъ штедльиво, да могу имати трошка за баруть и олово. Опустошена, коя самъ у великомъ томъ лову починіо, осѣте се, али сумна се ніе више мене тицала. Мой изгледъ сваку є сумню брисао. Ние мое было є заборавлѣно.

„Овако самъ неколико неселѣй живіо. Єдно самъ ютро идући по ноћ обичаю трагонъ єднога елена, крозъ шуму лутао. Два сата самъ се узалудъ мучіо и већъ самъ мислію, да ће ми се лонъ измаћи, кадъ га наседнутъ смотримъ на єдномъ пушкомет удаљена. Хтѣо већъ пишанути и палити — но одна се тргнемъ, видећи неколико кораклан одъ мене єданъ шетнуъ на земљи. Погледамъ болѣ и познамъ лонца Роберта, пои є изъ єднога дебелогъ раста на ністу дивлачъ пишанію, коіой самъ я мое олово намѣнуо. При погледу томъ сиртна ми лодноћи крозъ кости повили. То быше башъ онай човѣкъ, на кога самъ неђу свима живима стварима найжешће мрзіо, и тай є човекъ изложенъ домашню пушке мое. У томъ тренутку учини ми се, да се самъ свегъ на пушчану цевъ мою спустіо, а нрзость читавога живота мога да се слила у єдинъ врхъ прста, съ коимъ ћу убиточно гвожђе потегнути. Њега страшна невидила рука надзиномъ є лебдила, показатель часова судбине мое неодавно є на онай црный минутъ показивао. Рука ми є задрктала, кадъ самъ се на пушку ослонію, да она страшный изборъ учини — цвокотно самъ зубима, као да ме грозница тресе, а дисанѣ ми се загушльило у цигерици заглало. Цѣлый се минутъ нева моя неђу човекомъ и єленомъ неодлучно љуљала — єданъ минутъ протече — іошъ єданъ — и опетъ єданъ. Освета и совѣсть борише се постояно и неодлакомъ срећомъ, али освета побѣду одржа и ловацъ се мртвимъ на земљи спали.

„Съ ватромъ заседно и пушка ми изъ руку испаде . . . . . убиша . . . . проминуцаъ лагано — у шуми є тишина владала као на гробљю — добро самъ чуо да самъ убиша изрекао. Кадъ се ближе довучемъ, онъ издане. Дуго самъ ћутаюћи предъ мртвацемъ стао, найпосле ногомъ смећомъ одла немъ. „Хоћешъ ли одсада држати єзикъ за зубе, драгій пріятелю!“ проговорихъ и сићло ближе ступимъ, нижъ му образъ на полѣ окренемъ. Они су му быле сасвимъ отворене. Я се снесеселимъ на єданъ махъ умукнемъ. Чудно нішто станемъ осѣћати.

„До сада самъ на рачунъ своє срамоте грѣшіо; али сада є было учинѣно нешто за коє іошъ нисамъ одужіо. Пре єднога часа мислимъ, да ме ње бы нитко могао увѣрити, да се іошъ како створенѣ горе одъ мене подъ небомъ налази; сада почнемъ увѣрати, да ни се пре єднога часа іошъ и завидити могло.

„Судъ Божій ніе ми быо на паметь пао — него само некакво, незнамъ какво? тамно опоминаюћ штранге и пача, и погубленѣ њеке женске, коя є дѣте свое уморила, што самъ іошъ као доне гледао. Нішто особито страшно была ми та писао, да ни є одсада животъ заложенъ. Па на шта се више неопоминѣмъ. Усидявао самъ се, да се жако опоменемъ свію ови зала, коя ми є мртвый за живота своега нанео, али чудо! паметь мои была є као изумрла. Писамъ ништа могао себи представити одъ онога, што ме є пре четврть часа до бесиила довело. Писамъ ни понити могао како самъ до тога убіства дошао.

„Іошъ єднако самъ предъ мртвимъ тѣломъ стао. Пушцина неколико бичева и покрила нека терстни кола освести ме. Место, гдѣ є дѣло учинѣно ніе ни четврть миљѣ одъ друга удаљено было. Морао самъ на свою сигурность мислити.

„Нехотице се дубље у шуми изгубити. Идући тако сѣтимъ се, да є убієный обично сатъ у цену носіо. Да бы могао до границе досѣћи, требало ми є новаца — опеть се несмедо усудити, да се повратимъ къ мѣсту, гдѣ є мртванъ лежао. Садъ самъ се одъ ђавола и Божіега свеприсутства плашіо. Сву смѣлость свою приберемъ; одважимъ се са цѣлимъ наклономъ подухватити се, и вратимъ се натрагъ. Чему самъ се надао то и најбемъ, и іошъ у вѣкой зеленой несици мало више одъ талира у новцу. Кадъ самъ већъ хтѣо обое у цењ стрпати, паседанцутъ се заустављмъ и почнемъ размишљавати. Ніе была срамота, а питн стра, да ћу плаћканѣмъ злочинство повећати — пркосъ є мислимъ было, што самъ сатъ баціо, а одъ новаца сахо половину задржао. Хтѣо самъ да ме за нѣговога личнога непріятеля а не за лопова држе.

(Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

ГОВОРЪ ЖИВОТИЊА.

(Изъ Хазлиѣ комнка природе, по Мерзомбу И.)

Излишно бы пытанѣ было, да ли и животиње говоре нѣмо. Гдѣ є осѣћанѣ ту мора чувство и веселя и бола быти. Гдѣ є радость и болъ, ту се мора и способность предпостављати, такове изразити. Свако нѣмъ израженіе унутрашнѣхъ стање є говорѣ, све едно, нѣмо окъ у намѣштаю или нѣдиву, у обширномъ смислу рѣчи или у гласу своѣ пражаћи. Друго є пытанѣ, разумѣваю ли животиње међу собомъ тай говорѣ. Кадъ є у чувствукомъ свету сведнанѣ и дружевность, да се велико доможедство у природи одрази, нуждно; видъ воли и способность ту се придола; то се око сведнанѣ дружевности само изражаваемъ волѣ и моћи, дакле говоренъ одрнати може, кои вогдани разумѣти хораю, да се само та дружева свеза одржи. Безъ вѣ бы и садржанѣ свакога себе и нлоћенѣ немогућно было. Одъ туда слѣдуе да онай, гдѣ се садржанѣ свакога себе и плоћенѣ у едномъ и тожъ истомъ створено нѣзни, нко што є водъ инсуторія, кои се на подобіе быка, или дслећемъ пчеле, никакавъ говоръ нѣс нуждно, него само водъ овога створени гдѣ противность поля и рода влада.

Мы нѣемо овде само одъ васѣкоми и буба, у кои є мнѣнія говоръ доста сарамѣрно врло изображенъ, пробесели.

Пчеле се служе своима розчлѣнима, комни осѣћаю, мѣсто говорнога органа. Ако хоће што една другой да свобштн, та се съ нѣима додирну. Ако уће какви туђи животиње у нѣзову кошніцу, то една пчеда додиравћнх своима розчлѣнима то свобштн, да се за тилѣ часъ сва нѣзова дражавиња узбуни. Ако нѣ се матнца одуме, или є комъ случаенъ нестане, то онда една другой то свобштн, метнувши свое розчлѣне у напрсть и бѣоћи око себе съ нѣима. Свака пчеда то одма разумѣ и за то позорѣ даде; сѣт текъ што є матнце нестане, то забуни велнка поставе, и стану изгубљѣну матицу тражити. Дражавна садъ нема краљице, па се распадне, и у правомъ смислу рѣчи, буна поставе.

Тако исто и нрави додиравћнѣмъ даю знакъ и споразумѣваю се међу собомъ. Надзирателн одржаваю сотнмъ редъ и раздаю заповести. Ако кои нравъ дође у нужду, то окъ тако даде знакъ, нанъ одна му други нрави притеку у помоћь. Славный Франклинъ нказаше лозницъ са сирупомъ у собу, у кодой є нравій было. Нрави наиђоше тай лозницъ, и стану се сладити са тимъ сладнимъ слонъ. Франклинъ ій разтера и офћси на узыци лозницъ о горіи часть собе. Сладъ нравъ дозетане на лозицу, па натражи узицу, натрчи по нѣой увысъ и нѣде у выду своју рупу. За кратко време дође натрчъ, и доведе собомъ іошъ подоста другій нравій. Тай предводитель брзо є нпао и по узицы опеть къ лозицу у коже и спруп быо, сишао, и гости му тимъ истнмъ путемъ слѣдоваше.

На нрављнику стои више стражара, кои кадъ іймъ опасность какви грозн, знакъ дпду, те радини лутко и ак брже болѣ у руну увуку, а други се за бой спреме. Кадъ сунце на нрозничкъ сіѣне, то стражари дају знакъ, и одни радини лутке и ак напесу да се сунчаю.

Међу анфибіима или доста животиња, кои имаю гласнын разговоръ. Мы овде само о жабама да напомснемо. Тежъ што сунце, у топло летно вече, на авидежъ право зиће, то читава бара оживи. Жабе велике и мале праћлике се крпо, и подигну главе изъ воде. Све ћути. А садъ старый вешкый жабацъ, можда прадеда цѣле жабіе породице, стане крекетати, на онда све уэаколо жабе сустасе се у тай концертъ. Изъ тога концерта се разпознае гласъ воће, и како окъ заћути, то престану и друге крекетати.

СРЕЋЕ СТАНЪ.

Гди є среће стаи?
Из' у селу из' у граду,
Нскъ ни каку нои звезду:
Гди є среће стаи?
Кодъ убога из' богати,
Одвекъ родъ бы само знати:
Гди є среће стаи?
У зеленой или гори,
О пастиру, проговори:
Гди є среће стаи?

Нак' ћешъ среће стаи,
Не у граду нит' у селу;
При скиртноиъ нскъ опслу:
Нак' ћешъ среће стаи.
У пазити среча ніе,
Вскъ када те земля скріе:
Нак' ћешъ среће стаи.
За живота с' нак' неноже,
Но кадъ пою т' свитый Боже:
Нак' ћешъ среће стаи.

І. Драгашевићъ.

РЕЧНИКЪ ЗА ЉУБОВНИКЕ.

Обожатель. Несвестица обожителя обично трнѣ доће, докле ово лице, кое обожава, непридобіе. Сви готово обожителя склоњаи су идолопоклоиству, еръ не само да обожаваю богиња нліове, него и саме створа одъ нѣи добивене: кво, претећ, косу, писмо и т. д. Атинани пали су едномъ на ту мисао, да едакъ олтарь подигну, на коиъ ове речи да стое:

„непозватомъ Богу.“ Тако є исто и съ нашимъ кицошима; они носе често поредъ себе лик какве богиње, кою сами невознаю. — Лепотице обично се горде, надъ читаву гомилу обожатеља око себе плаво.

Очи. Похваљују се уста, руке, витке љубезне; но најлепше су очи. Оне најрадије човек гледа, кроз се душа у њима огледа. Очи су најсвете кумборе за оне, кои се надъ застављеним амора налазе. Колико се ми наслађивамо, толико ће се и питомо; кроз кадшадъ су очи шаљиве, и ношъ чешће надајућа љубовника.

СМѢСИЦЕ.

— У некомъ друштву рече један о некој старој госпођи: „Она є анђео!“

„Како можете онако стару жену анђеломъ назвати?“ упита га другій.

„А зашто не?“ одговори онай. Ти на небу има анђела, кои су већъ 1000 година стара.“

— Некій свештеникъ, хтећи свое слушаоце беседомъ разћежити, рекао є: „Разсудите богољубиви христіани! Богъ є дао свога єдинороднога сина на жертву, последнію полпору свое дубоке старости.“ — На то почу неке баке одъ плача цвати, а онъ, да би ће утѣшіо, рече имъ: „Немојте плакати! Можда ніе све тако свршимъ основано, нит што сам нимъ казао.“

— Окружный капиларъ И. буде одъ правителства послатъ да пресмотра затворе. Приликомъ томъ у једну варошицу дошавши, градоначалникъ га врло лепо дочека и на ручакъ позове. Будући ніе нако времена, сазва шаљивца при пресмотравању затвора братати, то заповеда профузу исто место ићи чинити; ревнителъ му: „водићешъ овога Господина у онай затворъ, где ови захте.“ Профузъ съ шаљивцемъ отиде а градоначалникъ ала своіой госпои, да благовремено ручакъ преуготови за нашећега гоета. — Кадъ време[ручку приспѣ и шаљивца ношъ небуде, онда градоначалникъ, невременъ очекивањем приликомъ показати свое гостољубіе, у томе се осуети, кроз проће и два, и три сата а гоета ни одкуда. После тога времена дође профузъ, кога градоначалникъ удивљено запита, где є шаљивъ. Профузъ одговори: „подіо самъ га сгуда по затворима, и што му се нигда дошло ніе и напоследку ношъ и отићи є хтео, то самъ га и морао самъ у Ир. 14 затворити, одъ кога изволите принити ключъ.

ЄВРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єврак. Ко є твој Сведъ?

Петакъ. Кажи ми є Светацъ, онпаюъ самъ и я.

Єврикъ. Коно?

Петакъ. Мой є, Светый Кузманъ безсребрениъ.

ОГЛАСИ.

Земљѣ на продаю.

У Панчеву у србскомъ потесу Панчезачкомъ, налази се 10 јанади добре орање земљѣ на продаю. Ко жеље тимову купити, нека се съ написменимъ писмомъ на учредничество Подунавске обратити изволи.

Фортепіана продая.

Фортепіани са особито дебелимъ и јаснимъ звуковъ, кои се због своє наредности, дугогъ трајања и сталности у гласу нарочито отликују, непрестано су на продаю, и изсвирани фортепіани прилично у промену кодъ

Алойза Јани у Земуну.

ОБЈАВА

на књигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

(Съ єденъ дикомъ.)

О садржаю те књиге позваћу реч повести, и тиме ю србскомъ читаоцемъ свету препоручити, ведопуштя ми честь моя, само утврђујућ то, да я садржаи ніегоа[чак, и да бићу у ову славну Епоху србске позћетнице сведи, у коіой су се найлепшія догађаи збивали, и у коіой су найсвѣтліи србски витезови живили.

Исту књигу камерзамъ путемъ предуписанія издати: с' поверењемъ позивајући сваког да се на књигу ову моју предупише, кои ће десетъ тибака велика, и на лепомъ папиру и често штампака быти. Цена ioй є само 40 кр. сребра. За скупитељ своє позиваюъ све оне — коима просвета на срцу почива, а найвише учителъ — садруге свое — очекивајући да ми се сиина ради штампања найдаље до пѣстанка Новембра пришлю: доле ће казати штампака быти, и само на њима се очекивати. — Зато, што се неће на књигу дуго чекало, умоливамъ повторително како є може могуће, што пре предуписање свое послати управо на мене у Бечеј, а коме є по окрестности згодніе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, кои ће потомъ и шиљке разносати. Новцы се позиву при примаю књига. За трудъ г. скупителя добиваю 11-ту књигу у дар.

У Старомъ Бечеју 7. Маи 1856.

Идіа Поповићъ, учитель.

Одговорный издаватель: І К. Сопронъ.

Печатано книгопечатникомъ І. К. Сопрона.

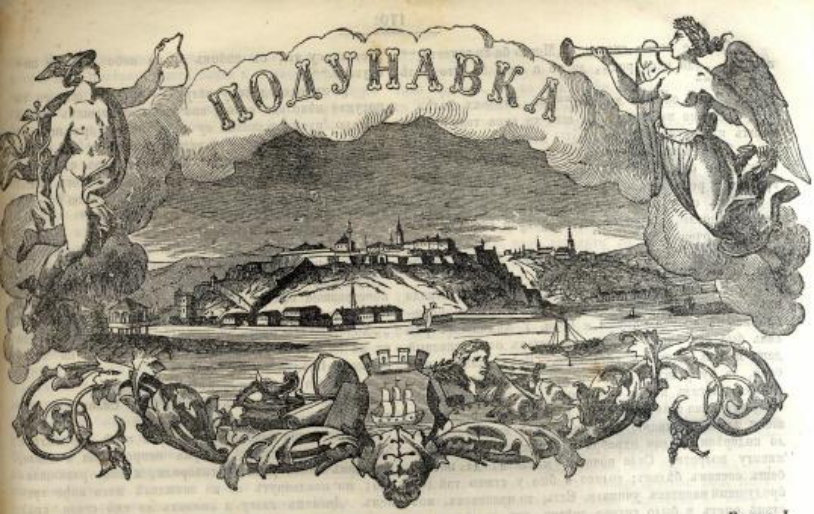

Број 22. У Земуну 28. Јулія 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є за годину 4 форинта, за полу годину 2 форинта ср. безъ поштарине; понтанска такса износи по 6 новчића 30 пр. ср. Претплатницы се може у Аустрији код свике поште или коматы каке скупштине или упрано код издавателя у плаћеным писмо, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 пр. ср.

Злочинацъ збогъ изгубљене чести.

(Истинита повѣсть, одъ Фридриха Шиллера).

(Сарадьивъ.)

„Сада почнемъ кроз шуму бѣгати. Знао самъ, да се шума четири пѣшачке миле къ сѣверу протеже и са границомъ землѣ с'удара. До подне самъ на душакъ бѣжао. Брзина бѣгства уталожи ми грижу совѣсти; но она се у толико страшніе враћали, у колико самъ већма и већма спагомъ малаксавао. Пладо ужасни ликова пролетаху край мене и ударяху ме као оштри ножеви у прса. Сада ми остао страшный изборъ, или животъ пунъ непрестаногъ стра' смртногъ, или насилно самоубійство, а я самъ морао бирати. Писавъ пако срдца, да се самоубійствомъ свѣта опростимъ, а ужасавао самъ се одъ погледа у нѣну остати. Тако притиснутъ између извѣстнимъ мукама живота и непзвѣстнимъ страшилима вѣчности, немогућанъ пити живити пити умрети, проведемъ шестій сатъ могућ бѣгства, кданъ сатъ пунъ патучене муке, о каквима ни єданъ живъ човекъ причати незна.

„У мислима и лагано — пошто самъ и незнаюћи шеширъ на очи натукао, као да ћу се тиме оку ирпце нарави непозпатимъ учинити, — непримѣтно самъ се унутіо нѣкомъ ускомъ стазомъ, коя є кроз найтавнію честу водила — кадъ ни наиданнуть нѣки опорый заповедаюћій гласъ „Стой!“ повиче. Гласъ є био сасвимъ близу, коя разсеяность и натученый шеширъ нису ни допустили обзирати се. Подигнемъ главу и снотримъ нѣкогъ дивлећъ човека са великомъ чворновитомъ ћуломъ у руци, гди къ мени долази. Величине є био гигантске — баръ се мени тако у првомъ страху учинило — а лице му є было жућкасто-црне пулатеке бое, одъ кое є белина шкилѣћегъ ока гадно одскакала. На мѣсто појса био є опасанъ двострукимъ ужетомъ преко њке зелене вунене хаљине, за ковнъ є био єданъ широкій ножъ край њега, за ногомъ є био єданъ пистоль. Узвикъ се поатори и снажна мишица ухвати ме. Гласъ човечій стра ми є задао, но погледъ зликовца охрабри ме. У каквомъ самъ се ставио налазіо нисо самъ причине предъ сваким поштенимъ човекомъ, али лице не предъ разбойникомъ уздрхтати.

„„Тко си?““ проговори позвећ.

„„Теби равнъ,““ одговорихъ, „„нко си заиста овай, на кога си налик.““

„„Овако нема пута. Шта имашъ овдѣ тражити?““

„„А шта ти имашъ овдѣ пытати!““ рекнемъ я упорно.

„Онъ ме проњѣри двапутъ одъ главе до пете. Чинило се, као да мою слику са своіомъ, и мой одговоръ са моіомъ сликомъ сравнюе. — „„Ти говоришъ опоро као какавъ просякъ,““ рече найпослѣ.

„„Могуће є. То самъ іошъ до юче было.““

„Онъ се почне смеяти. „„Могао би се заклети,““ повиче, „„да писи радъ, да те и сада за што болѣ сматранъ.““

„„Дакле за што хрѣавіе““ — Хтедохъ далѣ.

„„Лакше пріятелю! Та шта те гони тако? Шта имашъ издангубити?““

„Я се єдно ока трепуће промислимъ. Незнамъ одкуда ми ове рѣчи на езикъ дођоше, „„животъ є кратакъ,“ реко лагано, „„а пакао трае вечито.““

„Онъ се у мене загледи. „„Проклетъ да самъ““ рече найпосле, „„ако се ты писи край какви вешала прилично очешао.““

„„Можно є, да ће то текъ доћи. Дакле у здравлю да се видимо друже!““

„„Нек'сио дакле другови!““ повиче онъ, извади изъ свое довачке торбе єдну чутуру одъ лима, полобро изъ нѣ повуче и пруки є мени. У бѣжанію и страху самъ было сву снагу изгубио, а читавъ овай ужасный данъ писамъ пишта у уста узео. Већъ самъ се пообоко, да ћу у шуми скапати, єръ се на три милѣ уналоко писамъ могао никаковимъ подкрепленю надати. Седъ пека свакій разсуди, како самъ радостно пијену здравицу приміо. Напиткъ овай ми изнова тѣло подкрѣпи, єрдце охрабри и надежду и любавъ къ животу поврати. Сада почнемъ мислити, да писамъ башъ сасвимъ бѣданъ; толико є было у стању тай добродушный напиткъ учинити. Єсть, то признаемъ, мое станѣ опетъ є было готово срѣтно, єръ самъ єдва єданпутъ после пляду промашена надежда нашао єдно створенѣ, кое є по погледу мени равно было. У овомъ стању, у кое самъ запао, са пакленим бы духомъ братинство піо, да само каквогъ повереника задобіемъ.

„Онъ се извали на траву, кое и я учинимъ.

„„Твой ми є напиткъ добро дошао!“ рекнемъ и. „„Мы се морано болѣ упознати.““

„Онъ почне патре кресати да лулу запали.

„„Єси ли давно у тонъ занату?““

„Онъ ме оштро погледи. „„Шта мислишъ тиме рећи?““

„„Бли ово више пута крваво било?““ Я му извадимъ ножъ изъ појса.

„„Тко си ты?““ викне онъ разрогачень, и остави лулу на страну.

„„Убица као и ты — али текъ почетникъ.“

„Онъ не стане разрогачено гледати и опетъ се лати луле.

„„Єси ли ти одавде родомъ?““ рече найпосле.

„„Три милѣ одавде. Я самъ гостилникъ код сунца изъ Л . . . , ако си за мене чуо.““

„Онъ скочи као помамавъ. „„Потайный ловацъ Волфъ?““ продере се нагло.

„„Тай истый.““

„„Добро ми дошао друже! добро ми дошао!““ повиче и крѣпко ми руку стисне. „„То є паметно, да самъ те већъ єданпутъ добіо, Волфе! Ево низ већъ година дано, одкако на то синшлямъ, да те се доченамъ. Познаемъ я тебе врло добро. Знамъ я већъ све. Одавна самъ већъ на тебе рачунао.““

„„На мене си рачунао? А у чему?““

„„Ты си у читавомъ предѣлу загустіо. Имашъ непріятеля, єданъ те є чиновникъ гонио, Волфе! Упростили су те, съ тобомъ су на небо попіоћи поступали.““

„Онъ сада доће у ватру — „„Зато што си ты потукао нѣколико свиня, кое князъ на нашемъ орању и полю 'рани, годинама су те у тавници држали и по граду потезали, кућу и читаво имање су ти отели, просякомъ су те учинили. Та брате, заръ є до тога дошло, да човекъ невреди више одъ єдногa зеца? Заръ мы писмо болы одъ оне марве у полю? — А ты, такавъ деранъ, могао си то поднети?““

„„А шта бы я могао?““

„„Та видимо ми то већъ. Али, хайде, кажи ми, одкуда идешъ и шта си сада науміо?““

„Я му цѣло мое житіе преповедамъ. По онъ и неисчекавши конацъ преповедања мога, веселомъ нестрпљивошћу скочи на ноге и повуче ме за собомъ. „„Ходи, Волфе брате,““ рече, „„садъ си зрѣо, сада си ми опдѣ гдѣ те требамъ. Ты ћешъ ми на честь служити. Слѣдуй ми!““

„„Куда ћешъ самноиъ?““

„„Нешитай васданъ. Хайде!““ — Силомъ не одвуче са собомъ.

„Ишли смо тако скоро четврть милѣ. Предѣлъ є было све стрменитіи, а шума непроходнія и дивља, на єданъ пусто рѣчи проговорили, я самъ размишлявао; но паеданпутъ се на звиждање мога воће тргнемъ. Дигнемъ главу и опазимъ да смо стали край стрмогъ одсѣка нѣке стѣне, кои се у дубоку другу сагибала. Друго нѣко звиждање одазва се изъ дублине, и нѣко лествце пеншне се као сане одъ себе лагано узъ стѣну. Мой се воћа самъ по њима доле спусти, а мени рече да пречекамъ. Морамъ найпре пусто на ланацъ метнути, ты си овдѣ странъ, нашъ бы те могло растргнути. Сотинъ оде.

„Сада самъ стано самъ предъ другомъ, а знао самъ врло добро да самъ стоимъ. Несмотреность воће мога піе се позорности моіой укрила. Требао самъ се само одважно рѣшити да лѣствце узвучемъ, нашъ бѣство бы ми было осигурано. Признаемъ да самъ то увиђао. Погледнимъ доле у другу, у кою ћу се сада спуштати; ова ме я тавно опоминала на пропалу пакла, изъ кога нема више ослобођења. Сада се почнемъ грозити одъ корака, кои ћу учинити; єдно нагло бѣство могло бы ме избавити. Закључимъ дакле бѣгати — пружимъ већъ руку да лѣствце узвучемъ — али паеданпутъ ми загрли у ушима, около мене се разлегне нѣшто као подсмѣгателный смей пакла: ....Шта є за убицу опасно?““ — и рука ми као узета натрагъ клону. Рачунъ мой было є довршенъ, а време канна протекло, учињено убійство было є нагонивано за моимъ леђима као каква стѣна, и вечито ми є повратакъ пречило. У исто доба се и мой воћа повратя и назначи ми да идемъ. Сада се већъ и онако піе могло бирати. Спустимъ се дакле доле.

„Идући овако испод стѣне изиђемо на нѣку чистину, и садъ намъ се нѣколико колеба укажу. У средини изкеђу ови протезала се округла ливадица зеленомъ травомъ обрашћена, на коіой є осамнаесть до двадесетъ особа около ватре седило. ....Ево нашъ брађо““ рече мой воћа и стане ме у среду; ....ево нашъ нашега гостилника код сунца! поздравите га!““

„„Гостилникъ код сунца!““ повичу сви заедно, пустаю и сви се, мужко и женско, око мене склеп-

таю. Истину да исповедимъ, радость є была искрена и сердачна. Повѣренѣ, шта више и почитованѣ се на сваком лицу видило; єданъ ми є стиснавао руку, другій ме є пријатељски чупкао за хальину, позорѣ цѣло было є као повратакъ какавогъ милогъ давнашњѣг познанника. Долазкомъ мовимъ было є прекинутъ ручакъ за кои су сели были. Сада се изъ нова сви посаде, и жене пагераю добродошлицу испити. При ручку є было диалога сваке врсте, а стакло са виномъ нишо є неуморно одъ руке до руке. Чешило се да чета жи ви добро и у задовольству, а свакій се надметао, да ни своју радость найвећомъ необуздавошћу изяви.

„Мене посаде између две женске, кое є почестило место при трапези было. Я сань се надао сада видити изметъ женскогъ рода, али се врло зачудихъ, кадъ опазихъ найлѣпша женска лица, какве очи мое никада видиле нису. Лѣпша и старія была є Маргарета, кою су дѣвойкомъ звали, и могла є имати око двадесетъ и петъ година. Ова є безобразно говорила а іошъ се безобразніе разбацивала. Млађа Марія была є удата, али є одъ мужа утекла, кои ю є злостаніо. Ова є была болѣ воспитана, но слаба и бледа, а ніе тако у очи ушадала као матрена нѣна сусѣдка. Обадве су се надметале, да ни страсти успале: Лѣпа Маргарета разгнѣвала є стидљивость мою безобразнимъ шалама, но ова ми є женска была несносна, и єдве се мое обрати за навѣкъ плашљивой Маріи.

„...Ето видишъ, Волфе брате," поче сада онай, кои ме є опано довео, „...сто видишъ, како се кодъ насъ живи, а свакій є данъ као и онай. Ніе л' истина браћо?""

„...Свакій є данъ као и онай!""" повтори цѣла чета.

„...Ако се докле можешъ одважити, да се приклонишъ на онай начинъ живљења, а ты дай руку пакъ буди намъ предводитель. До сада сань я био, али тебѣ ћу уступити. Єсте л' задовольни браћо?""

„...Єсмо!""" одговоре весело сви као изъ єдногъ грла.

„Глава ми є была усіана, мозакъ онесвешћенъ, а крвь ми є была одъ вина и страсти ускипила. Изъ света сань было избачень као кужань — овдѣ сань братински примљенъ и нашао сань добаръ животъ и честь. Окренуо се на ону страну, свуда ме є чекала смрть; но овдѣ бы баръ мирао животъ свой скупо продати. Къ похоти сань имао найжешћу наклоность; женскій сполъ ме є до сада предусретао са презрѣніемъ, а овдѣ ме є дочекала любовь и необуздано поштованіе. Рѣшенѣ мое нало ме є стало. — „...Остаћу кодъ васъ, дружино""" повикнемъ гласно и одважно, пакъ ушиѣ посредъ чете; „...Остаћу кодъ васъ""" повикнемъ іошъ єданнуть. „...ако ми лѣпу мою сусѣдку уступите!""" — Сви се согласе да мое захтѣваніе о добре, и я постадо проглашеніемъ пластиникомъ єдне ** и предводителемъ разбойничке чете."

Слѣдећи дво приповѣдке са свимъ изоставлямъ; скарединости саке нису за читателя ни нало поучителне. Несретникъ єданъ, кои є тако далеко загазіо, већъ є морао чинити сво оно, што човечество узбуњюе — или по другій путъ убицомъ ніе постао, кое є самъ посведочіо, када су га сбогъ одае на муке метали.

Гласъ о опомъ човеку за кратко време пукне по читавомъ предѣлу. Друмови постадоше несигурни, ноћна харања узнемираваху граћане, име гостилника постаде страшиломъ народа, правосудіе га є гонило и на нѣгову главу буде награда ставлѣна. Онъ є было тако сретанъ, те се изъ сваке замке извукао, кои бы га могли слободе лишити, а тако є лукавъ было, да є суевѣрство за чудомъ гразећи простака употребіо на свою безопасность. Нѣгови сполољници порадиу разгласити, да є онъ са ђаволомъ савезъ склопіо и да уже обчинитъ. Предъ онай, у комъ є онъ свою роллу играо, спадао є онда већина него сада у непросвѣћене предѣле Нѣмачке; овай се гласъ прими као истина, и тако є особа нѣгова была осигурана. Нитко нешпађаше полѣ завадити се са тако опаснимъ дечкомъ кому є ђаво на службѣ.

Већъ є годину дана провео у жалостномъ занатству томъ, и сада му поче бивати неподношнъ. Чета кою є предводіо, ніе му сиће надежде нѣгове испуніла. Пре га є варљива спокојность при буњиу вина заслѣпила; сада опази са ужасомъ, како є гадно преваренъ. Глядь и оскудица ступише на мѣсто онога изобилія са коимъ су га улюлкали; често є себи морао ручакъ са опасношћу живота прибављати, кои га є едва одъ глади избавило. Сшика оне братинске слоге исчезну; зависть, сумња и сарегновање бесниле су у внутрености ове разваћене чете. Судови су обећавали награду онове, кои бы га жива издао, а ако бы то кои одъ нѣгова другова было, іошъ и спечано помиловань — силно искушенѣ за изметъ земальскій! Несретникъ є познавао свою опасность. Поштенѣ они, кои люде и Бога издаю, слабићакъ є залогъ нѣговога живота. Одъ сада више сна ніе имао; вѣчитый страхъ сиртный покой му є подгризао; награда на главѣ сунић чертала є за њимъ куда се годъ склонао, мучила га є бдителность, спуштала се съ њиме у постелю, када є спавати хтѣо, и страшнимъ снима мучила га є. Уедно є занемљена савѣсть проговори, а спаваюћа гуя каина пробуде се при овой обштой бури нѣгови прсіо. Цѣла мрзость нѣгова окане се човечества и окрене страшну свою бодљю противъ нѣга самога. Сада є цѣлой природи праштао, и ніе више имао никога прокляти до себе самогъ.

Порокъ є на несретнику свою науку довршіо; нѣговъ одъ парави добрый разумъ одржа найпосле побѣду надъ жалостномъ обсѣнномъ. Сада є осѣћао, како є дубоко загазіо, тишіа замишленость ступи на мѣсто прождирућегъ очаина. Са сузана є прошлость натрагъ желіо; сада є было укорѣнъ, да бы є другчіе употребіо. Поче се надати, да бы му іошъ было слободно быти правичанъ, єръ є осѣћао, да може такавъ быти. На найвишемъ врху покварености свое было є ближе добру, него што є пре прве погрѣшке свое было.

Башъ у исто доба є букнуо седмогодишнѣй рать и поцесвана войничка су яко напредовала. Несретникъ добіе изъ one околности надежду, и напише земаљ господару єдно писмо, кое овдѣ изводно ставлямъ.

„Ако се Ваша княжеска милость негди до мене снисходіти, ако нису овакви злочинци као што сань я одъ Вашега милосрдія исключени, а Вы ме саслушаіте пресветлый Господару! Я сань убица и лоповъ, законъ ме на смрть осуђуе, судови ме траже — а я се ево нудимъ, да се свовољно предамъ. Но уедно са особитомъ некомъ молбомъ предъ престолъ Вашъ долазимъ. Я животъ презирећъ а смрти се небоимъ,

али ми є тешко умрети, кадъ живіо нисамъ. Хтѣо бы живити, да єдну часть прошлости поправимъ; хтѣо бы живити, да се помиримъ са државомъ, кою самъ увредіо. Моє погубленє служнѣе сѣту за примѣръ, али нєће дѣла моя изгладити. Я мрзимъ на пороке и вутрено тежимъ къ правичности и добродѣтели. Показао самъ способности да могу отечеству своме страшанъ быти; надамъ се да ми є іошъ нѣшто заостало, да му и користи могу.

„Знамъ да нешто нечувено захтевамъ. Животъ є мой заложенъ, непристои ни дакле са правосудіемъ уговоре чинити. Али я недолазимъ у ланцима нити свезанъ предъ Васъ — іошъ самъ слободанъ — и ни найманѣ ме ніе стра на ову молбу навео.

„Милость є кою просимъ. Ако бы и имао какво право на праведность, неусуђуемъ се навести га онде. Али опетъ на нешто смемъ судію мога опонекути. Почетакъ мои злочинства брои се одъ изреченія оне пресуде, кои ме є за навѣкъ чести лишила. Да су онда блажіе самномъ поступали можда небы сада милости потребовао.

„Учините нека милость праву замене, Господару! Ако є у Вашой княжеской власти, да законъ за мене умолите, поклоните ми животъ. Я ћу га служби Вашой посветити. Ако узможете, а Вы ми Вашу милостиву волю у явними листовима сообштите и я ћу се на Вашу княжеску рѣчь у главной варошіи предати. Заключите ли самномъ другіи, одма нека правосудіе своє чини, я морамъ чинити нов.

Ова прошня остане безъ одговора као и две друге у кoима се проситель искао за княжескогъ коньяника. Сада нѣмъ сву надежду изгубіи, да ће помилованъ быти, рѣши се дакле изъ землѣ побѣћи и у служби краля пруског као честанъ войникъ умрети.

Сретно се украде одъ своє чете и кренє се на путъ. Путуюћи наиђе на нѣку малу варошицу, у коіой изуни преноћити. Недавно предъ тимъ быаху издани оштри укази, да се строго на путнике пази, єрбо се землѣ господаръ, кои є државный князъ быо у рату єдне стране приномо быо. Такавъ указъ быо є добіо и писаръ на капіи ове варошице, кои є седіо на клупи предъ капіомъ, кадъ є гостилникъ изъшао дошао. Изгледъ овогъ човека быо є смешанъ, и уєдно страшанъ и диљай. Мршава клюсина, кою є ішіо и невкусный изборъ одѣла, при чему є по свой прилици вєћна дѣлована кронологія краће, него ли нѣговъ вкусъ, доста су чудно стояли у противности са лицемъ, на кoмъ су толики бѣсни афекти као осикаћена тѣлеса на бойномъ полю разастрти были. Писаръ се тргне кадъ угледа чудногa путника овога. Онъ є на капіи оседіо и четрдесетогодишньомъ службомъ постао є непромашивъ физіономозъ свіо скатницы. Нѣгово соколово око и овдѣ га непревари. Одма затвори капію и ухвати коня за узду запште одъ коньника путный листъ. Волчъ є быо за случаи те феле преправљенъ, и имао є при себи єданъ путный листъ, кои є недавно одъ оплачканогъ нѣкогъ трговца отео. Али єдино то свѣлочаство ніе было у стању четрдесетогодишнѣ расматрањѣ порекетити и оракузъ на капіи у противорѣчіе довести. Писаръ повѣрује вєћна своимъ очима него томъ папиру, и Волчъ є морао ићи съ ньиме у варошку кућу.

Варошкій судацъ разгледа путный листъ и призна га за исправногъ. Овай є быо великій приятель новостій и особито є любіо крај бутељ вина о новинама диванити. Изъ путногa листа є видіо, да путникъ долази управо изъ непріятельске землѣ, са ратнога позорища. Надаюћи се да ће одъ страница тога какве приватне вѣсти изманити, пошлѣ му по єдноме тайнику путный листъ, и позове га на чашу вина.

Гостилникъ є неђутимъ стано предъ парошкомъ кућомъ; овай смешный призоръ сакупіо є варошке безпосличаре гомилама около нѣга. Сада почеше єдан другомъ на уво шапатати, и часъ на коня, часъ на коньаника прстомъ показивати. По несрећи нѣговой быо є конь на кога су сада сви прсте пружали, крајењ; онъ почне себи уображавати да є конь описанъ и да су га познали. Неочекивано гостолюбіе судчево утврди га у той сумьи. Садъ є већъ за цѣло држао, да є варанѣ съ путнимъ листомъ одкривено, и да є овай позивъ само заика како бы га жива ухватили. Зла совѣсть учини га будаломъ, онъ ободе конa и недавши одговора поче бѣгати.

Ово изненадно бѣгство быо є знакъ побуни.

„Та то є нѣка хула!“ повичу, и сви се за ньим устрезе. Коньинку се ради о животу на' смрти, већъ є прилично измакнуо, гонителя нѣгови пожурe се сплашено за ньим, ослободіо се скоро — али нѣка тешка невидима рука притисни га є, часови нѣ-ове судбине протекли су, неумолима Немезисъ дужника свога непушта. Онай сокакъ коньи се є упуѣо, быо є слѣпъ, сада се морао натрагъ противъ свои гонителя вратити.

Овимъ догађањемъ проузрокована вика є међутимъ читаву варошицу узбунила, гомиле се придружаваху гомилама, сви сокаци се закрче, и садъ є стала читава войска непріятеля противъ нѣга. Онъ извади пушку, — сѣтъ се уклони — онъ хоће себи путъ крозъ гомилу силомъ да разврли. „Ова ће пушка“ повиче „оновъ продрзльницу кои ме задржати узхтѣ —“ Одъ стра' сви уђуте — найпосле га нѣкій одважный браварскій калфа счепа одъ острагъ за прсть, баш кадъ є онъ у безизлу опалити хтѣо и руку му извіе. Пушка падне на землю и онъ, сада безоружанъ, буде съ коня свученъ и у тріумфу натрагъ къ варошкой кући одвученъ.

„Ко' сте вы?“ запита га судацъ прилично суровимъ гласомъ.

„Я самъ човекъ, кои се одважіо неодговарити на єдно питанѣ, докъ се учтивіе незапита.“

„Ко' сте вы?“

„Онай, за кога самъ се издао. Путовао сам крозъ цѣлу Нѣмачку, пакъ писань нигдѣ осимъ ова на безобразлуку нашао.“

„Ваше нагло бѣгство врло васъ доводи у сумньу. Зашто сте бѣжали?“

„Єръ ми се досадило служити вашемъ пуку и поругу.“

„Претили сте да ћете пушкомъ опалити.“

„Моя пушка ніе была пуна.“ Ову разгледе, олова ніе у ньой было.

„Зашто носите собомъ оружѣ у потаи?“

„Єръ скупоценe ствари уза се носимъ, а что самъ за нѣкогъ гостилника кои као што веле у овоме предѣлу тунара.“

„Ваши одговори врло свѣдоче о упорности ва-

ной, али нимало о невиности вашой. Даћу вам до сутра времена, да ми истину изповедите."

„Я ћу остати при мом одговору."

„Водите га у кулу."

„У кулу? — Господине судче, надам се да ћете ми дати праве у овој земљи. Я ћу искати удовлетворења."

„То ћу вам дати чим се оправдате."

Сутра дан се судац пробисли, можда с страха да доиста невин; заповедаоци говор неће му можда тврдоглавост покорити, може бити да би бодље било предусрести га пристојно и увљерно. Сазове дакле кнезове и пошље по уваженога.

Князъ Горчаковъ.

„Опростите ми господине, због мог прве запраситости, јер сам вас боље мало опширје предусрео."

„Врло радо, кадъ тако сами постутате."

„Наши су закони строги, а јучерашњи догађај пада у очи. Я вас немогу пустити, а да своју дужност неповредим. Вы сте под сумњом. Жељо бы, да бы ми после што казати, съ чим бы с одклонили."

„А ако не бы ништа знао?"

„Онда ћу морати о овом догађају правительство извјестити, а вы ћете дотле остати под строгим завором."

„Пак онда?"

„Онда сте у опасности, да Вас или преко границе одшиљаю као скитницу, или ако милостиви буду у войнике узму."

Онъ ћуташе нколико минута, и чинило се, као да се страшно сам собом бори; затим се нагло окрене къ судцу.

„Могу ли єдан четврт сата съ вама на само быти?"

Кметови се згледе, но на заповедаюћи погледъ свога господара изиђу.

„Но, шта захтевате?"

„Ваше јучерашње понашање, господине судче, никада ме не бы навело на нешто признање, еръ я сваком силом пркосим. Пристойность са коjом сте ме данас предусрели, улила ми с поштовање и поверење према вами. Я вас држим за поштена човека."

„Шта ми имате казати?"

„Видим да сте Вы єдан племенит човекъ. Одавна сам себи желио таквога човека, као што сте Вы. Допустите ми вашу десницу."

„Куда смерате съ тим?"

„Та глава с седа и честна. Вы сте одавно већъ на свету — сигурно сте много бђде поднели — бл' те? и постали сте човечнимъ."

„Господине — чему то?"

„Вы сте још само єдан корак одъ вћчности удаљени, скоро — скоро ћете милости Божје потребовати. Вы с нећете људма ускратити — — Ништа неслутите? Шта мислите, съ кимъ говорите?"

„Шта с то? Вы ми стра задете."

„Још неслутате — Пишите кнезу Вашемъ како сте ме нашли, и да сам слободним изборомъ сам свој изданца быо — нека му Богъ кадгодъ милостивъ буде, као што ће онъ сада мени быти — Молите за мене, старый човече, и оросите извјестје ваше єдномъ сузомъ: и сам гостинникъ кодъ сунца."

(I. Хаџићъ.)

Князъ Горчаковъ као пехотный проводадія.

У данашњему лику гледамо рускога князa Горчакова, бившега до скоро врховнога вождa руске долњо-дунавске војске и садашњега намѣстника царскога у пољской краљевини. Онъ є мужъ одъ велика узраста, глава му є мала округла, тело витко, окретно, и єрбо є кратки вида, зато носи наочаре. У обхођењу съ людима веле да є нешто охолъ, но инакъ узюданъ, гладакъ, некъ као дипломатъ, и види се изъ начина, коимъ поступа, да є по салонима вишегъ друштва много ходао и да є кроз то углађеный правый рускій племићъ.

Горчаковъ има подобро војне науке, стратегичку своју способность дѣломъ є кодъ више приликa показо, но манѣ є у тактици чињо, у осталоме брое га нeђу найболѣ генерале руске војске. Озбиљность и ладнокрвность, коима се лице нѣгово одликује, довоље страна човека на те шили, да онъ пресѣчъ строгъ мора быти, али тоне ніе тако. Онъ люби правду, и гди може, радо ће помоћи. Када се Горчаковъ съ војскомъ іоште у Влашкой налазаше, догодило се, да су неки млади бояри, коима се руска полиција и рускi обичаи недопадаху, безобзирно свое речи проспали и кроз то народъ раздражавали. За доскочити злу, да се неби што горега изъ таквога примѣра излегло, заповеди Горчаковъ, да се ти млади бояри подъ затворъ стане и затимъ — у Сибирію одведу. Гласъ о овако лютой пресуди, коя бы краткимъ путемъ изречена, дирнуо є люде дубоко, и неки стари бояри узму себи слободу, те оду до Горчакова и уколе га, да се на несрећне младиће смилуе и њима опрости, што су заиста више изъ несмотрености него ли изъ каквогъ другогъ узрока оно говорили, што се непристои. По Горчаковa остаде неумољивъ и млади бояри буду одведени у — Сибирію? Доиако, стаиоше праћени полицiомъ у Русію, ту имъ се у єдной пріятной варошици заповеди, да имаду за време рата остати и да се никако безъ допуштења не узаље. Было имъ є забрањено и макудъ писма писати, и то є узрокъ био, што су у Влашкой мислили, да су они збила у Сибирји, те да тако руде копаю. Горчаковъ є овимъ тобоже престрогимъ поступкомъ немирнимъ и на буну склоњнимъ младићима приличио страха задао, и то є за онда нуждно было. Међутимъ су млади бояри у речевой варошици ели, пили, частили се и добре волѣ были, и на велику несрећу іошть и то се догоди, да се єданъ изнеђу њи у єдну лепу руску господичицу на свршно вино залюби и — одъ нѣ речь задобіи, да ће за њега поћи. Пошто се рать сврши, врате се они дебељи и ширји, него што су икада пре были, натрагъ у Влашку, и њиовъ садругъ, коиу се накостный милый богъ Аморъ особито любко насмеко быо, доведе са собомъ лепу младу невесту, и сто му сада стадоше сви пријатељи нѣгова искрено честитати, што є тако добру срећу получио у — Сибирји. Онъ имъ се учтиво захвали на њиовой топлой честитки, и непропусти затимъ, да и на князa Горчакова пешиће и на великодушности нѣговой покорно му благодари. Писмо нѣгово буде добро примљено и преповедало се, да є князь младой бояри томъ приликомъ лепый даракъ одъ драгогъ камена послао. — О сличномъ догађаю говорише су новине такођеръ са кримскогъ ратишта. Єданъ Пiемонтезацъ буде, када су савезници (Енглези, Французи и Пiемонтези) на бранише „Малаковъ“ звано ударили, одъ Руса заробљенъ и одма съ другимъ сужањима у унутрашњости земљ одведенъ. Пiемонтезацъ быо є лепъ, младъ, добро воспитанъ офицеръ, и када у Петроградъ стиже, одкуда му є валяо далѣ ићи, угледа се єдна красна богата лепотица у нѣга, и поће іой за рукомъ, те испослуе преко свои рођака допуштењ, да се истый Пiемонтезацъ за време ратовања у Петрограду бавити може. Лепотица ова блага и љубани заиста достойна была є кћи єдногa племића одъ високa реда и Пiемонтезацъ колико благодариошћу толико љубавю дирнуть предъ њомъ се спусти на колена и њой нѣжна своя чувствованa съ южномъ жестиномъ, коя є Талiанина урођена, исповеди. Љубавь како знамо не пази на народности и ине различности, она гори, шта іой се вили, и тако лепа Рускиня и лепый Пiемонтезацъ, пошто се рать свриши, у бракъ ступе и у самоме Петрограду се венчаю. Князъ Менчиковъ и друга племића господа одбаре заручника и нѣгову заручницу у знакъ пріятельства богато, и они наскоро изъ Петрограда одпутуе у Француску, одкуда ће до после натрагъ у Италію. Када су младый супруг и лепа супруга у Лиону были и тамо по ињиме шеталишту шетали се, обшту позорность на себе обрате; онъ, што се є одликовао петъ витежкимъ редовима, коима су му прса рада велике храбрости, коју є на бошту одпре показао, украшена была, а она због необичне лепоте, коіой су се никоадиѣи дивити морали. Ту се догоди, да єдинъ лепо одевеный Французъ предъ њи стане, свой дубокій поклонъ учини и ове речи, почемъ се на младога супруга обрати, умилато изусти: честитамъ Вамъ свесрдно, мой господине, яко є ова прелепа госпоа збила ваша супруга и права Рускиня, како то люди наоколо єдинъ другоме у уво шапћу, то сте Вы онда на свакій начинъ дражестији добитъ получили него истій нашъ маршалъ Пелисје, коіи се безъ — невесте враћа. На ове речи, које су тихо смешенѣ на лицу младога супруга и нѣгове лепе произведе, буде Французу одговорено, да є истину погодіо. Затимъ се поведе дужа разговоръ о последнѣмъ рату и Пiемонтезацъ изразповеди Французу свое пригоде, што є онога у толико занимало, да га є молio за допуштењ, да нѣгову преповелку за предметъ романа узме и њу у тако красноме оделу читаћењу свету сообшти. То му на послетку буде дозволѣно и сада у неки француски новина излази тай романъ, коій се ако доиада и быти ће истый укратко време на немачкій єзыкъ преведенъ. — Ето, каио любавь води. —

РАЗЛИЧНОСТИ.

СРБКИЊА КОДЪ ИЗВОРА.

(Види Седмицу бр. 27.)

Могли смо слушати, где нам се љубители књижества чуше, да наши лирикери и пѣсници убоште одъ некогъ времена нѣкъ дубоко чуте, те да се слабо пева, једнимъ речю, да нема пѣсница и пѣсама нови, нов бы нимъ срце крепило и душу веселило. Имамо, вело они дакъ, изяди' и — стари складотворца нам болѣ реѣи складозвонча по доста, кои нимъ уши у сви скоро новина и кьлига са ваиволомима стиховима башъ до сирайне нѣкъ досаде пуне, и зато нихъ нам злати, што нолъ нашега пѣсничества празно лежи. Има истине у овима речима, но чини нимъ се, да при томе остати нѣше и да ће нимъ се славуи, кои нако знано кроз читаву годину не певаю, опетъ појавати. Да насъ ова нада не кара, то нимъ свѣдочи една особито красна пѣсма, коју србски листъ „Седмица“ у броју 27. читаоцемъ свету свобштава. Надпись є овой пѣсми тай: „Србкиња кодъ извора.“ Тихій елегическій духъ, кой кроз читаву пѣсму дише, милый складословный токъ свію стихова, очиг, гледи изражава, кои се у пѣснич калише, нѣжна чувствованя, крепке здраве мисли, коима се одликуе, сва ова душу читателя дубоко занимаю и на цело увечатлѣвѣ чине, тако, да се ова пѣсма рядо и са уживленимъ читати мора. Ово є наша Србкиња започела:

„Седимъ сама на камену,
Жалъ ми лежи на рамену, —
Нит' ми дае туговати,
Нит' ми дае мировати, —
Обзирем се, — осврћем се, —
Прикутькуем, — прислушкуем, —
Ветиръ шапне, — срце запе, —
Листикъ пане, — срце стане;
Самоће ме нія стра; —
Алъ се презирѣ опетъ я!“ —

затимъ описуе ова поточићъ, кои кроз гору смѣло тече и испіе изкобри, но она чуе и исчуе, да се сва гора одъ њега ори. О томе само мисли, да ну иде преда, нека ій носи у море, „где и наше ядя нма.“ Она съ небомъ ове да се разговори, и сада слѣде више речи, дела представлѣя, тихо-жалостна чувства, у коима нѣна душа утѣхе тражи. Она вели:

„Кадъ насъ тиште горки ядн
Ма на срце шво желъ,
И окъ му се тако гали,
Кио да е сиялй елъ. —
Нити елемъ, нити шіемъ,
Нити прелемъ, нити шіемъ,
Нит' сиямъ ткала, нити преда,
Ни безида, ни земаля, —
Ни дошта ни нія сидъ,
Кадъ идуемъ тежкій ядъ!

Среа се наша Србкиња майко, кои ій є бесѣдила ово:

А знамъ, кои пойки живе,
Шта є пута бесѣдяя;
„У младости, Ђерко! моіой,
„По живевой гори овой,
„Граиде су грнале,
„По путяћи траиле;
„Голубяне гукале,
„У роси се купале;
„Жаравки су жарнвали,
„Край потока скакали;
„А славуи иаркутали,
„Съ песмяма се надметали,
„Тица тицу веселила,
„Кадъ є кои гнѣздо вила.“

Опетъ се ова поточићу, нѣму говори, презивѣ пите врлине, и ово тугуе:

„Нигди пите пруяше,
Ня ланета съ њоме ногъ,
Ни елена кодъ водише,
Да покаже граиатъ рогъ. —

Оставише су пріятелице жалостне нашу девойку, и она опетъ рече:

„И всядашъ више веза,
Кояћ сестру дяча брат,
Мяваръ више и укъ внеза,
Као жѣтовъ врвый сватъ.
Нигде плитка отъ бенара, —
Просто памукъ на', —
Лакъ постао басна стара,
И куделя съ њиме сва! —

Ове речи као да є Србкиња у ние целога народа изустила, тако су истините и може ій чути, кой по сели путуе, те могри, и пяли на све, што се ту чяи и говора. Пошто Србкиња тугу и жалость сву написа, предае себе Богу, и ово закључуе:

„Чуе Богъ и кроз облаке
Уздисаи сваконке; —
Па докъ нимъ є недро чело,
Душа чиста, срце врело,
И у слогн единъ гласъ:
Богъ ће чути унеск насъ!“ —

Питамо сада славогя, коне дубока чувства и жива представлѣя пису голе и празне речи и кога интересиамъ нашега нѣна ніе сасвимъ обузео, да ли ова пѣсма не заслужуе, да се найлепшеу шећу, коимъ бы се лирическо полѣ ма ногги народа двчгя могло, приспособи? Ямачно, да ова пѣсма народу на честь служи, и то тимъ више, што є управо изъ народна срца нађена, те нао подъ некогъ примамљивомъ алегоріомъ прошлость и садашьость нимъ представля и — къ будућности насъ води. Требало бы читаву пѣсму написати, да се читатели о томе, што каземо, іошть боль осведоче, но за сада нимъ то недопушта просторъ нашега листа, и зато нихъ препоручуемо, да сами изворъ поите и сву пѣсму тако читаю.

Сачинитель пѣсме подписао се подъ имеиомъ „Зорана.“ Мы мислимо, да є ово име измишлѣно и можда бы сада погодяла право име, да писмо уверени да бы кроз то у позиату намъ учтивость пѣсника дирнули. Поздравляемо дакле славуя изъ Фрушке горе свесрдно, хвала му важеко на прекрасной пѣсни, съ коіомъ насъ є обрадовао. Богъ му є подѣлио пѣсничке лепе даре: живостно уображеае, срце чувствително, око хитро, разну науку и ић тому, што є за пѣсника одъ важности непрецењиве, велико и управъ сияно господство надъ езиномъ. Поздравляемо га дакле опетъ и опетъ и познаемо го, да нимъ пева што скорће и што више, те да ги слушаю лепый Срем, равна Бачка, плодный Банатъ, зелена Србія, сребровосна Босна, па и удаљена Бугарска земля. — Съ Богомъ!

(л.)

НЕКЕ МИСЛИ.

„Коло иводоло“ вело наши, а господство редовъ, т. е. иде. Среа, како знано ніе постояна, те данасъ по граду, а сутра по селу се шеће, сада се у налити пяваи, затимъ брзо се удали и къ низкой колобяци тегли, ту стане, па пра-

ташња куће, за дрвену кзаку се хвати и у собицу уђе. У собици ево просте колевке, у колевци лежи детенце мало, слабо, кенко, оно тихо дише, спава; срећа љубко га погледа, па иђа се осмех и — оде даље. — Ко после тридесетъ година на то место дође, ће е негда колебица стајала, дим, чуди се сад великой палати, кои се високо дигне, и угледа у њой господара, коже благо кзо воде у вују утиче, и тада пита: ко' ти е тай господарь? Знаћ, пријателю, ово кенко детенце у простой колевци, док е ту колебице било, недутних е дорастао, у широкий светь одлутовало, и после дугог времена срећно натрагъ дошло. Довело е са собомъ новцца, блага, те диде колебицу срушити и на место њ ону палату саградити, у њой се сада шири, господара и кљка му се жило и велико. А, одговорићъ ми на то, ваљда му се срећа ошћъ указало, када е у колевци лежао тай добрый и поштеный господарь. — Истина, мой пријателю, во Богъ срећу дели. —

Гледајмо даље. Сећамъ се, да самъ на другоме месту пре тридесетъ одъ прилике година лепе дворе гледао, тако сада нема лепа двора, нема већъ охоли дво- и троспратница' но колебе ти до колебе стои и просечни лани ихъ нам вере, те дратницу руку ти пружио и воле те, да ихъ по кою плесниву пиру уделишъ, врбо гладую и треби ихъ леба купити. — О, горка судбино, о нежила срећо! Сте то учини љутай бесный рать, тай обали дворове лепе, тай упропасти њионе господаре, те ић до просечне штаке понизи.

Што се са поклоницъ людима и њиовимъ кућама догађа, то биза у свое време са целимъ варошима, прилепцима, предмѣстима. Дондоћъ н. п. кои е данасъ варошъ кадъ варошица, кръ више одъ дни жидова становника броји, ево е негда незнатно рибарско селце. Исто тако Венеција рибарама и бегућима, кои су одъ бесница Хуна' и друга' варварa' уточишта по малимъ отоцима синђа мора тражили, ако захвалити прве оне телоћъ, кадъ конна та пресена варошъ до дивљења дина ста стои. Шта до каменo сада о старомe Риму, о царевима римской? Балде латинский пѣсникъ нашъ седамнаести века, кои Немци пуномъ правомъ своимъ Хорацијемъ називаю, тужно-жалостно вели: нхъ, ни постоно, шта ће остати, када већъ и самога Рима нестаћ? Балде говори ово о старомe Риму, и ди е био у Грецији, да е могао угледати ње у развалинама лежеће спомењке и храмове, кои су негда поносъ были Грка' и исти Римлана', када су ова са Грецијомъ владали, лакчно да би онъ ошћъ тужнимъ овда гласомъ запевао био, кръ то е истина, да се човеку срце пара, да га дубоки жалость обузима, када у поћетници чита, книна е негда Грецији биза, ова стара Грецији, коиой ни народи ни блазу просвете благодарити нмаду, и — нина е данасъ. Где су вемъ гласовите негда варошн, да далъ питамо, свнони Сидонъ, Тирусъ, Падмира и т. д? Нуста празни су места сада, где Арнић разапињ шаторе, подъ конна лулу вје, и — о рио своје сања. Ко ди се исчудуста у тиху меликолію, када чита, што е негда силный оной Марiусъ, када е одъ среће пзнесереч, голећъ бно и пио тако тужвао, седећи на развалинама одъ сам Римлана' разорене Картаге, те сузнимъ окомъ около себе гледао и о новостоиности људске судбине, или боль рећи среће размишљао? Сећдали суза њимъ други, нови Марiуси, кои су чстокъ стазомъ ходили, те своимъ животомъ доказали, да овога света слабо где сталне среће нмаде. Но доста, и нека намъ читатеља наши незамере, што ић са мномъ превећъ жалостимъ мислима завикасно. Повода самомъ томе дале нихъ као већъ горе казасно проста наша пословица: „Коло, коло вноколо, а господство редомъ.“ Има неке филозофије за живот и ту — кои ове, нека прн нхъ прости' пословици', нихе у њима нелема за болну душу. — (А.)

СМѢСИЦА.

— Са сви страна полазе велможе и богати люди у престарѣ градъ Русіе, т. е. у Москву, где ће се идућегъ месеца русній царъ Александеръ II. крунисати. Инострани владатели были ће томъ приликомъ заступљени чрезъ одличне посланике, међу кояма се и поклони приведена валазе, као н. п. Принцъ Прашскй и другій принцеви изъ Немачке. Одъ страше свегласога двора одлутовао е већъ у Москву кнезъ Павле Естерхази, праћенъ одъ више господе изъ прву кућа аустрійскога племства, да тамо достойно заступи Његово Величество, нашега цара Франца Іосифа I. Кнежеска Естерхазіева породица на гласу е ради млоги и редки драгоцености, кое прнлнкама, и чита се у нашимъ листовима, да е кнезъ Павле Естерхази осимъ своега необично сјајнога одела и друге красне опреме са собомъ повео, те да ће у Москви заиста изненадно великољѣпъ развити и прозъ то поворность иностранства на славу Аустрію обратити. Преповеда се, да кнезъ одъ свог тѣлесне страже, кои сто момака броји, 42 нма кодъ себе нмаде, кои ће га при свакоме јавноме излазну окруживати. Служителя собнх нмаде такођеръ седамъ и двинаесть нагина, кои му послугу чине. Сви они носе богато украшену мађарску одећу. За собствену потребу воде му други слуге шестнаесть коня, одъ кои ће бити двинаесть у више каруца упрегути, а остали четири су ахални, и за оне се говори, да сваки за себе до десетъ илада форинти ср. вреди. Надаље обавіја (покровацъ) онога коња, кога ће нмати на сних двоје сѣдалиста плашти, састои се нзъ вдве прелене тигрове коже (рисовске), окрашене нзъ исте коже постављени су са драгимъ каменѣмъ нанште са рубинима. На той обавіји нлазн се нижесній грбъ, одъ самога бисера, злата и плем-камена као што и красно-вкусно састављѣ, и свнюсте, коју тай грбъ нелева, описују они люди, кои су у угледали, као нсто чудо, као нову сувкину ватру, те кажу, да у правеснимъ причнами (подъ нменомъ „нлада и одна вода“ на далеко познатими) ксма лепше изнашћени драгоцености, него шта нхъ речени грбъ пу човечему предстазла. За нзвестно се зна, да драго каменѣ и друго подъ нменомъ разнога камня у Естерхазіевой благтайници налазѣе се богатство толику вредности нмаде, да в ста новчану суку одъ десетъ милона форинти надкопаю. Кодъ те прилике прнмѣћавамо, да е Естерхазіева породица за прнврженость и непоколебљну перность, коју е свеглове аустрійскоме дому свагда указали, заимсните награде одъ тадашнја владателя стекла, особито по познато уважутой Ракоцієвой буни, те да е нзъ заитна прихода дворза спомлука съ временомъ благайницу основала, кзи е данеси скупоцена.

ЂРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Ђракъ. Ѳси ли чуо, Петаче, да су нашему комшн око изваднли.

Петакъ. На шта дакћ?

Ђракъ. Те да е добрый комшн лезару лепе конце зато платно.

Петакъ. Е, тако е, онъ е платно за једно око, а кезій бн му нокда забадава и оба ока нзвадно био.

Одговорный издатель: І. К. Сопронъ.

Печатано кнлиопечатньомъ І. К. Сопрона

Број 23. У Земуну 5. Августа 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є за годину 4 форинте, за полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарина тиха износи за 6 месеци 30 кр. ср. Претплатарити се може у Аустрія код свие поште или поштаи свие страноме или управо код издавателя у влашкимъ казама, а у Кнежевини Србіи у главной кнежини Великога Војводе у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Црвена маска.

(Превод.)

I. ДВОГУБА МРЗОСТЬ.

Прошло є већъ 250 година протекло, како се исторія ова догодила, опетъ є она и данъ данасъ у Млѣткама у спомену остала; єръ скоро свако вече има певача по улицама приповедаю сакупљенимъ скитницама и просјацима грозну ову драму, о којой њемо ведо говорити.

Године 16 . . Млѣтке су биле цветаюћа република, ако се именомъ овимъ, кое слободу а често и разузданость означава, она држава назвати може, кое су грађани у робству и рођени и живили и умрли.

Свуда є ужасъ и страхъ владао, єръ нигди у Млѣтака места није было, где бы грађани одъ шпіона сигурни били. Буде ли кои обтуженъ, то ње га заседо смрть или робство у прегрдныхъ тамницама постиће, ако є и одъ свие смрти горе и горе. Отацъ није у роденомъ сину поверена имао, нужъ є одъ свое жене стрепіо, брать є на брата подозревао! Плашня ова нигда није претерана, кадъ помислимо, да є сваетъ у свакой скоро фамиліи по једногъ тайногъ шпіона имао.

Кадъ ово обште презирѣ видимо, помислили бы, да онде сваки о себи мисли и бринє дично сданъ на другогъ немрзи, почемъ є сваъ свет њиовъ обштимъ неповереньемъ и тайномъ мрзости покривенъ. Но мы бы се яко у томе преварили.

Два човека врло разногъ стања навукла су на себе проклетство одъ грађана. Први се звао Камилло Кавалканти, млѣтачкій благородникъ, а другій Бепо Конти, иначе због свое крвожедности Сатана названъ, проглашенный разбойникъ.

Камилло є кавалерски изгледао, 25 година старъ, високъ, витакъ и плавъ. Нико одъ њега није величественія одъ кадгде огртачъ са широкимъ рукавима имао, нико племенитія изгледъ. — Савъ сполашный изгледъ одъ пете до главе био му є обнаньевъ.

Но као што отровно дрво изредныхъ сполашныхъ изгледокъ смртоносный отровъ покрива, тако и и обнаньевный изгледъ Камилловъ покривао нѣгову поквареу душу и срдце, кое є свима невалаштама одано било; као: подлости, разкоштву, незалластву, шта више и страху; єръ онъ є у Млѣткама, где є смелость обична ствар была, за страшльивца сматранъ!

Кавалканти био є одъ найзначенитія фамиліе у Республики. Одъ нѣгове фамиліе био є сданъ и дужъ, а и самомъ тадашньемъ дужду био є сродникъ. Нѣговъ дивно упрлый отацъ оставіо му є силно имане,

кое е онъ све распуѣнао; єдну часть съ найгоримъ женскинама млѣтачкимъ, а другу у пѣнству, играню и разнимъ невалалимъ и порочнимъ дѣлима.

Почемъ сво найзначенитіе черте характера омрзнутогъ Камилла описали, то ћемо садъ на опогъ човека пређи, кои е такође кодъ грађана окруженъ и кои се као сапернимъ његовъ сматра.

У то време, кадъ се догађаи овай збио, и у тай часъ, кадъ е сунце изъ тиролски Алпа зашло, њаше преко пияце светогъ Марка пекій човекъ и стаде бацъ кодъ голіатски степена, кои воћаху горе у палату, и за мѣколико сатій пасложенъ недвижимъ оста.

Овай човекъ имађаше одприлике 30 година. Његове благородне и правилне, али бледе черте лица издавале су га за свелогъ и одважногъ. У погледу овогъ човека ништа ніе особито было; чимъ се онъ палати приближи, побеже одтудъ гомила людій, као одъ неке куге, и место празно остане.

Явни певачи и стихотворци, далматинскіи войници, шатроши, калуђери, чинути, разнуштене женске пређанућу се одтудъ укупе, и тишина е владала садъ овде, гди е мало пре найвећа дарма и вика была.

После некогъ времена Јутеће приближе се овомъ непознатомъ неки кавалѣри, заогрнути чакъ преко очію и за болю сигурность съ маскомъ одъ праве кадифе на лицу, проговоре неколико речій съ њиме лагано, пруже му у руке кесу съ новцима, и удале се брзо, предострожно обзирући се, да ињихъ небы ко' слѣдовао, или ih ko' познао.

Сутра данъ нађу у каналима мртва тела, кои су већъ познатимъ са три стране оштримъ начемъ избодена; рибари пакъ изнеђу себе говора'у:

„Сатана е ноћасъ добре новце заслужіо!“

Тай е дакле непознатый было разбойникъ Ренцо Сатана!

II. ОБЕ ЖЕНСКЕ.

После жаркогъ сунца у Италіи слѣдуе у вече тихій ладный ветрићъ одъ ядранскогъ мора. Илађана чамаца плове по каналима и иду кое у Фузину, кое у оближнѣ острове. По опогъ пакъ каналу, кои се съ піяцомъ светогъ Марка граничи, небросе се у красне лађице пловаше, на конма су се примамиласте млѣтачке налазиле. Лепотице ове умило се смешиле у имиопролазећо и одноздравале љубкимъ погледомъ раскошной и благородной господи, кои су на чамцима уживрстъ пловили.

Међу овима последњимъ было е и Камилло. Онъ е было у црной лађици, кои е сва изрезана и погдигди позлаћена. Шестъ врана е но весла было. Велики сребрни претеи светлили су се око врата, а такође исто и на піовимъ рукама и ногама. Камилло ніе седіо. Немарљиво и гордо насложіо се на лепо изрезный на предньой части лађице лабудовъ врать; а завѣса съ обе стране лађице сабрана су была. У левой руци држао е гитаръ, а десномъ се играо съ маскомъ одъ кадифе, кои е на огртачу о дугмету висила.

Мало далѣ одъ грофа Камилла седіо е некій младићъ, кога по оделу познати немогемо, будући е ово исто боя было као врана, да е њему подчињенъ, и као привилегираный љубимацъ доћаћій было. Овай младићъ звао се Грицо. Онъ е было послужитель, повереникъ и помагачъ Камилла Кавалканті.

Читавъ сатъ лађица е по каналу упакрстъ пловила; кадъ Камилло, кои е досадъ непрестано Јутао, подигне главу и рекне:

„Грицо!“

„Господине!“ одговори служитель и войнички метне руку на капу.

„У пристаниште!“

Грицо заповеди врапима, кои Јутеће окрену лађицу и упуте се пристаништу.

Кадъ су изъ канала изишли, доћу до неки степена, кои су на суво водили и предъ конма су чамци стаяли, кои се подъ кирію даю. Место е ово было сасвимъ пусто; но на последњимъ степену стаяла е нека девойчица, кои е по свой прилици какавъ праћаоћій се чинаџъ исчекивала.

Пређа просто обучена, опетъ е девойчица ова одневъ љубко изгледала. Имала е долиню пократку а љупку загасите боя и црнъ огртачъ, кои е тако пространъ было, да е но околностима и лице покрити могла; пређа га е у овомъ магновенио посуратила. Красна коса и дражество њено лице было е мамиъ за напопрзеће.

Камилло е имао у томе доста искуства, та зато е и дао служителю знакъ, да лакше возе. Кадъ су покрай степена прошли зове Грица къ себи и упыта га:

„Еси ли видіо ону девойчицу?“

„Есамъ, господине.“

„Еј' да е лепа?“

„Обчараваћа, господине.“

„Познаешъ ли ты ио?“

„О господине! Я све лакомислене девойчице у нашой пароши пойменце познаемъ; што се пакъ честны' дама тиче, то е друга стварь! Ако господинъ гроћъ жели за то лепо детенце дознати, то нека ми само єдну речъ каже — на данасъ ће на вече све готово быти!“

„Мени е готово свеједно! Но чини што ти драго!“

Грицо реке врапима неколико речій, кои одма лађицу окрену и за неколико минута до степена доћу, на конма е ішитъ девойчица стаяла. Грицо изъ лађице изађе, удали се одъ обале и изгуби се у великой гомили людій, кои су туда одали; но никако ніе изъ вида девойчицу испуштао, кои е мирно и безбрижно на обали стаяла, као пребица, кои и несаи о кобцу.

„Къ палати Форнасари!“ рекне Камилло, кои е изблизке болѣ изверіо прекрасне черте лице ове Млѣтчанке и дивіо ioй се, будући е несецомъ осветљена као мраморна статуа изгледала.

Лађица као стрела на опредѣлено место односа.

„Пешаћете!“ рекне Камилло. Веслари сђаше гласове и полаганучко стану певати свима омиљене рибарске песне; одъ ове чаровне хармоніе особито у вече на тихомъ мору ништа лепшегъ на свету нема.

Докъ су они овако певали, пловила е лађица кроъ многе пусте канале. Пређанућу стану предъ єдну лепогъ изгледа палату. Сђади е тишина была, само се на єдномъ прозору у прозоръ сирагу неака светласть указивали.

Камилло узме гитаръ и одпева найлепшу одъ љубавны песама, конма Талііаци веома изобилую.

Гласъ Камиловъ био е пријатанъ; зато при шестой строфи изчезне свѣтлость на прозору и мила бела ручица подигне капакъ: но чимъ невача позна, сакрије опетъ капакъ. Ако та ручица и ніе прозоръ због тога затворила, опетъ се могло неко живо убѣђење нестрпељивости приметити.

Камило одпева ішитъ две или три строфе; но бодно се, да небы на лицномъ вечернѣмъ воздуху наслабао, а можда и изъ другогъ узрока, заповеди аранина, да куѣи возе.

Текъ што куѣи доѣе, обуче другу богато-украшену ольину, наслони се на диванъ и узе лимунаду. У тай паръ душе неко на врата.

„Слободно!“ повиче онъ. „О, ты си Грицо!“

„Я самъ, господине.“

„На сси л' што докучио?“

„Есамъ, и то много.“

„Како се зове она девойчица?“

„Цецита.“

„Колико има година?“

„Седамнаестъ.“

„Где живи?“

„Близу цркве пресвете дѣве Маріе.“

„Шта се говори о њой?“

„Добродѣтелна е и честна као покойна Гризелда моя госпоѣа. Живи сама съ отцемъ, кои е узетъ и слепъ. Она га добро надгледа и негуе: изъ куѣе врло редко излази, и велико е чудо да смо е мы вечерасъ сусрели. У осталомъ има, као што кажу, любезника, кои ће е узети.“

„Безъ сумнѣ какавъ корманошъ или рибарь.“

„То се незна, и ово е една тайна, коју писамъ могао дознати. Любезникъ съ маскомъ на лицу къ њой долази.“

„О!“

„Иначе е обученъ као и други проста грађани; али се на узрокъ незна, зашто съ покривенимъ лицемъ долази.“

„Ты подбадашъ моѣ любопитство Грицо! Кой е тай соперникъ мой?“

„Вашъ соперникъ, господине?“

„Дабогме. Заръ ты непознашъ да ће та девойчица моя быти?“

„Опростите, господине! — То е скоро немогућно.“

„Немогућно! — Иди! Ты си будала, Грицо! Камиллу Кавалкантію ніе ништа немогућно!“

„Ако сте тако уверени, господине, то самъ безъ свакогъ изговора будала; но бишъ због тога и судимъ, да ће тешко њи, што сте вы найотмѣнія благородника плетачій. Одъ ваше сайности дете ће се то уплашити и неће вамъ смети у куѣу доѣи.“

„Што ни то каза, ніе никако недотупавно; зато ти заповедамъ, Грицо, да ми за сутра рибарске ольне набавишъ.

„То ће извршено быти, господине!“

Сутра дань око подне заустави се сасвимъ проста лађица на предньой части съ грбомъ баронскимъ одъ палате Форнасара, и некій младићъ успевна се на степене уѣе у њиху.

„Или госпоѣа Елена одъ куѣе?“ упыта онъ єногъ одъ служителя.

„Есте, господине,“ одговори му овай.

И пошто служитель овогъ младогъ човѣка у богато-украшену салу доведе, остави га ту и оде у другу собу, да госпоѣи ни.

Странацъ е овай Француз, нпао е одприлике 28 година, средньегъ стаса, лепогъ и благородногъ лица, црни очію, тако исто и косе; лице му е напротивъ тако бело, а кожа тако танка, да е више на женско изгледао. Обученъ е было по найновіой парискої моди; у осталомъ живъ човекъ, добаръ играчъ, любіо е осимъ свега Паризъ, и да га ніе любавь у Мѣткама задржавала, было бы се одавно натрагъ повратіо. Овамо е дошао изъ любопитства съ некимъ посланствомъ.

Кадъ е при некомъ торжеству Елену Форнасари младу удовицу одъ деветнаесть година сусрео баронъ Ђорѣе Шипръ — оно е име было францускогъ овогъ благородника — тако е успаљивъ дубави было, да е после неколико дана њой отишао и све изашіо; а на неколико недеља после видіо е, да га и она исто онако люби.

Елена ніе старіегъ имала надъ собомъ; ни зато ніе ни писмити могла, да браку нѣномъ што на путъ стати може. Али она ішитъ ніе томе време опредѣлити хтела, и чувала се, да околности нѣне баронеу неодкріе, знаюћи да бы небровни нѣни любовница Ђорѣа на удовой познали, а можда и кришомъ начемъ пробили.

„Госпоѣа васъ чека, господине,“ рекне служитель отворивши врата, кроз кои се у найукрашенію собу уиди.

Представимо себи четвороуголну собу, кое е таванница на подобіе кубета, а дуварови цревкастогъ кадифенъ тапецирани. На прозорима дугачке завесе одъ исте боѣ саутворе су быле, и потоле е нешка свѣтлость у соби было. На више места висила су сликя огледала съ прекрасныхъ рамовима; на єдномъ ћошку одъ мермера стајаше стапо е вдаѣаръ, коимъ се и данъ данаѣ госпе радо ките; съ друге опетъ стране златне и сребрне мале статуе, вешто изрезане ствари одъ слоновe кости, вазе одъ славногъ Бенвенуто Челини и проча; но осимъ свега найвећма се обчараваюћи изгледъ ове младе госпе одликовао.

Елена е была тамно бела, као што су обично шпањолке и талијанке. Устне су нѣне одвећъ црвене, а образи угасито црвени — кои годъ жели ову обчараваюћу лепоту видити, мора у Мѣтке нѣи и у палати Санта Кроче за портре єдне младе у црно обучене госпе упытати; на коимъ живопису два начална слова Е. К. стое. Прво, као што се лако погодити може, Елену означава.

„Вы сте дакле господинъ баронъ!“ рекне она и пружи му руку.

„Я самъ, обожавана моя!“ одговори Ђорѣе и руку іой подюби; „Ону да васъ упытамъ, кадъ ћете вашегъ роба пралѣвъ учинити, кадъ ћете овогъ усрећити, кои седъ непрестано жуке трпи.“

„А то у мало поетичны речи знаши: Кадъ ће Елена Форнасара баронеца Шипръ быти?“

„Нека е тако, као што вы окете, но я остаемъ при првой моіой идеи! — Доста, любезна Елено, кадъ бы вы мени на питанѣ одговорили: Скоро! то бы я онда найвећу радость у души моіой осѣао!“

„Я се колебамъ! врло се колебамъ!“ одговори она съ посмехателнимъ смешењемъ.

„Вы се колебате!“ повиче Ђорѣе дрхћући.

„Єсте.“

„Заръ сумњате о мојој љубави?“

„Нимало.“

„Па зашто се колебате?“

„Ево да вамъ кажемъ, што ме тишти: писаћу рада таљанска побити.“

„Вы ћете францускиња бити! Француска ће тиме добити, а вы нећете ништа изгубити.“

„Заръ да красне Мѣтке оставимъ?“

„Зацело — али у ићи ћете лепшемъ Паризу да живите.“

„Да се лепы чамаца лишимъ?“

„Вы ћете лепе коње имати.“

„А вечерње забаве! видите, кадъ смо на то дошли, синоћъ ми е —“

„Синоћъ?“

„Да, синоћъ е красанъ пеначъ подъ овај прозоръ дошао —“

„Говорите, Єлена, за име Божіе говорите —“

„Да ни съ преклиначемъ назвао —“

„Шта?“

„Да ме особито люби.“

„Безобразанъ несрећникъ!“ промумла Ђорђе и неотвце увати рукомъ за мачъ. „Ко се усудити смео —“

„О Боже, немојте се за таку маленкость љубоморанъ показати. — То е било Камилло Кавалканти!“

„Онъ? — Тай бедный и безчестный човекъ! тай несрећникъ, кога су дугови затрпали!“

„Каже се, љубезный мой, да е лепота на сунце налик, кое целомъ свету свети. Камилло е изредант, и одъ свс е иначно изредији, еръ онъ предъ нече пева предъ моимъ прозоромъ; а вы одако ме уверавате, да ме љубите —“

„Уверавамъ? — Та е речь опора!“ —

„Па некъ буде одако ме любите — кадъ тако ћете — ићи ће еданпутъ ниспе ме съ вечерномъ музиком почествовали.“

„Єръ то у Француской ніе у обичаю.“

„Но вы сно садъ у Мѣткама.“

„Па лепо, сутра ћу погрешку ноо поправити.“

„Я ћу вамъ тада опростити.“

„Но молимъ васъ, љубезна Єлена, закажите ни еднонъ данъ венчанк.“

„Мы ћемо се о томъ касније проразговорити.“

„А зашто не садъ?“

„Єръ ни садъ ніе воља! То е найглавнія узрокъ. Съ Бобомъ остајте, и незаборавајте на сутрашню вечерню музику!“

Ђорђе се опрости и оде.

III. ЉУБЕЗНИКЪ НЕПИТИНЪ.

Као што се ово позорѣ, о коѣ смо мало пре говорили, у палати Форнасари догодило, тако е исто и у оной малой кућици близу цркве пресвете дѣве Маріе было.

Човекъ некій као рибаръ обученъ и съ маскомъ на лицу отвори сокицна врата, уђе у предню собу; но кадъ онде никогъ ненађе, куцне на друга врата, коя у другу собу воћаху, и изнутра зачу се некій женскій гласъ:

„Ко е?“

„Я самъ, Бепо.“

„Уђите унутра пріятеље, и сами съ мномъ седите сама.“

Млада девойчица сташе покрай старца съ беломъ као снегъ косомъ, који кодъ прозора седаше; лице нѣгово быше некада лепо, но садъ е због велике ране одъ сабље доста нагрђено было. Старый с умотанъ бѣо у дугачкой вуненой ахьини, ноге нѣгове стајаху на малой столици, и примѣтити се могло, да ніе у стању было ни помакнути се.

Странацъ ушавши у собу скине маску — и тай быше разбойникъ Сатана.

Весело смешеће разведри у перемъ лице старогъ войника и онъ укаже дошавшемъ пріятельскій знакъ поздрава; онъ протепа неке неразумителне речи. Слабость учинила га е глувимъ и немимъ.

Бепо се приближи нѣну, узме га за измождену руку и полюби е.

„Како му е данасъ, Пепита?“ упита онъ девойчицу.

„Као и досадъ, Бепо! Онъ трпељиво сноси и невспушта бронзице изъ руку.“

И заиста у рукама старченимъ быо у бронзице одъ пронъ арбоносногъ дрвета, на конма е сребрный крстъ висіо.

„Писмо се одавна видили, Бепо.“

„Ююе писаћу могао доћи.“

„То е срећа ваша, еръ не не бы кодъ куће пашли.“

„Заръ сте вы ноче некудъ излазили?“ рекне разбойникъ и ніе могао никако неспокойство и немиръ сакрити.

„Будите спокойни, Бепо, самномъ ніе нико говорію, нико не на путу ни погледао ніе; я самъ морала ићи, да што за кућу избавимъ.“

„Єсте ли се доцканъ куће вратили?“

„Почео се быо сутонъ ватати; али обала е тако пуна людій была, да самъ безбрижно ићи могла нао у средъ дана. Но опетъ самъ нешто грозно видила.“

„А шта то?“

„На двеста до триста корацима одъ наше куће сусрела самъ неке рибаре, кои су иртвогъ човека, нађеногъ у лагуниња, носили. — То е было младъ человекъ, Бепо! лепъ младъ човекъ! — Тай е несрећникъ прекоче убіенъ, и говоре люди, да га е онай злочинацъ убіо, кога народъ Сатаномъ зове.

„То дакле говоре?“ промумла разбойникъ немирно.“

„Єсте. — Но ей истина Бепо, да ина у Мѣткама таковы чудовишта, кои за новацъ убіаю? Я то некоту да верујемъ!“

„То е истина! — цела истина!“

„Ма заръ правосудіе трпи такове људе?“

„Да! — Правосудіе! — Но шта е правосудіе људско?“

„А заръ проклетство Божіе неће ій постићи?“

„Може быти!“

„О, я самъ неки женска; али ако молитве моје тако горе приклоне буду: то ће ій Богъ лако казнити.“

„Ћутите, Пепита, ћутите! ваша су устанца чиста и невина, па зато треба одъ Бога само благословъ и милость да просите. Никога непроклињите! — Заръ се Богъ неможе умилостивити? — А можете ли знати,

да ови људи претрпе зло и муку? — Знате ли вы њихово казнѣ? — Ко' зна, каква грозна судба њих гони и непрестано вичe: крвь! крвь!"

Докъ е разбойникъ ово говорio, побледio е у лицу као крпа.

„Вы можда право имате, Бепо!" одговори девојчица, „али я самъ према таквимъ злочинцима немилостива! Я признаемъ, да у лютини може ко убити! Я самъ талiанка! Я признаемъ, да изъ освете убиjе! и признаемъ, да ће iйм Богъ можда и опростити. Али за новце убити! Поштe ли вы то, Бепо?"

„Но ако жели къ освети гони разбойника да убиj? Ако га мрзость према издувенимъ племићима натерава, да се съ његовимъ мачемъ њима понуди, како би се овимъ начиномъ међу собомъ трли и сами себе истребили! Ако онъ о слободи сани! Ако онъ новце убиj, да би само слободанъ био; разумееш ли ондa Пепита?"

„Никако; ерте планове о слободи, мрзость и осветy неможе у срдцу овей проклетый разбойницъ питати, кои за новце убиj."

„Но могyће е да може!"

Ренцо е тако необичнимъ гласомъ ово изговорio, да е Пепита принyђена была добро га у очи погледати.

„Зашто се съ таквимъ жидостимъ мислима узнемиравате, Пепита?" поведе разбойникъ речь даљ. Зашто да се мы, кадъ смо заедно, о убиству и крви разговарамо? Заръ ніе болѣ, да о нашой любави мислимо?"

„Зацело, е болѣ Бепо; али се башъ вы одъ дyжегъ времена ништа о нашемъ будyћемъ браку неразговарате."

Викторія краљица енглеска.

„Што е садъ немогyћно то учинити."

„А зашто?"

„Я любимъ нашегъ отца Пепита, као сина, па башъ зато немогy о браку дотле ни да помислиjъ, докле годь невидимъ, шта ће съ његовимъ патньомъ быти."

„Я невидимъ ту нyжду и никлимъ, да у моюй срећи неће ме одна жалость постићи, нити да ћy съ венчаномъ ањлиномъ порати заедно и црну носити; али кад тако мора быти, чекаћy, Бепо, чекаћy и молићy се!"

У тай парь зачy се у предньой соби лупа; Ренцо брзо маску на лице метне.

То е была комшиница коя е дошла да види, како е старцу, и одна се кyћи вратила.

Мы немо овде укратко разасити, зашто ова млада девойчица ніе могли дознати, да се ніезъ любезникъ съ овакимъ годишимъ посломъ занима.

Право име страховатогъ овогъ Мајстранина было е Бепо Канти, войничко пакъ Лоренцо, но по обичаю талiанскомъ сервћено е и звали су га Ренцо, а Сатана е одъ народа названъ због његови крвны дѣла.

Онъ е было издавеки робакъ Петру отцу Пепита-

ником. — Младый Бепо одрастао є подъ надзиранiемъ старчевимъ; но доцнiе, кадъ є старацъ одъ тежки послова и многи рана узетъ био, Бепо остане безъ надзиранiя, и нѣгова смелость и одважность могла га є и на добро и на зло навести.

Да є коiонъ срећомъ и доцнiе надзирателя имао, онъ бы на правый и честный путъ управљенъ био: но случай или судба на противно га наведе. Мы кажемо зато судба, што га є свакидашнiй и обичнай догађай на овако злочинство навео.

Бепо наће єдномъ кодъ некадашнѣ нѣгове любезне некогъ богатогъ племића; да нiе тако витренъ био, онъ бы се за онай паръ и уклонити могао, или распалѣвъ хтео є викати, но кадъ види претно одъ служителя, уклони се некако.

Тай данъ првый путъ га є нагониo, да на освету мисли, или на иначу и честну осветy. Онъ оде сутра данъ нѣговомъ сопернику и позове га на удвоj. Племићъ држенi га за луду наложи служителима, да га напоље избаце. Тогъ часа усели му се неизгладиниразоств према свима племићима и богатирцима. Тогъ часа постане страховити разбойникъ.

(Продужиће се.)

Сремске чертице.

Има више изворa, изъ кои се повѣствица старосремска вадити може, и ко бы сне на тай предметъ спадаюће књиге сакупio, прочито и вилше доказе, кои се у њима налазе, у єдно сложio, тай бы занета дѣло фале вредно изврши и кросъ то општеповѣственичку науку знатно умножio. Бићe ће прилике у нашемъ листу о истима изворима кою речy пробеседити, за сади обраћањо позорность наши читателя на старосремскiй предѣлъ, те ћемо на кратко оне вароши напоменути, кое су негда сремску землю украшавале.

У 21. брою нашега листа био є већъ говоръ о Сирмiуму граду, кой бiяше не само главна варошъ Срема, но и римскога Илирика. Осимъ тога Сирмiума налазимо изъвестне траге и други градова по старомъ Срему, кой є ширiи просторъ него што га данасъ имаде заузимао и у себи iошть и оне предѣле садржавао, кои се бродскомъ граничарскомъ регементомъ и осечкомъ (вировитичкомъ) варнѣjомъ сада називаю. На ономе широкоме простору лежали су, почевши iй брошти са истока, ови градови.

„Таурунумъ," на високоме полю данашнѣга Земуна стањаћу, пружао се одъ дунавске обале до ближи села, кое се данасъ зову Батаница и Угриновце. Овай є градъ за Римлане важанъ тога ради био, што су одтуда войску и исељенике на Дунаву у долнѣ предѣле одправали, и тргопану на далеко водили могли.

Где се данасъ село Войка налази, дакле близу Таурунума, лежало є место звано „Идимiо."

Варошъ „Бассианумъ" или како неки пишу „Бассiянумъ" стаяла є на пространоме атару, кои данасъ на село „Петровчићъ" звано спада.

Ову варошъ Бассианумъ да сада непромењено са другима ближньома вароши, кое се звали „Бассiана" и лежала є на простору изнѣjу данашнiя села Кравћице и Добринци. О овой „Бассiани" зна се, да є већъ прваго столећа после Христа епископску столицу имала.

За Бассiаномъ следio є градъ „Таррунумъ," кой є изнѣjу данашнѣ Руме и Митровице лежао, и о коме маћарска повѣствица говори приликомъ чрезъ палатина (надворника) Радована 1037. лѣта после Христа основане архиепископiе (абације), кое є светоме Митру иученику, родомъ изъ Тарса у Сирiу бившему, посвећена была.

„Сирмiумъ," главна целога Илирикума варошь, кою прваена повѣствица матеромъ и примомъ надъ другимъ панонскимъ (илирскимъ) црквама зове, пружао се затимъ одъ данашнѣ Матровице до Фрушке горе и заузимао є, како є већъ у 21. брою овога листа казано, просторъ одъ петъ обични миля.

Близу Сирмiума налазio се градъ „Будалiя" у околини онога села, кое се данасъ Манђелосъ зове.

„Спанета" варошь стаяла є, где се у наше време место Ердевикъ налази, а некiй градъ „Улпосъ" тако є био, где сада варошицу Товарникъ видимо.

Была є затимъ у данашньой бродской крайни права знатна варошь за онда „Салдисъ" на ономе месту, где сада село Солани стои.

За овомъ вароши следила є „Басилена," о коiой се зна, да є предѣлъ данашнѣга села Оролика заузимала.

„Цибалисъ," после „Бубалисъ," те съ временомъ „Палиша" звана варошь туле є была, где данашньи Вашковци стое, и била є столицу епископску, кою су iошть ученица сами апостола, именно Епенетъ и Андроникъ, утемельили были. Кодъ ове вароши была є такођеръ она решителна битка, у слѣдству кое царъ Константинъ великiй, пошто свога у влади друга, но себи противна Ликиня побѣди, господство надъ римскимъ државама у Европи коначно задобiе. Овой су се побѣди сви Христяни толико више радовали што є Ликинъ њихов гонитель и неублажаный душманъ био (356. после Христа).

Ваше Цибалиса налазимо варошь значенiяту „Мурса" на ономе месту, где данасъ долина осечка варошь стои, за овомъ „Дiакумъ" или „Цертисъ," данашнiй Ђаковаръ, затимъ „Гуркумъ," где се данасъ село бродске крайне Гарчинъ звано види, после Гарчина следила є варошь „Марсонiя" или данашнiй Бродъ.

Но да се къ Таурунуму вратимо. Прво до Таурунума, данашнѣга Земуна, место было є нека „Бургена," где се данасъ село виградинске крайне Цочи Баношя налази. За Бургеномъ следio є „Ритiумъ" или данашнiй Сланкаменъ; после „Акуминкумъ" и „Кулумъ," или данашнiй Варадинъ градъ, имено є „Акуминкумъ" туде био, где данасъ виградинскiй горньй градъ стои.

в „Кузунъ“ звала се долина варошь, или данашньи Мазори.

„Малата Баносіа“ биле в варошь на обали Дунавской, где данашньегъ дана село Баношторъ обстои, а за овомъ вароши следіо в Кукіунъ или данашньій Плокъ.

Ако сада све ове вароши, кое сио изброяли, по нынешне положаю размотримо, то намъ се чини, као да в старый Сремъ самъ по себи една непрекидна варошь био, у коіой се силно людство крегало, те да в земля, кои в толико вароши имала и толикій светъ хранила, добро обдѣлавала быти и на високоме степеню изображености стаята морала. Почоѣу многобройни канала, кои се трагъ по земли іошть и данасъ види, могли су стари сремски жителы нынче и баште свагда надводнити и тиме плодовитость землѣ ускорите, што су заната и чашли. Къ тому биле в живостне трговине, Дунавъ истой показа путь къ истоку, Сава река водила в къ югу, те тако се пуповало и продавало на све стране, и по томе имали су жителы довольна средства, да себе хлебомъ хране. Шта да кажемо о Фрушкой гори, кои в у време Римляна виноломъ, са винарскогъ отока донешеномъ, лозомъ посаѣена била? Изъ Фрушко-горски винограда текло в онда жительима велико благо, почемъ су сремска вина прва у Европи, много фалѣна, скупа, и добро плаѣена была? Изъ свега овога следи дакле та недвоумна истина, да в старый Сремъ славъ предѣлъ био: плоданъ, благъ и богатъ, те да су Римляни пуно право имали, што су му првенство надъ другимъ овоземнимъ предѣлима уступили.

Некій новый пѣсникъ каза ово: да в Сремъ одломакъ съ неба падше красоте, да в изражай живи небесне лепоте. Заиста одушевленно ова рече.

У идућимъ листовима имаћемо прилике, о поединимъ местима нашега Срема обширніа написати.

О времену.

I.

За човека в време едно благо одъ превелике цене, и зато северный Американацъ говори: време в новацъ. Дай ми времена, вели мирьовный посленикъ, па ћу ти урадити, шта ми наложиш. Време в она силна река, кои непрекидно, неуморно све напредъ тече и никада већъ натрагъ се не враћа. Старый римскій пѣсникъ, уздисаюћи за протекнимъ временомъ, каза в: „бежи наъ, бежи неѣутимъ неповратимо време.“ Сви велики люди, кои су необичнимъ способствама се одликовали, ценили су време и чрезъ то славно име, срећу, многострукну науку, новацъ и т. д. стекли.

Божественый нашъ Спасатель учи насъ, да намъ вала бдити, т. в. временомъ се ползовати и сва она чинити, кои су Богу мила и драга. Свети Апостоли чуварки су времена на време были, путовали су данъ и ноћу, говорили, подучавали безъ одмора, и зато ій в Господинъ Богъ свое милости удостоіо, те су іошть живи очима славу и величество до крайни неѣа землѣ разпространяваюће се христанске вере угледали, и по томе смертну чашу безъ страха, шта више радостно и срећенъ небесне наде пуни, испили.

Лежи дубока истина у овимъ трима речима, кое ћешъ често по народу слушати: „време носи брене.“ Зато они, кои преле своѣ пропусте, кои исто проспаваю, кои га неупотребе, како вали, на коњу живота уздиву за изгубленимъ вѣкомъ и жале на саме себе што су лепе часе младости у немарности провели и — високу цѣль човечегаа савршенства пропавили.

Да, бдити намъ вала, временомъ се служити, да намъ плода буде, награде за живота, и спокоена после смрти.

Ако погледъ бацимо у обшту повѣствицу, ову озбильно — строгу учительку човечества, то ћемо безъ великога труда наћи, да в мудро употребленѣ времена она велика тайна, кою су люди пре свега дознали и као средство разабрали, да свое изображенѣ, развитакъ граѣанскога свога живота тимъ поспѣше.

Хомеръ (Омиръ) в едно пѣе, по коњу, кои га на где изусте, лако се упознаю и пріятельски рукую. Хомеръ дакле (живіо в 1000 год. пре Христа) већу часть живота провео в путуюћи по Малой Азіи, по Греціи ако тако, купећи предмете за свое пѣсме, пазећи на сва и онштро котрећи, шта люди чине, говоре, како живе, те тако в изшевао своіу Ілиаду, Одисеу, и друге пѣсме, кои ће светь іошть данасъ радуе. Служіо се дакле онѣ временомъ разумно, и краѣ то в постао учителѣмъ или како нам вали казати душевнимъ хранителѣмъ потомства. Било в можда женіалних людій и у време Хомера по Греціи, но за њи се нешто нам узрока, што нѣ в „на висини своега века стоћи“ Хомеръ бодросћу зелену палму преотео, те безсмртность себи и своима юнацима (по нѣму т. в. славнима и опеванима пронма) тимъ начиномъ стеко

Одъ Цируса, кой персіанско престаро царство основаше и у повѣствици као завоеватель силни име на виде, преповеда се, да в, было у двору или на ратишту, врлый устао и сва прегледао, те да в на дугосиваће особито мрзіо и строго ће њима поступао. Речь в нѣгова была: „време зове.“ Живіо в Цирусъ лѣта 560. пре Христа.

Познато в, да су стари Египтіанци за онда неке добре граѣанске законе имали. Међу овима налазіо се и тай, да в сваки египетскій житель на концу године окружноме своме судіу писмено обзнанити морао, о чему живи. Кой бы то пропустіо био, буде као безпосленица, као такавъ човекъ сматранъ, кои в за граѣанско дружто опасанъ, те по томе смрћу казнѣенъ. Ер в велике тадашньа законодавателя: потреба да живи, кой се лѣни и божій даръ, време, у нашта пропушћа. Ова су была на 1500 година пре Христа у обичаю код Египтіанаца.

Херодотъ, старый тай колико искреный толико мирьовный и неуморный повѣствователь грчкій (450 г. пре Христа) путовао в надалеко по свету, те скупило вѣста и себа набавило разна знања, докъ в на-

писао своју повѣстницу лепимъ, сладко-точнимъ слогомъ, коју є после приликомъ явни олимпийски игра предъ тако рѣки целомъ Грециомъ изчитао. Она буде одъ тамо сакупльени Грка са великимъ узхићеньемъ саслушана и судци при реченима явнима играма паћу за право, да се Херодотъ са ловоровимъ венцемъ наградн, кое є за онда найвећа честь было, коју му є грчки народъ указати могао. Ето, шта се позноваћемъ времена задобити може.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Они се дана (2. Августа) после дуготрайнога болованя у 40. години свога живота преставіо у вечность г. Іованъ Стойшићъ. Было є родомъ изъ срѣмски Карловца, и почемъ є школе изучіо, прешао є у Србію, где є чиновникъ было до 1842. лѣта, онда пакъ са другимъ чиновницима, кои су князу Михаилу следили, дође у Аустрію и ту већъ звестане. Последньи година живіо є у Земуну, и то подоста трудно и осудно, те као поприлични штампарскій (коректоръ) и кроз писанѣ и превођанѣ съ немачкога языка на србскій средства уживаня себи и набавлю. Было є човекъ поштена срца и постояна значаи, своима веранъ пріятель, а роду своме душомъ и теломъ одданъ. Покойнымъ Стойшићемъ изкусіо є у вековъ смилу судбину литерата, кой усамљавъ стои и о несигурномъ приходу, кога му перо доноси, одна хлебомъ се храни. Но — онъ є одпутовао у бољій светъ, где земкъ браће већъ нема и добре люде нѣма награда чека. Лика му сала земљица была.

Мы смо ова до знаня наши читателя изъ тога узрока ставили, што є Покойникъ у нашой штампарији кроз више година послове коректора извршивао и себе кодъ овога дѣла точнимъ и после ревнимъ свагда показао. Такођеръ взмъ є при почетку наше Подунавке у покоћи было, подећи коректуру и разне вѣсти и смѣсице сообштаваћа.

Сазнавши се пријатно познаја одъ великодушна Земуњака, кои су пѣтовой удовици поручени, коіимъ се пријатномъ и пречесто свештенство одликовало, почемъ є торжествену службу при погребу безплатно чинило, а осимъ тога є иначе г. парохъ Дирвих Живковићъ pl. t. новги парохіянъ покойнимъ блискје, и вончине покоћи попредъ чувствителна, на шесъ одправаши писма лио, чега ради ни овде своимъ благодаримо Покойнини у вше звестиште удовице и двоје ненке дечице на тако благоме дѣлу христанске любави топло захвалньиваћ покорнѣйше изволимо.

КЊИЖЕВНО.

Читамо одинъ новинъ на предлагату, коіъ є господинъ М. Х. Ростаћъ, професоръ у срѣмски Карловци, издао. Онъ намерава подъ именомъ „Мисеосина“ периодичанъ листъ основати, кои ће сваке друге недеље на одинъ штампани и цена ће му за читаву годину 4 фр., за поль године 2 фр., за три месеца 1 фр. ср. бити. Содрживаће истога листа у себи разне саставе на поље пословице, мудрозбоя и пословичнога правдозборства или правословя. Споменителне (покоћне) повѣствичке науке, као што су наука о старинъ новцима, грбовима, новчима, печатима, и о стародревностима биће не мање у томе листу заступљене, изъ чега є видити, да му є богата грађа набавлька, те да се читаоцій свету лепой душевной забави радовати може, кои ће ти заиста дубоко занимати.

Србскій народъ ошће ніе имао до данасъ нина, изключиво горепазваченой намери посвећена листа, као шта ће „Мисеосина“ бити, и зато нам вала искрено желити, да му любителн књижества и народне просвете сву позорность поклоне и о томе се озбиљно потруде, да се истый листъ што бољ обзаводи и разпространи. Нека се дакле они, кои предлагатня мисле, у пламеномъ писму што пре на „учредньичество Мисеосине у срѣмске Карловце“ обрате, ербо ће тиих начинимъ добру стварь подупирати, те учинити, да ће се листу, кой нам красне плоде обриче, нѣгова будућность осигурати.

Г. издавателъ на концу свога позива написао є неколико вазна речій, кое потреби пречути, и зато мы овде ій до знања наши читателя ставлямо, цепећи, да су истините и примѣрне свакоме листу, кой лепу цѣль предъ очима имаде, но се непријатностима борати се мора и тога ради — гине. Она дакле г. издавателъ каже, пошто є листъ обштой благонаклоности препоручіо: „Желити є, да Мисеосина не буде Метеоръ, кой є у магновеню постанка своега већъ и нчезао, еръ смутна будућность народа онай очекује, кодъ кога се научна настоји одржати немогу, или због премалогъ броя претумерата, или због рѣдкога обдавања самих листа. Таквъ народъ хоће, да кодъ нѣга не виде мушно сѣћенећ за знањем и просветом; да у хухнавственомъ погледу одъ дана на данъ ближе къ тминомъ гробу пене и да ће ime нѣгово, кадъ ги одних са лица земље нестало буде — а то є судбина, не само појединъ людій већъ и свіо народи — завеса заборавности покрита.“

КРАЉИНА ВИКТОРІЯ.

Краљицу енглеску Викторію у вончиное престолоное одлуку данашній нам образацъ представя. Она є господа висока ума и племенита, милостива срца. Енглези є обожавае. Срѣћа є мати и жена са своимъ супругомъ, Албертомъ, у лепой брачной слоги, пов народу за изгледъ пријатно-тихога домовнога живота служи. Она подпомаже учене люде, и деле нам знатне песніе, што таво заштићава заслужене войнике, чиновнике и ине служителъ, и подъ нѣзомъ владомъ стиже већъ Енглезка на степенъ благостања, кому сподобна примѣра у прошлоке вѣку нема.

БРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Єракъ. Богати, Петиче, шта ти судиш о србскомъ правопису?

Петакъ. Рекао бы, да є крпошанъ.

Єракъ. Како то?

Петакъ. К, съ ова стране душман лицу опако, а съ ове стране душман свећу опако, дакле стварь не иде право, него бащъ крпо.

Одговорный издавателъ: І К. Сопроић.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопроса.

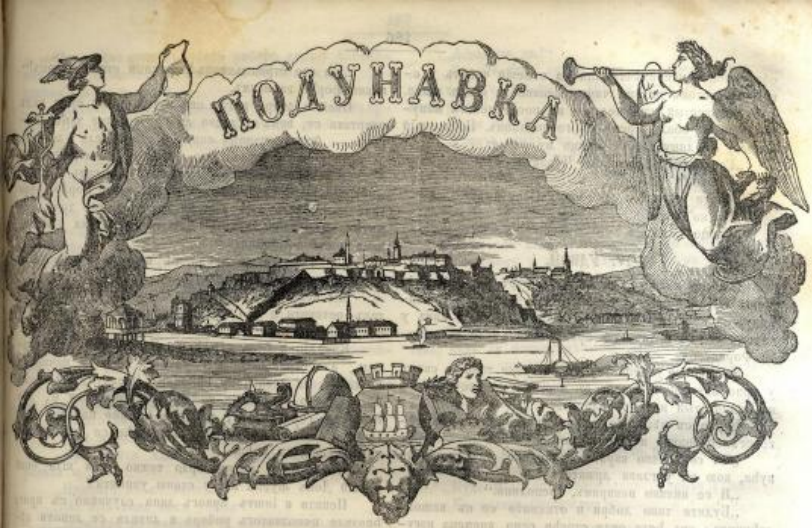

Број 24. У Земуну 11. Августа 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, а цена му є за годину 4 форинта, за полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; пошиљаоци такође износи на 6 новчић. 50 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код сваке поште или поштарскі кантура или уредника; у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За остале краіне се за редъ 3 кр. ср.

Црвена маска.

(Свршетакъ.)

Онъ є међутимъ остао у пріательству са старимъ и Пепитомъ. Његова братиска наклоность према овой девойчици растла є одъ дана на данъ све већма, тако, да ю напослє за жену узети. Само се због нє понездао као, што се є на онако велико дѣло опредѣлио.

Онъ се плашіо одъ правичности Божіе! Онъ є место говоріо, да небо никако дозволити неће свезу какву неваљности и невалластва. Онъ се хтео оканути годнога овога дѣла, али све бадава! Пропасть є била врло стрмена, а онъ се већъ на путу нашао; притомъ є непрестано — као што є и Пепити за разбойнике казивао за крилу чезнуо!

Онъ є зато са женидбомъ одлагао и закључіо є, да после спрти старчеве мачъ свой у море баци, да се съ Пепитомъ венча и у удаљени предѣлъ оде, где ошшть страховито његово име допрло нје.

Пепита нје могла о неваљству његовомъ знати нитошс, што скоро нити є куда изашла, нити кога примила. Ренцо є увекъ съ маскомъ долазіо; да небы никъ девойка због тога што посумнала, каже іой да онъ зато съ маскомъ долази, што тайнимъ начинимъ осванъ протуруе, па због тога нје рад да га познаду. Девойчица му све ово веровала.

Пошто су се дуже о свачемъ разговарали, опрости се Бепо съ Пепитомъ и изађе изъ куће, оспрћући се на све стране и смотрено гледаюћи, да га нје когодь примећіо и видіо.

Кадъ Ренцо спази некога маскираюћег човека, наседнувъ застане; но и онай то учини. Да бы и даље увидіо, шта овай намерава, пође опетъ; но непознатый све за њимъ. Бепо на єданпуть стане предъ њега и упита га:

„Шта ћете вы самномъ?“

„Ништа.“

„А што идете самномъ?“

„Я?“

„Вы.“

„Вы се нене ништа нетичете.“

„Онда идите вашимъ путемъ!“

„Съ киквимъ правомъ вы то мени говорите? а мислимъ, да є путъ колико мой, толико и вашъ.“

„Вы сте шпіонъ.“

„Шта се то насъ тиче?“

„Ништа ме се нетиче, яко се съ вама у далыій разговоръ неупустимъ; но немойте заборавити, што ћу вамъ рећи: немойте замномъ ићи, и немойте распытивати но' сами, одкуда долазимъ и куди идемъ! єръ тежко вама яко то учините!“

На то се разбойникъ брзо удали, скочи у малый чамацъ и покрай неброеных лађина страшутиномъ одплови; затимъ скине маску и огрнувъ на се опетъ на

обалу поче непримѣтљивајући да є некій човекъ у оваквомъ истомъ чамцу єднако за њимъ плива.

Непознатый изчезне; — но после десетъ минутій дође на обалу Грнцо съ господиномъ. Последньій є маску на лицу имао. Грнцо му рекне:

„Господине, господине! Чувајте се!“

„Зашто?“

„Знате ли, ко' є любезникъ Пепитинъ?“

„Па ко' є!“

„Ренцо Сатана!“

IV. УДВОЙ.

Можемо мислити, да Ђорђе Шиверъ није заборавіо лепой Єлени ноћну музику правити. Узме повеђу лађицу, на којой є неколико музиканта было, и самъ у чамацъ седне; и тако се предъ вече упуте къ палати Форнасари.

Но како се упрепасти, кадъ застане тамо са свимъ у црно обученогъ човека съ маскомъ на лицу, кои є на чудноватый начинъ уздисао.

Ђорђе съ његовомъ лађицомъ стане поредъ његовогъ соперника и ово му рекне:

„Вы се жнвично варате, господине, єръ то није та кућа, кою вы у глави држите!“

„Я се никако неварамъ, господине.“

„Будите тако добри и отисните се съ вашомъ лађицомъ; єръ ћете овде стоећи само времена изгубити — а певати и залюбљено уздисати можете гди на другомъ месту.“

„Я самъ баш садъ хтео вама казати да то учините.“

„Знате ли, господине, да не съ тимъ вређате?“

„Ни учемъ, господине!“

„Доста да є єданъ одъ насъ двоице овде непотребанъ!“

„Тако и я мислимъ.“

„На тай начинъ обоица ћемо се удалити! Но као да имате оружіе кодъ себе?“

„Заиста имамъ, господине.“

„Ево и мене спремна.“

„Молимъ за неколико минута само!“

Смелый Французъ заповеди свирачима, да што одсвирају, а самъ одпева такву песму, кои се само у Италіи чути може.

Затимъ обе лађице као стреле одилове на оно пусто место, гди є се разбойникъ свагда налазіо. Оба соперника доћу на место несећомъ осветљено.

Некій човекъ, кога є ова сень одъ палате поготову сакрила, приближи се њутећи къ њима; но кадъ види, да су они нагнеше изскакли и огртаче на землю бацили, уклони се и промуми:

„Я ту нисамъ потребанъ!“

То є было Ренцо.

Обоица заузму добро положенъ; наеданпутъ станутъ мачеви севати и одъ удара натру избацивати. Но после неколико удараца примети Французъ, да рука соперника његовогъ дркће.

„Шта радите вы?“ повиче онъ. „Єсте ли вы пленићъ?“

Млађанинъ као да се речма овимъ нешто охрабріо; но мало затимъ опетъ стра надмоће добіе; устуиаше све полако, найпосле леђа окрене непажњи кадъ ни огртачъ са земље подиђе.

„Вы сте страшљивацъ! сраиный страшљивацъ!“ викне Ђорђе за њимъ.

Онай є добро могао ово чути, но није имао кадъ осврнути се, већъ є гледао да се часъ пре чамца докопа — брзо у чамацъ скочи и као стрела удали се.

Да є ово Камилло было, лако се може погодити.

„Проклетый Французъ!“ рекне онъ самъ у себи, „неваљалый убоица! Заръ є баш мени морао ђаво тако мало сваге дати, да му писамъ могао тра цола мачъ мой у трбу забъсти! Али трпеће! Ина у Млѣтками доста разбойника.“

Ђорђе врати се мирно къ палати Форнасари и довріпи своју ноћну музику.

Мы ћемо барона Ђорђа и Єлену за єданъ тренутакъ оставити и на љубведостойну и сироту Пепиту повратити се.

Камилло є безъ сумње было искусанъ разпратитель, али страшљивацъ у удвоју; свакимъ начиномъ гледао є, да девойчицу придобіе. Израчунавый плавъ његовъ лако се видити може; єръ Грнцо му є, као што смо горе казали, рибарске альюне набавіо было. Садъ є остао само начинъ, коимъ ће се съ девойчицомъ састати моћи.

Ово є было истина врло тежко, али шта овай другій Донъ Жуанъ није у стању учинити?

Пепита є ићштъ прогъ дана случайно съ прага опазила непознатогъ рибара и дивила се лепоти нѣговой; и помчемъ є у простинъ альпама обученъ было, већма іой се допао, него да є у самой сени и кадіви было.

Заръ овай лепъ младићъ није нѣ ради овамо дошао? О томе она није сумњала; єръ онъ є на ню врло нѣжно погледао. Пепита є скоро дотле дошла, да није могла о Бену помислити, а да се несети лепогъ непознатогъ рибара; и сравнивала є пребело лице непознатогъ съ изгорелимъ одъ сунца лицемъ Беповимъ. Она є дакле два ова портрета фантазіи своіой представляла. Али на жалость Бебо є садъ другій было!

Она га є любила и ту му љубавъ изявила; но уђдно се изразила, да само онога може бити, кои ће съ њомъ предъ олтаръ стати.

Камилло, кой никако није честность женску уважавао, држао є ово за последње уппнанѣ поготову савладане девойчице.

У томе проће неколико недеља. Сатана є свомъ данъ старомъ войнику долазіо. Пепита се Бену одавала на давъ све ладніе показивала. Бено є ово примећіо, али није могао за узрокъ дознати.

Гласъ се по целомъ племићскомъ кругу у Млѣтками распространи, да ће младый Французъ Єлену Форнасари узети.

Гласъ овай ђорђе и до ушію Камиллови, но онъ није одма то веровао; но да бы часъ пре другима путъ препречіо, заключи младой удовици отићи и ню за жену поискати.

Єдногъ лепогъ дана заповеди Камилло, да му Грнцо найлепшу и найукрашеніо лађицу спреми, како бы парадно у палату Форнасари отишао.

Налогъ буде испуњенъ и Камилло праћенъ одъ служителя хтеде у прекасну лађицу сести, на коју сви као на чудо гледали. Но у тай паръ зачу се јрека и као да се неко пореди нѣга стропошта. Онъ се уплашено осврне и види бледу и онесвешћену Пепиту.

Она познаваше никимогъ онога рибара седъ у найскупоценијимъ альинама обучена, кои се непрестано прекидаше, да ће е узети.

„Какавъ непријатанъ догађај!“ викне Камилло сердито. Проклета была судба, коя доведе лудо ово дете садъ башъ. Шта ће се радити Грицо?“

„Господине?“

„Покри ioй лице маскомъ и однеси у лађицу, па ћемо се кући вратити. Ето се љубопытљивци већъ куде око насъ!“

Грицо подигне девойчицу однесе ѣ у лађу и спусти завѣсу. Камилло ѣ стаао у лађи; веслари стану веслати и маскомъ се кући врате.

„Гди сань а?“ запита Пенита, кадъ ѣ къ себи дошла.

„Кодъ мене, анђелу мои!“ одговори Камилло.

„Кодъ васъ! А ко сте вы?“ упыта девойчица, но кадъ разбарушену косу съ очію уклони, упрепашћено грофа погледи и викне:

„Ахъ, я васъ познаемъ! Я се сећамъ! Вы сте ме преварили, господине! Я идемъ моioй кући!

„Зашто да идете, дете мое? Зашто тако брзо?“

„Мой отацъ на сирти лежи, господине!“

„Причекайте мало,“ одговори Камилло и заустави ѣ.

„Немойте ме се коснути!“

„Па шта сань вамъ учинио?“

„Шта сте ви учинили? О света богородице, онъ ме ioшъ пыта! Вы сте ме на недостойный начинъ преварили, єръ сте говорили, да сте простъ рибарь и да ћете ме узети! — А вы сте! — О, я несрећна!“

„Успокоите се, љубезна Пенита!“

„Никако другчіе, я морамъ ићи!“

„Вы ћете пуштени быти, ако ме саслушате. Моје сво преступленіе у томе се састои, што васъ љубимъ. Опоминете ли се онога вечера, кадъ сте на обали неку лађицу очекивали? Онда сань васъ првый путъ видіо и тако се залюбіо. Я сань некогъ за вама послао, и чуо сань, да сте добродћетна и честна девойчица. чуо сань, да ћете ме одбити, ако вамъ се у племићскимъ альинама показао будемъ; зато сань просте альине обукао, да бы вамъ се допао и єрце ваше побудіо. — У осталомъ шта се мое станѣ васъ тице? — Штенићъ васъ люби, Пенита, онако исто, ако што васъ ѣ онай простакъ љубіо!“

„О Боже!“ рекне млада девойчица плачући. „О Боже! Због онога сань човека мога заручника Бепа презрела?“

„Вашъ заручникъ!“ одговори Камилло посметельно. „Зарь се усуђујете у моихъ присуству о вашемъ заручнику говорити?“

„А зашто да небы о њему говорила?“

„Знате ли вы његово име? Знате ли његово занимање?“

„Ругате ли се, господине? Мой ѣ заручникъ корженовић и зове се Бепо Канти.“

„Вашъ ѣ заручникъ разбойникъ и зове се Ренцо Сатана!“

„Вы лажете!“

„Будите уверени, Пенита, и ако желите, я ћу вамъ онога часа то доказати.“

„Вы?“

„Я.“

„Докажите ми!“

„Вы сте безъ сумње чули, да Сатана кодъ лагума изчекује оне људе, кои га желе подигнути, да кога убіе?“

„Чула сань.“

„Узмите маску, па ћемо заедно тамо отићи.“

„Вы сте дакле мой зао духъ?“

„Не, Пенита, я сань вашъ обожатель!“

„Ајдмо!“

Камилло узме загаситый огртачъ, метне маску и оде са старесевомъ ћеркомъ.

Идући одъ палате Кавалканти до лагума быше Пенита сасвимъ у мисли удубљена и ни речице ніе проговорила. Кадъ су изъ чамца изишли, вукла ѣ она неотпице Камилла напредъ.

Ренцо ѣ стаао на своме обичномъ месту.

Камилло ѣ добро приметіо, да ѣ она сва уздрктала, кадъ су покрай њега прошли.

„Єл' истина?“ рекне іой Камилло, пошто су се были нешто удалили.

Пенита ништа неодговори, но врати се сама и проће іошъ єданпутъ поредъ разбойника, и потомъ се нећу светиномъ изгуби.

„Она ѣ моя!“ рекне Камилло радостно, кадъ ѣ у чамцу већъ сео быо.

„Куда ћемо садъ, господине?“ упыта Грицо.

„Къ палати Форнасари!“

V. УВРЕДА.

Чимъ до палате дођу, изађе Камилло изъ лађе напољ и пењући се узъ мермерне степене дође у палату, где служителю смело рекне:

„Господја ме очекује; зато ме пріавите. Я сань Камилло Кавалканти.“

После неколико минута наће се у соби кодъ лепе удовице, коя сапрываћи неспокойство, осневаа се на њега и доста ладно рекне му:

„Каквомъ случаю морамъ благодарити, што имамъ срећу господина грофа кодъ мене видити?“

По овоме видити се може, да се млада удовица свесимъ зачудила, кадъ ѣ Камилла видила; но опай чинећи се да ѣ неразумне одговори іой дрћућимъ гласомъ, єръ ѣ већъ видіо, да ништа успети неће:

„Вы можете благодарити моioй жељи, коя ме ѣ нагонила, да лучено момъ край учинимъ. Я васъ одъ дужега времена љубимъ, али незнамъ, да ли се имамъ чему надати. Вы ме добро познаете. Мои ѣ ине међу свима племићима прво у Млетцкама. Моя фамилія найсећу ролу у исторіи Млетачке републике игра. Мое бы имање довше могло болѣ быти, али ѣ добро у жалости све уживати, и баш ова пређашня лудорія моя може васъ уверити, да ће будући живот мой спокоиан быти.“

„Шта ћете съ тимъ?“ упыта Єлена, но тако, да проћи никако сакрити ніе могла.

„Желимъ, госпођа, вашу любавь и вашу руку.“

„Чимъ ово изговори, клекне Камилло предъ младу удовицу.

„Я сань васъ пустила, да сне изговорите, господине Камилло,“ одговори она, „єръ сань рада была дознати желѣ ваше, како бы ій єдним ударцемъ уништила. Вы ми вашу любавь представляте и желите самномъ у вечитой свези живити; но молимъ васъ

кажите ми, есте ли у свету чули, шта се о мени и господину барону Ђорђу говори?“

„Я васъ неразумемъ, незнамъ у комъ смотрению . . . “

„Заръ нисте чули', да ће се идућегъ месеца съ њимъ венчати?“

„Вы дакле предпоставляте Француску противу єдноме наслѣднику дуждова, госпоѣа? Срећа та, коју самъ я мислио получити, допаснѣе ономъ страницу, кои поготову ни племићъ ніе“ —

„Господинъ Камилло,“ пресече му речъ она озбильнимъ гласомъ, „немойте тако о барону Ђорђу говорити, єръ вы доиста нећете у нѣговомъ присуству то смети изрећи.“

„Заръ я нећу смети, госпоа?“

„Нећете лакчно смети.“

„Я ћу то барону у очи казати.“

„Извол'те му казати, онъ є овде,“ проговори неко. Єлена и Камилло осврну се у тай паръ кадъ су речи чули и спазе барона Ђорђа на врати, кои смешећи се у собу ступаше.

„Поздравлямъ васъ любезна Єлена,“ рекне онъ узевши ю за руку и полюби є. „И васъ поздравлямъ, господинъ Камилло! Дозволите француской прозуви, страницу, кои ни племићъ ніе, да наслѣднику дуждова срећный и некрвавый исходъ удвоя кодъ лагуна честита.“

„Шта ћете съ тимъ да кажете?“ упыта Камилло неспокойнимъ гласомъ, єръ му се на лицу видити могло, да є сасвимъ збуњенъ био.

„Я ћу да кажемъ,“ одговори Ђорђе, ставши съ прекрштенимъ рукама предъ нѣга, „я ћу да кажемъ, да самъ єдногъ дана башъ предъ овомъ палатомъ на некогъ човека наишао, кога самъ за смелогъ човека сматрао, или є тай єданъ кукавица. И самъ се съ тимъ єдникомъ хтео мачемъ тући, али бедный несрећникъ окрене ми леђа и часъ пре удаче.“

„Ко' є био тай?“ промуца Камилло.

„Тай є човекъ био съ маскомъ, но я самъ га опетъ познао, пошто писамъ хтео нѣгово име одкрити изъ тогъ узрока, што є фамилія нѣгова на гласу была и сви су люди были, осимъ нѣга, єръ онъ є човекъ, кои нема срдца у утроби. Тай човекъ, тай племићъ, та пукавица вы сте!“

Камилло побледи и увати рукомъ за мачъ. Ђорђе погледи га и насмеє се.

„Немойте никакве комедіе правити, господине,“ рекне Ђорђе; „Зашто дирате мачъ, кои неселите за главу извући? Ваша є рука безъ сумнѣ згодніа за гитаръ, него за мачъ. Немойте више любавне песма певати заручницама француски племића. Ако дозволявате, Єлена,“ придода онъ и окрене се своіой любезной, „я ћу овогъ господина до врата испратити.“

Єлена главомъ одобри, а Ђорђе врата отвори, кроз кои Камилло изиђе ни речи непроговоривши.

„Я се страшимъ, Ђорђе,“ рекне му Єлена.

„Страшите се, а зашто, любезна?“

„Одъ тогъ човека. Вы сте нѣгову гордость и любавь яко увредили. То є истина, да є онъ страшљивацъ, али є луковъ и осветољубивъ. Я се небоимъ, да ће вамъ нѣговъ мачъ наудити, но плашимъ се оне руке, кою ће онъ подкупити. Да ускоримо са свадбомъ, па одма у Француску да идемо. Пристаєте ли на то Ђорђе?“

„Да ли пристаемъ! Та вы ни съ тимъ найрадію жељу испуњавате, па ме још пытате, да ли пристаемъ.“

„Дакле, мой любезный супруже, кадъ пристаєте, то ћемо се до осамъ дана венчати; али святови мораю намъ быти врло величествени. Я самъ рада, да се дуго о њима у Млѣткама говорити.“

„Святови наши мораю найвеличественіи быти, и амачно ће се о њима дуго у Млѣткама говорити.“

Камилло є додуше изишао изъ палате Фориасари ни речице неизговоривши, али є у души нѣговой ярость успламтила и већъ є размишлявао, како ће се осветити. Скочи као муња у чамацъ и одпови управо тамо, гди се разбойникъ Сатона увекъ налазіо.

Они тамо никогъ нешаће.

Мы ћемо у кратко навести, шта се нећутнимъ догодило.

Докъ є Камилло у палати Фориасари было и онако безчестно исправљенъ, остави Бепо грозно место кодъ лагуна и упути се Пешти.

Као обично уће полагано у прву па после у другу собу, али га сађ Пешта недочека съ нѣжнимъ погледомъ и осмейканимъ.

Отацъ Пештинъ спаваше на столици, лице му є было сасвимъ бледо, руке спуштене и отобољене, а бронзице су на землю биле пале; но овоме дакле видити се могло да є старацъ навекъ усыо.

Пешта є съ обореномъ главомъ клечала и горко плакала.

У тай паръ, кадъ є Бепо у собу ушао, подигне она косу съ очію, кои іой сво лице покрыла была. Подигне се нагло са земље и наеданпутъ показа се на лицу нѣномъ у место жалости страшанъ гнѣвъ; ни речице непроговоривши показа Бепу съ найвећимъ презрењемъ врата.

„Шта є вама, Пешта?“ упыта є Бепо; „шта се съ вашимъ отцемъ догодило? Зашто ме изъ куће терате?“

„Зашто васъ изъ куће терамъ?“ Заръ овде, кадъ ми є отацъ умро, усуђујете се пытати, зашто васъ терамъ, Сатано!?“

Кадъ є Пешта име ово изговорила, кое є знакъ было, да є све дочуо, Бепо савъ уздрхће; прси хледоше му се распуће и онъ промуца:

„Ко' ме издао?“

„Човекъ, кои ме люби, разумете ли ме Сатано? Човекъ, коме самъ рекла: я ваша быти немогу, єръ самъ заручница Бепа Канти, кои благородно срдце има! Заръ вы благородно срце имате?!! Заръ се нисте вы при овимъ речма морали смеати, Сатано?“

„Пешта! Пешта!“

„И тай племићъ, єръ онъ є заиста племићъ, ово одговори: Бепо Канти, та благородна душа, вашъ заручникъ незове се само тимъ именомъ; нѣга светина зове Сатана: ево га гледајте, где стои!“

„На ко' є тай човекъ, Пешта? Кажите ми име нѣгово?“

„Вы ћете нѣга убити, ел' истина? Заръ мислите, да ћу я на руку єдномъ разбойнику ићи?“

„Нѣгово име!“ повтори Бепо потмулимъ и одъ ярости дрхћућимъ гласомъ, и у тай паръ увати де-

пойчицу за руку тако снажно, да є одъ бола и противъ волѣ викнути морала.

„То вы дознати нећете, ако ме убити желите, то ме съ места убите, убійдо!“

При последней речи уздрже Бепо, пусти іой руку и одлети изъ собе као ловцемъ рањеный зверъ.

VI. ТРИ МАСКЕ.

Блудіо є свуда Сатана по вароши и несматрајући на мимопролазеће лактовима ій є гурао. Најпосле дође на піяцу светогъ Марка, коя є пландама фењера осветлѣна была, єръ се є было већъ смркло.

Овде текъ осети, да му є нешто лакше; добро се опомене, шта му се догодило, и почне очаявати. Сви будући планови његови уништени су ударцемъ овимъ. Ништа му друго неостаје, него или продужити досадашный кравный занатъ, или сањ себи спрт задати.

Онъ изабере спрт, и постојаннъ али не брзимъ кораком пође прозъ светину, но чимъ га ова упозна, оде страннутицомъ и наскоро проће онуда, гди є невине жертве убіо.

Онъ се већъ было решіо. Намислію є стропоштати се у Орфано-канаљ; но у тай паръ осприне се іошть єданутъ на Мљетке, кою є варошь и волео и проклињао.

Небо є посуто было небројеныхъ звездама; при месечини блистале су се тамно куле и балкони. По каналима пловиле су љађице и у свакой буктиња светлила се издалека као звезда; благій пакъ вечерный воздухъ разносіо є умилне гласове вечерње музике.

Бепо є на све ово жалостно погледао; кадъ наєданутъ неко му руку метне на раме и ово рекне:

„Ренцо Сатана, као што ми се чини, много съ тимъ губи, што ніе на своме месту, већъ га мораю овде тражити, гди можда о любозними сањарима мисли.“

„Шта ћете вы сањомъ, господине?“ упита Сатана, кадъ є Камилла познао био.

„Да ти сто цекина дамъ за єданъ удараџ.“

„Мой мачъ неможе се више подкупити, а рука, коя га є носило, биће до неколико минута мртва.“

„Да те нису осудили?“

„Неуништиый не судія осуђо; и тай судія и самъ, а заедно и делатъ.“

„Шта те є на то навело? сиротиня иначно ніе єръ ты никадъ безъ новаца ниси, почемъ и мои сто цекина одбацујешъ. Ты си младъ, лепъ, притомъ и любавь твоя мора да є срећна.“

„Доста, доста, господинъ Камилло, петражите, да тайну мою дознате; идите вашимъ путемъ и кажите Мљетчанима, да Ренцо Сатана више не жави, єръ вы сте последній, кои сте га жива видли.“

„Можда!“

„Шта ћете съ тимъ да докажете?“

„Саслушай найпре неку историју, коју ћу ти испричоведати, па после ми кажи, да ли желишъ самъ себи животъ одузети.“

„Неку историю?“

„Слушай сано: у Мљеткама є некій страховитый разбойникъ; овай разбойникъ воле неку младу девойку, коя є и њега, незнаюћи за његово право име, тако исто любила. Некій племићъ усели себи у главу, да се истой овой девойки домогне. Ово му врло лако за руковъ изиће; девойчица немогућа му далѣ противстати рекне му єднома: я немогу ваша быти потомъ, што самъ тврду заклетву моме любезномъ положила. — Айде сањомъ рекне племићъ невиномъ детету; ты ћешъ се одма осведочити, гди є твой заручникъ, и видићешъ, да ли те заклетва грозномъ разбойнику дата и далѣ обвезуе. — Млада девойчица ніе ово хтела веровати; но пошто се о истини увери сасвимъ се томъ племићу дала.“

Докъ є Камилло историю ову приповедао, џуріо є лађањ зной съ лица разбойниковогъ, и одъ тежкогъ гнѣва єдва є ово уштати могао:

„Одкудъ сте вы то све дознали?“

„Я знаямъ то одтуда, што се пре петъ минута тай човекъ, што є теби твою Пешту а мени опетъ мою любезну отргао, живо хваліо, како є заручницу познатогъ разбойника Сатане преварію. Противъ овогъ човека, кои є и мой и твой непріятель, хтео сањ те наоружати.“

„Я сањ вашъ и срцемъ и душомъ! Но кажите ми име његово!“

„Баронъ Ђорђе Шиверъ, Французъ!“ —

„После єдногъ сата биће мртавъ!“

„Неной тако нагло, Ренцо. Осѣћа се за двнасъ на мене. Наша освета нора іошть страшніа быти.“

„Прошло є већъ было неделю дана; баронъ Ђорђе съ Єленомъ се венча и тогъ є дана велико весеље у палати Форнасари было.

Припреме за балъ превазилазиле су све донкошњ, што се у Мљеткама видити могло. Племићи и леде паде спремили су найскупоценіе алвине и адиџаре; єръ госпоја Єлена наредила є, да о венчаню њеномъ маскираный балъ буде.

Љађице су загатиле каналъ предъ палатомъ, а преко бель' мермерны степена вралле су лепе Мљеткиње. Ово є очаравајуће позорје было; свуда є се видити могло само кадифа, свила и діаманти. Найскупоценіямъ бисеромъ украшена є была коса њіова, а тако исто и приомањасти вратови, кои є Тицијанъ радо моловао.

Само Єлена и Ђорђе нису были маскирати. Єлена є у белоюъ обучена была, а на глави є имала црвене пашіе.

Было є већъ скоро поноћи. Пред љађица съ четири веслара стаће предъ палату. Двоица маскирани и дугачкимъ црвенимъ огртачемъ заогрнуту изиђу изъ љађице и поћу узъ степене.

Кадъ су до сале дошли, служитель на врати, чія є дужность была свима гостима за єдно магновеніе маске скинути, да небы я непознати у салу улазили, хтеде и сирамъ ову дужность свою испунити, но у тай паръ єданъ ове двоице пружи служителю кесу пуну новаца, и тако они пропустени буду у салу.

Чимъ су ове две извапредне маске у салу уше, скупе се многа око њи и стану ій разнимъ шаљивимъ речима запитикивати.

Єданъ ійихъ є само на сва питања измењивимъ гласомъ одговарао, и то врло досетљиво и бодкаюћи. — Єлва у овой ложници нађу барона Ђорђа.

„Ошете ли намъ дозволити, господине, да съ нама само за єдно магновеніе насамо будемо?“ упита она маска, коя є обично говорила. „Мы немо вамъ

нешто представити, кое ће госте ваше весма развеселити.“

„Я сам готовъ, моя господо,“ одговори ійнъ Ђорђе, „премда по вашой одећи судимъ, да ћете вы ту радость мени тежко моћи учинити.“

Француз и обе маске изићу изъ сале и оду у оближню собу, кою одма затворе. — — — — — — —

Ђорђе е првый у собу ушао био; едвамъ одъ оне двоице не само да е врата заключао, него е и завећу на врати стоћу одма спустио, како се небы ништа у сали чути ни видити могло.

Ђорђе се окрене, а маске се барону приближе.

„Но моя господо, я сам вамъ на услуги,“ рекне ійнъ Ђорђе; „предлажите ми, я ћу васъ саслушати.“

Кадъ е онъ ово изрекао, една одъ ове двоје маски подвуче руку подъ альину и приближи се другой.

„Я ћу васъ саслушати,“ повтори опетъ Ђорђе.

„Заръ вы нисте любопытльни знати, ко ско мы?“ пронумла маска.

„Безъ сумнѣ сам любопытльнъ, господо,“ одговори баронъ.

„Ево ко' сам, гледайте ме добро!“ рекне Камилло и раздере съ лица миску држећи надъ главомъ бароновимъ оштаръ штилетъ.

„Я сам изгубљенъ!“ рекне Ђорђе кадъ е надъ главомъ опазіо светлећій се штилетъ. — —

Али на едвапутъ Камиллова рука уздржана буде. Друга маска згрби га, обори на землю, стане му ногомъ на прси и погледи га тако оштро, да су му се очи кроз миску као у тигра светиле.

Ово е све свршено было за едвамъ минутъ. Кадъ и другій подере съ лица миску, позна баронъ бледо као у мртваца лице Сатане. Камилло е непрестано ћуто. Ђорђе е мислио да сања.

„Препоручите вашу душу Богу, ако га іошт и верујете, еръ вы морате умрети, господинъ Камилло,“ рекне му Сатана озбиљнимъ гласомъ.

Ђорђе савъ застрепи.

„Знате ли, шта е овай човекъ учиніо?“ продужи разбойникъ окренувши се барону. „Онъ ме е подкупіо, да васъ убіямъ, но кадъ я ово писанъ хтео учинити, заклео ми се, да сте вы Пепиту неку младу девойку, кою я волемъ, силомъ отрли и обезчестили. Я му поверова и тако се подкупимъ!“

„Каква ужась!“ рекне Ђорђе.

„Но пре едногъ сата,“ рекне Сатана изнова у ярость дошавши, „пре едногъ сата было сам кодъ Пепите и рекао сам іой: Онай, кога ты любишъ, мора умрети! Онда текъ изусти она срамно ике нѣгово. — Препоручите вашу душу Богу, господинъ Камилло!“

„Милость!“ промуца Мађчанинъ.

„Освета!“ одговори разбойникъ и подигне штилетъ.

„Ђорђе му е хтео руку задржати, но ова е била врло пешта и учинила е оно, што е хтела. Камилло е было мртавъ.

У тай паръ узнемирени гости због Ђорђевогъ одсуства стану на врата лупати; Ђорђе упаљенъ и бледъ лагано отвори.

Мложина пагане унутра; Сатана ладнокрво показа простомъ на мртво тѣло последњега Кавалканція и рекне:

„Я сам само правичность испуніо!“

Затимъ отвори прозоръ кои е на каналъ гледао, увіе се у свой црвеный огртачъ и скочи у валове, кои га часкомъ покрію.

Ђорђе и Елена сутра данъ у Француску одпутую.

Пепита пакъ, да би избегла ненавидство и прекару благородныи Мађчана, оде у манастиръ ѓди и умре.

Сремске чертице.

Давашній жителн Срема могу се поносити са повѣствицомъ, кою су одъ своій прадеда задобили, ербо сваштоста прошлихъ времена изнова праве и на потомство, и овими, потомцима, принадлежи сади, да марљиво исту повѣствицу читаю, толкую, и колико пріятне забаве, толико веше озбиљне науке изъ ње ваде. Кроз прва четири и по столѣћа после Христа цветала е старосремска земля и налазила се у срећноме стању, њени сынови получили су славна имена, и поједини међу њима, одликовавши се у военимъ службама и на разныхъ бошттама юначнимъ духомъ, храбрими дѣлами и побѣдама надъ иними народима, седили су као владители на самоме престолу римскога царства. Цена у старой повѣствици предћа, о коме бы се то преповедало, што е о старомъ Срему написано: да се т. е. у њему родило више силный царева и властника (цесара и августа) него у каквой му годъ другой земльи, те они да су господари были целога скоро света и по тоне законе давали, конда се кланяла остала Европа, Азія и Африка.

Кусшиніанъ, бывшій негда повѣсто- и земльописацъ немачкога цара и мађарскога краља Максимилиана, ова изъ дотичнихъ извора обширно зна. Нами ће доста быти, ако овде само римске цареве Аурелiана и Пробуса напоменемо, кой су прваый Сремци были и кое повѣствица међу „добре и хвале достойне владоре“ броі. Именито полъ Пробусомъ (Доброславомъ) Срема достигне высокій степенъ благостања, и зато ћемо о истоме цару нешто овде начертати.

Царъ Пробусъ (Маркусъ Аурелiусъ) родіо се лѣта одъ прилике 225. после Христа у Сирміуму, овой каво всѣмъ главной вароши долней Панноніе и по томе целога Илирика. (Вада броі 21. и 23. Подунавке). Отацъ му е было баштованъ и каво такови надгледао е царске боште, кое су у самоме Сирміуму стояле, где се е всѣмъ и царска палата налазила. Младій Пробусъ изучи школу, кою су грчкій учителіи у Сирміуму основали были, и затимъ ступи у военну службу. Брзо е у њой напредовао, ербо е было младићъ лепъ, паметанъ, добро воспитанъ и храбаръ предъ непріятелѣмъ до крайне трпељивости. Срећна га юначка пратиља на стрмой стази, кой къ славѣ води. Подъ царемъ Аурелiаномъ, кой бы римской царевини нѣше старе међе повратіо было, военао е побѣ-

доносно, што истога цара на то склони, да му подпуно повереић поклони и војводомъ га учини. По нагломе смрти Аурелијана, кога е неверный слуга убіо, указао е Пробусъ свою покорность са себи подложеномъ војскомъ новоизненаданому цару Тацитусу, кой е био мужъ благе нарави, но овай, пошто е шестъ месеци владао, умре, и за њимъ е слѣдіо Флоријанусъ, кой такођеръ у кратко време преминє, єрбо му е владања само два месеца и двадесетъ дана трајала. Сада војска, кою е Пробусъ дарежљивошћу себи обвезао, њега царемъ римскимъ прогласи и онъ по томе лѣта 276. после Христа сајный престолъ заузме.

У почетку свое владе имао е Пробусъ себи противне саперинке, именито некогъ „Сатурнина,“ кой е источну војску предводіо, издалѣ „Прокула“ и „Боноса,“ коима е војска, у римской Германіи настањена, посве одана была. Пробусъ свое саперинке срећно побѣди, и затимъ е ратовао са Персіанцима, Немцима (Германима) и са варварскимъ народомъ, кога повѣстници „Блемје, Блеме“ назива, и кога потомство подъ именомъ „Фламахъ, Фламингахъ, Флемингахъ“ іошть у данашньой Белгіи обстои. Пошто е Пробусъ миръ и добаръ редъ у простраиу државу поратіо, преда себе важнимъ пословима, на то спераюћима, да матеріално и душевно благостанє римское царству подчињени народи посѣћени. Тога ради заповеди, да се у време ратовања разорени градови опеть оправе, те да се трговци, земљедѣлци, умѣтници свакога реда и занатлије у њима настане. Такођеръ подели земљ, кое су пусте лежале, заслужнимъ војницима и нареди, да се изъ они предѣла, кои бы сувише становника имали, насељивци бирао и у оне краіне преместе, где то потребность изискує.

Више одъ седамдесетъ градова буде томъ приликомъ изъ развалина подигнуто, и остали војници, кои землѣ задобили нису, радили су при друмовима, при каналима (продорима) и сличнимъ јавнимъ зградама. Истый Пробусъ седіо е у Сирмиуму и сва е чинїо, да свой завичай увелича и прослави. На његову заповѣсть буде Фрушка гора и остала Панонїа са виновимъ лозомъ посађена, нова царска палата, лепша и величественія него у самоме Риму, подигне се заштимъ у Сирмиуму, где е Пробусъ наумїо био пріятно одпочивати и плоде благога мира уживати. Но — по нашньой судбини другочіе се догоди.

Заповедіо е Пробусъ био, да се неке баре између данашньи Ваиковаца, Осека и Вуковара изсуше и вода одтудъ у Дунавъ обрати. Тога ради морали су војници землю копати и тежке послове одбавлати, чему се они на последку изъ тога узрока противе, што су ценили, да се овакова радња за војнике не пристои. У истиу пакъ био е војницима миръ свеобшта већъ несносанъ, єрбо су ратованю привикнути были и за богатимъ плѣномъ жедніли, каква за сада небіше. Они дакле потаіно се договоре и на цара Пробуса ударе приликомъ, када е овай у некоме оближњему двору са високе куле послове прегледао и своє наредбе издавао. У той војничкой буни, коіой е Пробусъ и не мислећи о собственоме спасеню са неколико одъ свои вѣрны пасупротъ стаіо, буде онъ умореић.

Царъ Пробусъ е погинуо месеца Августа 282. лѣта после Христа, и владао е са римскомъ царевиномъ пуно шестъ година и къ тому четири месеца.

Брзо се е војска покаяла была, што е тако љуто цара уморила, те га свечано погребе и великолѣпанъ споменикъ на ономе месту му подигне, где е пао био. Надпись озога споменика, коме е іошть трага было у време мађарскога краља Матіе I. овако е гласіо: H. P. R. IMP. et vere Pr. S. E. VIC. OM. GEN. BARB. VIC. E. TYRANN. Ова се сада читаю латинскій: Hic Probus Imperator et vere probus situs est, Victor Omnium Gentium Barbarum, Victor etiam Tyrannorum. Што ће рећи: Овде лежи управъ добрый царъ Пробусъ (Доброславъ), побѣдіо е све варварске народе, побѣдіо и зулумћаре.“

Евтропіе у своіой краткой римской повѣстници каже о Пробусу, да е био славанъ војникъ, мужъ оштаръ, строгъ, но праведанъ, да е цару Ауреліану у воєной слави равант био, благостїу пакъ обичаи и обхођења да га е надмисіо.

Има стары новаци одъ Пробуса, но већъ су яко редки. По оним е умнла лица био, высока чела, ока снажна, черте образа пріятне су, правилне, и глава му е са венцемъ одъ лаворике украшена, чега е заиста достоанъ био.

Нека дакле Сремци име цара Пробуса (Доброслава) у повѣстничкоме смислу као свое спатрају, нека га хвале, єрбо нема сајныјег блага одъ добра гласа, почемъ истый іошть изъ живота трае, те милозвучно по свету се разлеже.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Прошлогъ понеделника (18/6 Августа) свечковали смо дањ рођења Његовога Величества, нашега цара Франца Іосіфа I. У зоре пре тога била е варошь осветљена, сутра дањ зарана загрувао топови, затимъ буде божи служба у црквама једнога и другога вероисповедани торжествено одбрзана. Предъ црквама стајали е конюшки момчади са одделомъ момака одъ п. пр. дуваєске флотиле, они су изъ пушака обичае поздраве давали, на кое бы топова са высове обале (съ Гардоша) одговарали, што се е на далеко чути могло. Евреи држали су такођеръ у своіой синагоги службу, чинећи молитву, певаће и бесѣду. Присуствовала су при овимъ торжественостима сва овдашња господа војна и грађанска са другимъ одличнимъ жителима и многима побожнимъ народомъ. Изъ Београда была су дошла гг. Генерали-конзули: аустріјскій и прајсскій. — После тога была е велика гостбя код г. Генерала и Бригадира Дрегеловића, ту се здравица Његовоє Величеству, цару нашему, са топломъ одушевљеностїу подносе, на кое топови опеть загрме. Тако ни дакле тай дањ зело прослављено, заключујући га са живостно-искреныхъ желбова, кою нимъ срдачство неповољеће нѣрности у пуса узиде: да т. е. свемогућій Богъ витежкога цара и благога отца земљ, Франца Іосіфа I., за многа — многа іошть лѣта срећна и здрава нашъ свагда!

СМЂСИЦЕ.

— Име генерала Солероша слабо е по Европи познато. Онъ е родомъ изъ Новаре у сардинской краљевини и отишао е у својой младости ново кројачкій калфа у белый светь. После многихъ пригода досао онъ у источну Индію, где у службу друштва енглеского (уобште звано компаније енглезке) ступи, изъ кое затимъ прешо у службу индијске књигиње одъ Сирапна. Онъ задобіе њено повереніе и стекао е себи заслуге кроз то, што е њезинъ престолъ крепко брањо и душманска пастрина одъ њега одбіо. Изъ тога узрока књигиња, да га награди, њезину кћерку за супругу ну даде, и онъ дошао са истоку и са богатимъ иманомъ у свој завичај се пресели. Лѣта 1851. умре братъ његове супруге, и почекъ овај дете ніе имао, то по индијанске закону дело имаће приједе њему ново мужу његове (једине) сестре. Но енглезко-источноиндијанско друштво противило се томе, и тога ради водила се више годишни парници при судебномъ одсеку тајнога краљевскога совѣта у Лондону. Трошкови те парнице биле су већъ нарасли до деветь сто хиљада франака, када при неколико недеља судъ пресуду изрече, да се генералу Солероша шуреву имѣтакъ поручити имаде. Цело наслѣство (баштина) наноси 30 милиона франака, и генералъ Солероша одлучено е већъ у Лондону, да свое благо дигне. Новине долуше то вешћу, но люди, кои су се са генераломъ разговарали, кажу, да онъ одъ милине збили плаче и шуреовој души пѣчалй покой искрено жели. —

— И три шустерска момка получила су лету срећу пре неколико неделя. То се окво догодило. Некій на смрти богољубкій свештеникъ (пасторъ) у северноме Шлезвигу, дозвао једну стару госпою къ себи, те јој изручи једанъ писаный завештай (тестаментъ) съ тимъ правѣчнимъ, да она у смислу истога имаде више сто хиљада талира писаћати, но да с те новце богатый некій дрводељъ у Хамбургу затаіо. Она изусти, но затимъ умре. Стара госпоа међутимъ завештай склони у орлиз, но пошоле се и умре и она. Сада њена два унука, кои су шустерски калфе биле, пронађу то за ньи толико писмо, свобште га некоме трећему шустерскоме калфи, кои е прилично научевъ было, и онай ньи се обвеже, да ће наслѣдство сво у завештаю назначени новцы ньима изпослонати, яко му они т. е. трећему дій тій новцы устуше. Они на то пристану, и сви троица пођу у Хамбургъ, где се ни скоро пристане, да е овай богатый трговацъ, кои е новце затаіо, већъ умро, но ньегови сакони, яко милионери по Хамбургу разглашени, биле су за животу и притиквали су очевъ иметакъ. На ове се даклe трећій шустерскій момакъ обрати и после дужега договарања вешто нароли, да они за набедне силне трошкове дуготрајне парбе, кои бы се ту нужно издати биле, на напријѣдъ чрезъ њиовога покойного отца затвори новцы се склоне; и тако речени шустерски новцы сериу сдаъ милионъ франтій, еръ су и главно и камате (интересъ) добили, и сво ій сада у северной Немачкой, где су лепе славацке купили, те гледе тако више брег и съ тихимъ спокойствіемъ веле: Богъ да прости. —

— Некій г. Мисъ у Бечу проводио е справку, коіой е име „Атреоерзвъ“ задао, т. е. писача, кому при писању руку не држе. Ова справа прилично шкулской руци и писачу, коему одъ многога писања руки већъ калиусала, исту положи на ту справу, те лево и брзо онда пише, безъ да бы му рука дрхтала и гриъ ньу укрућивао. У више писарница служе се већъ овомъ справомъ и потврђавају люди, да е збила по кой средство добивено, коимъ се свакій неуздано служити може, кой много писати ньа и руку одъ грченога дрхтања сачувати мисли.

— Некій кућевласа у Паризу имао е одъ више година живописца, кой е кодъ њега за приличне новце подъ кирію седіо, и што се ніе кмсліо одселити, то е своје собе лепо измозоловао. Газда знаіући сада, почемъ му е варошіа собе безъ свака трошка ньо укићено и вкусно измоловао, да кирію повиси, да кое живописацъ нехтеде престати, примѣћаваюћи, да е онъ собе моловао, безъ да бы газда за то и едне паре платіо, те да бы у реду было, да газда кирію ее само не повиси но да ю бишъ заиято обали. Газда на то одговори, да онъ молованѣ собе заштедао ніе и одлаже живописцу обіавште. После неколико дана дође истый газда са једномъ госпоіомъ къ живописцу, да госпоіи обіавште показе и шћомъ се ради кирій погоди. Но нешто се замути, када онаи живописца, где по дуварy са нешћомъ (перчинкомъ, кичицомъ) нѣко тамо нешто шара. Онъ га упита, шта то ради, и онъ му одговори: одселићу се, те зато скидамъ стару мозерію съ дувара и, да призавѣ неосташе, малимъ по њему — мртвачке главе. Госпоа, ова чувши, са грозомъ и страхомъ одступи, а газда, познавши већъ коју обіавштете нудити, замоли ю последну живописца, да се не сели, те да ће му исту кирію умалити, яко му само — мртвачке главе са дувара опетъ скине, и собе окво измолуе, яко шта су биле. Живописацъ ню то после дугога притворкога одрицања пристане, и сво га сада у своје старое обіавштету, где свешћеви се своимъ пріятелима преповеда, како му и самъ газда на руку пишао, да себи нику кирію — изнолуе.

— У више новина читасмо, да е последнїй (крамсоръ) рата при престаланіи руске войске нереди због неки бездушни набавника ране было, кои су у спорузумљеню са доличнимъ чиновницима државу благайяну не слабо оштетили. Како се, да превара томъ приликомъ учињена дубоко засеже, ерво е 150 милиона рубаля затимо, чега ради при поменути судиштаха сада строго истраживаћ се држи. Тако е некій набавникъ ране ображен было, да е брашно са песковъ помешано, те да е кроз то многи войника боловаи и умрети морао. Истый набавникъ бы вичиво пушираиъ было, да ніе предъ судомъ доказао, да войсци — ни едан зоб брашна ніе дао. Онаимъ довлаюћи спаси свой животъ, те буде на тежку робію одсуђенъ и у Сибирію одправљенъ. Изъ овога и слични примѣра види се, да су у нека набавници войски рану и друга потребна сино на — пиперу давали. —

ЂРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Ђракъ. Чујешъ ли, Петаче?

Петакъ. Чујемъ.

Ђракъ. Француски е дишнћъ по Сини бродіо, те збогъ ньзе воле нисо, за сно га сада, где ни суводе стое.

Петакъ. Е, то су ти сѣластва Парижкога вира.

Ђракъ. Петаче!

Петакъ. Шта е, Ђраче?

Ђракъ. Туже се люди, да шалу збіишъ крашку, суводеру, а ве шиству, подебелу.

Петакъ. Да, одкуда ни шале шистве, подебеле, кади ни е и само име — шеотно?

Одговорный издатель: І К. Сопроњ.

Печатано кньгопечатньомъ І. К. Сопроња.

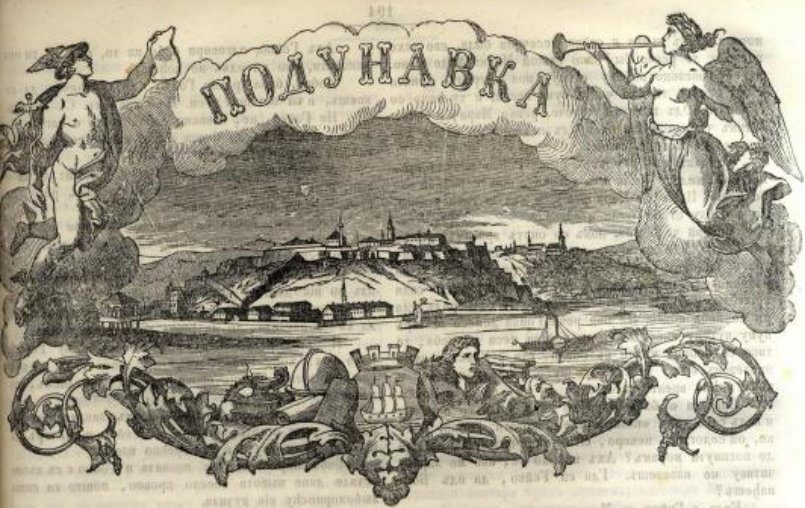

Број 25. У Земуну 18. Августа 1858. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе, и цена му е на годину 4 форинта, за пола године 2 форинта сребрна рентирайте; новчанога износа на _ ватрай 30 кр. гр. Претплатници се нале у Аустрiи код свога поште или позвати ваше скупштине или управо код издавателя у пзбеских на стали, а у Кнежевини Србiи у главной књижари Вогимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. гр.

Баба се кае.

(Народна приповедушка.)

Старый Гойко быше човекъ веселе ћуди, пунъ шале и досетьливости. Госте е радо примао и ова би о нѣму казали, да е седе главе, но срца iошт младя, здрава и духа юначка.

Было му е одъ прилике шестдесетъ и петъ година, а изъ румени округли образа светлила мужка снага, те рекле бы секе и слаше, бабе и баке, да е чича Гойко лепъ као ябука.

Кућа му стаяли на десной обали Дунава, съ бiатске даклe стране, а преко пута на србской страни не далеко одъ раздалина негдашнiега града, кому е име Голубацъ (Голубацъ), сташе опетъ кућа нѣгова пријателя Митра, съ коимъ е Гойко у великой љубави живео.

Гойко е имао свега доста, у кући му се свагда налазило рабiе, вина, меда, сира, хлеба, меса, да се е гладнимъ и жедньмъ гостима задовольити могао, а къ тому было му е и ћемерь съ новци напучент.

Нѣгова жена — бабомъ Маромъ ю Гойко звайше — была е яко добра газдарица, она е управо кућу држала и као мравъ неуморно радила.

Лепе нису имали и были бы заиста у красной слоги живили, да бабу Мару нiе една люта страсть вучила, коя се — љубохорность зове. Она бы на Гойка съ ноктима ишла, у косе му летила и чудеса починила, када бы се Гойко у нѣнихъ присуству заборавио и на какву секу изъ шале насмено. Сирома Гойко сносио е стрпељиво ову беду и пазио е само, да му се баба Мара не дотакне очiю и слепцем га не учини.

Гойковъ пријатель, Митаръ было е башъ свечаръ, те зовше Гойка съ бабомъ Марожъ у госте. На уреченый данъ ето ти Гойка съ бабомъ; време е было тихо, лепо, ведро, вода мала, зато Гойко себе и жену на чуну пресеже, коимъ е самъ управлао.

Када су се гости вина попанили, стане Гойко шалу збiити и реке изнодя пријоокой удовици Яньи, сестрой Митровъ свечнiкъ негда деверъ быше, чега ради ю газда Митаръ назiо и у госте звао было: ахъ Яньо, Яньо, да ни баба Мара данасъ уиде, сутра бы те, дете моя, престеновао.

Ове речи чуе баба Мара, те скочи као срдитый лавъ на ноге и лепе Гойку у очи, и якачно бы овай сада пострадао было, да га гости нису обранили и Мара супругъ стали.

Запевала е Мара: Ех, люте моe неволѣ, какка имамъ мужа, iошт ми за живота пустенуе удовицу Яню. По гости нису мировали, док Гойка и бабу Мару не наговоре, да се полюбе и лепо сложе. Заиман су се изнова лепо веселили, и къ вечери Гойко съ бабомъ кући се врати, пошто се пријателю своме на части захвали.

Седа е Мара у чуну, а Гойко е весло и веку шалыву песму певао, да се е баба нѣгова и смеяти

морала. Надъ њима є сајна месечина била, све тихо шпоколо, те рекао бы Гојко својој Мари: Ајде жено. да се навеземо на ону стѣну, кои у средъ Дунава стои, око њѣ ти има чиста сува песка, и ту ћемо се одмарати. Одъ воли ти човече, рекне Мара, и Гојко затимъ управи чунъ на прудъ и скоро до стѣне дође, где са женомъ седне.

Сладакъ имъ є одморъ био. Гојко понуди својој баби неђене ракіе изъ тиквице, коју є покрай себе носіо. Напіе се Мара ракіе, и ова ію тако успава, да є близу стѣне легла и заспала.

Спавай чедо моє, докъ се опетъ вратимъ, рекне, јој Гојко, оде до чуна, отисне се и навесла се натрагъ на кућу свога пріятеля Митра, кому укратко изпреповеда, где и како є бабу оставіо. Аіде сада пріятелю, да видимо шта ће бити. Я самъ радъ, да ми се баба покаје. На ове речій Гојка допесе Митаръ пуну чутуру вина, къ тому печена меса и хлеба, те тако се обоица упуте ки обали, где є Гојковъ чунъ привезанъ био, ту сада седну и проведу при єлу и пићу поћно време, изкажуће, да имъ се баба поиви.

Спавала є баба Мара до зоре, онда се пробуди и кадъ себе саму опази, стане вдиковати: Гојко, Гојко, ой седогласа неверо, шта учини одъ мене, да онде погинути морамъ? Ахъ небило те, ако ме здраву читаву не извезешъ. Гди си Гојко, да одъ Бога наћешъ?

Кадъ є Гојко съ Митромъ ова слушао, завикне онъ изъ свега грла: небой се баба, ево мене. Затимъ уђе са пріятелемъ у чунъ и упути се къ стѣни.

Ноћу є вода дошла била и песакъ око стѣне већъ прелила. Баба Мара стала є до колена у води, када є Гојка и Митра угледала. Но они обуставе на петдесетъ фати одъ ње чунъ, и Гојко іой овако стане говорити: Бабо, сећай се горки мука, кое самъ до ючеръ одъ тебе трпіти морао, па — кай се сада. Покай се, бабо, ако мислишъ, да те живу одавде извеземъ.

Ахъ Гојко, одговори баба на то, оба ћу ти ока изковати, ако ми одма не дођешъ.

Добро, баба, рекне Гојко, када нећешъ да се каешъ, а ти остани ти си. Я се враћамъ. Съ Богомъ.

Но Гојко, не, завикне баба, коіой є нагло долазећа вода већъ до пояса ишла, кажу се, ако мислишъ, да то быти мора.

А ти се кај, рече сада Гојко. Кажи: да ти є жао, што си ме више пута немило врећала, рекши, да већъ нећешъ љубоморна быти.

Каемъ се, каемъ се, и нећу те више врећати, ахъ, нећу ти љубоморна быти, одговори у води стојећа дрктаюћа баба.

Све то лепо є, бабо моя, продужи Гојко речь, ал то ніе доста. Вала да се закунешъ сво предъ моимъ пріятелемъ Митромъ, кой ће ми сведокъ быти, да си се заклела, те да ћешъ твою речь држати.

И то ћу ти учинити, рекне баба, хоћу Гојко, рано моя, хоћу Гојко, срце моє, но спаси ме одъ ове пропасти. Та ніе право, да ти пропаднемъ, да млада зелена гинемъ — —

И сада се баба живимъ Богомъ заклиняше, да ће при речи остати, на кое се Гојко и Митаръ къ њой на чуну упуте и ню срећно извезу.

Баба Мара здиша се поканла и Гојко є съ њоме остале дане живота весело провео, пошто га више љубомореће ніе пуњила.

По народу буде тай догађай брзо разглашенъ изъ узрока, што є веселикъ Гојко своимъ гостима при чутури вина више пута преповедао, како му се баба покаяла. Народъ дакле стѣни, гди се є баба каяла, зада име: Бабакай, кое се до данашњегъ дана чути може.

И ово є сада причина о камену Бабакаю, за кою страни путници, кои тай големый и подоста високій каменъ на Дунаву мотре, слабо већъ знаду, чега ради ми ню овде у кратко саобштисмо, цењећи у осталоме, да бы она лепъ предметъ за народну шаљиву игру была. (д.)

Шетня изподъ липахъ.

(Одъ Фр. Шилгера.)

Волмаръ и Едвинъ были су пріятели, и заедно су живили у нѣкой пустиньи, у кою су се одъ метежа тумараюћегъ свѣта склонили, да ту у филозофичкомъ покою знамениту судбу живота свога развію. Сретный Едвинъ обимао є свѣтъ весселимъ жаромъ, а озбильный Волмаръ облачіо га є у жалостно одѣло своє злосреће. За ньова разсматрання найпилніе мѣсто имъ є было єдинъ редъ липахъ. Єдаредъ, башъ биліне лѣтъ найскій данъ, опетъ су се шетали; опоминећи се слѣдуећега разговора:

Едвинъ. Данъ є прекрасанъ — цѣла природа се развеселила, а ты си тако замишлѣнъ Волмаре?

Волмаръ. Проћи ме се. Знашъ да имамъ обичай ћуди іой кварити.

Едвинъ. Али ей могуће тако се гадити одъ чаше радости?

Волмаръ. Ако се у ньой какавъ паукъ наће — зашто не? — Видишъ, теби се нарави представали као румена дѣвойчица када иде на вѣнчанъ. Мени изгледа као каква стара госпа са руменилом на зеленожутимъ образима, са наслѣђенима діамантима у коси. Како се она у томъ недѣльномъ украсу осѣћа куе! Али то є изношена алвина и већъ сто млада путахъ употреблявана. Башъ тай петый зеленый прелиявюћій се скуть, исто тако вирисанъ и шарана искићенъ, носила є она іошъ пре Деукаліона. По пладу годинахъ троши она само односке са трпезе сирти, кува си руменило изъ костію своє собствене дѣце, и дотерує трулежъ у блистаюће шљоке. Да ли знашъ, младый човѣче, у каквомъ се другу, може быти, сад шетаишъ? Єси ли икада помислію, да є ова пензіярка округлина гробница твоихъ предака, да ти ови вѣтри кои ти мирисъ липе доносе, можда распршену снагу Арминія подъ носъ дуваю, да изъ свѣжегъ извора може быти размрскане кости нашихъ славнихъ юнака срећешъ? Онай атомъ, кои є у Платоновомъ мозгу божественомъ мисли трепетиую, кои се у Титовомъ срцу у сажалењу уздрхтао, сада се може быти трза маркинскомъ похотомъ у жилама Сардинапалаховъ, или га вране изъ странне каквогъ обѣшеногъ лопова

разиштаю. Чиши ми се да ты то за весело држишъ, Едвине?

Едвинъ. Опрости! Твое разматранѣ отвара ми смѣшне призоре. Како? — Ако наша тѣлеса исто оонако и по истихъ правилама буде, као што се о нашой души каже? Ако она по смрти нахине исту ону службу наставити мораю, коју су подъ запосѣшћу душе обављала; као годъ што душе умрших послове пређашњега живота своога повтораваю, quae cura fuit vivis, eadem sequitur tellure repostos.*)

Волмаръ. Дакле є Ликурговъ пепео и данъ данасъ у оцеану, и тако ће вѣчито лежати!

Едвинъ. Чуешли овдѣ нѣжнога славуя како пѣва? Шта? можда є онъ урна Тибуловогъ пепела, кои є исто тако нѣжно пѣвао. Може бити да се величественый Пиндаръ пенѣ у ономе орлу подъ плави сводъ хоризонта? У ономъ ласкавомъ зефиру лети можда кои атомъ Анакреона? Ко зна да ли тѣлеса уживаюцих као мирисава помада немаюте витице своих богиня? И да ли нису остатци гнхвара као стогодишња храѣа за затрпаный новацъ прилепљени? да ли нису тѣлеса полиграфахъ осуѣена, да се у слова салю, или у папиръ увалию, да тако вѣчито стеною подъ тескомъ штампе, те помогну дудорію своихъ другова опѣковечити? — Видишъ Волмаре! Изъ те исте чаше изъ кое ти пријашъ горку жучъ, прии мои ћуди весеу шалу.

Волмаръ. Едвине! Едвине! Како ты опетъ покрившъ озбиљность смѣшљивомъ досетљивошћу! — Шусти ме да наставимъ. Стварь добра разсматраню неуступа.

Едвинъ. Нека Волмаръ онда разсматра, када буде сретнiи.

Волмаръ. Охъ! ту си сада забо' у најпогибелнiю рану. Мудрость є даклеи тричлажа, кои се у свакой кући облизуе и повољљиво пузъ свачiю ћуди брбља, пакъ кодъ несретника и саму милость облагуе, а срѣтноне и неволю заслиљуе. Покваренай желудацъ разглашуе ову планету наклономъ, а една чаша вина може ћавола своога обожавати. Ако су наше ћуди као лупи нашихъ филозофа — а ти ми кажи Едвине, у коемъ се истини лѣс? Страхъ не є, Едвине, да ћешъ ты текъ онда мудриiи постати, када озбиљниiи постанешъ.

Едвинъ. То небы желiо быти, да мудриiи постанемъ.

Волмаръ. Ты си рѣчь „сретанъ“ изустiо. Како бываю то, Едвине? Посао є уљепъ живота, мудрость є идеалъ, а срећа є, важенъ, наградя. Изадима лете ядра разапета, да сретный островъ у безкрайномъ**) мору траже и то златно руно осиое. Кажи ми, ты мудроче, колико ih є, кои ће га наћи. Я видимъ овдѣ злату како се у вѣчноме претеку потребе премеће, непрестано се одъ брега отискиваюћи, да опетъ непрестано къ њему у крилу доће, непрестано къ жалу долазећи, да се опетъ одъ њега отискуе. Она тумара предъ пратима своога опредѣленя, прекршта плашљиво уздухъ жала да си хране прибави и ядра искрпи, а нигда ни до вѣка ненавози се на пучину мора. То су они кои се данасъ измучише, да се опетъ сутра измучити могу. Я ih одузимамъ, и свота се до половине смањава. Друге опетъ увлачи вiоръ похото у несланый гробъ. — То су они кои сву силу блѣна своога на то троше, да злой привихъ уживаю. Одбiйно ih, и iошъ намъ сиротна една четвртина заостае. Са езомъ, плашљиво и безъ компаса, равнаюћи се по варљивимъ звездама, плови ова далѣ по страховитомъ оцеану; већъ се свѣтли сретна обала као белый облачићъ на краю хоризонта; „ево земље“ викне кормошъ, а где незнатна една дашчица пресу, провалѣный бродъ топе башъ уврай брега. Apparent rari nantes in gurgite vasto.*) Онесвѣшћенъ продре найвештiи пливачъ къ суву, странацъ у етеричкомъ подиебiю томъ, будн онъ тамо ано и тражи сузнимъ окомъ сiверну домовину свою. Тако одузимамъ я одъ великога броя ваших издашних система, једанъ милiонъ за другимъ. — Дѣца се радую оклопу мужевахъ, а они плачу што нису више дѣца. Рѣка нашега знања вiога се натрагъ у свой уток, вече є сумрачно као и юче, у истой ноћи гране се данница и вечерница, а мудрацъ, хотѣвши зидове сиртности пробити, клоне доле и постане безазленимъ дѣтетомъ. Но, Едвине! оправдай лончара предъ лонцемъ; одговори Едвине!

Едвинъ. Лончаръ є већъ оправданъ, докъ се може лонацъ съ њиме правдати.

Волмаръ. Одговора!

Едвинъ. Я велимъ, ако є она башъ островъ и проваливала, онакъ ніе узалудъ пловила.

Волмаръ. Зато можда, што си є око веселила на шареницу предѣлима, кои ioй съ десна и съ лева пролетиху? Едвине? Пакъ тога рада прелетати се у бурама, због тога край шиљастихъ стѣна дрхтаюћи пролазити, због тога у узбуркапой пустиньи тростругой сирти около челюсти вртити се! Неговори ништа више, моя тута є рѣчитiя одъ твога задовољства.

Едвинъ. Пакъ заръ да я зато љубичицу потазимъ, што ружу дохватити немогу? Или заръ да изгубимъ овай майскій данъ зато, што га може олуя помрачити? Я прииму веселость изъ безобличне плавости, кои ми после када се олуя дигне, дуго време прекрабуе. Заръ да зато неузберемъ цвѣтакъ, што више неће сутра мирисати? Я ћу га бацити кадъ увене и узбрати ћу младу његову сестрицу, кои се дражестно изъ пупољка појавя.

Волмаръ. Бодава! Узалудъ! Гдѣ є само едно зрно весеља нало, никло є већъ изадну клицахъ туге. Гдѣ є само една суза радости капула, сараѣено є изадну сузахъ очаюа. Овдѣ на овомъ месту, гдѣ є човекъ ускликнуо, преметало се изадну умирућихъ инсеката. У ономъ истомъ трепутку, кадъ наше усхићење къ небу виори, урлику изадама исовке проклетства у висину. То є варљива лутрія, ово мало спроказнихъ добитника пестае у безбройнойу губитку. Свака капля времена є сиртный часъ радости, сваки летећи пращакъ є надгробный камень једне сарањене сласти. На сваку точку у вѣчноме свету утиска є

*) Те ће рећи: „Брига за многа остае за вама (после смрти).“ (Ј.)

**) Примордія зему обилу морскоу: илир.

*) То є изъ римскога вѣчнога Вергилія и значи: „Једини е редко пливаше у силноме вртлогу.“ (Ј.)

смрть свой владательскій печать. На сваком атому читамъ я безнадеждный надпись: Прошло є!

Едвинъ. А защто не было є? Нека є башть и сваки гласакъ смртна пѣсна коега блаженства — онъ є и пѣсанъ сюда назаѣне се любави — Волмаре, подъ овомъ самъ липомъ првый пугь мою Юлку полюбіо.

Волмаръ. (Нагло одлазећи) Младый човѣче! Подъ томъ сам липомъ Лауру моју изгубіо.

(Прегао І. Хаџић.)

О времену.

II.

Стари грчки мудраци, почевши одъ Питагораса, кой є првый свое ученике у едно коло саззао, те съ њима подъ едниимъ кровомъ живіо, были су кроз разна свои мѣста на више страника разделѣни, кое су за себе поедине школе сачинавале и одъ дотични следбеника прилѣжно посѣћиване биле. Тако и. п. Кинници воѣени Кратесомъ, Академици подъ Платономъ, Перипатетици Аристотелесомъ подучавани, Епикурейци одъ свога учителя Епикура тако названи и т. д., нпали су у Атини и по другимъ варошима лепе, тихе, простране своѣ стане, ове красними баштама окружене, где су боравили и време провели у дубокоме нишленю о Богу, о души, о небу, о земльи, рећю, о свимъ важнимъ предметима, кои умъ и срце човечіе занимаю. Да нам є Александрійска књижница сачувана остала, ово найвеличественіе заведенѣ изъ старога вѣка, кое су негда Птоломейци, да се є по Александріи жарило, палило, све разоравало (шестога столећа после Христа) те тако є хвалѣна књижница онда у пламену огрезнула, и прождрљива ватра прогута хиљадугодишнѣ труде човечѣ умне жарљивости. Кроз шест недела ложили су и подпаљивали варвари александрійска купалишта са руковисими, чега ради ни, разишлаюћи, да се є потомство тонъ немилостъ приликомъ невакладнога изгубитка дотакнуло, сада жалимо на людске страсти, кое су тако силне биле, да су писану, коми и нашимъ наследницима наменѣну речь за увекъ уништожиле, те траге старе повѣствице и душевне стеченіе старіега вѣка већомъ страномъ избрисале. Срећа є за нась што є време преспсе разни књига, кое су онда већъ по свету разсуте биле, повештю поштедело, те изъ ови остатака (кали нам исте као светимъ спатрати) њіхано и уперавано се сада, да су стари грчки мудраци кратке живота часе добро употребливали и по томе широко наука полѣ многимъ лепимъ и сайнимъ мислима украсили.

О Александру македонске (великимъ су га већъ и савременици звали, и живіо є одъ лѣта 356—323. пре Христа) пишу и преповедаю нам, да му є доста было, два до три сата вољу славати; и када бы онъ одъ воина и ини државни послова повешто опоничиную, то му є онда наймилія была забава: са мудролюбцима, пѣсмотворцима, умѣтницима, више са живописцима и киподѣлцима, са звездознанцима, рећю са оштроумнимъ ученикъ людима врехе у разговору провести и њима питаня предлагати, на кой су они одговоре давали, одкуда є онъ науку за себе црпіо. Александеръ ніе дуго живіо (33 год.), но велика є дѣла починію, и то нам служи за доказъ, да є са временомъ паметно разполагати знао.

Када є истый Александеръ своне учителю и посиитателю Аристотелу тридесетъ и више сандука напуњени са разними животинама и другимъ редкимъ стварима изъ Азіе послао био, да их овай прегледа, опише и у природной повѣстници реда и имена њима даде, буде Аристотелесъ овимъ посломъ тако заузетъ, да є себи сиакъ узкрѣћивао и неуморно радіо, докле посао ніе свршіо. Начела мудраца Аристотела владала су дуже одъ хиљаду година по христанскимъ школама, изъ чега є видити, да му є време, коимъ се на обшту ползу тако штедливо служіо, неузеле вецце допринело.

Одъ Сократа, кога є прорицалиште делфійско (оракулъ) наймудрійимъ за онда назвало, зна се, да є данко по сокаци вароши Атине одао и са людима свакке врсте обхођења имао, те ій подучавао, што и какко да раде, да њимъ њіовъ трудъ плодокъ уроди. У вече седіо бы Сократесъ доникле ноћи са пріятельма при вечери и съ њима се разговарао о разныхъ занимателнимъ предметима, затимъ бы легао и заранка опетъ устао, те подучаванѣ своѣ чрезъ жена уста на нова наставлао. Сократу є дакле време оно благо было, на кое се є лакопо, и овоме ако се тако изразити смемо лепоме лакоћтву има свет благодарити, што су се већъ онда высоке, чисте, крепке мисли о Богу и о безсмртности душе човечѣ у племенитія срца прелевале. Исшіо є у осталоме Сократъ, тай незаборавлѣный учитель и управо благодѣтель човечества, чашу отровомъ напуњену, кою су му душмани напочили биля, лѣта 400. пре Христа.

Демостенъ првый є бесѣдникъ у своѣ време (385. г. пре Христа) но само у Атини него и у осталой Грецји био. Њега се є Филипъ, отацъ Александра великога, више плашіо него целе противъ себе изворужане Грчке. Своимъ бесѣдама, кое су као гримлина орнле се и слушателѣ безъ разлике силно потресле, разбуђивао є онъ Атинце, да сви Филипу, кои є намеравао Грецію подјармити и њіховимъ верховнимъ вождомъ себе учинити, одпора даду, те обштенародну слободу одъ његови лукави нападаи обране. Тай дакле Демостенъ, у своіой младости везана сзи-

ка и яко мунавъ, слабъ на прсима и потишћени глас бивши, удаліо се у самоћу, где се є озбиљно трудіо, да мане језика поправи, чега ради узимао и шећао є у уста шљункавъ, те свакій данъ іошћ пре зоре уз брдо се пењао, трчао, јасно говоріо, викао, и сва ова дотле є чињіо, докъ се речени мана ніе ослободіо. Преповеди се даљ, да онъ, за постићи ову намеру, дошавши у самоћу главу є своју обріао и хотеће себе наружіо, само да небы предъ светь изићи могао, докъ започето єдномъ дѣло, не изврши. Што є науміо было, то є срећно получіо, временомъ како вала служећи се.

Када є Ханибалъ, овай великій војвода Картагиски (218 пр. Христа) преко високи Алпа съ војскомъ у Италію се спустіо и тога ради Римъ већъ стрепіо, онда бы римскій вождъ Квинтусъ Фабіусъ Максимусъ казао было: Ханибалъ є срећанъ, што се временомъ већа ползе, недаћмо му времена, па ће наша побѣда быти.

За Діогенеса (324. пре Христа) зна се, да є было особитый оригиналъ (изврана глава), пунъ оштроумне досетљивости, те да є као филозофъ начела кинићке школе наблюдавао и потоме просто што може быти живіо. Када єдна плити буре, то му є была кућа, са штапомъ у руци, торбу на рамену, у одрпаномъ зипуншету, са шубаромъ на глави, босоногъ одао є по сокаци и за свашта пропитківао, те людима одговарао и науке имъ давао. Єдномъ є лежао у своме буретy направа сунцу и чињіо се, да є дубоко замишљћенъ, кадъ ето неки младићи предъ њга стану, да га питаю, како му є. Номера имъ є была шаљу са њиме збіяти, те зато су му свакојака неслана питаня предлагали. Діогенъ ій є озбиљно погледао, безъ да бы имъ одговора каква дао. Прођу затимъ два войника, ове Діогенъ довикне и рекне имъ: помозите ми ви добри люди, ето — ови ме младићи плићаю. Како то? запитаю войници, ви видимо, да су празни џепи. Єсте, одговори Діогенъ, они ми грабе и отимаю найдрагоцѣније благо: време, и зато васъ молимъ да ихъ шћенате и подъ затворъ ставите. На ове речій Діогена застиде се младићи и оду, онъ пакъ оста на миру.

Архимедъ (287. — 212. пре Христа) было є прваый рачуница старога вѣка. Онъ є домовину свою, варошъ Сиракусъ, већутo браніо одъ нападача римске војске и са сораваша, коя є хитрићъ духомъ изналазао и срећно употребљавао, непріятеля крозъ три године одбіао. Његова є речъ была: пена рачуна безъ времена.

По да се къ Римљанима обратимо. Сатурнусъ было є богъ вѣка, њему є у Риму величествень храмъ подигнуть было, и кадъ бы люди овоме Богу се клањали и жертве подносили, онда имъ дотични храма служитель ясно говорише: џените време и реците хвала Богу Сатурнусу, што вамъ времена дае.

Маркусъ Порціусъ Като (234 пре Христа) было є између стари Римљана онай, о коме се преповеда, да є честь, славу и достоинство римске републике самъ собомъ представляо. Зарана є устаю, радіо, учіо, подучавао, и тога реда тако строго се држао, да є постарь већъ — у осамдесетой години свога живота — учено грчкога језика себе предао. Његова є была пословица: tempore utendum, вала време употребити.

Цицеро, бесѣдникъ силный ненадмашеный у староме Риму (107. пре Христа), опоминао є одъ државни послова на своје добру, коє се Тускулумъ звало. Туда є онъ сладке часе одмора провео у лепимъ писмима и по томе књиге писао, коє млади и стари људи іошћ данасъ съ узхићењимъ читаю. Пріатеља његови бы му приликомъ, кадъ су га похваљали, пребацивали, да є као Сократъ превећъ ласкомъ на — пене. Заиста укоръ, коій є хвале достоанъ.

Јулиусъ Цесаръ (100. пре Христа), овай колико срећномъ толико паше своимъ крепкимъ високимъ духомъ одликујући се јуначкій мужъ задобіо є на последку веомећавану скоро власть надъ римскомъ републикомъ. Владао є тако рећи са целимъ светомъ, и врло седнавъ свои писара, коима є у исто доба јаснимъ гласомъ у перо наредбе казивао, одбавлао є званичне послове брзо и безъ препоне. Ова чињећ, рекао бы Цесаръ, да време не губимъ.

Луціусъ Анпеусъ Сенека (у почетку првога столећа после Христа) было є великій филозофъ и мужъ многогорстве науке. Следіо є начела стоичке школе, коя є богатства и страсти свога света презирала, но нопредъ тога ипакъ є было између найбогатіе Римљане числећъ и тога ради после одъ зулумћара Нерона, кога є воспитао было, на скрьт одсуђенъ. Сенека є држао мћабене касе у Риму, у Марсилю, у Александріи, где су његови људи сребро и злато примали и издавали. Пріатељи бы му честитали на толикоме благу, ни коє имъ є одговоріо: вала ми честитати, што самъ времена задобіо у младости, коя самъ болъ употребити знао, него ли вы, мои пріатељи. (Л.)

Марянъ Тержићъ и Џомбегъ Канетанъ.

(Истинита Повѣсть.)

Родіо се Марянъ Тержићъ године 1702. одъ простн граничарски родитеља у Кобашу, селу граничке граничарске регементе. По старине граничарскоме обичаю ступіо є у осамнаестой години свога живота међу за онда обстоеће граничарске коњанике, и крозъ свою храбрость, вештину и одважность на скоро получи чинъ барактара.

Љета 1737. букне ратъ међу Турчиномъ и Русомъ. Тадашный Царъ и краљ Карлъ (отацъ Марће Терезіе) као савезникъ руске царице Анне Ивановне поита іой у помоћь са 14000 војске, коя подъ Іосифомъ принцемъ Хилдбургсхаусенимъ, и подъ Баномъ хорватскимъ, ной се такођеръ Іосићъ именоваше, на границе и одтуда даљ у Турску одправљена буде.

Обсео є садъ принцъ Хилдбургсхаусскій 4. Августа 1737. Банялуку.

Докъ є обсѣда трала, свакій є данъ имъ Банялуке неки турскій Џомбегъ звани канетанъ, величи-

ножъ другій Голіатъ, излазіо и наше на мејданъ познато. Но принцъ Хилдбургсхаускій оштро є забранію, да ну се на мејданъ не иде. Међутимъ, када бы споменутый Цонбегъ свакій данъ съ погрдами и псованћемъ царской войски досађивао, барактаръ Маранъ Тржићъ, подъ управљанћемъ Бана стоши, изиђе ну као малый Давидъ горостасноме Голіату на суседетъ. Цонбегъ є великогъ арапскогъ хата, а Маранъ маленогъ чилаша ишао. Онай є на прси оклопъ имао, овай пакъ просто копињичко одело носіо. Дамаскинскомъ онай, овай простомъ сабљомъ оборужанъ быше.

Чимъ се є Маранъ Тржићъ противъ Цонбегу упутіо, стао се є овай ясно смејати. По скупо є тай смеј платіо. Бой се оштарь међу њима на очиглеђу ђие и друге войске започе, и после дужегъ кресања сабаља поће силноме Цонбегу за руковъ Марана по руки десной ранити. По овай немарећи за рану вешто облети Цонбега и единомъ нахонъ му главу одсече. После тога одведе арапскогъ хата скупа са мртвимъ преко седла висећимъ Цонбегомъ тако рећи предъ очима турске войске у царскій воэный станъ. Хата поклони Марић Бану, а Цонбегово оружіе своимъ синовима за споменъ остави.

Како є ова царъ Карлъ разумео, таки є Марана Тржића капетаномъ учиніо и немачко ну благородство поделіо.

Тржићъ є после до своє смрти у двапајстой (Сибињској) кумпанији као капетанъ Цару и домовини верно служіо. Умро є у Сибињу 12. Априла 1767. пошто є 47 година воэну службу обављао и 65 година живіо. Оставіо є два сина, єданъ є као штабсофицирь, а другій као генералъ после умро. Његову граничарску земљу уедно са кућомъ у Кобању, почемъ су му ини рођаци сва помрли быле, оставіо є своме верноме слуги и његовой породици.

О Тержићевомъ мејдану говоре іошть и данашњега дана люди у Кобању, т. є. у Славонији, и преко у оближньой Босни, те имаде више песама, које народъ о истоме предмету пева.

Међу овимъ песмама одликуе се особито она, коју є знатный далматинскій народный пѣсникъ Андрія Качићъ изпевао, и коя се овако свршава:

Маріане славный капетане,
Поздравли те стараць Миловане
Изъ далека одъ горице ране,
Удри побро, ко на те насрне.

л. о.

РАЗЛИЧНОСТИ.

СМѢСИЦЕ.

— Папира ће быти. Попаднли се папирић, да ће свет имати осигуности у папиру изъ угроза, што ће ће крстнаи толико набивати се немоће, колико сабраће за сам папиръ потребую. Неза се они набрзати неплаће, єрбо у северной Америки и у Енгезской ће су почели папиръ изъ разни дрва и то съ добрымъ успѣхомъ правити. Дрво се у међу наскали, те помоћу дуѣбени (ножички) средства у кашу претворе, изъ кое се после на обичой справи добарь, бедый, чрстій и за писанћ угодниј папиръ пріуготовлава, коћ у ничему изъ краја сготовљеному папиру неуступа. Видићено да за є тако, када єдновъ ће на — дрвеное папиру будемо писали. —

— Правни мерителн трговачка живота, опретности и радности у поединимъ земљама ову писма, коя прено године поште пріима и раздае, и ту є видити, да Енгезска у овоме опиру сво друге земљѣ надкриле. По служебеномъ прегледу, коћ є управителство енгезкия поште ће одъ 1850 издао, разазело су исте поште даньске године (1855.) свега 456, єдномъ четири сто петдесетъ и шестъ милиона писама, дазле скоро више, него шта цела Европа са северномъ Америкомъ у исто време проветати є могли. Сама Лондонска варошь више є 105, єдномъ сто петъ — милиона писама путемъ њених поште добила, изъ чега се дознати може, да у овой варошн збиља сила, до сада нечувена окретность влада, коћой сподоба примѣра у свету нема. —

— Некій грофъ, коп є великій любитель лова быо и радо се шаліо, приповедаше єдномъ пријателю своме гостима при ручку нека, да є одаро на елени у шуми напшао, и овоме не само скртовеско олово изъ рушке у средъ чела утукао, но да му є уедно и пазахъ одъ десне ноге одбіо. На то му гости единогласно нажу, да то ніе могуће было. „Е добро, рече грофъ, ако мени невернте, и око сто вамъ нога слуге (ягера), коп є баш видіо, како се то догодило.“ Слуга, да нога се грофъ позвао, быо є досетливъ и зато хитро следећа одговори: „Господинъ грофъ истину каже; єдномъ ће у овій пруз, када є ной господинъ на њега пушкао, бешъ десну ногу дигао быо и съ њоме се њиовогъ рогова чешкао, те наравно, да му є онда олово зрно чело пробити и уедно папиръ с десне коге одцепати морало.“ „Е, красно, красно!“ зазвиже госте и скупа са грофомъ, коју со досетљивости слуге ново дошли, у свој удараше. Но слуга, почемъ ти є грофъ по ражоду благонаклоно пљесно быо оволе на то рече: „Господине, другій путъ када ставете лагати, и вы ћете мало ближе, єръ за сада сте бешъ далеко забрздали быле, и имао сам прилично муке, док сам папиръ са рогомъ сатпнио и нашой пушки места за пушаић набавіо.“

— Некій Турчинъ (Бошњакъ) буде запитанъ, како ну се оплашће ново доцада? „Јесо е“ одговори онъ, но рекій ваљ є іошть лепша, и зато нам едно съ другимъ смѣшати, да се небы вако на рекію тужило.“ —

— Срећну доће Србинаць у госте. „Збиља, како сам Турци?“ запита Срећанъ. „Турци ако Турци, безъ дамља никако,“ одговори Србинаць, „што имъ кодо суде, нека имъ буде, они за се, а ми за се, ньово є царство, а наша є земља.“ У ово неколико речій изправно є Србинаць добру часть дожаће повѣствпце. —

— У неком турскоме селу — звало се Непитаће, међу два човека єдну дугачку кожу кесу, коп є као ниъ се ваљаше съ новчима напуњена была. Одма се посвађе, єръ свакій є ново за себе кесу имати. На то прокса кадіе, те ихъ запыта, защто се свађаю. Обоица му одъ речооведаю, како су кесу нашли, єдини бы рекао: и сам ће ње угледно, а другій то ніе истина, него я сам прамі на кесу наглаио. Суда ка-

дја, реку затим, чија ће веса бити, ији моја, ији мога друга, ији башч — твоја.

Е добро, почне кадија и ћу вам судити, како право буде. Питаћу пос дакле, да ли забија у кеси новица имаде и колико?

На то му одговоре људи: а што ће бити и њој него ли нама? Доста је тежка.

Дакле отворићете кесу, продужи кадија, те вадите новце и бројте ји.

На то људи отворе кесу и ћу у њој пуно доста — хришћани. Кадј то видји опази, узме вожљ, те пресече кесу на двоје на ревне; сво вам свакоме полаж кесе и полаж крпа, и то е лево братски дељено, а меи ћете свакиј по једну шкуду дати, што сам данашњо сам видји и због стари хришћа речи трошио.

Кадј е кадија шкуде приио и смешећ се одехао, ревну заостаиша двоица: лево вим е кадија судио ји сио му зато башч и поштено платили.

— Тужио се неки Турчин кадији, да е његов комшија хљебу предђ њим истресао, те он кроз то буба се изнуро, кое су у хљебини биле. А ји, реше му шаљивџија кадија, стуи сада буде те ји опет подаи комшиј, ербо е право, да се сваком свог врати. Добро кадија, одговори на то Турчин, како да ти скупим буве, кадј е то жучаз посао? Како? узети му кадија у реч, извиј прсте, извиј очи, те зоа сади, турска вјро, кадј вежиаш пара, вежи ти е бар буа.

— Два Турчина разговори се о раю. Да ми е у рај ћоћи, ревно би прави Турчин. Мој брате, одговори му друг његов, далеко е до раа, а хоћа нам каже да е близе до њега, те да идемо онамо. Ако хоћа каже, заклоји прави Турчин а ми ајде, хоћа нам е пиаташ човеч, куда онђ туђ и ми.

— Турчин бијеше Турчину сто дуката дужан. Запиодевајућ исино би свог новце често без успеха. Једном ђоше зарана опеш своме дужнику у кућу, кои е као вре постеђо оставио био и башч весело гледо. Човече, реше му зајмодавац, дај ми једнапут већ мое паре. Хоћу, брате, хоћу, одговори му дужник. Его, башч овог сам ти нитра сиио да ми е нашч бесх сто дуката повлоио. Хајдемо дакле к њему, како дукате одђ њега добјем, дати ћу та ји све.

— Једног Турчина ако е глава болела. Комшија му ђоше у кооде и запита га, шта га боле. Мислим мозаз, одговори болестиик. А оно да ти познем берберин, рекне комшија, века те лечи. Не, не, казаће ће на то болни Турчин, берберн су смешни људи, кадј те теже боле, лечили би они — табаке.

— У Паризу калиси се дружино, кое препитателна средства, кои надничари и ина радећа класа људи троше, у осталу цену продае. Случајно лекарј вешћ, кое наука ни сриу познаше, стуи у магазине истога дружтва, где е приличе њихо мотрити, што се ради. Опази говеђу нисећицна меса, изкоа меси, кадј га служитељ у лимоу купио хтеће сместити, вешћ плечастћ соз цурити стаде. Онђ тај сок окуси и ћеј, да е кривићу млеку доста подобан. Учини по томе дал покушеи, и пошло му е већ за рукоу, знатно остављ кавка, него што е краће, изразни остатина меса произвеси. Кои су то млеко коштали, веле да е ако добро, пријтно и укусно.

Видићемо, како Талеин каже, кадј вам Парижлије полобја, кавка ли — вежљивиа једном већ буду сазн. —

— Страшна е олуа надђ Холандскоћ овога месеца бесиила. Буря дигне се 11. (по рииском), изосиав из обзова попазли дакле, поља, вјоре крвоове съ кућа одисе, клоги марва погибе, поадиша се люди подаве, и море узбуђао налће силне вале, кои су грено высоки весиа къ ниске лежећим предћима валали се и баште, домове већом страном разорали. Штета ће у милионе, течаћ многи година мокда ће се она изгладати, но у овај пазр людство одђ ње дотакнуто очаава. Жао нам е заиста, што е Холандску земљу, кои се лепим добростеитељством и великоћ изобрижелошћу одликуе, ова несреа сустигла. Но — где бм човеч ађиовао, очајано, ту ће Богъ помоћи. —

— У почетку овога месеца догодило се у Швајцерској, иесено у селу Бергсиу, кое до Жилеслогъ каитона лежи, вело грозно и слабо надђ чувено злочинство. Једин земљедјалц у реченоме селу болово е одђ костобоље, те ничуо е, да ту помоће човечи наст. Онђ дакле, за набавити себи овакс насти, намери свое шестогодишњћ дете убити. Ону опаку намеру сзобити своиој жени, кои приволи да дете убіо што после и учине. Комшија њиов, коме е дете свазић дањ долажило и съ његовом децом тада се играло, опази, да му малога гоета дуго већ нема. Оде дакле до комшије, да запита за дете. Како стуи у кућу, види патру на огњишту, кото ни ватри, и некиј особитћ мирисъ удари му у главу. Ушта онђ сада водђ отишшта стоће родитељ, кои су посао сметени били, где им е дете. Они завеме, и комшија затим бани погледе и кото и — види иасецкано тело детета, како се пражи. Са грозовћ одступи, прежи што е видјо, и иавсть местна безљудше родитељ одка ухватити даде, и сада она очекивајо заслужену каитиу, кои ић избећи неће. —

— У парламенту парискомъ доше на ред једин процесъ, у коме е једна фамилија тражила нека добра једног сирочета безъ отца и матере. Адвокатъ овогъ мушкогъ сирочета браио е съ јединъ речма права његова, и надъ е съ речима вајпећима свакога у срце дирао, дигне то исто дете у висъ, покаже га судјема и народу, да се на њега спилују, и свакога су ова биле мозге одъ суза, ербо е дете жалостно викало. Адвокатъ фамилје, кои се терала съ тимъ дететомъ, запита иведаредъ дете: „зашто плаче?“ „Но, мој не господинъ Адвокатъ здраво шпина!“ одговори дете, и сва се у једредъ стаиу гротомъ смеати.

ТИХИ ПРИЈТНИ РАЗГОВОРИ.

Ерак и Петак.

Ерак. Јесли гладанъ, Петаче?
Петак. Него. —
Ерак. А ти читаћ вопше. —
Петак. Мислишъ — фришко би се наситио.

Ерак. Каква су то створења, философи?
Петак. Рекло бы, да су люди.
Ерак. А знаш женски философа?
Петак. Те каква, и они башч мушким главама сеје мозак.

Ерак. Ахъ, башч сио се лепо наразговарали.
Петак. Мислимъ.
Ерак. На шта ћемо сада?
Петак. Ајде, да чачкамо зубе, то ти е једна забава, коа душу срели.

КОРЕСПОНДЕНЦИЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Г** у К . . . . . На Ваше писмо одъ 11. о. м. одговарамо Вамъ, да сво написане нашъ листове Подунавке преко г. Р . . . а нећъ послати и надамо се, да ћете ихъ за цело примити. Примећивано томъ приликомъ, да сте намъ у Вашему писму једно необично, рекли бы слепило пытаће предложили, што желите знати, колико ви честитимъ и надалеко (одъ Земуна т. е. до Београда) разглашенимъ лицима, Ерваку и Петаку, за шіове достелыности изаћамо. Небы требало, да Вамъ учредничке тайности безобзирно одкрівамо, но ни заимо ваше благо сматаће спрамъ Подунавки ценити, и зато Вамъ искрено сообштавамо, да оно, што Ерваку и Петаку за сваку поединy достелыность изити општроумну (нъа ихъ нои важу: за сваку бодлчу) плаћамо, бошъ дубоку у цепъ засеца.

Чуйте сада, Господине. Мы Ерваку и Петаку по нашой могодби за сваку достелыность, кое с добра, красна и целозе свету нила, једно (болъ рекя: нияда бы дата) једно дукатъ у злату, а за све достелыности, кое су жалостне, суве, мршаве, неплаћамо нищ. — нищта. Изъ овога в видити, да Ерваћ и Петаћ заиста зеле новце заслуже; плаћато су они одъ васъ за све достелыности, кое су нихъ до данасъ свообштили, мало ваше одъ — нисане паре добили изъ тогъ узрока, што лито-строга, немилостива критика налази за право да имъ се оволико плати, колико су заслужили. Ахъ, ова безъдушна критика каже, да су имъ досадашнъе достелыности бьле лао — гьлие ке вераме, вао ела безъ сола и жокдине, као чорба безъ бибера, као горда прастаци безъ пиперне. Нема соли у нъима, нема духа, нема цвета, сиаге, милозе као у старозе вину, нема ватре, нема искрена одушевлиавања ино у доброй старой рачи, речю, ништа впереди. Да ли критика право нияде, што ваше безплатеже (такозе у стано практицирати са новсе слабимъ изгледомъ на будућу плаћу изложе се) достелыноце тако титра и пуистително штипа, да ли небы боль было, да она струже тако яко не затегне и по тоне хвали, што в наше, све она нека изволе читатели Подунавке разсудити. Наши в жно, што Ерваћ и Петаћ, кои у свакому господу Айзела и Байзела, Инфелд и Пуфела — ове славне и башъ добро плаћене немачке достелынаце — постижу, то нити су болы нити лошіи одъ своихъ сидруга, съ толикимъ неприликама борити се морају. Цинзе они тоги ради, те говоре: ето, такозе су ти награде на кнъижевозе полю, такви и ндва оними, кои се о тоне труде, да свету средствомъ шіове бреже телиних брага озанчаю и сладюнъ сиса медицинозе желудиць му попрасе; ахъ, нема ти нећъ правде ни код оних людій, кои критике пишу! — Очинаю намъ Ерваћ и Петаћ, заиста, досполи су до вранности, те у своме очаюреки бы нахъ опомидне съ Богомъ господиру, нека шалу зби за бадава и за — новце но хоће, ни идемо у — жнлонере, ту ћемо се баръ поштено хлебоћу ранити и неће нихъ онда критика више досађивати. Тимъ довршемо наше писмо, и сад Господине — здрави нахъ остали и весели были. —

Господину †† у Б . . . . . Знате нахъ прево вашегъ листоноше, да су вихъ сремске чертице у Подунавки нећъ дозиле. Изволите слушати, што Вамъ Ерваћ и Петаћ на то одговарају; кадъ нећъ нека зализа стара сремска кнеа но изиаету, и оно неса буде баръ — сремска чертица у Подунавки. Съ Богомъ. —

Господину Ф — у Б . . . . . Безплатезно Вамъ знати нашъ дадати неможеко, връ то бы онда била награда за ове препове, на кое сво при разшилю Подунавке оновали нацили. Видимо Вамъ данас, што шете до данасъ нашъ новацъ къ предплати на Подунавку чатали, или ано сте га читали на опстъ забораваша — да в Подунавки оза цена: 4 ф-р. на годину, 2 ф-р. на пол године, 1 ф-р. на четврть године, и то у сребру. Довустите, да Васъ срдечно поздравимо. —

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,

клопферскій майсторъ

у Господской улици у Земуну

обзнањује почитаемой публици, да е онъ клопферскій посао покойного майстора Николе Клайна на се примио, и да ће се свакдъ потрудити, свакій у свой занатъ падаюћій налогъ точно и вѣтино извршити.

ОБЪАВА

на кнъигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

Ову кнъигу намеравамъ путемъ предплатесвій издати: с' повереньемъ познаюћи свакога да се на кнъигу ову што предплатите, кои ће десетъ ти бака велика, и на лепомъ папиру и часто штампана быти. Цена ioй е само 40 нр. сребра. За сугласитеље своје познавамъ све оне — коима просвета на сриу почива, а найпаче учителъ — сидруге своје — очекивамъ да ми се писма ради штампања найдаће до настанка Новембра предпослане: докле ће кнъига штампана быти, и само на писма се очекивати. — Зато, што се небы на кнъигу дуго чекало, умоляваъ повторително како е може могуће, што пре предплатничке своје послати упрано на мене у Бечеј, а поне е по окрестности згодніе, може се и по г. тиворгаой І. К. Соврозе у Земуну, обратити, ком ће потомъ и кнъиге разпослати. Иманы се позиву при примању кнъиги. За трудъ г. сиуштителя побмано 11-ту кнъигу у дар.

У Старомъ Бечеју 7. Маи 1856.

Илія Поповићъ, учитель.

Одговорный издавателъ: І К. Соврозъ.

Печатано кнъговечатнымъ І. К. Соврозе.

По имену Ive Кастріота,
Свиђе синзи, у сваку видила:
Да е јунта змаи породила
Крила су му Епирь покрывала
К' Цариграду глава доирала
Коя живе Турске прождерање.

Када е мати санак мужу Иви саобштила, овай ioй лепо изтолкуе санъ, кое нам народна песма на овай начинъ опетъ каже. Кадъ е т. е. Ive любу разумео, говораше ньой:

Што си љубо у сању видила,
Да си јунта змаи породила,
То ћешъ родити голема конака,
Кой но ће цару долазити,
Што ли крилиньъ Епирь покриваше,
То ће бранить сво краљевство наше и т. д.

Родіо се Юре Кастріотићъ 1404. љта у Крои, главноме Арбанію граду, и біо е изнеђу четири сина најмлађи. Мати га е особито љубила и побринула се, да му іошть у детинству почела христіянске вере у срдце улије и онъ е заиста, ако прем у младости мнoге непријике сносити поране, постоанъ, искренъ и ревнй почитатель нашега Спасителя Ісуса Христа свагда био. Богъ га е надарио био онтримъ умомъ и другимъ свойствима, конма се обично велики люди одликују, и дететомъ е већъ показао, да ће єдномъ славанъ войникъ бити, пошто се у оружію хитро, вешто вежбао, на мейдану старіе одъ себе надкладао и необичномъ телесномъ снагомъ свое садруге надвишавао.

Юрієвъ отацъ, Ive, сили турскога цара, кой е за онда іошть у Єдрени граду седіо и Арбанію често напастовао, тешко е већъ одолети могао, зато се напослеђку са царемъ Муратомъ подъ тимъ условіемъ помири, да ће му хиратъ плаћати и њега као покровителя надъ собомъ и земльомъ Арбанiомъ сматрати. Обеди после царъ Мурать бана Івана да о невзри ради, и заиште одъ њега талце (таоце) да тиме већу сигурность и управо єство његове верности нађе. Рекао бы царъ, да му сва четири сина т. е. Репозіе, Станишу, Константина и Юру предаде, те да се за њи небои, єрбо ће они при његовоме двору одликовати бити, а бановину арбанску обрицаше царъ после очине смрти найстаријему сину и даде свою тврду речь, да ће при томе остати.

Банъ Іва доста дуго овоме се зактеваню противіо, но кадъ е видіо, да царъ нову войску на њега шаље, кой бы сву землю подарила и бановину уништила, попусти онъ своме покровителю, нагономъ уздржања самога себе на то принуждень, и предаде му свое сынове. Юри наймлађемъ сину, было е онда десетъ година, сузнимъ га е очима мати гледала, те живимъ Богомъ заклиняла, да се христіянске вере неодрекне, ако бы га Турчинъ одъ њ хотео одвратити, а старіимъ бы синовима она то исто говорила и къ тому придодала, да іой на љубицу Юру пазе, и њега жала, нешка іошть одъ свакe напасти сачуваю. Тако садъ сва четири сина бана Іве као таоця у Єдрене поіу, а кодъ куће остану четири сестриче: Мара, Єла, Анђелія и Маница те мати Воисава тешила се, да ће у до после и синови срећно опетъ вратити. Али томе се другчіе догодило.

Мурать царъ брзо е заборавіо, што е отцу обрекао био, и приморао е сынове, комъ животь у његовой власти бише, да се потурче. Юри, кога е царъ облюбіо био, што се хитримъ, досетљивимъ и за своје младе године яко паметнимъ у обхођењу съ Турцима показивао, буде име „Скендербегъ“ (т. е. господинъ Александеръ) наденуто, и подъ истимъ га Турцы до данашњега дана спомињу.

Наскоро Скендербегъ младый као мейданџія, коме пара у турской войски небише, славу и похвалу стече. Првый мейданъ одржи надъ Аліомъ Татариномъ, другій путь неке Персіанце, Замча и Янчъ звале побђди, и крозъ то подпуно повереньъ царa Мурата задобіе, да га е после и Пашомъ надъ войсконъ одъ три хиљаде момака учинio.

Године 1432 умре Іванъ банъ отацъ Скендербега, и царъ Мурать заключи Арбанію себи подложити. Зато даде Іванове сынове, да ну небы єдномъ опетъ бановину преотели до єдного Скендербега отровомъ съ овога света снаћи, а санъ Скендербегъ избегао е исту судбину, што е цару Мурату на питање: да ли бы онъ у Арбанію на свою бановину хтео поћи? нудро одговоріо: да га срдце тамо не вуче, те да онъ за другогъ отца незна, него за Мурата, и да бы волео пре главу изгубити него њега оставити.

Мурать се овимъ одговоромъ Скендербега тако задоволіо, да га е одсадь сыномъ називао и сматрао као свога. Пашу Сабељію съ войсконъ послао е затимъ у Арбанію, кой земљю његовой области подвргне и у градове турске войнике смести. Но Скендербегъ, у своме срдцу верань Христу оставши, размишљаваo е, какимъ начиномъ да се Мурату измакне, и отету себи бановину одъ њега опетъ задобіе. Ово до после получи, кадъ е Мурать войску на србске међе одправіо и њему као Паши єдно одељење исте повериo. Приспевши до речены међа споразуме се Скендербегъ са Мађарима и Србима, кои су турской войски супроть столи биши, и по договору потайноме, кадъ Турци своя напертања започну, стаде онъ узмицати. Турска войска крозъ то у великій нередъ доће, паше и аге слусте се у бежанъ, а Скендербегъ ову прилику вешто употребя те чувара царскога печата (кой е войску прaтіо, да све заповести кое бы у ime цара главный војводa издавао, пашине и царскій печатъ на њи удари) обустави съ претньомъ, да ће га у случаю, яко му се противи, жива изсећи, изваи одъ њега писма, у конма заповѣднику главнога Арбаніе града Кроя и нимъ турскимъ војвама строго наложено буде, да Скендербегу све и сва преда, почемъ му е царъ очевину, т. е. арбанску бановину повратіо.

Было е онда у турской войски и нешто арбанаса, до три стотине њи, они се Скендербегу придруже и съ њима онъ преко Србіе и Босне срећно у Арбанію доће, где брзо обнародовати даде, да му е Мурать царъ Бановину предао. Праћенъ сада многимъ народомъ, кой га Бановъ узхићено поздрављаше, стане предъ Крою градъ, ту писма царскимъ печатомъ снабђевена покаже и по томе прими не само тай градъ но и остала тврда места, Турци пакъ оставе Арбанію и врате се къ цару Мурату.

Кодъ е Мурать зачуо, како га е Скендербегъ изневеріо, одма е силну войску сакупљао и заклињао се,

да неће мировати, докъ Арбанію неосвои и Скендербега неутамани.

Међутимъ є Скендербегъ пресена задобіо, те є народъ оборужао, и кадъ (1432 лѣта) турска војска арбанскимъ се међана приближила, отишао є предъ ню и съ њомъ у кривну битку се упустіо. Срећа га є опћа пратила, Скендербегъ потуче турску војску су и славодобитно своима се врати.

Другу, трећу војску пошлѣ затимъ царъ Мурать на њега, но и ове нису напредовале. Напоследку Мурать самъ се дигне и са великомъ војском, какве досадъ Арбанаси неутледаше, удари на Скендербега. Безъ успѣха была су и ова напаиница, и Мурать, одъ арбанаси неђа храбро одбіенъ, са срамотомъ и поруженъ повлаче къ Єдренику, гди є о новоме начину размишлао, како бы Скендербега удовіо и баиовину му съ лукавштиномъ отео. Писао бы му пріятелска писма, у њима бы му обрицао сваки, дочекъ драгоцене поклоне и веће господство, ако бы му дошао, да се помире. Сва ова є Скендербегъ презирао, знаћи да су замке и турске варке. Кадъ є Мурать видіо, да и оними начиномъ свою намеру постићи неможе, радіо є у потаи, да несклада међу Скендербегомъ и њиму подчињенимъ војводама буде. И заиста му є пошло за рукомъ да одъ њега капетана Моисіо, кога народна песна Муссонъ Арбанасомъ зове, и неке друге ноће одврати, но зато опетъ нис получіо, што є желіо, єрбо су се они брзо покаали, и Скендербегу опетъ покорили, пошто имъ є онъ великодушно опростіо, и своју наклоность изнова поклонію.

Умро є Мурать, безъ да є учиніо, како є было намислио, и своме сыну, цару Мехмеду, остави налогъ да Арбанію подкрыи и Скендербегу се освети. Сло є Мехмедъ царъ више пута војску на Арбанасе, и довођо є самъ собомъ, да нету предводи и своје охрабри; но нис нимо среће, єрбо га є Скендербегъ свакій путъ побѣдіо. Напоследку, кадъ се царъ Мехмедъ увери чрезъ толика безуспѣшна покушења, да Скендербегу Баиовину за живота већъ отети неможе, учини съ њиме примирје, кое є до смрти Скендербега непрекидно скоро трајао.

За време тога примирја писао бы царъ Мехмедъ чешће Скендербегу, и разне даре му кадкадъ слаше, желећи, да онъ она чиии, што се сећа старе љубави, кои є међу њима обстоіла, докъ су у Єдренику као деца и младићи заедно были, и єданъ другоме на мејдане излазили. Приликомъ писа Мехмедъ такођеръ Скендербегу, да му пошлѣ своју саблю, кое се Турци тако плаше, да ю виде. Скендербегъ то учини, но Мехмедъ пошто є саблю угледао, кои се у нечему одъ обичны сабаля нис разликовала, пошлѣ исту натрагъ и у писму прикѣти: да толико неће она иста сабля быти, съ коіомъ є онъ, Скендербегъ, толике Турке изсекао, почемъ ова му се сасвимъ проста као свака друга сабля чини, и да му зато свою праву саблю пошлѣ. Скендербегъ одговори на то Мехмеду цару: да онъ друге нема до те, и да є она збиля иста сабля, съ коіомъ се онъ служи, но кадъ ю є царъ у руке узео, да ние было исте десниие, кои би съ њомъ владала.

(Ова сабля, съ коіомъ є Скендербегъ толика чудеса почињо, налази се у бечкој војној оружници, и была є прото га у Млетцима, куда ю є, млетачкій поклаиникъ, кои се кодъ Скендербега обично налазіо, после његове смрти, као сложень пріятельства, кое међу Млетцима и Скендербегомъ обстоіше, донео было. Списатель овога чланка, имао є прилику, исту саблю у реченој оружници видити, она є прилично дугачка и много тежа него што су данашње саблѣ. —)

За човека, кои се ученићу војне науке забавља, занимателно є читати, како є Скендербегъ толика ратовања са два турска цара, одъ кои єданъ Мехмедъ и Цариградъ освоише, срећно водіо и побѣдоносно до смрти своје владао се. Богъ му є было заиста у помоћи, да са слабимъ силама Турчину, кои се онда у снаги налазише превеликой и пренојној, одолети є могао. Вала намъ рећи, да є Скендербегъ нужъ божје прописли было: то бы Италія данасъ може быти другій ликъ имала, єръ намера Мурата и Мехмеда цара та є была: освоити Арбанію и отуда насртати на Італію, па съ временомъ и ону подарзити.

У почетку своје владе имао є до душе Скендербегъ са Млетцима неприлике због неки градова, одъ кои ключеве млетачкій дуждъ захтеваше, да бы потоме надъ морскимъ арбанскимъ обалама господарити могао, доће наскоро и до ратовања међу њима, но на брзо су се помирили, да небы изъ њихова нескалда Турчинъ какве користа црпіо и затимъ скончаше пріятельство нећусобно, кое чврсто и стално до смрти Скендербега остаде. Са краљемъ неаполитанскимъ Фердинандомъ живіо є Скендербегъ такођеръ у тесноме пріятељству, онъ му є више пута своје Арбанасе у помоћь сло, кои су са Неаполитанцима противу Француза после ковали, и у знакъ свое признателности поклонію му истый Фердинандъ три града, гди бы Скендербегъ уточишта имао, ако бы га т. є. Турчинъ нешто изъ земљ одгонію. Са Маћарима, са Єрбима, са босанскимъ банима, имао є Скендербегъ чешће писмена договора, почемъ є све о томе писао и радіо, да турску кладу уништи, и крсту христіанскоме побѣду надъ полумесецомъ осигура. Но у овимъ лепимъ намерама на последку га смрть обустави.

Умро є Скендербегъ 1467. лѣта. Кадъ є већъ лежао на самртной постељи, говорію є арбанской господи међу осталима овако: „Препоручујемъ Вамъ складъ и миръ, да се имате заедно држати и сложно противу обштему непріятелю бой бити; зашто нескладъ краљ и баиа христіански єсть темељ одъ узвишења турскогъ царства. Писаћу я самъ цару одолію, него съ вами заедно, и ако се будете уздржали у любави, исту Вете срећу имати, кою сте самномъ имали, єръ како нескладъ владателя христіанскихъ двє животъ и узвишење царству турскоме, тако складъ њихов двє истому смрть и скончање. Затимъ є своимъ вернима изручно баиовину да съ њомъ управляю, докъ му сынакъ Іванъ дорасте, овога пакъ съ матеромъ упути, да међутимъ у неаполитанской краљевини обиталиште узму.

По смрти Скендербега запакала се цела Арбанія, а и христіани подалеконе свету дубоку жалость

чувствоваше, што су мужа изгубили, кога су обе цркве, источна и западна, јуначким своим сыном називале.

Сарањ буде Скендербегъ у Алеси граду у Арбанији, и то у цркви св. Николе. Турцы су овай градъ после десетъ година освоили и одна за Скендербеговъ гробъ запитали, кадъ су га нашли, даду га отворити, да виде тело онога јунака, кога су се јошть мртва у гробу бояли, затимъ разагне мѣзове кости; кое у сребро окованье, и узасе дражше, писелећи по томе, да ће ду на бошњу исто тако срећни быти, како е и онъ то за живота быо.

Извори изъ кои е ова кратка черта наћена, су повимене талијански списатеље: Сегреда, Бирлеча, Джанарија, Бјемый и Далматинацъ Андрија Качић-Миошићъ, а особито прыый могао е животь Скендербега, и дѣла мѣгова обширніе описати; што е изъ арбанске архиве (писмаре), кою е млетачкій посланикъ после смрти Скендербегове, ньне сигурности ради у Млетке послао быо, да се она тамо пречува, дотичне доказе изписао.

Быо е Скендербегъ мужъ одличъ благе нарави, и племенита значаја. Правду е любіо и строгано пазіо, тако да е свакога, кой бы одъ сиромаха отимао и грабіо, строго гледао. Къ тому е быо лепа, висока, посве угодна струка, и таку е снагу у рукама имао, да е единымъ махомъ воля на две поле, те единымъ мача ударіенъ такођеръ не само војника оклопника одъ врата до бока, но и два усиоредъ стоећа Турчина лако и лако пресећи могао. Одъ мѣгови руку само, кажу гореспоменути списатеље, пало е више одъ три хиљаде душмана, и да е онъ одъ свои савременика слављенъ и почитанъ быо, види се и изъ тога, што су му добровољци изъ страни краљевина гомилама долазили, да подъ њиме војску и науке војне изуче.

На концу овогъ саставка примѣчавамо, да е Андрија Качићъ о Скендербегу више лепи песама за народъ саставіо и препоручујемо мѣгову кньигу свима, кои су љубитељи народнѣгъ пѣсничства. У осталоме бы свакоме пѣснику, кой се познавнимъ на такваій посао држи, умный трудъ омиліо, кадъ бы изъ живота Скендербегова предметъ за вељу јуначку песму водити и ону по томе лепо сложити хтео, єръ толика е овай мужъ чинію, кои су по себи чрезвичайна и хвале вредна, да е заслужіо, породъ ванца побѣдителя и признателнынъ даровима иле повазе ликовичеъ быти.

Стављамо јошть осамо писмо, коимъ е Скендербегъ цару Мехмеду одговоріо, кадъ га е овай позвао, да се помире, и уједно допустиће одъ њега изкао, да съ војскомъ кроз Арбанію на Млетачке иде, почекъ изъ овога писма великій, неустрашимый, посве христіанскій духъ Скендербега такођеръ упознати се може; то писмо овако гласи:

„Войникъ Исусовъ Јуре Кастріотићъ, иначе Скендербегъ, поглавица одъ Арбанаса и Епирота, многогодишња поздравља Мехмеда поглавицу одъ Турака.

Ніе могуће Мехмеде, да пріятељи божіи могу безъ упређења свога Бога быти пріятељи мѣгови непріятеља, почемъ дакле ты єдньъ и то найнесѣй одъ они божіи непріятеља есн, немогу я, кой самъ слуга правога Бога, пріятељства съ тобомъ имати. Да не е твой отацъ љубіо, како мы пишемъ, небы онъ потрошао мою браћу, небы после смрти отца мога утрабіо на превару мое отачиство, небы толико пута на мене војску купіо и о томе радіо, да ме погуби. Истина е, да самъ съ тобомъ одрастао, но за слободу писмъ знао, и норао самъ се као сужань владати, да ме твой бабо, Мураћъ, несмакне, које е сиакао и мою браћу. Веруй ми, Мехмеде, где обичайна турска превара влада, ту праве љубави быти неможе. Знай дакле, да я, докъ самъ живъ пріятељства съ тобомъ нећу. Ако ли пакъ желиш самномъ мировати, покрстисе, па ћу ти даровати мою баношшу, коя ти е толико омиліла. Здравствуй сидъ. У Кроји на данъ 29. Маја 1463.“

Међу Француза е Волтеръ Скендербегу малый споменикъ подигао, и укратко животь мѣгов описао. (Види Волтерова жива дѣла.) Да е Волтеръ за изворе знао, кое сно горе навели, то бы онъ обширніе о Скендербегу писао быо, као што бы то и Нѣмцы чинили, да су имъ песке и повѣсти Арбанаса и Далматинаца боље познате, єрбо они, као што намъ те сами кажу, за свое препаснѣнно књижевство занимателне предмете требаю, а животь Скендербега два заиста толика граћевине, да бы се изъ ове књижнице пуно лепи повѣсти сачинити могла. Нами, Србима пакъ вала садъ знати, да су предци Скендербега одъ поколења далматински негда быа были, те храброшћу своіомъ господство себи у Арбанији стекли. Дужность е дакле Срба, да сродника незабораве, да ги се кадкадъ сете и ньке мѣгову у памети народа обнове, што ни сто чинисмо, некрено жељемо, да вештіе перо настане и све испреповеда, кои су у краткой черти, какву написасмо, у мало речій назначена. (Л.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Дана 20. о. м. пашовали у нашой се варошы престаніе Г. Ватсеў Петаръ Мајевица одъ Сланоре. Допутовавша у Земунъ одсео е у гостионици „подъ златного лава,“ туде дньъ пре јошть вечерно и пріятељски съ гостима се разговарао, затимъ здравъ, читавъ оде спавати, но сутра данъ га нађу одъ кани (капље изнога) издрешо, мртва већъ у постељи. Вѣсть о нагломъ смрти, коя га сустиже, буде мѣговимъ родителыма у Банитъ одна јелена, те чешаю се съ погребомъ, докъ су му сродници изо дошла. Погребна торжествености, посве сходна нѣкоj благородноме Покойнику, обдржали се затимъ 23. о. м. после подне у три сата и трыла в подуго. Оплакана Господа и силный другій народъ пратіли су мртво тѣло, пречесно имъ свештенство, сакупљено у вељему броју, одбављало е службу зелико лепу, имено е Г. Парохъ Аврамъ Живановићъ у храму бесѣду жалбену говоріе, кои е слушателѣ дубоко тронула, почемъ е она у пуно врлозне слогу такве мисли и таква чувствована изражавала, конма се душа христіанска, тугомъ и жа-

жеку обузета, тихо теши и у толико оснажи, да тешкоме болу одолети и по томе опорављена на вољу узвратити може. Было е у осталоме Покойнику тек 35 година и было е неожењен*ъ*; кой га лично познавше, хвале његову добру, вротку нарав*ъ*, његову учтивость, љубезность и дарежљивость сиромашни, родитељи пак његови, ини сродници и пријатељи оплакивано га, што е још*ъ* млад*ъ*, зелен*ъ*, у цвету живота свога спано и хладна недра гроба. Сарањев*ъ* и ин оновременске гробље у особитой гробници, одкуда ће остати, како чујемо, до после у општу гробницу, коју порођена на њеново добру у Банату притежава, пренешени быти. Лака му садъ земљица была!

— Новине су нам већ јавиле за наше предње вашу жељу, да е Његово Величество нашъ милостивый Царъ допустио и одобрио, да се железница изъ Мађарске кроз Славонію до Земуна градити може. Она ће ово пре водити: „Источна железница Цара Фрања Јосифа“, и биће скончана съ свимъ железницами, коју Турска кадъ од Цариграда до Београда намерава градити. Съ наше стране склопљено е већ друштво, састоеће се изъ Мађарски Великоја и знатни поетани људи, коју е потребна средства набавило, те по налогу истога претегло земљарем предње. У овоме дакле послу походио нас е ови дни и заступникъ реченога друштва, господинъ Грађ Зичи, нъкъ хвалъеъ због особите ревности, вештине и науке на пољу народна домостроительства и обште радности, и пошто с нарочи и нъку околину обишао и сва на предметь свој гледајућа сматрања скончао, одпутовао е опъ опеть дал*ъ*. Можемо се садъ надати, да ће се до скоро дело железнице живописно предузети, и мы нећемо пропустити, да у свое време наше читатеље о напредну истога потпун*ъ* не известимо.

— Онъ се е дан*ъ* иесо смешно неспоразумленѣ у једной оваквой ствари догодило. Издавитель овога листа дође после подне у једну кућу, да једну вашу попие, тек*ъ* што в сео, пробијав му се један*ъ* туђинац*ъ*, кой му вожаше листъ зрте, ча кожу в лека обвика напитанина била, и затимъ га запита истый, колико бы за штампанъ случаи обика овде платити морао. Будо му одговорено, да се потруди у штампарію, где ће му издавитель на његово питање точно извешени дати. Туђинац се удали съ обећањемъ, да ће до после у вечерно доћи. Не дуго одъ издавителя седио е кодъ другога истала некый учитель играни Г . . . , кои е љубопытно слушао, што се иностранцу и издавитель разговарао, но почем све ніе разумети могао, приступи после, кадъ се иностранац*ъ* већъ удаљио было съ издавителю и запита га овако: „Господине, я васъ молимъ, да ми кажете, шта тай туђинац хоће?“ „Жели, да му се који мене неке обике штампано.“ „Шта? обике? То е онъ добро тапшанъ-исторъ, кой намерава овде поучавати у игри плети. Хмъ, хмъ, то ће бити мучанъ посао, пошто се я већъ овде наплатимъ.“ Оде затимъ Г . . . на ону страну канапе, где се е туђинац још*ъ* бавио, јелю га ё поздравио и овако му говорио: „Господине, чуемъ, да ћете обике дати штампати, што намеру имате, овде ваша покушена чинити. Морамъ взет тога ради примћтити, да ћете по свой прилици слабогъ напредна имати, ербо самъ я болъ и болъ куће већъ задобио и зато бы ваъ пријателски савѣтъ дао, да се камо далъ огледате.“ Туђинацъ нашему такмичайстору хладокрвно одговори: „То ме не плаши, што ви кажете, где самъ годъ было до данасъ, све самъ још*ъ* потукао.“ На ове речи упре Г . . . очи зачуђено у иностранца и запита га: „Молимъ покорно, заръ вы висте такмичайсторъ?“ „Я, такмичайсторъ?“ рекне му овай, „опростите, я самъ изтребитель пацова.“ Около стоећи, кадъ су ово чули, смеили су се, Г . . . пакъ остави иновину съ утѣхомъ, да му изтребитель пацова“ неће опасанъ сапернику при играни быти.

ТИХИ ПРІЯТНИ РАЗГОВОРИ.

Ерак*ъ* и Петак*ъ*.

Ерак*ъ*. Шта нашу новине, Петаче?

Петак*ъ*. Ти знашъ, да я новине одавно већъ нечитамъ.

Ерак*ъ*. На зашто ій не читаш*ъ*?

Петак*ъ*. Досадило ми се већъ слушати, кади бы самъ годъ людина преповедао, шта самъ у новина читао, да ми непрестано говоре: лажеш*ъ*.

Ерак*ъ*. Што то тако тумараю люди по сокацима, Петаче?

Петак*ъ*. Хмъ, заръ незнашъ, Ераче, да е умро еданъ богатопъ.

Ерак*ъ*. Знамъ, на шта ико е и умро.

Петак*ъ*. Треба да знашъ и то, Ераче, да при таковомъ случаю вели люди, што 'во веле, о свадби, а неки о брадни радо.

Ерак*ъ*. Е, кадъ е то тако, нораю одъ садъ богатири добро пазити, у комъ мѣсту и како да умиру.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину А . . . у Б. Питате насъ у вашему писму одъ 19. о. м. зашто одъ некоја времена у нашему листу лихова већъ слабіе слободитанко? На ово нашъ уратко одговарамо: Дрвна конвиголь подъ имеюмъ лихова* песмено издавати, што намъ то не допушта урођено намъ поштанъ сарокъ читаоцемъ српеское свету, комъ збиля сѣ добро начертавимъ и вкусно изрезанимъ лиховима угодити желимо; издавайћ пакъ овакових съ великимъ* и трошковима скопчано, нас ми за садъ носити неможемо, ербо малый е још*ъ* брой предплатителя „Подунавке,“ и новчана помоћа, кои намъ одъ нихъ долази, не износи ни толико, да бы съ њоме штампарске трошкове пуно намирити, а нашли веће умѣтнике, наше свиней лихъ изискује, сходно направити могли. Мы дакле са знатнимъ жертвама до данасъ издавно наше листъ и, пошто намъ се брой предплатителя буде умножао, надокнадићемо недостатакъ у лиховима радо и весело. Нашта не нанѣ и салъ, у колико намъ то наше силе допуштао, данко и данъвеко поедине лихове и образце, те имслимо, да ће ово искрено изјављење пријазно быти. Здрава намъ остали.

Господину Б . . . у К. Новце предплатне, кое сте намъ преко господара М. послали, примили смо подпуно и умоляваю Васъ, да и одъ други предплатителя, кои у нашой окольини имаю — списанъ нѣнови имена изручићете Вамъ господинъ Л . . . ацъ, кому смо га предали — на другу стоће поште свкупите и оне што скорће намъ пошаљете. Доста дуго и већъ чекамо, и ако намъ не плате, то ће намъ Ерак*ъ* и Петак*ъ* — и Вы знате, да су они кадкадъ подебели — принов приномъ еднуу беду изпреповедати. Съ Богомъ, господине, и примите нашу топлу хвалу на великодушноме труду, коега насъ удостоваете.

ОБЗНАНѢ ОДЪ СТРАНЕ УРЕДНИЧЕСТВА.

Због*ъ* празнована недељ*ъ* одложисмо издаванѣ нашегъ листа на другій данъ, што до знања наши читатели съ тимъ додатковъ ставлямо, да ћемо одсада на место у недељо Подунавку сваког Четвртка издавати.

У поедине листове строжић Подунавке (бр. 25.) увукла се на страни 196., имено у трећемъ реду одъ доле штампарска погрешка, почемъ онде речъ „после“ стои на место речи: „пре,“ кое нека читатели поправити изволе.

ОГЛАСИ.

ПОЗИВЪ НА ПРЕНУМЕРАЦІЮ.

Подписаный пиѣфразамъ у Кнѣ. Срб. Правителственной Кнѣгопечатньи у Београду дати препечатати благожелюбноѣ свемена славнаго Рожаковића Србскаго, Мирослава Видаковића, Романъ:

ЉУБОМИРЪ У КЛИСІУМУ,

као дѣло овогъ другог издања. Изредность ове кнѣге изискивно є овдѣ излагати, почем є она обштеизвѣстна. — Како прва часть кнѣге изъ печатнѣ изиѣе, предузећеће друга, а вадъ ова буде напечатана, одма ће се печатати трећа, и тако ће све три части Љубомира наскоро єдна за другомъ на свѣтъ изићи.

Ово сообштаваюћи позивамъ почит. Публику нашу на Пренумерацію. Ја ћу сваку часть о моѣ трошку броширати дати, и овако броширана поштаће слана часть по 4 крайцара, и потомъ све три 12 нр. или 4 фор. ср.

Ко годѣ познае пространство и величину кнѣге, и зна, да се у свакой части по изколико ромбу овомъ сходны фигура' налази, признаће, да є цѣна запета умѣрена, за ноѣ имасе благодарити вис. Правителство, за препечатаѣ ово процеѣт типографійскій благодѣтелно одпустившемъ.

За пречишћеній језика по садашњѣм начину писања постарао є.

Пренумерираће може на сваку часть пособъ, као и на све три уобште.

Новцы се ће нашу напредъ, но кад' се коя кнѣга прими у руке.

Сваки скупитель за 10 комадій пренумерираны кнѣги добиће за трудъ свой по 1 єксемпларъ на дарѣ.

Ако се довольно число Пренумерата' позоже: то ће се и препечатаће ово у већемъ размѣру предузети, и тимъ и потреба ове забавне и поучителне кнѣге, вое є већъ готово нестало, и вои се здраво трави, обилніе воздухнути.

Да бы сами се у овомъ управляли лако, умоляваъ господа скупителѣ, да бы ми имене господе Пренумерата' до роченог рока было признаномъ, было по пошти, полъ адрессомъ госп. Филипа Валтера, фактора Прав. Типографіе, на моѣ рачунъ послати изволили, као што ће они и књиге, такође о моѣ трошку, у свое време примити.

Изъ Аустріе нема се г. г. скупителя за госп. Сопрона у Земуну обрате.

У Београду 31. Маія 1856.

Ђорђе Стаићъ,
послуж. словослагатель прав. кнѣгопечатнѣ.

ОБЈАВА

на књигу

ДВА ДУХА И ВУКЪ БРАНКОВИЋЪ.

ИСТОРИЧНО-АЛЕГОРИЧНЫЙ ОБРАЗАКЪ ИЗЪ XIV. ВѢКА.

Ову књигу намеравамъ путемъ предуписанія издати: с' повереніемъ позиваюће сваког да се на књигу ону моѣ предупише, коя ће десетъ табака велика, и на лепомъ папиру и чисто штампала быта. Цена ioй ће само 40 гр. сребра. За скупителѣ свое позиваъ све оне — коима просвета за сриу почива, и найвише учителѣ — сидругe своѣ — очекиваћи да ни се имена ради штампаня найдаће до настанка Новембра приложио: дотле ће књига штампана быти, и само ни имена се очекивати. — Зато, што се небы за књигу дуго чекало, умоляваъ повторително нано є коме могуће, што пре предуписаніе своѣ послати уврано на меће у Бечеи, а коме є во околности ягодніе, може се и на г. типографа І. К. Сопрона у Земуну, обратити, коя ће потомъ и књиге разпослати. Новцы се полажу при примању књига. За трудъ г. скупителя побиваю 11-ту књигу у дарѣ.

У Старомъ Бечею 7. Мая 1856.

Иліа Поповићъ, учитель.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,
клопферскій майсторъ
у Господской улици у Земуну

обзнануе почитаемой поблици, да є онъ клопферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свакадъ потрудити, сваки у свой занатъ подпадаћи налогъ точно и естино извршити.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопронъ. Печатано кнѣгопечатнѣюмъ І. К. Сопрона.

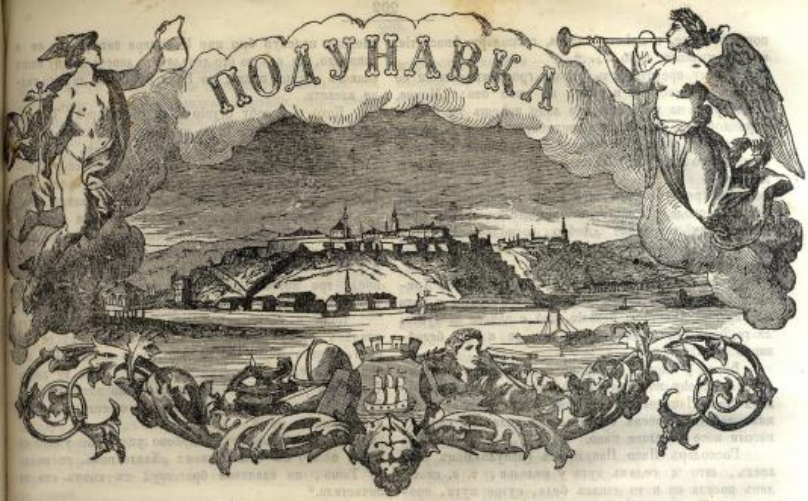

Број 26. У Земуну 30. Августа 1856. Година I.

Излази листъ изпаки свake Суботе, цiена му е на годину 4 форинти, на полу године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарина таксе износи на 6 нових 30 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрiи код свако поште или поштаре наше скупштине или управе кодъ издавателя у напређнихъ писама, а у Кнежевини Србiи у главной кнiжари Велимира Валозића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Мало по мало.

(Шаљива приповедчица.)

4.

I. ТО СУ ТИ КУБУРЕ.

Сиротина є готовъ ћаво, веле люди, и тако є. Сирома човекъ тумара амо тамо, разминula, прегледа, куда седъ на ова седъ на она врата, моли, проси, обечава, просипа лепе речи, и на сва она добива обечања, благе погледе, гола слова, празне руке. Ахъ, ова безъ новаца, цепъ празниномъ изпунѣнъ — то ти є убиство за поштена човека.

Ћира Танкобркъ био є красанъ младићъ, прелепога узраста, плавоокъ, ватренъ, сладкоречивъ, досетливъ. По критиноме писму было му є текъ двадесетъ и три годиња, и то се може веровати, ербо можи већаю узрока танти свое године као девойке неудате.

Ћира є изучio био трговину, и пошто є у Пешти, у Бечу и по другимъ варошима служio и о своимъ трошку разна искуства чинio, врати се у свой завичай — съ празномъ кесомъ, те ту стане рачунати, колико бы му одъ прилике требало, да отвори трговину.

Израчунао є Ћира, да бы му за првый почетакъ хиљаду талира доста было и сада повикао, да те позне гдигодъ позайми. Докъ є ишаъ у Пешти служio, тако є прилику читати књигу грофа Сеченыа о кредиту, и усиса онъ у себе у истой књиги изложена начела, те закључи строго по њима владати се. Када целый светъ, рекао бы онъ самоме себи, съ кредитомъ ради и вересіе прави, зашто небы ты Ћиро то исто чинio? Дедъ, пробиј срећу, младъ си, окретанъ, умеш говорити, па айде седъ, како другiй светъ, тудъ и ты.

Ћира дакле охрабри се и крепкимъ кораком ступи у кућу некогъ Шницара, коју є ние было Анастасіе Хрисохиръ (златорукъ), и о коме се причало, да є изтученъ съ новцима као какви турскій бегъ.

„Слуга сам препокорный,“ започне Ћира. „Господару Анастасіе Хрисохиръ, я сам дошао до васъ, да вамъ кажемъ, да налеравамъ трговину отворити, те да васъ молимъ, да ми єдну маленность позаймите, и то одъ прилике єдну хиљаду талира. Я ћу вамъ како ваља све писмено дати, а што се тиче интереса, то се нећете на мене тужити, ербо я...“

Далѣ ніе Ћира говорio зато, што се є господаръ Анастасіе Хрисохиръ страховито-асно стао смеяти, да є Ћира мислio, да ће му одъ смеха сва дугмета са прслука спасти.

Стаяше Ћира упрепашћенъ, докъ се є господаръ Анастасіе смело, напоследку запита онъ Ћиру: па на што да вамъ позайминъ хиљаду талира?

„На мое поштено лице,“ одговори Ћира, пошто се одъ зачуђења собере, у кое га є силно смеяњ напраиъ себи стоећега мужа поставило, „да ја, мое

поштено лице, и нећете ваљати, господару Анастатије, ако то учините, србо я..."

Ту му пресече реч изнова гроотомъ смеюћи се господаръ Анастасија и рекне по томе ова: „Момче, Танкобрче, на твоје поштено лице нећешъ ты никане паре добити. Прошла су времена, кадъ су люди тако малоумни были, да су новце было коне му драго на поштено лице узаймивали. Не, Ћиро, не, залоге вала дати." —

Ове речи огорчаю тако Ћиру Танкобрка, да онъ плећа господару Анастасію презрително окрене, при одлазку му говорећи: „Добро, господару Анастасіе Ксилохиръ (дрвенорукъ), я идемъ, а вы спавайте садъ на вашимъ парама."

Ћира є знао нешто грчки, зато є хитро ime Хрисохира преписачіо, те злато у дрво преобратіо и тако се тврдици Анастасіи осветіо, кой є заиста заслужіо, да га Ћира осетљиво укори, што се є тако безобзирно на њега снело.

Ћира, у своимъ намерама непоколебимъ, одважи се даље срећу покушати и уђе смело у кућу господара Янка Папулофага, одъ кога є мислио новаца зацело добити, почемъ є овай више хиляда у сандуку неголи косе на глави имао.

Господаръ Янко Папулофагъ (папулоѳіоцъ зато звао, што є седамъ пута у недељи, т. е. свакій данъ пасуља ео и то данасъ бела, сутра жута, прекосутра црвена, затимъ модра, па прикаста, па опетъ бела, па опетъ жута) дочека Ћиру Танкобрка яко учтиво, упре затимъ свое жмиране очи у њега и лукавимъ га смешећимъ запита за његово пожеланъ.

Започне дакле Ћира онако исто говорити као одпре:

„Слуга самъ покорный, господару Янко Папулофагъ, и самъ дошао до васъ, да вамъ кажемъ, да намеравамъ трговину отворити, те да васъ молимъ, да ми єдну маленкость позайминте, и то одъ прилике єдну хиляду талира..."

Ту му улети господаръ Янко у реч те завикне: „Хиляду талира! о Ћиро Танкобрче, ни десетъ крайцара, ти нећешъ у цену, какви десетъ крайцара, ни десетъ пара! Сине мой, жао ми є, яко жао, што си ми у невреме дошао. Съ Богомъ, любезный Ћиро!"

„Ако є тако, како ми кажете, господару Янко Папулофагъ, то васъ збиля жалимъ, и да вамъ ѳилотъ покажемъ, да є моє сажаленъ искрено, ево вамъ дамъ — десетъ крайцара одъ моихъ новаца. Изволите ій узети на купите за те паре кою чашію боба, те наранте себе и вашу гладну дечицу. Съ Богомъ господару Янко Петрофагъ (каменоѳіоцъ), и нешпите ми што замерати!"

Овако бы се Ћира съ господаромъ Янкомъ опростіо, но пре му є, подпомаженъ знањемъ грчкога єзика, ime такоѣеръ преписачіо, и одъ пануле каменъ справіо.

Безуспѣшна ова покушења Ћиру нису поплашила. Рекао бы онъ себи самоме: Хрисохиръ и Папулофагъ на тебе нрзе, што си Србинъ и зато ти ништа не даю. Айде сада къ Србину, айде до господара Теше, свой свога помаже.

Тако се Ћира опетъ охрабри и управо господару Теши у кућу оде. Свеће є овоме поштеномъ господару наденуо было ime Кожодера зато, што се є говорило, да онъ на сто деведесетъ деветъ и єдну више свакогъ месеца прима, по Ћира се тешіо да є то гадна клевета.

Како є у собу ступіо и са господаромъ Тешомъ се поздравіо, почне Ћира на ново говорити: „Слуга самъ покорный, господару Тешо; я самъ дошао до васъ, да вамъ кажемъ, да намеравамъ трговину отворити, те да васъ молимъ, да ми єдну маленкость позайминте, и то одъ прилике єдну хиляду талира..."

„Хоћу, сладкій брате мой," одговори брзо господаръ Теша и стане Ћири тихо на уво овако шапатати: „ако ми пишешъ мѣницу преко хиляду талира и у њой се обвежешъ, да ћешъ ми главно и камате после три месеца поштено вратити, то ћу ти одмах, брате мой — сто талира изброити."

Кадa є господаръ Теша ова изшапутао, чисто упанѣнъ сташе Ћира предъ њимъ и затимъ га запита, зашто се съ њиме тако горко шали. „Не, не, брате мой сладкій," рекне му Теша, „нема ту шале, Теша дак радо и весело свое паре, но зато ште мѣницу и одбіз унапредъ камате, да є сигурнъ и да небуде после речій.

Климаюћи главомъ и дубоко уздишући удали се Ћира, пошто бы Теши казао: „Хвала вамъ, господару Тешо, на сладкоме братству, съ коимъ сте ме почастили."

Одъ господара Теше Кожодера оде Ћира некоме господару Ереміи, кога є свеће Бодежомъ звао, єрбе є руке, свое дубоко у туђе ценове забадао и никада ій нію празне одтуда видіо. Господара Ереміи Бодежа башъ є глава болела, када му є Ћира свою жељу изјавіо, и зато му онъ каже: „Опростите ми, господару Ћиро, яко ме глава боле и немогу забрати, што ми говорите. — Съ Богомъ!"

Одъ господара Ереміе упути се Ћира даљ некому господару Пантелію. Овога су люди сапуњіоми прозвали изъ тога изрока, што є свакога безъ сапуна брізо, и кога бы онъ у свое пакле добіо, да га брію, тай бы знатно обрізанъ было. Пошто є господаръ Пантелія Ћиру слушао, како му небо и земље обриче, яко му неку маленкость, т. е хиляду талира позайми, рекне онъ њему после озбильно: „Господару Ћиро Танкобрче, я новаца немамъ, но яко ми се обвежете, да ћете ми 50 талира за мой трудъ дати, то ћу Чаутину Якову говорити, да вамъ 200 талира позайми. Вы видите, да самъ радъ, помоћи вамъ." —

„Видимъ, господару Пантелія, да већъ одавно нисте никога брізали, и зато чини ми се намеравате на мени добру вашу волю изказати. Будите на здравља, я полазимъ комо я знамъ. Съ Богомъ."

Идемъ садъ, рекне Ћира самъ собомъ, до Чаутина Якова, кадъ већъ кодъ свога помоћи се невожешъ; дай да се на чиоуте обратимъ, и они су добри, милостиви люди, особито кадъ имъ лепе качате обећанъ неће ти рукепомоћь узкратити.

Оде дакле Ћира до Якова Чиоута, кой є башъ дукате брозо (рукописъ, изъ кога є ова приповедчица ваѣена, има у место „брозо" овако: „обрезиано," но мы ценимо, да є то неосновано —) и овоме добромъ човеку изпреповеда Ћира свою жељу.

Яковъ му на то одговори:

„Господару Ђиро Ташкобрче, я новаца немам, но ако ми се обвежете, да ћете ми 50 талира за ной трудъ дати, то ћу господару Пантелији, кога свет сапунџиомъ зове и кой є мой ако добрый пријатељ, говорити, да вамъ — 200 талира позајми. Вы видите, да сињ радъ помоћи Вамъ. —

Овай одговоръ за Ђудо се слагао са одговоромъ, коѓ є Ђира одъ господара Пантелије већъ добіо и зато онъ каже чифутиј Якову: „Мислимъ, да вы, Якове, са господаромъ Пантелиомъ у єданъ рогъ дувате, и зато говорите као изъ єдни уста. То є заиста приѝрт лепе слоге, кой се на сане џепове протеже, и зато ће вредно бити сва та свету обзнати, да потонство са удивленіемъ слуша, како су се єдномъ Яковъ и Пантелија срдечно љубили и — кесу съ новци тодо грлили. Съ — Богомъ, господару Якове.“

Одъ Якова оде Ђира до некоѓ чифутине Хавакука, за кога се знало, да є пунъ поћудна, те да вазе дукате издае и пуне прима. Када є Ђира овоме изговоріо, што му є на срдцу лежало, рекне му господаръ Хавакукъ на турски: да — србски незна. Изъ неспоразумљења дакле, или болѣ рећи, због незнања турскоѓ єзика съ єдне а србскоѓ съ друге стране — одступи Ђира, да како даљ полаштипце сеѝи тражи.

Ахъ, узклике Ђира, кадъ є већъ на сокаку био, сађ знамъ, куда ћу ићи. Да, да, идемъ до господару Шваљцкана, онъ є поштенъ, великодушанъ Немацъ, при новцу се налази како људи говоре, и ту ми неће жалити. Како рече, тако учини. Господаръ Шваљцкаѝ прими Ђиру весна лепо, понуди му столицу, и кадъ Ђира у красноме немачкоме слогу, коѓ є изъ найпоѝи романа съ великомъ муком себи набавіо, свое захтеване изрази, добіе одъ господара Шваљцкана овай одговоръ: „Будите уверени, господару Ђиро, да бы вамъ изъ свеѓ срдца дао, што и колико годъ желите, но на несрећу уложіо самъ све мое новце у — шпањске акције, ове сађ због буне, коя є у Шпањской влада, падаю и бонъ се већъ банкроти, тако, да одъ наше времена изгледамъ, небы ли самъ єдногодъ кога пашао, кой бы тако добаръ био и неки кою хиљадицу позајміо, да се биръ съ њима повеће окрилиѝ.“ Закључи господаръ Шваљцкањ свою беседу тиме, што господару Ђири са найтопліомъ искреношћу жељаше — добаръ данъ. На ово се Ђира поћеше по глави и оде како є дошао — съ голомъ шакомъ.

Стаде затимъ Ђира предъ кућомъ господара Пфеферминца, за кога се говорило, да покрай новаца превећъ милостиво срдце имаде, опеѣ размишљати како бы сађ? Напослеку оде у кућу реченога господара, кой га такођеръ улудно прими и позорно саслуша. Кадъ є Ђира изговоріо, закашлѣ се мило господаръ Пфеферминцъ, тури руке у џепъ — Ђира бы се обрадовао, кадъ є ово опазіо, єрбо є мисліо, да ће господаръ Пфеферминцъ свой бриѓашъ (листницу) извадити и банке одма изброяти — дакле тури како већъ казасмо, господаръ Пфеферминцъ руку у џепъ, стаде нешто ино тамо копати у њему и затимъ извади на велико удивленѣ Ђире пашеса — бурмутицу, отвори ю и рекне му: „наволите господару Ђиро.“ Бадава бы Ђира казао, да онъ прашка дуванa не обичае у носъ свой трпати, господаръ Пфеферминцъ примора га, да баръ нешто изло (єданъ прстоветъ) узме, што Ђира напослеку, да му се не замери и учини. Како є ова у носъ увукао, одма є страховитоесно закинуо, на кое му господаръ Пфеферминцъ любко смешећъ се рекне: „Богъ вамъ помого, господару Ђиро!“ И ово было рѣшенѣ на молбу, кою є Ђира господару Пфеферминцу тако красно-речито предложіо было.

Ахъ, нема ти ни кодъ Немаца помоћи, ђиковао бы тихихъ гласовъ Ђира, кадъ є опеѣ на сокаку био, гди є часъ у ведро небо, часъ на земљо гледао, те ноге по калдрми вукао и међу зубима неку песмицу мрмлао, коіой є тай почетакъ:

Шетахъ ти се горе доле
И помало дреземъ,
Уврао ме срдце боле
Што новаца немамъ, и т. д.

Затимъ Ђира, да бы цѣљ свою постигао, обишао є нашова іошть ваше куѣа, т. є. хиљадаре ино тамо безъ разлике народности, моліо є, говоріо є, али нигде ни є ни єдне паре изманіо. То му се напослеку срдца превећъ косне, те врати се што Немацъ каже са дугачкимъ носомъ кући, гди бы на клупчицу сео и съ уздисаима, изъ дубљине пера ваѣенина, себе повеће блажіо. Рекне по тоне доста тужнимъ гласомъ, да су га комшіе чути могли: то су ти кубуре.

[Сарчетак сљедує.]

Скендербегъ.

(Поѣетичка черта.)

Ђорђе (по народньой песни Юре) Кастріотъ (Кастріота, Кастріотићъ) было є великій банъ или ти кнезъ Арбанске земље, и његово име іошть и данасъ народъ по Арбанији слави пошто є већъ 389 година протекло, одкада є Юре овай свеѓ оставіо. Арбанаси (Турци и Христіани) лепе песне о њему имаду, кето тако и Далматинци о њему често певаю и зато є вредно, име мужа обнављати, кой є у свое време велика дѣла чиніо, те за веру христіанску крвъ свою проливао. — Было є Юре наймлађи сынъ бана арбанскога Іве Кастріотића и Воисаве, кога є было кнеза краља бугарскога. Мати є о њему, докъ га є у своіой утроби носила, чудно сањала, и овай санъ описује народна песма овако:

Сањаѣ сињи Воисава кральица
Верна љуба краља отъ Епира

Број 27. У Земуну 6. Септембра 1856. Година I.

Овај листъ излази сваког Четвртка и цена му е на годину 4 форинта, на пол године 2 форината ср. безъ поштарине; поштарска такса износи на 6 месеци 30 кр. ср. Претплатиоци се могу у Аустрiи код свие поште или поштаре ваше скупштине или управе код издавателя у назначених местима, а у Кнежевини Србiи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Мало по мало.

[Свршетак.]

II. МАЛО ПО МАЛО, ЂИРО!

Очајавао е Ђира, да ћѐћѐ нѣће новаца добити, да трговину отвори. У овоме очајна стању тумарао е по сокаци горе доле и бреме овога живота тако му се ћѐћѐ тежко учинило, да е у истини стењао. Одважи се дакле кано у — кавану уђи, да једну џиру морбу срѣне и тѣло свое одмори. И то бы онъ заиста сада извршѝо био, да га некiй ясный гласъ одъ те племените намѣре нѣе одвратiо.

„Ђиро, поче, кано наглѝниъ?“ ове речи изъ своѝ леђа чуе, окрене се и опази предъ собомъ єдногъ старца, коѝ га е благимъ окомъ гледао. Ђира га такѝ упозна, поклони му се и полюби га у руку, те рекне: „о господару Милоше, одкуда вы у вароши нашой?“

„Са села, сине мой, дошао самъ ти новимъ послономъ, све самъ ти срећно свршио и до єдногъ сата враћамъ се кући. Баш ми е драго, што те видимъ здрава, млада, зелена.

Милошъ Папратовићъ био е трговацъ у єдноме знатноме селу, и живио е у своїой младости съ покойнимъ отцемъ нашега Ђире у великой любави, чега ради се обрадовао уморивши Ђиру, о коме е мислio, да се надалеко гдѣ у трговини налази.

Ђира е старцу Милошу испреповедао, какав е покушења учинiо, да себи новаца набави и по томе трговину отвори; казао му е све, што га е тиштило, и затимъ га умоли за очинскiй савѣтъ.

„Е, сине мой“, рекне му старацъ Милошъ, „нагло прешао си се посла латио. Немаш тако, изъ тиха, помаче, полагано, мало по мало предузимай и ради, докъ пута не нађешъ къ пуной срећи, т. е. къ срећи. Но занимо се тога разговора за сада, и те зовемъ къ себи у госте, ајде сине мой, да се прођешъ, да видишъ, како е на селу, па онда ћемо се даљѣ поразговарати.

Ђира придружи се радо и весело старом Милошу, и кадъ су стигли у село и ступили у кућу, имао е Ђура шта гледати. Кућа е била пространа, лепа, дућани пуни, амбари пуни, и кано бы годъ око бацио, налазило се е свега доста.

„Како ти се допада мой домъ?“ запита газда.

„Яко добро“, одговори Ђира, „и мислимъ да такова у нашой вароши нема.

„Па видишъ, сине мой, продужи старый Милошъ, „то све самъ ти стекао са десетъ талира у џепу, толико самъ та имао, кадъ самъ пре тридесетъ година у ово село дошао, да туде трговину отворимъ.

Ћира є бујо очи, кадъ му є стараџъ ово говорїо, но тай наставн опетъ речъ: „Да, сине мой, са десетъ талира самъ трговину започео, и хвала Богу, лепо самъ ти се одъ села помогао. Люди су добри были, и самъ съ њима у братской слоги живїо, те тако самъ мало по мало напредовао. Кадъ самъ прву хиляджу скупао бїо, одемъ у друго село и испросимъ онде девойку, коя є вредна была и добра и паметна. Опетъ кажемъ хвала Богу што самъ се срећно оженїо, и по томе са женомъ нарљиво газдовао. Имаћъ сина, кой ми трговину води, имамъ две кћери, кое самъ за богате грађане удао и тако ти садъ подъ старость живимъ съ моїомъ бабомъ мирно, безъ бриге, и не трпимо никакве оскудности.“

Овай разговоръ даде Ћири повода размишлати, де бы за њега пробитачніе было кадъ бы сдругодъ у селу трговину отворити могао, баремъ небы ми, велїше онъ самоне себи, хиљаду талира као у варошн требало и имаючи бы се пре огаздїо. Ове є мисли Ћира себи живостно представлао, кадъ му после неколико дана господаръ Милошъ опако стане говорити: „Ћиро, сине мой, да ти нешто кажемъ. У оближњемъ селу, кое до стопетдесетъ кућа имаде, ужро є гркъ Љуба пре три месеца, жена му продала самъ еспанъ, што сама дућанъ држати неможе и сели се у варошъ, да тамо живи. Празанъ є сада дућанъ свой и дао га удовица подъ кирїю. Шта велишъ, Ћиро, ту бы было мале радић? Не?“

„Было бы,“ одговори Ћира, „да є сино дућанъ пунъ и када бы новаца у џепу было.“

„Е,“ рекше на то господаръ Милошъ, „и тому се може доскочити. Айде да ти позайминъ петдесетъ талира, па да узмемъ онда дућанъ. Невштемъ ти интереса, єръ самъ ти радъ помоћи, а за главно ћу те чекати врозъ годину дана. Кадъ самъ и са десетъ талира трговину почео и прилично стекао, то ћешъ ты, сине мой, са петдесетъ талира іошъ лакше и болѣ проћи.“

Ћира брзо престане на ово предложенѣ старца Милоша, што га є срдце куло, да єданнутъ већъ радњу какву годъ за себе започне и свой господаръ буде; те прими одъ њега петдесетъ талира, и оде затимъ у село къ удовици гркињи, съ коїомъ се за дућанъ погоди. Накупи сада нешто памука, конаца, игала, биберя, соли, ситне поврике, шећера, сирћета, зейтина, дувана и подобни сатница, све то у дућанъ испоручи у редъ постави, па обиље читаво село людима преповедаюћи, да є разна, фришка, фина, єфтина еспана добіо, те да му изволе доћи и кодъ њега назарити.

Ћира се тимъ начином препоручи, и особито бабе, коима є име „слатка жамице“ давао, прине га у волю, и казале бы о њему, да є момакъ паметанъ, да є вреданъ, те да село таква лепа млада Грка, као што є онъ, іошъ ніс имало. Како бате тако су и жене говориле, поредъ жена тако и люди, и зато є Ћири посао напредовао. За две недељ изпрода већъ оно мало еспана, шта є у дућану имао, оде у варошъ, купи двапутъ више, и на концу трећегъ месеца, кадъ Ћира приходъ и разходъ собере и єдно съ другимъ сравни, наће, да му є преко свега сто талира претекло. Обрадує се онъ овоме доброме напредку, те єдне недељ кадъ є дућанъ поназдан затворенъ држао, одвезе се на тальигашу свога комшіе у село господара Милоша и съ овимъ се лепо поздрови.

„Како є Ћиро?“ запита овай, „како дућанъ? имали пазара? говори поиче —“

„Е, господару Милоше, Богу хвала па Вами. Добро ми пазаръ прозаје, и дошао самъ, да Вамъ братимъ они петдесетъ талира, што сте ми позаймили.“

„Лепо, сине мой, лепо. Єли тако, како самъ ти казао? Мало по мало, Ћиро, на ћешъ стећи.“ Затимъ прими Милошъ новце одъ Ћира и рекше му пріятељски: „Знаншъ ли шта Ћиро? Имамъ ти нешто стара кукуруза и ку тому петдесетъ иршави свиња, новога ће кукуруза до скоро быти и то подоста, зато ислинъ бацити старый кукуруз на ово мало иршави свиња, да ій изранимъ на после за добре новце продамъ. Айде сада, Ћиро, самномъ у орталукъ, па како намъ Богъ даде. Хасну делити а штете ако буде, ту я на себе примамъ. Шта велишъ Ћиро?“

„О, господару Милоше, вы баншъ озбилно о моіой срећи радите,“ одговорише Ћира, „небы ми рођеный отацъ болы быо, него што сте ми вы. Нека намъ Богъ толику доброту награди —“

„Мани се већъ речій,“ пресече му Милошъ говоръ, „и найдено садъ, да ручамо. После ручка ћемо нашъ уговоръ довршити.“

Господаръ Милошъ по уговору прими Ћиру у орталукъ, каже му, да онъ кодъ њега, одъ данасъ кредита на петъ стотина талире имаде, пошто му є првый заинъ већъ исплатіо, и дѣломъ показао, да му се веровати може.

Мршаве свиње буду угојене, на пазаръ одгоњене и туде срећно продане. Добило се на комаду по шестъ талира, и Ћира по исплаћенимъ трошковима згрне за себе гомилицу одъ 125 талира, съ коима є своју новчану снагу прилично умножіо.

„Тако сине мой, мало по мало,“ каза му опетъ господаръ Милошъ, „на ће све ваше быти.“

Ћира є уватіо темеља и сада є сеоску биртію, неке њивице и винограде на себе приміо, вино, ракію, сирће продавао, и ето га на концу треће године, где већъ свои готови новаца 1200 талира брои.

Дође му єдномъ господаръ Милошъ у поодне, да види, како му послова прозаје, и кодъ те му прилике саобшти овай добрый стараџъ, да намерава у пеку варошъ путовати, где му млађій братъ, као трговацъ живи, кога є радъ іошъ єданнутъ за живота видити, „єрбо самъ ти већъ остарїо, сине мой,“ придода Милошъ, „и незнамъ ође ли ми здравље допустити, да то до после учинимъ, чему самъ сада расположенъ. На — да ме пратишъ, сине мой, на ономе путу, да ти самъ неидемъ. За твой се газдалукъ небой, мой ће синакъ докъ се вратимо, видгледати и ако и тамо, те ће се побринути, да све у доброме реду остане. Айде дакле, Ћиро, дете мое, за отчину љубазъ те зовемъ, и мислимъ, да ћешъ ме послушати.“

Одпутую затимъ обойца, и срећно стигну у варошъ, где є Янко Напратовићъ, Милошевъ млађій и єдиный братъ велику трговину водіо. Лепо се браћа поздраве и Милошъ своме брату рекше: „Како самъ ти писао, тако самъ учиніо, ево ме съ младимъ Ћиромъ, онъ є како већъ знашъ сина мога покойнога пріятеля Арсе, кога самъ врепећъ љубіо. Было є Арса

човекъ поштенъ, веранъ, постоянъ на речи, но у ратно време пострадао е и нагло умро, те свичићъ му постаде зарана сиротче, али Богъ се побринуо и за њега, и сада намъ е младый Ђира приличанъ газда. Ели тако Ђиро?“

Ђира на ове речи поруменѣ, спусти очи своје къ земльи, и тихо одговори: „Тако ће бити, као што вы кажете, господару Милошe.“

Было е време къ вечери, и гостима понуди домаћица, коя е една лепа окретна госпоа у средньи година была, на врло пріятанъ начинъ леба и вина. Кадъ гости у собу уђу, гди е требало вечерати, угледа Ђира съ некомъ забуномъ једну младу витку црнооку девоичицу, коя се хитро и весело господару Милошу приближила, да га у руку полюби. Старацъ Милошъ нѣжно ю у чело полюби и рекне затимъ: „Ђиро, видишъ сине мой, ово ти е моя синовица Анка и къ тому једница мога брата Јанка. Но айде сада да седнемо и да вечерамо, Анка ће до мене сести, а ты Ђиро, сине, до ње, па ћешъ іой приповедати, како е у твоме селу. Брате Јанко, знаш Като, вы ћете ми допустити, да намъ докъ сань ту, кадкадъ и господарим. Е, желимъ свима сада добаръ апетитъ.“

„Нека буде тако, како старіи братацъ хоће,“ рекли бы на то братъ Јанко и сина Ката.

При вечери се Милошъ са братомъ и снаіомъ живостно разговараше, имао имъ много коштта приповедати, єръ се одъ десетъ и више година нису видали. Ђира пакъ, пошто се одъ свое забуне опорави, у коіой се нашао, кадъ е девотицу Анку првый путъ угледао, поче іой казивати, како красно онъ у селу живи, како тако одъ пролећа па до дубоке есени жабе сложно-гласно крекећу, како роде надъ димницима велика гнѣзда праве, како врабци, чворци, праве све пипаю, како зими псине лаю и урличу, када се кураћъ појави, и како онъ тада у топлой собици, безъ сваког страха опочива и о лепимъ сайнимъ кудлама сани, кое по воздуху гради, и како му се срдце шири и креца како му пити, колъ изъ сайни куда къ земльи красотица се спусти прелепа, црноока, жива, танана, као господичица Анка, и како мисли, да се у небу управо налази, кадъ га она господичица нѣкога погледа удостоява. —

Свеала бы се Анка, докъ е Ђира тако говориіо и дражести сеоскога живота іой описивао.

Затимъ іой стане приповедати, како е изъ малена без отца остао, како е у школу трчао и књиге многе разценио, докъ е једну сано проучіо. Было е ту, рекао бы Ђира гужвинъ гласомъ, заушница више него сноковица, и фиргазина ни броя се ніе знало. „Ахъ, моя господичице, кадъ се сетимъ мога учитеља, — Богъ му душу прости, ако е већъ умро —, а оно ме чисто ватра грозница, те іошть и данасъ мислимъ, да е онъ неке и моя мале садруге зато башъ дупао и съ фиргазина часто, што се е обштини осветити хтео, коя га е рђаво плаћала и къ тому кадкадъ нагарчала.“

Настави Ђира далѣ своя приповеданѣ: како е у трговину као шегрть ступіо и одъ свога господара, кадъ е време фрушгуку было, съ рифомъ назанъ было, како му се то исто пре и после ручка, пре и после вечере, догађало, да е већъ онда проклињао онога мужа, коій е првый проналазо рифове; па како му е господарица суву попару кувала, и ела давала безъ соли и масти; да су му башъ трева ясно крчила кадъ е за тезгомъ стаіо, и бледнъ лицемъ ситу и веселу муштерію гледао, коя бы у дућанъ долазила.

„Ахъ, господичице прелепа,“ заклони Ђира, „ђаво е све хтео быти само не шегрть, и за то вамъ се учтиво исповедамъ, да самъ башъ ђаволске муке трпіо, докъ самъ се једномъ већъ шегрта опростіо, и трговачкимъ калфомъ постао. Као такови нишао самъ више годиња по свету, докъ се опетъ у свой завичаи не вратимъ съ намеромъ, да туде трговину отворимъ. Камена тврда срдца ньбо у моіой варошни, нехте ми нико ни толико новаца позаймити, колико бы ми доста было за дућанчићъ, и већъ самъ очаивао у моіой будућности, кадъ ето Богъ нашега стрица у варошъ доведе, коій не къ себи призове, новца, блага, очинска совета и сваке помоћи ни даде, да не сада човекомъ гледате, коіе се жили живити.“

Анка е Ђира позорно слушала, докъ іой е сва страдања, коима е као малый ђакъ, као шегрть и калфа изложенъ было, испричао, и кадъ е приповеданѣ свршіо, могао е упознати, да іой у очима сузица сачуствованя трепти. На ово Ђира главу поклони и Анки на сайной сузици у собрани ласкателни речій топло се захвали.

Занета, да е Ђира тимъ начиномъ нешто задобіо, и то по свой прилици — Анкино срдце.

Приповедница намъ се концу приближава. Рекао бы господаръ Милошъ после неколико дана овако Ђири: „Я видимъ, да ти се моя синовица допада, а чини ми се, да и Анка башъ попреко те негледа. Айде сада, Ђиро, сине, да те женимъ.

Заненіо е Ђира одъ велике радости на ове речи и любіо бы руке старца Милоша, коій съ њимо безъ отезања до брата и до сине оде, и одъ њи Анку за њега испроси. Родительи му ньерку съ благословомъ дадо — а Анка? рекла бы она веселимъ гласомъ: „Хоћу тато, хоћу майко за Ђиру да поћемъ.

Затимъ — и ово се на брзо учини буду сазвани сватн, и по обичаю тадъ се пировало. Као се свадба довршила, одпутую господаръ Милошъ, Ђира и лепотица Анка, те сретно своимъ се кућама врате, где іой срдечно дочекаю.

За Ђиру бы селани, кадъ му младу црнооку газдарицу угледаше, ово казали: што е грозно, то е напао.

Поредъ лепе Анке добіо е Ђира и лепи новаца: две хиљаде талира. Сада онъ трговину своју на ширу ньему темељю оснуе, срећа му верна остала, да е за неколико година свое новце подесетостручіо, и ено га опетъ у варошн, гди е простреную двокатницу купіо, и дућане отворіо, кои су напуњени съ есенціама.

Ђира обожава свою Анку съ коіомъ у љубави и слоги живи, и дао имъ е Богъ сничића, коій већъ трчкара и свашта бабља, да е човеку мило гледати и слушати га.

Старый господаръ Милошъ, коій е заиста єдинъ великодушный мужъ было, и сынъ Србинъ — Немацъ бы у подобное случаю рекао: драгій камень одъ найчистіе воде — међутимъ се преселіо у больій светъ. Спомиња га Ђира сваки данъ, говорећи: Онъ ме е газдомъ учинио, и да њега ніе было, одпутовао бы Ђира у ове земље, гди биберъ расте.

Ини порошани предъ Ђиромъ се страхопочита-

телно клањню, одкада су дознали, да є то башъ права истина, да Ћира илого новаца имаде. Уполан бы опетъ другій говорили: требало бы, да Ћира свое имо пронепе, єръ онъ нія више Танковбркъ, него управо Дебелобркъ, почемъ є найдебльій хилядарь у нашой варошп.

Своимъ пріятельма, кадъ га питаю, како му є и шта ради, одговара Ћира: „Како видите, радимъ све мало по мало.“

И то за сада нека буде доста. Другомъ ћемо приликомъ — друго шта преповедати.

(д.)

Ноћный догађай.

(Истинито.)

У двору зеленградскоме владаше дубока жалость. Мало и велико оплакиваше земальскогъ господара села Зеленграда, кога нагла смрть у петдесетой години свога живота сустиже. Пре два сата су га његови кучевни сажителп саранили были, цело є село покойника на гроблѣ испратило, затимъ се његова удовица, госпоя Юлияна, у дворъ вратила и ту є у тавной самоћи горке сузе проливала за мужемъ, съ коимъ є у нѣжной любави доседашньй вѣкъ провела.

Узрокъ нагле смрти земальскогъ господара овай є био: онъ є за дететомъ свога баштована, кое є у рибнякъ пало было и већъ се давило, у воду скочіо и исто срећно избавіо, но почемъ є тай данъ ика летна жестина владала и онъ савъ у зною био, кадъ є ово дѣло христіанске любави извршіо, то га є одна люта грозница потресла, коя брзо у грчевиту укоченость пређе, за коіомъ є смрть следовала.

Докъ су зидари око гробнице радили, у коіой мртво тѣло лежаше, долазили су селяци и бацани разно цвеће, венце и по кою грудвицу земѣ у гробъ, затимъ бы тужнимъ гласомъ говорили: „ахъ, ту нашъ лежи нашъ благодѣтель, добрый нашъ господинъ, коме захваляти имамо, што нашъ є школу, цркву подигао, куће оправіо, што насъ є повагао новцемъ и мудримъ посавѣтованѣмъ, нека му душица у раю буде и нека тамо небесну славу ужива.“ „Аминъ, аминъ,“ рекли бы на то зидари, кои су се журили, да гробницу завидаю, почемъ є запарный воздухъ надъ земльомъ лежао и олуя већъ се предсказивала.

Слушао є ова и гледао некій странай путникъ, кога є путъ покрай гробља у село водіо. Єрбо су врата одъ гробли отворена стаяла, то є онъ ушао унутра, да види, шта се ту ради а своѓъ пратіоца, коій є єдну велику кожну торбу носіо, одправіо є напредъ у село, да му у гостіонници конакъ преправи. Кадъ су селяци, коихъ искрена жалба за земальскимъ господаромъ иностранца превећъ є тронула, потомъ своимъ се кућама враћали, пригаую се и овай къ земьи, и узевши земѣчъ праха у руке, бацн га у гробъ, говорећи: „заслужуе мужъ, кога народъ єдиодушно хвали, да му се после смрти име прослави.“ Туђинъ ово рече и оде полагано у село, да туде конакуе.

Међутимъ предћестици буръ, прни, густи и впоромъ натерани облаци, све више се приближаху, громовне стреле летаху већъ амо тамо, поедине водене тежке капи падяху съ висине на земью, поиви се затимъ неко необично грозно урланѣ и звиждањѣ по воздуху, чињше се, као да се є земли затресла и — олуя почне бесинти тако нагло и силно, да су исти зидари на гроблю, коя су гробницу до єдногъ налогъ отвора већъ сездпали были, рвадъ своя свой оставити и спасеће у хитроме одбегу тражити морали.

Олуя є дошивле ноћи трајала. Кадъ се узмућена паривь умирила, укаже се опетъ месецомъ и звездама сиоће небо, и земля лежаше у тихоме сну, светлосћу великолепномъ обасута. Спаване она као какво детенце безбрижно у колевци. Но две су особе одъ овога покоя изключене биле: жалосћу обузета удовица, госпоя Юлияна, коя усамћена у лепоме двору плакаше за мужемъ, и странай путникъ у гостіонници, коій такођеръ спавати немогаше, те при отвореномъ пенцеру стаяше у своіой соби и занешћено у ноћно звездно небо гледаше. Напоследку ноћна га тишина замаза, да є собу оставіо и напоље изишао. Шетао се полагано крозъ село и тако изненада дође до самога гробља. Оставши су зидари врата отворена, кадъ су синоћъ одъ олуе своимъ кућама нагнли, туђинацъ баци погледъ унутра на гроблѣ и смело уђе, почемъ є био мужъ, коій страхъ нія познавао.

Ишао є на стази поредъ крстова, коихъ надписе при светлой месечини читати могаше, и скоро дође до гробнице, у коіой є земальскій господаръ лежао. Опази туђинацъ, да є гробница ошћа нешто отворена, приступи ближе, и завири унутра. Зраци месеца падали су крозъ отворъ у гробницу и осветлавали њену унутрашность, угледа садъ онъ мртвачкій сандукъ, и живостна уображена моћ представляше му подобно хранилиште, у коме ће данасъ сутра и самъ лежати.

Съ пекомъ потайнонъ грозомъ, коя кодъ сличпи приликa и найхрабрієгъ мужа често обузима, одврати туђинацъ погледе одъ гробнице и ступи натрагъ, кадъ — на єдномъ некій мукый гласъ до ува му допре, на кое онъ зачуђено стане, да послуша, одкуда тай необичный гласъ долази? Но све остаде опетъ немо и дубоко-тихо, и онъ бы мислію, да є неправо чуо, кадъ — се истый гласъ опетъ поиви. Садъ онъ задржи у себи повећто душакъ, да се болѣ о истини тога гласа увери, те до скоро чуе неко єцање и ядиковање, кое управо изъ гробнице до њега допираше. Затимъ следоваше ићше цвиљење, и кадъ онъ срчано у гробницу загледа, могао є опазити, како се заклопацъ сандука съ праскомъ и съ тропотомъ крене, докъ се напоследку не одвали и на страну не падне. Садъ мртвацъ полагано изъ сандука се подигне и до колаъ у њему седећи круте погледе около себе баци и празнимъ гласомъ заиука: ахъ, жива су ме саранили! Свемогући Боже, смилуй се на мене!

На овай гласъ туђинацъ, пошто себи страховиту истину представи, да земаљскій господаръ мимоиртвъ само у гробницу лежаше, преко отвора гробнице се нагне и ове утешителне речи изъ мртвихъ уставшему докаже: Неплашите се, Богъ вамъ ето шаље помоћи, и бићете скоро спасени, те нимайте за кой тренутакъ ioштъ страпельивости.

Хвала Богу, кой ни анђела избавителя посла, бы одговорїо на речи туђинца.

Овай садъ хитро разбаци каменѣ око гробнице, разшири отворъ и спусти себе вешто у ню, наслони потомъ закловацъ сандука тако, да е онъ спранъ отвору криву равнину сачињао, помогне тада своме ускрснувшему ближнѣму, да се е савъ изъ сандука дићи могао, положи га на заклопацъ и срећно га изъ гробнице изтура. За њимъ онъ брзо следоваше и баху садъ обойца изванъ гроба.

Избављѣный мужъ дигне руке къ небу и рекне разнѣженимъ гласомъ: хвала ти Боже, што вехъ слободно дихати и красоту овога света изъ нова гледати могу. Затимъ загрли иностранца и говораше му: избавителю мой, добрый племенитый муже, водите ме куи моюй, где ми жена тугуе. —

То е и онако моя намера быо, одговори му избавитель нѣговъ, но вы сте ioштъ яко слаби, веома сте узбуђени и зато ми допустите, да васъ моимъ плаштомъ огрнемъ и куи вашой носимъ. Богъ ни дао толико снаге, да ћу васъ одиети моћи.

Туђинацъ быо е човекъ якъ, високъ, и потомъ донесе онъ на своимъ рукама земаљскогъ господара безъ сваке незгоде къ двору. Свитала е већъ зора, кадъ су до двора дошли. На поникъ посіоша тако драгоцѣ бремена отвори єданъ слуга сполашна врата и, пошто е умотріо своїъ господара жива, падне предъ нѣга на колена, изљуби му руке и ноге и одтрчи съ блистаюћима се одъ радости очима у дворъ, где яснимъ гласомъ запикаше, да е господаръ изъ гроба устао и да се већъ живъ читавъ къ двору повратіо.

Кадъ е госпоя Юлїана, кои е у собици своіой бдила и читаву ноћъ у непріятное размишљаню провела, ове речи слуге чуя, као трескомъ грома узбуђена похитила е наполѣ и, уследавши милогъ садруга, падне му око врата любећи га и сузе роніећи, кое бы му бледо лице оросавале.

Туђинацъ, боећи се, да небы промена међусобне тимъ силнихъ чувствованя, што су съ нигимъ прелизкомъ одъ потпитаваюће жалости къ превеликой радости скончана была, на тенъ уставшега господара опасно дѣйствовала, улюдимъ гласомъ опомене госпоюу, да ће одъ потребе быти, сва яка упечатлена и напрасна поколебања душе одъ нѣга уклонити и о томе се побринути, да пріятно мировати може, докъ се спасинъ не опорави.

Госпоя послуша туђинца, коме се садъ као избавителю нѣногъ супруга одъ гробне сирти у самоне гробу топло захваљиваше, и замоли га, да сходне наредбе учини и кодъ ньи у двору остане. Овай дакле господара помоћю ньихъ служителя у постелю однесе, ту га нанести и одма тей скувати даде, кой бы га грело и крепіо. Пропита затимъ за лекара и, кадъ чуе, да се таковый у оближньой варошици налази, пошаће безъ оклевања по нѣга.

После два сата стигао е лекаръ и на радость свію, пошто е господара прегледао и потребна средства преписао, изрази се, да се истый извану сваке опасности налази, те да ће до неколико дана подпуно здравъ быти.

Међутимъ се и по селу резлегао гласъ, да е господаръ изъ гроба ускрснуо, и врлияку садъ мало и велико у дворъ, да га виде, поздраве, и да туђинцу, кой га е избавіо, на дѣлу толике љубави захвалу свою изиве. Загрување затимъ звона црквена, селяци свечано обучено одоше у божій домъ, где е свештеникъ ради срећна избављења земаљскогъ господара велико благодареће свемогућему Творцу поднео. По довршеной служби похите селяци на гробље, туде разгрне каменѣ и разконаџаю притвачкій сандукъ, те подељивећъ себе сваколикa, да бы свомѣнь нивали о овде збывшему се чрезвичайноме случаю, и да бы о нѣму ioштъ и деца нью-ва преповедала.

Докъ су селяци ова чинили, владала е у двору такоћерь весела живостность. Господаръ бы своима преповедио, да е у почетку, кадъ е већъ нимимртавъ на даски лежао, тужне гласе около себе слушао и разумевао, но да га е до после свесть оставила, и кадъ се е у гробу, пробудіо, осећао е у себи снаге, да разбіе хранилиште, кое га затворена држаше. Очаяваће, рекао бы онъ, кое самъ чувствовао, подпуно дознавши, да живъ у гробу, те за увекъ одвоенъ одъ бела света лежимъ, немогу ванъ описати, доста кадъ кажемъ, да бы и одъ страха брзо опетъ у тамноме земљѣ дну умро быо, да ме ніе, пошто самъ свемогућега Бога у помоћь звао, некій чудноватo милый гласъ осиећіо, кой ми говораше, да се неплашимъ. Садъ знамъ, чій е той гласъ быо и зато вами, любезный иностранче, коме срце мое право братства дае съ речима благодарность мою на дѣлу избављења одъ смрти ужасне довольно изразити немогу. Будите ми одъ данасъ найдражіи мой пріятель, делите самномъ сва добра, кои имадете, и неостављайте ме више. Но молимъ, да ми кажете, ко сте вы, да потомъ и име ваше благословити могу.

Туђинацъ, овимъ речима у срце дирнутъ, љубко погледа господара и следећа му каже: О мени нема се много преповедати. Я самъ се родіо у овой вашой држави, и отацъ ми е быо трговацъ у варошици єдной, кой се зове Белобрдо. Я самъ имао ioштъ єдногъ млађега брата именомъ Николу, но то га е некій богатый ујакъ, кой е безъ деце быо, подъ свое узео, кадъ му текъ пету годину баше. Я садъ изучимъ трговину кодъ могъ отца, и быо ми е шестнаесть година, кадъ на мою велику несрећу сирочетомъ постанемъ. Мати ми е на годину дана пре ioштъ умрла была, и я добіемъ тутора, кой не е добро пазіо. Но до скоро ратъ се позва, непріятель навели на државу, освои међу осталимъ варошицу и Белобрдо, и съ оними е местомъ тако немило поступао, да оно оличкано буде и одъ пожара затимъ сасвимъ пострада. Я са другимъ становницима, кои су у бегању спасенѣ тражили, упутимъ се къ морскимъ обалама, ту се упознамъ съ єднимъ американскимъ трговцемъ, кой ме сажаливаше, што не е у зеленой ioштъ младости толика несрећа сустигла, да одъ собственa огньишта бегати и по свету тумарати морамъ — и овай не иностранный трговацъ

садъ къ себи у лепый пространый бродъ позове и наговори ме, да съ њиме у Америку пођемъ, обећавајући ми своју помоћь кадъ онамо дођемо. Тако и оставимъ отечество и у Америку одпутујемъ. Американацъ є своју речъ честно држао и мене својимъ пријательима препоручіо, кои ме у трговину приме. Срећно самъ напредовао и за десеткъ година не зависнимъ и самосталнимъ трговцемъ постао. Затимъ самъ се оженіо и ту писамъ дуготрайне среће имао, єрбо ми є смрть моју добру супругу, пошто самъ съ њоме у срдечноме споразумленю три године прожіо, заєдно са дететомъ отела, кое на свиси имадаше. По другій путъ писамъ се женіо и тимъ више за трговиномъ пшао, те тако кроз четрдесеть година, кое самъ у Америци провео, набавимъ себи приличанъ иметакъ. За цело пакъ време мога бављења у Америци писамъ за моје сроднике у Европи ништа чуо, и самъ у мени жеља се разбуди, да се натрагъ у мой завичай вратимъ и тако остале дане мога живота пробавимъ. Јучерь дакле, кадъ самъ у ове предѣле стигао, кои ми се ако познадоху, сарнемъ с' главнога друма, пославши кола напредъ у ближню варошицу, и пређенъ єдномъ слугомъ ано дођемъ. Ште се є затимъ догодило, зна се.“

„Ние ваше, молимъ, ние твое“ — повикне садъ господаръ двора, кой є преповедалца дубокомъ позорношћу слушао и на нѣгове речи све узбуђенімъ се показао.

„Я се зовемъ Янко Дубровчанинъ —“ „тако є дакле, како сань преучувствовао — ахъ брате Янко, я сань твой братъ Никола, кой сань учено ние и нѣгова добра наследіо. Ты ми дакле, братъ брату, животъ спаси!“

„Милостивый Боже,“ ускликне садъ Янко, часъ брата, часъ сина спсердно грлећи и тоше братске полюбце нимъ давајући. Садъ самъ цѣлъ нога путовања получіо, хвала ти Боже на твоіой неизмерной доброти!“

Браћа проведоше после овога догађаја іошть многе године у нѣжной слоги и не расташе се већъ єданъ одъ другога.

Грозни случаи, когъ укратко приповедасмо, дадо повода земальскоме господару, да у селу Зеленграду мртвачкій домъ заведе, кой тамо до данашњѣга дана обстои. Мртваци безъ разлике морао се у тай домъ пренети и ту подъ надзиранѣмъ вешти' људи' долге остану, докъ се подпуно увереєъ не задобіе, да су збиля мртви, и онда текъ се допушћа, да се сарањати могу. Народъ є у осталомъ съ овомъ наредбомъ задовољанъ, што утѣху имаде, да му се већъ нитко живъ (нимо-мртавъ) сарањти неће, кои бы потоме у гробу опетъ оживіо, те у њему одъ велики' јука и патња, кое описати ніе можно, изнова умрао.

(А.)

Чертиње изъ животињскога царства.

I.

Исето є одъ вернюсти свое спрамъ човека хваљено. Ботинао га газда како му драго, гонію, терао га одъ себе, оно се враћа, понаша се пакъ, ласка предъ господаромъ, докъ му опай само рука пружи те благимъ речима къ себи га призове. И зашто исето све то чини? Можда зато, што батину люби и поредъ све іошть више газду, кой га біе? Тешко. Газда исето рани, дае му ждерати, и то є єданъ одъ найглавнію узрока, што исето тако привержениъ и потомъ вернимъ своме се газди указуе. Недостаи ли ране єрбо газда сань нема што гледати, или што є умро и исето безъ господара остало, онда ово у белый светъ одѣ, тумара ано тамо и новога газду тражи, нађе ли га, добіе ли гдегодъ кору тврда хлеба или подоста костію, а оно туде заостане и новоме газди исто тако ласка као одире староме. Има и паса, кои газда' свои' лишени у пустошъ оду и тамо се у самоћи подивлаче или пакъ съ курцима помешаю. На последку има іошть такови паса', кои любе слободу и потомъ своје газде изневере те съ единомишленицима камо у далекій светъ пођу, те се сложе у єдна тако рећи грађанско дружтво и међу собомъ неку републику склопе, у коіой сви єднака права имаду. Такова' исетина' република', конца обично єдна матора псина влада, кою изборъ више други' паса' окружава и своимъ савѣтомъ подпомаже, да она небы границе законите слободе преступила и потомъ у поодине особе дрзновено дирнула — ниде имено у западной Америци, и о овимъ псетиныхъ републиканаца нѣмо садъ нека спобштати.

Вероятно є, да су предци ови' четвороножни' републиканацъ' негда поштене господаре у изображеноме свету служили и можда зато, што су због своє превелике и претопле вернюсти биѣнини били, или што су гладовати и при лацу урлати и кокаска друга гонѣна подносити морали, широко већъ полѣ тражили и у пустиню одбегли. Доста, да се данашњіи' дана по неизмерно пространимъ пустарама западне Америке поодине населбине одъ сама' паса' налазе, кои у доброй слоги живе и своє домове храбро одъ душманского насртаня одбрањавају.

Єдна такова псетина населбина нетъ до десеть хиляда становника брои. Свака фамалія имаде свою у-годну пештерицу, у коіой живи, и потайни ходници воде изъ нѣ наполя на две стране, да се тимъ лакше спасити може, ако іой каква опасность прети. Предъ сваком пештерицомъ єдно псето стражари, кућа пакъ найлаторіевъ паса средиште места заузима и на брежульку стои, одкуд владарь са своимъ плабранимъ помоћницима своју државу прегледа и сходне наредбе давањемъ на обштество падае.

Међе ови псетни република чуваю найчіи пси, и ако се изъ далека тигаръ или каква друга крволочна звѣрь укаже, то ови бодри стражари одма страшно заурлаю, да кое цело република безъ отезања на

ноге юначке скаче, до међа' први и туде душмана срчано дочека. Замегне се затим крвавый бой у коему тигарь често ранѣнъ и тако изгриженъ буде, да скапати мора, но више пута тигарь и скоконъ улети међу псе, счеша ій по двое по трое на едапуть и съ грабежовъ своихъ срећно одбегне. Кадъ псине побѣду одраче, чуе се на далеко њихово прекосно весело лаање, у противномъ случаю уралю тако тужно, да ій само дана уближити може, састоћа се изъ пацова' и мишева', кои по пустарана у обилю трчкаре и конца се псине обично равне.

Путници и Индијанци, кои по пустарама западне Америке безплатежно лове, само главу морени нападаю на републиканске псе и тада гомилама ій побію, њиховимъ се месомъ одъ нужде питаю, ако прежъ ово вкусно е и славе одъ коњскога меса.

Кадъ република одъ ратовања са спољашњимъ душманима мируе, уживаю њени жителы дане красне и пуне радости. Онда се сунчаю предъ своимъ кућама, играю се, скачу, долазе едно другоме у посете и служе Индијанцима, кои се съ белимъ светомъ до пожа боре, за лепый примѣръ узаимичне любави. Настане ли преке, кадъ нужди одрасли пси за кућна трче, онда љубопорность свое жертве изискуе, буде ій и ранѣни' и мртви', тако, да владаръ републике, матора т. е. она псина, кои съ брежулька све около себе прегледа, своимъ се правомъ служити и за уздржати добарь поредакъ у републици остале псе оштро продрнати и одвоити ій мора. Ово владарь са своимъ љубима хитро напосле и кривда трази, коима тада одъ, видими су инаци нѣгове непреоделиме моћи. Преповедаю до душе путници, кои су сведоци овимъ призорима (сценама) были, да и владара при сличнимъ приликама љубопорна чудь понешто тишти, но изнитателы природе, кои ствари овога света са гледишта хладне озбилности сматраю и за шалу на полю науке незнаю, неле да е то гола лажь.

Међу правама, кое свако псето у републици уживa, найзнатнія су ова: 1.) псету е слободно лаати, коликогодъ му воля, питко зато и непари; 2.) нема газда', кои бы га гонили, и зато нема ни батина'; 3.) на пацове и мишеве, коима се равне, нѣиду сви едно право, што ухвате њихово е и питко њих нетражи десето одъ онога, што улове; 4.) слободно имъ е изъ републике селити се, када и камогодъ хоћѐду, питко ій необуставя; 5.) свако е псето у осталомъ обвезано, кадъ редъ на исто дође, да стражари и противъ душмана иде, зато пакъ, кадъ се побѣдно врати, имаде слободу, по републици скитати се и потомъ спавати и хркати дотле, докъ му се то недосади.

Изворе, изъ коихъ ова написмо, есу путописне књиге о западнай Америци, а имали смо и прилике съ единимъ американцемъ разговарати се, кой е лане овуда прошао, и на наше питање, да ли се по пустарама (прерійама, како иначе казу) западне Америке збиля неке псетне републике налазе, сва она потврдіо, кои нало пре изпреповедасмо. Има изванъ паса' и други' животина', кое у далнъой Америци, где већъ изображеность престое и пражитель американскій, дивльій т. е. Индијанацъ као слободанъ ловацъ живи, свое републике имаду, но о њима нѣко другомъ приликомъ говорити.

(д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Због мале воде на Сави морао е изъ Сиска са четири натоварена шлепа до села Витовици пресѣсти народбродъ „Драва“ туде стати и одъ Земунске агенције помоћи тражити, да се терети на више плиткови претоваре и возидба потомъ безъ препоне настави. Село Витовица удаљено е одъ Земуна на шест до седамъ сатій, зато захтевана помоћь брзо овамо стиже, есамли срећно ее претовари, но на сатъ лалъ одъ тога села више едакъ шлепъ на потайно изшекъ у води, и добіе кросъ то пукотину тако, да се е одъ товара, кой се е састово изъ колониала' и други' есалата, слабо шта избавити могло. Штета дубока зависа и износи пако њих казну више одъ тридесетъ хиљда' форинти у сребру. Она несрећа догодила се 4. о. м., и преповедаю имъ, да е одъ сама шлепера и други сладки ствари вода около брода често заслађена была. Значила е помесія на место страдања одма изнаћи, и онай догађей обратиће како чути могосмо, више поворности изнова на њега полицію перешено питаньа о регулираню Саве рѣке. —

ПРИЧИЦЕ.

Некій Турчинъ, кой е радо лоту воду пію — тако Турци зову ракію — дође едноме Христіанину у кућу. Онай га позвати съ ракіомъ како кади и Турчинъ затимъ добро наквашеке кућа поће. На путу сусретне га другій Турчинъ, кой га запита: Одкуда ты Ибрайче, и зашто ми се тако кіпиш? Управо изъ шенка ти долазимъ, одговори запитаный, него чини ми се, кио да пауци нетле лоту воду пуваю, те иде ми садъ пара одъ те Ђаволске воде у мозакъ и зато ти се тако кіпи жорамъ.

Шта судиш ты о новимъ модама? запита пријатель пријателя. Да су девојчице, кое ћеду се до сутра збабити — одговори имъ на то некій старацъ, кое ій е слушно было. —

ТИХИ ПРИЯТНИ РАЗГОВОРИ.

Еракъ и Петакъ.

Еракъ. Збыля, знаш ли француски, Петаче?

Петакъ. Незнамъ, а ты Ерате?

Еракъ. Незнамъ ни я.

Петакъ. А ми дедъ, да се сложимо, па одъ све муке да учимо — сагласни.

Еракъ. Шта ти ради жена, Петаче?

Петакъ. Ено е, где се бели; а твоя, Браче?

Еракъ. Ено е, где се руменя.

Петакъ. Е, тако е, сваки за себе шира.

КОРЕСПОНДЕНЦИЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину Б . . . у К . . . и. Неки слогъ безъ човека. Слогъ е човекъ, рекао би одинъ Бигонъ, кой е замета дѣломъ показао, да лепій слогъ дражи и ближи. Треба намъ зато прво мислити, и то дубоко мислите, на кадъ намъ мисли съ предметомъ се слажу, онда ћемо и сходне речи лако наћи, поима говорити или писати ваље. Туђинцу, кой нашъ језикъ незна, опростићемо, ако стрешя противъ граматики, но нашинцу изложенъ е строгой критики и захтевано одъ њега, да намъ баръ тако говори и пише, да га разумети можемо. Шта сад да вамъ кажемо о слогу новеле, кою намъ послате, и кои е пуна тамни мисли, представлени и чувствована' превише? Шта значе потомъ ове речи: „случайша господичице, ваши же погледи оконшше, ихъ! (при овимъ речима киселю бы читатель, да ковачъ съ чекићемъ на ковиа новеле замаха.) На шта ће и ово рећи: „ватра изъ ваши очію срце ми пробада, ихъ!" (Одъ када и ватра бодежомъ постаја? плати можићемъ, кой срдце пробада? ихъ, сдучайша господице — допустите ми, да ваша спитета употребливамъ — господичици ће вамъ се захвалити на нашему слогу, почемъ ю свирѣпомъ деспотицомъ правите, кои своги обожавателя окива, пробада и башъ лито мори.) Не, не, господице, „слогъ е човекъ" и зато шалимо нашему кмиству новелу опетъ натраг, да ю претресли и поправи, ако жели до после предъ јавность ступити и што наша нижу предъ светомъ образъ себи осветлати. Ово намъ е одговоръ на ваше пријательско писмо одъ 3. о. м., и мислимо, да сво нашой жељи угодили, што га ове пештянски дописи proprio exemplum (рада примѣра). Съ Богомъ.

ОГЛАСЪ.

Отворамо новый рокъ къ предплати на *Подунавку* за идућу последню четврть ове године. Предплатна е цена за овдашње читателѣ 1 (една) фор., за изванъске пакъ скупа съ поштариномъ 1 фор. и 15 кр. у сребру, и умоляваио свеколике п. н. любителѣ нашегъ књижества, кой предплатити намераваю, да предплату ускоре и новце путемъ поште у напредъенимъ писмима на насъ пошљю. Томъ приликомъ позиваио такођеръ и оне наше читателѣ, кои су се съ предплаћиванѣмъ закасили, да намъ заосташе новце послати и тако старый дугъ намирити изволе.

Примѣћаваио іошть и то: да свака ц. кр. поита предплатна писма съ новцима прима.

У Земуну, 6. Септембра 1856.

Уредничтво Подунавке.

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,
клонферскій найсторъ
у Господской улици у Земуну

обявлює почитаемой поблици, да е онъ клонферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свакадъ потрудити, свакій у свой занатъ падајући налогъ точно и сумно извршити.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Wohnungs-Veränderung.

Das früher in der Herrengasse gewesene Uhrmachergeschäft des Unterzeichneten befindet sich jetzt im ehemals Herrn Demeter Lolio'schem Hause. Ebendaselbst im ersten Stocke das Modistingeschäft der Gattin desselben.

Hermann Watzek,
Uhrmacher.

Одговорный издавитель: І. К. Сворчъ. Печатано изъ типографіи І. К. Сворча.

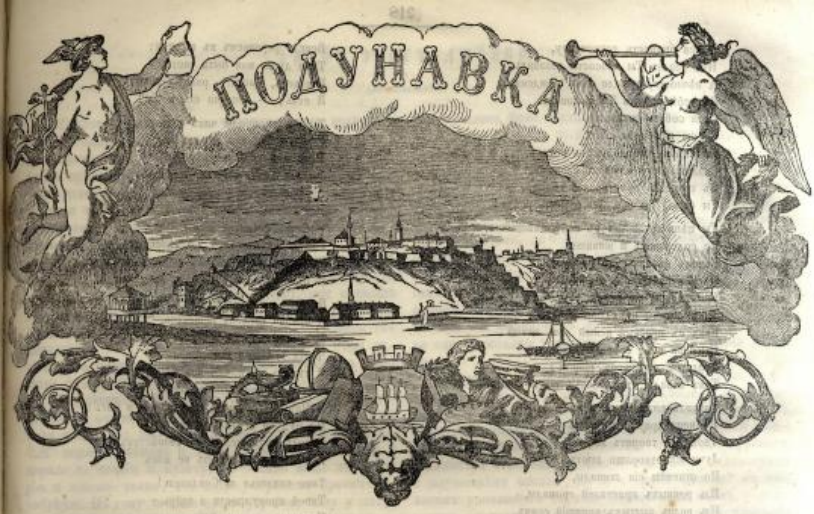

Број 28. У Земуну 13. Септембра 1856. Година I.

Овай листъ излази сваког Четврта и цена му є за годину 4 форинта, за пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштарина такође износи за 6 месеци 30 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код свие поште или поштаи коима слугателя или управо код издавателя у варошкимъ писмима, а у Кнежевини Србіе у главной книжари Велимира Валовића у Београду. За остале земља се за ред 3 кр. ср.

Б О Г Ъ.

Од Державина *)

О Ты, пространствомъ безконечный,
Живый въ движеньи вещества,
Теченьемъ времени превѣчный,
Безъ лицъ въ трехъ лицахъ Божества!
Духъ всюду сущій и единый,
Кому нѣтъ мѣста и причины,
Кого никто постичь не могъ,
Кто све собою наполняетъ,
Обемлетъ, зиждетъ, сохраняетъ,
Кого мы называемъ: Богъ!

Измѣрить океанъ глубокій,
Сочесть пески, лучи планетъ,
Хотя и могъ бы умъ высокій, —
Тебѣ числа и мѣры нѣтъ!
Не могутъ духа просвѣщенны,
Отъ свѣта Твоего рожденны,
Исчѣдовать судебъ Твоихъ:
Лишь мысль къ Тебѣ known стремится держаетъ,
Въ Твоемъ величьи исчезаетъ,
Какъ въ вѣчности прошедшій мигъ.

*) Ова умна сочинења, кои су рекли бы златнимъ писменима написана и по лицеоме свету слављена. Такво є сочинокъ и ода пре четредесетъ година превинувшегъ руского пѣсника Державина, кою є тай незаборавимый духъ о Творцу неба и земѣ вечено и коёй є наслонъ: Богъ. Державинъ є ову оду своимъ снагомъ величественогъ своегъ духа, кожимъ та є Богъ оларіо было, пуномъ моћи чувствования и слогомъ високо-красних пѣсня, и тимъ силоме Богу найвишю похвалу на изобилю тако доброчинства, кога су ондъ озимъ светомъ називена, засита одушевљено приписо. Зато є вредно и пристойно, да се нега ода, почемъ се она као найлепшій цветакъ человѣчегъ ума, као потицајъ силне преко граница земѣ къ небу летеће душе одликує, у поштено людй обноси и — то є сада узрокъ, зашто мы овде ту преславну оду опетъ поштампасмо. Мислемо, да не то нашимъ читательима драго быти, и то тимъ више, што ће чисто руско нареч, у кому є написана ода писана, помоћю взаимена, кои є господинъ сподбитель у обзиру неки речи на концу сами достаўо, сваки Србинъ лако разумети моћи.

Уредничество.

*) Гавріилъ Романовичъ Державинъ, избранный пѣсникъ руский, рођенъ у Казану 1743, найпре войникъ, потомъ подъ Екатериномъ II. у високимъ државнимъ звањима, 1802 позвителъ православія, живио є одъ 1803. до смрти свои (+1816.) у найвишемъ обзиру. Отъ природе редкимъ бистроумемъ обдарент, створио є сами изворна дѣла, и нарочито оде, кои се све пѣсничкомъ златомъ сайо одликую. Читао сами негди, да є наскоро остатакъ ове, кои є одъ приложена, Хинезскій царь ло превести и на свои у златотиснатиму у своме двору обесити.

С. К.

Хвоя бытность довременну,
Изъ бездны Ты вѣчности воззвалъ;
А вѣчность, прежде нѣкъ рожденну,
Въ себѣ самомъ Ты основалъ.
Себя собою составляя,
Собою изъ себя сіяя,
Ты свѣтъ, откуда свѣтъ истекъ.
Созданый све единымъ словомъ,
Въ творенья простираясь новомъ,
Ты былъ, Ты есь, Ты будешь вѣчнъ!

Ты цѣлъ существъ въ себѣ вмѣщаешь.
Ее содержишь и живишь,
Конецъ съ началохъ сопрягаешь,
И смертію живота даришь.
Какъ искры сыплются, стремятся,
Такъ солнцы отъ Тебя родятся;
Какъ въ вранный ясный день зимой
Пылинки нивя сверкаютъ,
Вратятся, вьются, сіяютъ:
Такъ звѣзды въ безднахъ подъ Тобой.

Свѣтилъ возжженныхъ жиліоны
Въ пезмѣрности текутъ;
Твои они творятъ законы,
Лучи животворящи льютъ.
Но огненны сіи лампады,
Изъ рдяныхъ кристалей громады,
Изъ полнъ злытыхъ нинящій сонмъ,
Или горящіе евры,
Изъ вкупѣ всѣ свѣтящи міры —
Передъ Тобой, какъ нощь предъ днемъ.

Какъ капля въ море опущена,
Вся тварь передъ Тобой сія.
Но что мной зримая вселенна?
И что передъ Тобою я?
Въ воздушномъ океанѣ ономъ,
Міры умножа жиліономъ
Створитъ другихъ міровъ — и то,
Когда дерзну сравнить съ Тобою,
Лишь будетъ точкою одною:
А я передъ Тобой — ничто.

Ничто! — Но Ты во мнѣ сіешь
Величествомъ Твоихъ добротъ;
Во мнѣ себя изображаешь,
Какъ солнце въ малой каплѣ водъ.
Ничто! — Но жизнь я ощущаю;
Несытымъ вѣкомъ летаю
Всегда пересѣкъ въ высоты;
Тебя душа моя быть чаетъ,
Внимаетъ, мыслитъ, разсуждаетъ:
Я есмь; — конечно есь и Ты!

Ты есь; природы чинъ вѣщаетъ,
Гласитъ мое мнѣ сердце то,
Меня мой разумъ уверяетъ,
Ты есь — и я узъ не ничто!
Частица цѣлой я вселенной,
Поставленъ, мнятся мнѣ, въ почтенной
Срединѣ естества я той,
Гдѣ почалъ тварей Ты тѣлесныхъ,
Гдѣ начанъ Ты духовъ небесныхъ,
И цѣпь существъ связалъ всѣхъ мной.

Я связь міровъ повсюду сущихъ,
Я вранна степень вещества,
Я средоточіе живущихъ,
Черта начальна Божества;
Я тѣломъ въ прахѣ исчезаю;
Умомъ громамъ повелѣваю;
Я Царь — я рабъ, я червь — я богъ!
Но будучи я столь чудесенъ,
Отколѣ произшелъ? — безвѣстенъ;
А самъ собой я быть не могъ.

Твое созданье я, Создатель!
Твоей прежудости я тварь,
Источникъ жизни, благъ податель,
Душа души моей и Царь!
Твоей то правдѣ нужно было,
Чтобъ смертну безду преходило
Мое безсмертно бытіе;
Чтобъ духъ мой въ смертность облачился,
И чтобъ чрезъ смерть я возвратился,
Отецъ! въ безсмертіе Твое.

Непзглаголанный, Непостижимый!
Я знаю, что душа моей
Воображенія безсильны
И тѣни начертать Твоей!
Но если славословить должно,
То славить смертныхъ невозможно
Тебя ни чѣмъ иншмъ почтить,
Какъ нихъ къ Тебѣ лишь возвышаться,
Въ безмѣрной разности теряться
И благодарны слезы лить.

Сообщіо: Савва Коларскій,
Парохъ Долованскій.

Примѣчанія. Ради лишшаго понимания ове божественне оде славнога Державиноги ума, нашао сам за нужно, веле у њой не убоште разумителне рѣчи и конструкціе онѣ превести и нашим рѣчма пятолковати, као:

У 2 строки ст. 2 сочесть, изброити, v. a. zählen, aufzählen; ст. 7. наслѣдовать, v. a. докучити, постигнути, erfinden; ст. 8. лишь, adv. само, токъ, само, тек, blos, kaum; известись, v. r. у пыс подигнути се, уздигнути се, узлетати, sich emporheben, sich emporschwingen, in die Höhe schwingen. — Строка 3. ст. 1. довременну, adj. пре свю времена написана ствар, существующій, der vor aller Zeit verhandene. — Строка 4. ст. 1 цѣпь, f. ланацъ, die Kette; въ себѣ вмѣщать, у себи заключивати, у себи содржавати, имати, in sich fassen; ст. 3. сопрягать, v. a. свезати, скончати, саставити, binden, knüpfen; ст. 5. сыпаться, v. r. (о зарницама,) расыпати се, разсути се, sprühen; ст. 8. пылинка, f. прашак (найлака врпша прашка,) итомъ, das Stäubchen; сверкать, v. n. блистати, трептити, blinken; ст. 9. вертѣться, v. r. вртити се у округ, окретати се у неколко, freisen, sich umdrehen; змѣиться, v. r. wallen; ст. 10. „тамъ звѣзды въ безднахъ подъ Тобой,“ т. е. тако тамну, или тако се разсипао звездје у безданах подъ тобомъ, so stehen die Sterne in den Abgründen unter Dir. — Строка 5. ст. 3. творить, v. a. направљати, ко коњу (у кдаство) приводити, verfertigen; ст. 6. рдяный, adj. црвен као ватра, ватрене боје, feuerroth; громада, f. гомила, множство, der Haufen, die große Menge; ст. 7. кипящій сонмъ, eine tobende Masse. — Строка 6. ст. 5–7. „въ воздушномъ океанѣ ономъ — створитъ другихъ міровъ . . . . .“ т. е. и кадъ и свѣтове, кои се у оном воздушном океану налазе, још толико других свѣтова умножих, онда бе . . . . . ипи wenn ich die Welten in jenem Luftocean hundertfach mit einer Million anderer Welten vervielfache, so wird auch das, wenn ich . . . . Строка 7. ст. 7. паренье, n. лет, полет, der Schwung; ст. 9. вникать, v. n. испитивати, истраживати, forschen, ergründen. — Строка 11. ст. 4. тѣнь, f. сѣнка, сѣнка, der Schatten; ст. 5. если (если,) с. ако, кадъ, wenn, falls; ст. 9. теряться, v. r. губити се, изгубити се sich verlieren.

С. К.

Татба због љубави.

(По немачкоме.)

Госпођа Емилија В . . ., удовица једног пруског мајора, одпутовала је из Берлина, у коју је досадљ пребивала, даље у рајнске предеље, где је неко добарце притежавала. Једанпут керку, девојчицу од десет година, коју је име било исто као и матери, водила је са собом, почеш је напер имала, да ју сама воспитава и учитељку јој набави, са којом бы она при обучавању садјејствовала.

Покојный је мајор на берзи прво своих пријатеља државне папире каквих куповао и продавао, и тим начином прилично новаца стекао, које је својој жени остављо. Удовица дакле приспевши на своје добарце упусти се у велико газдовањ и за неколико година стече себи знатно богатство, да су ју њени суседи тога ради до после и женским Крезусом прозвали били.

Међутим је њена керка у науками добро напредовала и на концу шестнајсте године свога живота била је она као неко чудо женске учености спатрана. Од нарави озбиљна и више мужког духа слабо је марила за поезију и музику, но толико више за историју и такова знања, која моју уображења превећу не узбуђују. Ка тому је била витка узраста, лепа у лицу, црноока, но погледа хладна, и рекла симо онда, кадь бы говорь био о интежким забавама, као што су јахање, ловачка занимања, мачеборство и овима подобна.

Међу комшијама, са којима је госпођа Емилија у лепој слоги живила, био је најугледнији један грађ Б . . ., који је подоста могућань било и свој род од старог племена изводио. Овај дакле грађ посећивао је кадкадь госпођу Емилију, и тим приликом довођше му се њена кћи, млада госпођица Емилија, тако добро, да се је одважио, по за своју једница сина од матере просити.

Грађонь синь Амадеј брзо је текь 22 године, и био је свршио школе те од отца допуштењ добијо, да за неко време ради болъег искуства по Европи путује и затим опеть у очину кућу се врати. Мислио је сада старый грађ Б . . ., да ће и госпођа Емилија нећутивь, докь зарученикь своја путовања допуши, пуно лепијех цветонь узрастити и зато је с матероњ, која је просидбу његову од свеј срдца примила, уговорь тай склопио, да по повратку сина брачный союз међу њима у животь ступи.

Мати је своју кћери саобштила, шта је ради њ са грађонь уговорила и потомь јој казала, да је у следству тога закључила у варошь се преселити и онде новоме стању сходиће обитавште заузети, докь се младожена неврати. Материна је намера била, своју кћери, која јошть салонскій животь није познавала, дражести и пријатности истога понудити и кроз то свету дљомь показати, да је она достојна звати се невестонь грађа Амадеја. Кћи је послушна била и склони се на материнску волю.

Госпођа Емилија водила је у варошь посао велику сајну кућу, и свако вече наодило се тамо собрано друштво, које се веселомь речитосьу и красномь дотепљивосьу одликоваше. Млади је Емилија укусь и обичај салона брзо схватила, те своњ је духовњ владала надь младињ и седогласнињ витезима, који су салонь њене матере посећивали.

Протекоше дани и младый се је грађ Амадеј одь путовања своја повратіо. По налогу отца ступи у салонь госпође Емилије, учини свој дубокій поклонь и буде добро примљень, но ново је већ после неколико дана примећити, да је госпођица Емилија њезина ова чувствована, која о поезији, музици и о другим красним вештинама говораше, са веома хладнонь одушевљености враћала. Ова су примећења на грађа Амадеја, који је лепь патрень младих био, непријатно упечатљења чинила, али пошто је са друге стране одзива и утеха, те ово изненадно убљавњање опеть му је срдце весељло.

Налазила се је у кући госпође Емилије нека млада женска особа, коју је Богь лепотонь тћа и душе богато наградіо био, и она је као читателька подь њ у служби стајала и, почеш је то синый вкусь и обичај салонскій захтевао, најновије производе красногь књижества јасно читали. Ово је она тако мило-звучно и одушевљено чинила, да ју је грађ Амадеј са великинь удивленьмь слушао и потомь са њоњ у разговоръ се упустіо, изь кога је увиђо, да је плановска лепотица, коју се Наталија зваше, једна врло изображена, дубоко чувствујућа, пажљива девојка. Кадь годь му то прилика допусти, разговараше се онь одсада са њоњ о предметима, на поезію и музику спадајућима, и своњ је почитањь одликоваше.

Наталија била је кћи једногь трговца, који је непеврок неких својих трговачких пријатеља пострадао и затимь нагло умро, тако дакле она, да своју матер њуденну бригу олакша, почеш је за отцемь осињ њ ошть више деце заостало, себи пристојну службу потражи и подь госпођ Емилије као читателька места нађе.

Овако ствари стајше, кадь једнонь госпођа Емилија одь отца грађа Амадеја писно добије, коега садржај ню силно тронуше. Писао бы јој старый грађ, да његовь синь Амадеј одь страсти картања болује, да му је за врекне свога путовања више одь двадесетъ хиљада талира дуга почињо, те да је све те новце у некој јавној игроници прококао. „И самь" закључіо бы старый грађ, „дуг нога сина ову дана додуше исплатію, да ни се честно име моје фамилије сачува, но једнако самь пажљіо, могућ закључного сина лишити наследства, ако се не побољша и страсти толико гадној играња съ картама једнапуть за свагда не одвоје. Ово ошть нека му буде прво и последње. Ви пакь милостива госпођо, судите садь, да ли је мој синь достојанъ Вашихъ се затомь назвати, пошто се бојти морате, да ће његова страсть за картањемъ мирь Вашегъ детета упропастити и срећну будућност истога уништити."

Госпођа Емилија саобштила је ово писмо грађу Амадеју у присуству њезине кћери. Грађ је писмо прочитао и затимь у души своји дубоко покољебиљ реко: „Истина је, што мој отацъ пише, страсть ме је

картама на целоме путу пратила, и самъ на његово име дуга правіо, когъ є како видимъ великодушно платіо, жалимъ садъ и каемъ се, што самъ га тако ако увредіо и повереньа, кое ми є поклонію было, на зло употребіо, те зато молимъ га за опроштеньа, као шта и васъ, милостива госпоа и тебе, мои мила невесто, скрушено молимъ, да ми опростите. Даякъ вамъ мою тврду ватежку речъ, да се одъ данасъ карте никада већъ додирнути нећу." Падне затимъ на колена предъ свою будућу пуницу, узме и полюби њену руку, и ова є сцена на духъ младе Емиліе такође силно дѣйствовала, те и она руку, коју јој заручникъ пружи, срдечно є пріймила и, пошто бы му сама мати казала была, да му она за садъ све прашта, полюби се невеста са своимъ заручникомъ, и тако ова непріятность на задовољство свію уклоньена буде.

Госпоа Емилія после тога одписала є старове грофу, да се синъ покаю и речъ свою дао, да се више неће картати, и да она њега зато зетомъ своимъ у напредъ назива. И самъ младый Анадей писао є отцу писмо препокорно, коимъ га молише за опроштеньа и обечаше давање, да ће се страсти картама за свагда већъ одрећи. Отацъ є у следству ова' писама' опетъ благимъ постао и у споразуменію съ матеромъ шестомѣсечный рокъ за венчаньа младенаца' опредѣлію, нарочито за сина придодаваюћи, да ће му на концу тога рока, ако онъ кроз то време дѣломъ покаже, да се къ старой страсти ніе повратіо, потребне новце шилати, да у варошп пристойну кућу водити може.

За младу є Емилію ласкательно было мислити, да є дражестна моћь њене особности младогъ грофа одъ страсти картама одвратила, и она га одсадъ любкимъ окомъ гледаше, граѣ Анадей пакъ речь свою тако є строго држао, да се ни изъ шала картій приватити ніе хтео.

Настане међутимъ шестый мѣсецъ за венчаньа опредѣлена рока, и неки млади сидруги, кои су чули были, да ће граѣ Анадей скоро у брачну спезу ступати, пође га садъ и понуде му, да у њиновоме друштву неколико дана, како то обичай изискује, као дверженикъ іошть слободно — весело проведе. Онъ њиновъ позивъ прійми и у друштву младихъ витезовъ изъ вароши одпутује.

Пиши бы они одъ пріятеля до пріятеля, гди су се частили и добро веселили. На овоме путованю стигну напоследку у неке топлице и ту се састану са више познати' свои' другова', кои су овде забаве ради задржавали се. При вечери, када бы ій вино мало разгрејло было, изнесе єдан сидругъ карте и понуди друженву малу игрицу, примѣчаваюћи, да ће се више изъ шале играти и то за мале новце и не дуже одъ пол сата. Свакій изъ друженва прійми садъ карту до єдиногъ граѣ Анадея, кой бы іомъ казао, да се картій не игра и да зато ій у руке ни узети неће. Но друженво ніе напровало и грофу дотле говорило, да и онъ карту узме, докъ овай не попусти и — какому други говораху — изъ шале картати се стане. Брзо є пол сата протекло, одъ шале доће до истине, одъ мали новаца до силни сребра и злата, граѣ Анадей заборави се, страсть га стара обузме, къ тому га пратила и несрећа кодъ игре, изгуби све свое новце, лати се затимъ своихъ пртења, сатова и другихъ драгоцености, кое є при себи имао, уложи ій. изгуби и ове, и позайми садъ хиљаду талира, оистављајући своіомъ честћу, да ће ій до осамъ дана повратити, ставп тада и тай новацъ на ліжну карту и опетъ — изгуби све и сва.

Граѣ Анадей пратіо се у варошп смућенъ и жалостанъ, што страсть свою обуздати ніе знао, што се є у томъ обзиру нередомнимъ показао, и какъ сврхъ тога цепало му управо срдце. Но залудъ му баку садъ сви уздисаи, приближиваю се већъ и данъ, гди є требало заимъ одъ хиљаду талира опетъ вратити, и ова га є брига тимъ више тиштила, што самъ при новцу ніе было, а и своіъ ніе имао човека, кому бы се поверити могао. Своме отцу ніе смео узрокъ назначити, чега ради хиљаду талира потребуе, да ій потомъ одъ њега заиште, єрбо се є бояти морао, да ће кроз то нѣгову наклоность за увекъ изгубити, хиваринна пакъ и другимъ непоузданимъ людима нехтеде се предати, што є изъ искуства прошлихъ година знао, да они честъ и ине своихъ дужника слабо кадъ штеде и у обште безобзирно сиьма поступаю. Напоследку реши се своіой невести изповедати, што му се догодило, и одъ ње помоћи заискати.

Госпоица Емилія слушала є своъ заручника доста позорно, и кадъ іой сва казаше, рекне му она хладнокрвно: я новаца немамъ.

Граѣ Анадей іой на то одговори: „Прелюбезна моя, помисли само, да моя честъ на коцки стои, ако я до сутра те новце не скупимъ и дугъ не исплатимъ. Мы знамо, да мати новаца имаде, узми садъ колико ми треба одъ ње, до неколико дана ћемъ ће све вратити, почемъ я се надати могу, да ћу одъ мога отца, како ми є онъ то већъ обрекао, доскора новаца добити."

На ове речи казала му є невеста нѣгова: „опростп, я одъ моя матере потайно ништа не узимамъ. Помози садъ себи како знашъ, я ти више немамъ шта казати."

Ово неучествованъ невесте немило є заручника дирнуло, доста срдито ю остави и куће своіой се повратп, размишлаваюћи на путу, шта да чини, и падне садъ на те мисли, да сутра самъ до своя будуће пунице оде, сву ствар іой искрено одкрије и помоћи одъ ње замоли. Надаюћи се доброме успѣху одъ овогъ поступка легне спавати.

Сутра данъ зарана пробуди га слуга и преда му єдно писмо, на коме подъ краткимъ насловомъ стаише речь: „хитно."

„Ово є писмо," рекне слуга своме господину, „варошкій листоноша мало пре донео, и мислимъ да ће важно за васъ быти, те самъ васъ зато пробудіо."

Граѣ отвори писмо и не мало се зачуди, кадъ у њему суму банкнота' опази, кои, пошто ю є изброво, управо хиљаду талира износила є. Очевидно писала є женска рука то писмо, но начинъ писана было є по-све изменѣнъ, и сано писмо гласало є овако: „Господине грофе! Вы ћете данасъ хиљаду талира требати, изволите ій садъ пріймати, а до неколико дана, кадъ одъ отца вашегъ новце добіете, вратите ій опетъ, како знате." Подписа ніе было.

„То є моя невеста писала," рекао бы граѣ, „она є у споразуменію съ матероиъ ово учинила и мене

крозъ то спасила. Хвала іой по хиляду пута.“ Затимъ се граѳъ хитро обуче и напише писмо на свогъ пріятеля, кому є имао новце послати. Онъ писмо съ новцима однесе на пошту, и текъ што є то довршіо было, паѵше предъ њега листоноша, кой му друго неко писмо изручи. Ово є писмо одъ његовогъ отца было, онъ га брзо отвори и одма му у руке прилична гомилица банкнота падне, праћена овимъ речима: „Драгій сине! При концу шестохѣсечногъ рока, когъ самъ ти до венчања твогъ опредѣліо было, шалѣмъ ти шестъ хиляда талира, да нуждне тромкове намирити можешъ, и надамъ се у осталомъ, да си речъ твою обдржао и гаданду картина страсть одъ себе одгонио. Буди ми здравъ и срећанъ, докъ ти опетъ пишемъ.“

Ово є писмо граѳа Амадеа обрадовало, но и уедно образе руменилом му обасуло, пошто му є собствена његова свестъ пребацивала, да є превећъ непостоянъ было и зато заслужіо, да га добрый отацъ строжіе погледа. Онъ се дакле у души заклиняше, да ће у будуће сваку карту као злу гую избегавати, и оде затимъ до госпоѳ Емиліе, да іой се поклони и новце лепимъ начиномъ опетъ поврати, єрбо є то у глави своіой држао, да му є невеста његова са знањемъ матере итросъ хиляду талира послала была.

Младый є граѳъ весело у кућу госпоѳ Емиліе ступіо, али скоро се разжалости, кадъ му ова преповедати стане, да є мало пре њену читательку Наталію у — таванцу одправила изъ узрока, што ю є поробила. „Я самъ,“ говорше госпоѳ, „случайно данасъ новце у номъ органу прегледала и нашла, да ми хиляду талира недостае, тражећи потомъ далѣ по органу опазимъ неку цедулицу, єю є, изволите ю читати, граѳе —“

Граѳъ є ова читао: „Милостивна госпо! Я нуждно требамъ хиляду талира, зато самъ се усудила, ове изъ органа, когъ самъ отворена умотрила, безъ питања и допуштења Вашегъ узети. До неколико дана добићете новце опетъ натрагъ. Ово мое писмо нека Вамъ буде намѣсто обезпећења. Опростите ми, єрбо ме є само крайна нужда натерала, да ово учинимъ. Наталіа М . . .“

Граѳъ є савъ пробледіо, кадъ є ова прочитао, госпоѳ пакъ Емиліи рекли бы далѣ: „ова безобразность одъ стране єдне служавке заслужуе оштру капиџу и я самъ зато Наталію суду предала.“

„Жао ми є, веома жао,“ одговори младый граѳъ, „што се є то догодило, и самъ прекараванъ сву штету попунити и молимъ, да сироту девојку пощтедите.“ При овимъ речима извади граѳъ изъ свое листинце хиляду талира, преда ій госпоѳ Емиліи, поклони се и оде.

Ишао є граѳъ управо до таванице, у којой се Наталія налазила. Допустіо му є таванчаръ, да се сињомъ разговарати може. Кадъ ю є умотріо, заб ностао му се очи одъ тихи' сузица' и онъ бы ій њежнимъ гласомъ рекао: „предобра моя Наталіе, вы сте себе великой опасности изложили, да мою честь спасите, и зато самъ дошао, да вамъ прво захвалимъ на толикой любави, коју я заслужіо нисамъ, а друго да се съ вами посавѣтуемъ о начину вашегъ спасења.“

„Господине граѳе,“ одговорила є Наталіа, „я самъ се случайно у обличьой себи налазила, кадъ сте ви вашой невести молбу предложили, да вамъ хиляду талира набави, и затимъ самъ учинила, што вамъ є познато, єрбо самъ мислила, да ће вамъ то драго быти. Овимъ монмъ поступкомъ паче су заграде, кое су њену нами крозъ председуе и разно станѣ обстояше, и садъ вамъ смемъ већъ казати, почемъ ме строгій судъ одъ васъ за свагда одделити нора, да се радо за васъ жертвуемъ. Ова моя чувствованія нису одъ юченъ, не, господине граѳе, одъ прваго трепутка, кадъ самъ васъ видила и съ вами говорила, све до данасъ нека ме є тайна моѣ руководила и на то склонила, да све моя мисли вами посветимъ. Немате ми дакле захваливати быти, я самъ єдно моіой судбини следовала, сутра ће се иный судъ ради мене држати, на онда — — съ Богомъ господине граѳе.“ Ове є речи Наталія нилимъ своимъ гласомъ изговорила, и граѳъ є осећао, да су оне прави изрази тихе искрене любави, коя граѳ, докъ є живота у души.

„Љубезна Наталіе,“ рекне садъ граѳъ Амадей, „вы сте дѣломъ показали, да ме любите, допустите ми дакле, да вамъ то исто и я покажемъ. Испао судъ како му драго, я васъ изневерити нећу. Съ Богомъ.“

Размишлао є младый граѳъ самъ собомъ, како бы одъ Наталіе сваку опасность уклонію, и кадъ затимъ кући дође, преда му слуга мало писмо, кое є госпоѳ Емиліи послала была. Ово є писмо овако гласило: Господине граѳе, моя ми є кћи текъ данасъ после Вашегъ одласка одъ насъ одкрила, какогъ є разговора синоћъ съ Вами имала. Наша є свеза кроз то решена. Прстенъ и друге дарове добивате натрагъ, и захтеваъ потомъ, да и прстенъ, когъ одъ мое кћери имате, што скорѣе іой повратите.“

„Ово ми є писмо башъ добро дошло,“ рекао бы граѳъ, кой садъ седне и на госпоѳ Емилію следећа одпише: „Милостивна госпо! Сардржай Вашегъ писма случайно се съ моіомъ жельомъ слаже. Шалѣмъ Вамъ зато по Вашой заповести прстенъ и друге дарове натрагъ и остаемъ пунимъ почитанѣмъ Вашъ покорный слуга . . . “

Ово писмо є граѳъ безъ одлагања одправіо и затимъ до найзнатнієгъ адвоката у варошіи отишао, да се съ њиме поразговори и савѣта одъ њега поиште. Овай му є казао, да ће добро быти, ако сутра у иное судиште дође, єрбо ће по свой прилици као сведокъ моѣи оно све казати, што є у самой стварци, и да се потомъ нада, да ће судъ његово сведочанство саслушати и пресуду праведну изрећи.

Явно судиште буде отворено, многобройна публика зауме клупе и столице, и Наталіа стане предъ судъ. Сва ю варошъ сажаливаше, почемъ се знало, да є свагда честна, добра и одъ безпорочногъ младана была. Госпоѳ Емиліи преповеданіе затимъ, шта самъ є већъ познато. Наталіи є истину њиних речи потврдила; по запитана одъ председателя суда, да каже зашто є одъ свое госпоѳ новце потайно узела, віе Наталіа на ово ни словце одговорила. Кадъ питанѣ повторено буде, рекла бы Наталіа, да она нити може нити хоће казати, зашто є то учинила.

Председатель овимъ одговоромъ ніе задоволенъ быо и обрати се на госпоѳ Емилію, питаћи ню, да ли она зна, зашто є Наталіа њиних се новаца дотакнула? Госпоѳ Емиліа на ово є одговорила, да и

она то казати неможе, но да се у овој вароши, а можда и у овој сали један младић господинъ налази, кој бы у стању было, точанъ одговоръ дати. Госпоа Емилія зато є ово казала, што є младогъ грофа умотрила и пажерну имала, да га предъ светомъ — понизи.

На њене речи позна се нукло мрмљинъ по сали, крозъ иножство слушателя протура се некій младић човекъ, сви га позорнимъ окомъ гледаху и — графъ Амадей ступи предъ судъ, поклони се и замоли допуштенъ, да говорити може. То му се дозволи, и онъ садъ каже, кой є и шта є, затимъ стане преповедати сав догађај, како га већъ знамо и овако заключи: „Славно судиште и вы господо моя, заклети люди, погледајте садъ благимъ окомъ на ову дену, поштену, младу, изображену госпоицу, кой предъ вами стои, она є моя невеста, и што є сгрешила, да моју честь спаси, то є учинила изъ чисте љубави, кой како є целоме свету познато свой собственый законикъ имаде. Госпоа Емилія њене є новце примила опетъ, штете већъ нема, и кадъ є тако, а вы сматрите се на ноју невесту, смилујте се сто на мене и недопустите, да њена вѣчна љубавъ одъ горке судбине страда. Аколи пакъ наше судъ за право, да моя невеста уворъ, гоненъ, муке, поругу и срамоту трпи, докле каштигу, какву она лица подноше, кой су зле татбе и подобна преступленя починила — а вы ни онда дозволите, да ту каштигу на себе приимамъ, пошто сань и единый почетникъ бѣде, у коіой се садъ моя невеста налази. Ово сань говорію, єрбо ни љубавь налазе, да свету истину кажемъ и што знаимъ, да овай славный судъ правду люби."

Лепота, младость и речитость грофа Амадея, кой ономъ приликомъ мужку храброу и сайну бодрость духа њино показаше, дирнула су судейске особе и ине слушателѣ у срдце, и председатель бы затимъ заклетимъ члановима суда (присежницима, поротницима) овако говорію: „Господо моя, чули сте, како є дѣло силна љубавь починила. До васъ садъ стои пзреѣи: да ли є Наталія М. . . . крива плити невинк. Стварь по себи говори, и пошто є и њенъ заручникъ графъ Амадей . . . такођеръ сань себе обтужио, да є онъ единый узрокъ онога дѣла, о коіему вамъ судити вало, то ће се ваша речь и на њга односити. Немамъ вамъ у овоме обзиру никаква примѣћанја чинити, и потомъ једно васъ молимъ, да истицући руку на срдце свакій по вашој свести судите и оно кажете, што є Богу драго и целоме свету мило."

На ове речи председателя дигну се поротници и оду у ближнію собицу, да се туде о пресуди посавѣтуіу. Ови за кой тренутакъ опетъ се поврате и, пошто бы слушатели једва дихали те великомъ позорностію изчекали, шта ће суд поротници изрећи, једнодушно и једанъ гласомъ они говораху: „невини су једно и друго!" „Невини, невини!" повикне за њима народъ, настане плескање, радостно узликованје, обколе затимъ слушателя Наталію и њеногъ заручника, честитаюћи јимъ свесрдно. Кадъ се већъ прва радость обштегъ задовољства понешто утолжи, прими графъ Амадей своју невесту у отворене наручае и рекне, да су га сви њути могли: „страсть картана учини, да сазъ невесту задобіо, но да ово благо себи задржимъ, то се садъ" — и ту дигне онъ три прста у вис: „ово предъ свима заклињемъ, да ћу се одъ те страсти бржимо чувати и за живота могъ никадъ — никадъ више ни једне карте у руке узети!

У правоме триумфу буде графъ Амедей са своіомъ невестомъ кућа доведенъ и сва се варошь радоваше, што се є ствар тако срећно свршила. Отацъ графа, честитимъ поступкомъ свога сина ублаженъ, сињше се помири и, што му се сва Наталія већа допала, ускори свадбу. Младенци затимъ красне дане провеђоше и живе садъ, окружени лепомъ дечицомъ, у непрекидној љубави на своимъ добрима близу Рајне рѣке. Графъ и Амадей ређе своју одбрану, карта му у кућу недолази, и страсть играти јоначкимъ є духомъ одавна већъ побѣдіо.

Госпоа Емилія одпутовала є после тога догађаја опетъ у Берлинъ, где њена кћи наскоро за једногъ енглескогъ кавалера пође, но тай бракъ ніе срећанъ био, и судъ є до неколико година ту непріятну свезу разлучіо. Супругъ младе Емилје путъ садъ по свету и троши новце, кое у обилю имаде, она пакъ съ материомъ жива у дубокой самоћи и — кадкадъ се сећа графа Амадея, о коме є њути могла, да га савременици хвале и почитаваю као човека, кой за примѣръ доброгъ домаћина служити може.

Ова є приповедка у остатакъ изваћена изъ једне збирке сличнихъ приповедкахъ, и о истини њеногъ садржаја уверава се путникъ, кой предъло рајнске у Немачкой посѣти, почемъ тамошнји жители целый догађаја живописно іошть у памтењу држе.

Женитба противъ волѣ.

(Хумореска по живљењу.)

У једной немачкой вароши живіо є некій младићъ, кой се Вилхелмъ звао, лепый га є полъ пріятнимъ окомъ гледао, єрбо є оно красанъ, тананъ, окретанъ, разговоранъ и умео є оно ласкати. Родитељи, кои су девојке за удадбу имали, звали бы га често у госте и онъ є потомъ о њиховомъ трошку доста весело живити могао.

Али є Вилхелмъ о другоме мислио: њему є требало новаца, да бы помоћю онога чаровнога средства, кое гробове отвари брзо исправља, своја привитна обстоятелства у бољи поредакъ довео.

Срећна звезда довела га є у кућу богатогъ капиталисте, кога кћи потврдила є обште мнѣње, да є Вилхелмъ найлепшій и найљубезнији младићъ у целоме граду.

Отварь се ніе дуго отезала. Клара се одважила да пође за Вилхелма, а отацъ ни у чемъ се ніе противіо волји љубезногъ своге єдиначета.

Іошть се нису были престопали, али су по вароши већъ њино почеле женске шапутати о будућој свадби, што су приѣћавале, да Вилхелмъ свакій данъ

кућу богатог капиталисте посећивала и предъ Клариом дубоко се клања.

И треба одма особа никадъ се није одъ њи разлучавала и то є было верна другарица госпође Кларе, Августа, кои є такођеръ свакий данъ Клару посећивала.

Треба овде примѣтити, да є Августа была прекрасна девойка, много лепша одъ Кларе, о чему се и Вилхелмъ на скоро увѣрio. Него є то єдно мучило, зашто није лепота Августе са новцима Кларе сравнѣна, много є о той разлици мислio, и Августа была є доста опитроумна, да му є у души читала, шта мисли. Узаимно чувство одговорило му є съ њене стране, но љубеза се срдца погоде се, да љубавь затає, єрбо Вилхелмъ није никако много богато невесте одрѣни се, почемъ є новаца требао, безъ кожъ како се зна нема мира и покоя ни у самой љубави.

Клара дуго време није примѣћивала, шта се предъ њеними очима догађа, него є весело и беззазлено препрашала дарове за свадбу своме младожењи.

Єдношутъ кадъ се рече повеле о свадби, отацъ ioй є примѣтio съ некомъ забуномъ: „зашто да хитно, дете мое. Стварь ми се нешто не види, да є у своме реду. Може быти, да се я варанъ — и тимъ болѣ, или ћемо почекати ioшть за неко време.

Ћерка є отца зачуђено погледала, єрбо га није разумевала, и зато овай одметъ настави: „Велимъ, стварь ни се нелиди, да є у своме реду, и зато треба да се болѣ уверимо о честними намерама младожењи те да мотримо, шта ради.

Старацъ є имао узрока тако говорити, єрбо є приликомъ опазio, да Вилхелмъ и Августа нешто шапраю и веома залюбљено єдно у друго гледаю. Имао є старацъ искуства, и зато се није чудити, што є онштро пазio.

На недељу дана после тогъ разговора међу отцемъ и његовой ћеркои догодио се у кући великій неред. Зачула се силна бука и дупе, преко басамака летила су затимъ два жива створења доле къ вратима, коя слуга по добивеномъ налогу брзо отвори и — на кои онъ речена створења посве узадно изтура, да су иста на носъ пала и прилично крви изгубила. Ахъ, она два створења была су опимъ ненаданимъ поступкомъ тако иако уздрмана, да су пузећи — иако се свеодоцима веровати може — своимъ кућама се вратили. Ко се небы сетio, да су Вилхелмъ и Августа туде пострадали? Гледала ih Клара изъ потаје, како су се љубили и грлили, и ово ю тако огорчало, да є одма грдну вику дигла и слуги заповедила, неки вике госте — избаци. Непријатный тай догађай морао є Клару страшно дирнути, єрбо читамо у дотичной кроники, да се є она после тога на две недељ, за убложити узнучену крвь — съ некимъ младимъ трговцемъ венчала, кои є не само њене новце но и њено срдце тражio.

Вилхелмъ и Августа подносили су ону немилу судбину доста трпељиво, почемъ ih є љубавь тѣшила. Али нема радости безъ новаца и зато су наши залюбљени о томе мислили, да себи новаца єдномъ већъ набаве и затимъ свадбу држе.

Чинише се, као да ће имъ се срећа насмеяти и да ће новаца быти.

Августа є имала єдну тетку, коіой є кадкадъ одлазила. Та є наторка была прилично при новцу, али се говорило, да є тврдица. Она є садъ была удовица и, иако и није имала деце, у наследницима није было недостатка. Сва њена родбина чакъ до седмогъ колена обилазила є око њ у пріятной надежди, да у њеномъ тестаменту доспане. Августа є познавала слабу страну своє тетке — честољубѣ. Надаюћи се, да ће тимъ путемъ њену наклоность добити, решила се да іой представи Вилхелма као свогъ младожењу.

Тетка є была сасвимъ задовољна са своіомъ сестричиномъ и њеныхъ изборомъ, и зато є она се побринула, да гвожђе куе, докъ є іошть пруће. Она є тетку, коя четше боловаше, съ Вилхелмомъ марљиво посећивала, те дворала ю и она чинила, коя болну особу обрадовати могу. Тетка бы ове знаке предности ценити знала и зато єдномъ приликомъ, кадъ є опасно боловала, овако говораше: „Децо, неки є сасвимъ зло и я нећу већъ дуго живити. Жељети дакле благодарити ваъ на вашой љубави, то сань се решила, да сво мое имање вами оставимъ, кадъ ме Богъ (?) къ себи позове.“

Августа є заплакала при тимъ речма; Вилхелмъ є такођеръ (кроника имъ каже: съ великомъ мукомъ) две сузице натерао на своє суве очи и лице тако намештio, као да и самъ одъ претешке жалости умире.

„Немойте плакати, продужила є стара, то є божія воля, да я умрети морамъ. Но будући я желимъ, да вы мои наследници будете, а опетъ много рода имамъ, то сань се, за избавити васъ одъ коскакви процеса после мое смрти, посавѣтавала съ некимъ вештимъ адвокатомъ, кои ми є предложio начинъ, коимъ бы вамъ сань изетакъ найсигурніе останити могла. Тай ми се начинъ тако ваванредань види, да вамъ га єдва сообштити могу, но почемъ вамъ добро мислимъ, то ћу га ипакъ овде изложити.“ —

Ту є стара душица учутала, а млади залюбљенци гледаше io садъ интолюбиво и изчекаше, шта ће она даљ казати.

„Начинъ є по себи доста необичанъ, продужила є стара тетка, али є найбољи, што до цѣла васъ вода. Знайте дакле, да ме є адвокатъ саветовао, да . . . се съ Вилхелмомъ . . . венчаъ на . . . смртной постељи . . .“

Вилхелма є гроза обузела, кадъ є ова слушао, а Августа пребледила є те мислила, да ће жива у земљо упасти.

„Ніе ли то чуданъ савѣтъ?“ запитала є болестница, „али треба признати, да є мударъ, јрло мударъ: єрбо родъ неможе после трајити наследство одъ нога мужа, крозъ два или три дана я ћу заспати вечитимъ сномъ, а вы ћете после свадбу чинити . . . Но я сань већъ яко ослабила, немогу више да говоримъ . . .“

Одъ немоћи бы садъ болестница на ястуке пала и мукланъ гласомъ ишала, као да већъ умире.

Августа и Вилхелмъ погледали су се испитавајућимъ очима, и кадъ є стара после толикогъ стењања и чисто смртногъ хркања заспала, шапуташе они дуго међу собомъ и напослетку сложише се, да Вилхелмъ мудроме савѣту адвоката попусти и са очевидно већъ умирајућомъ теткомъ што пре се венча.

Сутрданъ све буде свршано. Прво доље бележникъ явный, кой завештай написе, коимъ болестница свое имућство Вилхелму оставляше, затимъ ступи духовникъ у собу, два сведока следаху и — венчаньё безъ даљеё препоне довршисе такоёеръ.

Чимъ е све у своме реду было, учини се као неко чудо, почемъ стара тетка съ кревета устане, затимъ крепкимъ коракомъ къ Вилхелму се приближи, и њега загрли и полюби, весело говорећи: „хвала Богу, болъ ня е и мислимъ, дасамъ подпуно оздравила.“

Вилхелмъ морао се за столицу држати, да непадне, Августа пакъ, коя толико снаге у себи ніе осећала, да се помоћю столице на ногама уздржи, пала е у несвесть, одъ кое се текъ кодъ куће свое разбере, као ю добри люди одъ тетке донесоше.

Вилхелмъ е было човекъ, кой е свое бреме пристойно подносіо, и новце женине хладнокрвено тропіо. Кроника наша — по нетреба све веровати, што укроници стои — нам, да е Вилхелмъ за сваки полюбацъ, когъ му ньгова стара даваше, по три и кадкадъ и по више дуката у пачунъ іой стављао, и ако е то истина, то е онъ лепе новце добіо, коима е ногао душу веселити и срдце ободрити.

Августа пакъ? Очинавала е, и у овоме смућеноме уна стању — даде руку некоме староме шеширџіи, кой е удовацъ, безъ деце, пунъ новаца было, и ню одавно већъ залюбљениъ очима гледао. Кроника — нам опетъ овде примѣтити морано, да нетреба све веровати, што у кроници стои — вели, да е и Августа староме шеширџіи за сваки полюбацъ, когъ одъ ньга добиваше, десетъ до двапесетъ дуката урачувала, дакле три и четири пута више него што бы Вилхелмъ одъ свое старе узимао, и овоме поступку ніе се ни најмање чудити, почемъ се зна, да е Августа на моде трошила, и женске моде — ако е истина, што люди веле — коштаю свагда више неголи мужке.

Нема стално среће овога света. Навали колера на варошъ, те у једнаъ данъ и стара тетка и старый шеширџіа одпутую подъ земью. Вилхелмъ и Августа, тимъ ужаснимъ догађаемъ тронути, скупе свое новце, оставе окужену варошъ и одбегну у Италію, да се тамо охрабре и свою жалость забораве.

Шта е затимъ следовало, лако ће намъ оштроумный читатель постичи: венчали су се, и сад се већъ не разговорою више о — женидби противъ волѣ.

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ УРЕДНИШТВА.

Господину І. Д. у К. . . Ваше писмо одъ 10. о. м. добисмо и полако за продужење и свршетакъ сваобштеногъ намъ састанка о Ђ. Ђ-у, да га у цѣлости имамо и единутъ потокъ слободнога можемо. Учинили бы нами што наши каку велику любавъ, кадъ бы намъ до после овисе живота пошаоногъ директора Я. Г. и професора Г. Л. . . , набавили, кой бы ми у Подунавку стаили као заслуженый споменикъ њиове поспешности на полю науке. Мислимо, да ће вамъ извори за те саставке при руци быти и надамо се пріятное одговору. Захваљено вамъ такоёеръ свесрдно за доброти, съ коима сте се за умножење предплатителя на корист вашегъ листа заузели и желимо вамъ срећанъ успѣхъ. Съ Богомъ и здрави весели нами остали. —

Господину пароху С. К. у Д. . . . Одговоръ на ваше писмо одъ 5. о. м. донеси вамъ данашня Подунавка. Примите нашу топлу хвалу на пріятелской понуди, коюмъ нась обрадовасте, и будите уверени, да ће нами ваши прилози свагда мили и драги быти. Обезбеђете нась такоёеръ сваобштеномъ вашимъ запажанемъ „чертица“ изъ банатске поклоничке, кои боту и то садѣйствованъемъ многи славни Срба“ набављену грађевину пріпаваня. Само да народъ у вашой околини лепе православне, песмице и миле басне имаде, кое ћемо нису у нинсти ступице. Изволите вашу поворность и на ове предмете обратити. У осталомъ поздрављамо васъ искрено и надамо се да ћете намъ скоро опетъ писати. Съ Богомъ —

ОГЛАСИ.

Д. ХАЧЕКЪ,
испитиваный Оптикъ изъ Пеште,

ставља препокорно до знања, да е свое слагалиште оптичнихъ (за боља видъ очиу' служећихъ) справахъ у одавашной гостионици кодъ златногъ анђела у себи Пр. 3. за продаю изложіо, и узима себи слободу, обшту позорность особито на свое изъ швайцерскогъ (флинтъ-) стакла сачињене наочаре обратити. Бавиће се истыи овде само до вечери дана 16/18. о. м.

D. Hatschek geprüfter Optiker
aus Pesth,

zeigt hiemit ergebenst an, daß er sein optisches Waarenlager im Gasthause „zum gold. Engel“, Zimmer No. 3. zum Verkaufe aufgestellt, und erlaubt sich besonders auf seine Brillen aus Schweizer-Flintenglas aufmerksam zu machen — Verweilt hier nur bis 28-ten d. M. Abend.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопровъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрова.

Број 29. У Земуну 20. Септембра 1856. Година I

Овай листъ излази сваког Четвртка и цена му є за годину 4 форинта, за пол године 2 форинта ср. безъ пошторине; понтирани такси износи на 6 весеній 30 кр. ср. Претплатити се може у Аустрији код свике поште или поједи неки скупителя или уредника код издавателя у влашкимъ земляма, а у Кнежевини Србіе у главной книжари Великима Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Пѣсничка срећа.

[Хумореска.]

Къ висини Олимпа (къ небу т. є стари грчки богова' и богиња') диже одушевљеный пѣсникъ свое погледе, онде му є домъ, у коме слатко одпочива и на земню бригу заборавя, кад га често тишти и люте му ѣде задае.

У овоме дому сваґда є асталъ за пѣсника постављенъ, при нѣму онъ седи у пріятноме дружеству и душицу подкреплява благовонимъ нектаромъ, когъ тако у обилю имаде; онде му лепый божественый недолія Ганимедъ пуни чаше, кое су жирисавимъ цвѣћемъ накићене, шальивчина Момусъ збія затимъ дебелу шалу, богови се смею, богиня такоѣеръ, а нашъ пѣсникъ піе и пева. Шта да кажемо о нѣговоме певању? Оно є тако красно-звучно, да богови задреману и скоро хрипти стану. Може ли пѣсникъ болѣ награде захтевати одъ те: да нектара піе и потомъ пева, докъ му певци слушателѣ не успана? Нема живота данасъ, какогъ є негда у Олимпу было и вараю се пѣсници нашегъ вѣка, ако нисле, да се безъ нектара певати може. Зато имъ къ Олимпу теглити ваља, онде є њихово обиталиште.

Да, кадъ є Јупитеръ єдномъ добра овогъ света међу земальске жителѣ раздао, шетао се случайно пѣсникъ по небесаныъ предѣлима, и кадъ се одиде къ земльи повратіо, была є она већъ одъ човечества заузета, свайй є нешто задобіо до єдногъ пѣсника, кой голимъ рукама стаяше и гледаше, како му други сви простеше махъ.

Стуни дакле нашъ пѣсникъ, когъ є она неправедна деоба немало у срце дирнула, предъ самогъ Јупитра и замоли га найпокорнѣйше, да и нѣму какво добарце подели.

Оназіо є одма Јупитеръ, овай искусный испитатель срца и бубрежка свію двоножни' по перѣхъ не снабдѣвши створена' (Платонъ вели, да се подъ истима човекъ разумева), оназіо є рекосмо, да се пѣсникъ нешто срдя, те зато га є отацъ богова' и људи' любкимъ очима погледао и овако му говоріо: „њихъ пѣсниче мой, докъ си се ты шетао по небесноме воздуху, пружене ни своє руке сви други људи, те викаше нам свегъ грла: дай, дай, дай! Шта сиы садъ знао да радимъ? Да ій се отресемъ, разкомадамъ на врать на носъ землю, бацимъ све комаде около себе и рекнемъ имъ: ево вамъ садъ сва земля па се грабите за ню како знате, шта ко закачи, нека му буде. Жао ми є пѣсниче мой, да ниси ту было, кадъ су се грабили, могао си онда срећу покушати и мислимъ, да небы празне руке извукао, єрбо знамъ, да су пѣсници смели ватрени люди, а ове срећа поваже. Садъ ти већъ ненамъ ниште грудвице одъ читаве землѣ, и сиы

собомъ разишлиямъ, шта да ти уделимъ. Но — не жалости се, кадъ ти земаљъ блага дати немогу, а оно ти отворомъ врата мога неба, слободно ти е у исто долазити и нектара пити, колико годъ хоћешь. При моиъ асталу имаћешъ места и быћешъ мени и иныъ боговима одсадъ и у свако доба милый гостъ. Весели се дакле и певай, докъ жищица на лири трас; другій свеътъ нека се држи земљ, твое е небо, кому слава не пролази."

Онако старый Юпитеръ говораше.

„Нека му е просто, бћшъ е лепо и пametно говоріо" — рећи ће можда каква бака, кадъ іой унуче ово чита. Е хвала баки на благой речи и ево ти мало нектара, да га Юпитеру за душу пешь. Но — напиио нектара, да га Юпитеру за душу пешь. Христіанске шале. Нема нмъ одавно већъ Юпитера. Христіански га цареви одправише какво треба: у митологію. А шта ова о нћму зна? Лажи те лажи.

Митологія (баснословљ) преповеда свашта о Юпитеру, тако н. п. да е быо човекъ поштенъ, кой у тућо благо ніе дирао, но само туће жене и девојке радъ е гледао, и да е зато ниво са своіомъ супругомъ Юномъ и поредъ те и съ другимъ богинама честo борбе до ножа. Шта више? Та ista митологія нестиди се іошть и то преповедати: да е господинъ Юпитеръ прый быо, кой е ту шалу изумео, да на пушке главе — рогове посади. Занста хрђаво дћло, у кое су се каснће и поедине жене угледале. Али — митологія као митологія хоће да слаже; и зато ни неверувно, шта она о Юпитеру говори. Не, не, да е то истина, шта се све о овоме поштеноме мужу причало, то га иудри Грци и храбри Римляни небы богомъ назвали нити бы му се народи пре Христа врозъ хиљду и више година непрекидно скоро клањали. Вала намъ зато знати, да е Юпитеръ негда — и то на више столећа пре Хомера — владаоценъ быо неке држављке, и као таковый поступао е съ народомъ врло благо и праведно, чега ради га народъ после смрти славише и потомство обожаваше.

Юпитеръ има дакле едино пћсиицима на лепой митологіи захвалити, коіомъ су га почествовали, а то су они безъ сумње зато учинили, што имъ е нектара дао. Ахъ нектаромъ испасити се гледно тћло. Господине Юпитеру, хлеба, меса, добарь комадъ земљ, валана стара сремска пана, топле хальине, леиу кућу, доста новаца, то да сте вы пћсиицима дали, па бы они весь нало божћ одправили, мало красніе изкитили, и небы се већъ нитко данасъ о вашемъ тромку — снегу. Али оставимо сва ова и, почемъ дознасмо, како е баснословный Юпитеръ пћсиике усрећно преповедайно нешто о господину Гласофиву.

Онъ е пћсиикъ прворћ реда, изъ уста тече му пћсерна сластъ, те што бы годъ кисло, говоріо, писао, претвори му се у сами стихъ.

Има људи, кои га хвале, кои га у звезде кую, и ове говоре: да ніе майка родила пћсиика, као шта е господинъ Гласофиив

Има опетъ света, кой га куди и о нћговимъ стиховима каже, да су пријатни као звуци одъ дромбуљћ и да човека глава заболе, кадъ ій слуша.

Истина као свагде, гди две и више странке владаю, средиште звучина. Гласофиив е пћсиикъ, кой не ласка, и то е доволиъ узрокъ, да га они куде, коима онъ небы доста тамина налію.

Но и едни и други, т. е. критики и добри и зли, не даю му хлеба, и остали честитаю му на бистроме нектару, коимъ е іошть покойный Юпитеръ пћсиичке душе напаио.

Живіо е Гласофиив доста тежко, но зато е ипак задоволиъ быо, ербо га е певаньћ ублажавало и душу му бодрало, да е веселимъ срцемъ, ширимъ духомъ и чистомъ свести около себе гледао, и ако му башъ и садашньости ніе посве пријатна была, то му е тимъ више будућность обрицала, кои како знано људима дае, што ће едномъ — быти а можда и не.

Едногъ топлогъ дана певао е Гласофиив у тихой самоћи своје собице одъ ютра до вечери, и ова га е душевна забава тако дубоко занимала, да е малаксао и одъ илогогъ певања напоследку и заспао. Могло е быти око еданайсть сати ноћу, кадъ га некій гласъ, као да бы тао пенџере разбіо, напрасно пробуди. Дигне Гласофиив пажљиво главу и ниао е садъ шта видити. Некій непознатый лупежъ протурао се кровъ пенџерь у собу и стао е безобзирно купити, што бы му годъ подъ руке дошло.

Гласофиив быо е човекъ ситанъ слабачакъ, и зато се боао тогъ силовитогъ лупежа, кой га е могао што људи кажу нахомъ прогутати. Чутао е дакле у своме кревећићу и пустіо гиусноме госту на волю грабити, те одъ страха едва да е дихао. Но кадъ се овай неситый полижешикъ и пћтови песама и други рукописа дотакне, кои су по асталу ниво тамо лежали, онда блага муза уліе чрезвичайну снагу у жиле нашегъ пћсиика и овай садъ скочи као срдитый юнакъ съ постеље и лупежа за прса увати, те га момачки продрма, на кое се тай тако силно заплаши, да савъ грабежъ остави и кровъ пенџерь опетъ на сокакъ одскочи те хитромъ нетомъ у предње одюри, како полиција слабо кадъ дошире, почемъ ій густа тама покрива.

Но ова е борба Гласофиина са сномъ разбудила, да већъ ніе могао спавати. Онъ дакле све ствари по собн у редъ опетъ постави, запући пенџере, врата добро затвори и — оде потомъ напоље, да се мало прошета и угрешну крвь ублажи.

Ноћь е была предена, нашъ пћсиикъ ходаше запљућено, кадъ му на едномъ нека радостна вика до ува допре. Онъ садъ текъ опази, да предъ дворомъ едне богате удовице стоји, коіой су досетљиви варошани ніе „златне госпое" дали были изъ ироока, што се е знало, да дукате и талире на неросе пријама и издаве.

Дворъ е стално широмъ отворенъ и могло се већъ са сокака усмотрити, да у салону необична дружевность влада. Нека е потајна сила нашегъ пћсиика вукла, да у сайно осветљену салу уће, где е одличан госпоа и друге господе быо. У опой га намере ніе нитко препречіо и тако онъ ступи акопрећъ незванъ у салу.

Гласофиив быо е као пћсиикъ пријатно свету познатъ, нћгове песме лепо напитавање украшавале су већъ одавна књижнице поедине госпоа и госпоица, и зато га е доказења, госпоа т. е. златна, одма упознаду, кадъ е у салу ступіо и своі поклонъ іой учинію.

Добро нам дошли, господине пѣснице, рекне му она. Изволите сести, ви се баш садъ играмо загопеткй; ево, за сваку загонетку, коју гости погоде, добиваю сто дуката, а толико опетъ губе, кадъ ю не-погоде. Изволите дакле сести и гађайте садъ шта ова загонетка значи: „Нема репа, нема главе, нема ногу', нема руку', па опетъ трчи, трчи безъ одмора и нитко га већ не заустави.

То є време, одговори пѣсникъ, кой є на позивъ домаћице сео био и на загонетку добро пазіо.

Лепо, господине пѣснице, одговори госпоя златна, вы сте стварь погодили и ево вамъ садъ сто дуката. Но далѣ. Шта ово знаши: „Никадъ не вели: хоћешъ ли? на свагда ти каже: хорашъ!

То є сирѣ, рекне пѣсникъ.

Тако є, говораше опетъ домаћица, и ево вамъ други сто дуката'. Но чуйте садъ, хоћете ли ово погодити: шта є часъ сладко као медъ, часъ опетъ горко као жучъ, садъ благо и любко као старо вино, садъ опетъ љуто и оштро као сирће?"

То є животъ човечій, рекао бы пѣсникъ. Погодили сте и ево вамъ нови сто дуката'. Но далѣ. И тако є домаћица іошть више загонетки предложила, пѣсникъ бы сваку погодіо, и тако є до по сата сгрнуо знатну гомилу новаца, да су већъ гости викали: доста є, доста, онай ће вамъ пѣсникъ све новце изманити, ако скоро не престанемо.

Гласофинъ ніе іошть никада у своме вѣку толико злата предъ собомъ видо, као садъ и ово га є тако обрадовало, да є безъ отезања чиніе, у коима се злато налазаше, самъ собомъ понео, да ій у свой сандукъ спреми. При одлазку поклони се домаћици и лепо ioй захвали на великодушю, коимъ га є призвала те тако му прилику набавила, да силне новце добіе, кои ће му за живота доста бити.

Славодобитно оде затимъ нашъ пѣсникъ, но како на прагъ салонскый ступи, некако посрне, чиніе изъ руку му падну, онъ за њима, и на ово се домаћица и њени гости гроотомъ насмеше, а нашъ пѣсникъ — тргне се изъ сна и опази себе у своме кревету!ћу. Предъ њимъ ніе ни празни чинія било, а камоли злата.

Ахъ, уздане Гласофинъ, то ти є пѣсничка срећа, голо сновиђенѣ и ништа више! затимъ устане, обуче се и оде одъ истине у шетню, да се побрине о дневноме хлебу.

Данасъ нодіо насъ господинъ Гласофинъ, да вамъ єдну депу песну за у Подунавку понуди. Томъ приликомъ преповедао намъ є, шта є савно и како га є у сну пѣсничка срећа смешно варала. Насъ є његова преповедка веселила и зато смо га замолили, да намъ допусти, да ю за предметъ мале хумореске узимемо и потомъ у Подунавки спобштимо. Ево смо, почемъ намъ є цуномоћіе на то дао, хумореску написали и желимо, да ю наши читатељи добро прійме. Можда ће се она допасти, а може быти да и неће. У правомъ случаю захваљенѣмо господину Гласофину на предмету, коимъ є нашъ листъ снабдѣо, иначе пакъ морали бы га молити, да више не — сама о пунимъ чинілама.

(д.)

Илокъ.

(Повѣстничка чертица.)

Варошица Илокъ была є негда отмѣна, добро утврђена варошь и у мађарской повѣстници њено име чешће се напомиње. Лежи Илокъ на десной високой обали Дунава, окруженъ пріятнимъ брежуљцима, кои су виновомъ лозомъ и разнимъ плодоноснимъ дрвћемъ богато накићени. Кадъ путникъ съ висине дивну околину прегледа, весели му се око, срце му радостніе куца и тихо-благе, бистре мисли душу му занимаю. До ногу његови тече величественый Дунавъ, коега кали се непоше одъ силне шире, кои големе бродове гони, съ леве пакъ стране Дунава шири и развіа се равна Бачка, мѣста по њой ямо тамо разасути блистаю се као драго камењѣ; бацп ли путникъ далѣ десно свое погледе, или такоћеръ красне предѣле и ако є живописацъ, то ће онъ сномена ради исте ветштомъ руковъ рисовати, ако ли є пѣсникъ, а онъ ће чувству своме нѣжномъ песномъ угодити, но прозаички люди, коима такови дари нису подѣљени, шта ће она? рећи ћеду што и ми: Боже милый, ово ти є рай.

У време Римлана' (в. брой 23. Подунавке) звао се Илокъ Кукіумъ, што є посведочено не само чрезъ државногъ негда повѣстописца Стевана Бродерика, кой нам за ово доказати многе вѣродне изворе наводи, но и други стародревни споменици, као шта су и. п. завѣтне (вотивне) таблице и мѣшани камени, ово исто нам доказую. Стари римски новаца', пепеоника' или урна' и разногъ покућанства іошть и данасъ у пештанскоме музеуму имаде, кое є одпре у Илоку и око њега нађено; исто су тако у оближой околини ово-шнѣ старина' на остатке римскогъ храма напипатељи старина' на остатке римскогъ храма напипатељи старина' на остатке римскогъ храма напипатељи

Моћ и богатство ове породице растла су временом све већма, до после задобіе она скоро сав Срем и њени членова буду одликовани наслованъ „херцега сремскогъ.“ Међу овимъ херцегима био є найзнатніи Никола Уйлакъ, кой є саперникъ краля Матіе ради маћарске круне био, те касніе одъ овогъ наслова краля босанскогъ добіо, съ коимъ се є задовольіо. Овай Никола претворіо є Илокъ у праву тврдину и стекао на бойноме полю кросъ храбра дѣла велику славу. Но њговъ синъ Ловра противно се своме краљу Владиславу и нехтеде већъ одъ њга никакве заповѣсти пріймати, што є краля тако огорчало, да є силну войску подъ управлянѣмъ Бартола Драгчіа на њга послао. Ова є войска обколила Илокъ и кадъ є Ловра увидіо, да іой неће моћи одолети, отвори градъ те преда себе и своє благо у краљеву милость. Буде затимъ одведенъ у Будимъ и ту му се парба доста дуго предъ краљевскимъ судомъ отезала, докъ на последку племићи и велможе маћарски краља не премораю, да му опрости и сва добра и достойства опетъ поврати. Умро є Ловра у Илоку лѣта 1523. и понео са собомъ наслова сремски херцега и ине Уйлачке породице за увекъ у тамный гробъ. У тамошньой манастирской цркви налази се њговъ и њгове супруге Кате гробный надписъ, коіъ и данашньега дана свакій видити и читати може, кой ту стародревну цркву поиди и у њой се огледа.

У истой цркви био є такођеръ сарањенъ и светый Іованъ Капистранъ, тай побожный и велереченый калуђеръ, кой є крстоношу войску скупило и одушевлавао те са витежкимъ Хунадіемъ — србска га песма слави подъ именомъ Сибињанина Янка — турскогъ цара Мехмеда юначки одъ Београда одбіо. Преповеда се, да су Турци Капистраново тѣло касније изъ гробнице дигли и у манастирскій бунаръ бацили, а други опетъ веле, да то ніе истина, већъ да су Турци споменуто тѣло за новце другимъ некимъ калуђерима продали, кои су исто у маћарску пренели и туде у манастиру града Селешіа пристойно чували. Но кадъ є Фрања Перењи, бывши следбеникъ Іована Заполе, селешній градъ осводіо, буду калуђерима свете мошти Іована Капистрана отете, свои драгоцености лишене и по заповѣсти Перењія у бунаръ бачене. Дикле опако дѣло не почињше Турци него други безбожни люди, и да се то догодило, сведоче нам списатели: Тимонъ, Сегеди, Амандъ Херцанъ, Серењи и Іосифъ Цинеси, кои су о овоме предмету писали.

Ако се данасъ већъ и незна за свете мошти Іована Капистрана, почењ нимъ є по разореню града селешкога трага нестало, то га западна црква нимало као светца почитуе, и у Илочкоме манастиру показуе се іошть и садъ страшцима ћелія, у коіой є овай храбрый духовникъ душу Богу предао. Изъ надписа латинскога сврхъ те ћеліе дознао се, да є Іованъ Капистранъ лѣта 1456. (23. Октобра) преминуо.

У Илоку была є такођеръ кросъ више столећа и столица сремскога епископа, но херцегъ Ловра непогаше се никако већъ съ епископима сложити, и ова непрекидна распра даде повода, да епископска столица у данашнѣ село Банопторъ пренесена буде, кое є у оно време прилична варошица была.

Одъ двапаистогъ до прве четврти шестнаистогъ столећа цветао є Илокъ, но найвишій степенъ благостанія достигао є подъ владомъ маћарскогъ краля Матіаша (1456 — 1494), почемъ є онда преко десетъ хилада жителя имао, кои су о виноделству живили и съ виномъ производима живостно трговали. Сремска вина была су онда на гласу по целой Европи, средствомъ Дуная погла су се она безъ препоне на далеко разношлати, и зато є Илокъ тако добро напредовао. Собствена користъ земальскогъ господара захтевала є, да сву позорность на поспѣшно обрађиваніе свои винограда обрати, єрбо є одтуда знатне приходе вукао. Да є то истина, доказуе та стварь: да є н. п. сремскій херцегъ Ловра приликомъ, кадъ є Илокъ своме краљу предао, осимъ другогъ новца и блага пуни три хиладе (велики) буради посве стара вина одъ найплеменитіе сремске лозе притиснена. Но ово се благостанѣ сасвимъ пореметило долазкомъ Турака у земљу.

Царъ Сулеиманъ освоіо є Илокъ лѣта 1526. и поштедіо тврдиню, кои ну се већаше одъ потребе заради болѣгъ заштићаванія горнѣгъ сремскогъ предѣла. Ага єдныъ са петъ сто Јаничара чувао є градъ и управљао съ народомъ, кой є садъ тежко робовати морао. Подъ турскимъ господованіемъ пропадало є виноделство оно Илоки тимъ више, што Турци изъ веропаскои узрока виновну родность баштъ нетріе, изчезавало є потомъ и народи, и при одлазку Турака износило є Илочко становничтво єдва коскакови хиљаду душа.

Држали су Турци Илокъ до године 1687., и тогъ лѣта царскій генералъ Диневалдъ срећно га задобіе, те Турци му за увекъ плеца окрену. Тврдиню чувао є одсадъ царскій воинйкъ, но она буде касније подъ царомъ Карломъ VI. као непотребна разрушена и сво каменѣ у Вирадинъ за ондашній градъ, коіъ истый царъ изъ нова градити даде, пренешено.

По одлазку Турака надаріо є царъ Леополдъ (первый) князя Лавія Одескалкія съ Илокомъ и уедно му поделіо наслов херцега сремскогъ, коимъ се ова високо-племенита породица до данасъ служи.

Илокъ може садъ 3 до 4 хиљаде становника имати, кои као и њихови преци о доста трудномъ добитку, коіъ имъ обрађиваніе земљ, нарочито виноделство даи, нимало задовольно живе те нешто и риболовомъ се хране.

Илокъ є опомадне одъ пожара пострадао и сваки човекољубацъ садъ искрено жели, да се њгова добра, нарьвши и свагда гостолюбиви жители одъ те несреће што скоріе опораве и оно благостанѣ, о коме горе речь имадосмо, пуно-обилно опетъ постигну.

Другогъ нємо приликомъ о разними старинама, кое се у Илоку и у њговой околини іошть налазе, обширніе известъ дати.

(А.)

Чертице изъ животинскогъ царства.

II. СЛОНЪ.

Ко тера лисицу, изтераће често курјака, пеле наши ловци. Ко у источној Индији поља обилази, где пиринчъ расте, нагазиће на слона или елефанта, а кадкадъ и на више њи, кои безбрижно сочна стабла средствомъ свои јака, замашни и подугачки рила млате те голему кожиняу кесу, коіой є име: желудацъ, чистимъ пиринћемъ озбиљно и обиљно пуне. Кадъ є гладанъ, позобаће слонъ лако и лако до две центе пиринча, и докъ се у овоме важноме послу налази, т. є. докъ ждере, необазире се онъ ни наіманіе на људе, кои га гоне и по гдикоє тане изъ свои пушака на њега одправе. Одскоче та танета одъ његове предебеле коже и онъ мирно, неповолебимо стои на своме месту, докъ се не наруча, па онда полагано далѣ корача до оближнѣ рѣке, где ће се воде моћи напити. Слонъ незна, шта є страхъ и шета се по широкоме полю као кавказъ газди, кой добру свесть имаде и пошто презире, што година ненависть за њимъ блебече. Лукавштиномъ, на превари га само човекъ добити може, и то зато, што слонъ поштену племениту ћуди имаде, што странутиће много не топоти и самъ о злу не мисли.

Међу четвороножнимъ животинима одликуе се слонъ величиномъ и тѣлесномъ снагомъ; и божја мудрость ніе хтела, да то горостасно створење душе (истина сартне) лишено буде, и ова є садъ у њему изображена толико, да се казати може: нема паметніе четвороножне животинѣ него шта є слонъ.

Стари народи, именно Персіянци, Индіанци, Македонци, Римляни, служили су се слоновима и на самоме боишту, натоваривши њима куле, у кои по десетакъ и више војника налазило, кои су са писпне стреле на душмана бацали и често своимъ силнимъ нападанѣмъ битку решили. Слонови као да су разумевали свой задатакъ, трчали бы сами на ону страну, где є душманъ гомилама на тесноме полю стао, туде бы продрли и у бѣгство га одгонили. И данасъ ішитъ у Индіи, навластито у бирманскоме царству, слоновима се служе, кои за војскомъ разне справе и храну вуку. На гласу пакъ єсу у томе царству неки посве бели слонови, кои се о обштемъ трошку обдржаваю, и єдино цара и његове сродніке при њиними свечаностима носе.

Слонъ є великодушна животиња. Често бы онъ своіъ чувара, кой га нєспотрено пређа, єдномъ рила или њошке ударіенъ сатрти могао, али онъ то не чини, и доста му є, да се при сличнимъ приликама своіъ чувара само тихо дотакне, као да бы му хтео казати: окани ме се, видиш да самъ ачій него ты, и да бы те лако здробіо, но нєћу то да чиниић, єрбо ніе лепо, да ачій слабіетъ угњітава.

Слонъ нѣжно чувствуе и веранъ є пріятель. Пре неколико година догодило се, да є некій американацъ два слона преко високогъ носта на другу страну нале єдне рѣке гоніо. Први слонъ, пошто могу на мостъ стаіи, одма ю повуче напрагъ и нехте нећъ пређи.

Залудъ биху све претиѣ чувара, но кадъ овай на последку гвозденимъ виламa слона осетљиво дирне, замрила нешто животиња, као да бы хотела ово рећи: човече, заръ невидишъ, да є мостъ слабъ, пропашћемо обоє — и затимъ послушно на мостъ ступи, кое за њимъ и другій слонъ учини. По текъ шта су до пола носта дошли были, а овай се замѣ, даске и балвани попусте, и слонови — падну скрозъ у дубоку рѣку. Први є здравъ читавъ остао, но његовъ задругъ изпребіао є све четири ноге, почемъ є на оштро камењѣ пао и смртно ранѣнъ туде лежао. Мучіо се сирома три дана и три ноћи, докъ є безукиу душу испустіо, и за време те патиѣ ніе га другъ ни за трепутакъ оставіо, и онда текъ, кадъ се є нюшенѣмъ увериo, да є доиста нећъ иртавъ, одвратн се одъ њега и тужнимъ гласомъ опетъ за своимъ чувáромъ далѣ пође. Ніе ли то право пріятељство, кое до смрти траіне?

Слонъ има якуса и люби миле пріятне гласе; кадъ његовъ чуварь у фрулу свира или у тамбуру удара, слушаће га слонъ и затимъ ногама доста хитро ако тако корачати, као да бы хтео играти. Истина є даіле, да му гудба (музика) срце весели.

Слонъ є и піанацъ, но паметно ніе. Кадъ му понудишъ сладке ракіе, счепаће флашу помоћю рила и брзо ю испити. Кадъ му се затимъ пара одъ ракіе мозка понешто косне, залюлаће се нало и камо наслонити, те зажмурити и піанку одспавати. Незове ли се то: паметнимъ при пићу быти?

Слонъ є такођеръ и почитатель млади лепотица. Сећамо се, да є пре двадесетъ и петъ година некій слонъ, кому є име было „Мисъ баба,“ и ове паше предѣле поодіо те своимъ мудрымъ владанѣмъ обшту позорность на себе навуко. Кадъ бы истый слонъ воду чрезъ њошке штрцао, пазіо є добро, да госпоі и госпођице не попрска, но тимъ више є господу и другу момчадъ пошкропіо, и то є тако хитро и вешто чиніо, да гледаоци, кои су му се смеали, на последку узицати морадоше.

Слонъ є издашанъ и радо поклања. Истый слонъ о коме мало пре рећ имадосмо, хватао бы съ рилоиъ првене абучице, кое му є кадкадъ чуваръ добацивао и ове є онда посве улудио деци и девойкама пуђіо. Многи су се бояли те нису даракъ узимали, но неки су опетъ смели были и абучицу изъ рила вадили, затимъ бы се слонъ тресао и нешто мрмлао, те крозто є благонаклонноме гледаоцу изазіо, да му є мило, што му є даракъ пріимљенъ. Ніе ли то племенита ћуди, те каква є садъ разлика међу овоиъ и ћуди єдногъ маймуна, кой ніта ухвати више не испусти?

Слонъ є оштроумант и пуно дотсељивъ. Некій чуваръ гонаше слона, кой му є єдница сначића носіо. Кодъ потока стану, да се одморе. Чуваръ скине своє дете са слонови леђа и постави га на земљу, где ово скоро засиа. Чуваръ є нешто посла на страна имао и зато се уклоніо. Међутимъ є слонъ на дете пазіо. Но шта се затимъ догоділо? Прелетіо є ито сирака и ове пусте одъ себе толико кала, да детету савъ образъ упрљанъ буде. Слонъ ово умотривши одна изъ

потока съ пушкомъ воде награби и съ овомъ прелѣ образъ детета, те тако га лепо опере и очисти.

Слонъ є и философъ. Говори му шта ти годъ воли, онъ се несрди, плѣскай га по дебелой кожи, што болѣ пожелиш, онъ то и неосѣча, натовари му кућу на леђа, онъ ю трпељиво носи, реци му да є слонъ — онъ ти чути. Да, да, слонъ є и философъ.

Слонова кость бела є као снегъ, и кожа тако ака, да бы сукнари жмачно очавали, кадъ бы люди од исте одећу носили, еръ онда небы нѣкъ од потребе было чоу драти. Али пека се сукнарии неплаше, слонова нѣкъ мало по свету нападе и зато ћемо при чои остати.

Слонъ є у слободи весма залюбљене нарави, и гине за своіонъ драгомъ, кои ну є такоћеръ верна, ако єдно болуе, негуе га другo, ако хране требаю, заєдно ю потраже, те проводе тако животъ у нѣжной узаимичной слогы. У слона є поштено срце, и зато има међу њима и праве искрене любави.

Лишше ли єдногодъ слонъ (разговоръ є о онима, кои у слободи живе), то га одма нрави милионима обоке и кроз двадесетъ и четири сата до голи костію тако лепо огложу и очисте, да то вештакъ са оштроъ стругачомъ небы болѣ нарадіо.

На концу додаємо, да су стари Римляни слонове кости врло ценили и скупо іи плаћали. О луксусу у овой струци могло бы се више што преповедати, но мы ћемо само єдно као примѣръ паводити: мудрый Сенека, бывшый тай воспитатель цара Нерона, притиканао є у Риму неколико великолѣпни палата, и у свакой палати налазило се до триста само асталница одъ слонове кости. Шта намъ вели на то мудраци нашегъ вѣка? — Уздишу.

(д)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Одъ неколико дани плаћа у нашой варошши велика живость. Юкачки Виредници и Шайкашя прасѣли су 14. о м. у. Земунъ, кой є лепый цветакъ и у средъ зиме, почетъ се о нѣму пева: ой Земуне, на гроби зимуне. На пространимъ и весме угодныхъ леданицка извани горѣ варошши чине се сваки данъ войничка вежбана (упражнявана) оружіемъ, нико изъ варошши любопитни гледаоци долане и великолепноме позорю, кое се предъ њиховимъ очима развія, особито вечаний покладнюю; и заиста храбри наши граничари сви вежбани тако хитро, точно и согласно изврнуо, да и неукый у воинимъ справама ова снажна крстаня примѣћаша и нѣима се дива. Войсковъ заповеда нашъ бригадиръ, господинъ Генералъ-Маіоръ Драгославъ, окруженъ одъ иного господе официра, коима на честь и славу служи, што су имъ њихови конаци вредни, вештъ, добро вежбани и сваґда препрвши, праву за Цара пресветлогъ и за целокупну домовину пролити, те душевасной свои одолети, нияи се ова одвуґодъ, ма са истока или запада, ма са юга или севера. — На спомснутоме вою вежбаня была є 15. о., т. и. прошле недѣлѣ такоћеръ особита свечаность обдржани, кою обично црквеномъ парадомъ зовемо, и томъ прилокомъ службю є божію службу нашъ господинъ Протопресвитеръ Савићъ, и ту су храбри наши войници дѣломъ показали, да су они не само здравогъ тѣлца достойнѣше, но да су и побожни, искрени, верни почитатели нашегъ Господа Спасителя Исуса Христа. Могли смо у осталомъ чути, да Ће се на наследникъ Њиговогъ Величества, преузвишеногъ нашегъ Цара Фрапца Іосифа (т. є. 22. о. м.), за истый начинъ велика парада, кой Ће съ божіомъ службомъ свршена быти, справлъ Београда на обликъ малогъ леданика и то не далеко одъ савскога брега држата, по саршеной нами свечаности биѣеду сви создати одпуштени, да се потомъ своимъ кућама срећно, здраво и весело вратити могу.

Да намъ се нами гласи војне гудбе сваког вечера по варошши разлеку, да намъ ова и дека, кадъ се войници съ поля убойтадишта праћаю, срци наши оболравају, разумеєи се по самоме себи, и зато намъ є дужность найпрви пренокорно захвалити се славной господи на свойноме позпаюю, конмъ су нашу варошъ почествовали.

При концу ове нѣсти, кадъ нѣкъ перо на страну метнусмо, загрнуше топови, кубе се войници, банда засвира, добошши удараю, свегъ къ Дунаву врви, почемъ се гласъ зачуо, да намъ долази Његово Превосходительство, Господинъ Губернаторъ и Врховни Заповедникъ наше крайне Гранъ Короннци. Господа и нини трећини дочекали су велеелавногъ господина Губернатора на обали дунавской и одпратили га у стапъ генерайскій, где є одсео.

Господинъ Губернаторъ дошао є въ нами управо изъ Пазчева и прегледѣше овде сви пѣшу бригаду. Сва се варошъ радуе пѣговоме долазку, те всякимъ изъ дубльне срца долазећемъ гласомъ уклицана мало и велико: живіо намъ на многа лѣта!

(д)

СМѢСИЦЕ.

—Арлото познатый веселникъ и свештеникъ путовао є изъ Керзутиае у Поите-и-Сіене и дође предъ сану вока у ово село здраво уморанъ и скроъ мокаръ одъ кише, кой ти є цео тай данъ падала. Сирне у крчму и теле се покрай ватре огрети и осушити, али су ныи до трпеств простака око те ватре увеколо поседали и места сасвимъ заузели биле, тако, да се Арлото ніе могао ни огрети, а нако ни мокре њиове осушити. И онъ и крчмарь молили су простане, да му покрай ватре начине места, али уздуди, ни єдинъ се не теле съ места ни помаћи. И найпосле науми Арлото, да кано съ превареъ ово простане уклони одъ ватре. Одма се ако свуда, нити є хтео и съ киих речи проговорити. Крчмарь є знао да є Арлото великій веселникъ, и стане се чудити, зашто є тако всесео, и зато га запита, да каже, зашто ну се вечерась неволи догодили, те є тако невесео преко свога обичая. Ако ну се што овде недопада, треба одма да кажо, да Ће му за любань све што жели учинити. Арлото удвне и рекне: „Данасъ ми се велика несрећа догодила, одвде изъ оногъ села у планину нешто ми є вечерось 14 лира ситни и 18 ово. крупни новаци. Надамъ се, да ћу поштъ њима ове ноћи; далѣ одъ него нисам одвде писаић ни за цело изгубио. У Борасели сам по вина, и кадъ сам ноеле по сита съ кони силазио, мори да ми є пређина раздерала овай џепъ, кадъ сам се на кони нешао, и тако су ми новеза-

дали новцы. Знимъ за цело, да ніе за миогъ нико нишао, ебро е време было врло рђано. Обеш' быти тако добаръ, господиръ крчмару, да идешъ са иногъ узутру рано на то место, ил' да ни дошъ кога одъ твои младъи, и се надамъ да ћу наћи новце.“ Чимъ е Арзото сае то изговорио, ил' простацы одинъ по одинъ изђу на полѣ, и найпосле неостане ни единогъ кодъ катре, одоше сви да траже новце. Арзото по вольи вамести се кодъ катре, огре се и осуши, а простацы новаца не нађу, ербо ій Арзото ніе было ни пагубио.

— Народъ у Атини скупише, да истера изъ землѣ Аристида, Единъ простакъ, кой га ніе познавао, дође самогъ нѣку и замоли га, да му напише на таблицу име аристидово, ербо е и онъ было вато, да се овай човекъ истера изъ Атине. „А какво ти е зло учинио Аристидъ, кадъ си и ты за то, да се онъ истера изъ Атине?“ запита га сикъ Аристидъ. „Ніе ми до душе ништа учинио“ одговори му простакъ, „ил' не могу да трпимъ што га сви люди зову праведнимъ човеком.“ Аристидъ на то ућути и напише на таблицу свое име.

— Познато е, да се у Енглеской судіе мораю кадъ комъ суде држати голи речи сваког закона, нити сме ко у Енглеской законъ друкчіе толковати, него како саме његове речи кажу. Ево единогъ примера. Единогъ човека туже, да држи две венчане жене; а законъ каже, да мора онай тако и тако быти каштигованъ, кой држи две жене. Онъ одма дође едноме адвокату, каже му свою нужду и замоли га, да му буде у помоћи. Адвокатъ е знао, какви су енглески закони, и зато реше томе човеку: „Иди кући и узми и трећу жену.“ Овай учини што му е Адвокатъ напоредіо, и кадъ дође у судъ, стане тай истый адвокатъ место њега овако говорити: „Славный Суду! Овай е човекъ тужен да држи две жене, и кадъ бы то тако было, онда бы онъ морао быти по закону каштигованъ, ин ево ніе истина, да онъ држи две жене, него онъ сада има три жене.“ Судіе пусте кривца, ербо законъ говори само о онимъ људима, кои држе две жене, а о онима, кои имаю три жене, ништа не спомиње.

— Три трговца целобріе дяду едной барташиши, кодъ кои су о вашару были у квартиру, свое новце на оставу и оду сваки своимъ послови. — Одма дође единъ катрагъ, и запите одъ жене новце у ime свои ортака, ербо су ишто куиили, па имъ новци требао. Чимъ е добіо одъ жене новце, одма побегне и никадъ се ніе више о њѣму ни чуло. Ова дошла подигну на жену процесъ, и запита новце, ербо в само едноме дали новце, а казато ій е, да морао быти сам трошак, кадъ устегу новце да изваде. Жена буде осуђена, да имъ сву штету накнади. Адвокатъ Пай, кой е бишъ тада изишао изъ школе и почео радити, каже той жени, да имъ се жали, и узме тай процесъ сам да ради. У суду стане овако говорити: „Она е жена добила одъ сва три трговца новце на оставу, и ако што сами тужитеља кажу, она донде ніе смела издати новце, докъ се сва трошка не заставу, и не дођу во новце. Нозди су ишли у рукама ове жене, и она ће ій одма издати, чимъ сва трошка дођу во новце.“ И тако жена та ослободи се одъ плаћења.

У Лондону могао в свакій 25. Марта 1810-ке године читати по свимъ бошковима съ великимъ словима каштиганье ове речи: „Онъ данасъ осамъ лана видиће се у Шинтонидву една велика, нечувена и никадъ неизђена игра, и на то се возвава свакій но ове да дође.“ У тай данъ скупи се на то место силанъ светъ, да види, какво ће чудо ту да буде. Сметина е цео данъ стакла и до самогъ мрака ніе се башъ ништа ту догодило. На едредъ се предъ саму ноћъ просу гласъ крозъ цео народъ: „Данасъ е прваћ Априлъ, цео е Лондонъ данасъ превареиъ.

— Северна е Америка земли Канадъ за оне људи, кой слободу траже, или жалостна е та слобода нашъ, почемъ у южнимъ странама много хиљадне Америке ишутъ гадно робство нзади и люди одъ сваке боје (црни, прошаяни, бакарни, жуђасти, речю сви, кои као робови овамо доспеше и у робству леду, такођеръ робове, изродише) као нирна на пазарь се терню. Цена е овимъ робовима у найновіе време ако посковчили, именито синовимъ здравъ човекъ до хиљаду и петъ стотина талира, а здрава яка жена дне до три стотине минъ него човекъ и кошти. Да ніе грехъ при толикой жалости ишутъ ошторушката, то бы се могло казати, да за човека нема земльска раи до Америке, ербо е тамо човечіе месо у цени, кои сиромаке наби, да — у робове иду. Оставимо сада Американцима њихову славу, њихову слободу, кои робство заштитава, и реците: хвала Богу, што нисмо у Америки. —

— У некоме окружію прогледао е Начальникъ ново саздидану тавницу и рекне каидуру, кой га е пратіо: шта велишъ Мићо, ово ти е једнике лепо, какву у нась ишутъ ніе было. А тко ће у њу вабвати? запита Мићъ свога господина. Безрће, питкоши, неписмени и опака подобна люди, кои стреше противъ законя. — Штета, примѣти на то Мићъ, штета велики, господине, да се такови люди ово баце, једнике збили и лепо и зато бы у реду было, да боља люди и баръ поштена господа, као шта сте Вы, у њу седе. —

— Два су се Турчина посвадили те потукли, па оду затимъ до кадіе, да се једанъ на другога потужи. Слушао ій е кадіе дости дуго, и кадъ му се то већъ досадило было, рекне имъ: ајдете сада на се тудете на ново, те што тко добіе, нека му буде, еръ бишъ видимъ, да сте обойца жељи битина'. —

— Турчинъ некій уђе у лекарницу и запите одъ лекара нелека, кой крез трећ, ербо сами ти, говораше онъ, нисебо, те плашишъ се грозница. Лекарь знаюћи изъ дугогъ искуства, какво Турчинъ съ овимъ речима нишани, извесе предъ њега чутуру вина, коюнаселбой болницъ врло напразния. Кадъ бы већъ лекарю платіо было, рекне му при одлазку Турчинъ: я ти од нисебо често болукъ, те зато њу ти, пріятелю мой, одъ сада сваки данъ по три пута дозлазити, да ме лечишъ. Имашъ лепа нолена, каква ни у самоме Стамболу нема добіо, на бишъ и отишао у церску лекарницу. —

— Турчинъ потужи се Хоџи, да га ђаво напастуе. И жели мира, реклю бы му не то хоџа. На што ћемо сада чинити? запита дољ Турчинъ. Шта? одговори хоџа, нали изиђ трипти и чутати, докъ болѣ небуде, ербо одъ вино е сиета, было е и остаће тако: свои свога мучи. —

— Баба една буде пра суду питана, да каже, колико ій година имаде. Весма учтиво одговори она на то судіу: ахъ, господине, извините се тоћ разговора, не питамъ ни я нисъ за ваше године. —

— Неки природословитателя израчунали су, да є наша земя одъ прилике старъ младићъ, ербо є сто петдесетъ милиона година само протекла морало, докъ су се ѣдна напареја у толико огусмула, да є одъ многа тардомъ коромъ постала, на којой бы потомъ разне животиње обстоати могле. Речени испытатели пису ѣмъ ялали, какавимъ су цифрами то све израчунали, и зато ми целу ствар као нешћ курiозумъ (нешто особито) овако спаламо, да намъ наши читатели кнде, како гдекои нарановспитателя, кои нежда земѣчъ прахи т. є. ни єдне паре у цену нешаю, башъ зато землю нашъ съ милионима година украшаваю. Ово се зове излишнимъ бити и милионе као презрителю плеву у ветаръ бацати! —

КОРЕСПОНДЕНЦИЯ УРЕДНИЧЕСТВА.

Господину В—у у П..у. Ваше писмо одъ 18. о. м. добисмо, бесъ да бы му повде, ков су у ѣему назначене, прихватѣене биле. Изволите намъ дакле што скорѣе остатакъ допуштти, те тако съ ваше стране (мислимо нехотице) учињену погрешку опетъ поправити. Шта вамъ дадъ писаете зарадн хоморара или ионачке награде, коју господинъ П...и за свою хумореску захтева, којой є шаљивко име „Звекнитъ“ надевую, то смо по нашемъ обичаю — єръ ни сами радъ не притезирамо — саставакъ єдноме поштеноме издателю подобни ствари свободитали, и овай намъ, вошто є хумореску одъ почетка довонца съ великомъ удавѣнн достойномъ трпељивости прочитао, у кратко навило, да є шаљивый звекнитъ доиста звекнитъ, почемъ одъ тоги правн речи скрозъ и скрозъ звека. Какви є то шали, какви су то изразн, кадъ звекнитъ своме другу „занитка“ звоном пјечамъ окомъ и „горносведско дрктавѣнимъ гласомъ“ — овай ленин слогъ посве є собственостъ нашегъ љубимца — преповеда: „да є нишо у месту, да є тражио напрасита, па, па, па — да є добио мѣсто па — па — напрасита само нешто мало ни — ни — висела ку — ку — кудуса и то безъ сла — сла — славине!“ На другоме опетъ мѣсту преповеда своме комшіи, кому є красно име „Незуцимезлюсть“ каркую, истый Звекнитъ: „да му се срце нао у бѣломе мозгу топило, да му се мозакъ одъ милине тресао, кадъ є у кому другу месту лошио и чуде угледао на огњишту веселу ватру и кодъ ватре милио чобанче, кое є ржавнъ окретако на коме є было пра — пра — прасе, кое се пе — пе — пекло.? Пису ли то праве лапдије, и за ове ште садъ нашъ списатель ішитъ и хоморара? Хорације бы єдномъ приликомъ ускликнаво: medici, tunditе venam! т. є. ви лѣкари, отворайте му жилу, пуштайте му крви, но мы не желимо нити хоћемо, да сачинитель трдкогъ звекана и єдне кавалџије крви изгуби, и зато шаљиво хумореску опетъ натрагъ, почемъ ю никошто употребити неможемо и упозиваио васъ, да му озбиљно кажете, да небы другій путъ толико му — му — мушио. Здрави намъ остали. —

Госпон К..и у Но...у. Истина, да Срби журналъ за моду ішитъ пису имали, но да Подунавка таковимъ постане, одъ потребе є, да и она сама пре у моду дође, изволите зато нашъ листъ вашимъ лепимъ чувствителнимъ пријатељицама препоручити, кадъ намъ буде єдном крепке подпоре, моћи ћемо и найновіа новшества на широкоме мода полю сообштавати. Допустите у осталомъ, да вамъ наше високо почитаѣ изявимо. —

Господину М. М. у К...и. Јачке пѣсме пису за Подунавку, а љубовне ішитъ нашъ, ако се ове т. з. неодлазую ватреномъ уображени поѣи, силномъ одушевлѣношћу, свелимъ красивимъ слогомъ и т. д. зато нашъ препоручујемо хорацијево: pone in secretum eo, audi, et поток поправлѣте и трудите се, докъ єдномъ пеему неспанисте, кои ће быти хвале достойна. Съ Богомъ, младый пријателю.

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,

клавирскій майсторъ

у Господской улици у Земуну

обавлюе почитаемой поблици, да є онъ клавирскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приніо, и да ће се свагда потрудити, свакій у свой занатъ видавћій налогъ точно и ветно извршити.

ОБЯВА.

Подписаний има чест почитаемой поблици явити, да є управъ изъ Москве црквени свећа одъ свенихъ чистогъ воска добио. Препоручуе се дакле свимъ славнимъ обштинама, увѣраваюћи да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

У Земуну 19. Сент. 1856.

Конст. Теодоровићъ.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Portraitähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Одговорный издавитель: І. К. Сопронъ. Печатано кнѣгопечатнномъ І. К. Сопрона.

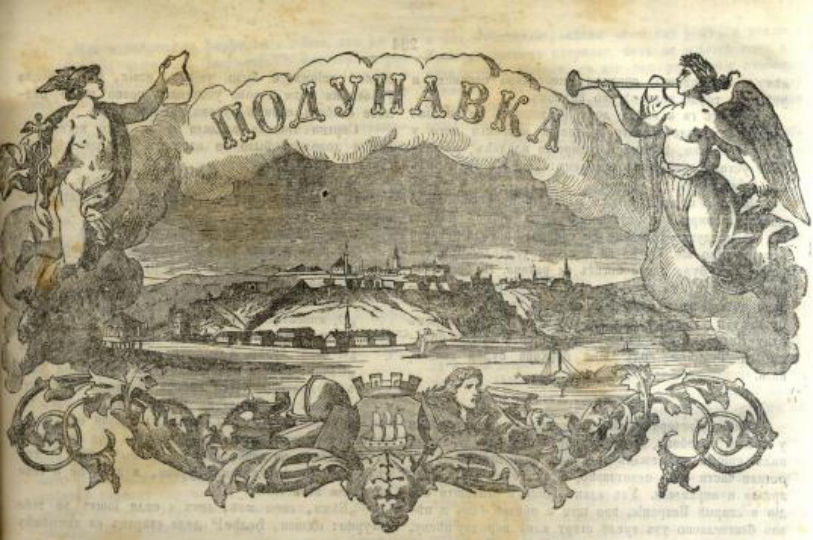

Број 30. У Земуну 27. Септембра 1856. Година I.

Овай листъ излази сваког Четвртка и шаље се на кућу... У Аустрији ће стајати на годину 2 форинта гр. без поштарине; појединаки број износи на 6 новчић 30 кр. гр. Претплатници се моле у Аустрији ако желе поште или новине наше скупљати или уредно слати надлежитога у најближим местима, а у Књажеству Србије у главној књижари Вендимира Валожића у Београду. За одаље крајеве се за редъ 3 кр. гр.

Ђорђе Петровић,

врховни вождъ Србскій.

(Одломак изъ једне француске књиге г. Фоше „О Србима.“)

I.

Георгій Петровићъ, знатанъ подъ именомъ Црног-Ђорђа, родіо се 1770. године отъ убогих родителя. Онъ е био отъ оних људи натреног, прачиог и ћутљивог карактера, отъ кой се чини, да су за движења и војводство рођени. Кадъ естество створи подобног човека у средини једног народа заробљеног, онда му оно ставля за углед — престолъ или вешала.

Управъ у знатнимъ оними за француско царство годинама (1800—1811) просіяла е Црног-Ђорђа слава, и задобила е себи обште света вниманіе. Његово име струило е у свимъ државама, његова нечувена завоевања, скоро невероятна одважность и дѣла на Шипчанске напомињоха, у коихъ се страховито са испреплићу стичне, безсмртности су достойна. О Србіи, једномъ отъ нехолико стотина малих земаљ, о милой отчини, едва на земљописнимъ мапама означеной, ніе се онда нико бринуо; но съ Кара-Ђорђевъ цельый свет знаше занимао. Свемирскій пастиръ, кои е са нѣколико тисућа убога тежака, као што е и сам, дао одборъ кроз петнаестъ година цѣлой сили отоманской, већеной отъ найбољи предводителя, и стопу за стопомъ противо е ій изъ заробљене земљ свога отечества. Тай е пастиръ побудіо живо љубопитство и благожелателно саучастіе.

Детинство Ђорђево протекао е у жалости и самоћи. Онъ ніе познавао ни забаве ни радости младенства. Тайный нѣкій, но неутолимый нагонъ за слободомъ набадало му е сладости и грубимъ занимањима пастира, у коима умѣо е онъ створити за себе совршену слободу. Іошть кадъ е свесимъ младъ био на самый погледъ Турчина — овога мрзкога господара, кипіала е крвъ у нѣму, свѣкао су нѣгове црне очи, избегавао е њихову близкость, и стода е своя водіо све по планинама одъ обитавалишта људскихъ удаљенимъ и непоступнимъ. Овде е онъ проводіо седнице, а често и жесеце, безъ да е у село враћао се.

Шта за е већъ свевао овай дѣчко? Свике старе Србіе, негда слободне и ратоборне пису ли излазиле предъ нѣга на гласе народнихъ пѣсама, коихъ благогласнимъ потресаваше онъ тиху пустиню! Или можда е при трајној поетическој и свѣтозорној ноћи съ востока сладка кои и дражестна пала одъ Шумадіе нѣму тайно пришапнула силнія самонъ будућности

њему предвозвѣстила сраженіи, непонятна основиа, и увѣнчала гордо чело његовo крyномъ.

И кадъ га є мајка дома врашњетъ се питала: зашто онъ воле живити и дивіой пустињи него у кругу сродства, гордый одговараше младићъ, разлагаћи устне са смѣхомъ презрена: „ербо є тако род слободнић.“

Тако є пролазила прва младость Ђорђева. Мало позднје немирный и независный духъ његовъ побуди га, да предузме тровину са свињама, премда никакви новаца имао ніе. Срећа га послужи у двадесетой години; онъ буде доста богатъ за ратара. Но богатство безъ слободе онъ презирао. „Я ове новце само у тобиљко почитујемъ у колико ій скорим за оружіе и олово променути узмогу,“ одговоріо є онъ своме старом отцу Петронію, кой га њуѣше, да се у будуће больма са Турцима, одъ кои њихова судба зависи, паши.

II.

Зими с'вечера сдапшутъ седила є цела родбина у низкой колебици, жене су преле око једне трапезе, надъ коіомъ є жижакъ о греди обешенъ тинко, и остале части собе осветлявао, а мужи су плугъ превртали и справљали. Узъ једанъ њошакъ огњишта сеђіо є старый Петроніе, као што є обичай было, и пѣвао благогласно узъ гусле стару једну народну пѣсму, кой є славила подвиге негдашнѣ Србіе. На једанпутъ отворе се врата и на прагу покаже се човѣкъ стаса високогъ, буџу с страха на леђа, шеширъ са широкимъ ободомъ нпао на главн, и пре нег што с прага ступи, гледаше наполѣ лево и десно, и кадъ се увѣри, да нема никога за њимъ, уђе унутра, затвори врата, о кои се одупре леђима, у једной руци ятаганъ, другу држећи на једномъ одъ пиштоля задевени за појасъ одъ коже.

„Ђорђе! жалостный сине! шта є теби?“ повиче старацъ, ширећи дрктаћа рамена къ сину своме.

„Я сам убіо једногъ Турчина,“ одговори овай одважно.

„Тежко мени, жалостници,“ повиче онезнанћена мати, и склопивши руке напіе: „Господи помилуй дете мое!“

„Кадъ сам се враћао изъ Шипровара у Вишевце,“ настави Ђорђе, „врагъ нанесе аги некогъ јничарскогъ, онъ є био на коню, а я пешке: „Пасъ каурскій, натрагъ,“ повиче ти онъ, „и капу доле предъ твоимъ господаромъ.“ Я повучемъ шеширъ ньега на главу, и ни ока доле. Онъ потегне пиштолѣмъ на пеше, а я, видивъ овимъ, разирскао му главу. Седъ нема мени више овде станка, но я једенъ у гору къ браћи у ајдуке. А ако те, отацъ, неће ради буду гонили Турци, я њу доћи, па њу се предати.“

„Проклетъ био кои се вратіо,“ изъ гласа повиче отацъ, „бѣжи, нечастный сине, Богъ ти у помоћи.“

У овомъ нагновешю чуе се, да нѣко тапче око куће . . . . . куца вељъ и на врата!

Старацъ са своге седишта потегне къ постельи, тргне за сламчу, извуче изъ ње шару и стане узъ сина. Люди оружани са косама купе се около њи, а у нстый паръ мати са трепленћмъ очаји счепа дуго некако држалѣ и гвожђе са обе стране оштро, изъ сламе, коіомъ є было увіено, извіе, и са очима управо на мужа и сина увченимъ преко главе њиховe слабимъ своимъ рукама држаше копаћ.

Смртна тишина владала є за нѣко мгновенћ, кое є довольно было за изразити ово позорѣ пуно страоте.

Одъ ови нпедашъ живъ ти се непредаде, у њиховомъ погледу видити є одважность, кою устне неизражаваю.

Зачуе се друго, поиче куцаћ на врати.

„Морамъ я тоже край учинити,“ рече Ђорђе, съ ятаганомъ у зуби, пиштолѣмъ у руци тргне врата къ себи и стане на прагъ.

Млада една дѣвица устрени се у средину собе.

„О, спасителю мой, будите благословени,“ проговори мати падаћи на колена.

„Я сам, браћо, я твоя заручница, јоначе Ђорђе!“

„Єлице, сладка моя Єлице!“ рекне младый овай човѣкъ, и притисне ю са љубави великомъ къ срдцу.

„Я сам изчекивала да дођешъ, видила сам те, где си ушао . . . . . Вы остали,“ настави она, „небойте се ништа: мой отацъ и браћа моя засѣли су на краю села, на знакъ єданъ уреченый наши ће сусѣда дознати приближенћ Турака, и пасъ ће о тоне на време извѣстити.“

„Бѣжи, сине мой, докъ є овде іошть за тебе сигурно; одлази, Ђорђе!“ дода старацъ са важношћу пѣкоиъ.

„Ядно и жалостно дете мое! Небомъ те преклињемъ: бѣжи!“ заспа мати са молећимъ гласомъ руке склопивше на сина пружаћи.

„Уклони се, Ђорђе, треба то учинити,“ рекне дѣвица уздишући.

„Єлице! кадъ ти сь Богомъ казати морамъ, праћаћъ ти твою задану рѣчь . . . .,“ рекне младићъ са краткимъ преломљћенимъ гласомъ.

„Непримамъ я то, Ђорђе мой, я њу чувати задану вѣру и у сретно и у несретно доба.“

„Но я сам ти прогіанъ . . . . . и то на дуго време.“

„Єх, ты си прогнанъ, што си Турчина убіо . . . . . једногъ одъ преки наши господара . . . . . Слава и хвала тебя, мой бодрый заручниче.“

„Но ты незнанъ, Єлице, да я садъ у гору бѣжимъ . . . . да съ браћомъ нашомъ одтуда нападаћи на Турке гонителѣ?“

„Я њу съ тобомъ . . . . хоћешъ ли да пасъ пећасъ іошть нечча попа? реци, Ђорђе, хоћешъ ли?“

„Шалићешъ, да ти на даръ свадбе донесемъ животъ жене једногъ ајдука . . . . . Сирота дѣвојка!“ рекне Ђорђе ублажаваћи мало његовъ крупный говоръ; затимъ настави іошть тріе: „Єлице! узми натрагъ рѣчь твою, нема свадбе за прогонѣника.“

„Никадъ нашта, я сам Србкиња, кои рѣчь не поричемъ.“

„Е, добро, твой сам овогъ и оногъ вѣка, моя Єлице!“ Млада дѣвица падне младожени на прси.

„Но добро разсуди; кадъ я побѣгнемъ, ови проклети наши господари гоните свакогъ, кои мене љуби . . . . Ако они, да се мени осете, нападну на тебе!“ рекне младићъ тужнимъ гласомъ, „охъ, ова ће мисао за срдце чупа!“

„Или и небрини се Ђорђе . . . . Ево, тко ће ме одъ наслиђа њиховогъ закрилити?“ одговори мирно дѣвойка, тргнувши ножъ у недри скривенъ. Ово ми е сваъ одиђаръ, кои заостае у рукама жена' кукавне Србіе!“ рекне она горко осмехнувши се.

Сузе, прве ноже быти, кое е пролиo неустрашимый младићъ, потекле су низъ њгово огорѣло лице, кадъ е своимъ рукама родитељъ, пріятелъ и невѣсту обимао.

„Съ Богомъ, я њу се за васъ старати. Тешко ономе, кой васъ и за длаку на глави дирне! Ахъ садъ,“ рекне онъ са одушевленѣмъ, „садъ е суђено: вѣчный бой, бой на животъ и смрть противу Османлія!“

И онъ изчезне.

Ово е позорѣ рѣшало судбу Ђорђа Петровића: ово приключеніе рѣшило е судбу несрѣтне Србіе.

Одъ часа тогъ по цѣлой земльи несрѣтне Србіе, изложене турскомъ мученю, свакій данъ подъ сваким видомъ, єдно за другимъ поновляла су се ова поразителна позорища.

III.

У ајдуке, тако зване по простомъ „горске пустаіе,“ вшли су обично Србіянци изъ равна, гонѣни было право или неправо одъ турски господара. Обтуженъ биѓао е у стародревне шуке, ту е налазіо пробитну слободу сдруживши се са оними, кое е подобанъ случай у гору довео; несрѣна была е обшта, они су живили узаедни и братски. Ајдуци нападали су на Турке само, кои су често отимали новце изъ Београда у Цариградъ шиљане; они шису као непріятельи сматрани были одъ свои земляка. Зими примѣни су были у [illegible] колесима, и гдикои нису се до пролѣа у гору враћали, осимъ ако е какавъ важный уговоръ требао по обшту одъ свію саюзника подпору.

Поздиѣе, кадъ су се дизали Србіянци противу Турака, несрѣтна њихова родбина нашла е прибѣжиште код ајдука. Старци, жене и дѣца оставляли су свое куће и стањи се са стоконъ у горе, одкуда су кроъ сто неволи рану носили мужевима, дѣци и браћи, кои су бой били у равницы.

После єдне године, одъ како е Ђорђе отишао у ајдуке, онъ постао њиховъ предводитель, и управљо е нападаня тако умѣтно и неустрашимо, да су Турци осетили, да предъ ајдуцима мора нѣкаквъ страшанъ воѣа быти. Одређе то е сваъ посао было ајдуку, што су нападали на путнике, и што су кадикадъ по друговима отимали царску кассу; но садъ су почели нападати на људе и добра по градовима самимъ. С' дана на данъ откривала е турска полиција потайне нѣке саюзе, кои су духове на буну дражили, по мѣсти близо гора лежећи; и непрестана покретана данъи гомиле обелодањали су у осталомъ, да е созсимлетіе далеко разграната противъ власти Турака на прагу.

У биткама, кое су ајдуци имали са послатомъ на њи војсковъ, Ђорђе е показао сва свойства найвештіегъ војводе са своѣ странe.

Предъ четама своимъ добро оружанимъ храбрый е вождъ, са безобзирношћу спога четована, съ одважношћу нападаня у непріятельске гомиле страхъ синио и нередъ; и ползујући се њиховомъ смутньомъ, кою е онъ производіо, сѣкао ій е као репу, и землю е Турцима крвавомъ покривао, безъ да е млого своихъ монака губіо. Никадъ се ніе онъ упустао у отворено сраженіе, гди бы поразителна нездавность у числу бораца могла нѣгове можке застрашити, а Турцима више повѣрења узити.

На халовитомъ врацу, у лицу црнъ, съ чертама яко израженимъ, кое су дуге прне власи окружавале нѣгово угрожателно чело, страшный погледъ, стремльив покретъ, гордельный стасъ као и заповедаюћій огромный гласъ чинише, да е Ђорђе, простый тай србіянацъ у простачкомъ своимъ одѣлу, кое ніе никадъ са себе збаціо, рођенъ, да своіомъ вољомъ надъ свима и свигда влади.

Никадъ побѣђенъ, свагда побѣдитель предводникъ ајдука постао е страшиломъ турски војска. У своѣ суседіе они су њиову силу волшебну приписивали, и не другчіе но Кара-Ђорђевић га звали.

Но нескоро морала е власть турска и то увидити, да е ово движеніе узело совршеный политическій карактеръ. Одъ нѣкогъ времена у сваконъ важнѣиѣмъ сраженю притицали су обитателы равница' своіой браћи у помоћь, затимъ после побѣде враћали су се на свое њолске послове.

Порта е то видила, да она безъ употребленя велике силе неће у стању быти ове чете обуздати, кое су с' дана на данъ све слободиіе поставле, и подкрѣпљиване се охотомъ полоѣника непоражани. Зато закључи, да одлаже са нападаньемъ, и Паша у Београду, гдѣ е была столица намѣстничества турскогъ, добіо одъ Султана налогъ, да потайно страховитомъ предводителю ајдука сайна предложена учиня.

[illegible] ослобођенъ быти одъ [illegible] своѣгъ лицкою е на себе навукао было убиствомъ јаничарскогъ аге; далѣ, да ће добити велику суму новаца и високій степенъ у турской војски. Но Ђорђе одбаци сва та предложеня съ презренѣмъ.

„Кази онима, кои су те послали,“ рекне онъ, „да я нећу родъ мой за бакаръ продавати, нити да я требујемъ њиховe милости и штедроте. Дотле, докъ узъ мрзость моѣ буде се држало раме ово, и њу гонити угњетателя мога отечества дотле, докъ єдна капљица старе србске крви кроъ моѣ жиле буде текла, я њу остати њиховъ неумитный непріятель, и њима заимъ за срамоту враћати.“

За тимъ постави се велика цѣна на Ђорђеву главу; кућа нѣгова буде до темеља разорена, и земљѣ одъ отца му одузете. Старый Петронія ће прибѣжиште код Блиниогъ отца. Гостопріимство Петронію одъ пріятеля указано, ове доводи у опасность, безъ да ће онога спасти. Турска полиција здраво мотри.

Ђорђе намисли, да страной земльи повѣри родителя свога, єдино добро, кое му е заостало. Три су године протекле, одкако е Ђорђе отеческой колеби рекао съ Богомъ; сирота майка нѣгова већъ е была умрла, жалостю ю е уморила; отацъ нѣговъ нека ни кажена, на коимъ бы сѣду главу приклонio, млађій е братъ нѣговъ у бѣгству . . . . Ово свршено нещастіе, ово поразително опустошеньѣ очиногъ огњишта све то нѣгово е дѣло. —

Горскомъ ајдуку при погледу овогъ разора да

пукне срце одъ жалости, нѣгова мрзость на Турке ускиње садъ већма него икадъ пре; они! они су сами питокъ и узрокъ толики невоља! Ёсть на њима єдинъ, онъ ће до издихања калити срдце за нѣгу несрећу свію свои.

Полноћь є, бледый мѣсецъ са печални враца осѣња човѣка, кой се Богу моли, клеченћи на обрастломъ гробу єдномъ у гроблю вишеначкомъ. Дубокій уздисай прса му раздиру, више пута пада онъ на гробный каменъ маховинномъ већъ покривенъ, овай онъ љуби, овай онъ сузама облива. Напослѣдку са жестокимъ и скорбнимъ умученћемъ устане.

„Съ Богомъ майко моя . . . . я ћу те осветити," рекне онъ са израженћемъ страшнимъ. Затимъ баци се на халовитогъ враца, кога узду ніе изъ руку пустао, и полако упути се колеби єдной на краю села лежећой.

На даный знакъ отворе се врата, више людій изкоче, около єдногъ очаявшегъ старца и нетну га изъ конаника, кой се пригне и загрли свое прійтелѣ.

„Хвала брао! Съ Богомъ, Ёлице," рекне онъ тихо, ободе коня и одлети као стрела.

Кадъ близу Саве дође, коя дели Србію одъ Аустріе, Кара-Ђорђе сашп и посртаюћегъ отца придржаваюћи пође къ чуну, кой є было за бретъ привезанъ; два айдука чекаю на нѣму, да на найманый знакъ свогъ господара возе.

Но у мгновенію, у комъ бы оставіо сѣдый Петроніе мѣста, кои су му тако мила и драга была, обале потока, сведокъ прве детинске игре, поля, кои є онъ своимъ орослю знојемъ, землю, гдѣ почивао кости нѣгови родителя, и миле дружине, седамдесетолѣтный робъ, привикнутъ на иге, нѣје таво скоро, сложно, да жертвуе. Сузе су прелиле нѣгово честно лице.

„Ђорђе!" рекне онъ, „у нов ово доба горакъ є лебацъ и туђини, воздухъ є сиртоносанъ, конмъ се тамо дише. Дай да останемо овде, дѣте мое, я ћу самъ нѣи до паше; приклонићу га сѣнкомъ свогъ лобимогъ сина, когъ є изгубіо, да те мени остане. Покори се Турцима, сине . . . . . шта знаш, они су наши господари . . . ."

Ове су послѣдне рѣчи дирнуле у све жилце, кои душу єдногъ отечественолюбца тресу; новый болъ почне га тиштати на срдцу . . . . несретни господари сръбски они су већъ и у самомъ њиховомъ остарѣломъ родителю крвъ сръбску изкварили.

„Робъ, робъ нѣчный овимъ опакимъ господарима," повиче онъ савъ црвенъ одъ лютине, „дай, да се иде докъ іошъ . . . . ."

У томъ мгновенію, кадъ є іошъ последнюю рѣчъ изустати хтео, зачуе се пуцнава пушака; ово су Турци одъ Босне, кои се приближую біюћи се съ айдучина размѣштенћимъ, да закрље бѣгство свога предводителя.

Више нека мгновенія єдногъ да се изгуби.

„Отацъ," проговори Ђорђе ублажаваюћи свой огромный гласъ, „за ние блажене майке мое, коя насъ гледа одозгоръ . . . . . Ходи, ходи, я те молимъ и преклињемъ," и повучи га къ рѣки.

Но старацъ са своимъ снагомъ одатне се. Баци дугій и жалостный погледъ свудъ около себе.

„На овой самъ земльи живіо, на овой ћу умрети," промумли онъ, загрли своимъ снагомъ дрво єдно.

Топотъ коня одзива се, таке єдно згоди у дрво, коя неприклоненый старацъ рукама обимаше. Садъ се већъ неможе побећи.

Ђорђу се коса диже на глави, мртвый му зноћ пробіе чело, очи му се запларе, и онъ спорженћемъ викне: „Болѣ да умре, нег' да живъ у руке Турака падне." Клекне предъ отцемъ на колена, и замоли [illegible]

Чуо се тихый гласъ: съ Богомъ отацъ, съ Богомъ сине! . . . .

Отацъ изпусти душицу а синъ за оружіемъ крававимъ у руци, збуњенъ ванъ себе одъ жалости дочепасе рѣке и начезне у волнама Саве.

І. Димитріевићъ.

Самртный страћ.

[Хумореска.]

Преповедали смо одпре (у Подупавки подъ броемъ 26. и 27.) о господару Ћири Ташкобрку, како є мало по мало радіо и мучіо се, докъ ніе велику кућу и лепе новце стекао, те тако богатимъ човекомъ постао. Данасъ онъ ужина и можемо га скоро свакій данъ после подне у кафани неке вароши — до имена исте ніе намъ стало — видити, гди се съ добрима пријатељима при єдной кафи о разнимъ стварима разговара и више пута, кадъ му се нешто политику терати, своя страдана преповеда, конма є као трговачкій калфа изложенъ было. Сити люди свагда су весели, а весели люди обично добро говоре, почемъ имъ є срце на језику, те зато нема кодъ њи претварања и коекна кривудина. Господаръ Ћира говораше дакле одъ срца, ербо є ситъ и весео бмо, и ми смо га радо слушали, знаюћи да се онъ одъ истине шали а изъ шале своимъ слушаоцима кадкадъ башъ и истину среше.

Управо на ново лѣто, кадъ є Ћира веома добре волѣ было, и после подне у кафани већъ седіо те служителима дарежљивомъ рукомъ неколико шкуда поделіо — допесоше новине некій гласъ, кой є нѣгове пријатељ ако разжалостіо, да се то и казати неможе. Гласъ є тай было: да є акція на сребро и злато одъ двадесетъ како є одпре стаяла изненада на тридесетъ процента одскочила. Овай є гласъ Ћирине пријатеље зато силно уздрмао, ербо су данъ два пре сво сребро и злато, кое су у каси имали, за банке дали были и по старой акціи само двадесетъ на сто добили! Изклизнуо имъ дакле изъ руку лепъ добитъ, когъ бы

имаш, да су само ногти — напрасати, шта се на берзи ради.

Ћира слабо е за ажио наріо, почемъ му е трговина такова была, да е съ банкама радити могао, те сребра и злата ніе зарадя нѣ ни потребовао. Онъ лакле своимъ пріятелима, кои су од ажіе тако реѣи живили, рекне сажалительнимъ гласомъ: „да е велика несрећа на сто само двадесетъ добити, кадъ бы човекъ могао тридесетъ имати, ахъ, то увиђа и детенце, кое іошть буквар учи, но мои пріятели, блажите се тимъ, што кадкадъ мора быти и пазара безъ врачара.“

Пріятельи на ове речи Ћири никакова одговора нису дали; онъ зато погледе свое по казнии далѣ бацн и услотри нека лица, кои су намъ вѣкъ позната. Да бы пріятелъ одъ жалости размишлавања, у кои су се унутили, одвратіо, стане садъ овако говорити: „Ено вамъ тако господара Ксилохира, оно мало брка, шта имаде, срдито чуна, а господарь Јанко Папулоѣагъ — чуйте само, како уздише — стои до њега те му нешто шапута; мислимъ, да му говори, да вѣкъ неће више ни папуле ести, докъ штету неисправи. Ахъ, сне то учини ажіе, небыло е да Богъ да!“

Кадъ е Ћира овако говоріо, разведре се чела њгови пріятеля, кои су као некимъ врачнимъ покриваломъ застрта была, и онъ продужи речь изнова: „видимъ тако и господара Тешу (кожодера), служитель лепо му се клања, али онъ слабо на њега пази. Хоћу, да му се садъ явимъ. Господару Тешо, честитамъ вамъ ново лѣто. И не чуе ме, тако е заинмљенъ. — Да видимъ, шта ће ми господарь Пантелія — нашъ вештый брічъ, почемъ безъ сапуна бріе — на мое честитаніе рекне, ено га тамо на страни, где нешто са чивутином [illegible] ли, честитамъ вамъ ново лѣто. Шта врага, и не обазире се на мене, иначно му е ажіа главоболю нанела. Знайте садъ, да ће господарь Пантелія одъ данасъ своју муштерію іошть болѣ брити, и она ће му троструко платити, што е чрезъ малу ажію изгубіо.

Ћира е могао опазити, да оно пророчештвѣ никога невређа, и зато настави далѣ: „Где, оде чивутинъ Яковъ као опареньъ одъ господара Пантелія, кано ће садъ? Ено га, где се са поштеньемъ господаромъ Хавакукомъ разговара. Шта, очи су имъ пуне суза' — одъ радости можда. Єръ е ажіа напрасно скочила. — Башъ добро, што намъ господарь Єремія (бодежъ) дозвали, драго ће му быти, ако му честитамъ. На млога лѣта, господару Єремія — е, и онъ ме не чуе те брои на прстима, колико е добіо, не, колико е могао добити, да е почекао, докъ ново лѣто дође.“

Ћира е было хиладарь, а овима се не замера, кадъ се шале. Уђе садъ господарь Шпалдманъ у кафану, Ћира га одма поздрави и рекне му: „на здравъ ручакъ, господару Шпалдману, молићу да ни кажете, како шпанске акціе стое, одъ како е сребро и злато поскочило. Мислимъ добро, не? нашн га се, данасъ ти е глувъ и немъ. — Добро дошли, господару Пеѣеринацу, молићу нало бурмута. Шта, заръ сте бурмутицу кодъ куће заборавили, а можда вамъ се вѣкъ и не пушка? Да, да, мовић гласомъ слабо као продрети могу, нитко неће слуша, и све то почињаше новине, кое су вамъ башъ на само ново лѣто жалостну вѣсть донеле, да е ажіа поскочила!“

Садъ е Ћира учутао те само нешто мало се смешіо, чему петреба да се чудимо, почемъ е господарь Ћира великій човеколюбанъ было, а одъ ови се зна, да радъ не плачу. А зашто бы и плакао, кадъ се е могао смеяти о туђемъ трошку?

„Ахъ“, рекао бы затимъ Ћира, „кадъ самъ іошть трговачкимъ калфомъ было, и опано дошао, да дућанъ отворимъ, смеяли су се нека господари, одъ кои самъ онда хиладу талира у заимъ искао, а данасъ где — смеэнъ се и а они се жалосте.“

Ово е Ћира испиньъ гласомъ говоріо, да су га они господари, конма е нало пре ново лѣто честитао, добро разумети могли, а то е Ћира управо и хтео, но да се небы чинило, као да онъ изъ неке опаке намере — сходно пословици: жао за срамоту враћати — толике речи проспиа, брзо прилодя: ново намъ е лѣто дошасъ, и зато треба да се шалимо и добре волѣ да будемо, єрбо ћемо кроз читаву годину весели быти, ако данасъ сну жалость одъ себе одбацимо.“

„Господару Ћиро“, одговори му на то єдинъ одъ њгови познати „нама се чини, да вы по нало бонкате —.“

„Я — бонкать?“ запита Ћира зачуђено. Нити имамъ иглице у руци, нити ми е шиласть єзикъ, да бы могао бонкати. Не, не, жао ми е, шта сте се свиволиця зароди ажіе, коя ће за кои данъ опетъ пасти, у дубоке мисли дали, и зато тражимъ желена, да вамъ болю наше душе излечимъ. Найбольи нелемъ пакъ за жалость е шала, а особито онда треба се шалити, кадъ намъ они, кое жалость обузима, вино и ракію не пію. Не замеравайте ми дакле, ако самъ се напанио, те слушайте, како сань а єдномъ као трговачкій быти, угледайте се у мой примѣръ, па — сменте се потомъ вашой несрећи, коя е спрамъ мое таданшнѣ патнѣ права лакрдія.“

Кадъ Ћира ово изусти, обколе га њгови пріятелѣи — нашъ изворъ, изъ когъ ову лепу преповедку водимо, додае и то, да су слушательи томъ приликомъ мало више, него што бы требало, уста своя отворили — а Ћира овако стане преповедати: „Было ми е осамнайсеть година, кадъ сань изъ Новогасда као трговачкій калфа у сметъ пошао. Дођемъ у Суботицу и ту кодъ неког господара Керепешія у службу станемъ. Добро ми е кодъ њга было, имао самъ спакій данъ доста ести и нити а посао башъ ніе толико тежакъ био. Кадъ годину изслужанъ, повуче ме срце, да видимъ Пешту, за кою сань слушао, да е лепа, богата, велика варошь, да е управо рай за ћаке и за трговачке калфе. Я дакле одкажемъ моме господару, кои ми рекне: „сине, заръ ти се већъ досадило кодъ мене свакій данъ исти печења и колача? Ајде, а те не заустављамъ, кушай твою срећу далѣ и огледай се мало и у Пешти. Ено ти твои новца, на путуй здраво мирно, али мислимъ, да ћешь се, а то моле быти на ономъ, могъ дућанъ сетити и за њимъ уздисати. Съ Богомъ.“

Я самъ се радовао, што самъ свои новаца имао и мислио самъ, да ћу съ њима по целоме свету моћи путовати. На речи господара Керепешія писань башъ нлого ни пазіо, єръ самъ све єднако о Пешти сано и за цело држао, да ћу тано беле пчеле стећи. Одинъ

дакле завиим срцем и іошть лакшом торбом, почех млого пртлага писам имао, и обићем сву Суботицу, да кола набем, кои бы ме у єотину цену до Пеште одвезла. Но кола писам нашао по моіой жељи и зато се решим пешке путовати.

Први данъ одао сам по песку доста трудно и разпитивао за пут, когъ ми поседнии чобани, кое сам сукобіо, свагда показаше. Предобимъ у некой усамленой чарди и сутра данъ потегнем опет далѣ. Нема ти хрђавіег положена него кадъ по пустарама пешке тумараиъ, а пута незнаиъ, те никогъ не виђаиъ, кой бы те упутіо. То ми се тай данъ догодило. Време є было кишовито, нигде никога на путу, и тако сам одао час овамо час онамо, почем є трага и стопа у песку на све стране было, да писмь могао разабрати правый пут. У то не сустигне вече и скоро и тамна ноћь, кадъ на кою срећу подалеко одъ мене опазимъ неку светлость, спрочу кое сам кораке хитро управлао, и тако доћем до єдне мале кућне, у кою уђем, Бога хвалећи, што сам подъ кровъ дошао.

Та є кућна у себи содржавала єдну кућишну и собу, а у обой было є два древна астала, неколико клупа, и у єдномъ буџаку стакло є буре съ виномъ, до овогъ опет буренце съ ракіомъ, мало далѣ висила є полица, на коіой су єдаше, чаше и подобне ствари место имале. У другомъ буџаку пак стакла є фурула, и до фуруле биле су мердевине поставћене, на коима се до єдногъ отвора а одтудъ на таван пило.

Кадъ сам кроз кућницу у собу ушао, нећи не є пріятный мирисъ разлазіо, почем є на огньишту ватра живостно праскала и у гвозденаку говеђій пачи[illegible] ври[illegible]. У себи сам угледно кише чобана и чикоша, кои су при асталима седили и вина пили, и ій лепо поздравиих те седнем на клупу и замолиих кућнара за конак.

„Боће“ рекне ми онъ, „конака, но може бити да сте и гладни и жедни, и зато ћу вамъ дебо, вина и шта се наће драгомъ волъоћу изнети.“

Я се одма напрікама прехвалих, когъ ми є кућнаръ довео, окрепим се къ тому добрим виномъ, и кадъ сам се већъ како треба наситіо, изваднић кесу, у коіой су се цванцики блистали, те кажем кућнару, да сам радъ платити. Онъ ми одговори, да ћу моји и сутра платити, и ако сам поспанъ, да се слободно преко мердевина попнемъ на таванъ, тако ћу наћи кревета и моји ћу спавати до белогъ дана.

Я дакле кесу съ новцима метнем опет у џепъ, датимъ се моє торбе, рекнем свима лаку ноћь и попнем се на таванъ, где набем кревет прилично угодань и затимъ легнем, метнувши пре торбу подъ главу.

Баш кадъ сам већъ хтео заспати, родіо се месецъ на небу, и његова светлость, кои є кроз прозоръ таванскій до мене допирао, свесмирз ме разбуди. Къ тому чуемъ, к'о да нешто шушти близу мене и затимъ опазимъ, да се нѣтко предъ моимъ очима віа, те садъ се тако заплашимъ, да скоро писамь ни дихати могао. Но шуштењ опетъ престане и кадъ очи после тога отворимъ те смело око себе погледнемъ, неопазимъ већъ ништа, на кое се мало умирим.

Али задуђ самъ се нпаъ утруђивао, да се страха отресемъ, кои ме є одире обузео био. Слушао сам, докъ сам іошть у Суботици служіо, да нпаде разбойника, кои ноћу пустаре обилазе, у таношић чарде се упуку и невине путнике плячкаю, а кадкадъ ій и убію; и жалостно ме сватн слутећи, да сам садъ и сам међу разбойнике дошао, кои ће ме поробити на можда и убити.

Ахъ, уздисао сам за кућномъ господара Керешћія у Суботици, где сам безъ бриге живіо, сећао сам се нѣгови речи и као се, што сам посве несмотрено одиуговао, али за кишовъ не моћаше већъ ишуће и мое уздисање и клање уиножаваше само страхъ, съ коимъ сам се боріо.

Заиста су чикоши, кое сам за праве пустаре држао, іошть у крчми седили и пили, и крвь ми се скоро у жилама следила, кадъ сам далѣ чуо, како єданъ другоме говораше: „ајде, Пишта, узми ножъ, попни се на таванъ на сеци —“

„Хоћу,“ рекне другій, „садъ таки.“ Затимъ се нѣтко хитро на таванъ попне и ножемъ, кои му се у руци блистао, до мене доће. Я се самъ укочимъ, и тако силно ме є тай страховитый догађај дирнуо, да сам велику немоћь у себи осећао и доиста у несвести лежао. Шта се є после тога случило, писамь наравно могао знати.

Предъ зору самъ се текъ одъ мое несвести разабрао и очи мало отворіо, кадъ — опетъ опазимъ човека, кои є главу кроз таванскій отворъ промоліо и у мене гледао.

„Спава ли?“ запита нѣтко доле у крчми.

„Чини ми се, да спава,“ одговори човекъ, кои є [illegible]

„А ты корачай полагано, не буди га, те узми сикиру, коју ћемъ тако десно у буџаку наћи, па дође садъ, да му одсечемо главу —“ оне речи чуемъ, и гроза хладна стегла ми грло, да већъ писамь ни єдно слово проговорити могао.

Боже, Боже, помислио самъ у себи, тебе предајемъ ноју душу — и очекивао самъ садъ смртный ударацъ. Но — до тогъ ніе дошло.

Мени се учинило, као да лежимъ у некой тамной дубљини, и одъ велике слабости самъ до после и заспао.

Кадъ самъ се пренуо изъ сна, было є све видно около мене на таванъ, и напољ стало већъ и сунце доста високо. Я скочимъ на ноге и захвалимъ Богу, што самъ жнъ остао, и при дневной светлости прегледамъ садъ моі конакъ. Ова є решила ноћну тайность.

Сирамъ кревета, на коме самъ лежао, висило є више невиха бела и пра лука, пређе пушке и єдна подугачка кора славине. Ветрићъ я ноћу кроз таванъ дувао и ово шуштење проузроковао, кое ме тако заплашило; а што самъ видіо, да се нѣтко предъ моимъ очима віа, то су биле женце и славине, кое бы ветрићъ кадкадъ ако тако пренуо. Опазіо самъ такођеръ на славини скорашну рѣзотину и одма се досетимъ, да є чикошъ са ножемъ на таванъ дошао био, да себи и своимъ друговима конадъ славне одреже.

Ех, Іиро, рекао бы садъ самоме себи, блиъ си ми юнакъ, кой се плаши и одъ голе славине. Узмеъ

затимъ мою торбу и свђемъ преко мердевина у крчму. Ту се налазіо крчмаръ, коѓ одма поздравимъ, па кое не онъ запита, како самъ спавао и зашто ни є лице бледо?

Я му кажемъ, да башъ нисамъ посве мирно спавао, а онъ ми на то одговори: „аха, то сте се вы можда заплашили одъ Пиште, кадъ є на таванъ по сланину пошао, и кадъ є предъ зору сикиру одандле скинуо. Е, опростите, сланине є требало за моике, коя су за марвомъ морали поћи, а сикиру самъ тражіо, да главу одсећемъ єдноме грдноме ћурку, коя се ено у творденику већъ кува. Добиће нанъ до кой часъ спаниска господа, коя ће земље прегледати, и тога ради заклао самъ ћурка, да ій лепо почастимъ. Извольте сиђъ чекати, докъ господа дођу, на ће те моћи са њима ручати.“

Я самъ се зарумењо одъ стида, шта самъ тако страшљивъ био, и потомъ се захваліо поштеноме крчмару на доброти, коіомъ ме є дочекао. Скоро дођу и господа, коя мой улудный поздравъ благонаклоно прііме и мене после къ столу призову, гди самъ се ћурку башъ добро осветіо, и самртный страћ, коѓ самъ моћу претрпіо, савршено себи изъ главе избіо.

Господи се допало, што самъ као србинъ тако лепо мађарски говоріо и срдечно су се смеяли, кадъ самъ имъ преповедао, како самъ моћу у самоме страху провео; поштеный крчмаръ пакъ нехтеде одъ мене новаца прііимити и рекао бы ми: „задржите ваше цванцике, коя ћете у Пешти лако и лако потрошити, вы сте ни коваѓ већъ платили, почемъ сте господу и мене съ вашомъ преповедкомъ развеселили.“

Господа не повезоше са собомъ до оближньегъ места и ту ни моју прилику, да самъ могао съ єдникъ спанискимъ човекомъ до саме Пеште доћи, безъ да самъ зато и єдне крайцаре платіо. Хвала имъ и данасъ на њиховой любави.

Овде ћира сврши своју преповедну и рекне пріятельима: кадъ мене піс самртный страћ срвио, то башъ неће ни васъ ажіа сатрти. Будите на садъ весели — и честитамъ вамъ опетъ то опетъ ново лето. (Д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Ина дана у нашоме животу поводиши варошъ, кои изъ њемести кћи жителя већъ не изчезаваю, почемъ су сведоци сваки позора, о коима се више и често говори.

Данъ 22. о. м. било є опяти надобанъ, и у дневной повѣстяници наше варошн опяшана ово исто, достойно свако и спомяна. Како већъ у прошлогоше лиету написао, да ће бити на речены данъ великолепне свечаности на оздешнихъ леденима сарамъ Београда, — тако є и было. За ютра изишли су силно храбри наши Варадинци и Шајкашн и навестіна се на зеленоме полю не далеко одъ Сивске обале, већеви заповедньіи господиномъ Бригадиромъ, генерализомъ Драголовићемъ. Изъ вароши и околнѣ околше многій є сиетъ такођеръ дошао био, во и на висовой ледини града Београда и наше доле на обали Саве рѣке стаяли су любопытни гледаоци у знатноме брою. После девети сатій крисео є на пароброду н. и. господинъ губернаторъ и врховный заповѣдникъ наше крайне, граѓ Коронини, коиу се скакупљена господа страхопочитательно поклоне, и затимъ започне божія служба, кою є господинъ Протопресвитеръ Савићъ служіо. Данъ є било лепъ и пріятанъ, те войска и ина народъ слушаши су съ великомъ побожношћу богослуженіе, єрбо и глась красного пѣнія разлегао се на далеко по тихоме воздуху и хорао є слушателѣ дубоко тронути.

Молили смо се свемогућему Творцу неба и земље, да нам помоли нашегъ витешкогъ премилостивогъ Цара Франца Іосифа I. на многа и многа лѣта; ић тому и грувањ топова са ратскогъ, равнимъ заставама навићеногъ пароброда нашо є на све стране, да нам исказіра радость срца обузиму, почемъ царевъ имендань толикомъ одушевљношћу и срдечномъ искреношћу слависмо.

По свршеной божіой служби пресли су изъ Београда на нашу страну господа генералноиуши: аустріяскій, енглезкій и прайскій, и господа повечатели србски, имено: г. г. Кости Николаиевићъ, Мариновићъ и Стеванъ Марковићъ, а одъ стране попечительства иностранн' дѣла началникъ одѣленія: госп. Дръ Коста Цукавић.

Лепо се поздравише са господиномъ Губернаторомъ, коі имъно честитаћ веселимъ лицемъ пріяти и дуже времена съ њима се разговараше. Затимъ є следовала пушница изъ пушака наше войске, и дочаграваћемъ исте уза свирани банде ирва господомъ окончи се свечаность, коя є до 11 сатій прс подне трала.

Господа генералноиуши и господа попечителя прате се у Београдъ господинъ нашъ Губернаторъ оде прећесъ озгорашнои господомъ на пароброду натраћ у варошъ нашу и одтудъ после више истогъ дана одпутује даљ у Бачку.

Позѣ, на коју се та величествена свечаность обдржала, назначено є у поспѣшавања силнихъ писменима, єрбо є на њему судбина народна више пута већъ решена была, и зато писамо, да данъ двадесеторый о. м., коѓ у благоме миру здраво весело проведосмо, никада већъ заборавити нећемо (Д.)

ОБШТЕПОЛЕЗНО.

— Многе се газдарице туже да имъ краве при пуженю на пиру не стоя, да се погана боцаю, кроз што се млеко квари. Круто пеницаћ и стезаћ у подобнихъ случаевима не поможе, єрбо се краве на то ћошть већма помаме и горѣ се боцаю, зато є найбоље, кадъ се при таковой неприлики помаћ крпе у далиой води намочи и та добро назнашена крпа онда кравами по крста жетве. Дравеће хладне поле чини, да краве одъ боцаи и топотаня престану, те мирно помуста се додоу. Уводимо наше читателѣ, нарочито во седима, да ово просто средство спаши, кои краве пуже, тимъ више препоруче, што се сходнихъ потребоваћемъ истога сви досади, кою краве годаривали видиди наносе, лако препрочити може. —

— Чађъ одъ фурунъ' ако є полезно средство за гноиъ коњанъ', чега ради око стабла саде почас малій одухъ конати

треба, у којој се толико чаја мешае, колико у размери сирак дебљине дрвета доста бити може. Затим се чај са земљом добро покрити и стабло у широко са водом залити мора. Овај поступак после две три године ваља поновити, и следство тога ће бити, да ће се плод дрвета за чудо умножити. Препоручујемо ово после ретко средство гвозна свих господарима, кои воћнике имаду, и нагласно, да ће им труд, ако се истим подвлаши буду, богато награђен бити, и особито у предлима, где се чибарење налазе, може се тай плод бавић и забадава набавити. —

СМЕСИЦЕ.

Ёсу ли стара народа пушали? Ово питање занимало е већ доста пута испитатеље стародревних ствари, и читало у неким новинама, да су народи још пре Херодота (за 450. година пре Христа), имено у Азии и у северним предлима Европе за пушење знали, и да су и сами Грци и Римлани овоме обичаю приношаху. Ово доказују резани испитатели, наводећи из Херодотове повћствице и из природне историје стариħ Плинијуса мека места, где говоре о мазних цвећи, кроз кое, кад ће тко до уста мотке, дим пролази. Нашли су новији времена цвећи са мазних округласих лулицаа међу другим стариħ посуђем у римскиħ развалинаа, и учени наши испитатели надаю се, да ће помоћю семичке (лучбене) науке те цвећи у лулице моћи разликати, да потом дознаду, с чим су ићели напуњене биле. Ако им то сад неће за руком и они дознаду, да су наши оданна већ прежнуши предли доста пушили, нашће тоне грехе, ербо нема онда узрени бити о старој истини: да нема живота безъ спасенье, т. е. безъ луле. Мы ово до знања наши племенити духанџи сад стављамо и надамо се, да ћеду се тай вћсти, кои им путове данноj пронлости из нови крчи, одъ свеге срца пилозити: нити ће им човеку знати, да су му већ и предли пушили и можда и смотне (шпаре) правили, кое су после добре биле. —

Храбра путница — Ида Пфейферъ ioй име и родомъ с изъ Беча — обишла е скоро сву земљу и лане тек се вратила изъ унутрашнй Азие, где е међу дивљима дорвенда, кои се ioшће до данасъ човечиħъ жесонъ хране. Очевидно ио, кои само единиъ слугомъ и то полуприпасомъ праћени путоваше, милостивый Богъ чувао, да е сас опасностя на овоме грозноме путу избегла и срећно опеть своюja у Бечъ се вратила. Она е земи редки стварн изъ оня предћла, у кояма с биле, са собомъ донела и написала потомъ знатну књигу, у којой свои путовања общирно преповеда. Госпоя Пфейферъ припадала е већ шесету годину живота и мислио бы човекъ, да ioй е веће ваше путовати по далеком свету. Али тому ніе тако. Страсть путовања недаље ioй мира ни покоя кодъ куће, и ето већъ читамо, да е она пре неколико дана опеть путничкй штапъ у руке узела и одпутовала преко Енглеске, где е кодъ ваше отмене особе — међу коима се и супруга краљице, херцегъ Албертъ, налази — вопише помоћи добила; она намерава изъ нова посдити предлые людоздера', и можемо се сад надати занимателнимъ и за науку не само земљопису но и повћствичну нажнимъ новостима, ако она предузето путованћ срећно сврши. То да получи, искрено ioй желе поштатели нћни. —

„Дай ми новаца'," рекне одномъ прилнкомъ некій графовиx изъ Корнина онлосову Диогенесу, кои е биһъ занимљиво на другу страно. Диогенъ на то се сагне из земљи, захвати нешто праха съ пространа и каже потомъ графовину; „а новаца немамъ, но шта одъ Бога имадемъ, спесердно ти дамъ: ево ти праха. —

Ималемо са великомъ жалошћу, да су нами вредна и поштена лица Ераковиħ и Петакъ управо данасъ останку напиcали и у руке дали. Она овако гласи:

Господине! Мы идемо, одкуда смо и дошли. Неправда овога свеста тера насъ одавде. Шта? Заръ ми нисмо дћлома показали, да смо вредне, напастне и досетљиве главе? На опеть имаде ій, кои бы казали: да то ніе истина? Ніе ли то неправда срдца, несупесна? А друго: какво су ваше паре? Были сте нимъ обрекли за сваку досетљивость дукатъ у злату, и дали сте нимъ — колико? Ево нами квитанцаи, што смо од Васъ до данасъ добили: 0000000000. Бројли Вы съ лево или съ десне страно, изћи ће Вамъ едно те едно, т. е.: ништа на ништа.

Ми смо съ Вашимъ волћи, добрый господине; како нами е, то мы найбоље знамо; како ће вамъ бити, за сада непзвћстно, срь ни то ioшће и сами незнамо, и — што се незна, о томъ нетреба ни говорити.

Мы се у осталом на Васъ вездрдимо, и зашто бы се и срдили, кадъ нимъ бешъ нищта васте на учинили? Єдиом речи: мы полазимо пако смо и дошли — съ празномъ торбомъ. Весела нимъ майка!

Ваши покорни слуге Ераковиħ и Петакъ.

(Примћанћ уредничества.) Садржай овога писма мора всеъ у срдце дирнути — и то е узрокъ, да на исто ништа неодговарамо. Желимо садъ нашимъ досетљивима нашима срећьих пута и надамо се, да ћеду они кождя опеть нздъ у ове предлће доћи, и надъ то буде, рећи ћемо сиесердно: добро вамъ дошли, сдаши Ераче и Петаче!

ОГЛАСИ.

КУЋА НА ПРОДАЈУ.

У овој варошп налази се на продаји кућа на окретноме месту стоћна, кои е изъ тврде грађевине саздана; она се састои изъ више соба са кућиномъ, съ бунаромъ у авлии и т. д., кои кућу жеље купити, нека се изволе обратити на уредничество овога листа ради даљнъ извћћења.

Haus-Verkauf.

Es befindet sich hier in Semlin in lebhafter Gasse ein aus solidem Material gebautes Haus von mehreren Gross, Zimmern, Küche, Bequem u. s. w. zu verkaufen. — Auskunft darüber in der Redaktion dieses Blattes.

Одговорный издавитель: І. К. Сопровъ.

Печатано кнаъгопечатьномъ І. К. Сопрена.

Број 31. У Земуну 4. Октобра 1856. Година I.

Овай листъ излази сваког Четврти и кад му с' ко годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 иностранство 30 кр. ср. Претумерирати се може у Аустрији код свако поште или поштаги наших сарадника или управо код издавателя у пређашњих нумерама, а у Кнежевини Србіи у главној књижари Великога Василића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Съ данашњимъ листомъ настае последня четврть *„Подунавки.“* Умоляваио почитаеме предчисленике, коима с' съ прошастимъ листомъ предчисленіе истекло, да се опетъ предчислити изволе.

Богъ све може учинити.

После подне у єданъ данъ подъ єсень, кадъ с' сунце іошъ високо било изнадъ брда', на кой подножію прекрасна єдна равань разширила се; тихій ветрићъ одъ истока подухивао є и разлаћивао зелене луке: изъ брезове шуме, кои с' обрасла по брду западно одъ села „Ливадице“ угледе се нека кола полако у долину спуштаюћа се. Нису била каква господска кола са четири коня, суркуће ниє било на њима, кои бы у трумбету свирао да се брда и долине разлежу, па опетъ су застали люди, кои су се по полю у посу налазили; гдекое жене, кое су тимъ путемъ ишле, поставле су и са свучастіемъ гледале у кола и оне, кои су на њима и узъ њи ишли. Младъ єданъ човекъ, лепогъ лица, и озбиљногъ и племенитогъ изгледа, што є поредъ кола и добро є чувао, да кои точакъ преко камена не штрцне, да се небы држало болестници, кои є више седећи него лежећи у њиманах на кола била. Но бледомъ лицу младе те жене видило се да є прекрасно дете; детенце, єдва одъ две године успивано, наслонило іой є било кокораве косице главу на крило. Друго двое дете, мужкарацъ одприлике у селкой, девоичица одъ петъ година, трчали су весело поредъ отца и носили у ручицама ките одъ цвећа, кое су матери по полю набрали. У оно двое дете загледало су се биле жене и девойке, поредъ кои' су кола ова пролазила. „Єръ тако прекрасне дете“, велиће воденичарка, кои є у ливади поредъ пута била и срећна мајка деветеро здраве дете звала се, „ние она іошъ видила, кои' чисто, њиномъ обичаю не обично одело особито с' одликовало, и коа су њиними великимъ, плавимъ очима у свакогъ весело гледала.“ Добра воденичарка даде малой девойчици неколико на масти печени колачића, кое є радницима посила за вечеру; дете є тай даръ примило съ благодарнимъ поклономъ, ал' ништа ниє одговорило на оно што є питано; малый онай мужкарчићъ место нъ одговори: „сестрица не говорити немачки, зна само енглезки; я пакъ и немачки говорити.“

Коли су се спуштала низа страну, кои є била изнадъ села градинама и виноградима обколћена. У ладу испод єдне крушке заустави кола младый онай човекъ; обое дете притрче кол'ни, убиће у њи набрано цвеће, и дадо отцу да дода матери њиной оно на масти печене колачиће, што њимъ є воденичарка дала. Мати се ти'о смешила, остави на молбу њиную нешто мало одъ ови колача за спавающегъ мајогъ, а друго врати њима да єду, єръ су онай данъ мало што єла, што позеленой трави поседајо и детинској шалећи се сладко су ужинали. Међутимъ приће човекъ

милой своїой болестници. „Ето дођосмо куд̀ смо тежили,“ рече іой, „ето ти твоє постойбине.“ — „Єсть, куд̀ самъ тежила на земьли. Скорић ће се ной пра' у надежду вечногъ живота разсути, моє измучено тело смириће се поредъ костію мои' побожни Богу угодни дедова, єръ гробови мои' прекладни' родителя далеко су остали изъ насъ, далеко преко дальнога мора; нећу їй више видити“. — „Зашто, мила моя,“ рече іой младай онай човекъ, „заръ бржебољѣ губишъ у срцу надежду, о коїой си некій данъ говорила ми. Заръ си већъ заборавила, како ти е онда тежко было, кадъ ти е лекаръ казао, да се што брже уклонимо изъ оне и здравше, тоиле земль, и да повратакъ у пеначку отачбину може те одъ смрти избавити, како си, чимъ те е воздухъ твоє постойбине заданую, видено окрепила се. Дења твоя и и никадъ се съ тако радостнимъ уповањемъ, да ће се молитва наша услишити, ко Господу за твоє здравлѣ ньисмо молили, како югросъ кадъ си онако лепо и на миру заспала, како што никадъ у твоїой болести ньисмо могла. Кадъ си се пробудила, на самъ ти казао да немамо више одъ шестъ сатій до места твогъ рођења, онда си твою найжилію песну: Хвали душе моя Господа, восхвалю Господа въ животѣ моемъ,“ тако ясньимъ, радостнимъ гласомъ одпоила, као да си здрава, и опетъ си, после дугогъ времена, сама собомъ дечаци стайће ньино одело обукла, да данъ повратка после дугогъ, трудногъ путована сасвимъ свечано празднови могу.“ — „Опрости ми,“ рече болестница, „Мирко, што те моимъ речма у бригу задасмъ. Ютросъ самъ се одъ сна пробудила, кои ме е, могу рећи, небесномъ радошћу разонодіо, зато самъ се была онако окрепила, кадъ самъ устала. Срце е моє радосно и утешено одъ господа, нога пологача и могъ лекара. Али осећамъ да ће ме ака болесть наново оборити. Како Богъ оће онако нек' буде. Радо би съ тобомъ и моіомъ децомъ живила. Ако ме онъ пакъ позове одъ васъ, онда ће онъ, Богъ, ваш' пріатель, ваш' договоръ и разговоръ, сваґда узъ васъ быти; и како самъ благодарна, што овде где самъ изъ руку старогъ у годинака учителя, кои ме е крстіо и смиреномъ своіомъ наукомъ и свесрдномъ молитвомъ за то препраґо, свето причешће узела, и последнїй путъ тело и кръв Христову примити и съ онимъ светомъ растати се могу.“ Младый човекъ обрише очи, съ конца е подуго ти'о молећи се вечерню црвень гледао. „Дай да по'итнио,“ рече болестница, „да се гдегодъ склонимо подъ стрею, да бы се опростила єданпутъ сама овогъ трескања на колина. Напитай за крчму Петра Иконића; тай човекъ и сви нѣгови были су добри пріательи мои' родителя. Наједно не неможе познати, а потребъ ни да ме знаду одма. Мы ћемо съ децомъ страннимъ єзикомъ разговарати се! Богъ ће дати, гс ће се верне душе братински о нама постарати.“

Мирко е издржавао и чувао кола да пештрућако докъ не сиђу у село; у неколико минута пређу већъ и тай путъ; болестница я радостно на све стране зверала, сваку кућу, свако место нѣногъ детинства, пре свію пакъ прикву и гробље гледећи, и тако уђу у село, где я на рукама верногъ нѣногъ супруга у собу разпремљену старомъ крчмарком однешена, смирила се.

До поноћи Мирко ние заспао, брињући се о животу ниле своє болестнице, кои се ние превариа што я прорицала. Єръ текъ што су я спустили на креветь, муке іой се тако умноже, да ништа о себи ние знала, и была се као мртваць укочила. Но и она надежда, о коіой е страдалница напомеиула, да ће Богъ іьой и нѣнима овде у часу найвеће нуждне добре душе наћи, изпунила се. Старый Петаръ Иконићъ и нѣгова домаћица были су живи, и настанили су око болестнице тако свесрдно као да су е родили, ако ињ ние могло ни на умъ пасти, да я та млада Енглезкиня кћи ньиних добри суседа и пріателя, кои су пре двапаест година съ плачемъ гледали ій, кадъ су у светъ отишли; єръ я овда Іованка у петнаестой години као ружа румена была, па нико я небы садъ у нѣжной бледой болестници позиао. Добаве лекара; овай види да болестница тежко болуе, али да ние на смрти; гречки, кои' се оиъ боао, нису наступили; пре поноћи угрею се опетъ сиртиладини удови, повратн се и доће свѣ, потомъ заспи као и деца, кои су одъ путована уморна, одма с'вечера поспала, и незнаюћи за опасность, у коіой се сладка ньина майка наоди. Мирко е самъ седіо поредъ ньи на кревету. Но ние было самъ, єръ никадъ іошъ одкако зна за себе ние се тако живо, тако побожно сећао присутствія онога, кои е поноћнику свима, кои га призиваю, свима, кои му се свесрдно моле. Предъ саму зору и онъ сладко засни; тргне се иза сна башъ у онай ма', кадъ е и болестница разбудила се и разонодила гледећи у сунце, кое е кроз гране одъ дрва по собн обасало было.

„Одкако самъ брата и дето изгубила, и одкако самъ се поболела, іошъ писамъ тако сладко спавала као ноћашню ноћъ“ проговорила е болесница нешто ведрићу лика. „Снила самъ моє покойне старе, деду и бабу, да самъ съ ньима као онако сладко ручала, као што самъ дететомъ чинила. А што ми е то у сану дошло лако я погодити, єръ ево, одавде съ кревета могу видити кућу, у коіой су миля мои родителъи живили, и синоћъ чимъ сте ме спустили на креветь, найпре самъ погледала и видила ону сладку, предраґу кућу, кои я мога деде и отца была. Чини ми се, башъ зацело држимъ, да е лекаръ Вилимъ найбољій утукъ моіой болести нашо, што не е изъ оне вреле, влажне земль онако у мою благогъ воздуха постойбину послао.“

Докъ е мати говорила, пробуде се и оно двое старіе дѣце; найманѣ, одавно може быти будно, гледећи сигрило се съ ручицама на кревету. Отацъ оде са свима трома кревету материномъ, кои ій благослови у ние онога, у кога су ние сви народи земаљски благословени; отацъ се свесрдно и благодарно Богу моліо. Старый Петаръ међутимъ я полако уш'о у собу да они нису ни видили; стане гологлавъ код врата на молитву, на кадъ е Мирко сиріће, назове му добро ютро, трошуто говорећи: „Садъ сте мой правый гостъ. Іошъ писамъ у моимъ животу видіо, да се ко спесрдніе Богу моли, него што васъ видимъ. На вама се види, како нужда човека примора, те я побожанъ. Како бы я радо съ вашомъ дечицомъ пао на колена и молію се, само да се писамъ узтезао прекидати вамъ молитву; и ако сволшиня нужда немучи насъ, оно унутрашња тишти, коју свака християнска душа осећати има, а и безъ сволшиње нужде ниа мой домъ было.“

Старом Петру срце є било узкипило; онъ приповеди селъ страницу, кои му ніе више было страницъ, све жалостне случаеве, кои су постизавали њега и његову Марту, одъ петнаесте године њиног састанка, овамо; како му є превашње године последња кћерка, коя му є єдна одъ толико деце іошъ остала была, после дугогъ и тежкогъ болованя умрла, и онъ и његова домаћица подобно Израиљанима око њине пасхе, на путъ спремни съ палицомъ вере у рукама остали, у свако доба, кадгодъ ій Богъ позове на другій светъ поћи готови.

И Мирко є тео одъ свог догађаја искренно мисленемъ старцу приповедити, но ніе му време іошъ тоне было. „Чия є она кућа?“ упита онъ, „што є онамо поредъ баште?“ — „Та кућа,“ тако одговори старый, „ніна своя собственна обстоятелства. Поштени люди, кои у њой седе, нису ніени господари, а непоштеногъ господара, кои є садъ има, она ніе, него некогъ другогъ, кои є, Богъ зна, где ако у свету.“ — „Како є то?“ запита Мирко далѣ. „То бы дугачка приповедка была, кадъ бы вамъ изприповедао све што се одъ тридесетъ година съ томъ кућомъ догодило. У младости моій кадгодъ самъ прошо поредъ оне кућe, свагда самъ капу скинуо, па ма никогъ небыло на прозору; єръ самъ свагда мислио, старый отацъ Правдинъ — тако се звао онай човекъ, кои є ту кућу саградіо — биће у собы, па може не видити; а овога самъ не само я, него сво наше село тако поштевало, као што є у старо време израиљанскій народъ свое судіе, Самуила или Гедеона уважавао. Єръ, онако є исто старый Правдинъ у нашой обштини и свой околы ни поступао, као што су оне судіе са своимъ народомъ чинили. Онъ се изъ Виртемберга ако доселіо. Онда кадъ є онъ у ово село дошо, народъ є у њему тако подивљао и накварио се было, да є сва околина одъ невалалства његовогъ страдала. Толе су крше были невалали примѣри и безбожни поступци земљодржца и судіа, као и свію чиновника и управителя. Одъ времена земљодржацъ и његова госпа, нису се ни скрывали у селу, него су баудили по свету; они су учинили, те є свештеникъ, кога є іошъ мой отацъ познавао, кренуть са своѓ места, што є онъ, но и то слабо и ладно слушавъ, слово божіе проповедао. Одъ то доба они су уплиовли нѣнимъ у главномъ гроду унѣли тако наивѣстити, да су у нашу парохію, па и школу, све такови люди долазили, коима су, као и њима, само пиваке свеѣ, а прсъ Богъ была. Христосъ іймъ є нѣкъ као и сваки човекъ био, кога су уне само онда изустили, кадъ су обреди црквени то заитевали. Одъ тій тако пиваке любители єдань се тако опнао, да є покадкадъ и у цркву пиваъ улазіо; зато га є и постигла казнь божія; удариоъ є скапо у средъ његовогъ грѣха. Учитель, кога є земљодржацъ поставіо, увесто што бы школу држао, носіо є за њимъ пушку у ловъ, служіо му око истала и чанке лизао. Такови се люди єдно за другимъ доста извелико у нашой цркви и школи: безбожницы, кое грабленѣнѣ, кое другимъ грѣховина. Узъ то іошъ земљодржво, кое є за свое разкошіе све више новаца требало, подигло є неколико дедовница (фабрика), кое су, и само се зна, подъ злочестомъ управомъ мало добита довосиле, єръ су много коскаки скитача и безкућника изъ целе околине домамиле. Шта да говоримъ: каогодъ што се земљодржтво по греховима валало, исто тако и у нашой обштини мало се ньи могло наћи, кодъ кои є честь нешто предила. Подмладинъ є подивлао и са сваким невалаством прирашивао; погдекои старацъ одиео є искру христианске вере и живота у гробъ, кои му є іошъ одъ отца његовогъ остала; или є тако малосиажна и слаба постала, као куцанѣ срца у умируѣемъ телу.“

„У то време кадъ се редко што могло о Богу чути, и кадъ є, као што у таковомъ случаю неможе другчие ни быти, са сваке стране зло и спротина окупила была, дође старый Правдинъ овамо. Была є єдна посѣтина баштина, кои є и само се зна, нѣнимъ послѣдньимъ инаоцемъ, єдномъ разкалашнимъ разпикућомъ, сасвимъ упаропжена и загоѣена была, и кою є приѣвоіо био себи земљодржтва управитель помоћу некогъ понайвише лажногъ дуга, одъ бившегъ властника потраживаногъ. Ову одкупи Правдинъ одъ лажногъ властника по драге новце, начини место оне сасвимъ опале куће, на коіой є толико година проклетина лежала, єръ є се последньій инаоцъ обесіо, ону велику лепу кућу, кою гледите, и почне ону запущѣиему баштину као праный земљоделацъ са очевидникъ благословомъ обдѣлавати. Но ніе му то найпречіе посао био. Станѣ народа съ коимъ є живіо, текнуло га є у срце; онъ почне землю на другу руку обделавати. Уплашіте само старога пону Павла, кога Богъ іошъ дуго обштини на благословъ да поджи, онъ ће вамъ казати колико є добрый виртембержкій тежакъ найпре за свою, а съ тимъ и за много друге душе чиніо. И овай я свештеникъ одъ земљодржтва овде нанешћенъ, єръ га я тоіко препоручіо некій гроѣ, кодъ кога є онъ допоуправитель био, и съ коимъ я нашъ баронъ у лепой любави живіо, алъ ніе тео нѣи ошићъ путемъ, коимъ су ишли они, што су пре њега были, него се предъ светомъ пошгивао: ни грабуля ніе была, него я жалію скротиво. Али съ његовимъ преповедањемъ па и деце ученѣемъ, ніе было баіъ као што бы требало. Кадъ є Недељомъ проповедао, ено што я говоріо было є истина по христіански, али є некако ни ладно ни топло было; было є тако као да му ніе баіъ одъ срца ишло, као да є обетовану землю описивао по школскимъ книгама, а не као да ю є и самъ видѣо; а то є зато было, што ніе у томъ тардо было увѣрень потрзао є съ обе стране ошпарь начѣ, кои му є датъ, само у корицама сакривенъ, као какву шпицу, незнаћи ни шта съ нѣимъ да ради. Око луда овога человека више є лебдіо Правдинъ, него Яковъ за своіомъ Рахиљомъ. Єръ тешко є то было наговорити таковогъ господина, кои є држао да све боље зна и правіе ніи одъ другогга, да се онъ, као момча, кои є много добра ніимо, ено нѣгово добро ради, па се као сирошинашъ милости своѓ Господина, вери и переовано сладкога евангеља почіни. Не, речна наговорити старый Правдинъ нашегъ попу ніи могао, него му є то за рукомъ ишшло учинити своіомъ любави и верномъ по Христовой науци владаѣемъ. И есть, неможе се другчіе рећи, него да є владыка попа одма с'почетка, чимъ є виртембержкогъ тежака позвао, почитовати га почео; пазіли су се, и мало кол данъ

да се нису састали; еръ є старій Правдинъ доста света обишао, было є у Енглеской и Америки, па є умео доста причати о тимъ землама. Ние тео попа ни у то упуштати се, да на путъ стане добром делу, кога се Правдинъ тако свесрдно латіо, трудећи се да старо и младо опетъ постане побожно, пристойность и почитање да су међу њима, еръ и онъ би самъ поштено владанє и грађанску добродетель међу све уводіо; само ние знао како да почне чинити то; онъ є чинію поредъ свію његовн добри световања као оной што є побране руже позадевао по градини у земљю, мислећи да є тако себи лепо цвеће начинію, кое ће му за ову годину трати, а чимъ суще ограну његово цвеће за тилый часакъ увену. Правдинъ є то сасвимъ другчіе умео почети. Онъ є врло вешто пазіо на оно по путу разбачено цвеће, на коње ма найпаша жилица іошть было, кое ће у земљи, само ако се са заливанїемъ не оклене, опетъ примити и омладити; одма є онъ око њега и по селу оне душе познавазіо, ожалошћени утешіо, болестима и нужду трпећима, поредъ стварій, кое ій понудити њиову нужду унекшати могу, и такође є што односіо, што є нужду њине душе на свагда помогао. Мой отацъ и старый воденичаръ у долньой улици, при су были, кои су се братинскомъ верношћу съ њине удружили, и ние дуго прошло, а искупіяло се сваке Недељ после подне око њега, доле таио у воденици приличо доста людій, конма є милие было забављати се тако као што ій є виртембержацъ забавлао, него съ оканицомъ и виномъ у кучи. Правдинъ є свагда весео и добровољанъ био; онъ є умео све оно, што є свакомъ повольно было учинити сь оними, што є човеку неповольно, шта више, састанци тій у воденици постали су и побожни, у конма су леие песме певане, и читано оно, што уиіле душе разбудити, водне лечити може.

Праву є вештину показао Правдинъ одна прве године како є овако доніао, на ондашньмъ учителю. И овай є био нешто боль, него што су двоина, кои су пре њега были; болѣ є нарави био него његовъ, рођакъ, момакъ нашегъ земльодржца, кои є и израдіо те є то званіе добіо. Али своіомъ жесточиномъ и некимъ неуметнимъ владанїемъ и будалаштинама, конма є високоуміе правый коренъ было, био се младый учитель съ кметомъ обштинскимъ и отменінмъ селацима завадіо, па и, иначе доброисклій попа био му є противникъ. То га є понизило, што є и заслужіо; алъ поредъ тога што є жестокъ и на край срца био, еръ є узрокъ тога кодъ другій, а не кодъ себе самога тражіо, тежко му є было то трпити. Найпосле догоди се іошть у оной кући, у коіой є учитель седіо подъ кріоиъ (еръ у ондашньой рђавой школи ніе было собе за њега) таково што, што є честь несрећногъ човека у неку, гледећи з велику, поредъ тога пакъ као што се после осведочіло, сасвимъ неправедну сумню довело; одъ то су доба тогъ човека тако пре-зрели, да се ніедавъ селякъ ніе тео съ њимъ нешати тако да, кадъ бы онъ куда у друштво изишао, или бы у крчми ручао, сви люди укламяли су се одъ њега, као да є нужанъ, и ніедавъ се ніе тео съ њимъ поздравити, ни речи проговорити. Па и сама деца у школи нису га поштовала; ругала су му се, кадъ ій є карао смеяла су му се, а ако ій казніо, одустяла су одъ школе. Човекъ є было странъ, никаквога своіъ човека у селу ніе имао, еръ є онай његовъ рођакъ, с' кога є тай лебъ и добіо, было се господомъ у Парязу. А ніе имао, као што реко, ни одъ кое стране одране, еръ и самъ свештенікъ држао є, да онъ ніе сасвимъ чистъ у оной ствари, кое є на њега потварана, а и старый високоумный чиновникъ, на његово спочетка у туђе послове уличіе се владанѣ опразнувши, великій му є непріятель постао. Кадъ га и сами люди, кодъ кои є подъ кріоиъ седіо, нису телп далѣ држати, и нико га ніе тео у кућу примити, было се тай човекъ тако у невольи нашо, да се готово было разпаметіо. Говоріо є све кошта као да є слушао сь памети, и скитао се као псето безъ госе; бежао є одъ людій, па и ноћу ніе се стањивао, тако, да су люди мислили, онъ ће самъ себи главе доћи. Поштеный Правдинъ дозна то, и нужда тогъ човека дирне га у срце. Ишао є едаиіуть баш тако, како ће се морати срести съ учителемъ, а да овай нема куда уклонити се. „Добро вече, господине учителю!“ ови му се онъ прьвый; „чуемъ да вамъ є нужно обиталиште. Истина и я живимъ садъ іошть у старой изъ авліе кући, еръ ни нова іошть ніе дограђена, но ипакъ има една соба съ креветомъ у моіой кући и за насъ, а и леба што имамъ поделићу съ вама, само ако сте съ тимъ задовольни“. Учитель погледи у човека, кои є тако съ њине говоріо, зачуђено и плашньво. Осећіо є у себи, познао є по лику, чуо по гласу говора поштеногъ човека, да овай добро о њему мисли; брзне плакати, згради Правдињеву руку и рече: „тако дакле, има заръ на свету кои човекъ, кои мене добро мисли? ахъ, прим'те ме сутра у вашъ домъ; видићете да самъ я поштенъ човекъ“.

Срећный часъ младоне учителю куцнуо є; високоуміе његово сломљено є; срце му се понизило и поништило; такови су люди добро склонни на речь пристати. Но, да скратимъ: узюдним владанїемъ и свакдашньимъ живљењемъ съ Правдињемъ, постао є учитель сасвимъ другій човекъ. Онъ є кодъ своіъ домаћина школу учіо, кадъ є ніе пре учіо; было є у кући као дете; а и послушанъ є постао као дете; родитељ є одавно было изгубіо, све є међу туђиномъ бывао, зато га є любавь његовогъ солохљебника тако дотерала. Правдинъ се одма уверіо, да є неправедна она сумня, кое є на учителю была, ніе се сміріо, докъ дело ніе изишло на видило, сву є брагу на то обрнуо, да учителю међу селацима честь повратн, а то му є съ тимъ лакше за рукомъ испало, што є свакій, кои є съ њимъ проговоріо, морао признати: учитель є сасвимъ другій човекъ постао, паметанъ, тихъ и дружеванъ, кое є по свой прилици тврдо утемељено было, еръ є правоверный христанинъ постао. И само се зна, да є школа сасвимъ на болѣ пошла; учитель є како кои данъ све болѣ пазіо и любіо децу; свакомъ прилнкомъ старао се поучити ій тако свесрдно,

да сво мы — ѣръ и я самъ онда у школу ишо — радо га слушали, и онъ є насъ умео тако за своіомъ рукомъ окренуту, да сво га као другогъ родитеља љубили. И садъ ми є мило кадъ се сетимъ, како сво мы дечаци, место што смо одире само викали и скакали, садъ радо са свештеномъ исторіомъ и другимъ полезнимъ наукама забављали се, кое смо у школи слушали, и како намъ є мило было, кадъ одемо съ нашимъ господиномъ учителюмъ у градину старогъ Правдића, у коіой смо се и посиграти смели. Доканъ є имао обичай доћи међу насъ, па бы намъ приповедіо по кою лепу приповедку, у коіой бы подгдекоя поучаваюћа и опоминаюћа речъ уплетена была, кою нећу заборавити докодъ самъ живъ.

Може се рећи, цела наша обштина почела се онда на темелю школе изнова подизати. Ѣрь мала деца кадъ су чула одрасле људе псовати или са именомъ божіимъ титрати се, казивала су имъ, како є то ружно; она су одмела, и да ни осетила нису, науке и поправке изъ школе дома, кое су погдекоя мати а и понекій отацъ изъ уста њине миле дечице къ срцу примели. Учительство се кодъ насъ почитовало како никадь ниє пре; и старохъ Правдићу лако є было обштину навратити, да она, место оне жалостне плетеняре, у коіой є школа была, сдашнуте нећъ и нову школу сагради, на што є онъ свогъ рођеногъ новца прилично издао, и дена єдна главнина, коіомъ є, дабоге, пређашнѣ рђаво свештенство непоштено управлало, могла се съ поллзомъ употребити. У новой той школи, кою є Правдићъ планирао, добіо є учитель самъ за себе лепо и пространо обиталиште; после се оженіо и узме неку рођку моє матере, па пре неколико година умре є. И садъ га благосиљю, кои су га познавали".

„Ето, то самъ само мало изказао, шта є добрый виртембрежкій тежакъ у нашемъ селу учиніо, ѣръ кадъ бы тео све изказати, небы насъ дањъ было готовъ. Могу само казати, да є тай човекъ своіомъ памећу, своіомъ вештиномъ и искуствомъ у сваконъ послу, своимъ великимъ паштенѣмъ и благимъ владањемъ у мало година кодъ наши людій у таково почитованѣ дошао, да су га се неваляли бояли, добря га пакъ као отца почитовали. Ништа ниє рађено докъ се онъ не запита, онъ є миріо где є неслога была, и адвокати су мало посла одъ насъ добивали, ѣръ є Правдићъ тако умео доказати кои има право а кои нема, да парничари нису имали кудъ мрднути.

Запита-ћете, шта су о томъ наше земљодржтво и съ њиме сасвимъ єдне мисле судаціъ, говорили и радили? Овима самъ Богъ ниє дао, да доброгъ дела на путь стаю, ѣръ земљодржаціъ (спахиа) є био у Парізу, и ниє се у осамъ година само єданпутъ, и то неколико дана, дао овде видити, докъ су съ нѣговимъ добрима коекакве варалице управляле; оповрѣшный пакъ старый судаціъ, коекаквимъ иступленіима дотле є био кодъ правительства дошао, да є морао само гледати, како ће самога себе зла и муке избавити, а ниє му было до тога, да други' погрешке изтражуе и казни. После є сасвимъ другчіе пошло. Свеча неможе никда светлити, а да таму као таку не казни. Тако и мой старый Правдићъ, па и његов синъ, кои є суштый отацъ био, као проповедници правице, њино су предъ очи стављали, и съ тимъ казнили неправде выша људій, а беззаконица ови постиду њъ пайженѣни непріятељи, гледали су да ій смакну са света и упропасте; но, кадъ нису своє бесњило могли на отцу изкинти, на сину су своє срце изкалили".

„Но, вы ме упитасте за ону кућу и чия є она, а я видимъ да самъ съ моимъ одговоромъ далеко око куће обтрчао и то тако далеко, да морамъ мало и єзикъ за зубе увући, ѣръ чуемъ да ме мои људи већу. На гле, ево и моє Марте носи вамъ, да мало доручкуєте".

Крчмаръ изиће, а стара добра крчмарица, пошто є болестницу упитала како ій є, постави асталъ да доручкую (фрушткую). И она є, као и њих човекъ, рада была подуже разговорати се са странцемъ и овога децомъ, „или заседѣ", тако є се изговаралa, „неиогу одъ посла".

„Како не є", рече болестница кадъ є са своима зама была, „добрый тай старацъ њѣговимъ речма чисто разонодіо; тако ми є као да самъ садъ у оной кући и градини, и я бы га радо ішъ слушала, само да є хвалећи деду и мою бабу, и о моимъ родителькима наше коло добру пробеседіо. Ѣръ онъ и мой отацъ први и найлюбавніи пріятељи были су, ако и есте мой отацъ одъ њега было млађи; а моя покойна майка была є нека рођаковина Марти. Отацъ се у овой кући съ њима познао".

„Ты данасъ болѣ и снажние говоришъ, веселіе гледаћи и недріємъ си лика", рече ій Мирко. „О да онемъ овде у твоіой постойбини оздравити, и, онако као што си была, добровольна постати. Лекаръ є казао да ти неће одъ те болести быти смрть, а Богъ се сиротама стара". — Іованки грону сузе низъ лице гледећи у децу, како радостно њимъ доручакъ кусаю. И она, првый путь садъ после толико дана, заните шољицу каве и мало леба, кое обое прилично сладко падне ій на срце.

У томъ и лекаръ дође, кога Іованка одна позна као старогъ знанца њена родителя. Овай позна да є болестница, кои є съ њимъ као и съ другима енглезки говорила, сасвимъ болѣ него што є мислио; препоручи ій пре свега тишину, да се зло небы опетъ повратило. Одна є и Марта дошла, коіой є човекъ о страннима, била є о њима оно утро чуо и видіо, преповедао, па ій є и она сасвимъ у волю узела. Она донесе пунъ тањиръ бресака и грожђа, обуче децу, кои су и данасъ рада была стаће одело носити. Оно двоє старіи зактеду њи наполѣ; баба Марта готова є была учинити њимъ по волји. Деце є было доле у кући синовца Петровогъ, коме є овай, као своимъ будућемъ наследнику, предао было све баштине; войстар-ће одъ њи, смерна єдна одъ четриесетъ година девойчица, прими се да пази и чува оно двоє мали деце, и чисто се поносила, што ће є суседи видити, да ће съ тако лепомъ странномъ децомъ, одъ кои' є оно мањѣ само енглезки говорило.

„Немой ми њи вьой," повиче она уплашено малой енглезкињи, кадъ є она, неразумеваюћи шта ій се говори, у детињской безазлености отрчала некой госпи, кои є на врати неке градине стала, и кату цвећа у єдной руци држећи, другомъ є децу себи

звала. И млађи Јоца оде за сестрицом, а примарово девојче, као кокча коју истребљ пилиће однесе, уђе за дечом плашљиво у градину, „буди на миру“, прошапће девојчету стара една служкиња, која с' господом бија, „господи председательовица данас с нешто недрів, чистіи данъ. Неће она ни теби ни деци никакво зло учинити.“

(Продужиће се.)

Сеоска приповедка.

Њи трое биаху, који близу села на њкој поляни живише, т. е. дивља руса, маковица и чешља. Све трое држаше себе за красне и имађаше свои особити добродѣтелни основа.

„Я моимъ сестрама у варошни нимало не завидимъ“, рекне ружа у себи. „Оне су истина много изображење него а, єръ у варошни живе, па' се у томъ не састои истинита дражесть, него у дивљимъ, природноме и простомъ, а свега тога имамъ а найвише. Са изображеннимъ губи се природна лепота, на сань зато и весела што не живимъ у варошни, те сам моју првобитность сачувала“.

„Гле! шта ова будаласта ружа о себи мисли!“ проговори маковица, која є башъ покрай њ израстала; „она све хвали њену природность, њене просте дражести, али то башъ није права лепота. Ње доста лепимъ, него вала и свету одъ користи бити, а то я чинимъ . . . Лепота пролази, само опнай, који плодъ донеси, тай ће и своє време преживити, а то се зове безсмрће. У осталомъ имамъ и много жижло прсвп, него моя сусѣдка, на сань зато и много лепша него она, то ми мора завистъ допустити“.

„Ахъ, да сустиогъ света!“ помисли у себи чешља. „Како се горде и поносе, и то безъ свике заслуге и важности. Шта є сполашна лепота, данасъ цвета а сутра увене; не унутрашна цена, та є права и истинита, пакъ зато я ни најмање не завидимъ моимъ сусѣдкама. Унутрашна цена є преко света!“ Потврђаваше чешља.

Тако сво трое имађаше своє основе, и ова су, као што є познато, који добродѣтели надъ светомъ подижу.

Лето настаде. Чбунъ, на коме є та дивља ружа висила, ћошъ є много више цветова имао, но нисмо не бисмо тако красна и лепа као та єдна. Ти ружа полагано отвори своя листіе, на показ најмилію кругу одъ семена. То є њена душа, висліне она.

Тако исто и маковица не заостаде за своіомъ сусѣдкомъ, њиъ цветъ бијше све затворенія и красніи. „То є жаръ душе“, рекне она, „часту страсть, одушевљење и постовиство мора свака племенита душа имати, другачіе є живот безъ дражести и простъ; и безъ тога неможе ни плодъ никадъ созрети.

Но и чешља није хтела бити горе, него њене сусѣдке: она се разви, и истера велико зареценако листіе и бодљ; па што ово више бијше, сотинъ бијше и њена унутрашня цена већа, говорише она.

Сань усредъ лета догоди се некій случай, који на све трое јакій ударь учини. У ружичњак чбуну бијше ћошъ одъ ланске године гнѣздо цвијлово, кое тога лета сасвимъ остављено сталше. Некій младый конопляръ, који є себи уображаво да є боли него сви његови други, онъ имађаше особитый гласъ, и већъ у многимъ варошима явно є певао, но изненадъ бијо. Тай конопляръ бујући тако ино најће на то остављено гнѣздо, и сташи се ту.

„Врло ће добро бити, да я мой гласъ овде у чистой природи укрепимъ, пакъ онда предъ вештъ публикумъ опетъ изиђемъ; мой є гласъ због многи школа изкварень, зато ћу овде на овой поляни овога лета предати се природной науци, те ће тако мой гласъ више нетала стећи, а то є управо найглавніе код свакогъ гласа“.

Тако умствоваше конопляръ; онъ се намести у томъ дивљемъ ружичњом чбуну и седне тай истый дивъ увече на грану, на којой є ружа цветала.

„Како є слатка природа! . . . Како ће се све около њене дивити, док пустимъ мой гласъ!“ рекне онъ, па стаде спиштаћи певати, као што су конопляри при заходу сунца чинити навикли.

„Боже, да лепо ти пева!“ повиче ружа занета. „То є младъ мужакъ славујакъ, који би допста тако лепо и у варошни лепо живити могао, али онъ љуби природность, па є зато на ту граничицу сео и о њеи песму пева. Мени се чини да є ћошъ плашљивъ, и ћу га морати охрабрити . . . . Боже! каковый є то пресстестьени теперъ! Како лепо зна песме певати! Я сань изванъ себе одъ радости . . . .!“ Те тако ружа тронута изъ свое чашице росну капь пусти: „то є била суза!“ рече она.

„Ахъ, младый славујакъ!“ повиче и маковица, у той мисли, да конопляръ само због њ ту седи и пева. „Тако насъ свагда болъи нађу, ако у потаи и цветамо!“

Те тако и маковица љубаше своју главу на стабљики и пљаваше такође ако тронута.

„Ти садъ брзо морашъ цветъ изтерати, єръ свет сано свагда на сполашность гледи,“ помисли чешља. „Ако я и бодљѣ имамъ, то ништа не чини, и ружа гдекое има, али она нимало нема унутрашње цене.“

Тако и чешља изтера цветъ, који истина не бијше лепъ, но ово чрезъ то пеличаше на значе даде, да є и она ћошъ у цветању.

Тако заосташе конопляръ због науке своје у певању, на той поляни, а напрати свудъ унаоколо преповедаше, да ту младый мужакъ славујакъ пребива, који гласъ има, какавъ ни Дунав, ни Рожеръ, ни Анђелъ, о конца се у новинама чита, никадъ имали насу.

Но поменъу то трое породи се наскоро страшна завистъ, єръ є ружа тога младога конопляра у свою врежу привукла, а завидљива маковица преповедање чешља, да є она ни то двоје варила, и поучајно зна, да се тай мужакъ славујакъ преко целе ноћи на несочини са ружом миловао, и да є тай певачъ прињ

Доњ Жупч, одъ кога се добро на умъ узети вала, чръ манаръ да како добре основе имано, опетъ неможемо за наше срце добри стаги. „Нравственость преко свега!“ рекне маковица сасвимъ сбуњена.

„То є грота“! повиче чешља срдечно тронута, какъ іошть тай данъ пуне гласъ преко целе те поляне, шта се синоћъ на месечини догодило. Но лепо напредоване, и любовь є њижу ружу наскоро тако попарала, она побледи и увене, а лишће іой одпадати почело. Садъ она проће! . . .

„А, то є доиста гадно и невалало!“ викне чешља одъ прилике после четрнайсть дана єдногъ вечера, пошто мужака славуйка и маковицу у слидкой пастирской забави изненада застаде. „То ли она пуна поштена и добродѣтелна моя сусѣдка! Та мени би стидъ была, кадъ бы се и іошть дуже съ њоме дружила. . . . Тако є то, ту се опетъ види, шта са основими, людскима быва, кадъ се нема унутрашнй цене. . О да грдне сраморе! . . . садъ самъ само рада знати, шта ће моя сусѣдке на то рећи!“

Те опетъ прво ютро знаде цела поляна, да маковица са мужакомъ славуйкомъ у тайной дружбини стои. — Но што се више о томъ конопляру проневедаше, то є све већма цењу на полани мили было, и ко зна какова бы се іошть несрећа догодила, да, ніе конопляръ мислио да његонъ гласъ већъ доста метала има, и да ніе ту потребно остаио.

„Озде се само потреба варати,“ рекне садъ чешља, почемъ и маковица одъ туге и жалости увене, „онъ ніе было мужакъ славуякъ него простъ конопляръ; то самъ я већъ одавно знала, но писамъ га хтела осрамотити.“

Было то како му драго, после нѣколико неделя стиже гласъ у поляну, да є конопляръ као прьвый лирическій тенористъ у великой пароши ангажиранъ, да десетилада форинта плате има, и да су све дане нѣговомъ лепотомъ запете.

„Да, да! средньій путъ свуда тріумфира,“ рекне чешља, кадъ є то чула. „Тако є то у свету, то ваља знати и себе сотимъ тешити . . . . Унутрашня цена є преко спега, на ћу я са тимъ основомъ доиста найдалѣ доћи.

На то дође воденичаровъ магарьцъ преко поляне; онъ спотри чешљу, па є позоба.

„Унутрашня є цена преко свега!“ рекне магарацъ на отиде далѣ. (М. Л.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

— У ноћи између 1. и 2. о. м. догодило се опетъ єдно одъ оні величествени естествена позорія, кое іошть напредъ умъ човечеській точно предсказати ніе, и о чему се потомъ средньо радує, кадъ изчуе, до чега є Богъ човека узвисити хтео, да може и у тайне природне узнити.

При ведромъ небу, єдна тамо ніно као прамечакъ појавиваюћамъ се обчашћима, догодило се месеци помрачење, кое пообштемъ свету могло видити се, и кое кодъ насъ почешня помрачавати се одъ $^1/_2$ 11 сатій, а трало є до $^3/_4$ на 2. —

СМѢСИЦЕ.

(Сиртъ ийдукъ Вельковогъ топа.) Изъ поћести ийдукъ Велька зна се, да є онъ кадавно одъ топи стоћій потиную, и то є было онако: Таке непріятельско удари ийпре у топъ ийдукъ Велька кодъ коего є онъ стано, начини веку дубину на њемъ и одскочивши удари по њеу ийдукъ Велька и пренше на лиов, кой єдна гинућій могао є изговорити. „Држ' брако, и осветите ме.“ Томъ тай и ніно є было народный обичай зато, што є славный юнакъ ийдукъ Велько на њихъ командиро, после смрти нѣгове добіе славно ніе „топъ ийдукъ Вельковъ.“ У истину овай є топъ сматрао као зеня светиня, чуваю брижньво као єдиче жайпомъ своіомъ, и текъ онда изъ њега пуцато, кадъ су кайче сечьнога было. Млогій су желили само видити тай топъ. Онъ є было одъ гвожђа сливенъ, безъ сваког украшенія, сразмѣрно по вештини правленъ, и држао є у себе 3 фунт. барута, и пре пуцаню єдньо є оказоваю гласъ, као што се само одъ єдногъ гвозденога топа очекивати може. Кое због старости, и не знатне масе гвожђа, топъ є истый као трудо дрво утолико само пред изгледо; съ турпюмъ и оштрымъ конемъ могао се га стругати како хоћешъ. Изъ овога свега види се, што є топъ тай во зна кадъ ливанъ, и славный га ийдукъ Велько юришомъ одъ Турака отеши правительству дво а ово опетъ њему натрагъ возвратіо, да њиме непріятеље свое и свога отечества туче. Но о пространословству доста. Год. 1836-те, лицемъ на Св. Богоявленѣ, пордъ други топова, пређирао є и топъ ийдукъ Велька, изпуњаваћи свою дужность. У оно време српско правленіе нѣзло ніе релевни топіја. Дужность при пуцаню изпуњавали су топіје просте, кои су и пол право-врховнымъ вождемъ Кара-Ђорђемъ, и подъ князомъ Милошемъ Обреновићемъ воювали. Надъ тимъ топіјами было є корпоралный старешина Јеанко С***** кой и сада у Београду прилично већъ старъ као пензіониста живи, а пордъ овогъ капелданія старешина было є похойный Милошъ Сарановић, тада главный воскый комесаръ, кой се морао слушати кодъ послова топовскі, єрбо є при његовомъ управству обштя воена муниція, оружіи, барутина и т. д. стоіи. Господинъ тай од природе слабога здравља, будући често и бреме заповѣдничества своіа Јеанку предньао, кой є довольно вешть кодъ топова, дужность прилично лепо и одправао, али кадъ бы се развеселіо, онда є тако жестоко пуцао и брзо, да, нитъ є на количество барута шта ной топъ зовтева, ни друге нужне топіјске потребе, яко викао. После пол дана кадъ є ких седеки іошть за ручномъ заздоведіо пуцати, єрбо є и госте нѣно, Јеанко — веселый Јеанко — єръ у правомъ смислу то и есте — заповѣ брзо и жестоко пуцати, особито изъ топа ийдукъ Вельковогъ — невіпрајући мѣру премеса обичаю на разлићитихъ топова употребляваю. И ніно є снегъ на земьли было, време є лепо было, и сунце особито жестоко сіяло. Я, кой ово пишемъ, такођеръ самъ изнимо, да пуцаву сматрамъ. Было є насъ прилично число, познайшие комшіи. Ду . . . ду . . . на єдномъ топъ се ийдука Велька разрестао, комадъ єданъ палке предъ типографіомъ, чакъ одстоћіе на свои' 90 хв.,

једно се парче задуби у брежуљић, једно пиле не далеко у средъ воде Левенице, а два, три кокади — ударе у ову древну ограду двора кнеза Милоша, и водъ исправоу једноу точка, и другоу налогъ предмећиоуъ и испребише дрвадје. Њиомъ ништа ніе догодило се, само е Јованка једна слишца одъ точка по рукица — да, ручерију — ударила, коју потокъ мало е заљеву носіо. Где и стокъ одъ могъ мести ни четири стопе далеко ударио е једанъ комадъ у проштаоъ и пребио га, неке да е потребно, пресекао бы, као и тице што е айдукъ Вељка, него Богъ е тео да сви здрави остануо, и Јованка е тенъ опомоноуо, да се боље надъ пуца, узика на ужъ. Тако тоиъ айдукъ Вељка, оногъ храбрійшегъ витеза српскога, новіъ нерођа често майка, које гробъ свой сирпи славно завршушби славу Богоявленія Господња, лѣта 1836. Трудъ кратакъ и остависи разукупити и сада храбре се као у спомени у войничкой српско-књижесско-народной оружници, где се довольно знатни одъ жица испетени' оклопа, страшни сабліорака, пушчерина и гигантски копаља находе, кое све сведочи, да су люди пре 200 300 година много тѣлесни были. Връ съ оваквимъ оружіемъ е једна бы найкрупнін люди садашњегъ времена плодати могли.

(С. К. М.)

(На гласу лѣкаръ одъ очію.) Једна госпоа, кои су очи болеле и кои е примѣтила, да знаменито надъ очію губи, оде къ једномъ одъ найславнін лѣкара одъ очіо, да га за совѣтъ и помоћъ замоли. По изгледу се њиомъ зналожавало, да е то отмѣна и богата госпоа. Лѣкаръ, надъ е очи прегледно, почне газвомъ мнити и назви мађије, да е за лечењ нуждно више времена, почемъ се е бояти, да слепоћа на очи ненапре. Пре свега посовѣтуе е онъ, да се оиа, почемъ е но сказиваню њеноъ доста далеко одъ вароши на польсноу добру своъ живила, у варошъ пресели, како бы е често, да, ако могуће буде, и свакій е дань видити могно. — У сѣдству тога узме госпоа прекрасно обиталиште у вароши и ту се пресели. Лѣкаръ е посѣћиваше прилично и нарећиваше сад ово сад оно. Седмице протекоше а за њима и месеци, а здравій ништа никако да дође. Лѣкаръ е постояно утѣшаваше. Тако напоследку болестница дође на неку чудноиту мисао, и безъ да се е дуго съ њоиъ бокила, пристуи один къ пзирнеио мсте. Она набави себи свромашно одело, натуче на главу велику капетаку, узме старій штапрељъ у руке а которицу преко руке, и оде по книн къ славноиъ тоиъ лѣкару. Они е была тако наружена и пресображена да е ни око љубезника у стању не бы было познати. Она е нараза у предсобію лѣкаровоъ звездно са другима болестницима, кои су ту совети лекарскогъ ради дошли были, врло дуго чекати, док су одъ њи по одъ пред лѣкара пазвали. Напоследку дође и на ње редъ. „Дакле, шта сте ви ради, драга госпо?" Запита лѣкаръ. „Страдамъ одъ очію господине," одговори она промекутимъ гласоиъ. „Да видимъ!" Рекне онъ и одведе е до прозора гди е прегледо очи, безъ да ій е позпано. Затимъ сѣсне съ ражекима. „Та ваше су очи добре," рекне онъ. — „Добре?" запита она. „Да вако; и знамъ шта говоримъ," одговори лѣкаръ озбилно. „Али су мени казали, да ћу добити сле-слепо-неиакъ управо како се ово зове," примѣти она. „Слепоћу валда?" продужи онъ. „Ѣсть, ѣсть, господнпъ лѣкаръ" одговори она. „Недавно се молимъ васъ за вось вуѣи; ваше су очи нешто мало сдибе, друго ништа." Рекне лѣкаръ. „Али ви е и лѣкаръ мой вазао, примѣти му она. „То е ваиъ лѣкаръ магарацъ," одговори онъ. „Магарацъ?" запита она. „Магарацъ, магарацъ, даборе; какиге му слободно, да я кажемъ," рекне онъ. — Садъ се госпоа изправи добро и рекне своимъ обичнимъ гласоиъ: „Та вы сте мой лѣкаръ? непознате — ме?" Каково е лице садъ господнпъ лѣкаръ направіо, можемо мислити. „Милостива госпоа," хтеде онъ нешто говорити, али госпоа озрене му леђа и срдито оде. Никада га више ни погледала ніе.

ЗАГОНЕТКА.

Одкако е вока и божества,
Никадъ ніе вѣћегъ чуда было;
Нит' ма когодъ надмудри умешна,
Нит' с' безъ месо што у свету сбыло.
Ніе ни е једно и те-једно;
Никадъ опетъ ніе постояно,
Я сань дуће одъ будаха свеТсня',
Памећаіе одъ царева земскя'.
Одъ постања насмъ говорило,
А ништа не нсб' надговорило.
Нити погу нпиокъ, нити прија,
По свиоъ свету летнхъ ти ко вида.
Борава сань, немогу да гледиих,
И одъ тебе опетъ дакъ видимъ.
Я сань глуво, брбљаво: ни чусмъ,
А и тайну никои неказуемъ.
Невера сиъ, лоноиъ, надпица;
Драгоценость људска ни с' верпиа.
Но го ни е све другог' дворити;
Преко жене ништ' несмешъ творити.
Љубезно сиъ, гриишъ не гриихъ те,
На нешала овакоъ водимъ те.
Я сань лажа да ни неиа пара,
И у неиа опетъ држи с' вера.
Свакога сиъ минута ћудљиво;
Наравно сиъ, нит' сань надъ дурљиво.
Прекая е бог ни зеноте,
А бело сиъ, ћошъ и бељ и одъ те. (Б.)

ОГЛАСИ.

КУЋА НА ПРОДАЮ.

У оной варошп налази се на продай кућа на окретноме месту стоећа, која е изъ тврде грађевине сазидана; она се састои изъ више соба са кућиоиъ, съ бунарохъ у авлін и т. д., кои кућу жеље купити, нека се изволе обратити на уредничество овогъ листа ради даљегъ извѣћења.

Haus-Verkauf.

Es befindet sich hier in Semlin in lebhafter Gasse ein aus solidem Material gebautes Haus von mehreren grossen, schönen Zimmern, Küche, Brunnen u. s. w. zu verkaufen. — Auskunft darüber in der Redaktion dieses Blattes.

Одговорный издавитель: І. К. Спировић.

Печатано кнѣгопечатникомъ І. К. Спировића.

Брой 32. У Земуну 13. Октобра 1856. Година I.

Овай листъ излази сваке Суботе и цена му є за годину 4 форинте, за пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштенска такса износи за 6 месецій 30 кр. ср. Претумерацыя се може у Аустрій код свију поште или позната имена сувателя или уредника у пиљемъмъ земаљи, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Амайліє.

(По француском.)

— Слушайте! викне Лудвикъ јасним гласомъ, кои се разлезаше по целомъ трактеру.

Сви ућуте.

— Браћо моя, почне онъ: — другъ нашъ Фридрихъ Найбержкій ће нешто важно да вамъ каже.

Чувши то име, човекъ, кои седјаше у сенки у углу сале самъ за малимъ асталчићемъ тргне се, и окрене се да болѣ види младогъ ћака, когъ зваћу тимъ именомъ. Фридрихъ Найбержкій бјаше врло иладолика̀ст, стаса висока; лицу нѣговомъ, кое се одликоваше необичнимъ правилности одвећъ доликоваше нека туга и замишљеность, кое представљаху странный некій контрастъ (противность) а и звекомъ чаша и веселимъ песмама, кое се разлезаху око нѣга. Кадъ онъ устаде, цела компанія ћака ућута.

— Браћо и другови, рекне онъ постојнимъ гласомъ: — я самъ дошо овде да васъ запитамъ, има ли кои што пребацити ми за све време мога ћачествованя, и ћесмъ ли я живіо, олако, као што и пристои благородномъ и правомъ ћаку?

— Свагда! одговоре у гласъ неколико њи.

— Молимъ, я му могу нешто примѣтити, викне Лудвикъ.

— Шта?

— Онъ є на мое очи сипао воду у вино и никадъ ніе имао у рукама што више, до єдну љубовну интригу!

Слушатељи се гр'отомъ наслею.

— Може быти, да самъ заиста у том, брићъ, у чему ме Лудвикъ обвињује, смешећи се рекне Фридрихъ; но я се надамъ да тай узрокъ неће умалити ваше спрамъ мене уваженѣ. Я самъ хтео то да чуѣмъ изъ ваша уста, да могу оставити универзитетъ съ увереномъ, да остављамъ добаръ спомен о себи кодъ дружтва.

— А шта то? Ты насъ остављашъ? Зашто, . . . крозъ шта? . . .

— Да, остављамъ васъ мили другови! Идемъ на друго место да живимъ; єрбо немамъ средства да овде живимъ.

— Зашто?

— Лако є погодити. Мой отацъ Баронъ Найбержкій, био є старый солдатъ, кои я само о єдной плати живіо; но смрти нѣговой мати добиваше пензію . . . и кадъ ми добра мати умре — овде гласъ Фридрихонъ задрхће: — мени не остане ништа . . .

У тай минутъ бјаше тишина. Млади люди погле-

денъ полезанъ, то є єданъ одъ они случая, одъ они провидѣнія, о коима сте вы мало пре говорили. — Младый човекъ незнајаше, шта да одговори.

— Дед-те дакле, продужаваше старацъ приближујући се къ Јаку: — приповедите ми шта бы вы желили? Ако Јено судити, по той замишльной физіономији; онда су код васъ две неволѣ; єдна у цену, а друга у сриду.

— За Бога — Господине . . .

— Молимъ, молимъ; я самъ погодіо одъ прве речи. У вашемъ єрцу прекрасна и пленена страсть, и вы се лишавате предмета наше любави само зато, што немате новаца. Стварь є врло важна . . а медутимъ могу се обе болести єдними лекомъ и у єдних махъ излечити; треба само имати новаца, па бы се могло онде остати . . . Є ли тако?

— Извол'те дакле . . .

— Но, мы можемо наћи то лекарство. Али я знамъ да говоримъ съ барономъ Найберкимъ. Надамъ се да Ће онъ одкрити ко' є предметъ нѣгове любави, и да л' є тай предметъ достоинъ нѣговогъ имена! . . .

— Зацело! одговори Фридрихъ, савршено побѣђенъ овимъ необичнимъ собеседникомъ. Нѣна фамилија, лепота, богатство не само да є чине достойномъ мене, него самъ, ухъ! . и нѣ недостоинъ.

— Лепо, мы Јемо и то видити. Може быти да Ће се и то моћи поправити. А дели ли она чувство, ков вы къ њой подрашсте?

— Не, я се тоне несмемъ надати.

— Како сте се вы съ њоме упознали?

— То є было случай, єданъ одъ они сусретаја, ков сирема провидѣније као што вы мало пре рекосте. Лане, а има и више одъ године, како самъ є видіо прват путъ. Уђемъ я случайно и безъ намере у катедралну цркву. У цркви не бијаше никога. Я самъ одао тамо амо и наслађивао се преламањемъ зрака съ прозорски стакала на зиду и религіозныхъ величима светилишта. Срдце се мое по степено обливало високимъ мыслима о вечности, мало по мало а се потрузимъ у дубоку фантасію. Као машина што' самъ исподнъ сводова устрениши очи и уображенѣ къ небу и тако дођемъ до врата споредне паперте. Ту се заустависмъ скоро изванъ себе. Она клечаше на каменима и молише се предъ олтаромъ. Не, я нанемогу представити шта самъ онда почувствовао, кадъ самъ є видіо. Непорочность, вера, љубавь — изражаваху се на ономъ анђелскомъ лицу, и у очима, ков гороху тако чистимъ и тихимъ пламеномъ. У тай паръ я самъ было до самогъ срда тропутъ . . По томъ самъ я често виђао; ербо самъ непрестано тражіо прилику да є видимъ, я самъ и говоріо съ њомъ; чуо самъ звукъ нѣногъ гласа! Она поруменп, кадъ ме види, ги кадъ се скесшила, али свагда гледаше пред . . а се. Она зна да я ню любимъ о томе самъ уверенъ . . . Но то є было прекрасній санъ, а садъ га већъ нема!

Занешенъ успоненомъ Фридрихъ говораше витрено. Непознатый Јутећи гледаше га съ родительскомъ нѣжношћу,

— Дакле то є све? рекне онъ.

— Да, одговори Фридрихъ поставлајући се опетъ у ладнокрвность и стидећи се што є тако подробно и брзо одкріо своју тайну непознатомъ човеку. — Све є то. То є было за мене довольно, тимъ више што є садъ све свршено!

— Не, није свршено, мой милый, рекне старый. — Фридриче, я самъ съ тобомъ задовольанъ. Чувства тако чиста, тако простодушна мене обавлаю . . . са задовольствомъ видимъ да се не писалъ преваріо.

Съ тимъ речма узме онъ руку младогъ човека и дружески є стегне.

— Да гледамо, нећеј' се то стварь моћи како поправити . . . Сигурно ты знашъ како іой є име?

— Опростите, име нему казати . . .

— А защто? — Ты се валда бонишъ да є не компромитирашъ, а само си є одномъ у цркви видіо? Ты треба да знашъ, да за учинити тебі услугу а морамъ найпре знати: єли та девојка достойна да уђе и да се уведа у твою фамилію. Како іой є име?

— Констанција Розенхаймова, рекне онъ, заруменивши се.

— Констанција! живо запита старый, . . . но уржи свой потресъ и напоно стегне руку Фридрихову. Ленъ си изборъ учинію занста милый мой. И истину си реко, она и єсте нешто више него ты . . . Но при свемъ томъ нетреба отчаивати. Ты ниси іошъ примљенъ у кући грава Розенхајма?

— Нисамъ, одговори Фридрихъ. Онъ жене и непознае. Како бы ме дакле примію?

Непознатый устане, два, тришута проће по сали па се приближе Фридриху.

— Да по'ватимо, рекне онъ већъ є доцне. Ты говораше мало пре о жалбама; и я ти ій могу дати ако ожешъ.

— Вы?

— Я. Гледай! — Онъ узме къ себи свећу поджи прстенъ надъ пламеномъ свеће, докъ овай огарак; па онда притисне прстенъ на парче артіје и тако направи печать. — Узми рекне онъ ту артицу. Утору є изнеси газди гостіонице подъ знаком (цимеромъ) „златногъ лава.“ Онъ Ће ти дати кодъ себе квартиръ. — Потомъ онъ продужаваше притискаући прстенъ на друго парче артіје, ово однеси банкеру Милгбергеру, има да ти да 300 фор. сребра, онъ Ће ти ій безъ сваке муке дати.

— Шта вы то говорите?

— Говоримъ оно, што знамъ. — Потомъ — ово є найважније, — узми ево ово. Онъ му да малу медальицу. — Носи є са собомъ; па Ћешъ отићи у кућу грава Розенхајма, заповеди да му ане за тебе, и онъ Ће то пріћити као сина єдногъ одъ найбољихъ свои' пріятеля.

— Вы заиста сбіате шалу са мномъ. . . .

Физіономія старца быше тако озбиљна и благородна, погледъ тако умиљат и усдно тако гордъ, да Фридрихъ немогаше сршити започетый изразъ. . . У тай паръ уђе гостіонички слуга.

— Шта іошъ заповедате Господо? рекне онъ.

— Ништа више, мы одлазимо рекне старый, учинивши неколико корикаи къ вратима.

— Добру ноћъ, рекне онъ Фридриху: видићемо се опетъ. Забрањујемъ ти да замномъ идешъ.

Непознатый у часу изиће. Фридрихъ сташе као ванъ себе незнајући шта Ће и како Ће о томъ да мы-

сли, само превртање даве ну анаѣлїе. Печатъ представляше єроглическе знаке и надписъ у три рєчи: mens conscia recti.

— Не разумемъ, рекне у себи Фридрихъ. — А чинили се, да стараць ніе на на уму имао да не изисне . . . айде видићемо!

Сутра данъ уютру Фридрихъ се наоѣаше у необичной забуни. Зацело онъ ніе веровао врачарцана нити є имао великогъ повєрења у анаѣлияна, кое є добіо на тако необичанъ начинъ. Међутимъ є банъ хтео да проба дали оне имаю какву годъ силу. Положеній нѣгово быше таково, да онъ ніе мого на єдно средство препебрегнути коимъ бы га се могао опростити накаръ му се то средство и весма невроватно чинило.

— Овай човекъ, мислише онъ у себи; — нора да има на какогъ посла съ газдомъ „Златногъ Лава“ и овай печатъ, што ми є дао нора да є родъ пекселя; гостилникъ сигурно зна ову поклику и завєснѣе є у свой рачунъ. Да, и то да кажемъ, и овде ништа не рескирамъ. Я самъ се рєшіо, да останемъ варошъ; тако є стараць хтео мене изсмєяти, и ћу прый изсмєяти гостилника съ тимъ инстинкціонъ, и съ тимъ ће быти све свршено: — нико ништа неће ни знати.

Размишляни тако онъ узме подъ мишку свой малый завежлай (гди є стварн за путъ везао) и у место да се упути варошкой застави као што є пре наперано, пође право гостилницы „Златногъ Лава.“ То є была найбола гостилница у варошн. Дошавши до врата Фридрихъ позванили се мало, и увако неодустанно одъ намєрења. Но одна се затимъ ободри и уђе.

— Шта заповедате? занита гостилничній слуга, презрительно гледаѣи аљанє Фридрихове.

— Я бы желіо съ занимъ газдомъ две — три рєча проговорити, одговори ладнокрвно младый човєкъ.

— Онъ є у послу, одговори слуга бацыши поглєдъ на завежлай, кои є Фридрихъ у рукама имао. Ако вамъ є нужна соба . . .

— Я нораћъ говорити съ газдомъ одговори Фридрихъ прекаћнувши тонокъ.

— Врло лепо, господине. Изволите овамо на почекайте.

И заиста крозъ минутъ гостилникъ уђе у собу, у коіой є быо Фридрихъ. Ово быше човекъ стаса висока, суве, ћелавъ, съ очима чрезвычайно живима и провиѣаюћима.

Єдныхъ погледомъ прозери онъ Фридриха одъ пете до перчина, и физіономія нѣгова добіе израженѣ замишљено.

— Кое добро? рекне онъ такимъ тономъ да се Фридрихъ збуни.

— Я . . . рекне онъ хотећи се ободрити: — дошо сам да запитам за квартиръ код вас.

— Врло лепо, ни . . .

— Опростите, я вамъ нораћъ казати, мене є адресирао на васъ некій Господинъ, кога вы сигурно познаєте, съръ ми є казао да вамъ предамъ єво ово . . . Онъ брже извади изъ џепа печатъ и да га гостилнику. Овай га узме съ удивленѣмъ, брижљиво га прегледа, окрене се около да пена кога.

— Но, кажите, молимъ васъ шта є то. Я ту ништа неразумемъ. Шта заповедате да чинимъ съ тимъ?

— Ѣаво! помисли Фридрихъ у себи: — нора да сам и изсмєянъ; но да гледамъ да съ чести изиѣемъ изъ овогъ мотежа: — Бога ми и я самъ незнамъ, сиешећи се одговори онъ гостилнику: — я вамъ само дакмъ то, што є было мени предато.

Гостилникъ бацы провиѣаюћій поглєдъ на Фридриха.

— Вы сами знате да є то мени іошть мање познато. Ко вамъ є казао да ми ово дате?

— Ништа незнамъ продужи Фридрихъ сиѣешећи се: — я ни уколико непознаемъ тогъ господина: но сам мыслио да вы нѣга добро познаете; али видимъ да є над — а мномъ изиграна врло рђава шала. За свакій начинъ молимъ васъ да ме извините.

Сврштши ту фразу онъ узме наново свой завежлай. Гостилникъ не сметаше очію съ нѣга. Мало но мало физіономія се нѣгова разведри и онъ се почне садъ смєити на велико удивленѣ Фридрихово.

— Было како ну драго, рекне онъ мєтушни ортицу у џепъ: — то є врло забавно . . . идем є врло простраиа . . . жељо бы видити што ће изъ тога изићи.

Речи ове удвоѣ изумленѣ Фридриха, кои са своє стране погледи Гостилника одъ пете до перчина.

— Вы се сигурно добаръ младићъ и врло ми є жао да други сећи праве забаве на ваших рачунъ.

— Шта ли онъ ове сі овимъ, мислише Фридрихъ.

— Може быти да є овде текъ почетакъ приключења.

Гостилникъ позволи, слуга се ваи.

— Вода господина у собу подъ Ирo. 15. и покажи му каваъ є овде редъ. Господинъ ће ручавати за обштимъ асталомъ. — Молимъ васъ, ако вамъ є угодно кажите ваше име?

— Фридрихъ баронъ Найбержій.

— Добро . . . води господина барона! придода гостилникъ, давши слуги знакъ; затимъ се учтиво поклони Фридриху и оде.

Младый штудентъ немогаше се разабрати одъ чуда. Слуга га одведе у велику собу найлепше застрту и ваи му каже се овде доручује, кадъ се руча и т. д. Фридрихъ мыслише да є то све санъ. Кодъ слуга изиђе онъ седне на столицу и почне размишљавати. Єдиственый резултатъ нѣговогъ размишљаваи быше узвикъ: све є ово невероватно!

Невероватно, нарочито зато, што гостилникъ непознаваше чудесногъ старца. Онъ съ почетка одбациваше печатъ као шалу а после мало помало почуваше нао какавъ тайнонъ дѣйствіо, у коме се и самъ ніе разбирао . . . Но као да предположивъ существованіе подобне анаѣлїе. На свакій начинъ ово є незгодно.

Найпосле, прошавши два — тринутъ преко себе Фридрихъ се заустави на слѣдующемъ заключеню; онай печатъ мора быти или права анаѣлія или напротивъ ніе никакна анаѣлія. Ако є анаѣлія, то онъ мора и на банкера дѣйствовати као и на гостилника.

Ако ли онъ неподѣйствује на банкера то се види да є гостилникъ ово само изъ љубопитства учинио. И онда ће требати што пре изићи изъ гостилнице, да нечинимъ дуга кои немамъ чимъ платити. — Дакле, треба безъ отлагања ићи банкеру и пробати и надъ њимъ силу знаћење.

Фридрихъ є знао да є овай опитъ много тежій одъ прогъ. Стварь се тицала три стотине форинтій и морало се имати посла са човеком, коме се ніе тако лако было приближити као гостилнику. У осталомъ првай є успѣхъ осѣћао Фридриха и онъ пође банкеру съ већимъ увереніемъ, него гостилнику.

Банкеръ га прійми врло добро. То бише ишакъ, подебео човекъ округлогъ и веселогъ лица. Онъ га запита, шта тражи.

— Я самъ дошо къ вама да узаемъ но вексли триста форинтій. Форма вексле мало є необична, но я мислимъ да їой се ви нећете чудити.

И садъ му преда артію съ печатомъ. На лицу банкеровомъ показивало се неизмѣрно удивленѣ. Онъ почне претрати печатъ и загледати га са свіо страна, онако исто као и гостилникъ.

— Опростите, одговори онъ смешећи се: — напротивъ я самъ у крайнѣмъ изумлѣню. У моиъ вену я писамъ подобне шале видіо . . . Mensconscia recti, сентенція врло добра по вексла после рѣава. Ова аксіома, може бити има курсъ у универзитету; вы бы наиболѣ учинили да сте є одшли ректору . . .

Ово говорећи банкеръ гледаше у Фридриха и смеяше се. Она веселость пређе и на Фридриха.

— Лице, кое ми є дало тай печатъ, рекне Фридрихъ, увераваломе є, да онъ кошта комадъ злата. Но ако є непознатый хтео мене да превари; онда Боже буди съ њимъ. Више ми ништа ніе учинио, само што сте одъ те инстификације вы тражили: я самъ вамъ прекинуо послове и обезможио време . . . Молимъ за опроштенѣ.

— Та губитакъ ніе великій, љубезный мой, рекне банкеръ. — Жао ми є само ако та ствар буде за васъ непріятна. Вы сте, може бити већъ рачунали на те новце?

— Да, тако є. . . .

— Но, дакле чини ми се тоне се може помоћи. Видите, я ценимъ честь говорити съ барономъ Најбержкимъ?

— Зацело є тако, одговори Фридрихъ, незнаюћи чему се клони то питанѣ.

— Мени є врло мило, господине барене, што намъ ово обстоятелство дає прилику, да новчана сношенія свежемо, коя могу бити и пріятна и полезна за насъ обоицу. Ваше є име — за мене довольный єшанъ . . . Притомъ сума ніе тако велика . . . и ћу вамъ сместа дати 300 форинтій.

Фридрихъ не одговори ни речи. Банкеръ отвори касу изброи 300 форинтій и предаваши Фридриху врло га учтиво испрати до врата свога кабинета.

Изишавши на сокакъ Фридрихъ њаше као човекъ сапьянъ. Онъ се заустављаше два — три — пута и пипаше новце у џепу као хотећи се уверити да све то небыва у сну. Њиу є падало на паметъ простогъ народа читанѣ, по коме се новцы, кои се добивају чинима претварају у угљевлѣ и пепео.

— Ићи ћу и коекако могла бы се одгонетнути ова загонетка, мислиће онъ; — кадъ бы гостилникъ и банкеръ одма примили нове печате. Тадъ бы было ясно да мой непознатый има съ њима рачуне, кои се воде єзикомъ ероглифическимъ; тадъ бы се и то видило, да онъ ніе врачаръ, него само човекъ, коме се чудити морамъ. А овде какода се разумемъ: они не примаю съ найвећимъ удивленѣмъ: єданъ

Граоъ Паиле отъ Бранковић, ц. к. подмаршалъ.

готовъ пашти се, а другій ме изсмева . . . и затимъ мало по мало све се промени; они, се попусте као дѣйствію некетайствене силе и смешени се даю оно, што самъ пскао; то є заиста непонятно! — (Продужіе се.)

Богъ све може учинити.

[Продужење.]

Госпа, тежкомъ жалошћу обузета, стала є прѣдъ децомъ. Свакій, кои ніе безазленъ као ова деца што су, довъ бы погледао у ню познао бы ита є она: една несретница, коя є с'ишла съ памети. Преко свогъ белогъ огртача, по коса, коє є витице сама поразкидала па опетъ скупила, имала є венце одъ цвећа и гранчица съ дрва, додоласто обавіене, подъ пазувомъ є имала велику, дено оправљену лутку, коюе є часъ почасъ приграљивала. Мала Павлія наши се рукомъ за лутку молећи енглезки за ню; госпа, коя иначе ту ствар, своє варљиве љубави ни додирнути никомъ ніе дала, а гди да є изъ руку даде, онога часи готова є была детету по волји учинити; пружи малой съ неописано-нѣжнимъ смешенѣмъ лутку, чучне

предъ децу, и клопрнала е съ њима као мало дете енглески, еръ е онимъ езикомъ у младости говорила. Часъ се њбљало, као да се њени мирни поствоји погледи и лице у ясно себезнанство претварао; часъ су се они опетъ пасуморили. „Одкуда доведе ти жени,“ говорила е кричаровомъ девојчету, моје обоје дене, моја Драгиња и моју сладку Павлю? Водиш ли ју изъ гробља, куда су однешени? Но они су постали њбљели; дени прекрасни њбљели, нешду они изъ жалостногъ гробља, него съ неба. Ахъ, вы мили моји њбљели, оће! вамъ се допасти кодъ ваше кайке, и оћете ли остати съ њоме на овој студеној, зала пуној земљи, из' не вас одма одвде одвести?“ „Мати е кући у кревет, ты не мати,“ рече малый Іоца, али несрећница ова ніе то чула или ніе разумела; она се била сасвимъ заноса гледећи у малу Павлю, коя е њено милованіе радо примала, и сасвимъ безбрижно главицу своју на прси страшне њежне госпе наслонила, докъ е съ рукама око одела дугиногъ забавила се била. И Іоца се све мањ чуло одъ несрећне те госпе; ова се исправи опетъ, повеле децу едно за едну другу за другу руку, па кодъ е малый Іоца одъ ње пустіо се и опамо опамо трчао, она е съ неизказаномъ тугомъ за њиномъ гледала, „заръ опетъ ћеш да останешъ твоју мајку леденицу? за њима ваучи. — Кодъ едне лепе цветне заставе и наберо цвећа за венце. Іоца чимъ е видіо шта она ради, поного іой га брати и додавао, докъ е она на клупи седећи малу Павлію предъ собомъ држала, и потомъ е венцима преко рамена обоје обавила. Гранчице неке даде іимъ у руке, па е онда радостно у њи гледала. Као да ій е тѣла благословити, наслонила е била руке на њине главе. Првый путъ седъ одъ толико дугогъ времена, трону іой на њене избочене очи сузе. „Заръ писамъ и,“ тако е говорила она гласомъ, кои се одъ ње докъ е здрава била само чуо, „и сама блажена са оними блаженима? А тако самъ се яко била у тугу задала.“

Было е већъ скоро подне. Отацъ и мати потраже децу; Марта ій е уверавала да е имао ко њи чувати; нигде нијъ у градини, ни улици, и око потока где су се съ камичима играли, нису ій могли наћи. Марко се дигне самъ собомъ тражити ій. Жена една, коя е на потоку мало више прала, упути га за њима; онъ наће градину, коя е била око пайвеће и пайлепше куће у селу: врата су била отворена, уће унутра и дође до оногъ дружтва, а они га нису ни видили. Кадъ деца чую гласъ очинъ и отрче къ њему, подигне се плаховито она несрећница. Избечи очи у страшна; ни рѣчи неговорећи, сасвимъ тужнимъ погледима гледала е како отацъ, коя поздравъ и захвалность она ни на умъ узимала ніе, оде съ децомъ, и као овца, одъ кое се ягнѣ однесе, пшла е полако и плашљиво за њима. Кадъ се пакъ мала Павлія весело слешћени окренула и енглезки рекла іой: „остави ни мою лутку, еръ ћу а опетъ дођи да се сиграчъ съ њоме,“ онда іой се ожалошћено срце њено опетъ раздвоји и развесели; сасвимъ е мирно отрпала, те е слушкиња, чимъ су странци изишли, врата од градине заключала, узнеће се на доксатъ једанъ у градини, и гледали е за отишашима. „Види, види Мило,“ рече жестоко служкиња, „одоше ли они опетъ у гробљѣ?“ — „Неодоше госпо; они одоше у кричу Петра Иконића.“ одговори іой слушкиња. После неколико ока тренутака пробуди се госпа та одъ њеногъ блаженогъ сна; не да сама себи дође, него да се опетъ занесе, и у неутѣшно лудило паде; звериући к око себе, пшала лутку и кадъ е ненаће у своихъ наручіама, позиве у отчаанію: „куда е моје дете, сладко моје дете?“ Донесе іой се сиграчка њене болне душе, и многи су е водити куда су хтѣли, мирніе него пре одъ толикогъ времена.

(Продужеће сѣдуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

(О вѣроизкону и митологіи — баснословію — Грепландезы.) Идолопоклонствима изнеђу Грепландеза почитую једногъ врховногъ бога, коме се они неусудую никакво зло дати. Сазди опогъ „непознатогъ“ бога кадъ се сауда, изнеђу диљи као и питоми, изнеђу варвара ніе и просвештени. Ни самъ простолъ Павле нее олтаръ овогъ непознатогъ бога срушіо. Грепландези, кадъ имъ се потреба покаже, да бога тога именомъ назову, дигну важнипрстъ на небо и реку: „онай, тако горе!“ — Тако се исто преповеда и о жителима Никобарскиј острова. О произхођењу свиха и несрећа баснослове стари Грепландези овако: Аннаги, богъ, љубіо е сестру своју на казни достојну начиња. Она побегне одъ њега; онъ іе и пако непрекидно, докъ она одъ небеске висине силе повучена у небо неће, где као сузне висеви остао. Брат слѣдова и тамо за њоиъ и постао месецъ, и и де тако, окрећућ сушу, за звоиъ, и данашњимъ данома.

(Двадесетъ долара (одпрнлике талира) награде.) У Новомъ-Јерку временомъ једномъ човеку украденъ буде из

собаку изъ дена сатъ на непознатомъ начиньу. Онъ да на знакъ, да ће опоме, кой му сатъ донесе, дати двадесетъ долара на поклонъ, а притомъ и довољу да неће никакову неугодность имети. После кратког времена поздрави га на собаку једанъ пристойно обучень човекъ: „Господару, ели вама нестао сатъ?“ — „Есте!“ „Вы обећасте ономе, кой вамъ сатъ донесе, двадесетъ долара награде дати?“ — „Есте!“ „Обећали сте, да ће тужбе никакове дизати нећете?“ — „Есамъ!“ „Есте ли господарь одъ рече?“ — „Есамъ!“ „Господару, изволите вашъ сатъ.“ Опитећеный изплати двадесетъ долара, мелне сатъ у џепъ и полазећи промрмли: „Бишъ бы радъ био знати, како се могло то догодити!“ — „Желите ли то?“ „Дакле пазите,“ рекне майсторишъ, „вы се можете сигурно опоменути, да се е овай данъ, кадъ вамъ е сатъ нестао, човекъ једанъ изъ несмотрена жестоко съ вики судрііо и да васъ е одна заноліо за опростићеъ?“ — „Опоменућемъ се, тако е истина было.“ „Его видите, то самъ ја био.“ „Радујемъ се за познанство — али, како е то могло быти? Немогу да поимъ“ — „Допустите, да вамъ покажемъ.“ „По-

живите!“ — Садъ се даклe пристойно обученый човекъ съ временнимъ господаромъ жестоко опетъ судари, замоли га о опетъ за опроштенъ и удали се. „Благодаримъ вамъ,“ викне за нимъ господаръ па и опъ оде своимъ путемъ, при чему му дође на памети, да ће морати скоро време ручку бити, и за увериги се, морао е онъ друге људе питати, єръ е искупљивый сатъ ваговањ при судару съ лоповомъ вао и прави путъ „одметіо.“

(Колико ствари треба да има човекъ, да задовољанъ буде.) Деветъ Лепу жеку, коју кућу, затреност воћа, искреного пријатеља, здраво тѣло, весело срце, горећу љубовъ, зрео разумъ, и пуну кесу новца.

(Брзо успѣвање американскихъ варошн.) Као пасао постиво, напредују и цветаю места у Сѣверной Америки Европа ни појати нема. Чакъ у ово места, кое у найдубљой пустињи леже, и до кои тешко да ће пазда и найдрзовитији ловца нога доспела, носа неуморкый напредъ натрезо корачајући Американацъ, или разазъ њему неустрашимый Европеацъ, кой ће у намери на „западъ“ болу будућность вићи, први почетакъ будуће просвете. Текъ што се пространа шума окрои и пра простачка дрвена кућа подигне, сто ти нови насељеника већъ ту. Једна година профође, то ти е већъ село, протече ли друга, и варошъ е већъ готова. На тай е већих и место св. Павла на горњой Мисисипи постао, кое е данасъ већъ прекрасна варошъ, коя нам и нарелно пристаниште сноси. Она лежи на левой обали Мисисипи, 2070 миля одъ ушћа рѣке и 9 миля сувимъ одъ места св. Антонія. Као што лежи на 70—80 стопа високой стѣни, тако нам и следују ћи одъ рѣке особито дражестакъ изгледъ. Поља и брегови, кои одмах варошъ окружавао, притиснаюо богате изворе. Ту е изгазикъ параброда и знамените место трговине. Пре е насељена дошла у годину 1840. а 1849 већъ се находило тамо две књигопечатић, три гостионице, десетъ дућана, два слагалишта, две апотеке, једно училиште и једна црква. Великолѣпно правительствено здање 140 стопа дугачко и 53 стопе високо, кое дани подигнуто нашъ калмъ прекрасно куће, сидъ е текъ скоро довршено. — Садъ притиснаю него варошъ три књигопечатић, четири гостионице, једну књигопродавницу, две апотеке, петиръ цркве, многобройне дућане и магазине, и више водећаја за тестерисаньс. Мѣстне су школе такође у добромъ стању. Број житеља године 1850. износио е 1294, а 1853 6000 душа.

(Смешанъ случай.) Два сељака поведу коњѣ свое на пашу, па како су порелъ неама прошли, подраки се у њима коли, да при чаша пива нешо кратко време забавно проведу. Пусте дакле коњѣ у ливаду, па се одма срате у ону механу, у коюй се найбољи пиво точило. Но како што су они брзо овамо дошли, тако и нето и више на ма брзо дѣйствовало, єръ су га више него доста у себе сместили, и тако се дигну, да се кућама врате. У путу прнѣте два коња, гди у забрањеной ливади пасу, па У намери да кою пару заслуже сутра за ранко, потерају те коњѣ, утерају ій у оборъ и пріаве киету. Али се сутра дань не нако упрегне, већъ на видило изиће, да су они собетвено свое коњѣ у оборъ стерали, и да за њихову одкупу талиръ сдаъ половити морано.

(Наука за оне, кои незатварају своју кућу, кадъ спавати иду.) Госпа одна легне спавати, а остаза отворена врата због мужа свога, кой се в кодъ доброгъ пријателя при чашици вина мало позабавио. Наедиљуть чуе она тежакъ бити на басманџика, па затимъ и око врата њеи. У почетку е помислила, да е то њезъ муж, кой долази може бити нако напивши: а затимъ ій дође у памети, да се не буде кой странацъ, употребивши отворена врата на своју пољу, унутра ушао? Крене се пазивати по прву да долази шта е; али ко ће да опише страхъ њезъ, кадъ у одмаљуть руке њако натрапане за рогове? Рогови! Та ви само јако носи . . . али опетъ ние, има ћошть и други створења, кои носе видимый знакъ овай, створења, одъ кои се жесо свакій данъ на нашимъ встанима пуши. То е било младъ елинъ бикъ, кой е госпа той на посћету дошао. То сиъ, у той е истой кући обитавао и месаръ одинъ, нога се младо биче одрошило и предузело воћако шетање на горњій бой. И ако посћета она ние тако бити страшна была, као што бе она, буди Богъ съ нама, нечистивога, била, ипакъ е она на свакій начинъ доста непріатна была. Попашена дакле госпа потрви у самой ношуји, као што е у кревету била и позове у помоћь. Помоћь дође и блудній рогоносацъ да се опетъ мирно у штаду одмести и незати.

(Судъ о женскинима.) Општроумнъ странацъ сдаъ, човекъ одъ знаменитій людій, кой е велика сировишта знања и искуства скупіо, видио е сдаъ скоро красну еду надуваньу, у коюй свобитава рѣшенія сврхъ приличанања свои о друштвама, нарочито о друштвама женскима. Лепе читателъке нека саме пресуде, да л' онъ има право, што каже: „Човекъ бы радо и весело љубовъ свію женя љубоги едне елите жертвовао: женски напротивъ недрка се да е љубљена, ако ние одъ свію људій љубљена.“

„Женски одна пивада женаку године свое, разлѣ ако добіе съ тимъ прилику, да године друге ове женске, кои ћошть већій интересъ има године свое препиваги, обелодани.“

„Што женске више ими мањ голе иду, то ние вопросъ невиности, него — пуноће.“

„У купатилима нушо се женске далеко одъ людій, и тако удотне, да ни саме буде нако часть тѣла свога видити некогу; у вече се нанъ исте женске на балу текъ тако обучене налазе, да се приличити може, ако су тако слабо обучене, да упражење у купатилу и одкривање на балъ ћи обичествую.“

„Кадъ женску едну хвале, да е општроумна, то се са сто за едакъ обкладити смемо, да ние лепа.“

„Седећ, безузне игре, пољке и т. д., кое дражесть младе девойчице пре времена и посве чудновато уздижу, нарушаваю дражесну сендзльность. Играчи драге играчицу салъ, као што облапта писно драги.“

„Дидакъ обоздиме лице свое, да непріатеља свога поплаши; ваше красне женске покривају лице свое са прекомъ и белозъ бојошъ, да се пріателъма своима допадну. Шта и одъ света найсвећа?“

(Гди се може данасъ найсрећније у свету живити?) По увераваю славногъ одногъ путника и природописатеља найсрећније се може данасъ живити у Тимбукту у унутрашности Африке, єръ у целоме свету нема данасъ нигди тако срећне живине, као тамо. Једанъ голубъ пеошта тамо више ваше одъ једне крајпаре шпаца.

(Предчувствованіе.) Готхолъ Шуберть у књизи животописанія своега преповеда чудноъ догађај, кой се отцу његовомъ догодіо, овимъ речма: Кадъ е мой отацъ

іошъ восинтателѣмъ грофовски сьнова у Рохсбургу было, и невиђећи ништа друго, него да су сва њгови, ноп су у Шпирцекбергу живили, сопршено здрави, чуе онъ еданпутъ предъ зору у сну, добропозватьй и милый гласъ матере њгове, кой га ясно викну: „Христіанъ Готлобъ, ако оћешъ, да ме іошъ еданпутъ видишъ, а ты одма дођи кући.“ Онъ се за овай позвмъ тргне; тако му се учинило, као да е морао неко кодъ кревета њговога ясно тако говорити, али неопази никога, и почнъ е, премда усредъ зета, іошъ доста времена до зоре было, држао е онъ то, што му се догодило, само за сањ, па опетъ легне и изнова заспи. Садъ чуе много іошъ ясніе и изближе оне исте речи, кое е одпре чуо: мати га зове, да іоп што брже дође. Опетъ се изново тргне погледи по соби, коп су котрени зрици већъ сасвимъ осветлювали на све стране: ту су близу мћги дежали обй млада гроба у приветина своіима кирно спављући, и све е остало на живу было и изъ саме се вилће викавнъ гласъ чути нпе дао. Изазъ осећаюћи онъ себе сасвимъ узбуђенимъ, нпе већъ више на спавање ни мислити могао, него се дигне и изиђе изъ кревета свога; или текъ што е то учиніо, опази сушту, истонетну матерь свою предъ собомъ кодъ кревета кћзовога стоећу; ова му пружи руку и рекне: „Христіанъ Готлобъ, съ Богомъ остай, и срећанъ было, никада не више на земльи видити нећешъ.“ Као годъ што е дошао, тако и исто брзо повћкао то и изчезао было. Мой се отацъ обуче, прикупи силе свое и помоли се Богу, еръ ти е чудпт тай облакъ дубоко потресао было. После неколъ времена пробуди младе грофове, изиђе съ њима у шетню, и предузне после съ њима обичаэ свой посао предвћки. После подне пођъ е опетъ съ оба ученика свои за посао свой сею, чуе и опази човека едногъ, где на ново у вилю утрча. Овай му е човекъ было добро познатъ; то е сусћдъ њговы родителя у Шпарцекбергу. Ономе ревне мой отацъ, пре іошъ, него е овай съ коня сишао, ове речи: Милеръ, мы ти зацело доносите извћстіе о смрти матере мое? А ко знаъ то нећъ каза, господинъ Шуберть, одговори овай. Та она е текъ ютросъ умрла, и ноће у ово доба нпе нико на њену смрть ни помислити могао.

Одговетка: „всптпна писана“.

ОБЯВА.

Подписаний има честъ почитаемой поблици явити, да е управъ изъ Москве црквени свећа одъ сасвимъ чистогъ воска добіо. Препоручује се дакле свимъ славнимъ обштинама, увћраваюћи да ће свагда по найумћренію цену послуживати.

У Земуну 19. Септ. 1856.

Конст. Теодоровићъ.

Спомињемо, да ниде и с-злетія союза.

ОГЛАСЪ.

Зато уколикимо слажу, да могу и на оцнт єдпнцн.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найглассовитіи лћзара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, и имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобо.тћ и грудобо.тћ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказују, да некогу да буду безъ кћза и да само нћму имаю благодарити, што имъ е одвлкпала бола и што могу мирно спавати; због благотворногъ дћйства овай се сокъ найбол† препоручује као малой деци, тако и найстаријимъ лицима; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стаклеицета су стейрисногъ билльогъ сока бела, горе дугуљаста и са плавпимъ капцима, на коима као и на стаклеицету ипше: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са полнсеомъ окога, кои производи тай сокъ.

Цћна е єдногъ стаклеицета 50 кр. ср.; мпнћ одъ два стаклеицета немогу се слати. Што се више и пошље 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургхайтверъ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, и добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчинки.

КУЋА НА ПРОДАЮ.

У овой варошп нплази се на продай кућа на окретное месту стоећа, кои е изъ тврде грађевине сазидана; она се састои изъ више соба са кујнопъ, съ бунаромъ у авлп и т. д., кои кућу желе купити, нека се изволе обратити на уредничество овога листа ради даљегъ извћшенія.

Haus-Verkauf.

Es befindet sich hier in Semlin in lebhafter Gasse ein aus solidem Material gebautes Haus von mehreren großen, schönen Zimmern, Küche, Brunnen u. s. w. zu verkaufen. — Auskunft darüber in der Redaktion dieses Blattes.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Број 33. У Земуну 27. Октобра 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе и цена му є на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месеци 30 кр. ср. Претплатници се може у Аустрији код сваке поште или поштоноше или скупштеля или удруже код издавателя у кнежевимъ писмима, а у Кнежевини Србіи у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Амаїліе.

(Продужетъ)

Размишлаваюћи тако онъ и неприметно удвои кораке и за часъ се види предъ вратима гостилнице. Ту му падне на умъ, да нора испитати силу и треће амаїліе, — амаїліе найскуплє за њега, силу оне, коя му є требала да отвори врата куће граѳа Розенхаймо. Но пре свега требало се мало преодети па предъ граѳа изаћи. Онъ одкако є био код банкера постао є богатъ. Неразмишлаваюћи дуго оде онъ модерне кројачу и за часъ се одене, истина просто, но пристойно и по найбољемъ вкусу. Огледало сведочаше да є онъ у новимъ алъинама штоперечъ сламчутъ младићъ! Немогуће више одолѣвати нестрпљењу, метне своју драгоцѣну медалю у џепъ одъ прслука и пође къ дому граѳовомъ.

Силно му закуца срце, кадъ басамаке угледа. Шта ће онъ казати, яко га граѳ запита одъ куда є и шта оће. Но чега да се боя. Чинъ и могу ресавирати изненаде онъ. Ніе л' амаїліа на два места подѣйствовала, зашто да и на трећемъ неподѣйствуе. А у осталомъ шта ће рђаво граѳ наћи у моме поступку? Ако се амаїліа покаже недѣйствителна а ћу се посрамити нѣну неповљ донушти смѣлости и умомъ и тимъ ћу принудити граѳа да изванъ мою посѣту. Напредъ! Audaces fortuna juvat; а то значи: ко ништа неће да рескира, неће ништа ни добити. (Ко рескира — и не профитира).

Фридрихъ рекне да яве за њега граѳу Розенхайму.

Граѳъ Розенхаймъ живљаше врло усамљено, бишше човекъ замишљенъ. Сирть жене, коју є любіо безграничио и немилость при двору, у коју є пала фамилія граѳова, принудиле су га скоро свесимъ одрећи се света и двора. Одъ тогъ времена онъ се искључително посвети посвитанію кћери своје Констанције, коя є седъ навала око 17 — 18 година. Лепота, разумъ и богатство младе граѳице прибављаху јој довољно просиоца, но граѳъ ніе итіо са изборомъ зета. Онъ є обожавао своју кћерь и врло му є было жао съ њоме се растати. Онъ є желіо да добіе таковогъ зета, коя бы заедно съ њимъ самоју делію. Трудно биаше наћи таковогъ човека, кои бы то условіе примію; ербо хладожена Констанције могао є бити само човекъ одъ знатнога рода, а такавъ човекъ ніе се лако хтео одрећи света.

Подробности ове нѣне су познате биле Фридриху; зна се седъ, яко є закуцало срце у њему, кадъ є уш'о у великолѣпно жилиште граѳово.

— Како ћу да имам за вас? запита служитель дошавши къ Фридриху.

— Баронъ Фридрихъ Найбержій. Служитель се поклони и оде у сусѣдну собу, кои грофу за кабинетъ служаше. Врата на кабинету небыху затворена, зато Фридрихъ могаше чути резултатъ пріема.

— Баронъ Фридрихъ Найбержій? одговори граоъ срдито: — я непознаемъ тогъ господина. Каковъ е то човекъ?

— Младъ човекъ, ваше сіятелство. . .

— А шта оће?

— Незнамъ, ваше сіятелство; онъ жели видити васъ, ако вама време дозволиха.

— Но, — пусти га . . . Не, чекай, скупи найпре ево ово.

Такавъ предговоръ нѣ на найманѣ было умилять за Фридриха. Онъ побледи као крпа и мисляше да колена подъ нимъ клекаю, но врятити се было е немогуће. Онъ се стараше да се ободри. Служитель изиђе и заиђи барона да уђе у кабинетъ. Фридрихъ уђе.

Граоъ Розенхаймъ сташе у краю собе у сѣнки. Онъ быше стаса висока, танакъ мало грбавъ; чело му беше чисто. Проницателный погледъ, кои онъ управи на младогъ човека, чинише се да чита збуњене нѣгове мисли. Намрштене обрве граоове сведочаху, да му ова посѣта нѣ баш угодна. Онъ учини једанъ коракъ къ Фридриху на стане. Младый се човекъ дубоко поклони, и, подигнувши главу сусретне пановно питающій и младый погледъ, одъ кога ни се сва кожа навжи. Онъ сѣ почетка побледи, после поруменѣ; неотиче пиште медалю, да види да я нѣ изгубіо. Граоъ му одговори поклономъ главе и движеніемъ руке, и пересче ни речи. Забуна се Фридрихова удвостручи, но требало е ка што рећи: граоъ очевидно очекиваше да онъ почне разговоръ.

— Молимъ за опроштење ваше сіятелство, рекне младый човекъ дрктућимъ гласомъ: — ако сам васъ обезпокоіо моіомъ посѣтомъ . . . мени бы было врло жао кадъ бы употребіо на зло вашу снисходителность и нигда нећу себи опростити за ову смѣлость, кое е вама може бити прекинула неко занимање, кое е безъ сваке сумнѣ за васъ много интересніе.

Говорећи ове речи Фридрихъ управи очи на граоа и съ радостнимъ изумленѣмъ позна, да се строго и незадовољно нѣгово лице мало по мало разведрава и питающи погледи више и више добіаю благосклонный изразѣй.

— Я се врло радуемъ што сам васъ видіо г. баронe, одговори граоъ прекда и лядно; но съ таковомъ грубости, какна се нигда очекивати одъ прави нѣгови погледа: — ны потреба да изиђете, да е ваша посѣта неки непріятна; нѣ я' вамъ угодно да кажете узрокъ ове . . . И садъ искрено покаже Фридриху столицу. Фридрихъ се поклони за знакъ благодарности, нећутимъ быше у забуни како да одговори на питанѣ.

— Нѣ я' вамъ угодно одкрити узрокъ . . . повтори граоъ механично, и ново бацп да са свимъ о другомъ мисли. Међутимъ очи нѣгове управљене на младогъ човека добіаху изразѣй живогъ изумленя. — Те черте, те очи! . . . натреко рекне онъ: — да, то е слика поразителна! . . . Ниете л' вы младый Фридрихъ Найбержій?

Добро е, помисли Фридрихъ; — онъ е сигурно заборавіо, за кога ну е дѣо служитель. — Да, ваше сіятелство, я сам Фридрихъ Найбержій.

— Ахъ, Боже мой, какка е то слика! младый друже мой, вы сте живый портретъ ваше прекрасне матере. . .

— Младый друже! помисли Фридрихъ и умало не скочи са столице одъ радости. — О, знаћіе!

— Да, мени е врло мило што сам васъ видіо продужи Розенхаймъ пружаюћи му нѣжно руку. — Ѓди сте до садъ, молимъ васъ, што васъ неки водъ мене пре?

Ма да е Фридрихъ и найтврће веровао у свою знаћіе: опетъ зато нѣ се могао надати овако чрезвичайно брзой промени. Радость нѣгова, што га отацъ Констанције тако пріима, была е тако силна, да онъ немогаше пружити руку свою всѣх уважену графомъ, и проямли неколико неразумителни речій.

— Безъ сумнѣ, продужаваше Розенхаймъ, примѣтивши нѣгову забуну и немогући се уздржати одъ смеи: — я би се онди лютио и покорео бы васъ да заборавите ваше другове, кадъ небы садъ видіо да се вы зато вакте.

— Тако е, ваше сіятелство, одговори Фридрихъ гласомъ ошште гушећимъ се одъ радости. — Кадъ бы я знао, да ћу се удостоити тако благонаклонногъ пріема, кадъ бы я знао напредъ, како ћете ме вы срдно пріимити: онда небы оклевао явити вамъ се съ почитанћемъ и увереньемъ о моіой преданости . . . но . .

— Но, пресече му граоъ речь съ нѣканимъ осмѣономъ: — васъ е одъ тога нешто другo уздржало; вы сте сигурно, као и сви млади люди заборавіли старе своє другове; но то нѣ добро. У осталомъ, зашто да се свађамо, стварь е была и прошла. Да видимо шта вы садъ радите. Сигурно продужавате занимања на универзитету?

Ово питанѣ одрешн језикъ Фридриху. На укоре горњѣ онъ незнађаше шта да одговори, но очекиваше да разговоръ што пре пређе на другій предметь.

Разговоръ се разведе натреко и дуго као силомъ измаћіе, или е Фридрихъ просто своимъ умомъ, образованостіи и вештином по видилом дошао се графу.

— Гете л' чули младый друже, рекне онъ и прекидаюћи нравствено-философическо уздржаніе: — за данасъ е доста. Надамъ се да нећо се чешће виђати.

— То е доказателство ваше къ мени снисходителности, рекне Фридрихъ: — и вы ћете се утерати да ћу я поштати да е на ново нешту подвргнемъ.

— Лепо, и то очекујући, представићу васъ домаћица. Кадъ васъ я признавамъ куће то треба и Констанција да васъ позна.

При овомъ неочекиваномъ предложењу Фридрихъ затрепти; но граоъ, кои се нећъ обрнуо да отвори врата непріятељу нѣгову забуну; и кадъ му онъ да знакъ да уђе, младый човекъ кокаво постави се у тишину Констанція седећи на балкону шиште нешто одъ ланена платна.

— Констанције, рекне Розенхаймъ приближујући

се къ нѣй: — препоручукмъ ти сына, единогъ могъ старогъ пріятеля. Баронъ Фридрихъ Найбержкій.

При концу ове фразе граоъ се обрне и покаже руком на Фридриха. Констанція смешена се подиже очи да се одпоклони барону Найбержкомъ, у коме се никадъ ніе надала видити познатогъ іой човека; суспетнувши се съ очима Фридриха она задрхће, поруменя, па побледи и устукне єданъ кораккъ натрагъ. Фридрихъ стави шаку на срце и отца нѣногъ савріе ово волованѣ одъ очію Розенхајма, и докъ є се я онъ нѣой одпоклано усиѣ она и стиша своју забуну. У тай паръ брзо се врата отворе; слуга уђе.

— Ваше сіятелство, рекне онъ: — Каруце барона Гросенштајна уђоше у авлію.

— А! рекне граоъ съ нѣкимъ незадовольствомъ: — добро, а ђу изиђа да га дочекамъ. Не прилично се съ вама млады друже, єръ ђу се садъ вратити.

И онъ изиђе, оставивши младе људе у самоћи.

Обое они биле су у крайнѣмъ изумлењу, немаћаху рѣчій за разговоръ. Неколико пута сусретоху се нѣини погледи, и свакій путъ є Констанція руменила и погледала пред – а – се. Найпосле Фридрихъ првый прекине ово ћутанѣ, кое се могло за дуго продужити.

— Синоћъ, рекне онъ колебавћимъ се гласомъ; — писавъ сиео на мислити, да ђу овако бити примљенъ у вашой кући, и заиста некогу довольно благодарити вашемъ отцу за овако усрдный пріемъ. Могу ли се надати да ђу садъ бити тако срећанъ . . . да ћете и вы разделити ту нѣгову благонаклоность према мени.

— Незнамъ, почему се вы можете сумнити у томъ, одговори Констанція неподижући очію. — Кадъ є висъ татица примио; то ђу васъ и я са задовольствомъ примати.

— Грофице, рекне Фридрихъ; — я самъ врло обезанъ вашемъ отцу; а садъ се нарочито къ вама обраћамъ . . . .

— Но нека се чини, прекине рече Констанція — са несташнимъ осмѣхомъ и лакимъ трепетанѣмъ гласа: — врло сте се поздно сетили до дођете къ нама. Како то вы, сынъ друга мога татице, вы, кои знате да су вама наша врата увекъ отворена, нисте се никадъ дали видати овде.

Она у часу водиле очи и баци на Фридриха брзый и проницателный погледъ кои га проникне до самога срца.

— Како? . . . Ахъ Боже мой, кадъ бы я само могъ. . .

— Кадъ бы могли! но вамъ є брано? видите на выше одъ године, како . . . .

Констанція удахнуть прићи да е претерала, ућути и поправи.

— То є истина вако Фридрихъ: — ваше одъ године она одавно я узимамъ за средњимъ овимъ вамутомъ, коимъ се сада ваше одъ године наслађујемъ. . .

Оба крила врата отворе се и онъ ућути.

— Молимъ покорно г. Баронe, говораше Розенхајмъ: — и самъ у умљењу што сте вы насъ удостоили ваше посѣте.

— Боже мой, итко проговори Констанція у часу побледивши: — опоги онъ! башъ некогу да га гледамъ, Фридрихе, молимъ васъ избавите ме одъ нѣговe посѣте . . . дайте ми руку, ајдемо у башту.

Она хитро узме Фридриха подъ руку, кои премда збуњенъ такавомъ неочекиваномъ фамилијарности, ништа манѣ непрустуи непријатно притиснути къ срцу своме Констанцію.

Баронъ Гросенштајнъ уђе.

То бише онизакъ човекъ, дебео, око 50 год. старъ; пале сиве очи бљаху му чрезвичайно ватрене; но приворный и ладный погледъ неотиче уливаше нему антипатију.

— Како то, рекне онъ на найлюбезный начинъ: — вы се клоните одъ мене лева графице.

— Я? Господине барове, одговори Констанція у забуни. — И, незнаћи шта да одговори, она баци погледъ на Фридриха, коимъ га моляше, да ћой помогне.

— Грофица ніе хтела да се уклони . . . я самъ желіо да є изведемъ, рекне Фридрихъ смешени се: — она ми є обећала показати свою башту, и я є молимъ да одржи свою рећ.

— Право! возвати баронъ презрителнимъ тономъ на Фридриха такавъ погледъ коимъ га є готово на двобой позивао. — Тако дакле я да се обратимъ на васъ?

— Како вамъ є воля господине барове, гордо одговори Фридрихъ.

Констанція у страху, инстинктивно прилепи се уза нѣга. Сцену ову неизпушташе напредъ очію Розенхајмъ, кои стоћаше из-а-ньи гледаше на ньи сво троје.

— Фридриче, рекне онъ пошавши напредъ — я писавъ знао, да ти имашъ тако велику наклоность къ баштованлуку. Ајдемо, да ти покажемъ я моя лале.

Онъ узме младогъ човека подъ руку; а у то време значително погледа на Констанцію, она седне на столицу и ниново почне шити. Фридрихъ ћой се учтаво поклони и ноће за Розенхајмомъ у предњу собу. Ту се граоъ рукуе съ њимъ — у здравлю друже мой, рекне му онъ: — дођите почешће къ нама . . . Дођте сутра на ручакъ.

Фридрихъ, разстроенъ, рукуе се съ графомъ промуцла нешто како тако у ньe благодарности и изиђе.

Кадъ онъ изиђе на сокакъ учини му се као да се сне око нѣга окрене и сне игра. Онъ се нашли рукомъ за главу да се увери стои ли и она на своме месту. . . Тако дакле онъ є другъ грофа Розенхајма, кои му говори „Ты“ и зове га на ручакъ. Констанція га зове „Фридриче“ и ослања се на нѣгову руку! Да, овде се кора помрити нашему одъ чуда и одъ радости!

Текъ што онъ прекорачи прагъ у голгиницији завиногъ Лава, слуга му рекне:

— Господине барове, ево вамъ пакета, кои я речено, вамъ да се преда.

— Фала, одговори Фридрихъ.

У пакету биаше кутія и цедуља. На цедуљи стои:

„Я самъ задовољанъ съ тобомъ Фридриче, ты си испуно моя очекивања; но вислимъ да самъ и я тако такође испуніо.

„Но потреба се сиво наслађивати садашњости,

него треба и о будућности побринути се. Будућност се состои у постоанству и труду.

„Место советника и инспектора Херцегови пољски добара упразднёно є. Иши га: обрати се непосредственo къ министру, одъ кога оно зависи, барону Гросенштайну . . .

— Ето ти га! викне Фридрихъ: — а данасъ смо се ми као на несрећу готово посвађали!

„Ако онъ почне оклизнити и представлати неке неногућности, я ти шиљмъ у той кутіи Амалію, коя ће му показати да то ніе у резону.“

Фридрихъ брже отвори кутію и ту нађе прстенъ, кои му є већъ био познатъ. На камену су били изрезани они исти знаци и писмена, кои су били и на њговимъ амаіліама.

„Ако ты пустишъ изъ руку тай прстенъ или га изгубишъ, ты си погинуо. Не дай га Гросенштайну у руке, него му га само изнеси да види. Настаивай, прети, кажи му да ты имаш іошъ и други средства, и немой излазити изъ кабинета њговогъ другчіе осимъ съ декретомъ на место инспектора и советника — у џепу. Кадъ изиђешъ одъ министра поитай у дворъ, састани се съ куђевнимъ секретаромъ Херцеговимъ, покажи му декретъ, и кажи да си радъ благодарити Херцогу на великомъ изласку, замоли га да онъ и твоє име запише и да напредъ яви Њговой Светлости.

„Ово є необходимо нуждно све утру да се сврши, после ће бити доцне. Ако успѣшъ добиђешъ одъ неше дала наставлена. Надай се на твога друга.“

„Mens conscia recti.“

„Ово писмо баци у ватру.“

Ово писмо сбуни Фридриха као изненадный громовный ударъ.

— Како заповедате, да явимъ за васъ њговомъ превосходителству? запита секретаръ министра.

— Баронъ Фридрихъ Пайбержкій. Секретаръ уђе у кабинетъ; и за часъ се врати.

— Њгово превосходителство садъ є у послу... Неможе васъ примити у овай парт. Ако имате нрлю г. барове одкрити ми узрокъ ваше посѣте; то ћу имати честь известити васъ кадъ васъ може примити Њгово превосходителство.

— Опростите, прекине набусито Фридрихъ — я самъ дошо проговорити са г. министромъ о важнимъ дѣлима, коя одлагана ни пайманѣ не трпе. Мени є нуждно да му рекнемъ само две речи. Ако имате волю явите тако Њговомъ превосходителству. Међутимъ гледайте да му явите да се ове ствари тичу њгове личности.

Секретаръ се поклони, и после єдногъ минута уведе Фридриха у кабинетъ министра. Гросенштайнъ одма позна младога човека. На лицу њговомъ покаже се гнѣвъ и незадовольство. Онъ му се приближи съ гордивъ изгледомъ.

— Коя добро, Господине?

— Я бы желіо проговорити съ вама насамо две, три речи, господине Бароне, ладнокрвно одговори Фридрихъ, и небрежљиво седне на столицу, коя стаіше поредъ устала.

— Бернеле, рекне баронъ секретару: — мало часъ я ћу васъ звати.

— Изволите, я васъ слушамъ, рекне онъ Фридриху како изађе секретаръ.

— Ево у чему є ствар господине Бароне, я самъ дознао да є упразднёно место советника и инспектора Херцегови пољски добара, и дошо самъ да васъ замолимъ да вы представите Њговой Светлости да самъ я на то место опредѣленъ.

Баронъ се тако збуни овомъ неочекиваномъ молбомъ да се чисто тргне натрагъ.

— Вы се шалите, Господине, . . . рекне онъ . . .

— Ни найманѣ, господинъ Бароне, прекине му речъ Фридрихъ съ пређашньомъ ладнокрвности: — я иштемъ одъ васъ то место, и уверенъ самъ да ће те ми га вы дати, кадъ вамъ покажемъ моя права на полученѣ истогъ.

— Ваша права? . . . у тимъ годинама? . . .

— Ево ій! наново му прекине речъ Фридрихъ, скидаюћи рукавицу и показуюћи му прстенъ на прсту са надписомъ. Страшно се изедначуіъ физіономія министра измени.

Онъ поплавети; очи њгове хтедоше искочити изъ главе при погледу на оній прстенъ, кои га очаваше као глава недузина. Онъ се сбуни и падне на столицу. Фридрихъ се и самъ уплаши одъ дѣйствія свое амаіліе.

Но скоро за секундъ Гросенштайнъ скочи.

— Прстенъ . . . рекне онъ загушенимъ гласомъ: — тай прстенъ! . . . шта онъ значи? . . .

— Умирите се господине Бароне, одговори Фридрихъ съ проничевимъ спокойствомъ: — овай прстенъ значи: да ћу я добита место советника, и да ћете га вы нами дати и то є све! . . .

Баронъ се сасвимъ изгуби. Онъ се палко устаде и почеше се рукомъ по челу. За тимъ управи на Фридриха мале и проницателне свое очице, испуњене такве угрозе и ненависти да се младый човекъ уплаши. Но онъ се не промени у лицу и као за одговоръ баци на Барона погледъ пуанъ предпрителне проніе, обрћући жељутимъ прстенъ на палцу.

(Продужиће се.)

Богъ све може учинити.

[Продужењ.]

Мирко оде съ окићеномъ децомъ њиной матери. Баба Марта была є у соби, асталъ поставляла. Мирко є запита за ону госпу, коя му се сасвимъ необична видила, и коя жалостно стаіѣ нив се могло одъ њега сакрити. „Да,“ тако рече Марта, „кадгодъ се сетимъ пъ, немогу се задржати да се не заплачемъ; доста самъ се редій сита напакала на ню гледећи. Одъ тугора њиогъ наговорена и готово приморана,

удала се за човека, тогъ предсѣдателя суда, кои се ни Бога небои ни людій стиди, и кога є срце одъ камена а не као у остала свѣта. Она му є друга жена, єръ прва његова жена мало є съ њимъ и била, и одъ ње му є само єданъ синъ остао, кои є већъ одрастаньъ ђака био, алъ га є другій некій ђакъ пробоо и умрло є. О той несрећи ова сиромашна његова жена и незна ништа, єръ іошть пређашњ годяне, кадъ се то догодило, била є она већъ сишла съ памети, па су іой могли и што друго приповедити, она то ништа ніе дознала ни разумѣла. По она є доста и свое невоље имала, ніе требало више претоварнати. Єръ што є та госпа препатила, незнаъ є ни іошть когодъ у свѣту. Одъ како се састала съ човекомъ, никадъ ніе іошть съ њимъ у љѣной љубави била, єръ є онай свагда готово наигрђенъ и зловолянъ; нога му нози добра неиспели, а гдѣ ї да онъ другомъ жели. Онъ є учинио те є и на свой животъ окрзла; а кадъ му дођу његови ђаволи, или кадъ се наше, онъ є изтера изъ куће напољ, а чуло се и да є туко. То є све добра она госпа къ срцу приняла, па и кадъ іой се мужъ одобровољи, ніе имала добре волѣ на њга, єръ є видила какве є зле нарави. Зато є увѣкъ била невесела, и кадгодъ є сама была застала є баба Моля а она се сва умиваля одъ суза. У томъ іой послѣ дић годяне поклони Богъ єдно мужко дѣтенце. Онда іой се мало у срцу разгалило, съ дѣтетомъ се утѣшавала и съ њимъ єдиних данъ-ноћъ забављяла. Но што се догоди? Кадъ є детету око три годяне было, имали су гостію у кући, а њга су оставили те само по градини и по улици (авлія) сиграло се. Была є баш недеља и врло врућина; кадъ се заиздяло изнђу съ гостима у градину; мати потражи дете, кое се на єданъ сатъ пре онуд сиграло, садъ га нигди ніе было. Онуд су по градини, по улици и по кући тражили га; питано є но своимъ селу, слати су люди сзудъ на све стране, ако оволишно дете и ніе могло тако далеко завлячи; све є было залуду, дѣтета было ни ніе, нестало га као да се у воду утопило. Догодило се да є у то време предсѣдательовица баиђ на своимъ добу была. Неможе се друго што о њой рећи, него да є докъ є здрава была, єдна добра и побожна, душевна жена была, коя никадъ одъ цркве ніе изостаяла, сироте є и да незна њенъ човекъ подпомагала, и особито спровашњомъ свештенику доста є добра учинила. Онай іой є у жалости њиной често долазіо, тѣшіо є и была се на божію волю оклонила. Роди однахъ за тимъ женско дѣтенце, кое є она сама неговала и гонла тако, да нипошто ніе хтѣла туђимъ рукама веровати, него є данъ-ноћъ сама надъ њимъ лебдила. Дѣтету є было одъ прилике већъ три месеца; было є лепо и као ябука пуначко. Метне га вати єдно ютро у коританце да га окупа. Докъ є она у томъ послу была, зачуе се на поло дрека и јукъ служкиня. Млада єдна неразумна служкиня утрчи у собу вичући: „ајохъ! госпоя за Бога, нашли смо Драгиња.“ — „А где?“ запита госпоя уплашено. „Тамо у сену,“ рече служкиня. „Мора бити да є уио у кошару гдѣ се сено збиља и дене, па за-спао, и слуге су онай данъ сено довезли и онако на њга набацали; садъ кадъ є сено потрошено, нашли су га, алъ се већъ савъ распао.“ Кадъ тужный той гласъ госпоя чуе, обнезнани се и падне у несвесть; служкиня позиче друге у помоћъ, и докъ су се око нѣ бавили и повратили є, ово мало дете искрене се у поль, и удави се. Госпоя доће себи, запште дете; єсть, ово мртво. „Ахъ несрећна самъ ти я мати,“ повиче, „обоє самъ дѣце ноя непазећи удавила;“ почне ридовати, и одъ то доба, Богъ да сачува и злотвора нога, полудила є. Само кадъ су децу понели у гробљѣ, дошла є била мало къ себи и плакала є као и остали свѣтъ, алъ одъ то доба никадъ више. По лутку, кою є найпре сама одъ кућа и мајама начинила била, и послѣ су іой од дрвета сатрађену набавили, ни даню ни ноћу изъ руку неиспушћа, и мисли да іой є она дѣте.“

Докъ є тако Марта о жалостной смрти другогъ детета несрећне те госпе приповедала и тугу њену напоминяла, у кою є она због тога пала, на Іованки се познало да є нешто узнемирена. Метне мараму на очи и хтѣла є свиснути одъ плача. Мирко є на послѣдку праповедке све у по гледао, ухвати є садъ за главу, и тѣшіо є енглезки говорећи. Марти ни на умъ ніе пало да ню болестница разумѣ, єръ є држала да она само енглезки зна, зато се и она уплашя шта би жена у єданъ махъ, упыта поплашено: „ей' вашой, госпоћи, што зло?“ и притрчи кревету да іой помогне. „Проћи ће ню то одвахъ,“ одговори Мирко. „Найболѣ іой є кадъ се кодъ нѣ ништа неговори; ако є ужина готова, донесите я мало послѣ.“ Добра ова жена ніе знала, да у приповедки о узроку сѣ памети сишавше госпе због смрти последньѣ детета, нешто є было, што є Іованкиногъ срца досадъ незалечену рану позледило. Мирко іой є повторіо све ово, што іой є често, истиномъ наученъ христіанскомъ увѣренъ, говоріо, кадъ бы томъ кривицомъ горко и жалостно себе укоравала, у коіой она ни найманѣ ніе была крива, него іой се то само тако у главу увртило; преворучи іой озбиљно, да се сети судбе сѣ уна сишавше госпе, кои є може научити, шта може бити онда, кадъ се прекомѣрно туги предамо; дозове све трое здраве, веселе де чице предъ ню, и опомене є да на њи погледи, па да несрдя Бога, него да му на њима благодари, и о њиномъ здравію неди му се. Болѣ него икадъ послушала є болестница своѣ мужа, и радостно є гледала у њи четворо съ добромъ найкомъ њиномъ Мартомъ за асталомъ седеће, па є и она тай данъ неколико залогаи сладко поела.

Брижљива домаћица Марта, узнемирена прошћеномъ, кою є тогъ дана предъ подне и Іованки видила, послала є по лекара. Онай є одвахъ дошао. Господинъ Сѣтковаћъ ніе био само обычный селскій лекаръ; онъ є због његове науке и искуства съ правимъ лекарима главни варошій было помешанъ, а у младости његовой и био є међу њима. Повелико одъ отца наслѣђено имање, и што є миръ и тишину любіо, ћао место и положење око „Лавадинахъ,“ и што є одъ толико година са свештеникомъ мѣстнимъ у пріятельству было, задржао се на селу, где є спокойно проводіо време, у кое є одъ дужности своѣ доколетя когао.

„Садъ баиђ идемъ,“ рече лекаръ, „одъ єдне

болестинце, коя заслужује да, и као човекъ и као лекаръ ово ће настојмъ. То е господа овдашњегъ председателя суда и управителя, или управъ рећи господара туђи добара. Несрећницу знамъ одъ малена још, ер докъ сам у столичномъ мѣсту био, био сам и њени покојни родитеља лекаръ. Мала ћћа, рођена енглеская, још зарана е у срце свое единице семе доброгъ, христианскогъ воспитања посела, кое ће, као што се и надамъ, болнома уму несрећне госпе, помоћи. Свезнаи непуненогъ несрећномъ изгубила е двоје деце, а тугованћи за њима изгубила е паметъ; с'нила е съ ума, но како и на кои руку она те свое дуђло провода, мора се човекъ, гледећи е, запањкати, и я, кои сам у ноћ послу на такове стварп навикнутъ, кадъ сам кодъ ње одма се одъ плача ногу да уздржимъ. Дуложанћ њено лице на незнабожно, рекао бп на обожаванћ лутке, съ коіомъ се забавља; и я сам доста редић, кадъ ми се она себи долазити чинила, рекао: неможе се пре помоћи надати, докъ се љубавъ болногъ њеногъ срца, съ кроа на таковъ предметъ не пресече, кои ће у частіи и љубави овогъ срца предати быти. Ваше двое старіе деце были су данасъ у градини кодъ болестинце, и ова се како ій е видила тако чудно изменила, да е не само неколико тренутака, као обычно до садъ, него и неколико сатій колико-толико была себи дошла, своју лутку одъ себе дала, а само се съ децомъ забавлала. Кадъ сам данасъ после подне, несрећници тој отишао, видіо сам да е пирніе него што е одире была. Моліо бп васъ данае да вашу децу почесго, и то одмахъ сутра започенши, обћној несрећници у градину (башту), или ако ружно време не допусти тако, а ово и у њу шилѣте; и то у тимъ истимъ, околнпи обоп домаћинћи се хваљисања, кое су и данасъ имала. Немоѣте ни найманћ сумнати, да ће се деци што непозвољно догодити. Я ћу сам собомъ свакій путъ, на кз прекрайка моћрити на њи. Сумнае, несрећница она одкако е зла достала, никадъ ніе што урадила, што бы насъ у бригу задало; одно е то само, што се деће плашила, и одъ жалости ніе могла никако гледати ій; нитъ ій е лутку когодъ смео дирнути; а обое то на велико чудо данасъ се учинити могло."

Марко и умѣсто своя жене одобри то што е лекаръ желіо, и обрече да ће децу свакій путъ слати кадгодъ онъ за добро нађе.

У дћаъ єдаан данъ после подне, народъ е по полю и у градинама у послу быо, птице јулошкиніи се на семена пуной кудељи невале су. Іованка в као да е здрава съ децомъ своіомъ у послу была, она е њима приповедала, а ова су опеть њой чврљала кошића. Марко, да бы мало сапоћи своіой одахнао, изађе у ноћ да се проходи; узнемѣ се на єдаанъ брежуљкъ изъ села и нађе неку стазу на изласку изъ шуме, кои се у неку другу спушћала, коіомъ е малнй поточићъ жуборіо; и на єдномъ мѣсту с неке стѣне изъ висине доле падао. На ћћао е брдо было чисто и могло се подалеко гледати преко баштина редомъ планине къ югу. „Данасъ е година дана," тако е у себи говоріо усамљеный путникъ, „како сам съ тобомъ, љубезный мой шуране, сладкій Јоцо, последный путъ брдомъ єдниимъ ишао, кудъ смо почесто тако у нашемъ странствовању обычай имали излазити, да се о милой нашой постојбини поразговоримо. Мой Јоцо! милый мой пріятелю, одъ детинства још тежіо си у другу болю постојбину, у кое вѣчность отишао си. Зарана си се ты съ Богомъ, твоимъ Господомъ познао, избавителю човечій душа повѣріо са се, и онъ ти е свою љубавъ и ко грћанцима, богато у срце уселіо, ер и замномъ си дошо у свѣтъ. Одъ кадъ сам се съ тобомъ познао, одъ ono доба знамъ да сам живъ; ты си праву искру љубави къ моме Искупителю Христу у моје срце бацію, коя се одонда божіомъ милости у пламенъ развалила. Мой Јоцо! бадава си се ућео быо да нас, и твое сестре Іованке дете изъ воде избавиић, и самомъ си себи главе дошо. Дете изъ челюсти смрти шпеи могао избавити; алъ жене си сладкій и љубезный мой покойничче, съ крепкомъ рукомъ нере одъ потопа вћчне смрти избавію."

Марко е ово мало дѣте плакао; и овдѣ гдѣ га нико нпе видіо ни чуо, плачъ му се окрене у молитву, кое му е нешто као сина отћца са срца сналиля. Зато е онъ, и я нѣговой Іованки падало е мало на умъ, у каквой се нужди находи овдѣ међу найвећимъ, найпрокимъ непріятелима породице свое жене. Онъ е у Америки, ако и на другу што одъ дѣтињства опредѣлсаъ, био сатіи, и озпмъ занатомъ и трговапћемъ са европейскимъ сатовима, было се лепо своюго. Шуракъ нѣговъ Іоца, тай исгый занатіи быо е, и узъ то у слободной држави, кое е знатанъ грађанинъ быо, нпао е службу, коіомъ место да се своюго, запео се у другое, и жени, кои га е вукла да подиже нека нова благодѣтелна заведенія, именно школе и цркве, доста га е стала. Кадъ е Марко, да бы Іованки своіой здравъ повратіо, изъ Америке пошо, учини му се сранота, да тако у туђемъ свету, честно по име нѣговогъ шурака Правдића каћу лагу носи; спречи стецајне, кое е надъ вассомъ Іованпнотъ отворити се хтћо, све дугове овога поштено исплати, прода нѣгова и своя добра, и нође одиде са не бапћ великомъ сумомъ. По ту е сумму по већой части преобратіо у новце, кое му е америкапска една кућа у Бостону на Аистердамъ издала; болесть нѣгове жене задржала га е неколико месецій у Енгдеской, на кадъ е у Аистердамъ дошо, на неколико дана само пре стпго е быо глас, да е америкапска она кућа пала, и ніе у стапо исплате чинити; тако е се своє поштено стечене главнине лишіо, до малогъ некогъ остатка. Готова новца што е имао небы могао съ њима дође до места у кое су попли, него е морао продавати неке скупоћене сатове, кое е ћошть имао, те е тако одъ Франкфурта могао подипрвати трошкове. У овай махъ, окромъ которогъ кова и талира, и неколико сатова, кое бы слабо ко хтео и узети, сви му е имовина была у неколико талира. Шта да чини? Хоће ли одъ у непознатомъ свету свои малопређа кола и коња одмахъ продати? У каквомъ бы новереномъ было међу непознатимъ людма да то учини, и колико бы му и то мосло тронти? Пре та мисли нападу, у волику се бригу нађа: по сунце е сваа, птице су се радовале њиной храни, кое нпх е Богъ по куппнама и трно прећранћо; и њиму се онда у души разгали и свію бригу нестане му. „Писавъ и ко-

іомъ вольомъ," говор[illegible]не онъ у себи, „овако дошао, него ме є немилостиво прогнао божје дестиште овамо довело, па онъ, кои є довео, мой первый пофа био, и овдѣ ће се о мени и помиш[illegible]ати."

За сунца іошть прати се у крчм. Старый крчмарь седіо є у собя за асталомъ код прозора, и зарипвао око єдного сата, кой се видіо да є доста вештомъ руком начињенъ. „Шта му є?" запита Мирко. „Старинскій овай сатъ," одговори крчмарь, „баштъ као да се зареко, да свакій путь, и то у єдно вре ме ноћу застане, а поличъ га него на кои други, еръ є био могъ доброгъ пріятеля Правдића. Купіо сам га на дражби (лицитацији), кадъ є председатель могао досађак. Пре три године ми изгубимъ я нѣкоју мою, дете од 4 године. То дете была ми є єдина радост опомињати, кол ми и од любезне моє жене, кою є Богъ къ себи одазвао, остаи. Я љубимъ дете моє, али ће кроз смрть моє дете изгубити, предраго, прелијо дете, єдина радость живота мога украдена ми бы. То є было древностно, мало сушествао, лепо и добро. Осимъ детета тога нигди никого у свету нимо нисамъ, од кога бы љубимъ био. Господо моя, да нимъ тугу и жалость опишемъ, кою самъ чувствовао, кадъ самъ се детета тога лишіо, неповрне є. Ни самъ пропустіо у нашимъ листовима обзародовати тражећи детета мога; неуспомнимъ путопишима, кои самъ продузивао, жертвовао самъ све, што самъ годъ притежавао: покућанство, накићагаи, изображенія, све сахъ, па и саме самъ зданіе моє распродао. Пуне самъ 3 године дана свако нешаће кроз сва три краљества путовао и моє дете тражіо. Почехъ самъ опетъ са живописевимъ нешто новаца заслужіо био, ая ново самъ продузео изтраживаће. Нема варошіи, нема села у Енгелзкой, Шотскоі и Пруской, у коима и писма нис нестрешный отацъ, кой се, са очишћенъ, мило своє дете назади труда, познаће. И опетъ самъ у Лондонъ дошао, да испитиваће моє у нашимъ листовима іошть єдинштъ новинама. — Напоследку єдного Петка, а то є было 14. Априла, прођемъ кроз жарвену шіицу. На среди те шіице по пола є была чета єдни тій вештака, кои на улиcу играіо, шатру свою, и подъ њоме є дизала представленіи. Девојчица єдна, дакле се се са погона ва уже, пасла є са главомъ у воздуху. Да се іошть поредъ тога изворіе то свеснимъ страшно представи, забодено є было у земљи управо у єдной линіи съ главомъ девојчетта свеснимъ пилаетв комлъ. Зрикъ єдинъ изъ душе матере ѣзне продре у томъ напомењо у прси моя, ерь я познадетето моє, пошаћ спетъ у жестоки стакъ, у комъ се садъ ово налазише. То є была моя ћи; ніена бы сирота мати може быти притр зли къ њоћ, да є у варучіи свои затрли — — — или я — я самъ овесвешћемъ было; завеса се пеза спустила преко очію моя; я се у стрежнихъ на управителя те чете — — запитахъ га: одкудъ ниакъ є то дете, и ко ниъ є право дио, да га тако злостивите? Јесъ ме назове с'умишленицимъ! — На ту речъ, я самъ нешимъ нако то бы, я, кой самъ нпаче мекшого срдца и благо нарави човекъ, стешнихъ седе тога безчувственога човека, пустиіо детета мога, издигнемъ га у висъ, грунемъ съ њима о земљо — — и надъ га затимъ погледа, онъ є крпнуо быо! — Дошіе самъ се опако шта самъ учинію, али у ономъ ка-

сусѣда ствари продавао, пошто га є крепуо съ нѣгови добарп. Гледимъ изнутра ове точкаће, па немогу да видимъ да є што покварено, сви су зубићи єдинъ као другій, а сауд гледећи чини ми се да є башъ онако, као што є было пре десетъ година, докъ є сатъ свеинмъ уредно ишо." „Може се њему лако погодити," рече Мирко, „дајте ви њега само мени, я самъ тај занатъ добро испекао, и свакојакихъ изъ света света дѣлионица (фабрика) сатова преко мојихъ руку прешло є." Крчмарь ту понуду врло радо прими. Мирко одхити горе у собу своимъ пилама.

(Продужиће сеодље.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Убица судомъ оправданый.) Пре неколь времена догодіо се у Лондону случаі єдинъ, кои због важности свое заслужује, да га и ми читательима нашима, ако ће быти и нарочито сообштимо. Убица єдинъ недио подъ судъ. Грдна кложина людіи изгомила се да присудствује испиту. Најдина ове масу у судейской сали мести добити могли, стояли су предъ братима и на сеизу. У 12 сатій седне председатель суда, Лордъ Лендалъ, на свое место; тужный буде изведенъ; присудство нѣкого произведе великій узбуђење код слушатеаи. Затимъ је и случаіи изображени су были на лицу сваког. И дон су се правобранителп за обрану несрећника нашла ту. Она га стиску за руку и храбрише га. Тужный є человекъ средня величине, слабичакъ, нѣкоје сирочко плаве очи и земљи су оборене. Изгледа, да велика жалость срце нѣгово растрла. Глась є нѣгов тихъ. Обзбрник нѣгово насупротъ нѣговомъ сиромашкомъ оделу показује отмено воспитаніе.

Председатель почне говорити и захита га за нѣгово ime, за нѣгове године и за нѣгово заниманіе.

Тужный одговори: „Зовемъ се Георгъ Хамкадъ имамъ 41 годину и живописацъ самъ."

Председатель: „Ваши є познита тужба, кои є противъ вас предложена? Вы сте окривљени да сте вештака, кой по ужету игра, Георгія Балдина съ намѣреномъ убили. Можете л одрећи, да злочинство то нисте учинили?"

Тужный: „Никада нисамъ одрицао шта самъ учинію, я ово дѣло на највећ. Истина є, я самъ реченого вештака убіо. То є несрећа, кою я жалимъ, али у души моіой и по савести моіой држимъ, да нпакъ нисамъ вазни достоинъ."

Председатель: „Почемъ вы злочинство признате и я самъ правилу неодричете, то ћете пресуду вашу овде чути. Богъ милостивый нека нпакъ светый заштитникъ буде."

Седе се тужба прочати. Єдинъ одъ найузвишенія лондонскія правобранителп, пой є нарочиту водити имао, приказу у писмено своне, да шпада ли єдинъ тужный ніз таво велико спуштіе заслужавао, као овай; или при семъ томъ да се мора осудити, него шпаъ да остне отворенъ путь милости къ Вышемъ Величеству. У осталомъ века свакій нануси, да се у просвештеномъ свету не суди нпако одсадъ свакъ себи судія быти.

Председатель: „Тужный, имате ли шта за оправданіе ваше изнести?"

Тужный: „Милордъ, продпаће моє почива у повѣсти са-

ДИГИТАЛИЗОВАНО ЗА НАРОДНУ БИБЛИОТЕКУ СРБИЈЕ

тиковању, у коме сам то учинио, као ни биламе, што неутуко сву ту безбожку чету, него само њих једног."

Предсѣдатель: „То нису никакве христіанске мисли, ну интересу ваше стварн нимало бе сте се ви сасвимъ другчије изразити. Како очете да вамъ Богъ и закони опросте, кадъ се сами служите съ тиковима изразима?"

Тужени: „Я веламъ, Милордъ, нимало ме ваша, каква ли завлети пресуда биги, али Богъ зна ни опростн, а тако осѣћамъ у моме срдцу. Ахъ вы велите, казну ли е тешку болю онай чопеет примлено. Кадъ су ни сасвимъ добрій не людій довели дете моје у тавницу, то ово существо, кое сам и притиснао, ніе всѣхъ више моје било. Моје дете ніе всѣхъ више моје било, ни мегезу равно као одре; оно е и тѣлесно и душевно развратнѣе; обходећи и говорѣ њих скареднѣе е, као што е то онимъ людми, съ коима се она обходи, свойственo; у нѣровоспособи и благонравію нису е ни найнижѣ достигавала. Она исне всѣхъ више ніе позвала, и и ію захтѣвамъ више позвао писарь. Разумете ме сидъ господо, онай е човекъ украо одъ мене не само тѣло, него е онъ украо одъ мене и душу детета мога; онъ е произвео у мени два злочинства, и я самъ — и сахъ њега само једномъ убіо?"

Потлавница заклети устане и рече: „Милордъ, Предсѣдателю, мы смо пресрашни на изреченю пресуде!"

Предсѣдатель: „Я вас разумемъ, господо моя, законъ захтева своій тежій, на само да е великій интересъ, кой улиза у васъ тужени, нуждно е, да вое мѣсле чуете, и да се затимъ о томе посмотрите!

Завлетница изићу напоље. После краткога свѣтованя у-ћу они опеет у свату.

Они тужено **једногласно оправдаю.**

Георгъ Хинкмаль морше подъ страхомъ одрѣћисъ бити, оръ су жене хтеле, да га у тршнву одвесу, и велика га е мложина света са усклицима и радостнима викаћима до обиталишта његовог одратили."

(Держитъ.) Держитъ једномъ ногомъ изъ Сиирне у Царіград путовао и одъ свитлости казао само, завитакъ буде одъ тонова и великимъ шеихомъ, кои ћи нколио, кога онъ одъ свеевропейи једногъ, кой е Француза, више цени. Держитъ, велика портиша, Енглеза и Француза више цени, мислио е у сеой е свет е ово Француза окружень, па реке, да онъ на христ, да е онъ Француза окружень, Француске ваше поверење полаже и некористолюбивости Француске ваше поверење полаже, и кое му Француз једнакъ све саме присуствујуће Енглезе, изо њихове сигезике поморске чиновнике представи. Держитъ ваше е содъ у свитли, или нескоро затимъ стеже съ рамена, поклони се до саме земљѣ и рекне: Мы смо једанъ свѣтлящанъ и простъ народъ, мы исказано о страшцима суђенъ.

(Кадиадъ извапредањъ судъ нлого поноћне.) Извѣстіе једно изъ Ерзерума описује начинъ, комъ е тамошній паша једногъ лиферата Грка, кой е за войску рђањ лебањъ давао, казню. Средство е нѣгово тако пробитачно было, да се на ги за подражавање препоручити може. Паша дозове предъ себе лиферата и упори га за злочестъ лебањъ што войска дая. Лиферантъ се обсѣча, да ће давати болый лебањъ, али таки сутра дань буде лебањъ исто онако рђањ, као што е и пре было. Два дня затимъ, једно изъ другога, повтори паша укоре, али они небуду плодоносни. Сад онъ употреби право своѣ турско средство: онъ даде нетъ велики лебова донети, гнѣћашему изъ ньи изнадати, и ту сву морше лиферантъ у присуству нѣговомъ съ тешкомъ муком поести. Средство е то дѣйствовало, те одъ тога доба пошіени испечено добарь лебањъ добію. Съ пекарами е паша такође брзо готовъ: где годъ рђањ лебањъ нађу, ту пекара одма изведу собственогъ дућана нѣговог позиде и избію.

Сваћанки, за имде и удавчи сопови.

ОГЛАСЪ.

Зато уколико сиисе, да потра ни опеет изишће.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Онай се сокъ досада по увереваю найгласовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добарь показао, и вшено противъ

кашля, грипе, кіянце, промуклогъ гласа, вратобо.тѣ и грудобо.тѣ.

Многи, који су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имао благодарити, што имъ е олакшани боли и што могу мирно спавати; због олаговорногъ дѣйстви онай се сокъ найбољй препоручује као малой деци, тако и найстаријнъ лицима; укусъ му е врло пріатанъ.

Стваленцета су стейриского бизьорѣ, сока бела, горе дугулиста и са найайнимъ кашцима, на коима ово и на стваленцету више: „Хинтека водъ клена у Градцу" и „І Р А", добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е једногъ стваленцета 50 кр. ср.; мањ одъ два стваленцета немогу се слати. Што се завію и пошало 2 или 4 стваленета, то се рачуна по 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пуркмитеръ, шатекаръ водъ „клена" у Градцу, а добива се ноше у Земуну у апоеки водъ „златногъ орла" Корла Трепчика.

ОБЯВА.

Подписаньо има чест почитаваной поблици явити, да е управъ изъ Москве пркпена свѣћа одъ сасвимъ чистогъ воска добію. Препоручује се дакле свимъ славнимъ общинама, уверавајући да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

У Земуну 19. Септ. 1856. *Конси, Теодоровићъ.*

Wohnungs-Veränderung.

Das photographische Atelier des M. Deutsch befindet sich seit einigen Tagen im Gruber'schen Hause in der Hauptstraße. Es werden daselbst alle Acten von photographischen Bildern angefertigt, und auch Unterricht in allen Fächern der Calligraphie ertheilt.

Одговорный издавитель: І. К. Сопровъ. Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрова.

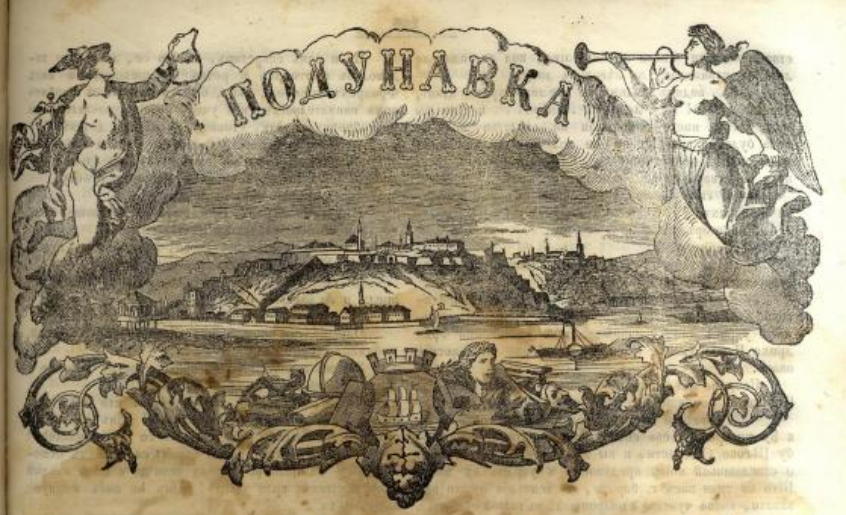

Број 34. У Земуну 3. Новембра 1856. Година I

Овај листъ излази сваке Суботе и цена му је на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. Сетъ понтирање; појединеи број по 6 новчића 34 кр. ср. Претплаћивати се може у Аустрији код свих поште или поштенихъ лица, а у Кнежевини Србији у главной књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Амајліє.

(Продуженъ.)

— Я ћу вамъ бити врло благодаранъ Господине Министре, рекне онъ съ пређашнимъ ладнокрвности: — ако вы поштате што пре подписати декретъ за мене на то место. Я очекујемъ ту најмању услугу одъ ваше познате преке свакомъ обвезаности.

— Да, молимъ, возрази министеръ старајући се повратити своју ладнокрвност: я, заиста не разумемъ, шта вы одъ мене можете очекивати владајући тимъ престеномъ . . .

— Господине барове, я очекујемъ, да ми вы дате место, кое я иштемъ, и ту в све . . . У осталомъ за избећи сваку безполезну свађу, отезанћ, празне изговоре и проч. я морамъ казати, да в овай престенъ текъ само најманый образацъ онога, што се у моимъ рукама находи . . . да я писанъ само — самъ човекъ на свету, да у мене има дружба много јачег . . . и после тогъ простогъ и одкривеногъ излога ствари, я несумњамъ да вы нећете бити ради бројити и мене у числу ваши другова.

Фридрихъ говорећи такву беседу, коју сирши съ осмејкомъ и поклономъ главе, пазаше какво дејствіе она ће на министра. Гросештайнъ, чинаше се, бијаше вполе сабрано обућенъ.

Съ великимъ усилјемъ најпосле проговори онъ: — Мени в заиста врло мислити, да ћемо вы живити у добромъ согласію . . . Чини ми се то в за насъ особиту пробитачно. Што се тиче места, кое вы иштете . . . вы сами знате, да ће мени може бити, тежко склонити Његову Светлость, да тако младогъ човека, као вы што сте, опредћли за совјетника и инспектора. Но вы будите уверени да ћу я чинити све, што узмогу. Надамъ се да ћу успћти . . . На тай начинъ, я ћу скоро имати срећу опетъ васъ видити.

Онъ устане. Фридрихъ сећаше неподвижно на столици.

— Извините г. Министре, я самъ увереиъ да ће те вы бити тако добри да ми садъ овога часа предате декретъ на то место.

— За Бога шта вы охете? . . .

— Да, то в последна милость, коју самъ одъ васъ очекивао. Я самъ се тврдо заверіо да одавде не изићемъ безъ декрета у руци.

— Милостивый господине! . . .

— Да, любезный барове, то в решено! . . . Уздамъ се у вашу благонаклоность . . . и вашу снисходителность! . . .

Тежко в представити раздражећ министра и чуд-

ства ненависти, гнѣва и бѣшенства, коя съ едно за другимъ изражаваху на нѣговомъ лицу.

— А, видимъ, видимъ, вы сте лепо скроили плант, младый човече! . . . добро! . . добро! . . истина, вы може быти, нисте помишляли на слѣдства, но . . . пека буде на вашу! . вы се полузете садъ своимъ положенѣмъ, но сигурно . . . иде коло наоколо. Садъ пека се стварь сврши, што пре то болѣ.

— Я самъ савршено сагласанъ съ ваша, одговори Фридрихъ.

Министеръ звазони.

— Бернеле!

— Шта заповедате г. Бароне, рекне секретаръ, показиваюћи се на вратима.

— Ударите печатъ на декретъ за место инспектора Херцегови польски добара, кои самъ вамъ я синоћъ умракъ дао, и запишите тамо ime барона Фридриха Найбержкогъ, свршите то побрже и донесите овамо.

Непроћо ни минутъ, Бернелъ донесе декретъ. Баронъ га подписше и учтиво преда Фридриху.

— Господине бароне, рекне младый човекъ — я ћу употребити све силе и способности моя на службу Његове Светлости, и вы можете уверити Херцога о свагдашньой моёй преданости и усрдію къ нѣму. Што се тиче васъ г. бароне, то нени ніе нужно казивати, каква чувства я подпрањемъ къ вашой особи . .

— Врло добро, врло добро, господине бароне. — Мени е врло мило што сте вы тако спрам мене расположени.

Фридрихъ се учтиво поклони по другій путъ, и секретаръ га испрати до бисанка, разливаюћи се предъ њимъ у сладкимъ изражанма.

Изишавши изъ куће министрове Фридрихъ незаборави дата му наставлена. Поита у дворъ, заповеди да ише секретару Херцоговомъ за барона Фридриха Найбержкогъ, советника и инспектора Херцогови польски добара.

Секретаръ видивши га мало се зачуди, но опетъ га прими врло учтиво. Фридрихъ му изнесе свой декретъ. Секретаръ га прегледа и поврати съ учтивости барону.

— Я самъ поитао къ вама рекне Фридрихъ, да вамъ лично изванмъ мое почитание и да васъ увернмъ о ревности съ каквомъ се надамъ одправляти мое дужности. Признателность, кою самъ я дужанъ чувствовати за озакону милость, пека буде свство, да ћу се постарати да се достоянъ ове покажемъ. Я вамъ морамъ казати да горемъ нестрпљењъ кадъ ћу простри предъ ноге Његове Светлости дугъ мое благодарности и уверенѣ нога къ нѣму усрдія. Я бы желіо, ако вы велите, да ме представите Његовой Светлости на слѣдующемъ изласку у суботу, и зато васъ молимъ да запишете и мое ime у списакъ они лица, коя ћеду имати срећу тогъ вечера изићи предъ Херцога.

— Будите уверени, господине бароне, да ћу я непремѣнно вашу жељю испунити. Овога часа заповеди ћу, да се ваше ime запише; Његова Светлость быће напредъ о вама извештена и я васъ увереваъ да ће онъ быти врло задоволанъ тиме, што сте вы поитали да ну представете.

На и самъ секретаръ, чинило се, да е врло задоволанъ вештиномъ и речма Фридриховима и кадъ Фридрихъ ноће одъ њега, онъ га испрати съ необичномъ вниманелности, коя учини велико упечатлѣнѣ на многобройну гомилу, стоећу у сали за дочекъ.

— Запишите адресъ господина Барона Найбержкогъ, советника и инспектора! рекне онъ єдноме одъ писара. — И тако господинъ бароне у суботу.

Фридрихъ се поклони и оде.

Међутимъ баронъ Гроссенштайнъ оставши самъ поита и написе слѣдующу цедулю:

„Амалія! ћаво е воскресао, ћаво се изъ лапада истргао. Мы стоимо надъ ждрелома пакла.“

„Я се морамъ съ вама разговорити. Ићите напредъ и Лудолфу.

„Баронъ Г . . “ —

Ову цедулю пошлѣ онъ Маркграфици Цеетской, любимици Херцоговой.

Затимъ заповеди те се коньи упрегну и отиде у дворъ. Секретаръ га срете.

— Но, Господине министре, вы сте нећъ поставили советника и инспектора. Я вамъ честитамъ онъ е истина младъ, али чини ми се вилнъ младинъ!

— Вы мислите? рекне баронъ са странимъ осмеіомъ. — За цело се и нени чини да е онай младый човекъ учитвъ; врло учтивъ! Онъ ће насъ подпуно задоволити.

Баронъ е међутимъ быо врло незадоволанъ што е Фридрихъ нећъ долазіо у дворъ, и кадъ се секретаръ удали одъ њега, онъ облакша свой гнѣвъ неіманъ ругањемъ Фридриха. Но и Фридрихъ ніе мишъ быо неспокоанъ. Онъ е знао, да е одъ сеіо предузећа, у коя се упустао, узданући се у силу амаліе, састанакъ са Гроссенштайномъ, быо найопасніе, онъ се боаше послѣдица. Гнѣвъ барона представляше му се у таковомъ угрожаваюћемъ виду, да е онъ быо подпуно убеђенъ, да ће се Гроссенштайнъ свима силама старати, како ће га окренути безтрага.

Незнаюћи како да одклони ударе, кое е онъ очекивао; реши се посветовати се о томъ съ графомъ Розенхаймомъ. Онъ ніе ни то заборавіо, да га е овай на ручакъ звао, зато смисли ползовати се томъ приликомъ и дознати његово мишліе.

Ручакъ, на кои га е граоъ Розенхаймъ позвао, быше правый кућевный ручакъ, безъ сваке церемоніе. Разговоръ быше врло одушевљенъ. Необично положенѣ, у коимъ се налазаше Фридрихъ узбуђиваше у нѣму, као неко грозничаво раздраженѣ, кое у његовомъ придаваше особиту живость. Констанція га послуживаше са простодушнимъ задовольствомъ и граоъ, чинило се, быше обаянъ младинъ гостомъ. Фридрихъ одъ свое стране ніе него понати зашто е граоъ изникао за човека сурова и натмурена. Онъ позна, да е та ладноћа существовала само за публику, а у домаћемъ кругу Розенхайм е одкривао сву нѣжность, сву веселость и синсходительность отца. Ово одкривенѣ осѣли Фридриха и онъ заноли граоа за совѣтъ. Одма после ручка одведе га къ прозору и покаже, да е опредѣленъ на место советника и инспектора,

— Совѣтникъ и инспекторъ! викне граѣ. — Но, мой младый друже, примите одъ мене честитанѣ; богме то є неочекивана милость, особито за ваше године. Место є врло добро, тимъ више, што ће васъ поставити у непосредствена спошена съ Херцогомъ. Садъ є у вашимъ рукама сва ваша будућность.

— Я некрієтъ одъ васъ, граѣе, да не ова милость плаши. Я самъ поставленъ сасвимъ изненада на место. Непознавамъ дужности, кое ми оно налаже, я бы желіо испуняватн ій онако, као што треба, но немамъ коме да се обратимъ, да ій найпре познаемъ.

— То є за васъ врло важно, Фридриче. Дужности ваше садржаваю єдинствену струку администрације. коіомъ се Херцогъ занима . . . Но вы ћете сигурно наћи руководителя у министру.

— На несрећу не! — Я вамъ морамъ казати, да самъ ово место добіо поредъ найжешћегъ противленя Гросенштайновогъ.

— Шта говорите? Баронъ чини скоро све, што годъ ће. Ако вамъ є онъ непріятель, то вамъ є необходимо нуждна велика предострожность и пріятность у обхођенію. — Гросенштайнъ є човекъ осветољубивъ, мало савестанъ и сваногуѣй. Него слушајте шта вамъ я у смотреню томъ кажемъ, како треба да поступате. Херцогъ є добаръ, но лень и слабъ. Њега окружаваю и њиме управляю три лица, коя нешто єдно сочиняваю: Гросенштайнъ министеръ; кавалѣръ Лудолъ гардеробнайстеръ и Амалія Маркграфица Цеетска. — Не да ви Херцогъ воле и люби, не; но онъ се држи тога, къ чему се привикъо. Кадъ се онъ кадкадъ отресе свое обичне небриге, онда суди зрело: мисли ина високе и срце чувствително, но тій су часови редки. Онъ є у оковима леньости и што види, види само очима они, коя њиме управляю. То є несрећа велика . . . Садъ ако сте вы у борби са Гросенштайномъ, онда вамъ се треба борити и са Лудолфомъ и Амаліомъ! . . Борба ће быти трудна, я вамъ напредъ кажемъ.

— Рѣаво! —

— У осталомъ будите благоразумни и предострожни . . . Херцогъ люби младе люде. Онъ є несео, учинивъ. Гледајте да се видите съ њимъ и да говорите. То ніе тако тежко; васъ ће съ Херцогомъ сблизити и упознати саме ваше дужности. Вы ћете се њему допасти; я самъ о томъ скоро уверенъ, и онда ће непріятели ваши быти принуђени уверити своя нападена . . . Констанція! рекне онъ приближующой се къ њима кћери. — Фридрихъ ни коза радостну вѣсть, кою є крio одъ насъ до овога часа. Онъ поставленъ за совѣтника и инспектора Херцогова польски добара.

— За совѣтника! повтори Констанція смешећи се: — у двадесетдругой години! богме врло лепо! И она учини предъ њимъ реверансъ.

Ово се грађу учини смешно и разговоръ пређе на шальиве ствари.

— Да . . Добро самъ се сетіо. Лѣдено у шетню. — Констанція обуци аљину и мети шеширъ. Я ћу заповедити да се коньи упрегну. Вы, Фридриче, умете вшити?

— Понало! одговори младый човекъ скромно но не сасвимъ искрено.

— Я ћу заповедити да вамъ се оседла єдинъ конь и вы ћете ићи поредъ нашн каруца. Мислимъ да ћемо єдногдъ срести Маркгрѣницу Цеетску. Вы морате обратити на себе њено внимание, вы се морате приближити къ њоій и старати се да іой се допаднете, тако, да она помисли, да вы ништа друго нежелите; него претворити тріо у квартетъ . . . Чувајте се особито да се не ваговорите да сте съ нама познати. Кажемъ вамъ напредъ я самъ у немилости код двора.

Међутимъ се Констанція спреми, и пођу. — Кадъ наѣдамутъ — а гле Маркгрѣнице викне граѣъ. Видите онай богатый и лепый питомъ? . . Она седи съ Лудолфомъ и іошъ съ некимъ. Пођите на ону страну и гледајте да се можете видити.

Фридрихъ ободе конь и почне подигравати поредъ каруца непрестано погледаћа на Маркгрѣницу Онъ чиняше све, што є нуждно да обрати њено внимание на себе. Амалія іошъ быше лепотица. То быше єдна одъ они жена, на кое време, као да нема своѣ дѣйствія. Амалія ніе была млада, но нико ніе мислio да є она стара. Было іой є око 30. година . . . Да ніе было и 40. и више? то нико ніе знао а нико се ніе на трудіо да дозна.

Тако о є было упечатлѣнѣ, кое є она произвела у Фридриху; но и онъ одъ свое стране учини врло знатно упечатлѣне на Маркгрѣницу. Румено лице младогъ барона, његовъ витки и благородный стасъ, вештина, коіомъ є управлао онъ бесньегъ коня, све ово было є врло довольно да привуче на њега погледъ знатне дане.

— Кои є то младићъ? запита она; я га досадъ нигди нисамъ видила.

— И я такође; то є сигурно некій безъ имена.

— Ніе сасвимъ, прикѣти другій изъ свите Маркграфице, секретаръ Херцога: — то є — баронъ Фридрихъ Найбержкій, скоро поставши совѣтникъ и инспекторъ Херцегови польски добара.

— А! викне графица и погледъ се њенъ наново управи на младогъ човека: — Кои є то младый човекъ? . .

У тай на' Фридрихъ се реши на врло дрзновенъ поступакъ. Гаракне коня и заустави га башъ код сами вратанца одъ витова.

(Продуженѣ сльдуе.)

Богъ све може учинити.

[Продуженѣ.]

„Твой господинъ рече ми некій данъ да му я нимъ, ако се наће канавъ сатіја," рече старый Петаръ Иконићъ єдномъ никоролазећемъ служителю председателѣвомъ. Служитель застане, а кричаръ рече

дељ: „Сад се баш налази код мене један путујући сатџија, који мислим да је Енглез, и који ми се врло вешто човек види. Он ће се на свакој случај овде подуже бавити, јер му је жена болесна; то каже твом господину.“ Служитељ оде, а крчмарь се окрене своји Марти говорећи: „Желио бих да нашь гость, који ни се особито допада, узме у посао предсѣдателѣво сатове, јер ту би лепи пара окачио, а тога би се он радо примио, јер, гледећи му пртљагь, није чини ми се богать. Предсѣдатель хоће, као што ни Јованић некій дань каза, доста, и до 40 сатова да му ходаю и окромь тога ioшть доста ньи оправити, кои су покварени. Као годь што се, Боже ми опрости што ћу рећи, нѣгова добра жена съ лугомъ, исто се тако онь око сатова луди.“

Рано сутрадань одазвао се Мирко кући предсѣдателѣвой. Чимъ је корачіо у собу, видіо је предметь, кои је кодь нѣга, као нештогъ занатлія, велике важности. Нашо је тано збирь тежихъ сатова одъ вайкадашньихъ майстора граћени; они су припадали къ найизбранїима и найбољима, кои су се у збіровина те врсте налазили. У другой до те соби, кроз коју га проведоше, видіо је такођеръ подуцуп збирь чинжи сатова, одъ найстарія времена одкако су постали, до найзнатніи вештака изъ 17. столѣтія. У трећой и четвртой соби висило је и било сатова по свіх временa, и, послу тољ вешть човекъ лако је могао познати, да ни цјелый жељу њима ніс било изъ обичне дѣлаонице, него да су изъ први найвештіи руку изишли.

„Како је то чудновато,“ помисли Мирко, „да се я овдѣ у оном истомъ збирь сатова налазимъ, о коjимъ ми је покојный мой шуракъ Јоца причао, некадъшњи нье онога чи је, да је онда, кадь је имаоць нѣговъ некудъ било отишао, помоћу једногъ старогъ домоуправителя видіо га, іошть онда као дете пожелio да сатџійскій занать изучи, кога је после са изредномъ срећомъ и вештиномъ радіо. Дружећи съ њиме и поученїмъ нѣговимъ, и я сам се у овомъ послу, кога сам одпре само кокакво радіо, извештіо, и тако садъ стоимъ на оном мѣсту, кое ми је, могу рећи прилі тежель моћ пређашњемъ доброме стању и моіой готовости, поставило, коимъ ћу, ако ме Богъ својимъ благословомъ обдари, себи и својима и у напредакъ кору хлѣба заслуживати.

„Ни пошто нећемъ пре куцати у врата и пустити васъ унутра у собу,“ рече служитель, кои је съ Миркомъ кроз оне собе прошао, сасвимъ тихимъ гласомъ, „докъ неизбіе полнкъ осамъ, еръ мой је господинъ у томъ чудновать; у нѣга све иде точно на минуте.“]

Опредѣлено време прође, служитель куцне у врата, чу се изнутра „слободно.“ Предсѣдатель, висок, суновратъ човекъ, напрогьенъ, пуглогъ лика, жеріо је одъ пете до главе странца, коме је поздравъ съ мало текъ помакнутомъ капомъ вратіо. „Вы сте као што чујемъ Енглезъ а говорите немачки?“ запита найпослѣ. „Я самъ,“ одговори Мирко, „управо Немацъ рођеный, него сам доста година био са енглезима, па ми је њихъ језикъ домаћій и мое фамиліе постао.“ — „Вы сте сатџія, и разумете се у пословима разнимъ, а не само наша обични фабрични сатова?“ — „Я самъ,“ тако одговори Мирко, „доваћасть година у једномъ мѣсту живіо, гдѣ су се послови свію народа искупљали. Не само европски, него и хинезки сатови и послови изъ другихъ рѣдкихъ дѣлаоница долазили су ми у руке, и писмь себи труда штедіо, какво знатно или чудногъ састава дѣло кадь видимъ, да кодь майстора различни земаля школу учимъ, почемъ сам справе и уредбе њини послова до крайчка све разледно, и томъ приликомъ често сам онде што ново приміо, где се ни надао писмь.“ — „Па и изъ хинезке дѣлаонице видіяли сте сатова?“ жељно га запита предсѣдатель. „Такавъ једанъ да ми је само добити, я бы га добро платіо.“ — „Особитимъ некимъ случаемъ добіо самъ я једанъ такавъ, кога самъ због тогъ што је редакъ и сасвимъ точанъ одъ некогъ енглезкогъ капетана за другій у размѣну узео. Онъ истина само кодъ прави познавача, као што сте вы, може своју предность имати; а другомъ, кои се на наше сатове навико, тежко бы се мого допасти.“ — „О, полнић васъ,“ повиче предсѣдатель радостномъ жељомъ, „донесите ми овай часъ тай хинезкій сатъ, да га видимъ. Али однакъ само донесите га. За десетъ минута можете у кучну отићи и опетъ овдѣ бити.“

Мирко одхити. Извади сатъ изъ своге ковчежца; нанѣ га, и донесе у нѣговой одъ слонове кости украшеной кутіи. Предсѣдатель нестрпѣљивъ да га дочека изишао је било предъ нѣга у предню собу. Жељно счека ту изъ дальне земљѣ справу одъ нѣногъ имаоца, отвори је и разгледи веселимъ лицемъ. „Пошто вамъ је овай сатъ?“ тако запита Мирка. — „Сваки неможе бити нѣговъ купацъ,“ одговори Мирко. „Вы се у томъ разумете, па знате и шта вреди. Я се оклањамъ на васъ да вы процените шта вреди, и іошть напредъ обричемъ, да ћу бити задовољанъ са оним што ми за нѣга дате.“

Предсѣдатель мане на страница главомъ, а овай оде за њима у собу. Пошто је овдѣ страстный искупилио стварь іошть једнпутъ и слоги и изнутра прогледіо, па је онда у збирь свое те врсте љубопитљивости нанесћо, узме подоста дуката изъ своје касе, и Мирку сатъ, кога је онъ за некій сасвимъ мале вредности у размену добіо, не бавећи сасвимъ разкошно, но ипакъ по вредности богато исплати, како га другій, у трговини той вештъ човекъ, небы много платіи. „Є ли вамъ то доста?“ запита предсѣдатель. „Доста је,“ одговори овай, па уже нове. „Я бы желіо са вама іошть у некій посао ступити,“ рече предсѣдатель тайне пуними гласомъ, као да ће какву хучно одгонетаћу се загонетку загонетнути. „Видите овай сатъ, кадъ је онъ и гдѣ је начињенъ?“ — „Я држимъ да је онъ старый енглезкій посао, какви су око конца седамнаестогъ и у почетку осамнаестогъ столѣтія нарочито за мореплове граћени.“ Предсѣдатель махнѣвъ главе и смешенћу показе се да је радостанъ. „Вы сте савршено погодили; видите овде изнутра стои: Лондонъ 1696. и подписъ художника. Но я ћу вамъ іошть нешто о овомъ сату казати, што никакавъ зналанъ на овомъ свету небы могъ погодити. Истый овай сатъ дуго је време био у великогъ Невтона Исака. Зато је онъ мени неопислѣно вредности, па сами можете знати како ми је,

одъ како и пре неколико година наслѣдштуѣ стао, по свой прилици кривицомъ єдногъ иначе хваљеногъ сатџіи изъ града, кога самъ неколико редій овамо о момъ тромку добавлао, те ми є сатове поправлао и дотеравао. Невештъ тай човекъ ніе више у мою кућу знанрію. Но и други су занату своме вешти люди, имено кладъ некій Генѣезанъ, кои ни є како прло способанъ препорученъ, на онда некій Штрасбургацъ, кои се у Парижу изобразіо, а кои є изъ Франкфурта до неке упућенъ, бадава су вештину свою на њему огледанли. Іошть неким простимъ сатџіама, кои су одъ дрогіазіи, писамъ такове ствари ни показивати хтео, него су ми само жанѣ предности послове сриваали; ви сте више одъ године дана пре прьій, коме сатъ онай видяти дасмъ, єръ особито повереньѣ сирочу ваше проницателности и способности имамъ." — Мирко одговори сатъ и рече ствари добро познаваюћи: „нашо самъ мислинъ гди є покваренъ, и уздамъ се да ћу за єданъ сатъ показати, и да га неморамъ сасимъ разкапати, да ніе банъ тако тешко изредно и дуготрајюе израђене точкиће опетъ дотерати да постојано иду. Доста редій мисли се да су стари послови оне врсте простіе склопљени одъ новіи. Али то исто тако као и са унутрашнимъ склопомъ душомъ оживљена створена. Колико хиљада мишића има само єдна гусеница, а какве се мишића справе виде у жалогъ тѣла єдне морске пѣвице; како є простъ наспротивъ унутрашнъій склопъ тѣла єдне птице, єдногъ сисара, а окромъ свіо човечіега. Старіи майстори художествени сатова често су свое послове састављали изъ ситни готово невидљиви и трудно бровѣи се састављали, кои ни за десету часть линіи дебљине немогу се померити, и да справа не застане. Мы новајліе учинили смо нама посао да є лакшій и простіи, па правимо сь мањ художественимъ препрамама онаке исте, ако и, изузимаюћи наше времемерце (Chronometer), не бишъ увекъ тако поуздане, као стари. Зато се нора и опростити сатџіи, кои є у новіимъ дѣлопиштама изображенъ, ако онъ на тако-вомъ старомъ послу што као несуштествующе нескотри, и сасвимъ неприміти шта управо садѣйствіе справе принадлежи. Видите овде овай голимъ очима едва видљивый винтъ (шарафъ). Я великъ овай ніе добро навіенъ, а овде є іошть една, такође незнатно помалюћа се часть колеса, кое значенѣ ваше сатџіи ніе добро познао. Око овога двога и ћу садъ радити, па уздамъ се да ће добро испасти."

Вештакъ овай ніе се ни презаріо; за по сата дотерао є онъ сатъ да иде. Памтећемо, строго лице предѣдатели преобрази се у умилато смешеньѣ; плѣскао є художника по рамену говорећи: „Вы сте мой човекъ. Кадъ ванъ є то за рукомъ добро испало, я одъ васъ и више што очекуемъ; надамъ се да ћете вы іошть неке послове, кое я као ирпве оплакуемъ, опетъ оживити. Молимъ останите єданъ. или ако нужно буде и два и три месеца овде. Неће те єкати што ћете се овде задржати. У пословима те врсте немамъ обичая кокрачити." — Мирко изъ лако познатни основа, пристане радо. Предѣдатель є хтео іошть єданъ дукатъ за вѣговогъ благопосѣшанъ трудъ око старогъ, енглезкогъ сата у руке тутнути му; онъ то ни пошто ніе хтео узети, єръ за тако мале и лике послове ніе потребна плата, и предѣдатель одпусти га учтиво и са сполштнимъ почитанѣмъ, кое ніе имао обичай другомъ коме указивати. „Уздамъ се," рече му на полазку, „да ћете данасъ послѣ подне у два сата, кадъ ћу и я доколнић быти, опетъ овамо доћи, и све ваше справе долети."

Мирко сь радостнимъ срца куценѣмъ похити своіой Іованки, кою съ найманьимъ дететомъ саму нађе. Покаже іой дукате, кое є за сатъ добіо; „видишъ," тако рече, „како насъ є обдаріо онай, о коме се у 146. псалму вели, да онъ храни працелце и сирочахе." „А одкудъ," запита Іованка, „доће намъ та помоћь у невољи?" — „Можешъ се сетити вальда да самъ я іошть лане одъ некогъ морскогъ капетана єданъ чудноватанъ, алъ врло вешто израђенъ хинезкій сатъ, за ной у разпеку узео. И самъ то онда учинію више за љубавь ономе капетану, него што ми се тай чудноватанъ сатъ банъ быо досно, коме бы я, као што самъ узъ путъ видіо, залуду купца тражіо. Такавъ се онъ нашо, и то у овдашнімъ предѣдателю, кои ни га є не по нѣговой унутрашньой предности, него по нѣговой редкости и што є майсторски начињенъ, исто онако богато платіо, као што се у Енглезкой такове редкости за збирове плаћаю." — Іованка се насмеѣ и махне весело главомъ. „Богъ є невидъ гавранонима заповѣдіо да они гладноме у потону Криту храну носе; онай онъ кои се смиловао ту помоћь учинити нанъ, горе я урадіо самномъ и съ моима него гавранъ. „Да, Богъ сво може учинити."

Поштеный Петаръ Икопићъ уће къ нама. „Но," тако запита своіъ гостъ, „како сте задовольни съ нашимъ на кратко насађенимъ предѣдателѣмъ?" — „Сасвимъ добро," одговори Мирко. „Доваръ сами пазаръ сь нама учинію; онъ се особито пріятельски самномъ разговарао; па, како є лекаръ моіой жени миръ препоручіо, и воздухъ іой овде добро пріе, намјо самъ испушти желю предѣдателѣму и неколико седмица овде задржати се да му оправнимъ све сатове." — „Да тако я то," рече старый крчмаръ, „као годъ што су Израиљани око златногъ телета, исто тако предѣдатель око кожногъ старогъ сата играо би, само кадъ ну се овай домадне. И кадъ бы на една врата пророкъ Натанъ къ нѣму ушо, а на друга какавъ сатџіа, кои є у своѣ послу вешть, онога бы онъ напољѣ изгурао, а съ овимъ бы се сићъ наразговарао. Шта ће му већъ толики сатови! Дао' нѣму падне кадгодъ и то на умъ колъ види да сказалька обиће, да ће се и нѣгови живот онако свршити, и да ће и нѣга нестати као и онога богатогъ човека, кои се съ потребама на много година унапредъ быо спремio. По нѣму мого бы сунчаникъ ахавовъ место напредъ, назадъ обртати се, онъ се опетъ за-то небы Бога и нѣговогъ страшногъ суда сетio. За сатове прегрпку повада дас; за нѣмно найслабіе куцанѣ врло добре уши има; а куцкање сирота и удовица одъ конхъ є имаиѣ преграбіо, польскихъ радника, конхъ є надинце закинуо, невини и угнѣтени конхъ є права лишіо, неможе да чуе. Єдно ћу само да кажемъ, што спада у повѣсть о оной тако куће, за кою не юче питасте, па писань него одъ после све исказати вамъ. Видите, у той є кући живіо кой

старый Правдићъ, съ коимъ се непријатељи, кое е истину и правду говорећи задобио, никако нису могли ни једни коли возити; а по смрти старчевој живио е у мирној његовъ спиъ, мој кумъ и найбољій пријатель, какавъ се овогъ света нимати може, са женомъ и двоје деце. Младый Правдићъ држао се онако као и његовъ отацъ; изобличавао е оно што е безбожно и неправо было и съ примиромъ и безъ примире, и држао е страну угњетени ако и ніе было изучень адвокать, еръ е не само овданшньимъ судијама у очи доказивао шта вала шта ни невала, него е у нужди и непосредственo кодъ краља и његовог совета право изтражи-вао, па су наши законичници на њега мрзили, али и зазирали одъ њега. Юже самъ іошть напоменуо, да е прећашньій высокоблагородный господаръ своимъ раскошствомъ и превароми своге управителя, готово сасвимъ пропао; наслѣдникъ његовъ садъ е у Бечу у военной служби. Управитель, исто онако безбожанъ као и његов господаръ, овога е добара и новаца, господаръ њега пакъ домаће чести лишіо, еръ укратко да вамъ кажемъ, председатель кодъ кога сте ви-тросъ были, есте, као што е всѣъ познато, старога барона купиле одъ једне служкиње, коју е съ добрим маразомъ дао за управителя. Садъ, старо е стабло обалѣно, али отровне жиле његове остале су у земьи. Истый тай председатель, кои е као младый господичићъ кросъ велике школе проуло; па онда, пре него што су му и наустинце іошть пробиле, садашнѣ његово звание заузео е, са злобомъ далѣ е дотерао, него његовъ назовый — и правый отацъ. Мой кумъ, младѣй Правдићъ, истогъ е, док е іошть дечко было због његови безбожни дѣла укоравао, неколико га е редій са своіомъ захашномъ рукомъ и наударао, кадъ е овай надъ децомъ спромашніи отацъ показивао свой несташлукъ. Због тогъ е дераньтай и кадъ се власти доченао, злу волю имао на могъ кума, па, као што се често на овомъ свету догађа, „сила Бога немоли.“ Злочинцу томъ Правдића уклонити изпредъ очію, као што се прилично обелодањило, помого е једанъ човекъ, кога е мой кумъ, тако могу рећи, изъ блата подигао, пуке сиротиње отресо и доста пренесена у куће своіой као мало дете неговао. Тай е было некій посленикъ у дѣлоницы изъ Елеиса, кои се обогатіо, па ніе се могао више хранити. Једно итро наће Правдићъ да му е налоня (асталъ за писанѣ) одваљена. Прозоръ е было изваљаньъ; другчіе ніе могао быти него е лупежъ ушо съ грана једне јабуке, кои су доиграле до трена, изъ кога е прозоръ было. Чинило се да ніе ништа много однешено, еръ Правдићъ е у той налоньи држао само неке хартіе, кое нису врло изпрепетане, и опромъ ньи до 30, 40 талира готови новаца было е. Они су, да богме, однешени; лупежъ, тако се мислило, морао се одъ нечегъ поплашити, еръ онде е было и једанъ растовъ орманъ, у коимъ е сребрио посуће и прилично готовине было, па овай ніе ни дирнуть. Правдића е то опомењуо да се болѣ чува; јабуку посече, собу болѣ утврди, скупоцѣніе ствари пренесе у собу спаваћу, па е штету одњахъ и прегорео, ако и есте мой кумъ пре тога много вѣку имао, срећу е неколико хиљада форинтій пропало му е кодъ некогъ рођака његове жене, некакогъ трговца у вароши, кои е, као што казоше, пострадао. Али е то было само малый почетакъ и предвѣстникъ буре, коя ће се одмахъ за тимъ надъ домомъ доброгъ, поштеногъ Правдића изити. Председатель, кадъ му отацъ, управитель умре, позове једнаъ данъ куму ногъ себи и поните одъ њега целу суму за зграде и баштине, за коју е старый Правдићъ, кадъ е ово дошао, одъ управителя приміо ій. „Моранъ,“ рече онай неправедный човекъ, „садъ по смрти моју отца његове послове у ред довести, а за то е нужно да се найпре то знатно потражи-вањъ, кое мой отацъ одъ васъ има, назири. Окромъ тога,“ дода онъ іошть, „тай е вашъ дугъ съ тимъ знатно нарастао, што, као што видимъ, у толиком дугомъ времену ніе интересъ плаћањъ.“ Кадъ е пріятель мой то чуо, као да га е громъ ударіо. Дуго ніе могао речи проговорити, тако е было узкипіо у срцу одъ једа због нечувеногъ угурсузлука, кои се на њега и на честно име његовогъ доброгъ родителя натурити хтео. „Како е вашъ отацъ,“ тако проговори онъ, „нивай то, о коемъ е речь, непоштенимъ путемъ згнѣћіо, то е свакомъ селяку познато; исто тако свакій зна како е мой покойный отацъ исто поштенимъ начиномъ стекао и готовимъ драгимъ новцемъ напрено платіо. Зато држимъ я то за дебелу шалу, и да вамъ неће плаћути ни чашку, то што тражите да и онетъ по другій путь плаћамъ оно, што е давно — и давно пре двадесть година плаћено.“ Онако како е было мой кумъ узкипіо, као што ни е послѣ казивао, а као што е и онде десивши се случитель судјевъ приповедао, много е іошть опори речій изкресао, коя су не само честь, него и само срце предсѣдателѣво дирале, еръ оно ніе одъ каисна было; но онъ е пакъ бесняо свое претвао, па сасвимъ благо реко му: „Добро, кадъ вы то тако добро знате како стои, покажите ни доказателства и квите о заключеной продаи, еръ овде кодъ суда немогу и ништа да изѣемъ, што бы ме о той ствари извѣстило; или ни доведите свеђоке кои су были кадъ е се по погодби намирило.“ Правдићъ онако едоваъ одве куће, отвори налоню, извади хартіе напоље и тражіо е свое документе, но залуду ій е тражіо, кадъ ій ніе мого нѣви. Садъ се видіо да су те хартіе морале быти украдене, и то по своій прилици пре каквимъ домаћимъ доповомъ, нег што е оно прозоръ было изваљаньъ, коимъ е злочинство оно забашурено, еръ се мой кумъ сетіо, да е мало пре онога развалињана на своимъ хартіама познао, да су изпрепетане, но онъ е за то самогъ себе крвіо, и одмахъ ій е на брзу руку прегледао, завіо и запечатіо. Кадъ е прозоръ и налоню наново изваљане, печать претеномъ ударенъ промотріо е, и видіо да ніе повређенъ. — Па, како е было са документима тако и са свеђоцима. Осамнаесть отнѣніа простака изъ села и околине, људи у оно доба вѣкъ у година', могли су куповину засведочити, но ни једанъ ніе было жива; једанъ е одъ њи на неколико неделя пре умро. Садъ, бездѣлія тогъ сарштетакъ потребa да вамъ казуемъ, сами можете мислити на што е изишло. Правдићъ е осуђенъ да су погођену суму за добра своіа отца и по други путъ, заедно са интересомъ за много година платіи, па како онъ то ніе могу, заузне председатель сва његова добра предъ себе, коя су при

напаљењѣ и поправљењѣ, коя е старый Правдинѣ чинїо, іошть онолико вредила, пошто ій е купїо. Моѣ куму, после одбитка тогъ разбойништва, остане само неки хиляда форинтій у лежећой готовини; нѣговъ е отацъ у младости было у Америки, па е о томъ новомъ свету и нѣговимъ лепимъ, плодимъ земляма много причао, зато му синъ оде тамо. Срце ми се цепа, кадъ на полазакъ нѣгову помислимъ. У целомъ селу нало е во остао, да се ніе запалако. Мы бы кћерь Правдића Іованку, нашу куму, радо задржали у нѣной постойбини, алъ е безобзный предсѣдатель око свое на ню было бацїо, ако и есте она іошть безгрешно дете были, па смо се тогъ силеџіе бояли, за то смо пустили дете некъ иде съ отцемъ. Двианаесть година како су отишли, и одъ то доба само єдно писмо добыо самъ одъ моѣ кума, у коемъ пише, да му е добро, и да е намислїо тамо близу Индіянаца накуповати земаля и онде се населити. Одъ то доба ништа незнамъ за њи, а желїо бы башъ да чуемъ гдѣ су, и да згодну какву прилику до њи наѣемъ. Єръ одъ три године сюе кодъ мене 800 фор. нѣгови, кое е исплатїо єдинъ поштенъ земљедѣлацъ изъ Црногора, што су му позаймљени были, кое е Правдинъ онда, кадъ е онако што пре норао селити се, држао као да ій и нема, єръ е простакъ онай было погорѣо. Его то е све што вамъ имамъ казати о оной тамо преко пута куѣи, кадъ ме питате. Добре оне душе, кое садъ у ньой есте окнарскій надзиратель, алъ ће се ово дана селити на друго место — а непоштеногъ онога предсѣдателя, кои се нѣнимъ властинскимъ назива, она ніе, него Богу на правдићевой породици прнпада.“

(Продужак сльдуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Своѣство вина.) Великій єдинъ любитель вина врло строго одъ отца свога опомнсаутъ буде, да се чува одъ ворока вина. „О отче мой,“ одговори недокорьый сынъ, „добро вино дае добру крвъ, добра крвъ производи бистръ умъ, бистрый умъ раља просвештене мисли, просвештене мисли управляю на добра дѣла, а добра дѣла воде човека у рай.“

(Патра у пиклу). „Ватра! Ватра!“ вике проповедникъ єдинъ, кадъ е усредъ слова свога примѣтіо, да скоро сви слушателя нѣгови дремаю. На тай се гласъ тргну, разбуде и повичу сви, као на єдна уста: „Гдѣ е? Гдѣ е?“ — „У пиклу“ одговори озбиљнимъ тономъ проповедникъ, „за све оне, кои се за време придике дремку прелюю.“

(Рѣдко извѣстно сребролюбіе.) Єдинъ трговацъ у Антверпну, кой е было врло богатъ, алъ у исто време и врло сребролюбивъ, зажели се дати живописати, и обећа художнику, ако га добро изради, да ће га богато наградити. Художникъ свршн посао тай тако, да е то могло за образъ служити; онъ научи ме само сполшнѣе, исто и укутрашнѣе човека, а образъ тай издавао е свршену єдиственость, животъ, духъ, изразнй и карактеръ. Кадъ садъ живописацъ утоворены 30 талира повпте, поче трговацъ тргити главомъ, оде куѣи а образъ остави живописцу. — Овай, да се надъ трговцемъ осветя, направи на глави образа трговченога пику, кою худе носе и метне линъ тай међу остала изображенія, коя су испредъ куће лицомъ гледајо изложена была. Када будуће на глави нечувеногъ трговца имали кложику свету, кой се садъ свойски насмее и трговца общтой поруги предя. Почемъ е подсмѣхъ онай изъ дана у данъ све већій бивао, то донесе трговацъ 30 талира, замоли трговца пику луде замаже и да му образъ даде. — Истина и художникъ све учинїо, што е трговацъ зажелїо, али сраможу, кою е поступномъ своимъ себи напео, ніе могао съ њега свинути.

(Промѣна боѣ по обстоятелствама.) Два кардинала посѣте Рафаела у руководѣљни нѣговой, и много су ков шта ставши, шта су на послу нѣговомъ кудили, тако између прочегъ и то, да е апостолу Павлу претерано румено лице направїо. „Могуће е,“ одговори Рафаелъ витешко, „да е за живота свога и штогодъ блѣдій было; али се на небу стиди, да съ њекомъ такова господи, као што сте вы, управляю.“

(Каква болесть, такавъ лекъ.) Єдинъ одвећъ великій сребролюбацъ, кой се у прилог богатства свога ніе довољно на свету смео, умрли себи у главу, да е болестанъ, и зовыта лѣкара за совет. „Предписаћу вамъ нешто“ рекне лѣкарь и у томъ седне и напише. „То ће вамъ већъ помоћи съ Богомъ!“ — Сребролюбацъ поиђе написану цедулю у апотеку. „Дођите до єдногъ сата,“ рекне апотекаръ слуги свомъ сы; „али донесите и корпу єдну са собомъ.“ — После єдногъ сата дође слуга съ корпомъ и апотекаръ наслаже: єдавъ лебацъ, путеви, єдинъ читавъ швайцерскій сыръ, єдну целу шунку, вина и т. д; „то е господинъ лѣкарь предписао, а сво и рачуна — чини 19 талира и 17 крайцара сребра.“

(Истинитый одговоръ.) Ковачъ єдавъ дође предъ судъ као сведокъ у парници између двоице нѣгови послених. Судія га запита, зашто ій ніе самъ поравнио и тако имъ трошкове уштедио. „Чињо самъ я то,“ одговори ковачъ, „али будаће нехтеше он да чуе, шта самъ имъ я представио, да ће имъ одъ писара накупъ, одъ адвоката кошуља, а кадъ се одъ суда вашегъ Благородія прате, и сама кожа здерана быти.

(Мудрость и правичность судіе.) Две жене, одъ кои е єдна была млада а сирота, а друга поугодна а богата, дуго су се међу собомъ о томе свађале, кои е одъ ньи дећу нати своро рођеногъ детета, и због тога, съ тужбама, своима предстану суду. Прва ніе ништа за себе нимла крожѣ клетве и суза своѣ; друга е пордъ стоећега на гласу имена свога и свеђока на своіой страни имала. Дуго се е судія колебао између чувства срца и правдословногъ осведочења. Напоследку ипак огари га луча века светлости. „Подођте дете,“ сасимъ равнодушно рекне онъ старіой жени, „да непрнпати тако.“ Она то учини и судія е онтрнмъ оковъ прагіо дѣло то; али е дете непрестано врискало. — „Сађ узмите на по-

дойте мы дете!“ опреде се судіа и ревне клобой жени, и ова съ радостнимъ усклицаномъ узме дете и принесе къ прсима своима. То поина дете правый источникъ живота своги, и престаяши одъ плача дуго в времена, радостнимъ материнимъ сузама орошавао, сладку рану у себе сисао. „То я вати!“ викне судіа, и сви присутствующи то исто повторе. Канда в пресуди сѣдовала, жене се лако погодити. Сирота жена буде обдарена, а лакомислена заедно са подкупљенимъ сведоцима живимъ по заслуги казнена.

(Неустрашимость Искендер-бега и майсторіе руссна. Искендер-бегъ, полковникъ коњички одъ Турака, кои с оброъ отважности свое пристасеъ в вой одъ свезничке войске велико уважење уживао, поље једнокъ съ 5—6 момаци свои да разгледнеше предъкъ око Слободзіе. Ту опази вѣгово бистро око једну предстражу русску, и рѣши се у себи, да иску разтера. Поиди даље съ малимъ трупомъ своимъ напредъ, но стражаръ га вѣгов напазителя не то учини, да се изъ оне страже наше војнике изиде, и да се прво лако случити може, да га Русси заробе. Полковникъ се недаље съ опоменомъ изити мањеше тимъ поиздвигати, него опетъ поиди напредъ. Наједнокъ в изненадно дуне ветаръ, русски војници почну такова движенія чинити, кои Искендер-бегъ у толикимъ сплавъ привидама свезарији, кои в умѣо, нигда нашао ни читао ніе . . . Овай необичаяъ маневеръ истина съ почетка увеле дравовеснога Полковника, али онъ после неколико минута видѣ, кои војници на њи и ньје до двадесетъ русски шињела и војнички капи, кои су прво лако са снимомъ напуљени и на штаповима утврђени были, и кои су се са свакій удоръ одъ ветра са целимъ тѣлом своимъ нидили. Ту садъ ви једномъ не бы пардона. Само једнъ заробљењъ буде одъ једногъ познаника у стану довешенъ, кой в и найозбиљнимъ Турчани у свой прнсе было.

ЗАГОНЕТКА.

Тросложна сам у њиности њовој,
Боя ви в ньо војйскій цвѣтъ;
Тражишъ ли ме: одговестиа твојой
Слушъе у и месецъ осаяной свѣтъ.

Якъ по второмъ, по првомъ сам бледнѣ;
Младъ сам ти садъ, но старостъ в моју
Гледао всѣ и Невини сѣдиа,
Желећи ме назвати свою.

Прво сам ти, невиности барнъ,
По другоме лотъ к'о шестокій знай;
Гледешъ ли ме: видѣвеъ спасеви знакъ
Кокъ се надзиъ ты доби у рай.

У њиоме сам Србиву ніо,
Но второме пакъ му ирасоть и едъ;
По обоимъ сам славанъ и био,
Славаін ћу быт' кадъ буде новъ редъ.

Имењакъ мой, окъ распру садъ сов,
Имењу ньи, кои управл'ю свѣтъ;
Пудите га да с' вога се грех,
А да га не сирзне сѣвера лелъ.

Спомињемо, да киде и свакчи сезони.

ОЂДАСЪ.

Зато умножавање сваког, да могу на њима одмицати.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовнійй лѣкара у Бечу и Градцу за чудо доборъ показао, а нѣево противъ

кашља, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказују, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ в озлашена боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбољѣ препоручује као најбољй дечи, тако и найстаријимъ лицима; вкусъ му е прло пріатанъ.

Стаклеицета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуљаста и са плавимъ капцима, на коима као и на стаклеицету пише: „Апатеки код „лена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна в једногъ стаклеицета 50 кр. ср.; нако одъ два стаклеицета немогу се слати. Што се више и поше 3 или 4 стаклеета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургайтнеръ, апатекаръ код „лена“ у Градцу, а добива се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешнића.

ОБЯВА.

Подписаный има чест почитаеной публици явити, што ће онъ одсадъ свакоме портрета фотографократи и форму фотографирања дати са свима нужднимъ къ томе наставленіима, како бы после и свакій сам одъ добивене форме слике фотографирања чинити могао. Уедно цена е за сие сано 10 фор. сребра.

М. Дайча,
Фотограсъ,
обитава у Г. Грубераой кући у Земуну.

Одговорный издавитель: І. К. Сопронъ.

Печатано кьигопечатьемъ І. К. Сопрона.

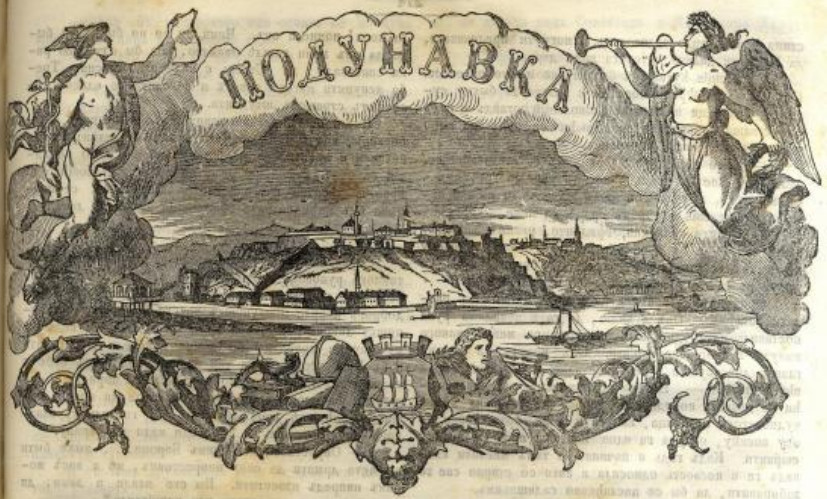

Број 35. У Земуну 10. Новембра 1856. Година I.

Овај листъ излази сваке Суботе и цена му је на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта гр. без поштарине; вонземски таксе износе за 6 месеци 30 кр. гр. Претплатници се може у Аустрији код сваке поште или поштаре наше слободне или управо код издавителя у извесних писама, а у Кнежевини Србиј у главној књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за ред 3 кр. гр.

Амајлије.

(Продужен.)

— Господине секретару, рекне онъ тономъ учтиво и почитателнимъ и веселимъ: — а самъ дошо да васъ замолимъ за услугу, за коју ћу вамъ до века благодарити.

— Съ драге воље господине совјетниче, ако само узногу.

— Я плаћимъ жељомъ да будемъ представљенъ Њиној Свѣтлости Маркграфиџи Цветкой . . . Но я немамъ честь быти ни познатъ; зато васъ молимъ да ме њой представите.

У то време онъ се грациозно поклони прекрасной Маркграфиџи.

— Господине совјетниче, варучбина, коју сте ми учинили ніе тако тежка; Маркграфиџа већъ зна ваше име; слѣдователно . . .

— Слѣдователно представљенъ е свршено, пресече Маркграфиџа речь секретару.

— Остае, дода Фридрихъ: — дознати да ли е оно благонаклоно пріймљено . . .

— Чини ми се, да се ћу у томъ сумнате?

— Я тако силно желимъ, да немогу нестрашити се противносъ . . .

— Сероносъ е врло прилична младимъ людима . . . Но признасъ, а ни најмањ писань подозревала, да сте вы способни быти сероми.

— Я? . . А зашто?

— Зато, зашто . . . кажу; вы сте врло дрзновени.

— Може быти . . . Мене плаши само едно . . .

— А шта ли е то?

— Гнѣвъ прекрасне даме!

— А, то значи нешто! . . кадъ му драго може се пробати тай рецептъ . . .

Разговоръ се продужавао съ тимъ тономъ и постане врло одушевљенъ. Коруџе њиху у 'одъ, а Фридрихъ едноиъ рукомъ држаше узду, а другомъ се одупираше на врата на каруца, нагињући се непрестано унутра къ прекрасной грофиџи.

Најпосле, растану се. Маркграфиџа оде у дворъ, а Фридрихъ за каруцама Розенхајми куће овога.

— Но, вы сте врло лепъ коњаникъ, рекне му граф: — чини ми се ніе была шала . . . Я самъ гледао на васъ издалека, младићъ богме, правый младићъ! . . .

— Вы се сместе на мой рачунъ, Господинъ грофе; то ніе лепо.

— Напротивъ, я васъ хвалимъ, друже мой. И-

стина и сам врло задоволиљ и могу ти предсказати, да ћеш ти далеко дотерати кодъ двора.

Констанција ћуташе и бијаше као нешто невесела. Сва успјавања Фридрихова да е развесели бијаху узалудна. Она баци на њега незадовољный погледъ и кадъ онъ стаде на вратима пристојно се већъ да пође учини му она некый реверансъ.

— Боже мой, рекне Фридрихъ заустављајући се, чини се, као да сам я нечимъ увредио грофицу... Смемъ ли се, г. грофе, обратити на васъ да ми објасните моје поведеније и узрокъ срдње на мене.

— Будите спокойни, Фридриче, рекне грофъ смешећи се: — и ћу њой објасните да сте вы у свему по моимъ совјетима поступали. Съ богомъ! Онъ се рукује съ њимъ и врати се кући съ кћерію.

Фридрихъ се врати кући мученъ иноштвомъ различни осећаня. Онъ е видио, да га е невидима рука поставила на трудно поље, на коме се мого свакога минута стрмоглаве скр'ати. Онъ позна, да е онъ главно дјејствујуће лице таинствене драме, којой врха ніе достизао. — Његова се паметь губила усилавајући се дознати побудителне узроке дјејствована оногъ чудноватогъ незнанца, кои га е тако брзо узео на ову висину, одкуда га една непажња може у бездну сурвати. Кадъ годъ е почињао о томъ мислити свакадъ га е несвесть односила и зато се старао све то заборавити, да бы се наслађивао садашњимъ.

Сутра данъ изутра добіе онъ друго писмо и велики пакетъ.

„Любезный Фридриче, и ти норамъ рећи „ей вала!“ Ты си стварь врло добро сршио. Но потреба усредъ успјха заспати. Противъ тебе е силно непријатељство. Гросенштайнъ е искао руку Констанције Розенхајмове: онъ неће опростити ни твое срећно соперничество ни опредјелење на место. Тай е човекъ описанъ. Буди увекъ наоружанъ, и гледай да, што е могуће реће, изъ куће излазишъ самъ.

„Најболѣ ће бити да старе твое другове око себе скупишъ. Пой ій и части, немой жалити новаца, живи раскошно. Треба да наймишъ једногъ у ливреи служителя. Отиди г. Малбергеру и заштп одъ њега 1000 форинтій ср. Онъ ће ти ій дати.

„Ты си врло добро поступіо съ Маркграфицомъ. Продужи, старай се усељити ій мысао да бы ты пристао да кодъ нѣ играшъ Лудолфову ролу.

„Съ друге стране, треба да се допаднешъ Херцогу. Я ти шаљемъ подпуну инструкцію, како треба да испуњаваш твое обвезности. Пречедай внимателно места подвучена црвеним плайвазомъ. Херцогъ се много занима тимъ ситницама: ту су показана његова собствена мњења съ конма се ніе соглашавао бывшій инспекторъ. Разгледай и научи што може болѣ быти та правила и дрзновено и съ увереносћу показуй ныи. Херцогъ ће быти врло задоволињъ. — У осталомъ я самъ већъ убеђенъ, да се могу ослонити на хитрођу твога ума. Дакле ово нѣколико врста за тебе е доста.

„Писаћу ти предъ аудіенціомъ кодъ Херцога. Уздай се у мене.“ „М.С.R.“

На ово се писмо Фридрихъ нало позамисли: — Буди наоружанъ! незнаэи самъ!.... то ніе шала, ђаво га носи! помисли онъ. Чини ми се не бы ђаво было да онъ мени пошлѣ анаѣлиіо, кои бы одъ свіо рана спасавала . . . Стварь е овде разногласна. Треба испунити његов совјетъ и обколити се једномъ тѣлесномъ стражомъ штудента.

После овогъ размишљавања онъ оде банкеру Малбергеру, кои е већъ знао да е онъ постављенъ за совјетника и инспектора. Онай му изброи 1000 форинтій съ тимъ, говораше онъ, да му се они новци одъ прве тромесечне плате исплате. Снабдјевши се новцима онъ пође натражъ гостилници златногъ лава.

Фридрихъ се жураше да испуни наставлена своєъ тайногъ руководе. Онъ узме за служителя једногъ сиромашка, кога е познавао іошъ као штудента, као доброгъ и врло послушногъ човека и одене га у кићошку ливреју, договори се и съ кочіашомъ кадъ ће му каруце требати, па кома заповеда нарисовати грбъ Найберговъ, и на тай начинъ види они себе у стању представити се двору у добромъ поредку. Свршивши све ово онъ се почне спремати да оде и потражи пређашње своје друштво, но гостилникъ златногъ лава заустави га и одведе мало на страну.

— Опростите, господинъ Барове. . . може быти вы ћете држати да сам непристоанъ, но я васъ морамъ напредъ известити. Вы сте млади и леки, да немате каквогъ соперника или непријателя?

— А зашто вы то питате, господинъ Љубанъ?

— Мени се чини да васъ се пази. Људи подозрителногъ изгледа тумараю око гостилнице . . . и мене су чакъ распитивали . . .

— Ђаво нека ій носи!

— Я вамъ совјетујемъ будите предосторожніи и незлазите безъ оружа. Лако могу заметнути кавгу, па васъ потомъ лупити да се и недигнете . . Вы сте поставлења за совјетника и инспектора?

— Да, синоћь сам текъ добіо то место.

— Честитамъ вамъ, господинъ Барове . . . Но, дакле стварь се заиста васъ тицала. Будите предосторожни молимъ васъ. Верујте мове искуству . . . Какавъ ли вамъ е новый служитель?

— Неможе быти болый: и га познаемъ већъ толико година.

— Тимъ болѣ, но я ћу при свемъ томъ и на њега пазити.

— Благодаримъ вамъ за поруку и добре савете, господинъ Љубане!

Овай разговоръ іошъ више принуди Фридриха замислити се. Онъ одна оде у гостилницу, у кою се обично скупља његово пређашње друштво. Іошъ издалека види Лудвика седећегъ за асталомъ са іошъ неким непознатимъ човекомъ, изгледа кога одъ врогъ погледа внушаваше неко неповерење. Онъ тіо приђе къ њима тако, да е мого чути разговоръ, а они га нису видили.

— Фридрихъ Найбержкій! говораше Лудвигъ: — добро! дакле вы сте познати съ њима. Драго ми е. Славный е оно владаће, Богомъ вамъ се кунемъ . . . за његово здравље! —

— Да, онъ иде врло брзо . . . рекне непознатый.

— Ако онъ непрестано иде одвако се на путь крепуо: то мора да є далеко сада.

— Далеко? шта вы то говорите, та я сань се съ њиних синоћь руковао.

— Синоћь! опростите љубезный, то є баш ъ прави будалаштина. Я сань поћо съ њиних за срећна пута іошъ прошле недељ.

— Може бити, — текъ є онъ онде. Ніе л' истина да онъ има свезе са Розенхајмомъ?

— Тога штудента я непознаемъ, одговори Лудвикъ.

— Онъ ніе штудентъ! . . .

— Онъ є граѣ! рекше Фридрихъ плѣснувши по ранену непознатогъ човека. Молимъ да дознамъ зашто васъ тако интересираю моя дѣла и моє поведеніе.

— А где! Фридрихъ, тако ми Бога, повиче Лудвигъ изванъ себе.

Непознатый дрекше, као злочинацъ, уваженъ на месту преступленія.

— Вы сте врло рѣавъ занатъ предузели, господине, рекше му Фридрихъ: — овамо Лудвиче, овамо те браћо, ово є шпіонъ;

— Шпіонъ! повиче простио Лудвикъ: — Шпіонъ? . . дакле сань я са шпіономъ піо! са шпіономъ се куцао! А, ты несрећниче! Но, дакле да се іошъ одвинутъ чукнемо! . .

И съ томъ дружескомъ речи потегне га стакленомъ у главу.

На вику Лудвикову дотрче сви штуденти, кои быхуу у гостіонници.

— Шпіонъ! шпіонъ! затворте врата!

Двадесетъ штудента јурише на спроваћеногъ незнанца, кои тражаше прибѣжиште подъ асталомъ. Но моћна рука Лудвикова уватн га за вику и изуче на среду.

— Стойте! повиче Фридрихъ.

— Браћо, умереность! Овай господинъ ради калавъ занатъ, противъ тога нема се шта, но я предлажемъ да га изимемо! .

— Живіо, живіо! повичу штудентн: — воде, воде овамо.

И Лудвикъ изгура сиромаха напоље у авлію. Тамо несрећногъ позале у корито подъ точакъ. Неколико ики руку држаху га а остале спаху воду на главу. Наситивши се довольно одпусте га и онъ побеже што брже може, а за њимъ чакъ на сокакъ лећаху вода и ведра. Вика, ларма, непрестаный смѣй. Одкогъ празника ніе одавно вид'ла штудентска гостіонаца.

— Доста є воде! викне Фридрихъ: — вина онамо, вина! ћаво нека носи! Я частимъ! — онъ баци на астаалъ прегршъ форинтіе. Лудвикъ умоло непаде одъ удивленя.

— Новцы! новцы! ама шта є то Фридриче?

— Ништа ніе простіе, господо! — кадъ сань се я съ вама пратао, ы сте желили да добіемъ наслѣдство . . .

— И ты си га добіо? повиче Лудвикъ, где чуда!

— Ніе наслѣдство, но нешто налинъ на наслѣдство. Я сань нашао на старогъ пріятеля наше куће, кои се врло радо прими побољшати моју судбину, тако, да сань я садъ Совѣтникъ и Инспекторъ Херцегови польски добара.

— Бр, бунъ! задобуе Лудвикъ заучнимъ своимъ гласомъ — Совѣтникъ! Совѣтникъ! О, одн совѣтниче у моя наручіе! . .

— Да, браћо, совѣтникъ но срцемъ сань непрестано штудентъ! Да живи универзитетъ! .

Кадъ се форште засіо на астаалу слуге постану много 'штріе. Астаалъ, као некомъ волшебномъ силомъ покріе се бутелама, и ове бутеле такође као волшебномъ силомъ изчезваху.

Но я вамъ морамъ, браћо, и то казати, да величина не быва безъ опасности. Summos ferunt fulmina montes! каже Хорацію.

— До душе є тако, рекне Лудвикъ.

— Но, дакле и я имамъ завистника . . .

— Та неможе быти! ты тако добаръ . . .

— Непріятели . . .

— Та ніе могуће! тако лепомъ младићу . . .

— Я знамъ да има господе, кои бы желили да не виде шесть аршина у земљи . . .

— Аї су то угурсузи!

— И кои то и учинити могу.

— То су разбойници!

— Докъ мене єдногъ ютра не буде.

— Но?

— Онда знајте, да су ме синоћъ убили!

— Убили? . .

И сви устану, — баръ они, кои су се іошъ могли на ногама држати.

— Надамъ се, браћо, да ћете не ны осветити, дода Фридрихъ узев' на себе драматическу позу.

— Зиръ ны да те неосветимо, викаху штудентн съ неописанимъ восторгомъ.

— Вина! викне Фридрихъ, седаюћи на ново за астаалъ.

На астаалу се садъ поиви поза аршіе бутелія.

Како се Фридрихъ опрости одъ ове вакхическе овације дружине, одъ часа оде назначивши Лудвику у то вече место састанка гостіоницу златногъ лава. Онъ се реши позовати се онимъ изневаднихъ доћаћемъ, не бы л' попиштио свое непріятеље; зато напише барону Гросенштайну слѣдућу цедулю: „Владаућ печата има честъ обзнанити господину Барону, да су сви маневри противъ њега безуспѣшни. Онъ зна све и може принудити г. Барона и његову дружину да се покаю за свои безпоследна дѣйствованя тайна и одкривена. Онъ є као узгредъ данасъ казнио єдно подчињено лице, да бы тиме побудіо у подобнимъ овоме людма одвраћенѣ одъ њиногъ занята, но нека зна господинъ баронъ, да ће онъ при новомъ покушенно потражити правогъ виновника и онога као што треба казнити.“

„Mens conscia recti.“

Извѣстіе о свемъ догодившой се у гостіоници већъ є дошло было до ушію Гросенштайна. Но цедуля га свршено збуни.

— Какавъ є то човекъ? говораше онъ у љутини крупнима корацима одаше по кабинету. Малый служитель у лицеи Маріатрафске донесе му цедулю:

„Я сань виділа демона и разговарала съ нимъ. Онъ є врло опасанъ, но обходителанъ. Мирный трак-

татъ, писмомъ, да є могућанъ; онай даѣ болю надежду него рать. Дођите да се о томъ разговоримо.“

— Амалія, може бити, истину говори, рекше Гросенштайнъ: оставе дознати, каква ће бити условія... Истина кроз неко преће може се наћи средства да та се човекъ и курталише безъ велики трошкова... Видићемо... Берделе!

— Шта заповедате, ваше высокопревосходительство?

— Ја идемъ Маркграфици, ако буде нужно пошљите тано за мене.

Фридрихъ са своє стране усугуби дѣятельность. Борба се већъ почела, а была є врло опасна, тако да ну є требало да употреби сва средства. Онъ се већъ подпуно познао са своимъ дужностима и реши се неокленвоћи одправити ій. Седне на каруце и све обиће, упозна се са своимъ подчињенима и удиви ій своимъ специялнимъ знанама у њиной струци, — и, любезности. Уобиће новый инспекторъ свуда и напађаше успѣхъ. Онъ не пренебрегне и придворна дѣла. Ползујући се єдиним дѣломъ по своіой струци оде онъ у дворъ разговорати се са секретаромъ, при чему покаже тавову вештину и знанѣ, да се секретаръ санъ зачуди.

— Право, господине баронє, и вамъ се заиста дивимъ. Кажемъ вамъ искрено од човека ваши година и се никадъ не бы ког'о надати таковимъ знанама у потребама и дужностима службе, коју никадъ досадъ одправляли нисте... Я самъ вамъ санъ много обвезанъ за та знања, коя сте ми сообштили. Херцогъ ће тронуть бити вашомъ ревности; и вамъ то іошъ напредъ кажемъ. Онъ се текъ потрошъ братіо изъ ловачкогъ своєгъ дома. Идемъ да радимъ кодъ њега и гледаћу да проговоримъ за васъ... Надамъ се да ћете вы предстати Његовой Свѣтлости сутра на вече.

— Како вы велите да є найболѣ... Съ моє стране я бы желіо да буде што пре...

— Разуме се, разуме се, съ богомъ господинъ баронє, сутра на вече.

Секретаръ се дружески рукује съ њимъ и испрати га до преднѣ собе.

Фридрихъ дође у гостіоницу златногъ лава, врло задовољанъ успѣхомъ своіи предузећа. Ту нађе Лудвика врло неспокойна, кои се већъ спремао да подигне ларму да му се іошъ мало другъ ніе братіо. Седъ онъ нађе тано нову посланицу одъ своєгъ незнанца, коя садржаі была тако странъ да Фридрихъ незнађаше шта да помисли. Оно му писмо предписваше наименость. Да се завади съ Лудолфомъ и да захтева одъ Маркграфице тайный састанакъ съ њомъ у глуво доба.

За све ово послане быяху необходимо нужне амайліе, златанъ прстенъ, на комъ є было изрезано име Амаліе и пр. и пр. и пр.

Разуме се да є Фридрихъ прочитавши то писмо мало слушао ларму, коју є Лудвикъ мао, а много мање одговорію му. —

У онай паръ кадъ є Фридрихъ у парадномъ придворномъ оделу седао у свой прекрасный питовъ, да иде на излазакъ Херцогу, Гостіоникъ му преда не великій пакетъ, но доста тежакъ. Онъ га врло брзо отвори и нађе у њему три свитка златни новета и цедулю:

„Любезный Фридриче, я самъ ти заборавіо казати: Херцогъ воле да се кодъ њега игра (партій) на много, да се добіе и губи равнодушно. У његовимъ очима то є знакъ безкористолюбивогъ карактера. Играй слободно, губи па опетъ ћеши. Онъ ће то примѣтити и бит' ће му мило.“

„Немой заборавити за Лудолфа и Амалію.

„Борба се већъ почела, треба побеђивати брзо и крепко, иначе си погинуо. Буди уверенъ да ћешъ успѣти, ако послѣдуешъ моимъ совѣтима. У осталомъ я се небринемъ. Мужество и задокрвность твоя довольни су противъ Лудолфа а спокенъ о Констанціи противъ Амаліе.

„Незаборављай амайлію.“

„М. С. Р.“

Фридрихъ седне у каруце и оде у дворъ. Собраніе быяше свегло и многобройно. Кадъ бы казано о долазку Фридриха Найбержкогъ, Совѣтника и Инспектора сви очи на њега управе.

Упечатлѣнѣ быяше силно. Фридрихъ є было обавѣстенъ. Очевидно є онъ помрачіо собомъ найбли-стателніе казалфре. Све су даме одъ части у томъ было согласне; а мужеви текъ смичваху раменима говорећи:

Совѣтникъ и Инспекторъ! ба! то є штогодъ смешно! та то є дериште іоче одъ сисе одбіено!.. Гди ли су быле очи и глава у Гросенштайна?

— Чудо! говораху даме, како се досадъ баронъ Найбержкій нигди видити ніе мого, та онъ є право рећи лепота у Бога! знатанъ добитакъ за публику! ай Гросенштайне, башъ ти велико фала!

Руковавши се са секретаромъ Херцоговимъ Фридрихъ поће смѣло и управо къ Маркграфици седећой у прочелю сале, и начинивши себи путъ кроз окружаваюћій є дворъ смешећи се поклони іой се.

— Прва ни є брига, рекне онъ: — имати се вашой свѣтлости... Одъ оногъ доба, како самъ имао срећу видити васъ првый путъ, време ни се учинило тако дуго да башъ далѣ ни минута чекати не бы мог'о.

— Да л' є заиста тако, господине баронє? Благодаримъ вамъ, ако могу веровати да искрено говорите.

— Я недопуштамъ да се о томъ можете сумнѣти, одговори Фридрихъ са самоуверености.

— Али є то скромно! Вы недопуштате да се може сумнѣти о вашой искрености! то ће быти много речено.

— Како? та я говорихъ сасвимъ друго. Речъ се васъ тиче. Ко ће се сумнѣти о то.ъ, да, видивши васъ єданпутъ неће сь нестрпљѣнїемъ очекивати срећу да васъ и другій путь види.

Компліментъ быяше тако вештъ и тако изненаданъ да произведе великій ефектъ. Амалія бы порумењила, кадъ бы іошъ умела румењити и кадъ време небы ставило неодољиве тоже препоне. Она одговори само погледомъ и у то време цео окружаваюћи є дворъ почувствуе сво значенѣ овогъ новайлије. Многа лица побледе.

Разговоръ се продуживаше кроз неко време у истомъ тону и съ истомъ слободомъ и сигности одъ стране Фридриха. Међутимъ уђе у салу баронъ Гросенштайнъ. Младый совѣтникъ, съ смѣлости, коя у сугублава успѣхъ тиме, што непријателъ изваги посе, чинаше се и невешти на долазакъ свемоћнога министра. Онъ непрестано забављаше собраніе и Амалію.

— Љубезный друже, рекне сданъ одъ стари придворни, клоньи се на страну и пѣсвушви по ракену комшію; — ево, ово е рађаюће се сунце, показујући на Фридриха.

— Баво га носіо, а гди се родило оно. Гди е хоризонтъ његовъ?

— Писамъ видіо, брате, ни незнамъ. —

— Збиља, рекне Секретаръ Фридриху: были вы играли? (картій).

— Бы, одговори овай.

— Но, добро . . .

— Добро! . . . но уздамъ се на вашу благосклоность.

— Немајте бриге. Седите и играйте докъ вамъ я не явимъ. Я ћу доћи за васъ, кадъ Његова Свѣтлость зжели да васъ види, я самъ говоріо за васъ . . Небрините се!

Ове речи буду спроведене съ рукозањемъ и знателнимъ погледомъ. Фридрихъ седне за астал и у часу суна његови полагана у стра приведе његово друштво. У тай ма' уђе Херцогъ у салу и по обичаю своме забрани свима устаити и прекидати свое партіе. Онъ ходаше по сали тамо амо бацајући погледе то на лево то на десно; онъ се заустављаше по мало — кодъ неки астала.

Фридрихъ играше съ врзовеномъ срећомъ; онъ добитакъ нипошто не мећаше у џепъ, а непрестано е добіо и тежко бјаше борити се съ њиме. Херцогу, кои е издалеки гледао, ово се ако допадне. Фридрихъ изгра.

— Треба контру! — рекне онъ равнодушно. — Држите.

— А я! одговори његовъ другъ, уставши са њиним незадовольствомъ. Другій седне на његово место и изгра прву партію.

— Треба контра! рекне Фридрихъ пређашњимъ тономъ, и — изгубі.

— Опетъ; а и — опетъ изгубі.

— Опетъ контра. Шатъ се окрене другчіе. И садъ заиста онъ добіе. Противникъ се његовъ неусуди наново срећу кушати и устане.

(Продуваће сліедуће.)

Богъ све може учинити.

[Продуваће.]

Старій Петаръ Икошњћ, пошто е са ошћу неколико речій о предсѣдателю, срцу своме одолео, оде за своимъ посломъ, а доће опетъ лѣкарь, едно дете едномъ а друго другомъ рукомъ водећи, коя су венцима одъ цвећа умотана била као и ноће, и свако е по котарчићу грожђа и другогъ сладкогъ воћа носило. Сладко свеселіи се доведе лѣкарь обое децо до кревета болестне матере. „Ево вамъ доводимъ,“ тако говораше онъ, „шпаке, кои су своіоћ детицьомъ простотомъ и безазлености у два дана више учинили, него што самъ я съ моіомъ пентиномъ готово за две године мого урадити. Истина садъ е само учињећ почетакъ доброгъ дѣлу, за кое е, то несумњамъ, Богъ ову децу изабрао, но одъ тогъ почетка и се добру надамъ. — Ала да можете само,“ тако велиће Мирку, „неколико седмица ове задржати се, и вашой милой болестници напредніе бы напредніе было, а за неколико дана бће празна она тамо преко кућа у коіой садъ окнарскій надзиратель седи; реч — две да речемъ само предсѣдателю, па ће васъ пустити подъ кирію у кућу, кое е за болестницу одъ сваке друге боља.“ Мирко жељо ту лѣкарову предусретне, веледи му, да е и тако због поља, кога е овде нашо, наумиаъ неколико времена у селу задржати се. „Е па онда,“ рече лѣкарь, „нећу нимало двоумити, хоће ли мой трудъ имѣти на добро; божіимъ благословомъ, а помоћу ово двоје дечице, непрећена предсѣдательовица помоћи ћу тамномъ другомъ њеногъ лудила изићи на видѣло, кое духу човѣчкимъ себезнанство дае. — Чуйте само да вамъ укратко кажемъ колико е ноће и данасъ само поможенo вашомъ децомъ несрећной опой жени. Синоћъ ю е, као обично, снашло лудило; са пригрљеномъ луткомъ нанесте е у кревет, и одмахъ е на миру и безъ престања тако заспала, као што одавно ніе могла. Ютросъ кадъ се пробудила чинило се као да е за нало знала о себи; остала своіъ идола, лутку, и ходала е занимљиво прего собе. По одмахъ ноће опетъ по старомъ лудовати. По леномъ времену одведу е у градиву; потрчи одмахъ доксату съ кога е ноће гледала за децомъ, па е нетрепћући гледала на ону страну, кудъ су дена отишла. У тай махъ ишли су тако обое дете, и као што е зову „доброй госпи“ назову добро ютро, а она, подскакујући одъ радости као нало дете, изиће предъ њи до врата. Ютерашњ се опетъ поиова; нала Павлія (и то е за дивно чудо, да е детету своме онако исто ине, као и њеномъ нанѣчъ што е было) замоли опетъ за лутку, и одмахъ е добиъ; госпа седне поредъ њи и трабунала е съ њима сасвимъ детињски енглезкимъ езикомъ; и кадъ е Павлія съ луткомъ сигравши се као благи са сестрицомъ, и себе за дете држећи, бѣдну госпожу мамомъ назвала, онда е ова изваиъ себе была одъ радости. „Чуешъ ли ты,“ велиће своіой служавки, „како ме овай милый, сладкій анђелакъ матеромъ зове, па заръ я писамъ я њина мати, ако и есу анђели на небу а я овде на земльи?“ Я самъ стако тако да самъ све мого чути и видити; а ни несрећница ни деца нису ме могли смотрити. Како е онда было, како су я лице и погледи у болестнице некако говріи постали! И нетрепћући гледала е у децу занешена одъ любави; нестало іой было онога дивљег

погледа и звераша, сва се била примирила, као што сам видео у мало њено време док је здрава била, и онда кад је као смрно дете у цркву пила. „Хоћеш ли се и ти, мало, са твојом децом Богу молити?“ рече мала Павлиа, гледу на болесницу насловивши, умиљавајући се. Дете с' за тим говорило на енглезки молитву, којоју се јавично са родитељи свои Богу молило, кое су речи и мени сузу на очи натерале. Госпоа се рекао бы сва у ухо саздала; сваку је речь за детенцем у поља на глас говорила. „Видиш Мило,“ рече она служавки, „анђелци не уче Богу молити се, сад ми је мило, и ја ћу са њима наскоро постати анђео.“ Жао ме је готово было, што се то поиом крвавцом морало прекинути. Напредје ioшт казао сам слуги да донесе чашак грожђа и воћа, и пружи предъ децу, кое онъ сад бише учинили. Малый Ioца одмах се машио за грожђе а Павлиа је изела неколико ягода. Госпа је то забленуто гледала. „Шта,“ тако рече, „зарь и анђели могу ести?“ — „Па зашто не?“ тако је опетъ сама себе питала, „и Спаситель је нашъ, о коемъ су ми невадъ приповедали, кадъ је воскресао со рибе и меда.“ Занесе се мало у дубоке неке мисли, па се онда опетъ поче са децом играти, а и Ioца ioй се тожъ приликомъ умиљаваю; окити децу са венци, па кадъ а анђохъ и децу са собомъ поведохъ, рече ми она по имену, кое одъ како је зла достала ніе чинила, него ме је свагда именомъ њиовъ давно умрлогъ дворо-управителя звала, и заволи ме да ioй анђеле одмахъ опетъ доведемъ. И данасъ је гледала са доказта за децом изражаемъ унутрашнје нѣжности, аъ се далеко ширила показала него што сам а мислио. Мало после отиђа ћу ioй, и надамъ се да ћу радостни одъ ње отићи него што сам довко позвао.“

Лѣкарь поће да иде, а малый Ioца рече му: „хоћешо ли се и ти сеа данасъ съ тобомъ возити, као што си казао?“ „Да како,“ рече лѣкарь, „малый мой другару, и ја сам готово заборавио, родителя ваше замолити да вамъ допусте. После подне ја ћу доћи овде съ мои коли, па ако драгиих вашихъ родителъма ніе што противно съ Ioцомъ и Павлиомъ на дело — дело место чакъ тамо преко поља возаћу се.“ Родителъ то одобре а лѣкарь, желећи да се опетъ одмахъ виде, оде.

Мирко као што је дио речь, нађе се ioшт пре два сата после подне у предньой соби предсѣдателевой. Кодъ њ изби два пусте га у другу са многимъ прозорима добро осветлѣну собу, у коioй на дугачкомъ едномъ астлу читаше редъ художествени сатова изъ разни земаля и времена била је, одъ коихъ су многи, што ій имаоць ніе мого сваком сатцію ни дати у руке, у печекъ сасвимъ биле покварени, а у печекъ поправне само нужне су биле. „Ево вамъ,“ рече предсѣдатель, „да видите ствари, какве нисте се надали видити у сезу ованковом као што је наше. Я вамъ данасъ особитый знакъ мога повереня даемъ према вашой вештини, вашой способности и поуздаиомъ повѣнію, кое ондѣ на овомъ астлу нису само моје найзборяније и найскупоценије редкости, него и такова блиница, коихъ ирло тегобно лечене само совршеномъ художнику вештине; за каквогъ васъ држимъ, повереня желіо бы. Гдикое ово сокровиште и сам сасвимъ чудними начиномъ, нечувеномъ срећомъ придобіо. Видите онде поредъ овогъ сасвимъ простогъ сата, кои је цара Максимилиана I. было, онай прекрасный леный сатъ, кога је царъ Карлъ V. имао. Начињенъ је у Мадриту 1551. године, и поредъ све свое сполашнѣ лепоте преда колико и' овай, у исто време сграђеный изъ Нирнберга, кога је као што је подписано некій Петаръ Имхоєъ у години 1550. или сам начинио или начинити га дао. Овай онде енглезій, кои је, немогу баш за иначио казати, спанећу собу кральице Елисавете красіо, поредъ све нѣгове незграпности, кои неда погодити да је у кральице было, милій ми је него овай невкусне величине изъ Париза, кога је имао Людвикъ XIII., єръ овогъ последнѣгъ у-путрашньость сама је кральа.“ Тако је поброно предсѣдатель некадашнѣ притежателя ioшт многихъ своихъ сатова, па онда дода: „Немогу вамъ тако одмахъ разалагати на што је мени збиръ толикихъ сатова одъ високодостоинственя лица и знатни мужева. Не поноса ради, или што сам радъ приграбити повѣстне знаменитости, него само зато сам сибрао одъ части са великимъ трошкомъ таке редкости, што се са пуним правомъ сме предпоставити, да су краљеви и цареви найболѣ послове своихъ земаля себи прибављали, и да је књижевнихъ, кои је значенѣ времена познавао, такове сатове набавило, на коихъ точанъ, поуздань ходъ мого се осломити. Овай на прилику сатъ, кога је чувенный Лайбницъ дуго време имао, док и умрло ніе, и овай другій, кои је великомъ енглезкомъ министру Шатаму принадлежао, тако су поуздани послови, да се и сидъ ioшт у точности са добрим премећеницомъ новѣзъ после могу нѣрити; притажатеља њини биши су мужеви точне: нротивъ Карлъ XII изъ Шведске тешко је мого бити тако точанъ човекъ, єръ овай златный сатъ, кога је по дугой имању са њиме послуги, после жестоке неке биткe, храбромъ єдномъ подпоручику на поклонъ дао, есте єдно найнеопходніе дѣло мога збиpa. Данасъ нете покушати вашу вештину, одъ кое сте ми котрсъ онако знатну пробу учинили, на овомъ ноже бити найдревнінъ послу њгове врсте, кои је остао одъ знатногъ племића Леонарда Валтера изъ Нирнберга. Истомъ пре неколико година купіо сам га, и никадъ ioшт ніе ходіо, єръ писамъ се могао рѣшити, да обичногъ сатцію као лѣкара те заустављене справе, употребимъ.“

Мирко почне одмахъ сатъ разклапати, а предсѣдатель је съ књигомъ о художеству сатційскомъ у руци врло пазльиво гледао, а онако је часъ по — часъ погледао у сатъ о зиду висећій. „Оставѣте сад то,“ рече онъ майстору бишъ у овай махъ, у кои је сказалька наступила на четвртый сатъ. „Немойте дазѣ одъ четири сата так посао радити, єръ је свѣтлость већъ слабія, па бы се очи више око тако сићашногъ посла морле уморити, и због тогъ бы погрешити могли руковиъ, тако, да се небы дако лако поправити. „Разумемъ се и,“ придода учтиво смешећи се, „у смотрењу вашегъ художества у умереномъ служењу са очима и рукама. Никаконъ сатцію, кои је одъ 40 година старіи, небы болій сатъ мой кои повѣрио, єръ после тн година око човечіе изгуби ону оштрину, рука ону поуздиость, кои су у послованя те врсте

нуждни; а и недамъ я никадъ, да ми се са умореним очима и уздрктаном руком посао овај рада, кои бы ми неизкпаћену штету нанео, кадъ бы се покваріо. Правомъ майстору наплатимъ я и оне сате у кое се одмара, као и оне у кое є радіо. Сутра у осамъ сатій молимъ да ваше посао наставите." Съ тимъ се предсѣдатель, пакн необично пріятнимъ начиномъ опрости съ човекомъ, кои є за тако кратко време нѣго повереньѣ и, колико се може, такође нѣгову наклоность придобіо.

И лѣкарь є управо онда съ обоє деце у собу дошо кн Іованки, кадъ се Марко милой своіой болестници пратіо. Овој се данасъ целый данъ, особито после подне, тако было разгалило, да се помоћу добре бабе Марте могла обући и на столицу сести. „Неће ли то врло рано быти? умыта брижльивый супругъ. „Уздамъ се ніе," рече лѣкарь окренувши се Марти, молећи є да децу іошть мало у градини заправа. „Я самъ се," рече онъ, пошто є Марта отишла съ децомъ, „на найпріятніи начинъ съ вашомъ децомъ забавлао, а имено съ малимъ Іоцомъ, кои є оразуміо, и одъ кога самъ више дознао него што мы мислите. Како є то да ваша деца, имено мала Павлія, енглезки говори, а родителн су имъ, као што морамъ мислити, Немци?" — Марко гледећи да се изкобеля изъ запаре у коіой се нашо, истини приличеће рече: „Дуго време живећи съ Енглезима найвише сво енглезки изнеђу себе говорили, а сирота мала Павлія морала є, догодь іой є мати тежко боловала, неги єдне почитана достоіне, пошт ене Енглезкиње остављена быти, кои я и узнуть до скора съ нама была; зато су почела деца истомъ овде немачки говорити учити." — „А зарь є," упыта лѣкарь далѣ, „тамо мила майка и супруга езикъ своє постойбине и своє младости тако заборавила, да и са вернимъ пріятелѣмъ нѣногъ отца страннмъ езикомъ мора говорити? Мислите вы," тако придода онн болестница у шальивомъ смешеню окренувши се ньой, „да око старогъ лѣкара ніе доста оштро, да по лику истина садъ бледо изгледаюћу Іованку, удату Марковићъ, любезну, смерну Ћерку Правдићеву познату може? Одмахъ прво нече како самъ васъ видіо, іошть више пакъ одъ ове изутра омишлио самъ и то што ни се детиньимъ повереннмъ причаћемъ вашегъ малогъ обистинало. Мени се можете слободно показати: укемъ и туђе тайне и као лѣкарь и као христиньинъ тако верно као и духовникъ сачувати, и знать и узроке изъ коіи хоћете непознати овде да остане те, и свршено га одобравань. Я самъ долуше као што се и сами можете опомнути, само єдну годнну дана съ вашимъ покойнимъ родительма овде у месту быо; али самъ ій усрдно любіо као найрођенів пріятелъ. Позната ми є сва неправда кои є вашегъ отцу учињена; и колико узмогу потрудићу се да нешто на болъ обрнемъ, што су други были на зло окренули."

Іованки є врло мило было: старый пріятель нѣногъ отца цело є повереньѣ нѣно придобіо. „То є," ако они рече, „найбольій благословъ кога добри родительи деци своіой оставити могу, да ньови спомень, повереньѣ и любавь, такове пріятелѣ стече, какавъ сте намъ постали вы, као што чувствуемъ. Я самъ овде дошла не што друго да тражимъ, него да ми се мало поврати здравлѣ, кое по савету быстроумногъ лекара у Америки, одъ воздуха моє постойбине очекивати могу. Мы смо съ почетка мислили да се у предѣлу око Майне или Райне могъ лечења ради бавимо; но, кадъ самъ већъ тако близу дошла до моє постойбине, писань се могла уздржати, да по видимъ мило и незаборавѣно место могъ роћења, а-ко и мораиъ удинсати на исправде кое су учињене; и мой сладкій, верный мужъ желъи є моіой попустіо."

„То што є васъ вукло да овамо доћете," рече лѣкарь, „ніе было по наредби людской и по човечіой наклоности само, невидена рука самогъ Бога довела є васъ и ваше овамо, на добро више него єдне човечіе душе. Послушайте сано да вамъ я кажемъ шта є одъ неколико часова моя срце тако радостнимъ надеждама побудило. У стаиио моє бѣдне умомъ болестнице данасъ, после тричасногъ посѣштенія ваше деце, наступила є измена, кои ни не удаљеноиъ, него скороиъ оздравлѣню нѣне болне памети надати се дае. Кадъ су се деца испредъ нѣни очію уклонила, у необичномъ миру рече служкинъи: „Лѣкарь є пошт ењ човекъ, онъ ће ньи опетъ овамо довести." Оде съ доктата и изъ градине непитаюћи за лутку, поздрави се съ нужень, кадъ се овай сь ньомъ срео, нелютећи се ни мало на нѣга, као што є обично у своъъ неповольномъ стаиио чинила; руковала се съ ньиме, па миру є ручала у себи, и кадъ самъ я отишао да є походимъ, позваде ме; рекла ми є неколико речій, кое су сасвимъ памет чињле се, но опетъ су са заносомъ и лудованѣмъ быле изнешане. Као што самъ у пролазку садъ одъ нѣне служкинѣ єдне чуо, истокъ после єдногъ сата како самъ є видіо, потражила є лутку и као обично почела се съ овомъ играти."

„У дѣлу, држимъ да ће се нѣнъ болный умъ по момъ човечіемъ разсуђеню несравнимо лакше излечити, него умъ нѣногъ човека, кога є будалаштина, а та є страстна нѣгова љубавь къ сатовима, са окренутимъ и скаменѣнимъ срцемъ свезана, кои се само божинмъ чудоиъ може уништити. Но опетъ: Богъ све може учинити, и доста се пута видило мени, кои тогъ човека точніе познаемъ, готово болѣ него га нко другій зна, као да ніе сасвимъ неприступанъ къ побуђеню милости онога, кои не жели смрти грешника, него да се овай поправи и живи."

(Продужеће сліедеће.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Зима е ту. Зима се претворила у снегъ, воде у ледъ, и задни петровданъ нам нијесу неприятно изненадила. Ми смо се, ваистину, надали великој суровој зими, која ће свакако, ако не сада, а оно у јануару, ипак доћи. Ми смо се надали, да ће нам зима, која ће бити, бар за неко време, дати прилику, да се мало одморимо, да се мало одахнемо, да се мало и ми, као и остали, забавимо. Ми смо се надали, да ће нам зима, која ће бити, бар за неко време, дати прилику, да се мало одморимо, да се мало одахнемо, да се мало и ми, као и остали, забавимо. Ми смо се надали, да ће нам зима, која ће бити, бар за неко време, дати прилику, да се мало одморимо, да се мало одахнемо, да се мало и ми, као и остали, забавимо. Ми смо се надали, да ће нам зима, која ће бити, бар за неко време, дати прилику, да се мало одморимо, да се мало одахнемо, да се мало и ми, као и остали, забавимо.

(Француз и Енглез). Пре неког времена изашли су се један француски списатељ и један отмени Енглез, који су међу собом у добром отношењу живили, у Петрограду. Енглезъ наведе ће разговоръ на то, да о преимућствима земаља свога говоре, а Французъ потврђиваше, да су Француски пашетници и отпоручници од Енглеза. Енглезъ кажи ће томе противорѣчу управо, нити ће то признавати, хтео. Француз, ће имао дневник свој, у кој ће он све оно, што ће кога дана видио или чуо, уводио. Сутра дан, после тога разговора дође један отмени Руссъ къ Француз и рекне му: „Вы водите дневникъ о томе, што чујете и видите; и то правителство наше веома радо. Я вамъ препоручи, биште ви један тај вамъ дневникъ у ватру, јамче се великих непријатностиа изложите; да, ви можете лако сасвим пропашо и у Сибирію одвешени бити.“ Француз се мести баци пепре своје на ватру, као ій за пасвагла прождере. Предъ неке посѣти га један пријатељ Енглезъ, коме он један преповеди, што му се догодило, и прича, да га ако чуни тај стра, да недобровољан путъ у Сибирію предузети неузмора. Енглезъ одговора подсмешно: „Его сад самый врло исно видити можете разлику између Енглеза и Француза. Да се ће то Енглезу може догодити, онъ би набрже размислио, да ли то угрожавање нама места или нема; па сваки начинъ не би онъ дневникъ свој съ места на ватру бацио . . . Я сам послао тога господина Русса къ нама, да се осведочитъ, како ће се у томъ случаю владати и да нам непресобрано доказателство о разлици између два народа дадемъ . . . Мој дневникъ ніе сжегао, и садрзи доказъ извесне о овоме догађају.“

Одговетка: „Београдъ“.

Спомињемо, да нашле и
сваштице сопства.

ОГЛАСЪ.

Само уводимо сваког, да потра
ва овог огласа.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ доседа по увереноно найгласовитій Лѣкара у Бечу и Градцу за чуло добар показао, а нисо противъ

кашља, грипе, кіянице, промуклогъ гласа, вратобол'ѣ и грудобол'ѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказаю, да немогу да буду безъ њега и да само њиме њихово благодарити, што нам с одпашна боля и што могу мирно спавати; због благотворнога дѣйства овай се сокъ найбол'ѣ препоручује као малой деци, тако и найстарійих лицима; укусъ му е врло пріятанъ.

Стаклешета су стейрскогъ билькогъ сока бела, горе дугуласта и са найлѣпшимъ пицима, на коима пако и на стаклешету пише: „Апотека код елена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е једногъ стаклешета 50 кр. ср.; ипак од два стаклешета немогу се слати. Што се пошиљке и поштне 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургхайнеръ, апатекаръ код „елена“ у Градцу, и добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трешнића.

Одговорный издатель: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатномъ І. К. Сопрова.

Број 36. У Земуну 17. Новембра 1856. Година I

Овай листъ излази сваке Суботе и цена му е на годину 4 форинта, на пол године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштовска такса износи на 6 месеци 30 гр. ср. Прекумеранти се може у Аустрія код свако доште или позвати њима сиужитеља или управо код издавателя у главнимъ местима, а у Кнежевини Србіи у главной книжари Ветхаара Валожића у Београду. За осталє плаћа се за ред 3 кр. ср.

Амалія.

(Продужетъ.)

— Његова свѣтлость жели съ вама говорити, рекне Фридриху секретаръ.

Секретаръ га одведе Херцогу, кои сѣдаше у углу код оџака. Херцогъ, кои е іошъ напредъ добро о Фридриху извештенъ, врло благословно прійми његове изразе. У часу му се разговоръ оними. Фридрихъ благодарећи му на милости почне саобштавати свое примѣтбе односително на свою службу. Разговоръ постане одушевленїй, Херцогъ одобраваше његова мишленя, показујући свое мисли, кое се Фридрихъ одма старао разяснити и разграната, стараюћи се доказати, како су основане и проницателне, — приводећи и примере, гди е нужно было приведенъ ова . . Наздануть Херцогъ прекине реч.

— Но, барове, дакле вы већъ двадесетъ година одправляте дужность Инспектора?

— Ваша свѣтлость, одговори Фридрихъ смешећи се и учтиво поклонивши се: опростите, я текъ сегя имамъ двадесетъ и две године.

Херцогъ се осмеше и пѣсне га по рамену.

— Истина е тако, рекне онъ — и самъ се преварїо; него самъ вамъ и опетъ казао посве истинитый комплиментъ. Я самъ хтео казати да е требало да вы постанете Инспекторъ іошъ пре двадесетъ година . . . . онда бы све ишло болѣ.

Ову фразу, кою Херцогъ ясно изрече чуше сви и зато она произведе силно осећанѣ. Сви очи управе на Фридриха.

— Но, продуживаше Херцогъ, свашта има свое време; имаћемо се кадъ и о томе разговарати. А за садъ продужите игру я нећу да лишимъ собранїе такогъ играча.

Фридрихъ оде и седне за астал.

— Е, Лудолфе, рекне Херцогъ Лудолфу после єдногъ минуте: — овде я видимъ само єдногъ играча, кои бы се съ тобомъ могъ мерити — то е Фридрихъ Найбержкій. Сразите се съ њиме.

Лудолфъ разуме заповесть, и съ важнимъ изгледомъ, кои га никадъ није изневеравао, седне за астал спрамъ Фридриха. Како га угледа младый баронъ сраче му силно закуца при помислу о овомъ, што е требао учинити; но то осећанѣ трајне само за єданъ минутъ. Онъ се у часу охрабри. Кадъ Лудолфъ седне, Фридрихъ се подигне.

— Да нећете самномъ да играте, рекне онъ бацивши презрителный погледъ на њега?! —

— Ову да.

— Шта, я съ вама да играмъ! рекне Фридрихъ одупирући се на столицу.

Ове речи и она движенія нису изишцала изъ очију Херцогови. Онъ, чинило се, бијаше врло зачуђенъ и хотраше издалека на оба противника. Лудолъ мешаше карте; онъ ій пружи Фридриху.

— Я нећу съ вама да играмъ, рекне Фридрихъ разгуривши карте по астлу.

Гледаоци сви поћуташе, као одъ електрическога удара.

— Шта? како? вы нећете да играте? брбљаше Лудолъ.

— Нећу, повтори Фридрихъ

— Я немогу да васъ гледамъ. Есте л' чули? салон'те ни се изпредъ очію! идите одъ овога астала!

— Барове! повиче Херцогъ. — Кадъ я небы было овде! . . .

— Ей до Бога мени, рекне Фридрихъ: — онъ не примора да и то заборавимъ . . . И у часу оде къ Херцогу, кои непрестано гледаше на сцену.

— Ваша свѣтлость, рекне онъ, клекнувши на єдно колено: опростите, што самъ се тако заборавіо у вашемъ присуствію . . . Но єсамъ ли се мог'о надати, да ће се овай невалалацъ усудити . . . .

— Невалалацъ? барове, прекине ну реч живо Херцогъ. — Фридрихъ устане и продужи:

— Да, како ћу и како могу другчіе, Ваша свѣтлость, я назвати човека, кои є судомъ жигосанъ*), и у кога стои и данъ данашньи на рамену неизгладимый знакъ нѣговогъ безчестія.

Херцогъ се трже.

— Барове, шта вы говорите?

— Говоримъ то што се врло лако верозати може. Лудолъ подиже у несвесть.

— Изнесите га, рекне Херцогъ дрхћућимъ гласомъ. — Луштайне! дода онъ обрнувъ се секретару: — испратите га, па се одма овамо вратите. Госпоцинъ, вечерна є забава свршена. Вы господинъ совѣтниче, дођите уютру къ мени . . . Видит ћу можеј' вамъ се опростити.

Онъ учини простителный знакъ Фридриху. И овай гордо проће, крозъ разкланяћу ну се гомилу, седне на каруце и оде управо у гостіоницу.

Херцогъ 'одаше тако и амо по сали съ необичномъ за нѣга живости; Фридрихъ сташе, очекујући да Нѣгова свѣтлость поведе са њиме реч; секретаръ држаше у рукама неке артіе.

— Невероятно! невероятно! говораше Херцогъ, да ме тако грдно превари! — И я самъ имао найвеће повереће у томе човеку! . . . Тако дакле то є зацело пресуда судейска, Луштайне?

— Ово є подлинный документъ, изданый секретаромъ парижкогъ парламента. Преступникъ є осуђенъ было на десетогодишнюе робію, на галерама . . .

*) Преступнике у подобаних родовима преступленія у Француској по осуђењу житогу, т. ј. у уздне мишћа на плећету и то є неизгладимый знакъ нѣговогъ преступленія. —

— Боже мой, Боже мой! и за какво преступленіе! за крађу, за граћење лажни банкій! . . . . И, будите, Гросенштайнъ га поставіо водъ мене! . . . Како то Гросенштайнъ ніе знао? Та я самъ већъ окруженъ самимъ незналицима и злочинцима! . . На кога ће се човекъ поуздати и ослонити.

Херцогъ непрестано брзо 'одаше по кабинету, но наседнутъ се заустави.

— А како сте вы, господинъ барове, добили и одъ куда one артіе? Съ каквомъ намеромъ? И оне су издане изъ парламента одавно, зашто ій вы нисте пре показали?

— Ваша Свѣтлость, я самъ одъ скора у служби. Пре неколико дана єли мени было могуће као човеку младомъ и непознатомъ приближити се вашой особи поради тако важногъ обзнанења. И при томъ єсамъ ли я могао знати да є човекъ удостоенъ повереня мога Господара, тай истый Лудолъ, кои . . . єсамъ ли могао я подозревати на њега непотребленіи га у лице? Надамъ се да ће ми Ваша свѣтлость дати за право; текъ што самъ га угледао, я писалъ чекао ни часа ни минута; и, рескиравши оно, што ми є видіе одъ свега на свету — вашу благонаклоность — писаће ни найвеће разминіао . . . . Я самъ поразіо лажова и олюштіо съ њега маску (личћ) подъ којомъ є онъ украо было вашу милость.

Херцогъ ћуташе читавъ минутъ.

— То є истина, господине барове, то є тако ясна истина да самъ я у намери васъ савршено оправдати . . . Ово є ипак саблазнь . . . Но я нећу више о томъ да говорим: еръ сте ми вы напредъ одговорили. Вы сте, Господине барове, мени указали услугу, и то праву услугу . . но та є услуга страховита, и вы сте є страховито указали . . .

Херцогъ корачи неколико пута, па се опетъ заустави.

— У осталомъ, будите уверени, я нећу заборавити ову услугу. Я самъ већъ самъ видіо съ каквомъ сте ревношћу вы предузели ваша дѣла, и како ій добро разумете . . . Немойте благодарити; а вамъ одаемъ само заслужену справедльивость; и волимъ свагда да кажемъ што мислимъ. Услуга, кою сте вы мени указали сведочи како сте вы мени одани, па и ако є у жару младости она указана съ непріятномъ брзиномъ, опетъ зато и се на васъ немогу срдити . . . Съ Богомъ, господине Барове, кадъ я узхтемъ говорити съ вама звао ћу васъ преко Луштайна.

Онъ му пружи руку; Фридрихъ клекне на єдно колено, учини полюби руку Херцога и изиће.

Кадъ онъ силазаше низъ мале степене, младо неко служе, кое є єдинако нѣга очекивало заустави га.

— Господинъ баронъ умолява се, да довече у девети сатій доће у Парку (башту) рекне му онъ.

— Добро! А ко га зове?

— Дама єдна, кои жели проговорити неколико речій съ господинъ барономъ.

— Ніе ти заповедила да њено име кажешъ?

— Ніе.

— Добро. Кажи доћи ћу.

Онъ помисли да є тай састанакъ назначила была Маркграфиња, на кою є пропасть Лудолова страшно морала дѣйствовати. Онъ є съ почетка двоумio да

ли да иде, да л' да нейде. Падну му на паметъ совети непознатогъ своегъ друга и гостіонника па зато се боао какве преваре. Онъ се рѣши да иде но не самъ, и не безъ оружія, узевши къ тоне са собомъ Лудвика и ошшъ два друга. Зато отиде къ њима и позове ій къ себи на ручакъ. Кадъ се врати у гостіонницу нађе на себе управљену слѣдућу цедулю:

„Право, Фридриче! нема речій, конма бы те могъо похвалити.

„Я ти морамъ дати єданъ совет: незаборављай грофа Розенхајма. Совет ућемъ ти да му одкрієшъ твое положеніе кодъ двора и покушаванѣ Амаліе завести съ тобомъ интригу. Може онъ то дознати одъ другіи и твое ћутанѣ може се толковати съ рђаве стране, и то ће те убити предъ очима Констанціе. Говори съ грофомъ о свему одкровено, разуме се, немой о жени само говорити, — и ништи одъ њега совета. Онъ ти ништа рђаво неће советовати.

„Не свећи съ ума моя наставленія односителио на Амалію. Знай да имашъ посла са женомъ, т. е са створењемъ, кое е двадесетъ пута вештіе, витіе и опасніе одъ свію Лудолфа и Гросенштајна.

Твой другъ, „М. С. Р.“

Фридрихъ се пожури да испуни овай совѣтъ и оде грофу Розенхајму.

— А, здравствуйте сокрушителю гиганта, усмрителю чудовишта! . . Каква чуда и покоре вы починисте . . . Садъ се само о нама говори . . . Сигурно се зато и недате видити.

— Та ніе то зато, што я небы желіо къ вама доћи но . . .

— Да, да, величіе, почести, дворъ . . . Знамъ знамъ. Констанція чакъ потврђиваше да е и Маркграфица одъ части у томъ крива, што насъ нема за толико къ нама.

— Грофице, можете л' вы то рећи, или и помислити.

— А зашто не?

— Како зашто? зато, што е то измеђаванѣ право над-а-мномъ, я друго надъ Маркграфицомъ, коя приличи да ми буде мати, но по несрећи, нема свойства нужни зато, да бы я мого подрављивати къ њеной синовню любавъ и почитанѣ.

— Овай разговоръ помири ово двое млади. Констанція после єдногъ минута оде изъ трпезаріе, и Фридрихъ полузе се тимъ случаемъ да одкрије Розенхајму своя одношеня къ Амаліи.

— Но, любезный мой у каквамъ срећномъ предћлъ вы упадосте! Какавъ е то пакленій вавилонъ! вы имитете одъ мене совета, но вы сте досадъ плавали съ таковимъ искуствомъ и тако срећно, да, по моћ мићнію вы можете и безъ мога совета благополучно проћи преко све те клизавице. Советуемъ вамъ да покажете Амаліи, да пріймате њена условія. Принудите е да васъ позове у свое дворске собе; окопментирайте е да бы е счепали у свое руке и конечно разрушили свезу, коя иде на вашу пропасть. Кадъ изиштете тай састанакъ, онда ми кажите: онда ћемо видити шта ћемо радити.

Констанція уће, и разговоръ пређе на друге ствари. Кадъ се Фридрихъ врати у гостіонницу, штуденти га исчекиваху. Онъ оде на састанакъ.

Дошавши у парку (башту) и прошетавши се єданпутъ по њой онъ угледа подалеко каруце Маркграфице. Тадъ и онъ извће изъ шитова и замоли дружтво да га не губи изъ очію. Амалія биаше дошла само са собномъ служавкомъ.

Фридрихъ видећи Амалію приближујући се къ њему, пливаше у задовольству. Ова жена биаше занета врло лепа. Граціозный ходъ благородство става совршенство нѣжности придаваху ій неупоречну прелесть. Она е строшила свакій способъ вештине и тоалета. У суварачку у парки чињаше се као какво плћнивајуће привиђанѣ. Фридрихъ садъ поча ову справедљивость совета непознатогъ своегъ друга: Амалія е опасніа одъ Лудолфа. Као другомъ амајліомъ онъ се заклони одъ њене чароліе, споменомъ о Констанціи.

Приближивши се къ Фридриху, кои стаіше као увовани ћутећи, она се заустави у перемштелности и страху.

— Есте л' вы то, Господинъ Бароне? рекне она дрктућимъ гласомъ.

— Я самъ, Госпо, одговори Фридрихъ.

— Я самъ васъ очекивао.

Спокоинъ и рѣшителанъ тонъ младогъ човека по видимомъ чињаше претежко упечатлѣнѣ на Маркграфицу. Она ћуташе.

— Да!. . . я самъ васъ молила да дођете . . . И кадъ я приспео часъ да пођемъ на тай састанакъ, кои самъ сама желила . . . я самъ двоумила . . . я самъ била готова . . . Боже мой! шта ћете вы о мени помислити? . . .

Она се наново заустави. У њенъ гласъ биаше нешто тако сладостно умешано, да Фридрихъ незнађаше шта да одговори.

— Я несумњамъ, продужаваше она, да су вамъ много зла о мени казивали . . . у мене є силсетъ непријателя . . . А и како да ій немамъ . . . Може бити они су и васъ већъ врбовали . . . Међутимъ я дркћемъ одъ вашегъ уваженя и ваше дрџаве . . . По како самъ се могла оправдати? како самъ васъ могла видити и проговорити съ вама безъ принуђења, безъ незгодни и рђавы следока? Само є єдно средство было; благодарићъ вамъ, што сте га пріймили; ова є благопиклоность за мене срећно предзнаменованѣ, и вы сами видите, какна є силна моя жеља видити изъ тога, што самъ се решила на овай састанакъ.

Слушаћи ове слатке рѣчи, гледаћи ове пламене страстне очи трудно биаше неподлећи обману. Фридрихъ се тргне єдномъ корак натрагъ да прибере духъ себи.

— Како то? продужаваше она, заръ вы нећете ни да ми одговорите?

— Я немамъ шта, Амалія. Я мислимъ да се вы варате . . . то е безполезно што говорите.

— Безполезно? Я васъ нерозумемъ.

— Я ћу вамъ обяснити живо, рекне Фридрихъ, узевши є за руку. — Я самъ мисліо да вы мене болћ познасте . . . Нећемо губити ово драгоцћно време. Амалія! шта сте вы хтели, кадъ сте ме звали на овай састанакъ.

— Фридрихъ! рекне она загушујућимъ се гласомъ, са страхомъ стараюћи се отргнути руку одъ њега.

— Да, тако е, и сам Фридрихъ, и вы сте Амалія. Я знамъ съ кимъ говорихъ и шта оћу . . . Вы знате шта я могу учинити и шта могу желити?

— Не, не! одговори она: — я незнамъ, и . . .

— Оно дакле я ћу вамъ казати, живо ioй пресечо речь младый човекъ, притезнюћи е къ себи. — Знате л' вы шта сам съ Лудолфомъ учинио?

— Знамъ.

— Мислите л' вы да я сокрушивши онога противника ваше ништа немогу учинити?

— Како то? Фридриче! Фридриче! Безъ сумње вы неможете . . . я неувиђахъ . . .

— Довольно! Напово ioй онъ прекине речь крепко притиснувши е къ себи и показующи ioй златный, прстенъ, кои му е незнающъ предао: — есте ли видили вы овай прстенъ?

Маркграфица съ неописанимъ ужасомъ. — Фридриче! Фридриче! одкуда вамъ онъ? како сте га добили? . . . како? . . вы! . . .

— Седь е доста! Седь, Амалія, вы знате шта я могу учинити . . . Знате ли шта оћу?

— Ахъ, Боже мой, одкуда да знамъ? . . како да мислимъ? . . Я . . . О, Фридриче! какавъ сте вы човекъ?

— Слушайте, Амалія; я оћу да вы будете моя; да вы немате друге волѣ осимъ моѣ! Я оћу да се вы мени савршено предате; иначе ћу я васъ безъ свакога сажалења за извекъ погубити!

— Фридриче!

— Никаквогъ околишења, никаквы безполезни хитростій нећу я, я вамъ рекохъ и то е све! Я оћу залогу, кои ви може осигурати ваше повиновеніе, вашу скромность . . . вашу преданость . . . Амалія! мы ћемо подписати нашъ свазный договоръ у нашой собы у двору! . . Дайте ми ключъ, кои е био у рукама Лудолса.

— Фридриче сажалите се над-а-мномъ! . . . Помислите . . .

— Я ништа не мислимъ; или мисте вы дошли овамо да мене преварите? да заключите уговоръ на свою позву и онда да ми предате свезани и ногу и руку своимъ єдноисленицима? Не, не, онде, као и свуда я сам побѣдитель, и непрійамъ условія, — я заповедамъ! Састанакъ у вашемъ будуару у глухо доба . . . и ключъ Лудолсовъ!

Амалія за читавъ минутъ немогаше ни речице проговорити.

— Ключъ! дайте ми ключъ!

Заповедаюћій жестъ знакъ младогъ човека савршено побѣди Маркграфицу.

— Фридриче! повиче она: — мой благородный мой сиѣлый Фридриче! Боже мой, како си детъ! . . Ево га узми!

— Кадъ?

— Кадъ оћешъ.

— Херцогъ ће сутра да иде у ловъ. Я ћу быти кодъ тебе у поноћи.

— Но, яко ме Херцогъ позове да идемъ съ њиме?

— Ты се учини болестна.

— Но . . .

— Я то оћу.

— Ты си тиранъ, рекне она: — но я ти седъ све праштамъ.

И она га загрли рукама око врата. Фридрихъ се 'итро изтргне изъ њеногъ наручја.

— До сутра. . . . у но' ноћи, И онъ се брзимъ корацима удали; Маркграфица ће своме читову.

— А, рекне Лудвикъ слешећи се, кадъ се Фридрихъ врати дружини: — Тако, то е старый пріятель твогъ отца . . . ха, ха; мы видо сно, како онъ изиђе изъ шумара и седе на каруце . . . ето шта значи быти ленъ.

Фридрихъ не быше при себи.

— Съ Богомъ, дружино моя, рекне онъ: — я ћу да сврагнимъ нало къ граду Розенхайму.

Гросеншатайнъ съ нестрпљећемъ одаше тамо амо по кабинету. Онъ быше неспокоанъ, и очи његове по кадъ и кадъ изпаћаху свирѣпо изражаванѣ. Скитраюћи на токъ мыслій онъ часъ ускораваше часъ орећаваше кораке.

— Лудолъ затворенъ! говораше онъ: — затворенъ у тамницу! . . Шта ће быти, яко онъ седъ све одкрије? . . . Истина онъ нема никакве згоде да мене окриви и упропасти . . . Но овай Фридрихъ, оно е правый зачећенный ђаво! Ко е онъ? Одъ куда е? и како е онъ то дознао?

У тай ма' зачу се лагано куцанѣ у врата кабинета. Баронъ отвори: ђе слуга. Оно быше овай истый слуга, кои е Фридриха колю да дође на састанакъ Маркграфици.

— А, то си ты, Франце! шта е мой любезный?

— Ништа, Господине Бароне. я сам позвао Пайберга на састанакъ, кои му е Маркграфица назначила, но она исчезе исче съ собомъ узети.

— Е, ђаво га носіо.

— Онда се я пустимъ трчати за читовомъ и досиемъ у врехе. Я сам видіо, како Маркграфица заће за шумаръ и како е тамо среће Пайберга. Они се позадуго разговараше и на разстанку загрлише се.

— Па онда?

— Па онда седоше сваки у свое каруце, и Маркграфица се врати у двор сама; ваше ништа незнамъ.

— Добро!

Гросеншатайнъ одс асталу на кохъ пиће, паише неколико речій на парчету артіе и преда цедую слуги.

— Иди съ тимъ цедулюмъ у касу Райнхарда и доћи овамо довече.

— Благодарямъ ваше превосходителство.

Слуга отиде.

(Продужиће се.)

Погледъ на нашъ књижевный и душевный животъ.

Кадъ самъ у намереню кою речъ о стању нашегъ књижества проговорити, морамъ ићитъ напредъ примѣтити, да свакогъ искреногъ родољюбца жалость срдце обузета нора, кадъ погледи, каква крайна немарность, какво мртвило обузело е наше књижевно поль. Метимо руку на срце, на искрено исповѣдимо: да се ни найманьй напредакъ не показуе у књижестку нашемъ, и не само да се не напредуе, него да е и она досадашня тињаюа искра нашегъ књижевногъ живота потавнила. — Мы данае нко болуемо, мы болуемо одъ тако описне унутрашнй болести коя е до сами жилама допрла. Немарность, крайна немарность за све оно што се србскимъ назива, узроковъ е найгласнйи овой болести, коя е нама обиладала. Гди е лепо оно Доситеово доба, гди су се родолюбци надметали, кои ће пре набавити и̑звоне басне, и ово е као некій скупоцѣнный адѣваръ сматрао? Сюда се примѣтити могао внсперенный новостъ народный, кога е подизао и подравньао лепый полетъ разнитки књижевногъ, свакій се за найсрећнйегъ држао са Анахарзисомъ србскимъ упознати се. Гди е Раичево, Соларићево, Стойковићево, Теразићево доба, гди ли е красно доба Давидовићево, гди се србски списатеља и родолюбци као пчеле пуни ревности и любови жарке за ползу драгогъ рода своѓъ скупляше у Бечу, у престолноме граду. Тамо е што стремило, ту се као око магнше свое на поле лепо развијоће се литературе наше састанше испрени умова и лепи дарови родољюбна србскн: ту житроносный нѣвацъ нашъ подиже испреноњъ харфомъ своѓомъ дивногъ Светића са целимъ атомъ нѣвања србскин, ту ти е Берићъ Павле, ту Атанацковићъ, ту Љубибратићъ, ту е ревностный Вукъ делю нейданъ са Гершићемъ, Видаковићемъ и пр.? Гди е оно лепо доба, кадъ се славный Теклія Сава и као племићъ и као правый родолюбацъ на поле књижества нашегъ појави да брзе име и народность свою, кои себе и свое имање принесе на жертвеникъ просвете србске? и Павловићеву похвалну ревность и добру волю подпомагаше тадашнй родољюбци са свію страна и душевно и материялно тако, да смо са прочимъ ако башъ не успѣдъ ступали, а оно смо ипакъ знаке живостне младѣногъ развитка показивали. Аз шта да рекнемъ садъ? какавъ ће ићный спомень напредка књижевногъ, наше доба моћи показати? Я мислимъ: Идеалъ немарности и равнодушія како одъ стране списателя, тако ићитъ више одъ стране наши „Подпомагателя књижества". Садъ е оно време настало, да Србинъ неуздна србску књигу и новине у руке већъ држи француске и друге; садъ се већъ и у кућу унукли искључително страни езици, а матерни се заборавности предае, на и у самой сѣгри србскогъ развитка, у Србіи, увукла се као и у Влашкой нека претерана наклоность къ француском езику, и французскимъ обичаима. Кое у Паризу было, тай само може о воспитанію говорити, тай е способанъ за висока достоинства, онъ е Паризъ видіо, яки бы у нѣћењю Паризи сва мудрость, и у знању француског езика безъ икакви наука и темељнога знања сва способность за висока достоинства состоя се? — Престало е оно време, гди е висперенъй поносъ народный успаване духове будіо, а пробуђење све више на дѣлай подизао. Садъ се и одъ стране некій књижевника таково равнодушіе, такова немарность показуе, да само неко честолюбіе, или жедня за златомъ погдекогъ подстрекава да спромашный свой родъ мало ранонъ душевномъ заложи, нема они родолюбави понула за болно срдце, нема надметања ко ће се у любави спрому рода ревностнѣнъ показати! Тако е, зао се обичай, као нека епидемія (зараза) кроз све племените удове увукао и разпростредо по целомъ тѣлу живота народногъ. Време пролази, а обичай постас друга наравь; на одъ овогъ удногъ дрвета на туђинской земльи накалемићогъ, какавъ плано плодъ очекивати! — Зато е жалостно съ едне стране удну спротиву и немарность са свію страна у књижеству смотрити, а съ друге стране опетъ у веселимъ дружтвима, у игри и веселима поносите се са србствомъ. Читава смѣна вавилонска. Єдинъ спасенія душевно палази у овомъ, други у ономъ предмету. Єдни народность у скупляню старина, и древностима други удружтвана књижевнима и новѣстница и пр. тражи, аз' нико не миче се, нико не ради, сви руке скрстили, на пудрую, и све се чине да знаю, а бродъ народности наше све тоне дубљ и дубљ. Мы имамо Матицу Србску и то найстарію матицу књижевну, нећу спина славенскихъ дружтвана књижевнимъ, па какве знаке живота она показуе какавъ удный и чемерный животъ оно дружтво у средъ најарскогъ елемента има? Мы имамо више књижевника, кои су жарокъ родољюбія дисали; шта они раде за народъ садъ? Нашто се ослањамо? Желимо л' народность одржати, и зору просвете угледати, то се морамо о̑ве тмулости, о̑ве крайне немарности за обште благо опростити, морамо радити, да за другимъ народима ако нисмо срећни да успѣдъ ступамо у просвети, и оно нисмо тако далеко да не останемо! Радна ће насъ избавити. Свакій у своѓой струци некъ се болѣ поста хати. Основъ изображенія состои се у школама, добро организиране школе, у коима ће младежъ срце свое облагородити и душу лепимъ наукама обогатити, срећа е найвећа народна. Учитель некъ велико свое опредѣленіе добро свати, па некъ се срдцемъ и душомъ преда, да лепомъ своме позиву полупуно одговара, да младежній народъ тако воспита да добри, поштени и честити грађани буду, верни цару и народу своме, то се више одъ ньи. Учитель су народни школа садъ добро снабдѣвени у Войводству,

даке треба да сасвимъ трудове свое младежи, овой надежди рода будућой, посвете. Ars longa, vita brevis. Учитель треба да е и у школи и изванъ школе и дѣломъ и словомъ и животомъ пријатель младежи. А свештеникъ, какавъ нисперешњ познаъ изъ села чека! Онъ найвише упућенъ на нашъ сиромашный народъ нна, кадъ опредѣлењю своме свештеническомъ лепо одговара. Єдномъ речи, онъ е за нашъ народъ то, што е душа за тѣло. Свештеникъ нека се дипломирао брине, како у сваком призрењю да благодѣтелно на свой народъ дѣйствује. Младежъ при свечушилштама, кои е свагда на дику народа нашегъ међу свима инородницма превосходна была, треба као пчелица да сабира рану душевну, да лепимъ наукама срдце облагороди, и да све то на ползу и дражне и своја рода употребити може! Таковимъ начиномъ окићење онда и народность наша, онда ће васкреснути Доситеи и Рашки, онда ће рућна зора просвете лепу будућность и нама предсказати. Грци су пали были, ал' су свог основителѣ и Македонске и Римске славом преживили! Бацимо погледъ на друге изображе народе около насъ, узмимо примѣръ одъ њи како свакій у своіой струки за обште благо дѣйствује; нису ни други анђели, сва имаю, као и поседнии люди, тако и цѣли народи погрешке своје, али међусобна подпора све у целости одржава. Шта Іованъ изгуби то Павле добіе, ал' кодъ Срба не звони тако, него што Іованъ изгуби то долази Готлибу или Мойсею. Мана непада садъ съ неба, него кои ради тай слади. Треба свакій да се посла своіга свойскій логи, па кадъ види да му лепо свако предпріятіе напредује, имаће заиста чувство и за обште благо народа свога; ако намъ нам нележи ни найманѣ народность на срдцу, него е себичность обладала худимъ чувствима онда оставимо ствари нека намъ тако стоє, немислимо о общтой ползи напредку, нечитаймо србске књиге, кадъ имамо толико други страни, будимо родољюбци само при веселимъ друштвима, речима а не дѣломъ, нашъ ће после петдесетъ година нови Діогенъ на беломъ дану са свећњакомъ у руци србскогъ књижевника бадава међу Србима тражити! —

Родољубъ.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. У прошастомъ листу явили смо, да е кодъ насъ наступила зима, садъ имамо напоменути, да су всѣхъ и пароброви у кліово прибѣжишто одловили, да зимую. Како Дунавъ тако е и Тиса пуна леда, а ноче за Сегединъ одпловећій параброда „Галатея“ норште се после недовано свтій овамо у Земунъ вратити. Они прерана зима осимъ други неволи е и ту незгоду проузроновали, што е велика множина еспапа на ме то опредѣлена свога ніе се могло одправити на велику штету трговачкогъ света.

— Како смо чути могли, ніе се у прекшњемъ листу напоменућена екзекуција у Руми изврштла. Несрећнице тій одведени су за садъ у овай Сѣлъ, гди ће окружный судъ кривцу ніегову на ново изваидити и по закону поступати.

— Одъ некогъ времена престали смо были читателима нашима мѣстне вѣсти подавати. Ніе ни было шта важно нвити; но садъ долазе нам опетъ чешће гласови до ушію, кои су доста занимљиви да неможемо пропустити ій у Подунавски саобштити. Тако се ова два догодіо да одинъ нашъ сагрђанинъ оженіо сина. Девойку са стране довео, и лепо доченавши госте у своіой кући были су свати весели и достојбройни. По обичаю нашемъ трпало е весећъ подуго у кофи, и трпало бы по свой прилици ішитъ дуже, да ніе око поповѣ господарь кућне међу гостими нево шапталѣ и тражећ примѣтіо, чега су поводъ очекалио одъ кћга тавта хтели. Но сагрђанинъ нашъ нелена за шалу, са запоседнућенъ гласомъ вирекао желю свою, да му се одма каже, шта е се збило. Упашени гости неногаху одрећи се тога, и ове му, да е нлада изгубили одну карусаку. На то изаћстіе устане господарь одъ астала, оде обомъ вратима, заклопи ій и узме кључе къ себи. Затимъ изаћи звучећимъ гостима, да е карусаци одъ злата, сѣдозателно, да ніе пре ни одинъ гостъ изъ куће нѣгове изаћи докъ карусаца на видило не изиће; и да бы то што пре было, почео е окъ госте редомъ визитирати. Бадава су неки одъ њи протестирали, да то поступаніе господарово дира у њихову честь, да они кису лопови, и да треба знати, кога е окъ у свитове позвао, Сво бадава, у сагрђанина нашегъ рѣчнику нестоі рећ „честь“; честь су кодъ нѣга конци, и почемъ златна карусаца коштала, то е и она честь. Дакле окъ непрекидно тражаше честь свое свим, докъ ю неизћоше, али не кодъ гостію но у холнику, гди ю е млада изгубила. — Одъ чудноватогъ овогъ примѣра гостолюбіи може се човекъ научити, да нетреба само пазити на то, кога да зове у свитове, но и то, кодъ кога воли ићи.

Београдъ. Изшао е ови дана познатъ къ предлати за едну за насъ Србе врло важну књигу. Г. Милошъ Милићевићъ, чиновникъ књижеске канцеларіе, превео ће руснога взика знаменито дѣло Хилфердинга: „Писма о Исторіи Срби и Бугара“, и наићрвна ноту путемъ преплумерације валути. Мы смемо ноту књигу съ тимъ више препоручити, што е ню высокосл. правителство србско о своју трошку заволило печатити дати изъ чега се види да посве вижна быти мора. Цена е тенъ два цванцина. — Читали сте вальда и по новинскихъ возвицама, да е г. Тома Вучићъ Перишићъ опетъ величественый доказъ човекољубіи своіга ученіо, и то повлоюмъ 10,000 г., словомъ велимъ десетъ хилада дукатъ цесарскій на болницу вароши Београда. Кадъ се узме величина суме у призрењи, онда заиста вокломъ тай краљевскій поклонъ назвати можемо. Г. Вучићъ е себи съ дарома тимъ одинъ неувирый спомекъ подигао, кои ће и у найдалыній будућности дично сіяти, и то не само кодъ Срба и Београђана, но и кодъ другогъ света, кои ће живый свидоваштвій и трговачко отношеніе Београда са странама, у велисомъ броју овамо довести и кои ће таћоферъ одъ Вучићеве фундаціе у случаю болести велики и

зека назвати. — Ево дођоше њих неки и покаже, настаде време, кое и дугоћу узрокује, ту бы лепо театерь утолажати могао. Кадь бе нам то време присићи, готовимъ га видити! Нека ни у насъ више они смешљиви догађаи, кои и осимъ тетора врло лепе шале узрокую, као што се еданъ случай прошле године у време банкета онде Кире-а — енглезкогъ рейтераа — догодіо, кое ћу у кратко изложити: Г. Н. Н. бише залюбљивъ у еднуу одъ овогъ друштва особу, за коју съ њомъ болѣ у познанство ступити и любовь јой своју изказати, чимъ е сва могућа, и одъ свог страве тога ради у здању нашемъ женскогъ гостионика едно светло и многопоштоване весељѣ дао, да са лепомъ орнаментомъ призиву добіе, тайне се састати, како му занета срећа испадне, да га е она на врати собе своје дочекала. Но унутра ніе га пустили и садь господинъ сва средства употреби, да бы она съ нама у собу сопзволила уђи. Но бадава, денобна ніе хтела се показати. Онъ јой тадь и сатъ и претећ, што е нимо на рукама, показаи, да бы га само послушала. Она прими обларъ, али и опетъ ніе га послушала. У той нѣговой забуни ходникомъ директоръ друштва ходећи нађе на њихъ, и упита: „Шта е то, орайла, стоиш съ еданимъ господиномъ у помрачини, то ніе лепо.“ Она буташе. Директоръ недобишли никаквъ одговоръ, изведи изъ цепа машину и палодрашетомъ засветли. Но како га чудо обузме, кадь у место женске, пребучевогъ — паша свогъ позна. Господинъ нашанин се у заклопару, простакъ искао е обларъ натрагъ и претіо е свое оштећење полицайнимъ путемъ прибодити, ако му одма не врати. Плашъ изпаднаше се, да онъ за силу те створа ніе ни добіо, него га е онъ јошъ грдіо и любіо, само да ій прими, но кадь му е противно, дае му се натрагъ. — Изъ свега овогъ увидише се, да е овакова шала отимање учинила. (К.)

Нема! нема!! сирть ій узе лота.
На плочи њих перзина лара,
И бадава цвећемъ обасута
Кадь насъ више у средце недира.

Крстъ њих ките вечна чело главе;
Трошно тѣло подъ земљицомъ труне.
Вечно дѣла по свету се славе
На дарима покидане струне. —

Аї вѣ̀ъ нама іоште Светићъ жени;
Онъ насъ води у плавене двоне,
И Суботићъ, онай соко сивый,
Тай ги с' любій муза гласи оре.

Они снизе, они к' небу диву
Поезіе разплавлю жирокъ
К' срећи рода, они насъ подижу,
Любке даре, умилятнић гласомъ.

Хвала нама учитеља нашн!
Вы сте сунца поезіе дивну. —
Прик'те дарак одъ сынова наша
Златногъ дреса поезіе граду. — С. Ђ. П.

МОМ' ДРУГУ М. И. С.

Немай брате! србетау тиоме
Поезіе сгери зрачъ,
Нек' древнаћ вѣкъ престане,
Удали се тама, мракъ. — С. Ђ. П.

ЦВЕТАКЪ СРБСКЕ ОМЛАДИНЕ.

Стручнић цвеће што посади слога
И кодъ насъ се развіяти поче,
Нѣг' засади рука нашакъ Бога;
О! обдрж' га вышестићи Отче!

Да нам љубій одми непрецвета
Пунъ мирисе и райскога чара,
Нек' зепота поудини света
Нѣгови в чаровисній шара.

Нек' се диви омладини Срба
Сва Европа, и узвіа дуго
Лаврокъ вечнъ око србскогъ грба
Црна Горо! — Чуј!! Србіе друго. —

Аї вам' Нѣгошъ? Как' Мушицкій с' њиме?
Гроиће дире Поповића вие
Сербадзіе како вишегъ Симе?
Љубкогъ гласа Бранковога грла

Да заоре у Минерве храму,
Да нам кажу како пѣнат' треба.
Да разгоне облонъ, мракъ и таму
Поезіомъ, милимъ чедомъ неба. —

Кажу путе, којимъ ићи нам;
Баце искру у млађане груди,
Да се млада нога неосиша
И по мраку да дуго неблуди. —

СМЕСИЦЕ.

(Правдољубивость царя Николе). Адмиралъ Литке, ной е врло изображенъ и озбилянъ мужъ, познавше изъ тогъ времена и уважа велико поштеніе кодъ Русса, што е онъ воспитатель и учитель великогъ князя Константина био. Онъ е неодступный пратіочъ княженъ био, онъ е съ изузима нѣговимъ управлио, онъ е изображавао духъ нѣгогъ. Онъ е изогого пута дозазіо съ осимъ жестокимъ и силовитимъ младићемъ до озбилна несагласія, али е царь у таковимъ несагласіями, узекъ био на страни генерала и то у строгой озбилности. Ево занимљивогъ еднога доказателства из то: Еданпутъ, кадь е великій князь на лађи едной око Кронштадта тако ако плопіо, довиђе му се еданъ простъ матросъ тако, да га онъ узпрокосъ свима противпредставленіями за подофицира каименуе. Генералъ Литке извештенъ о старои оной жестоко укори великогъ князя резаши му и то, да е онъ кругъ дазовања своге преворачіо. Кадь се осимъ укорокъ нађе упрећесъ и изаси се съ претьокомъ, да ће онъ поспитателя своги цару тужити. Генералъ предвари у овоме учешка своги. Николай даде одма сама своге преда се дозвати, и почесь му укоръ генералонъ повтори придодя и то, да онъ укоръ тай съ тимъ више заслужуе, што е произведенный матросъ свучастіи нѣгова посве недостоинъ. Констаптинъ е слушао съ почетка укорителну придику отца своги спокойно, али наведендучъ изнѣе изъ стрпељивости своѣ и рече: „Како е то, я сама велики адмиралъ царства, па ди ми ни то право неприпада, да матроза еднога за подофицира произвести могу? Ако е дакле тако, то молимъ Ваше Величество, да мою оставку уважите.“ —

„Признамъ е“ одговори царъ расположено, и „разрешавамъ васъ отъ того званія, кое сте вы досади и тако тех титулярно притиснавали, а у исто време изјављавамъ се, да ћу вамъ и исто звање тенђ опет каквоно повратити, нађе иставлено до тановног свойства начелника једног доспете, кое ће подчињене ваше измерити и по заслугама ій награднти у стању быти.“

(Пріятельство усредъ непріятельства.) За време обсаде код Силистрије изкопају Русси отъ Арабъ-табіе тако далеко, колико се човекъ кметовъ бацити може, шанцъ одатъ и изнесете ту батерію једну. Обсаднтеља и обсађени были су тако близу једни до други, да су се разумѣвати могли, и обе су стране пріятну забаву у томе налазиле, што су речца једни друге задиривали. Пријекомъ једномъ, кадъ е ватра из нѣкого кратко време престала быти, зачу се изъ руссконъ шанца псанъ гласъ съ тимъ питањемъ: „Турци бре, да ли имате іошть што дуванa?“ „Имамо лаванко, фаворе, и ваше, него што вы попушити можете.“ „А быхъ хтели и нама што продати?“ „Посла ћемо у варошъ, а вы после дођите по восаке.“ На то искони Русъ једанъ изъ шанца напоље и быше Турчину једну сребрну рублю. Турскій воинникъ зависти отрча у варошъ и донесе ваше ова дуванa, кое безъ сваког запосћења одма Руссима пребаци. Чимъ е овай посао на задовольство обе стране свршенъ, одночао паново бой.

ЗАГОНЕТКА.

Шесть су слова у моєму имену,
Ал' слога всякаъ кнше нег' два;
Исъ сама ти сложи, не говорю више.
Нека ти кажу, што сваки зна.

Даље одъ мене хоће да бѣжи,
Дали ви е осіонъ, предмѣтъ га сиуди;
Нека ти како пазара лешинъ
Него ли я, плетењи ни дуге.

Высокъ е'о што сама гледишъ у рѣци
Кои ти даде сребрни кишъ родъ;
Гледи сама кожа у овоме ѣлву.
Бувенкъ вирнерски капостный плодъ.

Одъвајъ се свеге мога господарства,
Редно всѣхъ слугна ја моје рѣчи;
Всѣхъ ме с' время лепшего користа,
Нека ти всели загнаћеъ всѣхъ.

Прва три бише, онда сама красанъ,
Нема на сватовѣхъ широкій свѣтъ;
Сама я меня једнокъ іошть разокъ:
Дѣвкиње ови рабскій полезъ.

Седнемъ се ми у пресвѣтли сребрнй,
Онда всѣхъ скоро погодити ме;
Всякъ да бѣдемъ на земли дивокой
Ври кое вѣсто быше ти с.

Спокойство, да никде и
Это умножение славото, за котора
ня одних фалшиви.

ОГЛАСЪ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увѣравању напредованій лѣкаря у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, и нисмо противъ

кашља, грипе, кіяване, промуклогъ гласа, вратобо.тѣ и грудобо.тѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказаше, да немогу да буду безъ њега и да само њему иною благодарити, што имъ е олакшала боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбоље препоручује као и лой деци, тако и найстарійимъ лицима; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ билькогъ сока бели, горе дугуласта и са калайёнимъ капцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека код „слона у Градцу“ и „I P A“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е једногъ стакленцета 50 кр. ср.; нашъ отъ два стакленцета немогу се слати. Што се даваю и вошиъ 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургхайтеръ, апатекаръ код „слона“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки код „златногъ орла“ Карла Трепчика.

ОБЯВА.

Подписаный има честь почитаемой публици явити, што ће онъ одсадъ свакоме портрета фотографарати и форму фотографирања дати са свимъ нуждимъ къ томе наставленіама, како би после и свакій самъ одъ добивене форме слике фотографирана чинити могао. Уедно цена е за све само 10 фор. сребрн.

М. Дайчъ,
Фотографъ,
обитава у Г. Грубсрховой суће у Земуну.

Подписаный има честь почитаемой поблици явити, да е управъ изъ Москве пркнеши спеће одъ спсинихъ чистогъ воска добію. Препоручује се дакле свимъ славнимъ обитинама, увѣравајући да ће свагда по найумѣренію цену послуживати.

У Земуну 19. Дек. 1856.

Конст. Теодоровићъ.

Одговорный издаватель: І. К. Сопровъ.

Печатано калиопечатьемъ І. К. Сопрова.

Брой 37. У Земуну, 28. Ноември 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинта, на пол године 2½ форната ср. безъ поштарине; поштенска такса износи на 6 местопй 40. ср. Претплатяти се може у Аустрои коди свике поште или возната наша скупштина или уредно коди издаватели у найближнъ писмена. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Амайліє.

(Продуженй.)

— А! они су се видили!. они су се и свстали!... А мени Амалія друго казуе . . . На тай начинъ она ойе и мене да обиане? Она мене оставли за любавь тогъ дошлема! . . . Шта знамъ да ради? На ново се куца у врата. Уђе млади женски.

— То сте вы, Матилда? Фала вамъ. А шта є ново?

Собна служавка Маркгрофице чинаше се препаднута.

— Много, Господинъ Бароне.

— А шта то?

— Я самъ была вечерасъ са Амаліомъ у башти. .

— И она се тамо видила са Найбергомъ, ладнокрвно прекине іой речь баронъ: — они су се разговарали, загрлили и после . . .?

На лицу Матилде покаже се изумленъ.

— Све є то истина, господине бароне; вама є верно доставлѣно, него знате, сама самъ и была са Амаліомъ . . . зато ми є за чудо, одъ куда вы знате све што є было? Но знате ли вы такође да є Маркграфица опредѣлила, да се свстане ноћасъ у глуво доба са Найбергомъ у нѣномъ будуару?

— Ноћасъ у по ноћи? . . . Но, ако Херцогъ . . .

— Амалія ће се учинити болестна, само да не иде съ нъиме. У Найберга є ключъ . . .

— А! тако ли є! Найбергъ заступа место Лудолеа! А, ніе дуго чекала Амалія . . . Благодарямъ. Матилда! Узми ево ово . . . и дођи до вече. — Више нетреба двоумити! говораше баронъ оставши самъ: — Овай ђаво тако вешто и брзо свршуе ствари, да се дознати неможе гди ће се већъ једномъ уставити. Да! онъ є уплашіо и преваріо Амалію; я се више неволу на ню осланати . . . Садъ є она заедно съ нъиме противъ мене . . . Добро . . . Тако дакле онъ ће ноћасъ у по ноћи ићи у дворъ . . . ту бы се могло ползовати случаемъ . . . То є само незгодно што су увекъ съ нъиме они погани штудепти. . . . И башъ ми вечерасъ каже Ниппер, да троица паоружани айдука неиспуштаю га изъ очію. Онъ ће сигурно предузети све те предосторожности и саде . . . Но, ако садъ не испадне! — тимъ горе; Амалія є мене изневерила; но я ћу сломити врат нъима обоима.

Онъ зазвони.

— Бернеле! я идемъ къ Његовой Свѣтлости.

У кои паръ баронъ то изрекне, у тай паръ Херцогъ уђе унутра.

— Гросенштайне, шта вы то говорите? Може л' то быти? . .

— Ваша Свѣтлость вы видите, да самъ я іошъ и садъ у стра'у . . . но я самъ почитовао за моју дужность . . .

— Амалія! викне Херцогъ, почевши съ безпокойствомъ одити по соби. — Найбергъ, кога самъ я іошъ и садъ почитовао . . . Господинъ бароне, имате ли вы доказателства?

— По несрећи Ваша Свѣтлость я самъ самъ видіо . . . Кадъ бы вы знали, колико самъ се я мучіо неногући се рѣшити да вамъ свобштимъ ону страшну вѣсть! . . Но . . .

— Вы сте се сигурно преварили! Не, я немогу то предпоставити . . .

— Ioй! рекне узданувши Гросенштайнъ: — ваша се Свѣтлость лако о томъ сама може убѣдити. Маркграфица се учинила болестна само да не иде съ нама. А међутимъ я дала Найбергу ключъ одъ мали врата, конма се улази у нѣнъ будуаръ. Она га очекуе тамо ноћасъ у глуво доба.

— Ноћасъ, у глуво доба! Но, то се може . . . Херцогъ се заустави.

— Немали волю Ваша Свѣтлость што годъ заповедити?

— Не! ту, може быти, опетъ има каква погрешка. Я нећу осуђивати и казнити докъ се неуверимъ о преступленю. Да видимъ . . . Благодаримъ вамъ Гросенштайне, благодаримъ, пріятелю мой . . съ Богомъ!

У то време Маркграфица сеђаше за тоалетомъ наместаћени се; ање іой за девойку Юстину; то є была служавка баронице Гросенштайнъ. Амалія є предусретне съ нѣжнимъ осмеіомъ.

— Добро дошла моя мирна.

Юстина є заиста была мирна, трбушата незграпна у лицу. Но нѣше малене и вижлисте очи показиваху необичну танкость и проницателность.

— Но, шта є? запита Маркграфица.

— Вечерасъ є Гросенштайнъ био код насъ. Право да кажемъ онъ ніе при себи. Цело вече све нешто нужала и претн некаквомъ Фридриху. Бароница башъ н'є тренула. Мы смо лупали главу кои є то Фридрихъ? Чини ми се то є новый любимацъ Његове Свѣтлости . . . и ако и добро познаемъ любезногъ барона, то онъ мисли ни нанѣ ни ваше него да га убіе.

— Ахъ! повече Маркграфица, какавъ ужасъ! . . Фридрихъ! . .

— Да, я самъ о томъ уверена.

— Боже мой! и Гросенштайнъ, право є чудовиште! . . Убити! . . та то є ужасно! . .

Зачу се малый шумъ. Матилда уђе:

— Његова Свѣтлость, рекне она.

Маркграфица се сдрѣче. Юстина изчезне.

Херцогъ уђе. Онъ се чиніше замишлѣнъ, но спокоанъ. Онъ седне поредъ тоалета.

— Чуемъ мила моя, да сте слабы!

— На срећу тако є Ваша Свѣтлость. Бы' ми нешто зло синоћъ и писамъ могла целу ноћь да заспимъ, незнанъ шта ми є, но . . .

Херцогъ се сагне къ ньой и узме є за руку непрестано гледаюћи іой у очи.

— То є истина, вы сте врло узмућени; вы неможете нѣи самноћъ?

— Како? заръ ће те вы нѣи?

— Да! а заръ вы незнате? Я самъ вамъ говорію іуче. Право, вы сте были здравы . . . а я самъ се надао да ћете и вы нѣи . . . Но ніе вайде; я нећу да васъ безпокоимъ. Ловићемо ноћу съ буктињама и — я ћу тано ноћити . . . Сутра уютру видићу васъ? . .

— Милости Ваше Свѣтлости приводе ме у забуну. Мени є врло жао што немогу съ вама путовати и разделивати ваша удовольства . . . чини ми се имамъ грозницу.

— И я бы реко; вашъ пулсъ врло неуредно удара . . . Здравствуйте, анђелу! зовните Берихајма. — Я се надамъ да ће то скоро проћи. Съ Богомъ!

Онъ іой нѣжно стегне руку и отиде.

— Ег' Юстина отишла? запита Маркграфица.

— Ніе, рекне Юстина: — я самъ се скрила.

— Но, лепа моя, шта ты мислишъ да ће учинити Гросенштайнъ?

— Управо незнамъ. Онъ є разарень и незна шта да чини, чини ми се онъ се іоште ни на што ніе решіо. Пропасть кавалѣра Лудолоа свршено га є помела. И онъ непрестано стреми одъ галера и таминца. Жалость є гледати на њега! Бароница ми є казивала да є она непрестано была у страху боћни се апоплексическогъ удара: и заиста крвь му є у глави и очима замућена. Онъ є човекъ убіенъ; онъ садъ ништа радити неможе, осимъ кокакви дудорія и я самъ о томъ говорила бароници. Ако га не погубе, онъ ће се самъ убити — онъ ће померити памећу.

— Тако є, моя мирна, тако; но мора се признати, у свему томе има нешто надобично, одъ чега се глава може обрнути. Узми Лудолоа: каква пропасть! и потомъ . . . то іошть ніе све! . . . Ма како то было, то є до невероятности ужасно! Садъ є сва сила у томъ, да се сачува ладнокрвность и да се уже ватати за шибљике.

— Оне шибљике, мораю врло дебеле и яке быти за кое се дебелый баронъ увати, те да га одрже.

Амалія се насмее.

— Право! рекне она; — што се тиче мене, я іоште, фала Богу, нисамъ тако тежка; и право, болѣ пека баронъ самъ тоне!

Само єдна свећа гораше у раскошномъ будуару Маркграфице. Амалія бѣше сама; она се бѣаше нагла на софи; небрежльивый наместай нѣнъ одликоваше се найпростіомъ и превосходномъ раскоши. У средъ они прозрачни гасова лятній они бели клобука (форноса), кроз кое светлаху луче и чиняху одблесакъ на нѣнимъ белимъ рукама и на богатимъ нѣнимъ огрлама — при той слабой светлости воштане свеће, коя бацаше на ню дрхћуће зраке, она се чиніше као нєко сладострастно и соблазнително привиђеніе.

Она нешто чекаше, и чекаше неспокойно. По кадъ и кадъ подизаше она главу и ослушкиваше. Избіе по'ноћи (12. сатій). Дубока тишина царствоваше око ње . . . Она слушаше и само шушкараніе свиле при сваком своме покрету . . . Найпосле зачусе ходъ. Она се здрхће и усправи на дивану. Врата потайна отворе се; човекъ уђе.

— Фридриче! живо рекне она и потрча къ њему и у опћењу обеси му се око врата. — Мой милый Фридриче; благодаримъ ти што си дошо. Я самъ те чекала, я самъ се бояла . . . Я самъ се бояла какве заседе, какве интриге непріятельске . . . Но ты си презрео опасности; Ты си овде; Ты си све єднако онай истый, мой неустрашивый, мой одважный демонъ, мой мучитель.

Фридрихъ стоаше ћутећи и никуда неиницаюћи се. Потомъ се онъ тихо ослободи одъ овогъ страстногъ загрљаја и погледомъ проницателнимъ и строгимъ предусретне Амалію.

— Госпо! рекне онъ њой лядно и спокойно: — вы сте врло лепи и врло лепо одевени; я то морамъ признати . . . Но, безъ сумње вы сте се превариле, за дочекати мене, вы се ніисте морали тако нагиздати. Вы сте се превариле . . . на васъ жалимъ.

Маркграфица се тргне неколико натрагъ.

— Како? Фридриче; шта вы оћете да рекнете? проговори она гласомъ дрхћућимъ одъ забуне и удивленя.

— Кажемъ вамъ, вы сте се преварили; вы сте, може бити, мислили, да, пролазећи овуда, овимъ путемъ, коимъ е пролазіо Лудолфъ, и долазимъ за то, зашто е и онъ? Вы сте се преварили, госпо! Међу овимъ угурсузомъ и иномъ вы сте морали учинити на какву разлику.

— Фридриче! повиче Маркграфица, доведена у страхъ тимъ тономъ и тимъ изненаднимъ прекорима. — За Бога, шта значе те речи? . . Но не, я видимъ ты очешъ да се поиграшъ мене плашећи.

— Да се повграмъ, Амалія? Не! я вамъ говоримъ озбиљно. Што се тиче вашегъ страха вы можете я вы и морате стрепити. Вы морате дрктати пред-а-миномъ, зато, што я знамъ ваше поступке, зато, што е мени наложено да васъ за ньи достойно казнимъ!

— Фридриче! Фридриче!

— Немой ми прекидати речь, Амалія. Тебе вальда само єданъ страхъ принуђава, или е то може бити знакъ покаяња. Овай прстенъ, несрећницо, заръ ти ненапомиње онога, кога си ти изневерили, кога си ты одбацила за любовь угурсуза.

— О, поштеди ме. . . . я. . . .

— Іоште ніе све . . . овай ключъ, кои си ты мени дала . . . заръ ніе Лудолфовъ, коимъ е онъ доћіо у твой будуаръ? И ты си осквернила овай двораць у коимъ си нашла таково гостопріимство; ты си изневерила благородно поверење Херцога, кои те е удостоіо своє любави! Неблагодарна! Невернице! а за кога? . . за осуђеника!

— Фридриче! поштеди ме . . . молимъ те. — Заръ очешъ да ме видишъ на коленишта предъ тобомъ. Ево, я клечимъ предъ тобомъ . . . Ради Бога немой ме убіати.

— Да, я очу тебе да видимъ на коленишта, тебе, коя си имелила, да ћу я заступити место Лудолфа, да я — я могу изневерити мога Херцога, кои ме е назвао своимъ другомъ, — да я могу удовлетворити преступничкимъ твоимъ желямя . . . Амалія, моли одъ мене опроштеня, што си се усудила тако низко и тако гадно о мени мислити.

— Опрости, опрости ми. . . . Шта ты іоште очешъ? . . . Боже мой, есамъ ли я могла мислити . . .

— Да, я іошъ нешто очу. Добро ме послушай. Ты си учинила найстрашніи преступленія. Ты си изневерила пргоръ твогъ мужа; ты си њега невина предала у пропасть; ты си измеяла твогъ благодѣтеля . . . Я све знамъ . . . доказателства ево у моимъ рукама . . . Я тебе морамъ казнити . . . Не дркћи, слушай. Ты си іошъ прекрасна, ты си іошъ привлачна као вила. Херцогъ тебе люби . . . Онъ те може любити, зато, што те непознае; што те почитуе за такву, каква изгледашъ. Онъ се привикао къ тебн. Твое присуство за њега е свакидашнѣ удовольство, кое онъ ни съ чимъ променуо небы. Да те садъ покажемъ каква еси, я ћу му навести страшный ударъ. Я то немогу, — я то несмемъ учинити. Я самъ дрктао, кадъ самъ хтео погиногъ Лудолфа поразити; я нећу да му наносимъ іошъ чувствителніа огорчења . . . Не. . . Нека онъ тебе по прећашнѣмъ люби незнаћи каква си . . . И ты, Амалія, люби њега, као што онъ заслужуе быти љубљенъ. Не заборави да ћу я увекъ быта поредъ, увекъ поредъ тебе съ рукомъ подигнутомъ за скинути съ тебе маску. Или . . . Не, я видимъ ты дркћешъ и плачешъ . . . Нећу ніше да ти грозимъ . . . Я молимъ да и ты съ твое стране рекнешъ кою. Ты ћешъ се безъ сумње покаяти? Амалія, обећай ми да ћешъ загладити прошасто . . .

— Фридриче, Фридриче, тепаше Амалія грлећи његова колена: — Ты си мой анђео избавитель, кунемъ ти се . . .

У тай вахъ зачуе се страшный шумъ; врата се съ луномъ отворе: на прагу се покаже Херцогъ.

— Бадава е, рекне онъ страшнимъ гласомъ: — то е одвећъ иного Госпо.

Амалія страховито дрекне и сташе бледа, недвижима као мермерна штатуа.

— Госпо, продужаваше Херцогъ спокойно: вы незаслужуете ни гнѣва ни сажалења. Вуците се одавде. Доле чекаю каруце . . . Нека се изнесе. . .

Две жене уђу узму Амалію подъ руке и изнесу пре него што она досне да речницу проговори. Херцогъ остане самъ са Фридрихомъ; два солдата съ буктињама (машалама) стаяху предъ вратима.

Херцогъ се приближи єданъ коракъ њему и погледи га сасвимъ озбиљно. Недвижимъ стояше Фридрихъ бледъ, но спокоанъ и безъ забуне претрпи тай проницателный погледъ.

— Господине Барове, писаль се надао да ћу овде то затећи; то сте вы. . . . запста писаль се тоже надао . . . .

— Ваша Свѣтлость, одговори Фридрихъ гласомъ измењенимъ но постоянимъ: може быти тежко ће ми быти оправдати се . . . но . . .

— Оправдати се, друже мой. . . . я самъ све чуо. И Херцогъ загрли Найберга. — Одъ сада се я съ вама нећу разстати. Ово последнѣ покушење мене е савршено уверило о вашой къ мени предности и привезаности . . . Но да оставимо ово место кое узбуђуе тако теретне успомене. Съ Богомъ, друже мой, немойте заборавити да я желимъ увтру съ вама говорити.

Херцогъ се удали. Идући кабинету сретне Лупштайна.

— Ваша Свѣтлость, рекне секретаръ: — опростите, што самъ дошао да васъ узнемиримъ. Граъ Розенхайнъ е у момъ кабинету; онъ ме моли Бога ради, за вашу личну безопасность изволити одъ васъ аудіенцію.

Розенхайнъ уђе. Онъ быше бледъ и чињаше се да е у силной забуни. У рукама држаше подебелу свезку артія.

— Ваша Свѣтлость, я се надамъ да ћете извинити овай необичный и несвоевременый долазакъ . . . Мене страши помисо да младый и невинный човекъ, Фридрихъ Найберъ . . .

— Шта се бойте вы за Найберга?

— Хвала Богу, тонъ ваши речи мене успокоява. Ваша извенада повратакъ, необична лярма у двору — све ме принуђава страшити се да онай младый врло повертителный човекъ непадне у подпете му замке.

— Не, не, будите спокойни, я самъ све дознао

како є Найбергъ мени оддавъ, и я Найберга тако уважавамъ, да ни є вело мило видити васъ да и вы њега любите. Тимъ сте вы стекли право на мою къ нама любовь.

— Найвећа є срећа за мене, Ваша свѣтлость, но заслужити . . . Садъ кадъ сте ме успокоили, дозволите ми да се уклоним . . .

— Како то, грофе, вы съ почетка говорасте да се плашите за мою личну безопасность, и о некимъ пространимъ замкама . . . Изисните ми то све . . . какве су ваше то артіе у рукама?

— Ваша Свѣтлость! ове су артіе могле послужити за оправданѣ Найберга и за обличенѣ његови непріятели; но садъ . . .

— Ніе нужднo! Но я ій при свемъ томъ моранъ видити.

— Ваша Свѣтлость . . .

— Грофе! мени є врло чудно што ми недате те артіе. — Дайте ми ій дакле.

— Ваша Свѣтлость, я се несмемъ противити вашой заповести . . . Evo ій. Но будући оне непринадлеже мени; то васъ молимъ да незаборавите, да, я, предаюћи ій вама, покоравамъ се само вашой заповести. Ако потребна буду іошть каква обасненя, Фридрихъ ће сваки бити у стању дати ій.

— Довольно, господине грофе. Будите уверени да я нећу заборавити ни єдно обстоятельство овогъ вечера, и опетъ вамъ кажемъ, мени є врло мило, што сте вы поштали къ мени са обасненяма у овай трудный минутъ. Я васъ редко виђамъ у двору на зато ме бишъ тронява ваша брига о тако преданомъ мени човеку, као што є Найбергъ.

— Ваша Свѣтлость! можете се опоменути несрећни причина, коѣ су мене удалиле одъ двора; но оне нису могле изменути дубоку преданость мою къ вашой особи, а само писань имао прилике да є засведочимъ.

— Надамъ се, грофе, да ћемо одъ садъ мы бити срећнѣи. Съ Богомъ!

Грофъ отиде. (Свршетакъ слѣдуе.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Пре неколико дана умро є после дугогъ болованя у 24-ой години живота овдашній трговацъ господарь Алексѣ И. Димитріадесъ, а другій данъ є после подне свечано справљенъ. При погребу говорило є овдашній грчеснѣй учитель господинъ Ђорђе Кирвелеповуло надгробно слово. Покойникъ є пре три године изъ Бечя, где и забирављи трговачка знања дуже времена пробавіо, овако у мѣсто своѣ рођења дошао, и овде шпедиціоналну трговину започео. За кратко ово време, кое му є суђено было на овоме свету међу нама провести, задобіо є онъ своимъ честнимъ обхођењемъ и трговачкомъ точностію код оне люди съ конма є у саюзу стано, лепо позорењѣ, а код свои сагрђана обште почитанѣе. Њега оплакуе осимъ ова и жалне млађи братъ Панєшија кои є у њему не само брата него и благодѣтеля, и доброгъ наставника изгубіо. Лака му земљица!

Присапо є нарободъ Сава изъ Сиска, но због многогъ леда ніе могао у Дунавъ ући, те морао се еспанъ на Сави натоварити. Колико є то незгодно за ніне трговце, толико и за београђане пробитачно, єръ умалява ніх се трошнаъ съ тимъ. што ће ніх се еспанъ одма на обали савской одъ стране аустриуручкогъ надлежателства прегледати и на ніхову страну пренети. Другій опетъ єданъ нарободъ, коя таковођерь еспана носе, стои код Митровице, где га и агенція изъ узрока тога што у Дунавъ ући неможе, заустављa. (*)

СМѢСНЦЕ.

(О парискомъ изложу радиности) заставе цирк францускій код одељења порцулана, єръ су му тањири и чиніе пале у очи, на конма се и њгови и њгозогъ стрица лика находіо. Запита пошто су они тањири, и на велико њгово чудо чуе, да они на конма є лик Наполеона I. четредесетъ фрашка, и они са лицомъ њговимъ — Наполеона III. — само нетъ франка коштаю. „Одкуд толика разлика у цени?“ запити онъ. „Одгуд што су они први у ватри били,“ одговори излагачъ.

(Вешта краља на очиглед.) Господинъ некій лежаю є іошть у кревету єдно ютро, и врата њгове себе отвори се. Господинъ тргне очи къ вратима и вида пеко момладо моиче где уће у собу, вое ни питаюћ овогъ господина: „зо си ты?“ и „шта ћеш овде?“ покорнимъ гласомъ одговори: „Мой отацъ неможе одторосъ доћи да вамъ алвине очисти; болестанъ є и неможе да устане изъ кревета, него є мене послао место њга.“ Господину ніе то ништа было ново учинило се, што се и онай што алвине чисти поболео, на зато ономе можетну ништа противно неодговори, кадъ є овай панталоне и капуте почео купити. Можде ноће съ алвинама наполѣ, а господинъ га опомене да и чизме уме, кои є заборавіо. Туђинацъ га замоли за опростакъ што є чизме сметнуо было съ ума, но онда и ніх узме. Тако съ пуними рукама ніше наполѣ и оде одвуд є и домаю. Господинъ є іошть подуго лежніро, па текъ онда заучи кукнѣ на вратима, и, на велико чудо, уће у собу онай правый што му алвине чисти, за кога є лечно онай позво да є болестанъ.

Шта заръ сте брже болѣ оздравили?

Писаюћ ми было болестанъ, ваша милость!

Та ты си послао сина место себе.

На жалость ли, готово да кажемъ, на срећу мою ніе ме Богъ съ деномъ обдарію.

Садъ се господинъ онай освести, и самога себе кореo є што є китюка овога опомекую, те му є и чизме іошть одпео Аль нећъ нема се куда. Морао є штету претерети, єръ своій полиціи ніе испало за рукомъ, да овогъ обешењака пропаће.

Одговетка (в. брой 36 Под.): *Врачарь* — *Чарь*.

Због неке препоне ніе могла Подунавка у последнѣ време уредно излазити, но већъ су те преноне с' пута уклоњене и нашъ ће листъ одсадъ уредно, и то двапутъ преко седмице излазити.

Одговорный издавитель: І. К. Сопровъ. Печатано книгопечатительомъ І. К. Сопрова.

Брой 38. У Земуну, 1. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинтъ. на пол године 2½ форинта ср. безъ поштарине; конгресни такси износе на 6 месеций 30. кр. ср. Претумерирати се може у Аустрія коль свике поште или возната ньене скупштине или управо кодъ издавателя у плаћеньемъ писмена. За осталє цьиђе се за ред 3 кер. р.

Амалія.

(Сершетакъ.)

Гросенштайнъ закључавши се у своемъ кабинету бьаше у неизказаномъ неспокойству, онъ наличаше на љутога звера у гвоздја уваљеногъ. Отворе се врата; Францъ уђе. Успаљрено лице младогъ слуге учини на њега непріятно упечатљеньє.

— Но, шта є?

— Зло, ваше превосходителство, неочекивано зло! Херцогъ наеданпутъ дође у по'ноћи; мы смо мислили да є онъ богъ зна гди; трчи за єленима по шуми . . . Погледасмо а онъ трчи у дворацъ и управо иде у будуаръ и ту затече Найберга.

— Врло лепо, подвикне у восторгу Гросенштайнъ.

— За Бога, како лепо? Поступакъ Амаліе покаже се посве неугоданъ Његовой Свѣтлости; Херцогъ заповеди да се она узме и у Розенхаймъ одведе, гди ће она слободно моћи сећати се радостій последньѣ састанка.

— У Розенхаймъ. . . То є іошть сносходително. . . замакъ є врло лепъ . . Могло бы и горе бьати. А Адонисъ? лепый Фридрихъ?

— О, то є непонятно, то превазилази сваку мисао, коя бы се о томъ помислила . . .

— Но?

— Његова Свѣтлость њега загрли и назва га другомъ своимъ, другомъ іоште свога дома. . . .

— Францу, ты си полудіо? . . .

— Не, ваше превосходителство, но управо готовъ сань полудити. Кодъ насъ є у двору то обшта болестъь.

— Приповеди подробніе . . . . Найбергъ . . . .

— Немамъ шта приповедати, Његова Свѣтлость благодари и загрли Фридриха. Младый баронъ спокойно седе у свое каруце и садъ оде кући.

Гросенштайнъ скочи па се опетъ спусти на столицу. — Не, то неможе бьати.

— Вы неверуете а и нико неверуе, но ствар є текла тако башъ као што вамъ кажемъ. Я самъ све видіо и чуо. Я могу само єдно казати за обьасньеніе ове исторіе: Найбергъ є волшебникъ и у његовомъ цепу мора имати амаліја, коя принуђава Херцога мислити оно, што Найбергъ оће.

Гросенштайнъ подупре главу рукама.

— Изкочіо, избавіо се, одъ те опасности. . . Садъ га нико неможе обуставити. Онъ све зна, све сакрушава. Синоћъ: Лудолфъ; — садъ Амалія. Сутра . . . ако узнемамъ до сутра я ћу погинути. . . . Но шта да радимъ? Да га приласкамъ? Да му предложимъ деобу? . . Деобу? а шта ћемо делити? . . . Онъ є сченио све; онъ ће се снаћи новимъ предложенима. . Добро, онъ є повео игру, а мы ћемо противъ њега играти . . . жертве ћемо удвонти, . . . па кудъ пукло да пукло.

Онъ подиже главу. — Францe, знашъ ли ты да се Найбергъ за цело братіо у гостіонницу.

— Знамъ, ваше превосходителство.

Гросенштайнъ седне за астал и напише неколико врста.

— Наћи Ниппера; кажи му нека онъ узме питовъ съ гробовима Херцога и десетъ поуздани людій. Его то є заповесть о скорѣшемъ уапшеню Найберга. Да небуде ларме, Найберга да одвезете у кућу Ниндорфа, знашъ? . . Тамо да га чувате, докъ я недођемъ. Видишъ ево тебе 5000 форинтій и 5000 Ниперу ако ствар свршите као што треба вешто и одма.

— Небрините се ваше превосходителство; неће намъ се тій новци изнаћи.

— Доћи ћешъ да ми кажешъ.

— Ону, ваше превосходителство. Францъ отиде.

Гросенштайнъ сећаше потонъ мало развишљаваю-

ћи. — Решено ѥ, а то ѥ єдино средство да се избавимъ. Чимъ ми Пайбергъ падне шака, одъ часа ћу га приморати да ми изда, као искупъ за живот све оне документе, кои на мою пропасть иду и кои се мене тичу; онда се ценамъ чега боятн за прошлаше . . и . . . видићемо.

Фридрихъ, вративши се дома, изучаванъ толикимъ разнообразнимъ осећанима, одма заспи. У свануће онъ отвори очи и угледа поредъ своґъ кревета . . . Незнанца, у оновъ истомъ одѣлу, у комъ ѥ было кадъ су се састали првый путъ у гостіоници. Онъ се преплаше и ѣини те седне. Незнанацъ се осмеше и рекне:

— Познаешъ ли ме, Фридриче? Видимъ да се ты никадъ нисн надао посѣштенію . . . Но на страну свакій предговоръ. Минути су скупи. Херцогъ те потребуѳ къ себи, и ты му морашъ дати неко објашненѣ.

— Я бы ій сань одъ васъ искао. Приключени конхъ сань я было причина и очевидацъ чине ми се тако изумителна, и тако мало разумемъ средства, кои вы употребляватѳ, да ненъ држимъ да ѥ то некій таинственый уплнвъ . . .

— Но, добро, послушай садъ ћешъ разумети тай таинственый уплнвъ. Прво и прво знай да ѥ мени име граѣ Розенхаймъ.

— Розенхаймъ?.

— Да, рекне Незнанацъ смешећи се. — Я самъ старіи братъ Розенхаима и стрицъ Константинѣ. Разумешъ ли сада како ѥ мени лако было увести тебе у кућу брата моґъ. Пре двадесетъ и четири године я самъ было младъ; имао сань врло лепо име и добро стањѳ као найстарія членъ фамиліе Розенхайма. Ѣдномъ видимъ я твою матерь, Софію Ралеску, и у ню се залюбимъ. Она ѥ мене такође любила; по крайньой мери я самъ тако мислію; а се решимъ оженити се њоме. Но мати твоя, жена врло лепа и паметна, неимаћаше ни знатноґъ рода ни богатства. Любовь моя противуречаше намери мое фамиліе, и она употреби све, да мене одъ Софіе одвои: хитрость, лажь, клеветы . . . и усп&. Софія се уда за барона Пайбержкоґъ, а я узнемъ Амалію.

— Амалію. .

— Прстенъ, кои сань ти я послао, было ѥ нашъ венчаный прстенъ. Амалія быше врло млада, врло богата и одликовала се особитомъ лепотомъ. Женитба ова за мене ѥ была пробитачна . . . по крайньой мери тако ѥ мислила моя фамилія. Но супружество ѥ наше было несрећно. Я писамъ любіо Амалію, а она ніе мене. Я самъ дознао чакъ после тайна побуђења, кои су ускорила њено согласіе на бракъ. . . . Кодъ куће ни ѥ увекъ было несносно, зато самъ тражіо разсеяности вполю; бацимъ се у политику. Я самъ мечтао и размишлавао о ослобођењу Германіе. Мы сно сачинили проекте, имали скупштине. . . . Гросенштайнъ ступи у наше общество.

— Гросенштайнъ?

— Онъ, да. Да бы се сакрили одъ недремаюћи очію полиціе, ми узнемо єданъ общій девизъ (знакъ)? Тай ѥ девизъ было: Mens conscia recti; у њему се наоде три начална писмена могъ имена, Морицъ Карлъ Розенхаймъ. Иланови наши быяху

скоро готови, кадъ наедамнутъ мене уютру увате, у постелы вежу, окую и баце у тамницу. Но я утечемъ. Судъ заочный држао се нада-мномъ. Мене осуде на смрть и мой портретъ буде казнћнъ. Я утечемъ у Енглеску и одатле у Америку.

— А Гросенштайнъ? .

— Гросенштайнъ насъ изда. Њму помогне Амалія. Несматраюћи на то што сно мы были обоя ладни єдно спрама другогъ, Амалія ѥ погађала и знала наше проєкте; она се тиме полузе да се одъ мене избави и да слободу добіе. Кадъ самъ я ню узео, она ѥ држала да іой ѥ нужъ нуждан само да болѣ може сакрити интриге, кои послѣдніца она се страшаше. Лудолфъ — я мислимъ, и сигурно, она ніе знала, каквомъ ѥ се невалнцу предала — Лудолфъ ѥ служіо у Француской где буде осуђенъ на десетогодишнюю робію на галери. Утекавши одтуда дође онъ овамо. Врло лепъ, слободанъ превара онъ Амалію . . . а . . . я самъ ѥ већъ већчао за се. Она се не расташе одъ своґъ прекрасноґъ кавалѣра, и кадъ я утечемъ изъ тамнице и ню оставимъ у слободи, она, знаюћи тайне Гросенштайнове принуди га, те да Лудолеу место при двору, где се и она сама нало затимъ покаже у качеству фаворитке (љубимице(Херцогове. Тако се састави то несрећно друштво, кое ѥ држало толико година и Херцога и Херцогство у своимъ рукама. Я самъ неђутимъ принуђенъ био бежати и скитати се и мало по мало дознамъ све догађаја послѣдовавше за моимъ осуђенѣмъ на смрть и полагано дознамъ и ове преступничке тайне, кое самъ ти садъ казао. Кадъ сань био у Француской добавіо самъ доказателства безчестія Лудолфова, а сачувао самъ доказателства о участію гросенштайновомъ у нашемъ пређашњемъ договору. Но я се нисамъ смео ни појавити, а тол' да нападнемъ на ту страшну коалицію. Я самъ нап'о тебе. Ты си ми было міо, као синъ моя Софіе, єдине жене, кою самъ любіо и . . . Ты си потомъ оправдао мое мнѣніе, кое самъ я, чимъ самъ те видіо, имао о твомъ мужеству, о твомъ уму и срцу. Я самъ се рѣшіо да ти се некажемъ. Само братъ, и Либманнъ и Милберръ, стари пріятельи, кои су ми верни остали, знали су тайне. Ты знашъ како су успѣшно наношени наши удари. Садъ очекуемъ резултатъ последнѣгъ и найжешћегъ удара. Херцогу су предата доказателства о Гросенштайновомъ изневереню и нѣговимъ преступленіима. Онъ ће сигурно сѣ тобомъ о томъ говорити. Поверенѣ нѣгово къ тебн неки границе. Постарай се да Гросенштайнъ буде осуђенъ, да бы я могъ у старости моіой узъ могъ посника обрадовати се спокойству отачбине.

Фридрихъ у восторгу падне му у наручіа . . Уђе Либманнъ.

— Господине бароне, предъ кућомъ васъ чекаю Херцогове каруће са слугама. Херцогъ васъ зове за некій важанъ посао.

— Съ Богомъ, Фридриче, рекне Розенхаймъ. — Ты си садъ тайни посвећенъ. Жао ми ѥ што ты ниси найпре прочитао оне врѣа . . . Иди, нека ти ѥ Богъ у помоћи. . . Съ Богомъ.

Онъ изиђе са Либманомъ, крозъ минутъ уђе Францъ.

— Молимъ за опроштенѣ, што васъ тако рано узнемиравамъ, господинъ барове; но мени е заповеђено да ускоримъ вашъ долазакъ. Некій е важанъ посао, и чини ми се, ви сте необходно нуждни.

— Я самъ готовъ, рекне Фридрихъ. — Но, дода онъ гледаюћи у слугу, ови г' ты служіо кодъ Маркграфице?

Ухъ, помисли слуга, — какво е то ђаволско памћенѣ. — Кодъ Маркграфице? Опростите, господине барове, я самъ слуга . . . я нисамъ ни кодъ кога; гди се погодимъ служимъ.

— А, добро; я самъ готовъ; айдемо. — Рудолфе, рекне онъ своме слуги: — дай ми сабљу; и ты узми твой штапъ; ты ћешъ стати острагъ на варуцама.

Јой, онъ се осетіо, помисли Францъ.

— Молимъ, господинъ барове, у насъ нія обичай, да заедно са Херцеговимъ служителима . . .

— Нашта, ништа, я знамъ зашто то чинимъ.

Францъ неодговори ни речи, и сиђе доле заедно съ Фридрихомъ и Рудолфомъ. Онъ узме бунтиню и поће напредъ да посветли.

Фридрихъ дође до каруца. Два служителя отворе вратанца, одпусте подножницу и скину кипе.

— Шта ће то ређи? рекне Фридрихъ: — у варуцама има неко.

Іошт онъ ніе ни изустіо те речи, два га служителя сачепаю за руке, а трећій му отме сабљу. У тай секундъ Рудолфа оборе на земљу и обезоружаю.

— Господинъ Найберже, рекне Пипперъ, излазећи изъ каруца: — я васъ имамъ уапсити у име Херцога. Ево указа.

— Мене, повиче Фридрихъ трзаюћи се; — то е превара.

Но они му свежу руке и стрпаю га у каруце, кое трчаху, што игда брже могаху.

— Е, шта бы? рекне Гросенштайнъ бледъ и дрктућъ као у грозници.

— Свршено е ваше превосходителство, но не безъ муке; Найбергъ е предосторожанъ и хитаръ као правый ђаво; но при свемъ томъ онъ е одпешенъ . . .

— Ухъ, свали ми се брдо съ леђа . . . Садъ ћемо гледати.

У тай минутъ врата кабинета отворе се: уђе Лупштайнъ.

— А, вы сте господинъ Лупштайне, каква е радостна вѣсть?

— Заповесть непріятна, господине барове. Я имамъ налогъ да васъ уапсимъ.

— Да не уапсите. . . . Гросенштайнъ се тргне патраћ два — три корака, вине му заклецаю и онъ мораде сести.

— Господинъ Найберге доставіо е Херцогу документе, кои васъ обвинюю у разнимъ преступленіима. Мени е заповеђено да васъ нечекамъ ни єдногъ минута и да запечатимъ све ваше артіе и кабинетъ, къ чему и приступамъ садъ опота часа на ваше очи. По захтеванію Херцога я самъ уапсіо вашегъ секретара Бернела. Вы ћете сигурно вечерасъ быти сведени на суочење съ Лудолфомъ . .

Солдати уђу и зоузму кабинетъ. За тилый часакъ сће буде запечаћено.

— Садъ, господине барове, будите тако добри и поћите за мномъ.

Рђаво, рђаво, помисли Францъ налазивши се у собн за дочекъ. Како се све наопаке окренуло. Заповесть, кою самъ ютросъ пре зоре испуніо непрописи ни никакве вайде, но іошт могу зло проћи. Треба се о себи побринути.

Онъ поће за Лупштайномъ, и кадъ све бијаше свршено у кући, Францъ му се приближи.

— Ваше превосходителство, рекне онъ одведши га на страну: — я имамъ нешто да вамъ кажемъ.

— А шта то?

— Ютросъ пре зоре, баронъ Гросенштайнъ предао ми е, бајаги у име Херцога ево овай указъ о уапшењу Найберга и заповедіо да га што пре извршимъ. Я самъ га испуніо, но садъ почитујући за дужность да васъ о томъ известимъ.

— Найбергъ, викне Лупштайнъ, погледавши на артію. Но, добро си урадіо, што си ми казао; иначе бы зло прошао. Треба што пре повратити бѣдногъ барона. Боже мой, кадъ бы то знао Херцогъ,

---

Тай истый данъ баронъ Фридрихъ одъ Найберга пресели се у дворъ . . . После неколико дана покаже се тако я млада бароница Констанція одъ Найберга.

— Вы сте ми дали іошт єдну анайлію, рекне єдномъ Фридрихъ своме Незнанцу поставшемъ нѣговимъ тастомъ и назнанимъ отценъ: — анайлію срећне.

— Ты си ту анайлію у себи самомъ имао, пріятелю мой, рекне Розенхайнъ: — и то си самъ казао, кадъ смо се првый путъ видили у гостіонници. Сила анайлія, кое самъ ти я предао заключавала се у прошавшемъ животу наши непріятеля; оне бы се могле превести само овомъ єдномъ речи: савесть.

Преведо
М. Ђ. Малбешанић.

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Магла се била спустила, као пепеласт озоръ покриваюћи сваъ предѣлъ, кадъ смо се ране у ютру на лагаких талигама до Сиве ушћа возили, ради прелаза у Београдъ; ер бијаше е свечаность Превазнанога Андріе, патрона земаљскога упражњена, о чему я васъ већъ у очи тога дана трудиће топова извѣстило. Пре нег' што смо досаћи къ Сави опазили смо єдно вијеће кое нам се чинило, кадя и природа значећи тогъ торжественогъ дана нама предъ очи ставља, и кое за неизвести већемо пропустити: ако што смо рекли бијаше е яка магла, кои се све више и више слушовала, и съ тиме проузроковала, што су горње части воздуха у ведрини заостаће само врхъ торова катедралне прамо са знаком креста и одъ друге стране полумесеца на џамія градской показиваше, кое е и уз-

роковало, ани би се неко тайно природе појавекѣ смаграло. Почемъ смо пресѣли у Београдъ, затекли смо међу вонштво упарађено средъ прозоровъ стокѣе и очекиваше свакій часъ доласкъ светлога князя. Мы смо згодно мѣсто себи изабрали, съ кога бы могли удобніе сву идућу господу пресмотрити. Текъ што смо се тако сместили, кадъ на едномъ бандѣ свирком своіомъ доласкъ владетели земальскога и остале свите мѣсове огласу — къ чему вика вонштва съ радостнимъ „ура“ поздрави га. Светлый князъ вонштву одноздравъ учини, и одма затимъ съ братьомъ своіомъ у призву уђе. Ова ваше година одъ како княза Александра видѣли нисмо, зато сада примѣтити морано, што се одъ толико година, како га невидисмо слабый знакъ промена на њему указао. Мужественъ мѣсовъ погледъ чисто зрителѣ трогаше, и сваке декорације одѣла мѣсоногъ, съ конми и украшеск дично одговараю обштемъ мѣсовомъ поплешеку. На светой литургіи такођеръ и я светла пиганна Персида присустовала, кои е іошъ пређашнѣ леноте свое блескъ задрикала. Литургіа е преосв. Г. Митрополитомъ поредъ ваше свешт. лица свршавана, на коіой е многолѣтствіе за свет. князя и султана чинито, а на последку съ едникъ велеважнимъ словомъ заключена.

После свете литургіе обшта Господа србска а съ онима и т. г. конзули иностраи пошла су светломе князу у мѣсовъ дворъ честитку учинити, међу конма смо и турске власти лица увидити могли. У вече е сва варошь осветлена была.

СМѢСИЦЕ.

(Чудакъ лекъ одъ падиюће или велике болести.) Францускій листови доносе ову памтења предну причу. Пре неколико година госпоа нека на средъ сокака вароши Онорте падне одъ велике или падиюће болести, и, ако што е обично, напуши се свестне око нѣ, неки да іой што помогну, а неки да виде само шта ће одъ нѣ бити. У томъ пришуки се њой и некій човекъ коіи чимъ види од-и-шта ђонаци она пати, повиче: покрите ће по лицу црнокъ свилењомъ пиранком. Едакъ одъ онде лесницы се људій одроши одна свою црну мараму съ врата, и покрів съ њоне лице оне болестнице. И где чудя шта се догоди. Болестница е одма устала, околостоећима благодарила, и сама куѣи своіой отишла. Єдныъ одъ людій коіи су онде были, постао е после управитель позване еде радинице у Онорту, на кадъ е єдныъ последнихъ мѣсовъ одъ несрећне болести пао, сета се онѣ одма пре свилене пиранке. Простій тай лекъ буде одма употребљенъ, где чуда, нестане тречева као да ій съ руковъ скиде съ болнина. Истый тай радиникъ и више пута после надо е одъ велике болести, али е ову свилена пиранка, и по одъ овога часа и минута одма разтерала. Простъ а неисходьлив лекъ тай заслужуе да сви пазимо на нѣга. Шта трчеве велике болести умиюе и разтеруе, или црна фарба, или свила, или обое заедно, то ћемо оставити високоучевнимъ людяма, да они пронѣу.

(Чудакъ обичай) има на сеелландскимъ острозима. Онамо прае и найбоѣ госпоѣе место да се изнуалию да тей или иноу пію, ускупе се да плачу. Кои болѣ и ране сцати уме, она е вр'ховна кодъ нѣи. То жора бити залостно гледати. Овамъ за плаканѣ састанцима опимошѣе дяме исто тако радую се као ваше балу.

Деца и будяле и т. д.

Воспитателька: Али шта то радишъ, Марице нѣери?
Марица. Сарањемъ мою лутку. Мртва е.
Воспитателька. Явично е тешко морала боловати.
Марица. Есть. Дуго е болеетва была.
Воспитателька. На заръ нисе іой доктора звала?
Марица. Нисамъ. Я сама учинила те е мртва.

(Розини, као што е познато, подоста е могао естн.) Єданпутъ позове га на ручакъ нека госпа, коа е съ елима врло штедлнима была, тако да, кадъ е ручакъ нѣчъ запришло се, Розини е текъ почео мало есть; съ тога се онъ питаваше, и доста изпрећењемъ изгледао е. Али ше нино куди, морао е и трпити и ћутати. Но кадъ му госпа на растанку рече: „Надамъ се да ћу скорима имати опетъ честь, да кодъ мене ручате,“ Розини іой одговори: „Одма іошъ єданпутъ могу ручати само ако е ваша воля.“

Споминѣмо, да никде и никаква сокола.

ОГЛАСЪ.

Зато умоляемо сваког, да потра на опись ѣлишне.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найгласовитій лѣкара у Бечу и Граду за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобол'ѣ и грудобол'ѣ.

Многи, коп су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само њему имаю благодарити, што имъ е олакшана боли и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбоѣ препоручуе као милой деци, тако и найстаріимъ лицама; укусъ му е врло пріятанъ.

Стаклешцета су стейриского билного сока бела, горе дугуласта и са плавичастимъ капцима, на конма као и на стаклешцету пише: „Апатева кодъ „елена у Граду“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е єдногъ стаклешцета 50 кр. ср.; манѣ одъ два стаклешцета немогу се слати. Што се завіо и посиао 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, шпатекаръ кодъ „елена“ у Граду, и добити се може у Земуну у шпатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трепчика.

Одговорный издавитель: І. К. Сопронъ.

Печатано кнѣгопечатньомъ І. К. Сопрона.

Брой 39. У Земуну, 5. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, и цела му е на годину 5 форинти, на пола године 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштарина такси износи на 6 месеци 30. кр. ср. Претумерарати се може у Аустрии код свие поште или познате наше свештенике или управо код издавателя у платежномъ месецу. За остале шанце се за ред 3 кр. р.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іованновића Семборца.)

„Богъ нека те благослови, и његови свети анђели нека то руководе!“ говораше мати кћери своіой, кои є текъ у петнайстой години прозомъ цвћту младости свое была; и кою є на бродъ — на комъ ће іой кћерка путовати, — пратила.

„Мати! — мати! —“ сузноћи говораше кћерка, пригрлившн матерь свою, потокомъ суза' роненћи.

„Жена остаяла отца и матерь, и прилћпиће се своме мужу! То є, кћери моя, гласъ нарави, кои се и у светомъ писму одзива. И я самъ нћгда отца и майку оставила, и слћдовала преко сина мора у далеку непознату землю, у коіой самъ пуно позиву и дужностима моима одговарала, па самъ и срећна — у наручію твогъ доброгъ отца — была; кои се садъ по небеснымъ диводама шета, и чи ће те благословъ као и мой онако — гди то другій новый и болый течай очекуе, пратити.“

Већъ су стояли морнари одъ єдека да лењеръ позвку изъ дубљине морске, очекиваюћи само заповестъ своіъ озбильногъ капетана.

„Е, да се растанемо! — Буди бодра, кћери моя! — Магновенћ, кое са жељно исчекивала, — приспело є, оно те у наручіе твога заручника води,“ говораше мати, своіой у полу одъ туге онесвешћеной кћери. Прећда се и сама успиваше, слабомъ се непоказати, ако іой є туга речи и пресецала.

Іошће єдаредъ притисне кћи матерь на срдце свое, іошће єдаредъ полюби ю у руку, чело и образе, и бодро пружи руку морнару и изъ чамца успне се у галію.

Садъ зваори гласъ капетановъ, и на на' се зачуе шкрипанћ палапара на комъ лењеръ извлачише.

„С' Богомъ, мати! —“ викне кћи Ема, — „с' Богомъ на вћки!“ испруживши руке на ону страну, на коіу іой чамацъ матерь одъ галіе однесе.

„Ширите вћтрила!“ зваори на ново гласъ капетановъ, као облакъ кадри развише се вћтрила на катаркама, коя южный тихій вћтаръ испуни, галія се крене, и за кратко є летила к' сћверо-западу.

Емина є мати была удовица нћкогъ малогъ чиновника на прибрежіи добре надежде*). Она є одъ умерене пензіе у Капштату живила, и ако іой обстоятелства и нису допуштала богъ зна како разбацивати се, то ипакъ се є о изображенію кћери своіе Еме яко постарала. Ема є одъ свои 15 година была, кадъ нћка грдна енглеска фрегата изъ Индиска Океана кући враћаюћи се, кодъ Капштата заустави се, да нћко време проборави. На истой паолію се нћкій младићъ одъ єдно двадесетъ година' именомъ Карлъ Роде, кои є рођакъ како Еминъ тако и нћне матере био; онъ ій потражи, и наће іи, ал' и онъ одъ нћи одвећъ радосно у кућу примљенъ буде. Онъ є био свакидашнћй гостъ ове породице, єръ, ако му є привителство старе Емине майке то и допуштало, тога є тимъ лћпоте младе дћвоћчице іошће већма намила.

Емина мати нію нерадо узайнну наклоность ово двоє младиј гледала. Карлъ є био младићъ високогъ стаса, крћпакъ, лћпы черты, и сачуванъ; а притомъ поради свога владања и одности к' своме звању, био є одъ свои' препостављенъ' како любљћнъ тако и уважаванъ, а притомъ, што є Еминой майки као понаймиліе было, био є Карлъ и одвећъ богатъ! — Стара є пуна радости была, кадъ іой є младићъ єдномъ откріо наклоность, кою проћу нћне кћери осећа, коіонъ приликомъ изрекне, да ће ю одъ матере — чимъ веће звање получіо буде, — запросити. То є было врло пріятно чути. Карлъ є врло брзо у звању напредо-

*) Сир Бенџамен Вобхаус, воћа врлове Аерике, кое подлежаю Англичанско-Индиској Океанћ. На океанћ є и варошъ ист. Сарезалћ. — Ипакъ ове врлове обитаваю Хотентоти.

вао. По кратком времену, као најмлађи лајтнанть на једној фрегати, добіе, — будући је противъ пазански плачкаша у Индіском мору, одличъ се храбрим показао, — команду на корвети „Орао“ званій, одкуд брзо и писмо пошаље Елинов матери, у ком Ема запроси. Све и сва буде препрано, и Карлъ је већъ и данъ назначіо, кадъ ће доћи, да се венчаю, кадъ и друго писмо стигне, у ком ваља, да ићговъ брод свеснимъ је за другу страну опредѣленъ. Онъ се засадъ вели у писму — иоди у Кадсть-Кастлу *), а до два месеца одвази у Кубу **) и тако ће се задржавати. Онъ дакле моліше да Ема што пре или у Коастъ-Кастле или у Хавану дође, да бы се тимъ временомъ позовати могли, и браком се с'єдинити.

Љубовь надвлада, и дѣвойче се брзо одважи. Путъ у Коастъ-Кастле није тако баш далекъ, за четрнаестъ дана може се прећи; а мати, што іой є на то путованіе сагласила, баше поводь нѣкій старій пріятель нѣногъ покойногъ мужа а и нѣнъ, именомъ Хобсонъ, кои є капетанъ једне галіе био, деса се овомъ приликомъ ту, и онъ є баш тамо путовати намѣравао. Болю прилику, мишљаше мати, небы іой нигда наћи могли. Све є већъ к' путу приправљено было, само се є двоумило, да л' ће Карлъ тако, одкудъ писше, іошъ быти, єръ су два месеца прошла одъ како є писао, ал' се капетанъ и у томъ случаю на руци быти обећа; почемъ ій обе увере, да ће Ем удобну и сигурну прилику и за саму Хавану наћи. Солъ дакле наочемъ није требало двоумити, єръ и мати и кћи срећне су се држале, да су овако згодну прилику, за тако дальній путъ нашле.

Капитатъ су већъ одавно изъ очію изгубили, само іошъ гора Тафель указиваше іймъ се као какова тавный облакъ, докъ се є Ема у толико успокоила, да є мало своє ствари и своју собицу пристойно за тако дальній путъ уредила и намештила. Капетанъ ніе баш ни баръ мало претерао, кадъ є своју галію хвалио, єръ є Ем за време путована једну врло лепу кабину, коа є пристойно и намештена была, одредіо. Докъ є она нѣко време у својој собици сузе за матероим проливаюће, и косшта намештаюћи, провела, буде іой явлѣно, да и капетанъ на ручакъ чека. Ема ньи тронцу, за осталомъ седеће, застане. Найзначенитіи међу њима био є капетанъ, човекъ тихъ и око свои' педесетъ година'. Честне, ако и не баш љубке черте лица, изазиваше бы поштеній обогъ човека, притомъ широке жулиње руке, ајчиле бы доста, да є одвећъ неуморнимъ у послу. Бесѣда, коіомъ бы се служіо, кадъ бы се у разговоръ упуштао — ков є врло редко бывало — сведочила є, да є тай човекъ у своњ животу више по кровопима лѣфій, него л' по салама шетао. Другій є био корманошъ, човекъ исты' година', као и ићговъ заповедникъ, само бы се одъ оногъ разликовао, што є радо говорио. По будући є Ема за своіомъ матероим печална была, и слабо бы баш на ићгову бесѣду пазила, то є онъ ово дѣвойче сасвимъ

*) Енглезка населбина морски на Гвинейскимъ прибрежіма у Атлантичномъ Океану, близу Аншанти у Африке.

**) У средњим Америке или западне Индіе, градъ новадъ земљи Шпанвольске.

другчіе сматро, него што бы она заслуживала. Аъ у говору бао свагда одъ трећегъ за осталомъ седећа гоета надвладаваъ, кои є био нѣкій трговацъ именомъ Іованъ Шмитъ. Овай є био єданъ одъ оны', кои обично на пароброди, парни и поштански коли по свима частима света тумараю, безъ да виде, да време у тартань проводе. Овай є радо банетао, и то млого, почесто ни на лакъ заборавлао, ужасно в у сустномъ настаку, у хальинама, имао є бradицу, и могло бы му се често изъ речій разумети, како є у любови свагда и свагди срећанъ бывао; и често бы повторавъ'о да му се садъ кодъ ове господичне с'аба среће у томъ осмеує. Онъ є ипакъ у своњ занату настоао, и пре него што су с' єломъ готови были, већъ му є Ема и ime знала; да изъ Лондона, у коіой кући и подъ коіомъ нумеромъ живи, да у Европу путуе, и да са зеітиномъ одъ палими тргуе.

Први дани прилично прођоше, време и ветаръ само се тако угоданъ желити могао. Ема бы по цео дратій данъ на крову стола, и летеће рибице, морске птице, овде и онде по єдикою морску зверь одъ рода китова', коя бы воду изъ поздрна као изъ каквогъ ширка избацала, на бливу около галіе гледала, или бы повести корманошове кои є као и сви нѣгови садруза суєвѣрани быо — ков бы г. Іовану приповѣдао — прислушкивала.

Путованіе, све є єднако добро было, докъ нису Тропикъ козерога (Wendekreis des Steinbocks) прешли. Єдиако угодно време, поспѣшанъ ветаръ, а притомъ и не баш хрѣаво увеселенѣ. Капетанъ, пренда обичао ћутальанъ, приповѣдао бы о своимъ путованима по южномъ Океану; корманошъ бы о корабљекрушењима и другимъ несрећама прічао. Господинъ Іованъ опетъ фалію бы се, како є у ратовима бывао, и како є добаръ ягерь.

Чимъ є галіа Тропикъ прешла, ал' оно се и време и ветаръ на ма' промену, и почне путованіе одвећъ непріятнимъ чинити. Не само што се људство неуморно напрезати мораде, да свой правый путъ задржи; него се іошъ и та несрећа деси, да ветрови бацаюћи галію тамо амо, да се ипакъ при целомъ напрезанію праваць изгубити мораде. Она є Галіа была прилична зграда, ал' по старомъ крою, была є одвећъ широка, и дубоко у води є лежала: зато є тешко пловила, а с' њомъ управляти, мораде бы се корманошке силе увећъ употребручити.

Свему бы се овомъ доскочити могло, само да є было више људій, па готовъ посао, ал' баш њи є недостало. Капетанъ, морао є више свои' момака' на прибрежію болесне у грозници оставити, а друге на њихо место ніе могао набавити, баш за тимъ млого и не настоаваюћи, єръ є знао, да ће на прибрежію (Бар) Коастъ неколицину црнаца за натрозе врло лако рекрутирати моћи. — Ема о предстоећемъ злу ништа ніе знала, но одъ дана на данъ све горе и ветровитіе путованіе гледати морадоше, а притомъ по где што и слушаше, како корманошъ г. Іовану опасности прічаа, изъ коя є разборито дѣвойче лако могло докучити, чему се падати имаю, и шта имъ предстои.

(Продуженіе сльдуе.)

Најстарији исторични догађаји у Срему.

(Изнесао Др М. Р.)

Где сада лежи Митровица, био је ту једанъ одъ највећи градова великогъ римскогъ царства, названи Сирміумъ. Онъ се простирао одъ левогъ брега Саве до саме Фрушке горе (тадашњи: Mons Almus). Једно велико предграђе било је одъ исте вароши на десноме брегу Саве. У овој вароши и у њеној околини била је једна цела легија Римска одъ 8—12000 најхрабрији војника, тако названа „Славянска легіа.“ Ту је умро 15. Марта, године 180. после Христа римскій царъ Марко Аурелъ; овај је био најдобродѣтелнији и најучењи одъ царева римски. У срему је рођенъ, и у садашњој Митровици сахрањенъ је и римск. царъ Клаудіусъ, названи одъ Римлана „Готикусъ“ ербо је 300.000 Гота кои су као непријатељи упали у римско царство побіо до ноге, тако да је сваки његовъ војникъ добіо најмање две жене, заостављене одъ Гота. Онда су тако варвари упадали у римско царство, да су и жене и децу и сво покућство за собомъ носили, па кадъ су побѣдили, онда су се одна ту и населавала, ако су пакъ побѣђени били, онда су ихъ породице пале у ропство.

Римскій царъ Неро познатъ је као великій гонитель христіанства. Подъ њимъ су Сремци особито храбро ковали до год. 63. хр. и зато су многе привилегіе задобили, само подъ тимъ условіемъ, да небу нико законъ Христіянскій приніо, а кои би се усудіо овай примити, да буде спаљенъ. Ништа мање искра света Христіянства у овомъ благодатномъ предѣлу опетъ је засинула! Јакозъ братъ св. Іована путовао је преко Далмаціе у Словенію и дошао је средно у градъ Сирміумъ, гдѣ је Адроника за владику Сремскогъ поставіо, но овай ніе дуго Христову науку проповѣдати могао, ербо је после краткогъ времена одъ тадашњегъ проконзула сремскогъ убіенъ био. 34 год. посл. хр.

Царъ Діоклеціанъ био је највећи гонитель Христове науке, и као што је по цѣломъ царству, тако је и у Срему дао Христіане гонити. Тада су стари наши „Јаворъ и Коледа“ за богове почитовали, као што и данъ данашњи задржали се обичаји, да у време частногъ поста чуено певати: „Скочте момци Јаворе, и девойке коледа“! и т. д.

Марко Аурелъ најдобродѣтелнији царъ римскій путовао је пешке по цѣломе своме огромноме царству около 160 год. п. хр. Онъ се желіо самъ лично осведочити и увѣрити, како његови народи подъ скиптромъ његовимъ живе, да позна њихове нужде и потребе, и да ихъ свима по доброти срца свога, кое је у његовимъ грудма куцало, помогне. Онъ је тако усхаѣнъ био нашомъ Фрушкомъ горомъ да је изъ свегъ срца повикао: „Ово је рай земный!“ Зато је столицу царства свога пренѣстіо у Сирміумъ и ту више година пребивао, наслађавајући се красотомъ овогъ земногъ раја. Какви су художествени паркови и вертогради по талијанскомъ вкусу по цѣлой Фрушкой гори морали сахрањени бити, кадъ су овде они силни владатељи света најрадіе пребивали, остављајући красоту Италіе и благосѣдніебіа њеногъ! Ово се види и по остатцима, кое зубъ времена одъ толико столѣтія ніе могао сасвимъ изгложати, и кои се по цѣлой Фрошкой гори налазе.

Како се величествень изгледъ оку представи, кадъ се више монастира Рисвнице гледаоцъ попне на брегъ, где још постои „кула ардинска“ и погледи около себе огромне брегове, а предъ собомъ лепу долину! Ово се перомъ описати неда. — Одъ свіо царева римски најлепши је спомень у Срему оставіо Пробусъ. Право вели Гибонъ, да народъ Илирів мора поносити се, што је изваикао за цара свога сплеменика Пробуса, кои је падавше царство римско одъ пропасти сачувао.[1]) Као годъ што је Ханибалъ дао по цѣломъ приморію Африканскомъ плодоносна дрва садити, да му војници у гнилость не бы пали, тако је и Пробусъ чрезъ своје легіе по цѣлой Фрушкой гори винограде садити дао одъ најплеменитіе лозе[2]). Царъ је особито радо пребивао у своме месту рођенія Сирміуму, и да бы се благодарань показао, и спомень поздравимъ питомцима лепъ оставіо, дао је нездраве барушине и ритове, кое су се у овој околини налазиле све сасушити, и у најплодоносніе баште обратити! Ова часть његове војске била је најхрабрія, а у једно и најнеѣна дѣтелна. Пробусъ је дао једну велику кулу саздати, са гвозденимъ вратима (turris ferrata), и одъ те је куле онъ прегледао свою лепу постройбину и успѣхе одъ шестнаесть хилада посленика своіи[3]). У овој је кули онъ одъ побунѣни војника због његове велике строгости убіенъ, кои су мачевима преи његове проболи. Ови су се исти као покаяли затимъ и ту су му за спомень великій памет-никъ подигли! Сарањенъ је у Митровици. Пробусъ је за живота свога лепши спомень самъ себи подигао, него што су му ње-ови војници по смрти подигли. Онъ је Сирміумъ са великимъ здањима и амфитеатрима украсіо, и другъ у цѣлой околини сградити дао, такођеръ је украсіо и подигао вароши Мурсу (Осекъ) где је амфітеатръ лепъ устроіо, тако Корнакумъ (Вуковаръ), Куціумъ (Илокъ), Бонозіумъ (Баноштаръ), Онагріумъ (Футокъ), Кусумъ (Коменица); Ацимимеумъ (Вараднъ); Рицiумъ (Сланкаменъ); Таурунумъ (Земунъ); Баскаиу (Кленакъ) и пр. Дакле су заслуге овогъ великогъ Императора римскогъ за нашъ Срем неоцѣнимe!

[1]) Овогъ и по племену нама сродногъ, и по заслугама за нашъ предѣлъ знаменитогъ цара римскогъ нами. Не пок. читателя нашіи призиву обширно познати и његова безмртна дѣла сворених у књигама листу читати — [2]) Hist. aug. p. 240. Eutrop. IX. 17. Aurel. vict.

[3]) Остаци ове куле и данъ данашњи налазе се више монастира Рисвнице на врху брега познате у цѣлой околини подъ именомъ „мердинска кула.“

РАЗЛИЧНОСТИ.

МЂСТНЕ ВЂСТИ.

Земунъ. Чини нам се, нашла бы се и време шалиро, еръ у колико се была зима прошастоятъ месеца строга показала, у толико е садъ попустила. Дани су нам као у Марту, часъ киповати, часъ опетъ сунчани. Дунавъ е безъ леда, што нам и бечке новине за тако явлю. При таковимъ обстоятелствама позивљеду опетъ нароброди на велику користь они трговци, конма е еспапъ на путу заостао. — У последнѣ доба ухвати у нашой околини више свештеничка лица, међу конма и неглашенный дяконъ зелунски Чедомиљ Сечанскій, нарочъ Прогарскій.

— Има ли што лепше и Богу милѣе, него кадъ човекъ сиротицу сажалива, кадъ іой са срцемъ и дѣлотъ подпоможе. Тако морао е и єдинъ ововарошкій господарь чувствовати, кадъ е пре нещй данъ куму свою сироту єдну престару баку съ єдинимъ фатомъ дрва одарио, кое е баба благодарећи му свесрдно на поклонъ и прима. Но како се нашла сирота у забуни, кадъ после неко време дворъ рачунъ „одъ петъ форинтій, пошлѣ, да баку плати; а она нема ни два, како ли петъ форинтій. Случайно дође друго, сасвимъ чуће лице, и разумѣвши течай стварій, намири човека, и избави на тай начинъ збуњёну стару душу. Одъ овакового изванредногъ благодѣяніи желимо да Богъ сваку сироту сачува. — И пріятельство е лепа ствар, особито, кадъ но дѣлима познаје, да и нам пріятель. Тако пре неко време дође младићъ єдинъ у дућанчићъ єдногъ шнайдера. „Пріятелю," рекне онъ, „небы ли учинили любовь, да ми размените банку одъ пелесетъ форинтій?" „Защто не," одговори овай, и извади изъ чемеџета ситне банке и одбросаи му петдесетъ форинтій прима велику банку. Младићъ лепо поздравши пріятеля свога — оде. После неколъ времена нађе се шнайдеръ вашъ у чуду, еръ банка кою е пріятелю своме разменуо, была е одъ они кои су већъ изишли изъ курса, и кои невреде већъ ни во паре. — Сершени дванаћетъ вѣсти наше жељни смо дознати разлику између речій „храна" и „пр-ква?!" —

СМѢСИЦЕ.

(Капетанъ Миша) Изъ Београда нам явлю, да е Господинъ Миюръ Миша именованъ за белицинотъ конзуза. Господинъ Миюръ Миша Аласстасіевићъ, у србскоме народу познатъ подъ именомъ капетанъ Миша и као великій помагатель просвете народне, найбогатіи е човекъ у књажевини Србіе, зато се и говори, да ће онъ достоинство то безплатежно одправляти, и да ће му држава белгійска само секретара платити.

(Остатци старо-грчке варошп.) Енглесній конзулъ на острову Кіосу пронашао е скоро остатке єдне старо-грчке вароши. Енглеско правителство послао му єдну лађу съ справама, на кобоихъ се и радешпа налазе, ради нскопавања стародревни остатака.

(Ни ово ніе рђаво.) У Хини незапамћене дужине ако некогу дугове да неплате, него повериталъ батинаю, еръ ови поводъ даје разплашености и прекомерноъ трошењу.

(Младе бабе.) У Грчкой има баба (Großmütter) одъ тридесетъ година. Како онако женска лепота за кратко време цвета. Сунце Озирово кћерима азіатскимъ несветли башъ повољно.

МИРОЂЉЯ.

— Гди ћако неможе на край да изиће, ту онъ пошлѣ стару баку место себе — неке наши стари. — Али ово е само у полу истина! Ћако е мудрія у томъ и зна, да ће далѣ доспети са — младомъ женомъ! —

— Ако Тацитъ ніе сатиру на жене писао, то су по нѣговой исторіи жене у стара времена сасвимъ другчіе биле, него што су данасъ наше. Оне су биле ћутљиве, стидљиве, невине у разговору, нису оговарале єдна другу, и бринуле се свака о своіой кући, и своіой деци, и мужене су свое са найвећимъ почитаніемъ предусретале. А ово наше доба незнамъ на свмъ какво е? Свакн нха радо и жену и музаку, а нити єдно, нити друго управо разуме! Ово е велика загонетка!? —

Споменѣмо, да нигде и
єдички сопока.

ОГЛАСЪ.

Зато умоляваио свиоге, да могри
на оглас обзиру.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досада по увераваню найзасвонитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобољѣ и грудобољѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣги и да само нѣму имаю благодарити, што имъ е олакшина боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбољѣ препоручуе као малой деци, тако и найстаріимъ лицама; укусъ му е врло пріятанъ.

Стаклешцета су стейриского билыюг сока бела, горе дугуилста и са калайнимъ капцима, на кожма као и на стаклешцету више: „Апатеки кодъ єлена у Градцу" и „І Р А", добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е єдногъ стаклешцета 50 кр. ср.; мнѣ одъ два стаклешцета неколъ се слати. Што се завію и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена" у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчинза.

Одговорный издавателъ: І. К. Сопровъ.

Печатано книгопечатньомъ І. К. Сопрова.

Брой 40. У Земуну, 8. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є за годину 5 форинтъ. за пол годино 2½ форинта ср. безъ поштарине; поштовай таксе износи за 6 месецій 30. кр. ср. Претплатеріи се може у Аустрій код свако поште или поважи поште скупштеле или управо код издавателя у Жабљомъ шкевику. За остале шиѣне се за ред 3 кр ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Јовановића Сомборца.)

[Продужак.]

Капетанъ бы обично опасности пређутао, ал' кормиошъ часъ бы овымъ часъ оними потврђавао и предвиђао опасность, ал' кадъ и кадъ тако суевђрно, да бы му г. Іованъ више пута спеати се морао. Ако є и была велика опасность, опетъ бы Ема бывала спокойна, с' тымъ више, што нигда ніе чула капетана, кои є неуморно радіо, о опасности говорити. Онъ одъ више поћи ніе ока затворіо, нит' санка боравіо, онъ є самъ свудъ заврћивао, и найманю пукотиницу или одушку на лађи, кою бы требало ушушкати, да небы вода унутра продрла, запушавао. Ема већъ одъ нѣколико дана ніе на крову была, одъ стра, да ю небы таласи, кои су свакій часъ преко лађе преливали се, покасили, сеђаше обично у своіой већъ загушљивой собици. Тешкій воздухъ у дољной части лађе, шкрипанѣ оны' при колебанію зграда, поремећиванѣ оны' неутврђено по собама и другимъ ставима наодећи се наметнат, звека ланаца, јаки ал' узбуђени гласова матроза' причини єдномъ, да и Ема изтрчи на кровъ. Она застане тако капетана, корманоша и г. Іована увеликой шаши и смею. Садъ се и она окружи, и запита, каква є то луна, звека и вика.

„Црне воде изъ галіе," одговори корманошъ брзоплетно по своъ обичаю. „Ето вид'те, наша є лађа истина добра, ал' врашка вода, опетъ паће, куд' ће да продре.

„Како ли се види, нашемъ путованю ветаръ прилично препятствуе?" рече г. Іованъ капетану, кои само словомъ потврђујући одговори. „Е, и по другачіой самъ и бури путовао."

„Бура?" пресече ну корманошъ речь. „А ди є бура? та то ніе ништа, до малый противный ветрићъ, а да ће буре быти, напредъ самъ знао, єръ смо се башъ у Петакъ кренули."

„Ето ти, ніе нег' іошъ нешто!" повиче г. Іованъ гладећи, и с четкицомъ чешлюкаюћи браду. „То ти є право суевђріе. Тога треба да се одтргнемо, ти мы смо садъ у времену просвећенія."

„Бре, окаіте се вы ваше просвете!" немарљиво га промери корманошъ, рече далѣ. „Я знамъ шта я знамъ, и то мало што знамъ, нисамъ башъ у школи профитирао, него на кровови лађи!"

„Я мислимъ," прекинувши г. Іованъ своѣ лицкање и гладећи — „да вы с' тымъ оћете да кажете —"

„Я с' тымъ хоћу да кажемъ" пресече му речь, „што бы и други одъ мене старіи морепловци, — кои дуже служе — казали: и я при томъ остаемъ, да немо мы неугодно путоваће имати. По чему другомъ морепловацъ и може заключавати, шта му предстои, него по искуству? — Та то є свето, кадъ делфини на површини воде стоѣ, и репомъ по њой прођикаюу, кадъ леньи китови изъ воде у висъ подскакују, кадъ се морске птице деру, онда буре нефали; а іошъ притомъ „Майке Каре пилићи," кадъ се укажу онда —1 а, одно ій врагъ, та сно ій читавъ чопоръ!"—

Ема и г. Іованъ погледе на ону страну, на кою є корманошъ руку пружіо, показујући одъ куд' лете. И заиста угледе одуда читаво ято — као наши ласти — птица. Оне су на близу око лађе летиле, и по гдекадъ бы се њихово благо иркутанѣ чути могло, а где кои бы се текъ затецкала по површію воде, да ухвати по гдекоегъ морскогъ прића себи за рану. Исте су се птичице ако питоме быти видиле, а и такo су око лађе на близу летиле, да бы се човекъ каменомъ до њи добацити могао.

„Како се зову те птичице?" упита љубопитно Ема.

„Морепловцъ именује ій Майке Каре пилиһи, а ученици веле, да се зову „Непогодне птице“. Као што ій видите, оне намъ неизбежиму буру предсказују.“

„Шта, тако ньжне тварке да су непогоде предсказатељке?“ примѣти Ема смешећи се, „та, погледајте ій само како су питоме, како умилно полетаю! — Ено! — како она скромно на панити стои“

На єдредъ изъ њини леђа зачуе се да две пушке опалише. Г. Іованъ као великій презиратељ суєвѣрја, стрчи доле у свою кабину, счена свою двоцевку, и да би осведочіо — особито предъ Емомъ — да є добаръ ягеръ, опали изъ обе цеви, и заиста су две ядне птичице на површини воде убіене лежале. Садъ друге іошть нѣколико пута, около леђе облете, и онако поплашене вину се у висину, и нестане ій. Овай є догођай кориношу изненадіо као огорчіо.

„Богъ зна, очемо л' ій више кадгодь видити,“ рече корманошъ гласомъ врло жалостивимъ.

Г. Іованъ у место похвале засвоју умѣтность и майсторіо, врло се спути, кадъ іошть примѣти, да га и самъ капетанъ зато врзко погледа. Ема, да бы ово брже исправила, окрене се корманошу, кои далѣ настави:

„Као што самъ вамъ реко, почитаема господична,“ рече онъ, „ове су птице праве предсказателке непогоде. И самъ іошть одъ старіи морепловаца и то слушо говорити, да су то душе утопљене наше браће, кое своіой собраћи предсказују, да буду на опрезу, єръ іймъ буря предстои. Слабо ій тко жели видити, ал' кадъ ій види, мора се чувати, да ійхъ какву вредъ не нанесе, иначе є опасностъ тимъ већа, шта више неизбежна. — Кадъ самъ и пре нѣколико єодина' изъ Ливерпола у Бостонъ путово, утуче єданъ такову птицу, а после три дана лежали су остатци наше леђе на прибрежію єдномъ одъ Америке.“—

„Насъ ветаръ къ западу гони, и іошть вечерасъ приспети ћемо на ужасно Црно прибрежіе (Сар пегго),“ рече капетанъ кои є донко ћутао, „да разширимо мало више вѣтрила, па да се упутимо мало далѣ у море.“

Како корманошъ и заповедникъ, тако и сво людство лати се свойски посла.

„Суєвѣрје! жалостно суєвѣрје!“ рече г. Іованъ Еми, кадъ се ова двоица уклонише. Чудо, каква се помрчина у глави овакви' људи наоди. Ове птичице да предскажу буру, а кою убити, несрећу да означуе. Молимъ господична, вы се зато ни мало неплашите, то су будалаштине. Болѣ да мы мудро о ствари као изображени људи поуиствуємо, и —“

„Я се баръ мало неплашимъ г. Іованъ ако баштъ и неуиемъ тако филозофически о стварма размишлати,“ прекине му речь мудро дѣвойче. „Да се ове птичице одъ предстоће непогоде клоне, и прибѣжишта на бродећимъ леђама траже, то може са свимъ исправно быти. Што сте вы пакъ одъ ньи, дје баштъ нишшто, кое и свирѣностъ називаю, убили; рада бы знати, шта сте хтели с'ньима, па све да нејарже морепловци то о ньима, што већъ вѣрую? При томъ чини ми се, да самъ я некадъ читала, како о ньима морепловци мисле и суде, па ако се не варамъ, и то іошть мисливъ да стои, да прокледство с' оне леђе, с' кое є ньима каквый вредъ учињенъ, дотле се не скида, докъ се опетъ оне не укажу.“

„Па вѣруете л' вы то, драга господична? — Я то само питамъ, што вы мой поступакъ — да самъ две убіо, — свирѣнимъ називате; и мислите л' башъ зацело, да ћелу се оне опетъ указати?“ упита коснуто г. Іованъ.

„Е, а тко то може знати?“ рече дѣвойче, смешећи се нѣговой плашљивости. „Праведно бы было, да вамъ се врати та увреда ньима учињена.“

Ема на єдредъ учути. Грдный талазъ одъ запада да валиће се, и већъ є тако близу леђе было, да га небы могли избећи, тако преће, да су сви у самой води и пени огрезли были.

Ема є тай валаюћи се талазъ видла, зато се и уватила за єдну пањату, ал' ипакъ є одъ пете до главе сва мокра была. По г. Іована пакъ горе є испало. Њега є талазъ башъ као проштица, на кровъ простро, и капу златомъ везену у море му одно, коя га ніе више — као што є самъ говорію, одъ полдруге фунте (15 фор. ср.) коштовала; ту є капу но найвише, да бы се Еми допао, носіо.

„Видите, како су те птице осветљиве!“ смеюћи се рече Ема, цедећи воду изъ витица', и сплазећи се у свою собицу.

„Не бы браніо, да су садъ те ђаволске птице овде!“ рече г. Іованъ, „Богъ зна, шта насъ іошть ноћасъ чека!“ Узданувши спушташе се и онъ у свою собицу.

Одъ часа на часъ све є већа страва обузимала овогъ плашљивца. Изъ обхођења капетановогъ — кои є слабо говорію — было є примѣтити, да се добру ніе надати. Онъ бы непрестано у своє књиге и мапе гледао, пакъ бы часъ єданъ прстъ на овай а другій на оній пунктъ метуо, викаюћи корманошу съ замишљенимъ лицемъ „Црно прибрежіе.“ Обоица бы пили на кровъ, а споро путованѣ галіе сведочило бы, да є узрокъ, што іой нису сва вѣтрила разширена.

Садъ наступи и тавна као тесто ноћь, а одъ єдногъ до другогъ магновена све є ужасніе и море све већма дивіе бывало. Премда є галіа іошть єднако подъ платнама пловила, ал' су таласи тако яки были, да се свакій часъ вода на ширяхъ црнити морала, єръ є лако у ову згроду продирала. Кадъ и кадъ се мислило, да є леђа у непро'одяну пучину морску тако се загнирила, да нигда више на површину изићи неће, а кадъ и кадъ да є тако у висине к' облацима летила, као да се опетъ, никадъ натрагъ повратити неће; те страоте описати се не даю, садъ бы се чинило, да є стражный талъ у диу мора а предный да управо стои, садъ бы опетъ предный у дно, а стражный у висъ полетіо, и при свемъ томъ чинило бы се, да леђа на єдномъ мѣсту стои. Капетанъ є непрестано са целинъ своиихъ људстовъ савъ у саной води и пени огрезнутъ на кровъ се на'одіо. Наздарећъ почеше сви викати, да се ни самъ корманошевъ гласъ — кои заиста громанъ было — чути немогаше. „Одне се ій тровцу!“ — Одне се кукавце. Такви момци!“

Облаци су се све већма на западу сгушњавали

и таласи све су нећи бивали, єръ є бура све горе и горе отимала ма'!—

„Господине,“ рече корманошъ лагано капетану, „ви сно за читава два дана на страну бачени. Овимъ петров'ма терани, ніе можно, избећи Прибрежіе црно. Да сте ви ноћи мисли, па да окренемо путъ натрагъ.“

„Садъ касно!“ одговори капетанъ, почемъ озбиљно руку на западъ испружи. „Ено, како се таласи ано валюю, и као муња амо брзаю.“

„Доле с' пашинани! кидайте стражња платна!“ громовито повиче капетанъ.

Матрози садъ се изъ свію сила' ушу и почну справе на крову кидати. Свако се садъ ту напрегне радити, а теретна ладја текъ што се ишцала, ако є и радіо корманошъ. Бесненіе море садъ, рекао бы, изъ свію сила' нагне съ своимъ таласима ладју у'коб', двапутъ ю подиже у облаке и толико пута у пучину морску с'юрва ю, докъ трећій путъ не прелће ю, одъ чега ладја тако зашкрипи, да су сви мислили, сва ће се распасти.

„Сецште! пресецайте! вожеви, свикрама! ништъ што є годъ на крову не штедите!“ повиче капетанъ тако громовито, да є и само море надвик'о.

Већъ су катарке закдно са њима златі на крову галіе пруђене лежале. Чимъ се и последній паланоръ присече, а ладја се тако упути, као да іой ова бура нимало на путу не стои.

Овомъ є велика тишина следовала, и свакій є при овомъ страховитомъ досађаю, гледао сирти у очи. Нитко уста да отвори, само гледи, кадъ ће последній часъ куцнути. Све є то као немо стояло. Корманошъ присече ћутанѣ.

„Ако бура попусти, то ћемо гледати, да усправимо какву дорогицу унесто катарке, да бы барем до какве португалске наседбине доћи могли.„

„Све бадава!“ одговори капетанъ. „єръ мы такову тражења, пре ћемо у другу присести! — Ено!“ после краткогъ ћутања, показуюћи на истокъ, одкудъ се и зора указивати поче, „ено Црна прибрежія.“

Мало помало укаже ійнъ се дугачакъ и высокъ земљуз, кои се у море далеко пружаше.

Истина бура є престала, ал' є ветаръ ипакъ тако яко дувао, да ніе могућно было, никакву катарку уздигнути.

(Продуженъ сліедуе.)

Иде ко.ю наоко.ю.

Было є Юнія месеца 1847. год. кадъ се у Лондону у театру Сен-Џемса найсайніе друштво сакупило было. Краљица Викторіа са супругомъ своимъ и єдинимъ странимъ принцемъ у богато-накићеной краљевской ложи налазећа се, было є средоточе свію тій сайности. Све што се годъ у Лондону одъ отићнога света налазаше, было є ту, єдиное госту за любовь, коѣ отликовати не само учитвость краљичина, но и политика енглеска захтевала є. Гостъ є тай био Херцогъ отъ Немура, синъ тадашњегъ крала француског Луй-Филипа. Младъ, лепъ и живъ, као што є био, обратіо є обште вниманіе на се, съ тимъ више, што га є онда самъ светъ за престолонаследника Француске сматро био.

Макаръ да є тай принцъ свію позорь на себе обратіо, опетъ се є и друга єдна особа у театру налазила коя є съ њиме обште вниманіе делила; а то є било младъ єданъ човекъ у цивилнимъ альнинама, кои є мало доцніе у театоръ дошао. Ако є Херцогъ отъ Немура чрезъ лепоте и младости своѣ, чрезъ тога, што є онъ синъ моћногъ монарха био, и што ће данас-сутра єданъ европейскій престолъ заузети, удворенъ одъ стране Енглеза задобіо; то є другій позорность ніому чрезъ некогъ догађаи на себе обратіо, одъ чега є тада по свимъ новинама и у свимъ политичнымъ круговима єдиный разговоръ био. Онда башъ скоро догодила се є она катастрофа у Булонъи, кои су неки за злочинство, неки за лакоумље-ность, а найвећа часть за лудый предузетакъ сматрали. Младъ тай човекъ, у простоме своме црноме фраку, безъ икакіе декорацію на прсима у средини овогъ одъ діаманта, злата, звезда и крстова блистаюћегъ друштва, био є Луй-Наполеонъ.

Старо є изкуство рода човеческогъ, да є срећа непостојна, да онай, кои є данасъ младъ и здравъ може сутра быти мртавъ, кои садъ богатъ може се с' временомъ за просячкій штапъ прехватити. И у театру Сен-Џемса было є оно вече жива примѣра тога непостојанства: у партеру близу главногъ улазка стајаше протеранъ херцогъ брауншвайгскій са наруменћенимъ лицемъ своя діамантна дугмета гледаюћи. Мало далѣ одъ њега могао си грофа Монтмолена видити, кои и сада за престолонъ шпанскимъ лебди, а у єдной са завесама полаженіе ложи могло се необично лице прогонћеногъ крала португалскогъ опазити. Кои бы се онда усудити смео, срећномъ, пуно лепоте младићу у краљевской ложи предсказати, да ће за єдну годину доцніе горакъ животъ прогонства искусити.

Да ће у таковомъ друштву, у кое сно читателя водили, сравненіе између Немура и Луй-Наполеона постати, свакій ће погодити; но сравненіе то ніе служило Луй-Наполеону за препоруку. Снабдѣвенъ свимъ тимъ, што слабостима човеческимъ ласка, очи увеселява, лако є Немуръ наклоность сравнителя придобіо; напротивъ Луй-Наполеонъ на презренѣ и подсмеѣ подпао. Између ону кои су га презирали, быле су и особе у ложи краљевской находеће се. — Контрастъ између Немура и Наполеона было є великій и якъ, но изъ горкопонесногъ погледа Луй-Наполеона могло се дознати, да му є некій потайный гласъ у ушіи шапуо: да иде коло наоколо а господство редомъ.

У Лондону као и по другимъ престолнымъ градовима сокаци су у конна аристократія седи слабо похођени. Истина, да по њима често каруце тамо амо зарте, али то ніесу одъ они каруца, у конна се обичный светъ вози, него одъ они, на кои' братанцима се сайни грбови великаша наколовано налазе.

У таковъ єданъ сокакъ подиђемо сада читателя и уђиђемо у єдну палату, предъ којомъ простъ єданъ фіакеръ стаише, какавъ се тамо занеста релко виђаю, као што се и изъ презрителногъ погледа вратара примѣтити дало.

У палати той седнда є Херцогиня М**, са кђерком своїомъ Евгенїомъ.

Соба у кою ћемо ступити бшо є єданъ одъ оны салона, у конма се обично само сродници и пріятелѣ дочека. Херцогиня седећи на диванy имала є предъ собомъ разне новине, изъ кои' є некій чланакъ гласно читала. Слушаюци њени бліску кћи њена и млады єданъ човекъ, у коемъ одна Луї-Наполеона познасмо.

„Я самъ истогъ мнѣнія," рекне Херцогиня односително на прекинуто читанѣ, „предузетку Вашегъ Высочества ніе бшо изгледа на успѣхъ; вы сте себи съ тимъ више шкодили, што сте подсенй на се вукли. Вы знате како подсенй особито кодъ Француза дѣйствуе.

„Нека се противници мои подсмеваю; народъ ме францускій свазлава, и нестрпљиво очекива данъ бомбѣгъ успѣха."

„Никадъ неће досићи. Мудро и снажно управля Луї-Филипъ кормаиъ свое државе, и ако бы се за живота или после смрти свог какве промене догодиле, то бы онда само цривенаци жетву држали. Но я васъ молимъ да се одрецете революціонарни намѣра ваши; єръ никада нећу кђери моїой дозволити за єдногъ политичногъ авантуріёра поћи."

„Никада," рекне Луї-Наполеонъ съ ентузіазмомъ; „одъ свію династія има Бонапартизамъ само у Француской будућности. Само Бонапартистична влада може извѣстнію революціе утамапити, коя непрекидно Европи грози. Приватне моя желѣ морамъ подзртнути обштой жељи, и пре ћу се личне среће лишити, него политичный мой задатакъ изневерити. Дођи ће време, кадъ ће сажаљенѣ претворити се у уваженѣ, а подсенй у страхъ, а съ Божіомъ волыомъ моћи ће скорымъ политичный овай протуна Евгенїи дѣдевъ єданъ на главу ставити, коя ће навекъ у исторіи найсаїпіе блистати!!"

Съ оними ресима устане Луї-Наполеонъ, поклонивши се Херцогиньи и одушевљѣвъ погледъ на Евгенію бацивши оде.

За мало часъ чуе се грмљавѣ одлазећегъ фіакера, и Евгенія обрше сузе, коя су се издайничко у лепо очи нізине увукле биле.

Мало по мало уђутше всѣ и новине о катастрофи Бульонской и о Луї-Наполеону говорити, докъ ніе га 1848. година на полѣ извести ианово позвала.

Ніе прошла ни єдна година одъ како се съ Луї-Наполеономъ тако презрително поступало, и всѣх предсказиванѣ иѣгово испунило се. У Парызу пукне буна, и мудрый и моћный владаоцъ овай бшо є за двадесетчетири сата владе свое лишенъ. На истомъ путу, на коме є Луї-Филипъ у прогнанство пошао, вратіо се Луї- Наполеонъ натрагъ у отечество свое, где му є скоро за рукомъ пошло, да на престолъ ступи. Како се то догодило, сматрамо да я у обште познато, исто и то, како є Евгенія за царицу произведена. Мы ћемо само укратко навести, да су Еглези Луї-Наполеона найторжественіе дочекали, кадъ є онъ са царицомъ Евгенїомъ краљицу Викторіа у Лондону посѣтіо. Опеть се држало театер-паре, опеть се могло у Сен-Џемс-театру Херцога брауншвайнскогъ, графа Монтмолина и т. д. опазити, но младога човека у црноме фраку ніе се могло у партеру видити; онъ се налазіо у краљѣвской ложи обколићвъ одъ членова краљеске породице и украшенъ съ найсѣкапіа европейскимъ орденима. —

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Земунъ. Ползуюћи се топлимъ временомъ и чистимомъ воде, дошли су ово два три дана неколико рекордера изъ Тиссе, сй много разнома житоварски шлепови, коп су за Сисакъ опредѣлени, и коп ће одма на свое опредѣлење одпазити. Изъ Оршове очекуе се пароброд „Баи," такођеръ сй теретомъ. Овде се товари єданъ шлепъ са оними еспапіма, коп су путуюћи на разне дунавске штаціе, због леди него време овде лежати морали.

СМѢСИЦЕ.

(Како є єданъ робішъ згодно утекао.) Робішъ єданъ имаше се некако у єдной вароши, па куд ће него у обиталиште местнога спешптеника. И како є овай у то време у цркви на служби бшо, то робішъ овай утрчи у собу, счека свештенникову ађуну, обуће и шеширъ, све то набиди на себе, па онда изиће напоље, и кроз средъ вароши ађући, не само да се нико нпе препатіо за њега, него су му іошть капу скидали и благословъ одъ њега искали; и тако онъ срећно уиване.

(Прекрасанъ одговоръ.) Селянъ неки пође у Цркву. Сретне га єданъ варошанинъ и запита: „кудъ с пуномаиъ?" „У Цркву!" одговори селянъ. „Шта ћешъ тамо да радишъ?" — „Да се молимъ Богу." — „Козинй є тай твой Богъ, є ли маленъ или великій?" запита варошанинъ. „И малецъ є и великій!" — „То неможе бшти." — „Може, господине мой. Онъ є тако великій да є одъ целогъ света већій, и тако я одвтъ маленъ, да є у моне срцу доста места за њега."

МИРОЂІЯ.

У сваной вароши има подоста людій подобни р и б а м а. Они обично пуне, загнюре се дубоко, кадъ се за обштность рада, а повазуу се одма, кадъ имъ се за ело баци. —

Доста има људи, коп до богатства дођу, незнаду ни само како? што годъ предузиу, изиће имъ — срећно за рукомъ, као Грку Позикратесу, коп желѣзна »ларедъ видити очима и искусити, шта є и несрећа, баци претекъ своћ у море, — ал' њега среће прати да жезла писмъ одкуд. Онъ изиће претекъ свой у рибѣ. Ал' овакови люди већъ при своме богатству своне неуживаю радости живлюне, као и деца, кои обично мноштвомъ поклона нерадуу се толико, колико спроће съ корицомъ лебо. Ал' и среће коло обрће се непрестано, ко се данасъ на четири кола вози, тай већъ буде свакій часъ препрашъ, да може се сутра и на єдномъ возити.

Одговорный издаватель: І. К. Сопровъ.

Печатано кньгопечатньомъ І. К. Сопрова.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 41. У Земуну, 12. Децембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а коштa му є за годину 5 форинтa, на пол године 2½ форинтa ср. безъ поштарине; поштовска такса износи на 6 весеий 30. кр. ср. Препузетници се може у Аустрији кодъ свакe поште или поштоноше или сакупителя или укупно кодъ издавателя у запечаћеныхъ писмахъ. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Јованковића Сомборца.)

[Продужење.]

У онай варъ, кадъ є олуя катарке и спрасе онако силно у море однела, онда є Ема съ г. Јованомъ сама у собици была. Онай є полумртавъ одъ страx био. Онъ є плакао, жукао, гласно се Богу молио, и проклињао є своє пуцање на Мајке Каре пилиће, почемъ є онъ ову сву несрећу оними двема убіеними птичицама приписивао. „Небы маріо," говораше онъ „кодъ бы ме моя пуцања и главе стало, ал' ако нажъ садъ Богъ помогне, те се спасемо, пре бы онда мою пушку на човека него на ту птичицу опалio, та одъ садъ ће ни и нѣно перце светима быти." Но будући се море мало по мало утишавати почело, то и Ема са своимъ сапутникомъ изађе на кровъ. Шута међу безъ катарки и други алата, безутѣшенѣ, изваано очаваће како на лицу капетановомъ тако и у прочегъ людства, были су исти знаци предстоће несреће, и као да ни мало писмо среhнiй што се море утишава. Беснећи западъ, и валовiи се таласи, све су галiю ближе оному пре вiденому земљеузу терали, одъ кога већъ ни две миле одстояли нису. Подићи какву такву катарку, око кое су се сви и изъ свiю сила упели, постаде сасвимъ немогуће. Све да су є и подигли, небы ипакъ ветру противстати могла. Ту већъ ніе было више изгледа, ове обале и нѣне жителѣ надићи, єръ Прибрежіе црно већъ имъ є и путъ къ сѣверу приречало.

Обала є све ближе была. Већъ су разговетно видити могли, како се узъ ню таласи успињу, и кои валовiе и успињаће као какна грмљавина одзивало се. На єдно сто фатiй опазе єдно месташце, као да се нека рѣчица онде у море улива, и заиста; ал' у нѣнъ утокъ уђи было є неопгуђно, єръ су се читави брежуљци одъ таласима нагомиланогъ песка, — кадъ не бы таласомъ преливени бывали, кое се свакiй часъ догађало — видили. Истина, была є као нека одушка или просекъ, ал' то не више за лађу, него за какву дерелiю.

„Да бацимо лењерь!" рекне капетанъ, „ни ако се зарiе, а притомъ и ветаръ мало попусти, то се онда колико толико спасемо можемо надати."

„Де и вы, Г. Иоване!" рече корманошъ гурнуви га у ребра, — „садъ морамо сви радити, єръ овде се живота тиче."

Предузеће се окончa. Мачку одтуре, кои се сретно зарiе, и нека надежда укаже се на лицима целогъ людства, само є лице капетаново тавно и бриж но, као и пре заостало.

„Шта мислите," упита Ема корманошa, „кадъ бы се море утишало, да л' бы се похођу Божиомъ далѣ отиснути могли?"

Капетанъ само жалосно главомъ махнувши, одговори, да не бы.

„Дакле є ова обала пуста?" упита Ема.

„То ніе, Господична," одговори онъ, „него су нѣни жители гадный народъ неки, и притомъ су iошъ већма одъ трговаца робова покварени. Да є ова обала пуста, то бы я по утишаномъ ветру моју лађу у какви заливчићъ увукао, катарке као што треба с'градio и наместio, и мой путъ натрагъ предузео, ал' опако —"

„А не бы л' могли кога одъ наши послати, ил' па да съ тимъ жителѣима уговори?" прекине му Ема речь.

„О, да како, кадъ бы я само подпуно число людій имао, ил' баръ да ни она три момка — и то најбоља момчина олуя у море не сграну; то бы я онда два буренцета рума на лађу изнео, а оба тога съ картачи преправio. То є єданъ начинъ съ прицима

уговарати. Ал' то є све садъ немогућно, єръ я текъ толико људій имамъ, да само — и то съ натегомъ — ленгеръ извући могу; зато свака борба и браненѣ престаје. Шта Богъ да."

„И тоне се ако чудимъ, да црнци нису већъ овде!" рече корманошъ, кои є до ако ћутао. „Они чимъ какву лађу у невољи угледе, то све гамизу на обали, и све клепећу и цвокоћу њиними маймунскимъ зубма. Они се єдва могу уздржати, докъ већъ єдаређ ногу њину на лађу не нету. — Ахъ! та ево ій."

Сви погледе на ону страну, где рѣчица у море утицаше, множтво чамаца тако є съ црнцима препуњено было, да се мислило да ни єданъ неће остати, да се не залѣе. Возећ њихно, спасних є неуредно. Іошть изъ далека чуо ихъ се є гласъ радости њине и усклика.

„Богъ нека намъ помогне! Мы смо сви пропали!" лелекаюћи, рече г. Іованъ, кои є руке прекрстіо, и превко се Богу моліо.

„Само двадесетъ момака да имамъ на лађи, и бы ове несретнике знао онако дочекати, као што заслужую!" крозъ зубе мумлаше капетанъ. „За садъ намъ ништа друго неостае, него ли лађу у воздухъ распући, или равнодушно гледити како насъ плачкаю."

„Равнодушо! спасних равнодушно!" моляше г. Іованъ капетана.

„Само што є на нама, то ћеду намъ оставити, и то ако Іошть сретни будемо!" рече мирно капетанъ. „Ходите момци!" окренувши се своимъ морепловцима (матрозима) рече: „Я имамъ у моіой собици єдну кесу са суверенима, донесите ми, да између насъ поделимъ; єръ садъ ће быти крај съ нама! — А и вы господична и господине, добро ћете учинити, ако све посакривате, што вамъ є драгоћеніе. Они црнци, ако ихъ се неуспротивимо, и ако се пре не опію, него што насъ на суво изнесу, быћеду задовольни, што су у лађи и по собама понаплазили и попљачкали."

Ена и њенъ сапутникъ полете у свое собице, да своя завежаће спреме. Девойче, ако нешто новаца и драгоцености са нуждни папири покупи и склони, и поће опетъ съ г. Іованомъ заедно на кровъ, єръ и онъ є у своіой собици посрекао. Они застану капетана съ целимъ људствомъ своимъ око єдногъ одаднивеногъ буренцета рума где су постали, очекиваюћи свое недраге госте, кои су већъ на два пушкомета близу лађе были. Они су одвећъ црни были. У овакимъ случаевима за оружіе служиле су ихъ стреле, копља, тулѣни, буце и т. д. Побуђено, и сатанскомъ викомъ возили су већъ около лађе. У среди међу њима угледу на єдномъ полугаломъ црнцу тророгасти шеширъ, за конмъ перјница одъ црни поени пера лепршаше се.

„Ово є европеацъ!" радостно усклике Ена.

„Боже сачувай!" рече корманошъ. „То є поглаварь ових арангутана, кога су овде трговцы робова наместили. — Садъ су башъ они несретници у томъ растояню найболѣ за єданъ паръ картача! Шта мислите, г. Капетану? — Занста є врека штета, што ій неможемо съ неколико поздравити и дочекати."

Ено и чамци до лађе стигоше, и већъ су се црнци као ито наймуна узъ лађу успињали. Већъ є на кровъ одъ сто црнаца гамизало, понайвише кудрави, сви углансани и свѣтлећи се одъ палмове масти коіомъ се мажу, тако, да њихъ звѣрскій погледъ већма маймуну него людяя приличаше. Своро су сви одъ средиħ висине, нали руку, широки ножура и претавки листова. Међу њима опазе неко особито створење одъ црнца, кои є могао имати око свои петдесетъ година. На глави имао є некій искићенный шеширъ, а на голо тѣло навукао баше неке плавотне солдачке хаљине са златнимъ еполетнама, кое су за илого већогъ човека справљене было, єръ му є туръ одъ чокшира ниже колена висіо, а погавице су ако срезане быле. На ногама имао є неке старе издрте матрозке чизме.

Капетанъ Хобсонъ пуномъ чашомъ рума и гологлавъ, и ако и понизнимъ коракомъ ипакъ са намрштеннмъ лицемъ пошта му на сусретъ.

„Bon jour! — Welcome! — Bienvenido, Senor!" — рече црнацъ, почемъ подпешену чашу съ румомъ на душакъ испи. — „Я самъ, Петаръ краљ!" рече са такимъ поносомъ, да бы ну се свако — гледаюћи нѣгово маймунско лице — насмеати морао.

Докъ є капетанъ овогъ поглавара црнаца — кои є у неразумителномъ часъ енглескомъ, часъ шпанскомъ, часъ пакъ португалскомъ језику питања, шта се сирѣчь у лађи наоди — разумети трудіо се; дотле є кормапошъ румъ са црнцима свойски троміо. Изъ одговарања капетановогъ примѣтити є было, да є краљ Петаръ сасвимъ задоволнић было, почемъ се изъ свегъ срца смело, и као нрацъ скакутаюћи, викао: „Добро є! врло добро! краљ Петаръ сасвимъ задоволнић!"

Већъ се сила рума почела на црнцима примѣчавати. Неко число црнаца увукло се баше доле у лађу, и већъ се чуло обіанће сандука, а другіи су као некіи ђаволи око бурешцета съ румомъ скакали и викали. Међутимъ капетанъ кодъ краља Петра изради, да га са своимъ дружствомъ на суво изнесе, кое овай одобри.

На промуклу заповесть краља Петра, стрче неколико црнаца доле, дотераю два чамца да страдалнике на суво изнесу. Са тужнимъ срцемъ уђе Ена у чамацъ, а за њомъ капетанъ, корманошъ и г. Іованъ; у другіи пакъ сместе се прочи морнари. При возењо опази Ена єдногъ црнца, како се у њенъ свиленый крогнъ увіо, па вози, и, ако ій є и жао было за овимъ лепимъ парчетомъ свога накита, ипакъ се мораде насмеати, како га є заогрио. Другіи опетъ позаръ найлепшій фракъ г. Іована на свое голо мастно тѣло навуко, и то башъ онай фракъ у комъ є г. Іованъ бавећи се у Канштату, женскима фуроре правіо.

Садъ већъ и чамци присту на утокъ рѣчице. Одъ обрасли жбунова по обали, нису ништа видити могли, где су и како су; но кадъ су читавъ єданъ сатъ возили се, присту до єдногъ савіютка рѣке, где виде развалине некогъ одавна бывшегъ опустошеногъ Португалскогъ здања, у конма су еспане свое држали, кое є самимъ колебицама црнаца сламомъ покрићенима окољено было. Чимъ се чамци укину, кадъ ал' ово подиге се радостна вика до небеса, ови се ужасну видећи саме прие женске полакъ наге, а де-

ца башъ сасвимъ гола, где майнунски скачу и радостно узвикују. Како Ема, тако и њени сапутници слабо су како на ръку тако и на ову хорду гледали. Приспевшимъ имъ, опазе једну лепу велику и ину галију, са свима оправама — а и съ топови добро снабдевену. Њих строй, њена црнођа — еръ в сва црно ободисана была — познати в дала, да в Шпанска лађа, и кадъ се приближе, прочитаю ни среди и име: „El Leon“ и „Havana.“ Капетанъ, као искусни морепловацъ — безъ да в икоме шта казао — примѣти таки, да в ово лађа трговаца робова'. — Ема, прекине ћутанѣ.

„Хвала Богу милостивомъ!“ рече она, изъ дубљине срца уздануши,“ како ни се чини, ни се ћошть помоћи можемо надати. Овде има Европеаца.“

„Ѣсть, хвала Богу!“ рече г. Іованъ такођеръ уздисаюћи.

Капетанъ, видило се, да ни једно ни друго неслуша.

„Добро в уређена и сграђена; преке пазите на катаркана, даю познати, да в ово — ако се неварамъ — као нека ратна лађа! А може бити, да в брзовозъ, то в лађа, трговаца' робова:“ пумлаше крозъ зубе капетанъ, погледавши Ему.“ Овака лађа може добро намучити и сваку потеру краљевску осуетити. Притомъ“ — показуюћи на батерије кое су на лађи намештене биле — „а и съ топови сваког ватри може добро одговорити.“

Чимъ на суво изађу, спазе два европеица, — нов пре изъ гомиле црнаца некогоно видити — њима на сусретъ иђи, једанъ баше Мулатъ,*) одъ једно петдесетъ година, на лицу му в примѣтити было нечувственость и дивљи карактеръ. Другій в было правый Европеацъ, и съ једно десетакъ година млађи одъ првога, његово одѣло, држанѣ тѣла, баше солдачко. Ово в было высокъ човекъ, коврџасте косе, а не иначе и деџъ бы было, да му на лицу небяху изванни знаци различни страстій, а и само мутно и тумараюће око, издаваше неку нечовечность.

„Вы сте капетанъ оне онесрећене лађе?“ приступивши Мулатъ капетану Хобсону, упита га у покваренокъ енглескомъ езику, држећи руке острогъ, а цигару у зуби. „Я самъ таки ћошть синоћь, чимъ самъ васъ опазіо, онако по мору скакутати, знао: да ће васъ ћаво амо донети, и тимъ да ћете ви трговину отештати, даваюћи повода овима несретницима нагумати се съ лађе свакоаке робе, па онда ће ћаво съ њима трговати и погађати се. На срећу те смо се по печенъ погодили, и сутра намъ стиже роба, те тако можете овде кодъ насъ задржати се, докъ несмислите, шта ћете, како ли ћете!“

Онай се другій полако са корманошемъ разговарао, питаюћи га за претрпљено страданѣ, шта имаю на лађи, и одкудъ долазе.

Онай садъ остављши кормаоша, окрене се капетану говорећи: „добро в ипакъ, г. капетану, да васъ в башъ садъ несрећа сустигла, докъ смо ми ћошть овде. Краљ Петаръ, ако башъ о страдалцима слабогъ милосрдія и има, ипакъ ће се на све наћи, гледећи ову господичну, смиловати.“

Докъ су они пешчили до разваљина, приповеда имъ истый, да в онъ капетанъ одъ оне у рѣчици лађе, да му име Вићентіе Дезре; и да в изъ Хавре*) а Мулатъ да в надзиратель еспана, и њему да в име Мигуељъ Плакида.

Дезре побрине се свойски за обитељште овима несретнимъ корабљекрушенцима. За њи све, буде одна неко особито, већъ одавно пусто лежеће здање опредѣљено, где се сви удобно смештити могоше; за Ему пакъ, за коју се сањ Дезре постарао, буде една најлепша, одлучена одъ другій, колеба опредѣлена. Истый капетанъ Вићентіе рече ћой, да онъ ню као своја госта сматра, и докле се годъ онъ овде задржавао буде, да ће се за ню и њено путованѣ свойски побринути. У колико се Ема — ньой као сасвимъ непознатомъ човеку — неверити могла, у толико се повѣрила, а и заиста ніе се ни преварила почемъ ћой онъ ни најмањѣ повода недаваше, паметна га се. Онъ в у њеними очима истина страшанъ было, зато в она при свемъ повереню, на великой опрези была, ал' при свемъ томъ ніе заборавила, свако и то највеће почитаніе одавати му, и његове понуде съ најпвећомъ благодарностћу примати. Њени несретни сапутници, были су исто тако као и она, сваке помоћи лишени. Коне бы она — међу овима црнима полузверовима за обрану прибећи и могли, ако бы башъ и одбацила овога човека наклоность, пріятельство, а и саму очевидну помоћь? приликомъ томъ она се и за свое сострадалне сапутнике постара, како бы имъ потребна набавила. Капетанъ Хобсонъ изноли неколико асура одъ приаца за простираче себи и своима людма, на конма су и спанали, а собе в съ даскама — кое су за клупе и астале служиле — снабдѣво. Мулатъ, при целой своій патьи, при своимъ напрезаню ови ндиика, безъ да бы се сагнуо, стано в као пропатацъ и завиждукюћи гледао, како се они муче. Ал' Вићентіе в — и онога надпокровность — своіомъ охотомъ, наквадіо. Онъ неколико стварій изъ свое собиде на лађи да донети, и докле годъ са свима нуждама Емину собу снабдѣво ніе, ніе се окануо.

Међутимъ се и краљ Петаръ изъ разбіене галіе вратіо было. Изъ далека се в примѣтила была сила рума, коя в њега и дружину му обузела, ал' онъ в при свемъ томъ одъ све свое дружине найтрезвенія было. Да бы Вићентіе ћошть болѣ краља Петра на користъ Емину прилобити могао, зовне како њега, тако и капетана Хобсона, кормаоша, Мулата и Ему на обѣдъ. У обиталишту Вићентіномъ већъ в за онай посао све преправљано было, шунке маймунске и разне рибе биле су за ело, и у колико в ело мало као простіе было, у толико в разно благородно пиће оно накнадило. Садъ се Вићентіе лати съ пиномъ краља Петра, ливаюћи му свакогъ трепутка по пуну грдну чешетину жадерски вина, ал' овомъ то ништа ніе сметало, еръ, како бы онай ливао, тако бы онай исваљивало.

Онай актъ не само да в Ему до чудена довео,

*) Мулатъ, то в породъ одъ краја и беле жене, или обратно; одъ црне жене и бела човека.

*) Хавре, морски пристанъ у сѣверной Француской.

него су и присутствующи чудити се морали, како е овай цриаць трошіо ньше, а притомъ место да бы піанія было, сае се трезвенія и веселіи показивао.

При овомъ обёду, и тако реёи веселио почно Мулатъ кои е до садъ ћутао на мягъ Ваћентинъ съ краљемъ Петромъ за робове се погађати.

„Но краљо Петре," рече Мулатъ, „како стоимо іошть за онай остатакъ робе? У ютру долизе ми ліе стотине парчета црни дрва, кои ми съ оне стране краљ Бони шаље, и, ако вы што годъ непопустите, то ћу и и ону трећу стотину одъ њга узети."

„Вы треба да знате господична," рече Ваћентіи Ени, кои е поредъ исте седіо, „да толико и толико парчета црни дрва, значи толико и толико робова, еръ, црно дрво, значи црный робъ."

„Немогу попустити, они млого новаца вреде!" одговори краљ Петаръ, почемъ пуну чашетину на е-дамъ гутлай у се сали. (Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Рођенъ данъ Његова Величества премилостиве ньше царске Елисавете было е прошасте Недеље торжествено прослављенъ. Кано у православній тако и у римокатолической церкви држана е свети литургія, при коіой присуствовали су сви воіска и грађанскы господа, а и свети е было доходило. — Пре неколи данъ лопова у кућу пароха свештеничкогъ у Новом-Пазову прозъ прозоръ ућу, и праћичку суму новаца одвезу му. Одатъ и то заключисмо е одавъ одъ доказа овахъ, ньво се но Сремy одъ неколь времена често догађаю.

Ъ. Београдъ. Ово дана појавіое се подъ нась у канцелярій телеграфа века, „Богъ будн съ нама" ньетъ, кои на машини куца и са телеграфостака се разговара о новземy, огледало на дунаву дяре, сиъ отвара и затвара и много друго кошта; — но једномъ се Београдy о томъ говори, и светь узеле трчи у телеграфейо као на ньно чудо. Њгова Свѣтлость опоменадъ е у Недељо увеле много те любопытлыніе растерала, и налогъ дала да се майстрожіе пази, да се той ньстинъи у траг уће; но я бы рекао, и сликовъ и многи другіи, да ньой ніе трагъ такао запатетъ као што неки држе. По свой прилици ту новію вѣсть на' тогъ модерногъ ваздуха, ньзини човѣки крвъ да е се пиіе, но ньше утроба телеграфеске касе, кои е сваіда прилично пуће. Или е то вспрва была само ньзина и несташна шала сами телеграфиста, кои су хтѣли єдинъ другогъ плашити; ал' бояшъ се да ньх та шала ньзвоље на добелзо.

Кодъ нась е се ово дана убистно догодило; єдинъ карташъ и скитница, кои е изъ Турске у Београдъ дошао и о-нуда свой занатъ проведи, толико е нашу варошку полицію, ньговимъ ньзнимъ по Београдy скитањемъ, бовіница и прикосъ навикліо, да изъ управитель, Г. И. Христићъ, кои се ревностно заузима да Београдъ одъ овакова злиководца очисти, и у нередакъ европейскій га доведе, нада оволикогъ, по упутствію вальда старіега, налогъ, да се истый злиководацъ на ни кои начинъ ухвати и у полицію доведе (или донесе), и тако одъ неколико шиндура са нередовномъ спомиъ у кућу гдѣ се онай злиководацъ бавіо, обкоае га, и реку му да се преда, но онай насрне ни изъ са два турска хаџара, и єдногъ шендура смртно рани, кои за кратко време потомъ и умре, и другогъ лакше рани, и изнеђу нас 5—6 момака побегне у градъ при свемъ томъ што су они за ньнмъ пуцали. Овде се ясно указуе потреба жандармерије, еръ заиста да су само два жандара место онай шесть момака была, небы ійихъ злиководацъ побегао. За злиководца тогъ учињенъ е кораъ кодъ паше, кои е ово дана дошао, да га нашой власти преда, надаіемо, ніта ће быти.

КЊИЖЕВНО.

Дръ Игнатъ Пѣтровенскій, професоръ при Берлинскомъ свеучилишту, издао у свезаняа старо-персійско дѣло: „Зендавеста" съ преводомъ нѣмачкимъ и польскимъ. Књигу е ту пре тра хиљаде година живећій старо-персійскій законодавацъ Зороастеръ састано и док е годъ ньроисповѣдь његова трааза, дотле е была одъ Персіана за свету књигу држана, као што мы Евангеліе, и Турци ньіозъ Коранъ држе. Макаръ што е то дѣло вемъ обште познато, и на ньше европейски єзика пре-ведено, то се опетъ г. Пѣтровенскій посла тогъ изъ узрока тога ньнѣіо, што е пріятелю, да у Зендскомъ (старо-персійскомъ) єзику подоста се рѣчій налазе, кои са славенскимъ єдно-ако єзике. Онъ дае дѣло то съ оригиналнимъ писменыма печатати, и при свакой рѣчи нзлази се начинъ читања съ польскимъ преводомъ, тако, да свакій безъ великогъ труда сравнити и средство рѣчій пронаћи може. За главный наслонъ тогъ дѣла на-вео е рече: „Славенска собственость одъ тра хиљаде година, или Зендавеста; т. е. животописа ньиза Зороастерова." Књига и та најмудрѣіъ садржае; у ньойзи се налазе узвишене мысли о присуству єдногъ Бога, и безсмрћи душе човечіе. — Познавалъ Зендскогъ, іошть више Санскрятскогъ, старо-индійскогъ єзика отворило е славословцима велико поље за ньову науку, и ако они сравненъмъ тій престарійхъ єзика са нашимъ дознаду, да су сви народи єдногъ порекла: каква су то онда благотворна набавлена за моралну снесу єдногъ народа съ другимъ, тыме ће се ньена потврдити, да су сви люди, да е цео родъ човеческій єдне крви.

ЗАГОНЕТКА.

(Єдносложна.)

Бесиимъ по свету,	Бацимъ ли ньди,
У свакои' реду	Другу да преди
Ньйа ћешъ же:	Тврдо дедеій;
Сва тіи же знаду.	Онди сами ніо
Кои што раду	Свагди и быо
Пзпшуйи се.	Лозиу; во тіи
Прие сами бое,	Коим' се лаже
Пановсти моіой	Ако ме траже
Нема ти краћ!	Бѣсници бы.

Bilder-Verkauf.

Gefertigter empfehle dem pl. t. Publikum mein großes Lager von Bildern, als: Original-Handzeichnungen und Aquarelle von sehr guten Künstlern, englische und deutsche Stahl- und Kupferstiche, ferner eine große Auswahl von allen Gattungen Lithographien, schwarz und gemalt, als: Porträts von durchl. Personen unseres Allerh. Hofes, und allen Gattungen von religiösen Darstellungen, Landschaften, Genrebildern, Studienköpfen für Schulen, Jagd- und Pferdestücken.

Karl Meyer aus Wien.

Das Verkaufs-Lokal befindet sich im Gasthofe „zum goldenen Löwen" Nro. 5.

Одговорный издавитель: І. К. Сопровъ. Печатано ньиьгопечатньомъ І. К. Сопрова.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 42. У Земуну, 17. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, и цена му є за ову годину 5 форинти, за пол године 2½ форинта ср. безъ доштарине; пошиљатисе тиче се 6 писемъ 30 кр. ср. Прекумерирати се може у Аустріи код свие поште или коминтара наше скупштине или управо код издавателя у шабачкомъ пиварни. За остале шабк се за ред 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іовановића Соборца.)

(Продужи.)

„И нашъ еспапъ млого вреди,“ одговори Мулатъ Плакида.

„Нетреба еспапа! даћа тамо, има доста еспапа,“ рече принцъ краљ уполу пізнъ.

„Писаће ли реко?“ лютито рече Мулатъ француски капетану Хобсону, „да васъ є садъ самъ врагъ амо донео, да ни назаръ отештате. — Ал' на њой нема шоца! Красне су то пушке, кое на халиду кораклаа бію, и увекъ згађаю, и никадъ не повале. Ючне вамъ небы дао єдну за две главе, а данасъ дакъ парче за парче.“

„Дайте две пушке за єдну главу!“ рече принцъ.“ „Е, ніе нег' іошть нешто! — шта имслите! та я и тако губимъ на њима,“ рече Плакида.

„Дайте седамъ пушака за петъ глава.“ Заиште краљ Петаръ.

„Парче за парче, иначе ни єдне мраке недамъ више,“ озбиљно одговори Плакида.

„Е, допустите ми, да я погодбу учиним!“ привати Девре. „Добићете шесгдесетъ пушака, за петдесетъ глава. Єсте л' задовольни?“

„Єсамъ“ рече краљ Петаръ.

„Е добро, дакле стварь є свршена!“ рече Вићентіе Девре! — алъ іошть имамъ нешто! я нећу између васъ двоице погодбу забадава да правимъ, краљу Петре! По васъ є ова погодба врло користно испала, садъ и вы нека учините любовь, што ћу я опетъ васъ молити. Ніе ништа млого, само, да се овой господичной поврате, нѣне поклачине ствари.“

„Па начастъ іой ако нема злата међу њима;“ рече краљъ Петаръ поченъ се мало пронелію.

„Нема тако ни барь за лекъ злата, нешто мало хальинића, то є све.“ Рече Девре.

Ема се врло обрадуе, кадъ чуе, да ће опетъ нѣне ствари натрагъ добити, а іошть іой милије буде, кадъ разуме, да се ни єданъ принцъ краљу Петру ни пошто противити неће, зато ће іой се и найнезнатніа уплаћана стварца натрагъ дати. У радостномъ овомъ нѣномъ спињењу, приповеди она Вићентію целу повесть свою, додаваюћи, зашто є у Кап-Коаст-Кастле хтела путовати. Да ніе при приповедању ніе своја заручника прекутала, то се разуме.

„Карлъ Роце? онай, што съ брзобродомъ „Орао“ управља?“ утрчи іой Вићентіе у реч.

„Бидна бы тако имали, єръ га небы имали. Онай пстый данъ кадъ сань се я изъ Хаване*) кренуо, добродіо є „Орао“ у исто пристаниште.“

„Заиста?“ ушита Ема зачуђено.“ Боже милостивый! шта садъ да чинимъ? ал' вы може быти да се варате, єръ —

„Неварамъ се я,“ пресече іой речь Вићентіе. „Я њега добро познаемъ.“

„Шта? — вы њега познаете?“ у чуду спађено девойче повиче.

„На свакій начинъ!“ одговори онъ.“ Башъ є онда онъ изашао изъ лађе, и отишао да се Гуверперу прійми, кадъ самъ се я кренуо. Витакъ младъ човекъ, приманљивъ, на леномъ образу има єдну парасницу.“ —

„То є, то є! Ту є парасница одъ сабље у Индіи добіо. Е садъ нема сумње да сте га сусрели, и да га познасте,“ — прекине ну речь дѣвойче. — „Ахъ Боже мой, Боже! шта садъ да чинимъ? куда ли да се окренемъ? или да идемъ у коју годъ Португалску населбину одъ Бенгвеле, или да сеу Кап-

*) Варошъ у Америки у познатимъ Англіами, коју ни трговину рине; у њой є Колумбъ сирнтао.

Конст- Кастле братимъ, или управо путъ у Капштатъ матери да предузмемъ.“

„То ће врло тешко ићи. До два месеца у целой овой земљи почиње киша, и съ њомъ бива подпебіе са убиточнимъ грозница тако опасно за Европейца, да тога ішитъ нів се нашло, кои бы у животу преко тогъ времена заостао. Докъ то не проће, не можете се никаквой лађи овде надати. А та проклетиня трае читавы шесть месеци. И то є света истина што вамъ реко,“ примети Вићентіе.

„Шта у зао часъ!“ повиче Ема пуна ужаса. „Шесть месеци међу ови дивяци?“

„Я мислимъ, што бы се ваше сигурности тицало, да бы безбрижни были, само бы краљ Петаръ за такву добаръ морао стоати. Међутимъ я вамъ свердно кажемъ, као што самъ и самъ искусіо, да, ако вы и ваши сапутници за то време овде пребудете, то после шесть месеци — я може быти, и после шесть недеља — ни єдногъ одъ васъ живогъ быти неће. Као што самъ реко, оне грознице и ону климу ни єданъ Европеацъ издржати не може. Вы треба што брже, одавде да се уклоните. Я се писамъ нигда више одъ две три недеље у найздравіе време, овде задржано; па самъ опетъ по неколицину моя людіи свагда саранити морао.“

„Драговолно бы я одавде што пре одлазила, ал' како? съ киме? и куда?“ рече Ема.

„Я знамъ єдну добру прилику, ал' не знамъ, да л' бы се вама допала, и бы л' се вы одважити могли.“ смешећи се, рече овай трговацъ робова.

„Тя ма съ киме! Боже мой милостивый, на съ кимъ!“ позиче девойче. „Зарь є мени садъ до бирана?“

„Е добро, господична, то ћете сами. Я се и тако до неколико дана управо у Кубу крећемъ.“

Ово чувши, прострели єдно девойче нешто кровъ цело тѣло. Вићентіе є то примѣтіо.

„А!“ рече онъ смешећи се. „Я самъ знао, како ће то вама пасти, кадъ чуете и помислите, са трговцемъ робова, на єдной лађи путовати! — Истина,“ настави онъ даље у шали, „тіи су трговци прави ђаволи у човечіемъ тѣлу, кои сваконака мучена прицима проузрокиваю, њи сваке слободе и найнужніи потреба лишаваю, и шта ішитъ о нама се не приповеда и не будазни; то васъ плаши. Я васъ, госпоична, у толико уверити могу, да я ішитъ никадъ никога познавао нисамъ, кои бы тако лудъ быо, да бы прица дотле доводіо, да се овай тако изнюдни и ослаби, како бы за трговину и продају неспособанъ постао, или ако бы га и продао, да место што бы добіо на њему, то да штетуе и изгуби. У ствари є овако: Да ли населбине*) да постое, или не? У врлом случаю морамо прица имати, єръ наши у тропичнимъ предѣлима не могу подиети, а тимъ нам што радити, њега и найманѣ усиливаће живота кошта, а за прица є у населбинама болѣ, него кадъ є слободанъ у пустиньи свога отечества, а да є ово истина, то ћу вамъ мало часъ доказати. Населбине не могу да не постое; єръ не само єданъ народъ или єдно правителство да има свое населбине данасъ, я сутра да изрекне законъ; населбине више да непостое! Него, ту є скоро целый светъ, кои исте имаю, зато целый светъ купуе, продае и тргуе съ прицима; и зато є прицу болѣ подъ овакимъ него подъ собственимъ у његовомъ слободномъ отечеству господарима живити. Погледаите краља Петра! Текъ што се помоли каква лађа трговца за робля, онъ таки одъ суседни народа толико вата и рекрутира, колико годъ трговацъ потребуе и купити жели; ако му пакъ кои недостае, то онъ опе число изъ свои собствени поданика попуни. А погледаите, и те саме људе кои више животиньи нежели људма приличе, па ішитъ да имъ у њине колебе уђете, шта мислите, шта бы сте видили? нечистоту, гладъ, сиротиню и т. д., уђете л' пакъ у колебе колониста, видећете ій весеље, задовольне, наранѣне, добро одевене, и т. д., при томъ ако є поле продано, за прьвій десетъ година може се искупити, а после за толико исто година може и богатимъ постати. За оне кои су по фабрика, рудокопняма као: у Енглезкой, Француцкой, Белгіи и т. д. нећу да говорямъ, ма да му како иде, и те сравните са колонистама, пакъ ћете примѣтити, да є колониста найсрећніи.

„Ал' поступакъ на лађама?“ примѣти Ема.

„Прицъ є право дете, или болѣ да рекнемъ, животно право! Прици, кои нигда мора видили нису страшно га се плаше и бое; кадъ виде беле људе, више, да ћеду ій они поести, и докъ имъ човекъ то изъ главе не избіе, мора се њима на опрезу быти, па кадъ примѣте, да ій никакво зло не спалазе, умире се, и уриде да є и овако добро. Кадъ ій већъ човекъ дотле доведе, зашто бы ій онда кињіо. Я бы самъ и самъ правый будала быо, кадъ бы каквогъ крепкогъ прица дотле кињењемъ и мученѣмъ довео, да, кадъ бы га у Хавану на пазаръ извео, на њу, у место да профитирамъ, штетуемъ; или да га за продаю сасвимъ неспособна учинимъ.

„Све є кожкако,“ настави Ема, „ал' оно тешко нестаніе у лађи гди ій затворате.“

„Прођите єданъ месецъ дана по њиномъ предѣлу, и уђите имъ у колебіе, моя лепа господична, па онда ми кажите, какву сте, изъсву њихни обитаништа, и они на лађама за њи опредѣлени затвора, и у воздуха што се тиче, разлику нашли!“ рече Депре смешећи се. Онде, гди вы ни єдно магновеніе, небы кадри были, издржати, онде є за дивлика као да є у найболѣмъ своме елементу.“

„Допуштанъ,“ рече Ема, „да прица у населбинама и на лађама уђете хотимице не кинѣ се, све то изоставлюћи, и што мы у смотреню трговине рекосте, да све тако ст њима быва; ал' ово мы допустити морате, да є то врло дліо, а и гри'ота, људе и свою собраћу, као марву или другу какву робу продавати за новце или менятн за што друго, тимъ свезе породица раскидати, и кукавце у тако дальній и широкій светъ одводити. Да тога ніе, то бы и они стра'овити узайнички ратова у Африки нестало, а съ тимъ бы и свако робльѣ престало.“

„Башъ то, любезный мой бранителю прица, недопуштамъ вамъ!“ рече Вићентіе смешећи се девой-

*) Кадъ веле ово су пусти или дивлинима обитавана были, подъ нашу европейске државе подведу, то исти насело и гроде, и прице покупую, да ими ова роде.

чету. „Робље є у Аѳрици већ одъ старина заведено; шта више, у самимъ провинцiјама, кое су одъ мора тако удаљене, на нпаѫ су тамо найужасiи и найжешћи ратови. Заточенике, кое не потуку, или найгрозiимъ мученiямъ не умуче, изложу iй найжалостiнимъ осакаћенима, т. є. или му одсече уво, носъ, ногу, руку, или му ископа око, изуче езикъ, подкуй му табане ексери, и т. д. А зашто то быва? зато, што изникъ такъвъ никакове важности нема, нити се такъвъ єданъ одъ нчега и сплiетъ као сатовекъ или собратъ — као што вы рекосте — сматра. Можеду л' га само продати, то нити се дуго мисли, нити пита. У прочемъ, вы ћете се о истини ове речiй до кои данъ сами уверити. Међу робљимъ налази се и онаков, кои нису за куповање, и кои само чрезъ потребитость онога места у лађи одбацити се мораю. Видићете, како се ценька. Колико краљ Петаръ пастор одбаченогъ и непотребитогъ, или за рибъ сукна, или за низъ стаклени граната, или за стару пушчану цевъ, да протури; и надъ већъ види, да га Плакида чишпште не треба, нит' ће да узме, то онъ као муни наслони пушку на образъ, и онога непотребитогъ несретника као скота на место убiе, на шало се таковы колико му драго, сан' ћеду жертва смрти быти, єръ онъ iй назива непотребни лебожарцы.

Ема, озо чувши, чисто се згрози, и рекао бы чисто онеми.

„Дакле само интересъ“ рече она по кратконъ ћутанiю, „одъ ньи ту страшту и свирћность?“

„Наравно,“ настави Вићентiе Девре, „єръ како є овде, тако є по своѫ свету. У Лондону, у Паризу и т. д. сигурностъ поединя само се изъ интереса чува. Нема л' тога, то ће и тамо, као годъ и у унутрашњемъ Судану (у Аѳрици) као руда свирћни куриковa єданъ противъ другогъ устремливати се, и єданъ другогъ прождирати. Я врло добро примећавамъ, драга моа господична, да то нама врло чудновато быти види се. Мени су разни люди и народи у свету познати, кои човека са сладкимъ речма чисто занесу, а опано су са широкимъ япуштетима загрнути, кое „честность“ и „цивилизацiя“ зову. Потреба бамъ одвећъ бистро око, да примећи, да є цела таква дика држава, єдномъ и истомъ материомъ, кои се „Интересъ“ зове, постављена и фатирана.“

Изъ овогъ тона, коимъ є Девре ове последнѣ речи изговорiо, докучити є было, да се є яко разгнѣвiо. Девойче помисли у себи, да є онай, кои є таково што важно докучити кадаръ, морао много жалостны приключенiя преко главе преметути, и то є на неко сажалење прохѫ Вићентiя доведе. И то нiе быо єданъ случай, зашто бы она неку већу наклоность прохѫ Вићентiя осећала. Капетанъ Хобсонъ страдалникъ, быо є валаѫ жорепловацъ, я' онъ бы я' не бы у дружству, кориначъ пакъ и Плакида они су люди безъ икаквогъ изображења, и свакiй по своѫ обичаю суровъ; г. Iованъ быо є истина одвећъ добросрдечанъ, а нешто є и видiо по свету, кое бы човека у колико толико и разблажити могло, я' є инакъ у дружству тако несносанъ быва, да се Ема радоваше, кадъ бы се разговоръ єдаредъ већъ свршio.

Докъ су се краљ Петаръ, Плакида и Вићентiе око своѐ трговине забавляли, дотле су Хобсонъ и корнанопъ о нынной судбини промишљивали, за Ему ништа друго не остаде, разве да свой разговоръ и далѣ са Вићентiемъ настави, єръ є увидила, да ће се изъ нѣгови речiй много познати.

Вићентiе Девре быо є човекъ, кои є много видio, већу часть Европе као и найглавнiа места Аѳрике и Америке посѣтio, и то є зато тако човеку живо представлятн, да бы му се свакiй дивити морао. Истина, ако се є у представляню погдикадъ и на'одio ладнокрвањ и човекопрезрителаѫ изражай: то є инакъ Ема изъ тога заключавала, да є овой човекъ злоге неугодности у своѐ животу — као што му є и поводъ саме трговине быо — имати морао. При свемъ томъ осећала бы неку благодарность за усрдiе нѣгово, кое є онъ ньой указивао. Продуживши Вићентiе и далѣ разговоръ, посоветуе iой, да съ ньимъ слободно у Хавану пође, и ни очемъ ни баръ мало да несумња говорећи:

„Я се ни мало не чудимъ, да то, што су вамъ одъ детинъства о трговцима причали приповедали, васъ плаши, шта више, садъ iошть и да се одважите, на таквой лађи путовати. Вы о той ствари имате iошть неколико дана промислити се, ођете л' се съ моiомъ лађомъ одважити пoћи, — на коiой не кажемъ, да бы бамъ безъ икаквогъ стра путовали, — или ћете овде за єдно шесть месецiй у овомъ убиточномъ подневiю, и међу овимъ дивљима остати. Ни баръ мало се у Хобсона и у нѣгову дружбину не уздайте.

За кратко, на су они или помоћи лишени болници, или мртви; а вы, ако бы сте и надлядали, — кое сумнямъ, сами бы себи оставлени были. Што вамъ садъ говорямъ, то вамъ као пріятель говоримъ. Изъ каквогъ добита, нпао бы я васъ наговарати, да самнонъ пођете? разве, да имамъ єдну изображену особу, съ коiомъ бы могао, кою пробеседити, и развеселити се; я притомъ, и што бы незлобну єдну душу — као што сте вы — изъ очевидне и предстоеће смрти избавio. Притомъ ако бы се и у овакновомъ случаю єгмолюбцемъ назвати могао, то мислимъ, да є таково славолюбiе непорочно и слободно. Свирћности, кoима новинари булазне, немате се никакви бояти, єръ таку видити нећете. Што се принцима довольити може, то имъ я дозволивамъ, наравно у толико само, у колико бы мы сви я и сама лађа у безопасности остала. При томъ сань са свачимъ добро снабдѣвенъ, а моя є лађа такоѣеръ брзоплавъ (Schnellsegler.) Моя є то єдна корысть робље, добро у здравлю сачувати, што пре истоварити, и добро продати.“

(Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНЕ ВѢСТИ.

Земунъ. Судећи по времену небы рекли, да сно у Лесемврію; небо се ведри и опетъ се облачи, ветрови дувају и топла киша неки се свакій часъ са сунчанимъ зрацима, и да бы се характеръ пролећа сасвимъ показао, подиже се іоче око подне страшна олуя, кои є до саме ноћи трала и много у нашой варошки штете учинила, одкривши неколико кућа. Єданъ чамацъ, кои є іоче око 11 сатій пре подне изъ Београда пошао, једва є истрестъ онамо доћи могао. Путници, кои су на њему были, причовѣдаю, да ій є бури после дугога колебања, заплускавши чамацъ у нашу ађу, на којой су и избити морали, бацила, и тенъ што су изъ чамца изишли, талассъ є чамацъ одна подвио. Синоћъ око 6 сатій когда смо на пољомъ западу велику светлость примѣтили, кои намъ є при оваковомъ ветру великій страхъ задавала. Ютросъ смо разумѣли, да є ту светлость узроковала, што є кућа одъ у Барн горела.

Београдъ. Ово є дана издата одъ Полиціе Београдске уредба, да нопредъ сви 60 фенѣра, кои ће обштина о своюмъ трошку у Београду обдржавати, и сваки жевиціа, кафеџія, угоститељ и ликеріи, по єданъ истій сваки фенѣръ као и обштина што ће имати, предъ своимъ дућанома, механомъ, гостилницомъ и кафанома обдржава. Занета и писмимъ да ће ћетъ осветлени ни у Бечу ніе быти, єръ и механа и кафана только имаюо да ће свако вече одъ поне године починалће права изумѣванія у Београду быти. Ово 360 механа и кафана има у Београду. Уредба є та занета добра, єръ ће две поллге Београду налети, право што ће га осветити, а друго што ће много по ћорбуџанама механице и кафанице одъ 2—3 оке пива, по вечке киселе пива и 1. оке ракіе, затворити.

Говора се садъ изъвѣстіе, да є наше високо Правительство већъ рѣшило поболшаћ наше свои школи чиновника. Занета и време є, єръ одъ свію членова дирекціе, чиновницы су найнужданіи. — Како є рѣшено, нићу вамъ доцніе, кадъ поуздано дознамъ.

Чуемъ да наша лицеиска и остала младежъ ради о томъ, да ћой поклонитый Г. М. А. начини малый театоръ, у коюмъ да зимусъ представя. Да Богъ да!

СМѢСИЦЕ.

(Атинско свеучилиште.) Скоро изабранный Ректоръ атинскогъ свеучилишта, Одиссиосъ, говоріо є приликомъ ступленја своюъ у ново званіе, слово, у коюмъ є међу другимъ и то навео, како Грци непрестано ведноє жертве за народну просвету приносе. Свеучилиште є у посѣдньой години више одъ пол милиона драхми (цванцига) на позлоюмъ прилоюу, а то по поћашне одъ Грка у туђини (странаюъ землаюа) живећи. Изъ слова тога могли смо даће разумѣти, да се на грчкоме свеучилишту 590 бака уче, одъ кои є скоро половина младића изъ краљевства грчкогъ, а остали су изъ Турске. — Прави учу 249, медецину 229, филозофію 79, и 42 препаравају се за апотекарство.

(Сигурность одъ сирти због страногъ подаништва.) Кадъ є пре нѣке године у Пешти колера бѣснала, быяху два београдска трговца на тамошнѣмъ пазару. Єданъ одъ ныхъ плашћу се, да ће весита зла и нѣга посѣтити, предложи своме другу, да бы добро было нуѣи се притити. На што му одговори: „А шта се квсъ тиче колере, мы смо турски подданци, на имамо нашу заштиту.“

Одгонетка: *враћ, трагъ.*

Спознайте, да изъде и излични сотови.

Зато уполномо сваюогъ, да потри на оныхъ одлицах.

ОТДАСЪ.

СТЕЙРСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досадя по увераваюо найдасовитій лѣкаря у Бечу и Градцу за чуло добаръ показао, и имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобо.лѣ и грудобо.лѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ є одлкцина бола и што могу марно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбозѣ препоручуе кио инои леки, тако и найстарійимъ лицама; укусъ му є врло пріятанъ.

Стаклецета су стейрскогъ билыогъ сока бела, горе дугуласта и са калайнимъ капицама, на коима кио и на стаклецету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворека, и на њима су надписи зпедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стаклецета 50 кр. ср.; имѣ одъ два стаклецета немогу се слати. Што се завію и пошшо или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургляйтеръ, апатекаръ кодъ „елена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешинка.

Anzeige.

Im Gasthofe zum schwarzen Adler wird man mit den besten Speisen und Getränken bedient. Es empfiehlt sich daher der ergebenst Unterfertigte sowohl den pl. t. Reisenden, als auch dem hiesigen Publikum. Ebendaselbst werden auch alte Weine in Gebünden verkauft.

Alois Leidenfrost,

Gastgeber „zum schwarzen Adler“ in Semlin.

Одговорный издиватель: І. К. Сопровъ.

Печатано изъ типографіьомъ І. К. Сопрова.

Брой 43. У Земуну, 19. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, и цени му се на годину 5 форинти, на пол године 2½ форинта ср. безъ поштарине; пошиљеки такси износи на 6 месеци 30. кр. ср. Претумерирати се може у Аустрији код свие поште или поштари наши скупштели или управо водъ издавателя у писменех писмима. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Јовановића Сенћерца.)

[Продужење.]

„А шта е онда, кадъ нанђете на каквогъ протавъ васъ крсташа?“ *) упита Ема.

„Кадъ бы вамъ се хтео я чрезъ мою храбрость интересантнимъ учинити, драга моя господична,“ рече Деврe смешећи се, „то бы требовао, да вамъ о моимъ топовима — кои двианаесть имамъ, кою пробеседимъ; иначе вамъ простодушно и че што исповедамъ; да я безъ нужде — и докъ годъ наймањи ветрићъ плитки моя лепршао буде, ни єдно зрнце барута у залудъ истрошимъ. Я се не држимъ они заповедника робски, кои у таквимъ случаевима, све своє прице на гомилу, место да гледе, да се лукавством или другимъ коимъ начиномъ ослободе, потуку. Я познаемъ єдну — изузимаюћи єдну — корвету, кою бы се у овимъ водама, као и на овой обали насъ ради находили. Мой „Лавъ“ ни єдной — изузимаюћи ону — у брзини не понушта. А, кадъ бы се у таквой невољи нашао, да не башъ и скуча, то бы лукавство употребио, кое бы ме, смело мислимъ, изъ таковы ноктію нитакъ истргло. Єдномъ реч'но: я вамъ добаръ стоимъ, да ћете — башъ ако и не тако пріятно, єръ то се не може на захтевати, да се тако башъ на лађи съ прицима догодити може, — да ћете велимъ, иначе не несносно до Хаване путоваћ имати. Происелите се дакле добро, чему се имате одважити. На єдномъ начину бы ме ако опечалило, кадъ бы до године опетъ овамо дошао, па поредъ гроба на ваши сапутника, и вашъ узвишеный гробъ овде нашао.“ —

Ово изговоривши, подигне се и постолѣ съ астала, и кадъ се дружество разилазити почело, окрене се Вићентію іошъ єдаредъ къ Еми съ речма:

„Бањъ ми садъ нешто паде на паметъ, а то е, да е ваше обиталиште нешто устрашено, и да немате никакве — коя бы вамъ нужна была — послуге. Я ћу вамъ єдну црнку послати, кою самъ јане овде купіо, и коя е служавка на лађи. Она може кодъ васъ быти, докъ годъ не пођено, я пођете л' и вы съ нама, то ће она на єдномъ начинъ на услуги вамъ остати.“

Начинъ, коимъ се е при овимъ речма Деверe полазово, было е тако простъ и наразанъ, као, да онъ сотимъ никакву почесть и услугу чинио небы, ако е Еми таково што и было одвећъ нуждно. Не чекаюћи дакле ни да му девойче благодари, счепа шеширъ и пристойно поклонивши се, оде. Гледаюћи Ема и разишлаваюћи о овой честности, наклоности, пріятельству и усрдію, заключи у сама себи, дакъ путъ свой на Вићентіевой лађи смело предузети, мислећи: кадъ се ко кога овимъ усрдіемъ прима, то бы заиста сваког увредити могло, кадъ бы кои о поштеню таквогъ човека и найманѣ што посумнати могао.

Црнка, о коіой е Вићентіе говорио, брзо доће. Она е была жена около свои тридесетъ година, и прилично лепушаста. На лицу іой ніе никакву глупость приметити было, а могао ю е човекъ прилично у покваренома енглескомъ єзику и разумети. На пріятельски дочекъ Еминъ рече она: да іой е име Мохева, и да е жена некогъ главара изъ унутрашньости ове землѣ, при томъ да е пре две године одъ ратника краља Петра заробљена. Да л' има мужа и децу, упита е Ема, одговори исти, да нужа кадъ су е заробили, ніе видила, зато незна єли и живъ; да

*) Крсташи су ове лађе одъ стране приватистака, кои морске разбойнике и овакве трговце смртніега ради по мору путоваше, свуда, и суду предаю; єръ ове две класе у поштењу и судбини скоро су єдаке.

ну іой двоє деце на очиглед онда, кадъ су є зароби̏ли, убили. Изъ ови̏ладносрвни̏ речи, коима се исти цриква служила, прии̏ети Ема, да се ово Вии̏ентіево потирђује; свр̏ећи, да цриди породъ свой, погото̀ву као и скотови свой, илого не жале. —

Два дана прођу као и прьвій што є, а Вии̏ентіе, све се є ве̏ћма Ема наклоњева̀ъ быти показивао, безъ да є и найманђ раскалашности прии̏етити было, и Єму бы више пута да съ њимъ слободно путуе, опоминао.

Капетанъ Хобсонъ, корманошъ и морнари нѣтови почну се за дуже пребиванђ преправлати, само г. Іованъ было є не утиђенъ. Онъ се є єднако на своју судбину тужіо, и кадъ бы скрманоръ црица у своме фраку, или у скупоцѣнома прслуку — увекъ спомињаюи шта га кое парче коштуе — видіо, како се овай ил' онай кочи: то бы се тако врзао и љутіо, као да нѐће несрећне и вѣћегъ огорчења нема надъ глазома. Ово дуго задрживанђ са свима га є неспокойнимъ учинило, напоминаюи, да ій є сатанска освета „Майке Каре пилиђа“ у ову дивачку землю довела, и кадъ ну є єдномъ Ема — подъ строгимъ уговоромъ ћутања — саобштила, да се є она, за шъбеви наступаюе убиточно подиеће и љуте грозниде, на сваки̏ начинъ одважила, на овой трговачкой гали одазвати, заклињао бы ю са склопљѣнимъ рукама, да гледа, кодъ капетана Вии̏ентіа Девре да изради, да и нѣга повеђе.

Прођоше већъ и више дана прика сасвимъ подобни, и што є Ема задрживанђ непријатніе было, то є иоакъ се тѣшити морала, єръ є видила, да неможе кудъ ни камо, него да се чека и трпи. Єднонъ пукне гласъ, да ћѐду прици, кое є краљ Петаръ обећао, мало часъ приспети, то и Ема са своіомъ слугавкомъ поити на место, гди ћѐду рекрутирани робови стати. И заиста укаже ій се грама поворка. Жене су више невезине, алъ люди су имали на врату одъ прилике дугачкъ процењъ до преко четиръ аршина. У потилькy баше дрвена реза, коя є за оба крака скопчана была, тако, да прицъ ніе могао главу на полѣ извући. Држало є истогъ процена пружено было одъ єдногъ до другогъ тако; да су сви єднъ за другимъ ићи морали, безъ да є єданъ другогъ одкончати могао, єръ є два аршина одъ потилькa предњака до браде стражка истый процењъ пружіо се, и кое растоанђ при путованю ніе ићъ сметало.

Кадъ су већъ на опредѣлѣно место, т. є. на обалу рѣке приспели, то воћа скине процењ съ првога, и на угледъ стави га. Заповедникъ и испитатель Плакида приступи црицу, погледи му у очи и у зубе, стане га растезати и окретати, овамо онамо проводити, преко батине заповеди му скакати, и после ове церемоніе поносно рече „Вуено!“ упише нешто у свой записникъ, наиете му єдну карику гвоздену на врат а другу на руке, и заповеди, у чамаць га одвести. Краљ Петаръ, кои є ту съ пушкомъ у руци стао, само се церіо. —

Ова є визитація исто тако и далѣ продужена была. Ема служавка Махена са свима є нечувствено стала и гледала, и свой цвибакъ трошила. На єданпуть цикне што є игда могла, и подети єднонъ робу, комъ башъ садъ процењъ скидоше. Ово є было одвећъ крепакъ, црнъ, превећъ големъ, и страота дивљѣгъ изгледа црицъ. И онъ чимъ є Махену опазіо, ужасно као воо рикне, руке разшири, полети іой на сусрећъ, и обгрли є.

„Хрђаво!“ рече разлюћено Плакида Вии̏ентію, кои се садъ башъ Ем приближи. „Овай є питкова̀ъ нужъ ове, и то ће узроковати, да ће се жена за тридесетъ до петдесетъ піастра євтиније продати морати, єръ ћѐду шесъ тима кинькти, да ій нераставимо. Онъ ако є и крепакъ, тешко изъ нѣга може што быти, єръ има оштрлясте зубе као каваъ шакалъ (златножутый курякъ), и тіи кои зубе (турпенцу) пиле, то су пакосне скотіе. Я бы найволіео одбацити га.“

„Узмите га само!“ одговори Вии̏ентіе, почењъ сасвимъ равнодушно опири пењео са свое цигаре.“ Та има кости крупне, као каваъ риноцеръ, знађено мы нѣга у новаць учинити. Раставимо д' ій, почењъ су се већъ видили, то се ова може ил' обсести, ил' утопити, на ће быти тако и тако штета неизбежна.“

Плакида изрече изчекивано: „Вуено!“ роба скопчаю, у чамаць уведу, а Махена, коя се є пре два минута до изумлена обрадовала, врати се на Емино зачуђење тако ладнокрвно на своє пређашнѣ место, рускаюи нѣаъ цвибакъ, канда се то нѣ ништа тицало ніе.

Стотина црнаца, за кое се є Плакида са краљемъ Петромъ погодіо было, буде са осамдесетъ мужака и двадесетъ женки подмирена. Текъ ако є мулатъ петоро шесторо одбаціо.

„Узмите сне! дайте петъ шоца!“ рече краљ Петаръ къ Плакиди.

„Недаъ ни єдну шишку одъ шоце!“ одговори овай. — За сваку одъ ова трію жена даћу по єдну бурмутицу.“

„Дайте четиръ!“ зашите краљ Петаръ. — Мулатъ се силюи. Робинѣ буду одправљене. Плакида прибележи.

„Дайте две бурмутице за ову троицу!“ рече краљ Петаръ, показуюи она три болешљива и изнождена ђаника.

„Ни єданъ умрлъ бурмута недамъ,“ одговори Мулатъ, заклапаюи свой протоколъ.

„Три чаше рума?“ зашта краљ Петаръ навлачећи пушку.

„Е, ніе негъ ћошть пешто!“ одговори Плакида. „Та они нису ни зашто друго, него рибама за рану.“

Као шуша наслони краљ Петаръ пушку низъ образъ, опали, и єданъ црицъ отрезнуте у своіой крви стропошта се на земљу.

Ема пуна ужаса, наже да бега у свое обиталиште.

„Останите само!“ рече іой Девре, мрко Плакиду погледавши. „Я ћу, краљю Петре то ђанике узети! — Маните ій! и ћу нам таки послати єдну бољу ракіе.“

Зачуђено погледа краљ Петаръ Вии̏ентія, нешто промукло рекне, и процени се скину съ ова два заостала ђаника, кои се међу прочима таки изгубе.

„Срдечно вамъ захваљујемъ за ваше човеколюбіе, кое сте содъ показали!“ пріатељски рече Ема Ви-

Бенѣтію, враћајући се у свое обиталиште. То є благородно срце, кое на такавъ лакъ начинъ уне животъ човечји спасти.“

„Вы сте одвећъ милостива срца, драга моя господична!“ одговори овај нечувствено. „Я никакву захвалность не заслужујемъ, єръ я самъ то само васъ ради — за поштедити васъ одъ онако грознога позора, — учиніо, а за те ядинке болѣ бы было, да ій є краљ Петаръ све сбрисао. Куће крозъ ове шумените, ове гудуре да се врате ніе могуће, єръ бы на свакій начинъ звероврша рана были. Овако у болномъ стању као што сте ій видили да су, нико ни баръ мало за њи и нехае; а ако бы ій се кои и привратіо, то бы се само звало, повце у тартань бадати или разично улагати. Ніе вредно о томъ ни да се разговараемо.“

Ове речи тако су ладнокрвно и бездушно, — ако су се на истини и осећале — изговорене биле, да Ема ніе у стању была на њи што одговорити, осимъ што ій се неугодно чувство проћу Девре обновило. Садъ се речь повеле, о састанку Махене съ мужемъ, и о радости у прсмъ, и ладноћи у другомъ магновењу.

„Изъ тога сте се уверити могли,“ рече Виѣентіе, „о истини речій моихъ, кадъ сами вамъ приповедаю, да су цркви или као каква деца, или као какве животиње. Кодъ њи радость траје єдно магновење, а толико и жалость. Кодъ њи є брига и небрига прекратка. Иста жена, кою сте видили, у стању є неверство мужу своме за багателу съ другимъ учинити, а онъ ако ій се на ми осветіо небы, то за неко магновење не само што ій ништа небы было, него бы сасвимъ и заборавіо. Ніта є іошть чудноватіе, кодъ њи у колико є чувство къ доброме чему занешенію, у толико се зло у срдцана њиними већма укорењава. Изъ тога се даје њиныхъ заверски карактеръ точно познати, и чрезъ њине злобе мора човекъ добро на опрезу бити. Зато, потреба да се чудите, што я забрањујемъ, да, докъ се робина по крову лаље шета, дотле несме ій се мужъ изъ затвора крочити, нити се и пошто съ њомъ састати, и то, докъ годъ до Кубе недођемо, и тако исто кадъ є онъ на крову, мора она у затвору седити. Єръ се свакій данъ допушта свима, по єдан сатъ по крову шетати. Сигурность лаље недопушта иначе. Како интересъ мой, тако и сигурность живота свію насъ на лађи наодећи се, другчіе не трби, и ово се нигда пренебрегнути несме, и“ — настави онъ оштрімъ тономъ далѣ, — „бы ћете ми допустити, госпођична, собственый животъ, собствену користъ, и повацъ, човекъ найвећма треба да чува.“

И ово као и проча до яко доказивања, учинила, су на Емино чувство яку пропену, аі' како пре тако и сада ніе му могли противурѣчити. Садъ окрене она разговоръ съ њимъ о њиномъ путованю, и напомене му, да ю є г. Іованъ одвећъ молію, да бы гледала, да изради кодъ Виѣентія — да се и њега прими, и са собомъ поведе. Као што є примѣтити было, врло є радостно Девре Емине речи, да ће съ њимъ поћи, саслушао. Његово лице при почетку Емине бесѣде ако се разведрило, а кадъ є о г. Іовану споменула, почути нешто мало, као да се промишља, и, да небы Еминой волѣи одрекъ, пристане, да и њега поведе.“ Г. Іованъ, рече онъ, истина нелюбанъ є брблало, я га у Хавани заиста ни изъ далека погледао небы, аі' на єдной одвакой лађи као што є моя, єдань посинтанъ човекъ много кошта, аі' само што ни мало не искористь быти.

Ове речи капетанове могле су се двояко толковати, єръ, онъ се є притомъ насмеао, и његово лице изражавало є, као да некій планъ има.

Сутрадань пристану и они двести приаца, кое є съ оне стране рѣке краљ Бони послати имао. Они су были у шупи коя є съ оне стране рѣке у єрменској зграђена была — у којой и они прваћ Петрови робови скључени биху — сви смештени. Овомъ приликомъ рекне Девре како Ема тако и г. Іовану, да свакій часъ путу преправи буду. Садъ се текъ Ема исповеди и капетану Хобсону шта є наумила. Овај є саслуша, но по краткомъ размишљаваню рекне ій, да добро проиисли, шта предузима. То є истина, рекао бы Хобсонъ, да њихова опасность грозница и убиточногъ подићебія гроза, аі' онъ зато да є у нимери, са своимъ људствомъ какву дереглію зградити, и гледати, да се у какву годъ Португалску населбину што скорће пренесе, тако бы какву прилику за Кап-Конст-Кастле потражіо, где бы као и други Европейци, кои се тамо наоде, покушао, да се дубље у нову Бегателу утисне, и где бы за време трајюће несреће пробавіо. Ово истина треба дужегъ времена, а и съ великимъ и теретомъ скопчано, аі' є сигурно. Путованіе, съ єдномъ роба тргованъ врло є опасно. Све да є Виѣентіе и поштенъ човекъ, напакъ му є људство безъ икаквогъ морала. А и сами тргованъ робля ништа ніе бољи, одъ єдногъ морскогъ разбойника. Кадъ га увате — а да га не дочепаю жива у руке, отчаятелно мора као и други пустиня да се бори — то му штранька око врата ніе фали. А друго, свагда се (спиденичне) пролѣћне болести на такованъ лађанъ догађаю, или се побуне догоде, или ій крсташка крзопролитія треве. Єдномъ словомъ никако да ій ніе добро предузеће. Ако бы, закључи напослетку Хобсонъ, Ема у своме предузећу постояна остала, то да ій онъ свидѣтелство даде, да, ако бы ій каквый крстанъ напао, и надбіо: то да се баръ она оправдати може, засведочаваюћи, да є несретно прошла, на оной лађи на којой є пошла, и да одъ сирти уклонити се изъ ове земље, морала є на овакой лађи отиснути се, єръ друге прилике овде нигда нема. При томъ рекне ій и іошть, да ће се онъ санъ са Виѣентіемъ о томе разговарати, да се онъ за сигурность њину постарати обвеже.

Ема благодари Хобсону, аі' при томъ примѣти, да є она — само при помислу овде и овде толико месеци подъ тако утрожаваюћемъ подићебію пропустити морати, — са своимъ одважна, на лађи Виѣентіевой путъ далѣ предузети. Изгледъ, за тако кратко време съ њиними заручникомъ у Хавани састати се, тако є яко на ню дѣйствовао, да она на све предстоће опасности ни мислила ніе.

Могло се примѣтити, да є Хобсонъ іошть истогъ

дана са Вибентіемъ разговора о Еми имао, еръ є овай подсмевательно примѣтіо, да є баяги Хобсонъ много у тартань говорећи, жимо опасности начертавати морао, за Ему одъ нѣиогъ предузећа одговорити, и то є казивао, да се є Хобсонъ лажно трудіо цринимъ божа опасности претрпити имуће, извлачити. Онъ іой зато рече, да имъ само єдна опасность предстои, кою іой онъ небы ни пребутао, а та є, да се я онъ самъ за цело нада, да ћеду на на какавогъ крсташа натрапити морати; ал' да є такавъ сано єдинъ, кога онъ снагу яко и непознае, ни мало се не плаши, еръ онъ говораше, ими силе довольно, да такавогъ надвлада. „Међутимъ“ настави онъ далѣ, зверски и простно изгледаюћи: „Я бы пре нечъ кроз мою утробу прозріо, него што бы се живъ њима у руке подао!“ — (Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Земунъ. Опомадъ ноћу око 11 сатій упалиша нисъ є вика „ватра, ватра,“ кое се догодила у пивари запаљени се хоћаяъ. Ветаръ є опасно духао и тако нимъ є стра' задивио, да се велика несрећа непородн. Но срећомъ напасне за рукомъ, да ватру доста брзо угасе. — Колико засъ є опасность та загрозала, опеть морали смо се смести, кадъ нидесмо какво се є єдинъ човекъ жалучио, да пушку свою на ларку избици, — кое га є после млогогъ строшења єдна послушала.

СМѢСИЦЕ.

(Несрећко великодушіе.) Маіоръ Тура одъ марше бно є у последньой буни командиратъ, због чега и по повратку мира пензію царску изгубіо. Онъ се бно ваше пута помиловања ради на вѐће власти обратіо, али свагда безъ успѣха. У зайечей оскудици живећи, падне му на паметь, лично се цару представити, и молбу свою монарху самъ предложити, што му є и срећко за рукомъ испазо. Полазећи седмій баилећ Његовогъ Величества у Мастанпу, дочека онъ єдногъ хитра цара, яко є истый у Арсеклъ уђи хтео, и пређаде му прошеніе свое. Витежкій нашъ Царъ прими молбу маіорову милостиво, и рекне му, да се другій данъ у двору нађе, ђи ће му рѣшеніе дати. „Нећеду ме предъ Ваше Величество пустити,“ примѣти жалостно господинъ Тура. „Тако . . . то прими овай знакъ,“ рекне на то Његово Величество скинувши рукавицу с' руке, „знакъ ће Васъ тай безъ преповѣ у кабинетъ мой пустити.“ Другій данъ нађе се маіоръ нашъ у царскомъ двору, и текъ што є ималіо му дату показано, већъ се было предъ монарха пуштенъ, изъ когъ є руке диплому приміо, кое нарећавше, да ће у напредакъ подпуну пребѣшњу пензію уживати

(Препорученіе.) У Парізу є нешто вештакъ изумео мастило, кое набеля за годину дана. Онъ га зове „мастиломъ за женска прешисавања.“ Онъ га препоручује „красотицкимъ“ госпожи у свакой струци. Ако се мисли, да ће любань трајати годину дана, онда вали употребити мастило као што є, мислили се пак после по године окинути одъ любаля, онда се додае нако воде.

МИРОЉІЯ.

Іошть у ово старо време дали є краљица Арабска мудроме Соломону такову заповетку, кою овай, покрай све свое познате мудрости по целоме свету, никако ни рѣшити могао, пренди се нучію годину дана; али тко бы докучити могао, каква є то заповетка была? Само се види, да нешто одъ те заповетке жене морао знати, ербо и у наше време често оне нимо обичай заповетати, а и за мужа самогъ жена є управо века заповетна! —

Споменѣмо, да нигде и никаки сапоне.

ОГЛАСЪ.

Зато увиђавно сваког, да котре из оних єдини.

СТЕЙРИСКІЙ БИЉНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ доселя по увераваню найзнасовитій лѣкара у Бечу и Градцу за чудо добиръ показао, и имено противъ

кашља, грипе, кіянице, промуклогъ гласа, кратоболѣ и грудобо.лѣ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њему имаю благодарити, што имъ є олакшана боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дѣйства овай се сокъ найбоље препоручује као милой деци, тако и найстарійимъ лицама; каусъ му є врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ биљногъ сока бела, горе дугуљаста и са кайаћимъ пашцима, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу“ и „І Р А“, добро су затворена, и на њима су подписи закдао са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна є єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; може одъ два стакленцета немогу се слати. Што се заяшо и поштя или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургайтнеръ, апатекаръ кодъ „єлена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Третњака.

Anzeige.

Im Gasthofe zum schwarzen Adler wird man mit den besten Speisen und Getränken bedient. Es empfiehlt sich daher der ergebenst Unterfertigte sowohl den pl. t. Reisenden, als auch dem hiesigen Publikum. Ebendaselbst werden auch alte Weine in Gebünden verkauft.

Alois Leidenfrost,

Gastgeber „zum schwarzen Adler“ in Semlin.

Одговорный издавитель: І. К. Сопровъ. Печатано книгопечатаюмъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Брой 44. У Земуну, 24. Декембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є за годину 5 форинта, за пол године 2½ форинта гр. безъ поштарине; поштарина такса износи за 6 месецій 30. гр. гр. Претплатити се може у Аустрији код свике поште или познати ивима скупитељи или здравко код издавителя у пиљевимъ писмима. За остале шиће се за редъ 3 кр. гр.

Невеста.

(Одъ Ђ. Іованковића Соворца.)

[Продужење.]

По два дана после овогъ разговора, дуне тако силовито южно-источный ветаръ, — кои є двадесетъ и четиръ сата трао, да є мислію човекъ, да ће море изъ свога корита истиснути. Усредъ те буре дође Девре касно ноћу код Еме у собу съ овим речма:

„Препрашите се за путованѣ," рече онъ седаюћи на столицу, „єръ чимъ море опадати почне, кое ће у зору бити, мислимъ, да се кренемъ. Одул тако є страшно море усколебала, да ни на двадесетъ миля неће никакавъ кретанъ приступити моћи. Сутра пакъ по левомъ времену стићићу у предѣлъ, где се можемо сукобити, и докъ се они къ утоку ријке приближивати почну, мы ћемо све далѣ и далѣ напредовати. Текъ близу Кубе быти ће намъ опетъ опреза нуждан."

Примѣтити є было, да є Девре са околностима своге одлазке врло несео, єръ се є при томъ разговору шалио, и кошти бенетао; полазећи рекше Еми, да ће ю чамаџи до два часа на обали ријке чекати.

Двоиче употреби ону прилику, и оде код Хобсона и пређашњи свои сапутника, да нимъ съ Богомъ остай — а мож' быти и последнѣ — рекне. Она ю сви до обале доврате, где већъ г. Іованъ Шмитъ на ню чекаше.

Месецъ истина іошћъ є светліо, ако се зора и почела была указивати.

„Несиль вамъ казао, да се є брзобродъ са свимъ другчіе преобразіо?" рече корманошъ полако Хобсону. „Прекоче было є савъ одъ горе до доле пренъ, а како су га садъ ова виткови обоздисали. Ово бело што тамо видите, небы сте ни на сто корабля примѣтили да су тако топови намештени, а онде су две рупе округао нарезане, кудъ исти вире, као што се обично на трговачкимъ лађама налази. Аха! ће хула, да се за сѣвернога Американца изда. Како су пређашњећ „Јава" єднично ime одъ корвете узето, заиазали, и на место ногъ, намалали грбъ слободне Америке „Шубару и Туљ"*). Ако се невараиъ, канда стои „Liberty" и „Boston" са стране написано."

Докъ є корманошъ Хобсону говорію, пружи последнѣвъ Ема руку са съ Богомъ остай! а г. Іованъ спусти се међутимъ страшливо у колебаюћу се дереглію. За неколико минута већъ су на лађи были, где ій Виѣентіе врло пріятельски дочека, а господаръ Пазанда да се съ клупе, на коіой є седіо и пушіо, биръ помакао. За неколико минута извуче се ленгерт, и лађа поче къ мору пловити.

Докъ се годъ лађа пучине морске — по коіой су се прегрдни таласи колебали — дочекала ніе, Ема се съ ногъ неста на кое є стала, ніе помакла, а кадъ она лађа проће и ону Хобсонову галію, на коіой є Ема овамо дошла, и брзобродъ се свойски у море упусти, кою су таласи часъ у облаке подизали часъ у найдубліо пучину низпуштали, и кадъ се множство платна разви, онда Ема любопитно около себе посмотри. Овай є брзовозъ имао гладкій кровъ. На стражньой части, где се корманъ наоћаше, стаили су два шестфунташа топа напуњена и Мулатъ нимъ рече чега су ради они тамо намештени, „ако бы при што непнровати почели, да ій чакъ до предње части лађе картачина поспено." Одъ прилике на средъ лађе была є єдна рупа са заклопцемъ покривена, кроз кою су степени доле у некій просторъ водили, кои є опетъ вратима затворенъ было. Онде су се опетъ дру-

*) Шубари є дубоки простачки капа одъ вунѣе коже, као што обично Власи носе; а туљ є она торба, у коіой сѣ народи негде стреле носила, као што Азіци колуе.

га два на дрвима дизжима сирѣчъ на све стране за окретанѣ способна топа свакій одъ две чуше пиодиле. Они су били, као што Плавида рече, са крупнимъ сачмомъ (дранїомъ) напуњени, за нчтый случай, т. е. за прице ако бы револтарати покушали. Два матроза, кои су овде съ голи начени на стражи стояли, были су као и други, што су се по лађи шетали, одневъ распуштени момци. Докъ се Вићентіе доляко съ уређиваньемъ, како да се пѣтрила попуштаю и разшире, забавлю; ништа ніе могао чути одъ експлицирана Мулатового, а почемъ є све уредіо, прва му брига бы, да Ема собу назначи. Ова баше одневъ маюшна, аі' не баше са свимъ неуредна, у коіой се Ема чињило, да є одъ свакогъ метежа и луке уклоньена. Г. Іованъ добіе другу собицу близу степена, коя є само у полу осветлына была, и коюе онъ, безъ да є и найманю промену незадовольства предъ капетаномъ Девре на лицу показати смео, ишао Ему, кадъ є њему собицу видіо, казао, да његова соба проіу њене изгледа, као каква песћа руша. Текъ што се є Ема помоћу своє Махене у своју обитаюшту сместила, и лађа текъ што у свой своіой сили ветромъ гонѣна пловити почне, уђе Девре у њену собицу, и ушта є: небыли имала волю видити прица сместиляште.

„Я вамъ найпре морамъ найгрознія показати," рече онъ као изъ шале," да бы проча кои видили будете, манѣ гнусніа была."

Ема опази у Вићентія два пиштоля за појасомъ, а такођеръ и Мулатъ съ прочимъ људствомъ да є наоружанъ. Седъ пресну до врата.

Текъ што се ова отворе, и Ема поредъ г. Іована изъ капетанови лађа у великій просторъ ступе, тако ій луди страшна врућина, да су мислили, да сама ватра изъ усіане какве фуруше шикће; ужасна звека лавања зачуе се. Страховито позорје укаже се пашимъ гостима. У єдномъ дугачкомъ простору одъ приднке десетъ до двинайсетъ ватій, смештено є было до триста прица, одъ кои су єни седіяли, а други лежали. Главе су имъ и леђа къ лађи биле, и ноге су средини пружали, а будући су се свуда уиаоколо на све четиръ стране тако смештали, и прежда є лађа одневъ и широка была, то є по среди было просторъ, где су жене съ децомъ своє место заузеле. Прица су све два и два путомъ спети были. Свакій є имао карику око врата, на коіой є опетъ была друга добро утврђена каричица, крозъ коюе дугій ланацъ пробучент было, кои ій є све заедно скопчаво, аі' су ипакъ могли седити, лежати, устати, и обртати се. У њи више прица на лицу примѣтити є было подмукло очаиѣ, или болѣ рећи звірска нека лудость. По простору где су женске смештене биле, играло се неколико дечице, аі' чимъ беле уназнше, таки се за жене почеше прикривати. Єданъ прицъ матрозъ такођеръ наоружанъ, шетао се горе доле по томъ простору, застаюћи овде онде, и нешто се чудноватимъ некимъ єзикомъ и промукнимъ гласомъ са некима разговараше.

„Єданъ иртавъ, што юче болестанъ," рече овай изопачено американски, дававюћи као некій рапортъ Вићентію.

„У море съ њима," рече овай са свимъ равнодушно.

Докъ є Ема далѣ съ њима пратіоци по простору ходила, чувена бы звека лавања, и иртавацъ буде горе по степени изнешенъ.

„Єданъ угрижень," ини онай истый далѣ.

Єданъ одъ робля показююће свое у крви обгрезло раме, тужећи се на своіъ, до њега седећегъ сусѣда.

„Нездесетъ!" са свимъ немилосрдно рекне капетанъ.

После неколико минута бы аукъ и писка на броу чувена Садъ текъ Ема разуме, шта є капетанъ американскій говорію.

„Его видите, господична," рече Вићентіе са свимъ непарљиво, и као да ужасъ, кои се на лицу девойчета указиваше, и не примѣчава, „како се лажно косита о робскимъ лађама бузазни, свакій прицъ има петъ стопа дугачакъ, две стопе широкъ, и четиръ стопе високъ просторъ. У коіой се лађи, као што видите, може свакій колико є дуг пружати, прилично комотно на леђа лежати, а кадъ устане, ирло се мало сагнути мора, єръ є висина петъ стопа. Истина, на где коимъ є лађама и средина испуњена, аі' я то увекъ за жене и децу задржавамъ.

Ако є ово и была за девойче ужасна нека шала, ипакъ се є изъ Вићентіевогъ погледа читало, да онъ то озбиљски говори.

„Што се пакъ топова тиче," настави далѣ —

„Ахъ, я овде дуже издржати не могу!" пресече му девойче рећь, и помагли къ пратима.

„Тако велите? — А я са свимъ другчіе мислимъ! видите, то є прица права температура. Они су тиме врло задовольни;" одговори онъ. „Наравно, кадъ бы оне руне позатворене биле!" показююћи душке горе надъ главама, кое су гвозденимъ као прстъ дебелимъ шипкама испрекрштане биле; „шта бы нажъ се онда чињило? — Аі' то несте да буде, єръ онда су за по сата сви до єдногъ мртви, а заито єданъ цивилизованъ човекъ безъ нужде себи штету да жели? Што више, и при найвећой бури, у колико є годъ могуће, отвораю се исте руне, наравно, ако то и єсте са штетомъ скопчано. Кадъ се већъ оне руне позатварівати морао, онда є последнѣ прибѣжиште, а то само быва, при опасшимъ побуњама, кадъ ни сами топови непомажу."

Ема се згрози, крвь іой се почне у главу дизати, и она замоли Вићентія, да є наполѣ изведе.

„Бы ћете се осведочити," говорише іой пратећи ю, „да прицима не иде баш тако хрђаво на лађама. Они се добро раде, ништа не раде, а и за њихово се увеселенѣ бриие, кое се изъ двога састои, т. е. аі' да лењствую или да играю. Прво имъ є дозволѣно колико хоћею, као што видите; а друго имъ се кадъ и натерунѣ, да играю, єръ добро є, да мало чиста воздуха продишу, а при томъ, кадъ се добро поуморе, онда имъ є не само лењствованѣ пріятніе, него и слађе єду, а друго онда се не гребу, не уздаю, нити на какве зле мисли долазе. Господине є Плавида прорачунао, да, при бурномъ времену и непогоди, или у случаю бытке, кадъ немогу наполѣ,

петъ пута є онда више раздора, а умирана трнаутъ више, него иначе.

Докъ є капетанъ Вићентије тако говорио, было є Еми, као да іой се ледъ око срца вата. Да є то Мулатъ приповедао, кои се є одъ младости съ приликами женио, и кои є навикнутъ исте, као какову робу или марву продавао и куповати, небы се запста тако ако чудила; ал' овай човекъ, кои є порекломъ, боіомъ, занкомъ и обхаћењемъ са свимъ другчій, и кои са свимъ другомъ садружеству принадлежи, да тако мисли, говори и суди. Како є овай човекъ — мислиме она и далѣ у себи — у сиотривію несрећне и злостављени свое собраће, безсрдечанъ и безчувственъ, и за ништа друго само за свой новчаный интересъ заузетъ! — А при томъ, ніе ли се онъ вѣ, кадъ ю є први путъ видіо, свойски безъ икаквогъ интереса приніо? Ніе л' се онъ за ню што є болѣ могао добро старао? какви ће ту добитъ и интересъ изгледати? Новчани заната не, єръ іой є више пута напомену, да за путовање одъ нѣ ни єдне перпере не захтева. Страстан ли? — такођеръ не, єръ ни єдно сдовце, кое бы такомъ чему водило, ніе се нигда нѣговимъ устима подсрало; шта више, кадъ бы видіо, да г. Іованъ прођу Еме неку ролу залюбљивка игра, то бы га увекъ у нѣговомъ одзиву „продрљивцемъ“ или „шиокланомъ“ називло. Шта є, какви ли є тайна са Еломъ, кои се ни баръ мало докучити не дае?! — Хотећи и жели изображење забаве, коіомъ бы се Ема кадъ и кадъ забавляти хотела, ніе га могла плѣнити; онъ є само о новцу т. є. добитку и губитку и будинъ свако. Само беседа о новцу могла га є развеселити. Єдномъ кадъ му є Ема рекла, да на свету и другіи стварн има, кое су скуплѣ и важніе, него ма какво благо, ма каквій новацъ, онъ бы слешећи се на то одговорію, да є онъ то већъ одъ многи слушао говорити, ал' одъ врло мало ньи видіо, да тако и дѣлаю; и да є по нѣговомъ хшљењу новацъ оно полшебно средство, коимъ се целый светъ знаћемъ ал' познаћемъ врло мудро управляти дае „Узните,“ рече онъ єдномъ, „найпростіо будалу, ал' болѣ да рекнемъ човека кои нигда ништа цезна, кои є само толико видіо, колико оно место у коиъ се родіо заима, човека кои не само да незна свое ране ніе ни єдну єдницу написати, него таковогъ, кои се, — кадъ га ко запита — како му ніе, мисли: такаће човекъ, ако доста новаца или други притежана има, онъ є у своме месту, ако у селу или у варошн, одъ врьій и найцаметнія (подмукли дескетеля) тако ћеће почитованъ и уважаванъ, нѣну почну говорити, да онъ врло пажљиво мисли, мудро разсуђуе, пажљиво са свонмъ иманћемъ управља; после га гледе, да га утиснуу какву обштинску службу (ган потреба што записати) и дотле га доведу, или болѣ, дотле га нѣговъ новацъ и добро нѣгово задуди, да напоследку почне мислити, та и писаньа никада то ни сањао, да и толико и тако знаћ, при томъ ако іошть оно што ган науче. добро зна другомъ, на и покварено и погрешно, продати, а они му іошть даду за право; то се онда такви незналица и будала чисто занесе, да и сањ свою у своме собственомъ тѣлу луду паметь и чувства непознае. Его видите, то є о простомъ ботовом човеку. Іошть рафинираніе збива се са нало отмѣнінмъ людма. Узмите єдногъ несретногъ сирочашка, пуић нѣлонудрія, пуић благородне душе, у свима наукама изображенъ, шта помислите зна, и тако се знаняма и науци одао, да ни оно свакадашић найнужднје не може да набави. Шта се о њему говори? Ніе човекъ одъ салона, то є нека кукавица, та где каква му є хальина, незна се ни съ єдномъ женскомъ да обходи и т. д — Новацъ, новацъ! моя господична, кои новаца данасъ нема, тай болѣ да ни живота нема. Вы сте млади, вы садъ починѣте у широкій светъ отискивати се, видићете до кое године, докъ болѣ овай светъ извиниете, пакъ ћете се онда може бити кадъ и кадъ сетити и рећи: заиста є капетанъ робла Вићентія Девре у многимъ кончнмъ право имао, ал' што ми є о богатству и сиротиньи, о новцу и о неновцу говорію, то нигда нећу заборавити; садъ видимъ, да му є свака рећ имала.“

Кадъ бы годъ Ема сама бывала, увекъ бы о томъ проминљивала, шта бы поводъ да Вићентіе на то дође, са оваковимъ мислима, да се онъ тако свойски зати! Ал' то ипакъ докучити ніе могла. Нѣгово обхођење прођу нѣ све є єднако честно и све честніе бывало, и баръ мало да се познавати давало, да бы онъ поле съ њомъ какву лу намеру имао, разнѣ, да іой є одвећъ у нѣномъ страдано наклоньѣ.

Онако су дани єдинъ за другимъ протицали. Свако бы ютро Вићентіе, Мулатъ, толмачъ принцъ и ньи више наоружани матроза посѣћивали робла, да небы какна квара или каково кавге између ньи бывало. По већой бы се части експедиције и битинина извршивала, а редко бы се догађало, да по єдногъ мртвогъ у воду не буће. За овимъ бы по єдна четврть робла на пронъ изношена бывала, и по заповести, поредъ неке жвиждоике и добошића са звонцима скакати и играти морала. Почемъ бы се они са своіомъ гимнастиком за єдинъ сатъ добро поупорили, и мало издували, то бы одна была друга, трећа а напоследку и четврта часть на петый посло пуштена. При овомъ, небы се никакна мучена примѣчавала. Врата сва была бы позатворана, и два бы матроза увекъ съ горећимъ лунтама (витиљи конма се топови пале) кодъ топова стояла.

Међу врема више Махенинъ мужъ, и Ема на молбу Махене, и съ дозволећемъ Вићентіевимъ давала бы му по єдну чашу рука. Овай голићъ узимаюћи исту изъ Емине руке, често бы му се изъ благодарногъ лица нѣговогъ разумети давало; да онъ зна, коме бы зато благодарити имао. Међутимъ бы Махена у своіой собици — по заповести капетановой — докъ бы іой се мужъ на кровну наодіо, затворена бывала. И то се свагда свето испуњавати морале. Сва и наклоность Махене ка овомъ мужу Тарки (тако му ime баше) видила се Ема више веселу него невеселу виђала; и кадъ бы годъ Ема горе на кровъ, да вгранѣ и скакање гледи, изнезила: увекъ бы є Махена на чашу руна за нѣногъ Тарки опоминила; а што га несме да види, не бы ни баръ мало зато хвала. Прођу капетана тако є синсходителна была, да Ема ніе знала, шта о њой да мисли. Ал' кадъ єдномъ повлажећу капетану изъ Емине собе, истрче иста робиња изъ по-

яса ножъ, и изъ леђа његови почне така движенија правити, као да би га у свакій путъ радо снаћи желио. На Емино питање, шта она съ тимъ хоће, написао је она гро'отожъ, и изъ собе истрчи.

Путованје је пријатно било, еръ ій је како време тако и ветаръ добро послуживао. Већъ је дне треће пута скоро прибројено било, и већъ се скоро и данъ ногао проесапити, кадъ ћѐду одъ пријаке у Кубу стићи моћи. А што се обхођења Вићентијевога и Мулатовогъ тиче, увекъ је једно и исто заостало. Г. Іованъ одъ варови суваћрић (прева се кадъ год̀ на овой другой гдіи на суваћрије срдіо) и чрезъ догодившу се ону на Хобсоновой лађи несрећу за цело бы мислію, да су „Майке Каре милиђа“ проузроковали. Онъ бы увекъ своя приключенія — приповедао, и свагда бы по гдикой несретни случай за тому имао. — При таковимъ чимъ нигда и на мало лажи заборављао се небы. Тако, што бы годъ чудноватости о морана и путованима своима говорію, свагда бы додао, да је онъ одъ свега тога све видіо и искусіо, тенъ по гдешто да је одъ кога чуо приповедати. Вићентіе, кои г. Іована мало презираше, обично бы при приповеданю истога ћутао, и кадкодъ бы се насмешіо. Мулатъ се у овомъ случаю са свимъ другчіе владао; еръ не само да као благи охотно приповедке г. Іованове слушао, него іошће и тако се претварати знао, као да онъ то све за готово прима. Томе је поводъ било тай: кадъ бы г. Іованъ приповедаоћи што слагао, то бы овай іошће таково што наразлажљиво умето, да се г. Іованъ више пута чисто убезекнути мораде, и свимъ двоумећи, да л' је то могућно. Особито кадъ бы се Мулатъ о вилама, вештицама, ждралима, прицима, прочарима и прочимъ опимъ подобнимъ стварма приповедати наумећо, г. Іованъ бы се чисто самъ у уво претворіо, слушаоћи га. Ово бы се увекъ после обћа собивало, међутимъ докъ бы се Вићентіе и Ева по кровy лађе про'одали, дотле бы се Плакида овако узако увеселявао, срнећи по палко мадере, и своіомъ загріоћи дотле претерявао, да бы већъ и г. Іованъ примећавао, да то неможе быти; но кадъ бы робиња Михена на позивъ Мулатовъ све потврђавајући рекла: „да је то све света истина што г. Плакида вели,“ онда бы г. Іованъ заиста све за праву истину држао. То је овай човекъ кои је пређе на суваћрије найвећма мрзіо.

(Продужиће се.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

Земунъ. Како приватна писма тако и новине доносе гласъ, да су пароброди отъ 20. о. м. изъ Пеште опетъ путовати почели, по већему засадъ пасажере него саме сеџине возити. Ако сада постоће мено време уатрак, то се надати можемо, да ћѐду пароброди сь коранъ и пасажере возити почети.

По чувеню слобъ је изгледъ да ће градилиште за пароброда у Панчево доња поческ пређењено, кои су одъ стране изкуси люди простора и околности ради држана знатне пређне очекивати даю.

МИРОЂІЯ.

Многи су већъ одъ велике сласти чеперъ добили. Аї је умѣреность врло редка добродѣтель, редко се кои съ простомъ задовољава, него затимъ и руку хоће. Една стара пословица вели: Пусти ћаполи у прагу, аї онъ ће одма и у олтаръ. Аї нису само ћаполи таки, него и люди, и особито жене, по многимъ нашимъ мѣстима, гди ни једанъ светачић несће кодъ куће провести, него гди? — по визитаке и и тако се редко човекъ нађа па у разговору о овой и овой персони, о овой иї овой кући — а да шти друго имаду жене за разговоръ — доће и крајъ, аї и ние чудо, дали су постали врло кратки, а ноћи дугачке, да вора човекъ да гледи како ће вечера прекрати. —

Софоклесъ и Еврипидесъ биліи су славни списатељи Грчки, једанъ е хвалю жене, како су мужевѣ крупе, а опій другій уподобліо ій са пашима и майкузама. На питањѣ защто Еврипидесъ куди и Софоклесъ хвали жене, одговори овай: „Я пишемъ, какве треба да жене буду, а Еврипидесъ паше, какве су управо.“ — Даље е опеть Демокрітъ био найзналитіи одъ њи, ербо е узео једну врло малогъ стаса жену, и на питанѣ защто то чини, рече: Одъ сайо зала, мора изедити човекъ, да найзлѣ изабере.

Господинъ: Море Максиме наша е то млади дошла.?

Максимъ: (Стиђећи се и руке на лице метнувши) съ опроштењемъ моя жена, Господине!

Господинъ: А нијеш ли и деце?

Максимъ: Нашло се једно, Господине! —

Зборъ наступаюћи светаца изићи ће будући листъ у Недељу.

Anzeige.

Im Gasthofe zum schwarzen Adler wird man mit den besten Speisen und Getränken bedient. Es empfiehlt sich daher der ergebenst Unterfertigte sowohl den pl. t. Reisenden, als auch dem hiesigen Publikum. Ebendaselbst werden auch alte Weine in Gebinden verkauft.

Alois Leidenfrost,
Gastgeber „zum schwarzen Adler“ in Semlin.

Одговорный издиватель: І. К. Сопровъ. Печатано кньигопечатньомъ І. К. Сопрона.

ПОДУНАВКА

ЛИСТЪ

ЗА НАУКУ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Број 15. У Земуну, 30. Децембра 1856.

Овай листъ излази Средомъ и Суботомъ, а цена му є на годину 5 форинтъ, на пол године 2½ форинта ср. безъ поштарине; пошиљати такса износе на 6 месецій 30. кр. ср. Прикључирати се може у Аустрији колъ године поште или позвати ваши скупштина или удружа колъ издаваетая у њиховимъ писмима. За огласе плаћа се за ред 3 кр. ср.

Невеста.

(Одъ Ђ. Јовановића Сеоборца.)

(Продужи.)

Већъ до Кубе одъ прилике ніе више одъ осамдесетъ морски миля было, кадъ єдномъ Вићентіе после некакви есапа и рачунаня одпечъ гибальныхъ доће, да фрутунуће. „Но г. Іоване,“ поругателно свештеня се рече Деверу, „кадъ се после ова успнете на кровъ, видће те ваше познанике „миліе майке Каре,“ дошли су и насъ да посете.

Сасвимъ се є примѣтити дало, како се є г. Іованъ у лицу променуо, и Мулатъ то примѣтивши; неногаше ову прилику тако на ліо пропустати, да га не занози, за живу главу да се неусуди опетъ на њи пуцати, но г. Іованъ обузетъ страховъ и ужасомъ ову и непримѣчавајући спрдњу, увераваше и то Богъ зна како Мулата, да бы пре себи пуну цевь найрупніе сачне у зрбу сасуо, него што бы више на те невине птичице пушку и натегнути помислію.

Вићентіе шаломъ Мулатовомъ нешто мало разљућенъ, мишљаше, да се є неногди на свакій начинъ надати. То ну у толико теже бы, зашто башъ садъ, на найопасніємъ месту, да ну се то приключи. Бура га башъ може онамо бацити одъ куда се онъ узклана, и где сигурно Енглези обично крсташе; и да є лепо време послужило — као досадъ — то бы онъ њи свакоако нимошао, или бы се съ њима лакше сразити могао.

Докъ су прочи и капетанъ за фрутунокомъ седили, г. Іованъ никако мира ніе имао. Онъ се самъ у персону, да л' су тій немили гости заиста ту, увѣрити желіо! Непримѣтно успне се на кровъ. Заиста ту су биле те несретне птице! И тако веселе, тако питоме, и тако су се около лађе а особито близу корњача летѣли дерале, часъ бы се у воздухъ винуле, а часъ бы се по води — за кою мушицу или црвакъ себи за рану наћи, затецкале, и свему су онома найточніе одговарале, што є на Хобсоновой галіи пре несреће догодиле се одъ њи виђено было. Г. Іованъ страховито є уздисао, и кадъ се найвећма, гледећи ій, занесліо, и о судбини своіой размишљаво, осети на єдаредъ, да га неко у раме дирну. Онъ презне, и види Махену предъ њега стоити.

„Буде велика бура!“ показујући на западожной страни пре облаке. „Ако ће Тарки, онъ учине, буре нема,“ рече ова покварено Енглески.

„Шта велишъ?“ усплашено упита г. Іованъ.

„Тарки великій врачъ, великій Іодола свештеникъ. Може учинити, па ніе бура,“ настави ова.

„За име Божіе, Махена, трчи, иди капетану, да га одма ослободи!“ викне овай.

„Тарки не ради, кадъ капетанъ ће, ради, кадъ Махена ће; ал' я неслемъ му казати;“ одговори робина. „Врачбина ніе добра, ако капетанъ зна.“

„За Бога заръ нема начина!“ све уплашеніе и страшљивіе говораше овай.

„Тарки прави жертву Идолу;“ полако рекне Махена, извлачећи испода кецеља чудноватє форме изгибљено парче леба. „Но ће л' господинъ дати ово Тарки,“ пружајући му истый лебъ, „онда све добро, онда ніе бура.“

„Та ону!“ рече истый, лебъ одъ њѣ узевши, и у џепъ прикривајући.

„Ако господичина Тарки чашу рума да, и да онъ поеде овай лебанъ.“ Настави ова далѣ.

„О, то ћу све и изредити!“ повиче овай радостно. „Ал' Ема му може и раніе дати, то бы се іошъ више примѣтило.“

„А, то не иде! Мора г. Іованъ. Господичина неверује на врача;“ одговори врика. „Я морамъ њи, и то ништо да незна.“

Ково муча стрчи робиња у своју собицу.

„Непомогне л', баш ништа ни шкодити неће! Зашто да тај прљав врагъ тако доле не учини своју врачолију?“ говораше трговацъ самъ са собомъ. „Ако є све истина, — кое лако може бити, „ръ и Махеи є више пута посведочила, — што Плакида приповедаше, то є закона овакомъ врачу и свештенику Идола детинирја напући и растерати буру. — За Бога, све су већи и тавнје облаци, а и врапце птице сво све немирније леге! — Не остаје друго ништа, него да цркву онай лебицъ дадемъ, па нека врача, да га є милина, буди Богъ съ нима!“

„Пуштайте напољ праву часть цривца!“ продере се капетанъ Вићентіе, кои се са заостављима кодъ ерушутука на крову указа. „Нека скачу едно по сата, да бы се могли сви обредити, и опетъ да бы се сви при предстоећој непогоди на своє место позатворили могли. По подне ће се за цело море усколебати.“

Свакидашнѣ скачанѣ започе се. Вићентіе се баше съ Мулатомъ у некій важни разговоръ упустіо, кадъ є Ема по обичаю Тарки чашу рума дала. Садъ и г. Іованъ употреби прилику додата му онай комадъ леба, съ речима: „одъ Махене за врачанѣ!“ О„ва погледа лебъ, и чимъ є знаке гнѣчене на њему спазіо, тури подъ свою мецелю, коју є предъ собомъ имао; погледи прво г. Іована, затимъ капетана, а напослѣдакъ и Ему. Његове велике грооранте зенице почну се тамо амо колебати, да се примѣтити дало, како се є уверити хтео, да ніе кои опазіо; а кадъ примѣти да нико ніе смотріо, почне као бесвпучанъ радостно подвикиваюћи са прочима сказати и превртати се.

Или су се птичице у своме предсказиваню преварале, или су се облаци кудъ на другу страну окренули, доста толико, да тога дана буре не баше. Шта є садъ г. Іованъ о врачбини веровао? и кои бы то њему изъ главе избити у стаю био, да то Тарки ніе са своіомъ врачоліомъ иградіо? Као што є речено, морали су се облаци кудъ на другу страну окренути, еръ море ветромъ усколебано, брзо се утиша. Ветаръ ніе био противанъ, а' пакъ є капетанъ одвећъ нестрпанъ быти видіо се. Ема є чула, како онъ преко ноћи више пута усташе, и на кровъ пењаше се. При ерушутуку, где су сви скупа као обично были, баше прло ћутльивъ. Іошть су се сви у капетановой соби при єлу седећи, наодили, кадъ на єдредъ корманошъ самъ успланрсъ унутра утрчи, съ речма:

„Изъ далека види се нека лађа нама наглити!“

„Нетреба ништа у платна дирати, садъ ћу и одма доћи;“ одговори Вићентіе, узевши свой изъ ормана пусулъ хитећи за гласопошомъ.

За њимъ сво друштво на кровъ нагне. Лађа се на неколико морски миля и то низъ ветаръ видила. Вићентіе є дуго сматрао.

„Мора да є каковый брзобродъ кои изъ Европе долази; а можно є, да є и какый крстанъ!“ остављоћи пусулъ на страну, рекне Плакиди и кормошу.

Сви су на ту страну лађу очи своє укочили. Матрозъ кои є горе на катарки было, садъ се јако продере:

„Та лађа нама єзди, и више є ветрила разапела!“

Вићентіе опетъ сачна свой пусулъ.

„Истина,“ напрћењенъ рече Плакида, „но се низъ ветаръ стисла, и баш амо наглн. Да и мы више ветрила разапнемо, и да гледимо, да се съ ове линіе укоснимо, и къ костоку окренемо.“

„Е, то ће быти трговачка лађа, кои изъ Европе у Ст. Доминго *) путуе,“ примѣти Мулатъ.

„Та то є све лепо и красно, ал' болѣ є опазити на опрези быти,“ одговори Вићентіе, и така се његова пређашња заповесть изврши.

Не прође ни неколико минута, ал' опетъ онай одъ горе викне.

„Хо, г. Капетанъ! Ова туђа лађа разапе сва ветрила, и чини ми се, да насъ гони.“

„Садъ мале нема,“ почемъ є опетъ подуго на пусулъ промотріо, „него, да се изъ свію сила повезено, како широко платно, тако и сва друга ветрила расапињите. Нема више сумнѣ, ово є крстанъ.“

Сви матрози почну садъ зановестъ свога капетана свойски извршивати. Сва ветрила за часъкъ буду разширена. Чимъ се ово изврши, и она се на єдну страну окрѣни, и море тако се съ њомъ почне титрати, да су сви помислили, да є већъ последњій кућнуо часъ. При свемъ томъ опетъ се чинило, као да се съ места ни биръ мало креће.

Она друга лађа, све є ближе и ближе была. Садъ се и њена цела долня часть надъ водомъ укаже. Вићентіе, дуго ю є сматрао.

„То є крстанъ, и ратна корвета,“ рече са свимъ по къ Мулату. „У оружію сигурно одъ насъ ніе ача, а и у платнама башъ іой ни мало не уступамо. Ране не можемо бродити, еръ беду намъ катарке попустити, и у воду се сворати. Пробаћемо превараномъ ій избећи, не узможемо л' ій се тако опростити, то ћемо ій топови дочекати.“

Вићентіе заповеди, да се по гдикоя платна саберу. Међутимъ она страна лађа све се већма приближивала. Већъ є сте за битку справно было, ал' пакъ се оне руне, кудъ топови вире не поотварале. Кваке, (конма се лађе заквачују) нису поваћене ни преправљене. На кратко, ништа се крстанша примѣтити ніе давало, да се они чега плаше, а іошть мање, да се што нибудь за сраженѣ спремаю.

Овай крстанъ пре два, три ли сата, текъ што се као каковый пунктъ видіо, садъ є већъ на два топомета близу было. Онъ є имао са свію страна пирамидална платна, коя су се. као у лађуда крила лепршала. Планљиво погледи Ема Вићентіа, и іошть већма се устраши, кадъ погледи г. Іована. Вићентіевъ погледъ было є тако тавань, као найнаобличеніа ноћь, а обрве са сномъ скупљене и намрштене тако, да га є грозно погледати было.

„Онъ є! — Онъ мора быти!“ примлше капетанъ за себе. „У овимъ водама нема другогъ крстана, кои бы, одъ оно доба одъ кадъ га видесмо, тако брзо довде допловіо.“

Страна ова лађа кадъ се си свимъ приближи, окрену свой путъ, и опой даљѣ узмицаћ препречи.

*) Острова у западней Индіи (у Америци), кои се пре Хаитіанцима и данасъ Хаити зове, и лежи у истокъ полеку съ Портоликомъ.

„Овай се яко па насъ устремиюв! Скоро нѣмо му пальда и песму чути!“ рече капетанъ Девре.

Садъ се и барикъ енглезки на страной лађи зале прна, и съ исте опали єданъ топъ

„То є корвета одъ осамнайсть!*) Наше су силе поготову єднаке! — Ишутъ нїе као победнтель на мою лађу корачіо;“ рече Вићентіе ладнокрвно къ Мулату, као да се ово нѣга ништа не тиче.

Ема упашена одъ топа, пагне у свою собицу бегати.

„Останите! — Молимъ васъ, останите! — не идите съ крова, нека пасъ виде!“ рече капетанъ Вићентіе. „Я обу да они виде, да на моіой лађи има пашнжера.

Садъ и другій топъ одиуда опали, и у мало те у лађу не потрева. Вићентіе да знакъ своима, и на ма се барикъ — и то одъ свакдневна американскиа слободна држава ризвіе. — Крсташъ є садъ на пол топомета већъ бліску био.

Съ крсташа зауи гласъ кровъ трубу, — „Тко сте! — и одкудъ долазите?“ —

„Брзобродъ „Liberty“ изъ „Бостона“! одговори Вићентіе.

За тимъ є съ обе стране слѣдовала тишина.

Олетъ одиуда зауя кровъ трубу. „Ваши папири.“

„Пошљите єданъ чамацъ нлкъ да вамъ пошљемо, єръ наша лађа противе,“ одговори истый.

На ма се одиуда єдна дереглія укаже, да се Liberty приближује. Вићентіе брзо утрча у свою собу, и брзо се натрагъ врати, носећи папире.

„Смемъ ли васъ, Господнчна, за оно свидѣтелство, што вамъ є капетанъ Хобсонъ на Капъ-Негро (приомъ прибрежію) дао, само за неколико минута молити; єръ вамъ є садъ за наше оправданѣ са свимъ нуждно.“

Докъ є девойче по свой папиръ отишло, дотле узме Вићентіе г. Іована Смита исполь рукє, и почне му говорити:

„Я самъ оне у намери преварити, зато ни вы садъ на руци треба да будете. Они папири нене ћеду подъ именомъ „капетанъ Никола,“ оправдати, кои съ лађомъ изъ Бостона долазимъ. Мы путуемо съ товаромъ палмовогъ зейтина изъ Либеріе,**) и садъ се кући враћамо. Єсте л' занмтили шта самъ вамъ рекао? Но! — вы ћете садъ тако добрый бити, ове папире узети, на дереглію сести, и капетану одъ тога крсташа одиети ћа, и предати му. Вы рекште ваше право име, и яко бы они о истини што посумњао, а вы се одна натрагъ вратите. Онъ ће насъ заиста за те — као што папири гласе, — признати. Само у случаю какве очевидне лажи, усуђую се енглески официри на Американску лађу свою ногу наслонити, єръ се бою тужбе и подозговорности. Догоди л' се пакъ — кое невероуенъ, — да заповедникъ крсташа усхте єдногъ одъ свои официра прсмотрени ради наше лађе, послати; а вы га ни папирима, ни протестаціомъ нити претњомъ, да ћете се вы кодъ нашегъ сединћногъ правителства тужити, — одъ нѣгове намере одвратити не узможете, то му онда, — на' само у найпослѣдњемъ случаю, и яко никакна друга средства не бы было, — ово писмо, и ово, што ће вамъ господнчна Ема донети, предайте. — Не помогне л' то сне, и онъ остане нзакъ при своъъ тврдогласію, да своъъ официра силомъ послати намери, то вы у дереглію враћаюћи се, извадите мараву, и као неотнше пустите, нека ю ветаръ полепрнна.“

Ако є г. Іованъ и правіо черте на лицу, кое су се лако примѣтити дале да се онъ овогъ посла примити неисказано плаша, то овай ни баръ налчице нје хтео примѣтити; дакле сирома трговацъ нје се ни смео усудити, рећи: да се онъ страши. Садъ погледи истый єдникъ на писмово предатогъ му писма.

„За Бога!“ повнче онъ. „Карлъ Роце? Та да нје то —“

„Єсть, нше командаита оне лађе!“ прекине му Вићентіе питанѣ намрговивши се тако, да читаво страна г. Іована спопаде. „Само се препраните, за одлазакъ“ продужи далѣ, почемъ узе изъ Емине руке писмено, кои бшпъ садъ съ истимъ присне, и предаваюћи му га, рече: „Гледайте! да онако изредите, као што самъ васъ обучіо! —

Съ єдникъ лицемъ упути се г. Іованъ спуштеннмъ у дереглію степеница. Овай брзобродъ по изгледу не бы нико могао за робовску лађу држати. Неколико матроза, кои су прсвоупусне кошуљe на себи имали, спусте се у приспевшу дереглію, и тако почну са натрозима, — кои су по писма съ оне корвете дошли, — енглезки разговарати, да су се они преварити морали у томе, што су сами потврђавали, нын неколико да су бшпъ у Бостоиу видили. Садъ већъ и г. Іованъ спусти се у дереглію, и брзо присне тимо съ писмама.

Са свимъ я мирна бшла она ратна лађа, кою су мали талаcчићи плюскали. Многима вѣтрилама накићена, стоише управо супротъ робской лађи, на кою су сви топови управљени бшли. Само є у толико стояла, докъ писма не прими, яко є и могла нпаче на све стране бродити. Приближа се и г. Іованъ, успне се, дубоко уздишувши кадъ свудъ по лађи погледи, и примѣти, да є она за юришъ са свимъ преправна.

Младъ човекъ у войничко-морско-енглезкимъ хаљинама, у коиъ г. Іованъ позна заповедника исте корвете укаже се. Овай младый морешловацъ баше високъ, и како благородногъ тако и юначкогъ изгледа. Лепъ у лицу, яко и опалѣнъ кое сунцемъ кое ветромъ. Парасница одъ ударца сабље, кая се иснодъ црный карга преко чела до вилице пружала, съ погледомъ пронгъ ока издавала є неку узвишеность и певій попосъ.

„Вы сте капетанъ оногъ брзопрода?“ учтиво клањаюћи му се упита г. Іована когъ поплашена изгледъ на неку сумњу нашегъ младогъ официра доведе. Г. Іованъ пружи папире съ речма:

„Писань, Господине; на услуги вамъ найпонизніе стоћи! Я самъ путникъ съ оне лађе. Капетанъ є болестанъ, и то яко болестанъ; зато я жене послао. А и корнаношъ нје бшпъ найболѣ.“

Г. Іованъ Смитъ се сети лагарію, на кою є у-

*) Разумева се 24 топова т. е. три батерије,

**) Либерія варошъ добро устројена у Висовой Гвинеи (Африци) обитавана одъ Сѣверо-Американаца.

векъ спремањ бывао, ал' никак при беседи яко мутање.

Овай младый заповедникъ прегледа више пута ове папире, и свакій бы се часъ заустављао, као да нешто се сећа, кадъ и кадъ баціо бы погледъ на г. Іована, кои в сде у вељу забуну долазіо. У єдномъ ма' сави онъ сде папире, и општро погледа ономъ у очи.

„Вы сте се, по гласу овы папира, изъ Либеріе четрнайстогъ овогъ месеца кренули?" озбиљно га упита.

„Четрнайстогъ, Господине! управо чтрнайстогъ, на службу;" одговори унтаки.

„А нисте л' случайно видили Гувернера, Г. Обрјета Клай, што ове папире подписао?"

„На служби Господине! — ал' само самъ га малоспазіо. — Онъ в био —"

„Обрстъ в Клай онога дана, надъ самъ я изъ Кале-Коаст-Кастле дошао у Либерію, упро! — Оно су лажни папири."

На громъ изъ ведра неба небы горе нашегъ г. Іована протресо, него ове речи.

„Ніе могућно!" муцнуе овай. „Врате се Господине, яко се варате."

„Е, лако ћемо сотимъ!" Настава млады мореплованъ. „Таки ћу я одъ ноя младый официра єдногъ на вашу лађу послати. Вы ћете пакъ доброту имати, дотле ове заостати."

(Продужеће сеђде.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МЂСТНЕ ВЂСТИ.

Земунъ. Одъ некогъ времена давао се у гостилнику кодъ златногъ лава музикалне вечерње забаве, при коима єдна цивилна изъ златногъ Прага окано дошавша банда свира. Свирање в њао заиста художествено и многобројна публика, коя в досадъ при истымъ забавама присуствовали, сваглаше се подпуно задовољна разишли. Мы одъ наше стране мислимо, да в сасвимъ умутно, яко примћтимо да ова велика зарна коя лупнаће великогъ добоша, и веко неумилно звецкање у некимъ комадима проузрокуе, за наше локалните ке прилче; него, да се така варошъ само по баштина сварати могу. Желити бы и было, да управитель речене банде свой програмъ съ наше народны' мелодія обогати.

— Кадъ нека важнія догађаја, и кадъ нам обстоятелство нашегъ листа недопушта, са нимъ стварна занимати се, то морамо материю нашу изъ жили они догађаја црпити, кои се често у животу догађаю, и кои доста пута занимљиве предмете даю. Тако се в о прошавшемъ Божићу у нашему мћсту догодіо, да се єданъ господаръ, живе што по изображенъ свећ вела правый гурманъ, тежећи за добрим прасетомъ, єдномъ пріятелю тужіо, да в жалостна та ярца поскупила, и да се често предомишлаа, да л' да купи или не. „Та, имамъ я праседи доста, одступићу ти єдно сотимъ," рекао бы му пріятель съ пријћтбомъ, да ће му єдно прасе послати. Господаръ нашъ благодарећи му плямо в у радости и очекивао в нестрасљиво да жртву своге гурманства види. И заиста донесе єдинъ слуга нако веко створенъ у џаку, по како се в господаръ нашъ уљшио кадъ види да се у џаку мћсто прасета, подобело єдно — штене налазіло. — Онетъ в господаръ тай болћ прошао, него ли свай шнайдеръ, кой в трговчићъ некій прошй дань Божића на ручакъ позвао бше, и ослањаюћи се на обећање мћстовогъ пріятеля изосталио оно купити, што бы му за овай благій данъ нужно было, на шти трговчића, шти ручка кодъ куће нашао, надъ в у подне тако дошао.

Съ данашнымъ листомъ свршуя се предплата свію наши предброишка. Умоливамо дакле све оне, кои се іошть нису напоно пренумерирали, да бы то што скорће учинили, како бы нам све листове доставити могли, почемъ смо заключили, само неколико екземплира више штампати, него што пренумеранта имамо. Цена в за месецъ Јануаръ. Февруаръ и Мартъ 1 фор. 30. кр. ср. съ пошторинома.

Сповћћамо, да изаће и

Зато уволићење свакогъ, да могне

талићи сопиа.

ОГЛАСЪ.

на овесъ фашиан.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНЫЙ СОКЪ

ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овай се сокъ досадя по увереваю найзасовитій лћкара у Бечу и Градцу за чудо доброгъ показао, а имено противъ

кашља, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратобо.тћ и грудобо.тћ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ њега и да само њиову благодаряти, што им в одвајкада боля и што могу мирно спавати; због благотворногъ дћйства овай се сокъ найболћ препоручуе као малой деци, тако и найстаријимъ лицима; онъ му в врло пријатанъ.

Стакленцета су стейриского билыного сока бела, горе дугулеста и са жалобнимъ капицама, на коима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ єлена у Градцу" и „І Р А", добро су затворена, и на њима су надписи заедно са подписомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цћна в єдногъ стакленцета 50 кр. ср.; кадъ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се лакше и пошље или 4 стакленца, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи І. Пургайпперъ, шпатекаръ кодъ „єлена" у Градцу, а добиће се може у Земуну у шпатеки кодъ „златногъ орла" Карла Трешчика.

Одговорный издаватель: І. К. Сопронъ.

Печатано книгопечатаномъ І. К. Сопрона.